

ROMÂNIA
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE

TEZĂ DE DOCTORAT

**TEMA: „*COMBATEREA CRIMEI ORGANIZATE
PRIN DISPOZIȚII DE DREPT PENAL*”**

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
Prof. univ. dr. VIOREL PASCA

DOCTORAND:
LAURA CODRUȚA KÖVESI

TIMIȘOARA
- 2011 -

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL I. REPERE CONCEPTUALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN ROMÂNIA.....	13
Secțiunea 1. Apariția și evoluția grupurilor infracționale de tip organizat.....	13
I.1. 1. Considerații preliminare.....	14
I.1.2. Cauze și condiții care au generat și au favorizat apariția grupurilor criminale de tip organizat.....	16
I.1.3. Criminalitatea organizată - fenomen transnațional.....	21
Secțiunea a 2-a. Forme de manifestare a criminalității organizate în România.....	28
I.2. 1. Traficul de persoane.....	34
I.2.2. Traficul de droguri.....	37
I.2.3. Criminalitatea informatică.....	39
CAPITOLUL II. MĂSURI LEGISLATIVE ȘI INSTITUȚIONALE PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....	45
Secțiunea 1. Măsurile legislative privind incriminarea criminalității organizate și a formelor ei de manifestare.....	45
II.1.1 Traficul de persoane.....	46
II. 1.2. Traficul ilegal de droguri.....	49
II.1.3. Crima organizată.....	54
II. 1.4. Criminalitatea informatică.....	56
Secțiunea a 2-a. Tehnici speciale de investigare prevăzute în legile de combatere a criminalității organizate.....	60
II.2.1. Livrarea supravegheată.....	65
II.2.2. Folosirea investigatorilor sub acoperire.....	70
II.2.3. Autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale sau precursori de către investigatorul acoperit și colaboratorii săi.....	83
II.2.4. Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informaticice.....	87
II.2.5. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora.....	94
II.2.6. Autorizarea efectuării unei investigații medicale.....	99
Secțiunea a 3-a. Măsuri și strategii naționale și internaționale de prevenire și combatere a criminalității organizate.....	

II.3.1. Prevenirea și combaterea crimei organizate.....	102
II.3.2. Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.....	110
II.3.2.1. Considerații generale.....	110
II.3.2.2. Cooperarea dintre instituțiile statului în prevenirea traficului de ființe umane.....	111
II.3.2.3. Planul Național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane.....	114
II.3.2.4. Formele de cooperare internațională.....	116
II.3.2.5. Politica europeană privind prevenirea și combaterea traficul de ființe umane.....	118
II.3.3. Prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.....	121
II.3.3.1. Strategia antidrog a Uniunii Europene.....	122
II.3.3.2. Activitățile de prevenire și contracarare a consumului ilicit de droguri în România.....	128
II.3.4. Prevenirea și combaterea criminalității informatice.....	143

CAPITOLUL III. REPERE GENERALE PRIVIND CRIMINALITATEA

ORGANIZATA.....	149
Secțiunea I. Conceptul de criminalitate organizată prin prisma Convenției O.N.U. privind criminalitatea transfrontalieră.....	149
Secțiunea a 2-a. Grupul infracțional în deciziile-cadru și recomandările Comisiei Europene.....	162
Secțiunea a 3-a. Exemplificări privind grupul infracțional în alte legislații penale.....	168
Secțiunea a 4-a. Grupul criminal organizat în legea penală română.....	177
Secțiunea a 5-a. Conținutul constitutiv al infracțiunii de inițiere sau constituire a unui grup infracțional organizat.....	183
III.5.1. Sediul materiei.....	183
III.5.2. Elementele constitutive ale infracțiunii.....	188
III.5.3. Conținutul constitutiv al infracțiunii de tănuire.....	202
III.5.4. Cauzele de nepedepsire și de reducere a pedepsei.....	203
III.5.5. Confiscarea specială	207
III.5.6. Sanționarea infracțiunilor de crimă organizată.....	210
Secțiunea a 6-a. Incriminarea grupului infracțional organizat în noul Cod penal.....	212
III.6.1. Conținutul legal, obiectul juridic și subiecții infracțiunii.....	212
III.6.2. Latura obiectivă și latura subiectivă privind incriminarea grupului	

infracțional organizat.....	214
III.6.3. Tentativa și consumarea infracțiunii.....	216
III.6.4. Aspecte procesuale și regim sancționator.....	217
III.6.5. Cauze de nepedepsire și de nereducere a pedepsei	218
CAPITOLUL IV. TRAFICUL DE PERSOANE.....	221
Secțiunea I. Fenomenul traficului de persoane.....	221
IV. 1.1. Considerații generale.....	221
IV. 1.2. Cauzele care înlesnesc sau favorizează traficul de persoane.....	224
Secțiunea a 2-a. Incriminarea traficului de persoane.....	227
IV.2. 1. Cadrul legislativ.....	227
IV.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr 678/2001.....	229
IV.2.2.1. Traficul de persoane.....	231
IV.2.2.2. Traficul de minori.....	231
IV.2.2.3. Infracțiunile în legătură cu traficul de persoane.....	257
IV.2.2.4. Măsurile de siguranță.....	262
IV.2.2.5. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei.....	264
Secțiunea a 3-a. Incriminarea traficului de persoane în noul Cod penal..	265
Secțiunea a 4-a. Traficul de persoane în conexiune cu alte infracțiuni....	272
IV.4. 1. Proxenetismul în raport cu infracțiunile de trafic de persoane..	274
IV.4.2. Traficul de persoane și lipsirea de libertate în mod ilegal.....	280
IV.4.3. Prostițuția în contextul infracțiunilor de trafic de persoane	283
IV.4.4. Traficul de persoane și contrabanda cu migranți.....	285
IV.4.5. Traficul de persoane și infracțiunea de sclavie.....	289
IV.4.6. Traficul de persoane și munca forțată sau obligatorie.....	291
IV.4.7. Traficul de persoane și cerșetoria.....	293
CAPITOLUL V. INCRIMINAREA TRAFICULUI ȘI CONSUMULUI ILICIT DE DROGURI.....	295
Secțiunea I. Reglementarea internațională și națională cu privire la traficul de droguri.....	295
V.1.1. Considerații generale.....	296
V. 1.2. Considerente istorice și reglementări internaționale.....	296
V. 1.3. Reglementarea traficului de droguri în România.....	303
V. 1.4. Noțiunea de drog. Clasificarea drogurilor.....	307
Secțiunea a 2-a. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000.....	313
V.2.1. Considerații generale.....	313
V.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 143/2000.....	316
V.2.2. 1. Infracțiunea prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 - traficul de droguri de risc și de mare risc. Elementele constitutive.....	316

V.2.2.2. Infrațiunea prevăzută de art. 3 - traficul internațional de droguri.....	328
V.2.2.3. Infrațiunea prevăzută de art. 4 - deținerea de droguri pentru consum propriu.....	334
V.2.2.4. Infrațiunea prevăzută de art. 5 - punerea la dispoziție a unui spațiu pentru consumul de droguri.....	338
V.2.2.5. Infrațiunea prevăzută de art. 6 - prescrierea de droguri de mare risc și eliberarea sau obținerea de droguri de mare risc în mod ilicit.....	340
V.2.2.6. Infrațiunea prevăzută de art. 7 - administrarea ilicită de droguri de mare risc.....	341
V.2.2.7. Infrațiunea prevăzută de art. 8 - furnizarea de inhalanți unui minor.....	342
V.2.2.8. Infrațiunea prevăzută de art. 10 - organizarea, conducerea sau finanțarea operațiunilor privind drogurile	342
V.2.2.9. Infrațiunea prevăzută de art. 11 - îndemnul la consumul de droguri.....	343
V.2.2.10. Circumstanțe agravante.....	344
V.2.2.11. Alte incriminări privind traficul ilicit de droguri.....	345
V.2.2.12. Formele infrațiunilor și regimul sancționator.....	343
V.2.2.13. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei	348
V.2.2.14. Confiscarea specială.....	354
CAPITOLUL VI. CRIMINALITATEA INFORMATICĂ.....	359
Secțiunea I. Criminalitatea informatică în reglementările internaționale....	359
Secțiunea a 2-a. Aspecte de drept comparat privind criminalitatea informatică.....	368
Secțiunea a 3-a. Incriminarea infrațiunilor de fraudă informatică.....	377
VI.3.1. Aspecte generale de reglementare.....	377
VI.3.2. Explicații terminologice.....	380
VI.3.3. Analiza conținutului constitutiv al infrațiunilor prevăzute de Legea nr. 161/2003.....	382
VI.3.3.1. Infrațiunea de acces ilegal la un sistem informatic - art. 42.....	382
VI.3.3.2. Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice - art. 43.....	390
VI.3.3.3. Infrațiunea de alterare a integrității datelor informatice - art. 44.....	395
VI.3.3.4. Infrațiunea de perturbare a funcționării sistemelor informatice - art. 45.....	402
VI.3.3.5. Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice - art. 46.....	406
VI.3.3.6. Infrațiunea de fals informatic - art. 48.....	411

VI.3.3.7. Frauda informatică-art. 49.....	414
VI.3.3.8. Infracțiunea de pornografie infantilă prin intermediul sistemelor informatice - art. 51.....	420
CONCLUZII ȘI PROPUNERI	427
LISTA CU ABREVIERI.....	445
BIBLIOGRAFIE.....	449

INTRODUCERE

La începutul secolului XXI, crima organizată a devenit unul dintre pericolele cele mai grave la adresa existenței, stabilității și continuității societăților statale din cauza transformării grupurilor infracționale primitive de tip mafiot în adevărate întreprinderi criminale, cu scopul de a se opune autorităților statale și de a teroriza întreaga comunitate prin exacerbarea violenței, diversificării modurilor de operare, a diversificării structurilor de tip criminal și comiterea de infracțiuni din aproape întregul spectru al infracționalității. Ceea ce este specific criminalității organizate la începutul secolului XXI este nu numai creșterea pericolozității sale sociale, ci și faptul că ea afectează toate comunitățile umane, toate statele, fără deosebire, încercând să-și impună propria piață de afaceri ilegale.

Dezvoltările sociale, politice și economice recente au fost urmate îndeaproape de evoluții ale rețelelor criminale, fapt dovedit de diversitatea de structuri și de compoziția grupurilor criminale care operează la nivel global. Liberalizarea granițelor, volumul crescut al comerțului internațional, dezvoltările în domeniul tehnologiei și al informației au contribuit la creșterea dramatică a criminalității internaționale, care amenință siguranța, securitatea și prosperitatea pretutindeni și subminează securitatea și stabilitatea globală.

În prezent, crima organizată reprezintă una dintre amenințările non-militare majore la adresa securității și stabilității globale. „Crima organizată iese

în evidență între noile amenințări la adresa păcii și securității. Ea subminează eforturile de dezvoltare susținută și respectul pentru domnia legii”¹. Crima organizată nu este un fenomen nou, noutatea este reprezentată de mediul fertil pentru o dezvoltare rapidă pe care lumea globalizată l-a creat. Profitând de beneficiile globalizării, crima organizată a evoluat, distincția tradițională între

activitățile licite și cele ilicite devenind tot mai neclară, în acel mod operandi al grupurilor criminale, fapt ce face detectarea și controlarea fenomenului mult mai dificilă.

În scopul luptei contra criminalității organizate, convențiile internaționale se multiplică, iar legislațiile naționale se dotează cu un arsenal de incriminări și proceduri. Criminalitatea organizată este un fenomen antisocial grav care atrage atenția opiniei publice, funcționarilor și instituțiilor publice, România implicându-se în mod activ în lupta împotriva acestui flagel. Schimbările politice, economice, sociale și tehnologice produse în ultimele decenii au permis structurilor de criminalitate organizată să devină din ce în ce mai active pe arena internațională.

Deși s-au intensificat măsurile și intervențiile împotriva unor asemenea manifestări antisociale, în toate țările democratice - printre care și România - se constată o recrudescență și o multiplicare a delictelor de crimă organizată. Pentru a-și întări și continua „eforturile infraționale”, cercurile de criminalitate organizată profită de facilitățile oferite de transportul internațional, de politica liberalizată de migrare, de extinderea comerțului și, nu în ultimul rând, de echipamentele avansate de comunicații, adaptându-se permanent procesului de globalizare.

Dimensiunile criminalității organizate pun în pericol instituțiile democratice, economice, sociale și politice, constituind un adevărat risc la adresa siguranței naționale a României și a statului de drept. Activitățile

¹ The United Nations in Vienna, Press Release, *Secretarul general îndeamnă la implementarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*, UNIS/CP/494, 28 iunie 2004, www.unis.vienna.org

criminale sunt diferite și variate, pornind de la furtul internațional de mașini până la piața neagră a drogurilor, de la gestionarea imigrației clandestine și a traficului de ființe umane până la crimele împotriva mediului, a pirateriei informatice, a corupției, a spălării banilor proveniți din fapte ilicite. Asemenea manifestări antisociale grave sunt realități crude ale zilelor noastre, sunt componente ale peisajului contemporan. Acestea sunt prezente în societatea noastră și vor dăinui atâta timp cât statul și instituțiile sale nu vor spori măsurile de prevenire și combatere, precum și de schimbare a condițiilor social-economice și politice care le-au generat.

Societatea românească după 1990 s-a confruntat cu o perioadă de tranziție care a favorizat apariția și dezvoltarea pe plan național a unor grupări criminale care acționează organizat și structurat în diverse domenii ale vieții sociale și care s-au specializat în obținerea de profituri cât mai mari și într-un timp cât mai scurt. Totuși, nu există un model structural general și nici o paradigmă comportamentală care să ofere o soluție unică asupra fenomenului.

Organizațiile criminale variază atât în ceea ce privește structura, mărimea, conexiunile (inclusiv cu structurile oficiale, generând corupție), tipurile de activități sau scopul, cât și în ceea ce privește modul de operare și reacția față de acțiunile de destructurare. În acest context, în prezent, s-a ajuns la o specializare a grupurilor criminale în domenii în care profitul este enorm, prejudiciind de cele mai multe ori sistemul economic și social prin: fraudarea banilor publici și trecerea acestora în profitul grupurilor de interese; organizarea unor rețele de traficanți de droguri și atragerea tinerilor în sfera consumatorilor; traficarea de persoane în vederea exploatării sexuale; constituirea unor rețele de aducere în România și trecerea ilegală peste frontieră a unor grupuri de migranți. Aceste grupuri de crimă organizată s-au orientat spre tipuri de infracțiuni care implică: acțiuni premeditate, concertate, structuri de comandă și execuție bine conturate, folosirea violenței, sechestrări de persoane, tâlhării și șantaj, impunerea unor taxe de protecție.

Dificultățile economico-sociale generate de criza mondială au favorizat amplificarea criminalității organizate, în principal pe fondul creșterii vulnerabilităților ce pot fi speculate de grupările infracționale. Deși, per ansamblu, fenomenul se situează pe un trend ascendent, unele forme de manifestare – precum evaziunea fiscală, spălarea banilor, traficul de droguri, criminalitatea informatică – cunosc dezvoltări semnificative, acestea putând fi conexate cu influențele negative generate de criza economică.

Amploarea fenomenului infracțional asociat criminalității organizate determină accentuarea sentimentului de insecuritate socială și a percepției privind disoluția autorității instituțiilor statului abilitate în contracararea activităților ilegale. De aceea, dezvoltarea cooperării dintre state în domeniul criminalității organizate este esențial motivată de necesitatea eficientizării combaterii acestui fenomen, care capătă pe zi ce trece o dimensiune globală

Având o privire de ansamblu a fenomenului criminalității de la nivel național, am dorit ca prin elaborarea prezentei teze de doctorat cu această temă de maxim interes pentru etapa actuală a dezvoltării societății românești să realizez o prezentare a manifestărilor organizațiilor criminale, cu rădăcinile pe care le au în istorie, a cauzelor care le generează și a condițiilor ce le favorizează, să fac o analiză a incriminării legale, a instrumentelor juridice naționale și internaționale de prevenire și combatere. Prezenta teză de doctorat având ca temă criminalitatea organizată, cu direcțiile sale cele mai grave – traficul de ființe umane, traficul de droguri, criminalitatea informatică și criminalitatea economico-financiară – abordează fenomenul atât ca realitate socială, cât și ca actualitate.

Având în vedere acestea, în prezentul demers științific am încercat și sper să fi reușit o analiză a fenomenul criminalității organizate din punct de vedere al incriminării legale, dar și al procedurilor de investigare, cercetare penală și judecată. Nu mi-am propus prin această lucrare a da „rețete” sau a găsi soluții miraculoase de eradicare a criminalității organizate, ci am considerat necesar ca

– printr-o explorare științifică a fenomenului – să pun și să îmi pun întrebări, dar și să fac propuneri legislativului pentru a le transforma în instrumente juridice penale eficiente de combatere.

M-am străduit ca, prin calitatea analizei, lucrarea să răspundă unei nevoi resimțite de juriști și practicieni în dreptul penal, de a avea la dispoziție o panoramă largă a criminalității organizate, în același timp, am dorit ca prin această lucrare să tragem și un semnal de alarmă pentru politicieni, instituțiile

abilitate ale statului, pentru toți cei care doresc și înțeleg să contribuie la combaterea criminalității organizate, care a căpătat un caracter global. Dat fiind caracterul său de pericol internațional, numeroase personalități și specialiști au tras asemenea semnale de alarmă.

În România, fenomenul criminalității organizate a cunoscut o răspândire largă și a pătruns în principalele sectoare ale societății. Practic toate grupările criminale dispun de rețele și mecanisme financiar-economice, aproape perfecte, mobile și bine reglate, pe care le aplică în comiterea de infracțiuni și în sporirea veniturilor ilicite.

Prezentul demers științific nu se vrea a fi o monografie a criminalității organizate accesibilă doar celor cu studii juridice, ci un demers pentru identificarea instrumentelor politico-juridice de prevenire și combatere a fenomenului.

Teza oferă o viziune de ansamblu asupra criminalității organizate în sectoarele sale cele mai sensibile - traficul de persoane, traficul de droguri și criminalitatea informatică - cu o retrasare a rolului justiției în combaterea ei, punând în evidență principalele incriminări în materie, dar și mijloacele moderne de probațiune. Elaborând-o, am încercat o întrepătrundere între dreptul național și cel internațional, între legislația română și cea a altor state democratice, o situare în plan economic și social, evidențiind strategiile naționale și internaționale de prevenire și combatere.

Analiza incriminării legale s-a făcut având ca punct de plecare doctrina și practica judiciară. La fiecare categorie de infracțiuni am folosit exemplele semnificative cercetate de procurori sau judecate de instanțe, pentru a întări și mai mult demersul nostru în analiza acestui fenomen și necesitatea combatem prompte a acestuia.

Pentru a evita interpretările, m-am axat asupra analizei reglementărilor legale, renunțând la comentarii, acolo unde textul de lege este clar și concis, în scopul de a nu influența cititorul.

Problematika criminalității organizate – ca manifestare antisocială foarte gravă – este vastă și complexă și în prezentul demers științific nu ne-am propus acoperirea în totalitatea a fenomenului. Unele aspecte ar putea fi considerate ca fiind tratate sumar, ca urmare a amplitudinii domeniului și implicațiilor acestuia, precum și a copleșitoarei răspunderi pe care ne-am asumat-o alegând o asemenea temă. Prezenta teză poate fi un început pentru o tratare exhaustivă în viitor sau un bun prilej pentru cei care o citesc de a aprecia gestul și munca, dar și un îndemn pentru cei care doresc o muncă de cercetare mai aprofundată.

CAPITOLUL I

REPERE CONCEPTUALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN ROMÂNIA

Secțiunea I

Apariția și evoluția grupurilor infracționale de tip organizat

În ultimul secol, comunitatea internațională, inclusiv cea românească, a fost cuprinsă de proliferarea manifestărilor infracționale grave, dintre care crima organizată, corupția, traficul de droguri și de persoane s-au evidențiat în mod deosebit. Crima organizată este un fenomen antisocial deosebit de periculos, ca organizare, structură și rezonanță internațională, care afectează profund în fiecare etapă istorică în care își face simțită prezența, ordinea de drept și democrația. La nivel mondial, crima organizată a pătruns în viața socială și politică și a izvorât din tendința grupărilor infracționale de a folosi criminalitatea ca mijloc de mobilitate socială² pentru acapararea puterii³.

Capacitatea de organizare, coordonare și specializare a permis unor organizații criminale să acumuleze o puternică forță economică și influență

² Kelly, Robert J., *Natura crimei organizate și operațiunile ei specifice*, Herbert Edebertz, ed. V.S. Departamentul Justiției, 1987

³ Nistoreanu, Gh., Păun, C., *Criminologie*, Editura Europa Nova, București, 1996, p.309; în același domeniu, vezi și Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2007

politică. Grupările infracționale și-au diversificat în timp preocupările în sfera crimei organizate, membrii acestora fiind implicați în fapte de sechestrare de persoane, șantaj, spălare de bani, trafic de persoane și alte fapte de violență circumscrise crimei organizate.

Scopul constituirii acestor grupări infracționale organizate îl reprezintă acumularea ilicită de bani, bunuri și valori într-o cantitate cât mai mare și într-un timp cât mai scurt. Structurile de criminalitate organizată au dovedit, în timp, o capacitate deosebită de adaptare la condiții și situații noi, precum și de infiltrare

în structurile economice, financiare, politice și guvernamentale. Majoritatea dintre acestea pornesc de la asocierea mai mult sau mai puțin liberă ajungând până la principii organizaționale bine definite. Mai mult, disciplina strictă și regulile de conspirativitate asumate de membrii unor asemenea structuri le fac dificil de penetrat.

1.1.1. Considerații preliminare

Logistica grupurilor de criminalitate organizată depinde permanent de procesul tehnologic, acestea investind o mare parte dintre profiturile obținute pentru a avea la dispoziție cele mai noi tehnologii cu scopul de a îngreuna depistarea și monitorizarea operațiunilor ilicite. Amplificarea fenomenului este strâns legată de fondul disfuncționalităților și disipării autorităților statale, ceea ce a impus nu numai cercetarea sub aspect cauzal, ci și stabilirea de măsuri și acțiuni pentru prevenire și combatere. Manifestările infracționale grave de această natură reprezintă o problemă socială complexă, ale căror modalități de manifestare și soluționare interesează nu numai factorii instituționalizați de control judiciar (poliție, justiție, administrație), cât și opinia publică. Crimele și delicturile comise prin violență și corupție tind să devină deosebit de intense și periculoase pentru stabilirea și securitatea instituțiilor statului și a ordinii de drept, a societății umane în general și a indivizilor în special.

În ultima perioadă se constată o tendință de flexibilizare a grupurilor de criminalitate organizată, ce le permite o mai bună exploatare a „oportunităților” și o mai eficientă „camuflare” a activităților infracționale. Totodată, se remarcă structurarea grupurilor de criminalitate organizată și specializarea acestora pe criterii multi-etnice, precum și recurgerea, în activitatea infracțională, la servicii profesionale, respectivi avocați, contabili, experți financiari.

La nivel global, grupurile de criminalitate organizată desfășoară activități multiple, se specializează pe anumite tipuri de infracțiuni, orientându-se în domenii ce le-ar putea aduce profit. Astfel, se poate vorbi de existența unor

structuri puternice, piramidale - „organizații verticale”, dar și a unor rețele formate „orizontal”. Structurile de criminalitate organizată sunt preocupate permanent de identificarea de noi acoperiri legale, în acest sens turbulențele economice constituind premisele apariției de noi instrumente de escamotare a activităților ilicite, două fiind cauzele cele mai frecvente la acest moment, și anume:

- criza economică - ce oferă oportunități pentru introducerea în circuitul legal a unor resurse financiare ilicite, având în vedere că o serie de obiective sunt disponibile la prețuri derizorii;

- amplificarea corupției unor factori decizionali - care favorizează delapidarea fondurilor financiare, eliberarea nejustificată a autorizațiilor, implicarea în derularea unor proiecte.

Multă vreme, evoluția acțiunilor criminale și dezvoltarea lor dinamică a fost cercetată doar sub aspect criminologic, majoritatea specialiștilor și cercetătorilor apreciind că sursele acestor fenomene diferă de la o țară la alta și rezidă din penetrarea unor structuri politice, economice și legislative deficitare, din menținerea și accentuarea discrepanțelor sociale și economice dintre indivizi, grupuri și comunități, precum și din intensificarea conflictelor și tensiunilor sociale și etnice, în ultimii ani, ca urmare a acutizării fenomenului a fost necesar ca țările democratice să treacă de la cercetarea sub aspect

criminologie la o investigare sub aspect juridico-penal, impunând legislativului adoptarea de incriminări specifice, completate de un sistem sancționator adecvat, în același timp, s-a impus stabilirea unor reguli de procedură și probatoriu care să corespundă particularităților cauzelor de această natură.

În prezent, crima organizată a căpătat o extindere și o diversificare deosebită atât în plan intern, cât și în plan internațional, ducând la o adevărată „internaționalizare”, determinând amenințări serioase la adresa ordinii, liniștii publice și legalității naționale și internaționale. Grupurile criminale, care operau la nivel național și regional, în prezent acționează la nivel global. Structurile de

acest fel au dovedit, în timp, capacitate deosebită de adaptare la condiții și situații noi, de infiltrare în structurile politice de conducere ori în cele economice și financiare. Totodată, rețelele de crimă organizată se întrepătrund de cele mai multe ori cu rețele teroriste, ceea ce constituie o amenințare tot mai serioasă asupra democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Legătura dintre terorism și crima organizată a căpătat o nouă dimensiune din cauza reducerii în ultimii ani a finanțării de către unele state a grupurilor teroriste și a declanșării la inițiativa S.U.A. a războiului împotriva terorismului internațional.⁴ Principala diferență dintre grupările teroriste și rețelele crimei organizate constă în faptul că în timp ce grupările teroriste sunt implicate în acte violente motivate în special politic și religios, cele mai multe rețele ale crimei organizate sunt interesate în relația cu puterea politică doar de obținerea, prin acte de corupție, a protecției necesare pentru activitatea propriei organizații, motivată în primul rând de obținerea de profit.⁵

Putem concluziona că, în evaluarea amenințărilor contemporane la adresa securității naționale a statelor și a democrației, a devenit tot mai dificilă posibilitatea de a face distincție între motivațiile politice și cele criminale.⁶

⁴ Tamam, M., *Conexiunile între terorism și criminalitate*, Londra, 2004, p. 184,

⁵ Mora, S., *Global Organized Crime*, Conference Woodrow Wilson School Policz, 6.01.1996

⁶ Tamam, M., op. cit., p. 184,

1.1.2. Cauze și condiții care au generat și au favorizat apariția grupurilor criminale de tip organizat

Criminalitatea, ca fenomen social, a apărut odată cu structurarea primelor comunități sociale, când s-au impus norme juridice care reglementau conduita indivizilor. Ca urmare a transformărilor geopolitice, economice și sociale ce au marcat sfârșitul secolului XX, organizațiile criminale și-au extins aria de cuprindere și sfera de activitate, de la nivel național la cel transnațional.⁷

Cercetările criminologice, sociologice și psihologie au relevat drept cauze ale criminalității ca fenomen social următoarele: industrializarea, nivelul de trai, crizele economice, factorii demografici, mobilitatea socială, urbanizarea etc. La acestea s-au adăugat ulterior imigrarea spre sau dinspre zone favorizate din punct de vedere economic, din țări sărace spre țări bogate, iar lipsa comunicării datorată necunoașterii limbii au determinat traficul de ființe umane, prostituție, cerșetorie, dezvoltarea rețelelor de traficanti, spălarea banilor, violență.

La fel de relevantă sub aspect criminologie este și restructurarea economiei globale, diversificarea piețelor de desfacere, globalizarea piețelor financiare, comerțul, protecția mediului etc. Forța crimei organizate este pusă în evidență mai ales prin influența ei deosebită în planul destabilizării interne care a cunoscut transformări esențiale, prin trecerea de la economia centralizată la cea de piață liberă, de la un regim politic autoritar la unul democratic. Folosind forța financiară de care dispun, grupurile de crimă organizată au penetrat foarte rapid democrațiile europene în formare și au corupt oficialități guvernamentale, oameni politici, polițiști și magistrați.

Procesul de privatizare care s-a declanșat în statele din fostul bloc comunist, în absența unor reglementări clare și a unei minime strategii, a fost în avantajul lumii interlope și a fostei nomenclaturi comuniste, care au avut de la

⁷ Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2007, p.661.

început forța financiară necesară pentru a cumpăra părți importante din capitalul scos la privatizare. De-a lungul anilor acestei realități, care evidențiază evoluția acțiunilor criminale, dar și dezvoltarea lor dinamică, i s-a circumscris, pe de o parte interesul pentru analiza cauzelor crimei organizate, a efectelor ei, iar pe de altă parte necesitatea analizei instrumentelor de contracarare, a măsurilor și acțiunilor de prevenire și combatere.⁸

Rata criminalității infracțiunilor grave comise în spațiul european arată că pe primele 5 locuri se situează alături de Estonia, Croația, Rusia și țări cu democrații solide, state membre ale Uniunii Europene, precum Spania și Franța, urmate de Portugalia, Danemarca, Luxemburg, Germania, Suedia, Austria, Belgia și Italia ceea ce denotă că violența este răspândită în întreaga Europă.⁹ Globalizarea economică s-a extins și în sfera crimei organizate, care a căpătat aspect mondializat, afectând siguranța publică și suveranitatea statelor, fiind extinsă la nivel transnațional și trans-continental, sub diverse tipologii.

Crima organizată sub toate formele ei, trafic de armament, droguri spălare de bani, imigrație ilegală, terorism, constituie o amenințare globală atât prin amploarea, dar și prin varietatea ei, prin ingeniozitatea mijloacelor de care dispun și pe care le utilizează pentru atingerea propriilor obiective¹⁰.

Evoluția criminalității ne arată că fiecare etapă istorică a cunoscut și cunoaște o varietate a formelor de crimă organizată, o varietate de ipoteze, de cauze și condiții generatoare sau favorizante. În contextul manifestării crizei economice se poate vorbi despre existența unor factori favorizanți de criminalitate organizată, respectiv:

➤ accentuarea dezechilibrelor pe piața muncii și pauperizarea unor categorii largi de populație, ceea ce contribuie la creșterea disponibilității unor indivizi pentru angrenarea în activități infracționale. Mai mult, nivelul scăzut de trai are ca principal efect majorarea cererii de produse ieftine, indiferent de

⁸ Pentru amănunte, vezi Adler, F., *Criminologia*, ED. A II-a, Mac Grew, N. J. Aill, 1995, pp.304-305

⁹ Adler, F., *op. cit.*, pp. 304-305

¹⁰ <http://liberarything.com.author>

proveniența acestora (contrafăcute) și extinderea fenomenului de camătă;

➤ amplificarea dificultăților (inclusiv pe fondul restrângerii creditării) cu care se confruntă agenții economici, favorizează implicarea firmelor în operațiuni ilicite (spre exemplu, evaziunea fiscală, contrabanda, spălarea banilor);

➤ creșterea fiscalității (ca modalitate luată de autorități pentru contracararea tendinței de reducere a veniturilor atrase la buget) generează efecte contrare celor scontate, conducând la amplificarea fenomenului de evaziunea fiscală;

➤ reducerea bugetelor instituțiilor cu atribuții de control ori de aplicare a legii, ceea ce are consecințe negative asupra eficienței activităților specifice. Totodată, amplificarea corupției și administrarea nejudicioasă a resurselor financiare limitate ale instituțiilor publice sunt de natură să favorizeze proliferarea economiei subterane și să faciliteze grupurilor criminale obținerea controlului asupra actului decizional;

➤ deteriorarea conjuncturii economico-sociale din state mai puțin dezvoltate, cu potențial migrator ridicat, constituie motivație pentru amplificarea fenomenului migrației ilegale către zone mai dezvoltate.

În România, analiza prezenței și a modului de acțiune a structurilor de crimă organizată evidențiază următoarele caracteristici:

- perpetuarea unor factori favorizanți - ce țin de sistemul legislativ intern și comunitar - și a unor disfuncții administrative;

- structura grupurilor prezintă două tipare majore: *segmentară* (mai multe „celule” specializate și interconectate, cu un nucleu de comandă) și *piramidală* (cu trei sau patru nivele);

- extinderea continuă a ariei de acțiune, ajungând să vizeze penetrarea și punerea în dependență a palierului decizional;

- raport direct de cauzalitate între aria de manifestare/modalitatea de acțiune și etnia/specificitatea zonei de proveniență;

- rețelele criminale nu desfășoară activități singulare, fiind orientate - pe termen mediu și lung - către operațiuni complementare.

Actualul context a generat o serie de modificări în relaționarea dintre structurile de criminalitate organizată, evidențiindu-se două tendințe:

- intensificarea coordonării și cooperării acțiunilor, inclusiv cu rețele din străinătate, în scopul constituirii de capacități infracționale puternice (mai bine organizate și diversificate);

- amplificarea conflictelor - inclusiv violente - între grupări de criminalități: organizată concurențe (referitoare la activități specifice și/sau

zonele de influență), pe considerentul prezervării sau accederii la poziții dominante pe scena infracțională.

Sub aspectul teoriilor științifice care descifrează din punct de vedere criminologic cauzele criminalității, se poate merge în analiză de la teorii bazate pe caracteristici biologice și fizice ale omului, teorii ale contractului social ale reacției sociale etc., până la sisteme informatice, ca mijloc de comitere a unor infracțiuni, întrucât nu acesta este demersul nostru științific în această lucrare pentru o analiză pertinentă și o situație în context a criminalității, considerăm util a face unele referințe sumare sub aspect criminologic, în scop enunțiativ, forma superioară de organizare a grupurilor de infractori se numește „mafie”, acest termen apărând în Italia și apoi extinzându-se în mai multe țări.

Grupările infracționale de crimă organizată s-au dezvoltat, sunt în continuă expansiune și constituie o amenințare globală atât prin amploarea de nestăvilit, dar și prin varietatea lor, prin ingeniozitatea mijloacelor de care dispun și pe care le utilizează pentru atingerea propriilor obiective.¹¹

De subliniat este și faptul că schimbările radicale de la sfârșitul anilor '80 din Europa Centrală și de Est au fost privite de rețelele criminale ca o oportunitate în executarea operațiunilor transfrontaliere pe întregul continent, în ultimul deceniu, criminalitatea organizată a crescut în intensitate datorită, în

¹¹ <http://liberarything.com.author>

parte unor motive proprii (capital financiar, material și uman deosebit, perfecționarea continuă a organizării și modului de operare), dar și datorită fenomenului globalizării.

Putem concluziona că în era globalizării organizațiile criminale nu mai au nevoie de o bază teritorială de unde să-și coordoneze acțiunile, pentru că progresul tehnologic a creat posibilitatea să-și conducă afacerile indiferent de locul unde se află, datorită multiplelor rețele de calculatoare și telecomunicații.

1.1.3. Criminalitatea organizată – fenomen transnațional

Crima organizată poate fi percepută ca un produs „pătruns în viața noastră socială și politică”, ce izvorăște din tendința diferitelor grupuri de a folosi criminalitatea ca mijloc de mobilitate socială¹² și chiar de acaparare a puterii¹³.

Această teorie, dezvoltată de către A. J. Ianni și Daniel Bell¹⁴, afirmă că la baza crimei organizate se află un proces social. De exemplu, în America, explică D. Bell, crima organizată este modul în care grupurile de emigranți săraci se ridică deasupra condiției de ghetou și acționează pentru evitarea opresiunii și a discriminărilor. Este una dintre explicațiile ce sunt date existenței Mafiei italiene sau altor grupări de crimă organizată cum sunt: organizațiile tong, triadele, yakuza, grupările columbiene, rusești etc.¹⁵. Într-o teorie similară, denumită teoria transmisiunii culturale, Edwin Sutherland¹⁶ argumentează comportamentul criminal ca fiind deprins, învățat, iar acest fapt implică ceva mai mult decât simpla imitare. Cei ce devin criminali cunosc o asemenea evoluție atât datorită contactului lor permanent cu cei care încalcă legea, cât și datorită relativei lor izolări de cei care respectă legea.

¹² Kelly, Robert J., *Natura crimei organizate și operațiunile ei specifice*, SUA, 1987, p.5.

¹³ Nistorescu, Gh. Păun, C., *Criminologie*, Editura Europa Nova, București, 1996, p.211.

¹⁴ Koenig, Dorean Marguerite, *Confruntarea dintre sistemul justiției penale și crima organizată în Statele Unite*, Raport la Colocviul preparator al Asociației Internaționale de Drept Penal, Egipt, 1977, în Revista Internațională de Drept Penal, vol.69, p.306.

¹⁵ Miclea, Damian, *Cunoașterea crimei organizate*, Editura Pygmalion, Ploiești, 2002, pp. 12-13.

¹⁶ Sutherland, E., *White collar crime*, Editura Dryden Press New York. 1949, p.53.

Sociologii au arătat că anumite zone, medii, „hrănesc” (încurajează) delincvența devenind terenuri propice pentru bande și structuri ale crimei organizate. Acolo unde nu există alternativă, succesul și bunăstarea traficantilor de droguri și a altor infractori implicați în activități criminale, constituiau modele demne de urmat pentru tineri¹⁷. Sursa crimei organizate își găsește astfel locul în destrămarea și proasta funcționare a sistemului (înțelegând sistemul în ansamblul său), ceea ce a făcut ca, după schimbările survenite în fostele state totalitare, crima organizată să se dezvolte cu mare repeziciune, surclasând structurile de drept, spulberând circuitele bancare, acaparând clasa politică, reușind să intimideze ori să copleșescă sistemul represiv¹⁸.

În opinia majorității cercetărilor, crima organizată, ca fenomen, este o creație a ultimelor secole și a apărut în diverse puncte de pe glob (SUA, China Japonia, Italia) în anumite condiții și având cauze specifice de ordin istoric și social, sub diverse denumiri: mafia, Yakuza, triade etc. Aceste organizații criminale au abordat criminalitatea ca modalitate de obținere a unor profituri ridicate prin săvârșirea unor infracțiuni specifice cum sunt: prostituția, jocurile de noroc, traficul de stupefiante, de persoane, de arme, contrabanda, spălarea banilor etc.

Ultimul deceniu al secolului al XX-lea s-a caracterizat printr-o veritabilă schimbare în toate domeniile vieții economico-sociale și politice, a gândirii și a modului de viață. O doctrină retrogradă de înăbușire a drepturilor și a libertăților cetățenești s-a prăbușit și alta, opusă, își face loc pe spații geografice, îndeosebi în Europa de Est, dar și în Asia, Africa și America Latină. Această schimbare s-a repercutat și asupra criminalității, având în vedere că aceasta constituie suma unui ansamblu de factori favorizatori¹⁹.

Dezvoltarea mijloacelor de transport și a căilor de comunicație, a schimburilor comerciale și a turismului la scară mondială, creșterea vitezei acestor mijloace de transport, a permis deplasarea tot mai rapidă a infractorilor

¹⁷ Alder F. Și alții, *Criminologia*, Ediția a II-a, Editura MacGraw N.J.All., SUA. L995, p.304.

¹⁸ Miclea, Damian, *Cunoașterea crimei organizate*, Editura Pygmalion, Ploiești, 2002, p, 13

¹⁹ Miclea, Damian, *op. cit.*, p.12.

în diferite țări pentru săvârșirea de fapte penale, pentru a scăpa de răspunderea juridică, ori pentru a ascunde sau valorifica produsul infracțiunilor. Asistăm, astfel, la un fenomen de globalizare al comerțului, al piețelor financiare, al protecției drepturilor omului²⁰. Această tendință a dus, în primul rând, la dispariția limitelor dintre național, regional și internațional și la întrepătrunderea problemelor politice, economice și sociale, în cadrul acestei tendințe globalizarea s-a extins și în sfera criminalității.

Deschiderea granițelor a însemnat nu doar creșterea cooperării

economice, culturale și politice dintre state, ci coroborate cu instabilitatea economică și slăbirea controlului la frontieră și creșterea criminalității. A apărut astfel criminalitatea organizată la nivel transnațional și trans-continental.

Această tipologie a infracționalității și-a îndreptat atenția spre anumite domenii, favorizate de climatul globalizării, cum ar fi: traficul de stupefiante, traficul ilicit de arme, de materiale nucleare, terorismul, traficul de persoane, prostituția, pedofilia, spălarea hanilor, furtul și contrabanda de mașini scumpe, furtul și contrabanda cu obiecte din patrimoniul național, răpirea oamenilor de afaceri și vedetelor în scopul răscumpărării, corupția din companiile multinaționale, pirateria maritimă și aeriană etc. Crima organizată a îmbrăcat un aspect mondializat aducând atingere siguranței publice și siguranței naționale, tulburând buna desfășurare a activității organismelor economice, politice și sociale.

De la o zi la alta, formele de manifestare a criminalității organizate s-au diversificat, acestea trecând de la domenii tradiționale, cum sunt jocurile de noroc, camătă și prostituția, la traficul internațional de autoturisme furate, traficul cu opere de artă și obiecte arheologice furate, fraudă cu cărți de credit, comerțul cu animale și păsări rare etc., ajungându-se la organizarea activității

²⁰ Chipăilă, Ion și colectiv, *Globalizarea traficului de copii*, Editura Sitech, Craiova, 2006, p.16.

infracționale după modelul companiilor legale (sectoare de preluare, producție, transport, valorificare, protecție).²¹

Organizațiile criminale sunt implicate tot mai mult în practici ilicite de dumping și înregistrarea unor pierderi fictive, operațiuni realizate deseori cu complicitatea unor funcționari corupți. O situație de noutate, exploatată de crima organizată, o constituie scăderea ofertei mondiale de organe umane pentru transplant. Ca urmare, s-a dezvoltat o piață neagră cu astfel de organe care exploatează sărăcia, îndeosebi în țările slab dezvoltate, iar progresele înregistrate în tehnicile de transplant a organelor prelevate sunt de natură a spori această

activitate atât de sumbră.²² Fața nevăzută a profiturilor ilicite, realizate prin spălarea banilor cunoaște mijloace din ce în ce mai sofisticate, iar sumele uriașe obținute sunt valorificate de cartelurile criminale pentru a ține sub control importante instituții financiar-bancare, sau instituții economico-sociale creându-se de multe ori adevărate monopoluri prin înlăturarea concurenței. Prin corupție, arma cea mai uzitată, crima organizată urcă spre vârfurile societății cuprinzând instituții vitale ale statului, punând în pericol siguranța națională.

În ceea ce privește conceptul de criminalitate internațională, acesta include în conținutul său două aspecte: criminalitatea, având în vedere totalitatea infracțiunilor comise pe teritoriul statelor într-o anumită perioadă de timp (statistică greu de realizat) și criminalitate internațională, care se referă la numărul infracțiunilor comise într-o anumită perioadă de timp, prin care au fost încălcate obligatoriu, legislațiile a cel puțin două state²³. Sintetizând toate aceste elemente, considerăm că noțiunea de criminalitate internațională cuprinde totalitatea faptelor infracționale săvârșite într-o perioadă de timp, bine

²¹ Miclea, Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, p. 12

²² Pitulescu, I., *Al treilea război mondial, crima organizată*, Editura Național, București, 1996, p. 15.

²³ Suceavă, Ion și colaboratorii, *Omul și drepturile sale*, Editura Ministerului de Interne, București, 1991, p. 240

determinată pe teritoriul statelor din comunitatea internațională sau pe teritoriul statelor dintr-o anumită zonă geografică, de către persoane fizice și juridice.

Având în vedere faptul că infracțiunile au căpătat deja un caracter internațional, organele legislative ale statelor au fost obligate să specifice faptul că infracțiunea cu caracter transnațional este considerată orice faptă care, după caz: este săvârșită atât pe teritoriul unui stat, cât și în afara acestuia; este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea și controlul său, are loc, în totalitate sau în parte, pe teritoriul altui stat; este săvârșită pe teritoriul unui stat de un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în două sau mai multe state; este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat.

Raportat la aceste patru criterii de referință, criminalitatea reprezintă acel segment infracțional care integrează activități ilegale, comise de persoane în mod individual sau care se asociază în mod întâmplător, folosind diverse metode și mijloace și urmărind scopuri variate.

Noțiunea de criminalitate comportă mai multe categorii²⁴, în funcție de diferitele elemente de referință cu care se operează:

- în funcție de spațiul de referință există o criminalitate națională și internațională;
- referindu-ne la perioada de timp putem vorbi de criminalitate anuală, semestrială, lunară;
- dacă faptele sunt raportate la diferite categorii de persoane există criminalitatea adultă, juvenilă, masculină, feminină, criminalitatea „gulerelor albe” (persoane ce ocupă poziții importante în sfera relațiilor de afaceri etc.);
- după gradul de cunoaștere a faptelor penale de către organele de justiție criminalitatea poate fi reală (fapte comise efective), aparentă și legală (sau judecată).

Conceptul de infracțiune internațională este de dată relativ recentă, deși unele legislații naționale conțin de mult timp prevederi juridice referitoare la

²⁴ Cioclei, Valerian, *Manual de criminologie*, Editura All Beck, București, 1998, pp.14-16.

reprimarea faptelor de acest gen. Astfel, Constituția SUA din anul 1787 și cea a Confederației Helvetice cuprind dispoziții în temeiul cărora organele interne sunt competente să reprime infracțiunile internaționale.²⁵

Treptat, dreptul internațional a căpătat același fundament ca și dreptul intern, unii autori contemporani afirmând că prima manifestare a dreptului infracțiunilor internaționale datează din 1945, fără a fi avut nici precedente, nici precursori.²⁶ Această opinie este însă infirmată de numeroase acte și documente internaționale. Pentru a se aprecia dacă un fapt are sau nu caracterul unei infracțiuni internaționale de ordin penal trebuie avut în vedere dreptul internațional, în ansamblul său, și nu numai dreptul convențional. Este deci incontestabil că, în momentul comiterii lor aceste fapte erau ilegale și sancționate nu numai de dreptul internațional, dar și de dreptul comun al statelor²⁷, care conștiente de pericolul acestor infracțiuni au încheiat o serie de convenții ce prevăd reprimarea lor.²⁸

Amploarea pe care o cunoaște criminalitatea internațională și faptul că aceasta afectează toate statele lumii constituie un flagel care se manifestă în forme variate: de la terorism, trafic de droguri, trafic de ființe umane, crimă organizată, spălarea banilor, traficul cu armament și explozivi, și până la reglări de conturi între structurile criminale, sau execuții de tip mafiot, creează o psihoză generală de insecuritate civică și de teroare.²⁹

Potrivit doctrinei dreptului internațional penal au existat multiple încercări de definire a infracțiunii internaționale, încercări care au avut drept scop conturarea cât mai precisă a elementelor constitutive ale acesteia, în vederea delimitării ei de infracțiunea cu caracter național. Una dintre aceste

²⁵ Geamănu Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p. 127.

²⁶ Meiyrowotz, H., *La repression el par les tribunaux allemands des crimes contre l'humanite et de l'appartenance a une organisation criminelle en application de la loi*, Conseil de Controle allie, nr. 10, Paris 1960, p. 5.

²⁷ Geamănu, Grigore, *op. cit.*, p.128.

²⁸ Convenția din 1904 privind traficul cu ființe umane și Convenția din 1961 privind traficul de stupefiante

²⁹ Șerb, Stancu, Draghici, C-tin, Iacob, A., Ignat, A., *Drept polițienesc*, Editura Tritonic, București, 2003, p. 192

definiții aparține juristului român Vespasian Pella, care consideră infracțiunea internațională „o acțiune sau inacțiune sancționată de o pedeapsă pronunțată și executată în numele comunității statelor”.³⁰ Un alt jurist, Ștefan Glaser, consideră infracțiunea internațională ca fiind „un fapt contrar dreptului internațional și atât de vătămător pentru interesele apărute de acest drept, încât statele de comun acord îi atribuie un caracter criminal, cerând totodată și reprimarea penală”.³¹

În opinia noastră, cea mai completă definiție dată acestor infracțiuni aparține profesorului Grigore Geamănu care afirma că „infracțiunea internațională este un act constând dintr-o acțiune sau omisiune, contrară dreptului internațional, iar elementul esențial al infracțiunii internaționale este pericolozitatea manifestată pentru pacea și securitatea internațională ceea ce atrage în mod obligatoriu sancțiunea penală”.³²

Doctrina OIPC - INTERPOL consideră infracțiune internațională „orice activitate criminală care interesează mai multe țări, fie datorită naturii faptei săvârșite, fie personalității sau conduitei autorului ori complicilor săi”. Aceeași doctrină arată că: „O infracțiune este socotită ca fiind internațională dacă sunt implicate cel puțin două state în ceea ce privește locul comiterii ei, cetățenia autorului (autorilor), locul depozitării sau traficării obiectelor corp delict”.³³ O infracțiune internațională va avea astfel, repercusiuni internaționale în funcție de circumstanțele sale (fapte comise în mai multe țări sau fuga infractorului în străinătate) sau de consecințele actului său delictuos (trafic de droguri, trafic cu ființe umane, cu mașini furate, terorism etc.).

O deosebită importanță pentru determinarea caracterului internațional al unei infracțiuni o are personalitatea infractorului. Din acest punct de vedere, un individ care a comis fapte ilicite cu caracter local (furturi din magazine, din

³⁰ Pella. V. V., *La criminalite collective des etats*, București, 1927. p. 175.

³¹ Glaser, St., *Drept internațional penal convențional*, Paris, 1929, pp. 145-148.

³² Geamănu Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p. 131.

³³ Pele, Gh. Hurdubaie, Ioan, *Interpolul și criminalitatea internațională*, Editura Ministerului de Interne, Biroul Național Interpol, București, 1983, p. 4.

locuințe, tâlhării, trafic de droguri etc.), dar succesiv în mai multe țări este un infractor internațional. Tot astfel, un infractor care a comis infracțiuni pe teritoriul unui stat și care se refugiază pe teritoriul altui stat este un infractor internațional.³⁴

Pe de altă parte, sunt unele infracțiuni care prezintă un grad de pericolozitate deosebit și chiar dacă ele se comit pe teritoriul statului al cărui cetățean este autorul, interesează și celelalte state în vederea cooperării ținând seama de o posibilă „expansiune internațională”. Astfel de situații sunt determinate de infracțiuni cum sunt: terorismul, traficul de droguri, traficul de persoane, falsul și traficul cu monedă falsă, traficul cu mașini furate, cu armament etc., infracțiuni care sunt incriminate în legislațiile tuturor țărilor și care necesită prevenirea și combaterea lor, concentrarea eforturilor mai multor țări dintr-o anumită regiune geografică, sau din zone diferite determin conjunctural.³⁵

Clasificarea infracțiunilor internaționale se poate face după mai multe criterii: după subiectul infracțiunii distingem infracțiuni al căror subiect nu poate fi decât statul, adică infracțiunile comise de organele statului în numele și pe seama statului și infracțiunile al căror subiect este individul ca persoană particulară (traficul de droguri, terorismul, pirateria, traficul de persoane etc.); după scopul urmărit de autor, infracțiunile internaționale pot avea un scop politic ori ideologic, în care sunt încadrate crimele contra umanității, inclusiv genocidul, crimele de război și terorismul internațional; un alt criteriu, ar fi timpul în care se comit asemenea fapte (în timp de pace sau în timp de război).³⁶

Profesorul Grigore Geamănu clasifică infracțiunile după gravitatea lor astfel: crime internaționale; infracțiuni comise de persoane particulare (traficul de droguri, prostituția și proxenetismul, traficul cu ființe umane, falsul și

³⁴ Șerb, Stancu, Drăghici, C-tin, Iacob, A., Ignat, A., *Drept polițienesc*, Editura Tritonic, București, 2003, p. 193.

³⁵ Suceavă, Ion, Coman, Florian, *Criminalitatea și organizațiile internaționale*, Editura Romcartexim, București 1997, p. 13

³⁶ Glaser, St., *Droit internațional penal convențional*, p. 51

traficul de monedă etc.).³⁷ Astfel de fapte sunt calificate infracțiuni internaționale prin acorduri, tratate sau convenții internaționale încheiate între statele semnatare prin care acestea se obligă să le incrimineze în legislația lor penală internă și să le sancționeze ca atare.

Secțiunea a 2-a

Forme de manifestare a criminalității organizate în România

Odată cu extinderea granițelor Uniunii Europene s-a extins și criminalitatea transfrontalieră. Într-o Europă care devine din ce în ce mai integrată, criminalitatea transfrontalieră devine din ce în ce mai mult o criminalitate fără frontiere. O astfel de transformare radicală este determinată și avantajată de o mulțime de realități ale noii construcții europene care asigură nu numai o arhitectură nouă, ci și reversul acesteia, adică un con de umbră ce oferă condiții propice pentru dezvoltarea criminalității. Dintre condițiile de favorizare a criminalității transfrontaliere, în opinia noastră, se detașează următoarele:

- posibilitatea ascunderii perfecte a afacerilor mafioate, care capătă dimensiune internațională, transfrontalieră, în spatele unor activități legale desfășurate de companiile multinaționale;
- libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor în spațiul Uniunii Europene oferă șansa liberei circulații a criminalității transfrontaliere, având în vedere că aceasta nu poate fi depistată decât atunci când se produce;
- înlocuirea structurilor mafioate și ale crimei organizate de tip piramidal cu un nou tip, pe orizontală, pe principiile filosofiei și fizionomiei de rețea, întrucât există deja infrastructurile informaționale accesibile tuturor, din rândul cărora se detașează Internetul, cât și soft-urile necesare acestuia;
- vecinătatea unor culoare strategice tradiționale care nu mai sunt

³⁷ Geamănu Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p. 133.

folosite pentru deplasări clasice de trupe sau derulări de războaie sau conflicte armate, ci pentru trafic de arme, de droguri, „carne vie”, pentru migrații și transporturi ilegale;

➤ existența unor focare conflictuale înghețate și a unor zone încă nestabilizate.

Economia neagră, criminalitatea economico-financiară transfrontalieră, cu toate componentele ei, la care se adaugă migrația ilegală și nu în ultimul rând terorismul, se dezvoltă în aceeași măsură prin unificarea de facto și de jure a continentului. Insecuritatea se dezvoltă proporțional cu securitatea în sensul în care, cu cât continentul european tinde mai mult spre a fi mai puternic, mai stabil, mai unitar, cu atât se adâncesc vulnerabilitățile tradiționale, completate cu vulnerabilități noi, generate de perioada de tranzit, cu o dinamică deosebită în ceea ce privește perioada de tranzit, de la fragmentare și opoziție la entitate și unitate și nu în ultimul rând, de la conflictualitate la cooperare.

Pe măsură ce societatea se globalizează, iar frontierele se transformă din linii care separă și opun în linii sau zone care identifică și unesc, aceste tipuri de provocări, pericole și amenințări se amplifică și se diversifică. Deci, globalizarea criminalității nu are doar un singur sens, de la Est spre Vest, ci și de la Vest spre Est, de la Nord spre Sud și de la Sud spre Nord.

Ultima extindere a Uniunii Europene a făcut ca aceasta să aibă ca frontieră de est Marea Neagră, Republica Moldova și Ucraina și, de asemenea, spațiul islamic reprezentat de Turcia, ceea ce a determinat creșterea criminalității transfrontaliere europene, eurasiatică și, în consecință, extinderea structurilor de criminalitate mai rapid decât structurile și funcțiunile europene. Considerăm că acest lucru este posibil din următoarele motive:

➤ criminalitatea transfrontalieră este mult mai flexibilă decât structurile europene caracterizate de birocratism și formalism, extrem de prudente la configurarea politică, economică, juridică, socială, militară, culturală și informațională a noilor realități;

➤ criminalitatea transfrontalieră dispune de rețele dinamice, de organizații relativ independente și noduri de rețea funcționale, operative, în contradicție cu structurile ierarhice și greoaie, dominate de mecanisme complicate și cronofage ale Uniunii Europene;

➤ regulile după care funcționează criminalitatea transfrontalieră, deși extrem de dure, sunt simple și, în principiu, nescrise;

➤ criminalitatea transfrontalieră, rețelele și structurile mafioate, teroriste dețin aproape în permanență inițiativa strategică; ele nu reacționează, ci acționează.

Crima organizată reprezintă, în momentul de față, un pericol deosebit pentru toate statele. În cazul în care instituțiile abilitate nu vor reacționa prompt, atât prin demersuri legale, cât și prin măsuri operaționale extrem de energice, zonele locuite, indiferent unde și cum sunt ele constituite – pe principii etnice,

culturale, de teritoriu ori de altă natură – vor plăti, firesc, profiturilor, propriilor indolență, neputință ori lașitate. În acest sens trebuie să recunoaștem că acest flagel contemporan, cu implicații profunde în toată lumea, necesită un antidot pe măsură pe care avem obligația să-l descoperim și să-l folosim atât în combatere, cât și în profilaxie.

Mutațiile survenite în domeniul activității infracționale, de la nivel național la cel transnațional, au fost favorizate de o serie de factori, cum sunt: evoluția conceptului de „spațiu european comun”, cu facilitățile ce le incumbă, care a deschis ferestre nesperate crimei organizate prin universalitatea rețelelor comunitare; sfârșitul războiului rece, triumful democrației în fostele țări socialiste și mecanismele rudimentare care le reglementează activitatea economică; creșterea valului migraționist către țările dezvoltate și constituirea de rețele pe criterii etnice, care reprezintă adevărate enclave ale criminalității, greu de penetrat datorită barierelor lingvistice, culturale și mecanismelor care le guvernează activitatea; revoluția din domeniul comunicațiilor care a condus la creșterea gradului de flexibilitate și mobilitate a rețelelor infracționale

transnaționale; liberalizarea deplasării persoanelor ca urmare a acordurilor și înțelegerilor bi- și multilaterale dintre state etc.

Nu există un model unic la organizațiile criminale, acestea variind ca formă, norme de conduită, experiență, specializare în activitatea infracțională, arie de operare, tactici și mecanisme de apărare, drept pentru care și lupta de prevenire și combatere a acestora presupune un grad sporit de complexitate, care reclamă în mod necesar și o cooperare interstatală.

Privită drept totalitatea infracțiunilor săvârșite pe teritoriile mai multor state, într-o anumită perioadă de timp, ca rezultat al acțiunilor planificate ale unui ansamblu de persoane reunite în mod stabil, ce-și repartizează și coordonează însărcinările, pe baza preocupării comune de a obține profit, crima organizată transfrontalieră constituie în ultimă instanță un fenomen rezidual al procesului de globalizare, strâns legat de acesta datorită unor similitudini, dar și

individualizat ferm și plasat în extrema ilegalității prin scopurile acțiunilor mijloacelor și metodelor sale specifice.

Legătura dintre crima organizată transfrontalieră și procesul globalizării rezultă din dualismul globalizării în sensul în care într-o situație ceea ce este pozitiv în acțiune și efect pentru unul este în același timp negativ pentru altul.

Dualitatea, alături de mobilitate și glocalizare sunt trei dintre trăsăturile definitorii ale globalizării. Glocalizarea³⁸ exprimă unitatea indestructibilă dintre tensiunile globalizante și cele localizante, dintre existența liberă și viața îngrădită, dintre acolo și aici, întrucât ceea ce pentru unii reprezintă opțiune liberă, pentru alții înseamnă destinul nefast al vieții. Crima organizată transfrontalieră este unul dintre fenomenele ce exprimă noul concept al glocalizării în sensul în care aparent crima organizată transfrontalieră este un furnizor de servicii pentru îndeplinirea dorințelor interzise, mai ales ale celor

³⁸ Bauman, Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura Antet, București, 2003, p. 70, precizează că termenul a fost inventat de Roland Robertson. Termenul este folosit și de Gerd Schönwälder în *Globalization, Violent Conflict and Peacebuilding – A concept Note on Future Programming Possibilities*, martie 2003

localizați - fixați de barierele, constrângerile, regulile morale, sociale, religioase, economice - dar, în fapt, este capcana ce poate spulbera protecția drepturilor fundamentale ale individului, începând cu anii '90, în contextul unor evoluții majore geopolitice și geostrategice, cele două fenomene - globalizarea și crima organizată transfrontalieră - lipsite de coordonarea unui centru de comandă unic, au fost influențate de acțiunile unui nou tip de actori ai scenei internaționale, comparabil cu un conglomerat sau mozaic caracterizat de consistențe, culori și nuanțe diferite - rețelele.

Rețelele îmbracă două forme, și anume:

➤ legale - alianțe de state, organizații internaționale, companii din cadrul trusturilor multinaționale sau ale organizațiilor neguvernamentale grupate în diverse curente și tendințe sociale, ecologice, de apărare a drepturilor fundamentale ale cetățenilor ori umanitare;

➤ ilegale - cele ale crimei organizate transfrontaliere, ale organizațiilor teroriste și ale grupărilor extremiste.

Chiar dacă, pentru unii, termenul de rețea are o conotație negativă, noțiunea de actor tip rețea este acceptată pe plan internațional, deoarece acoperă multitudinea și complexitatea legăturilor de interese ce există și se multiplică în toate sferele vieții globale. Cele două tipuri de rețele provoacă, în domeniile în care se manifestă, efecte contradictorii prin valorificarea în acțiunile lor a caracteristicilor elementelor definitorii ale procesului de globalizare, și anume: informația, bazele de date, decizia, libertatea de acțiune, capitalul liber, proprietatea, profitul, polarizarea, puterea, revoluția tehnologică, spațiul etc.

Tendința actorilor rețelelor legale este de a-și proiecta o structură stabilă de alianțe pentru o perioadă îndelungată care să corespundă intereselor proprii și celor comune determinate de un sistem de valori convergente. Cu cât aceste valori sunt mai profunde, se respectă și sunt apărate pe arii mai întinse, cu atât mai mult se manifestă procesul de accelerare al globalizării în acel spațiu comun. La nivelul actorilor statali, diferențele dintre sistemele de valori generate de concurența pentru resurse determină crearea de grupări și alianțe

diverse, de natură politică, economică sau militară. Legăturile și efectele lor, plecând de la indivizi și ajungând la state, sunt profunde și transformatoare, în etapa actuală de dezvoltare a societății umane, influențând modul de a trăi, precum și modul în care dorim să fim guvernați. Răspunzătoare de gradul enorm de integrare al societății omenești este revoluția tehnologică ce a influențat mijloacele, metodele, posibilitățile de exprimare și acțiune din toate domeniile de manifestare a celor două forme - legală sau ilegală. Revoluția tehnologică a promovat invențiile și inovațiile ce au dus la digitalizarea datelor și valorilor, miniaturizarea, informatizarea, comunicațiile și transporturile, ca factor de accelerare a gradului de integrare la nivel global.

Cele mai profunde și numeroase transformări s-au produs și se vor mai produce la nivelul statelor naționale ca urmare a procesului deosebit de dinamic al creșterii interdependenței dintre statele naționale, ca urmare a extinderii și

adâncirii legăturilor transnaționale în toate sferele vieții economice, politice sociale și culturale, având drept implicație faptul că problemele devin mai curând globale decât naționale, ceea ce implică nemijlocit o soluționare globală decât națională.

1.2.1. Traficul de persoane

Traficul de persoane și migrația ilegală fac parte din fenomenul cu răspândire criminogenă cea mai largă, în acest început de secol. Acest fenomen care este în atenția autorităților naționale și internaționale aduce o gravă atingere drepturilor fundamentale ale omului. Fenomenul migrației internaționale este strâns legat de perpetuarea unor tensiuni ori probleme de ordin etnic, religios sau politic, precum și de deteriorarea nivelului de trai. De asemenea, nu trebuie ignorată nici influența favorabilă pe care o are asupra exodului de persoane cadrul legislativ din domeniu, vulnerabilitățile sistemului de securizare a frontierei ori disponibilitatea unor cetățeni de a sprijini activități infracționale.

După anul 1990, în timp relativ scurt, țările din statele ex-comuniste au devenit sursă și tranzit pentru traficul de persoane, asigurând piețele vestice cu femei și copii în vederea exploatarei sexuale și muncă forțată. Datorită poziționării geografice și apartenenței la Uniunea Europeană, după 1 ianuarie 2007, România a devenit din ce în ce mai atractivă pentru rețele implicate în activități ilegale de trafic de persoane. Cazuistica ultimilor ani demonstrează că aceasta se dezvoltă și se adaptează în raport cu factorii favorizanți interni sau externi, cum sunt: stagnarea sau scăderea economică, sărăcia și incultura, șomajul, inconsistența sau lipsa de fermitate a mecanismelor de combatere și control a criminalității organizate, condiții sociale precare etc.

Filierele transnaționale de migrație sunt alcătuite din nuclee (segmente) autonome, în interiorul cărora există o ierarhie precisă, fiecare palier având un rol bine definit - racolare, transport, găzduire, călăuzire și o zonă de acțiune clar determinată. Coordonatorii rețelei provin, de regulă, de pe spațiul de origine al migranților, în multe situații aceștia asigurând conducerea operațiunilor de pe teritoriul unor state vest-europene tranzitate sau de destinație. Pentru operaționalizarea unor circuite migraționiste clandestine, în ultimii ani, se constată utilizarea drept „acoperire” a unor modalități legale, între cele mai frecvente figurând:

- vizele turistice;
- vizele pentru muncă;
- implicarea în activități comerciale;
- participarea la evenimente cultural-artistice;
- solicitarea de azil pe motive politice sau sociale;
- căsătoriile încheiate cu cetățenii statelor-țintă;
- vizele pentru studii;
- derularea unor presupuse cooperări în domeniul științific sau economic.

Aceste modalități sunt asociate cu demersuri de obținere, realizare,

falsificare a documentațiilor necesare, favorizate de coruptibilitatea unor funcționari cu competențe pe acest palier. Chiar dacă unele victime sunt vulnerabile pentru că trăiesc în sărăcie, toate categoriile de oameni pot deveni victime ale traficului.

Recrutatorul, prima verigă a rețelei criminale care ia legătura cu victima, poate fi atât bărbat, cât și femeie. Există cazuri în care, pentru credibilitate în cazul recrutării acționează un cuplu, soț și soție. Traficantul nu poate fi recunoscut după anumite caracteristici fizice, precum sex, aspect corporal, ținută, posesia unei mașini sau a unui telefon mobil. Traficantul poate fi intuit după comportamentul său prietenos în primă instanță și aparent dezinteresat și identificat doar ulterior, când devine violent, agresiv, pentru a pune victima în situația de exploatare. O categorie aparte o constituie copiii abandonați de părinți ce prezintă o vulnerabilitate deosebită pentru traficul de persoane, îngrijorător este faptul că în acest „comerț ilicit de carne vie” sunt atrase la

practicarea prostituției, în diverse locuri și modalități, din ce în ce mai multe minore, care provin din familii dezorganizate ori lipsite de mijloace de subzistență. De cele mai multe ori racolarea în aceste cazuri se face prin înșelăciune, șantaj și determinare forțată. De asemenea, devine tot mai evidentă creșterea activității infracționale a unor rețele de traficanți care se ocupă cu trecerea ilegală prin țara noastră a unor grupuri de emigranți din țările sărace ale Asiei, care sunt racolați în țările lor și folosesc ruta Singapore - Moscova - Chișinău - România cu destinația preponderentă țările Europei de Vest.

Participanții la filiera de introducere în România a cetățenilor asiatici și scoaterea lor către statele vecine spre Vest, încasează sume mari în valută, care în unele cazuri sunt spălate prin intermediul unor firme și agenții particulare înființate pe teritoriul României. Rețelele de astfel de traficanți manifestă preocupări de a se angaja clandestin și cât mai riguros posibil, stabilind puncte de sprijin solide (imobile, firme, gazde și oameni) în mai multe țări aflate pe teritoriul de tranziție, în măsură să le asigure siguranța acestei activități în care

se vehiculează sume enorme de bani în lei sau valută. Anual, sunt depistați în trecerea frauduloasă a frontierei și returnați de polițiștii de frontieră a statelor vecine zeci de mii de cetățeni străini, preponderența având-o cei de origine asiatică. În afara acestora, pe teritoriul României se află un număr important de imigranți, care sunt găzduiți la diferite adrese, mai ales pe raza localităților vecine cu granița de vest, stând în așteptare pentru a trece frontiera în statele vecine.

Un alt fenomen îngrijorător și care face parte din criminalitatea organizată îl reprezintă „traficul de copii” și „adoapțiile ilegale”, în acest sens, sunt cunoscute cazurile de adopții ilegale prin care s-au scos din țară peste 4.000 de copii. Deja traficul de copii a atins cote alarmante. Aceștia sunt scoși din țară cu ajutorul unor documente false și duși în străinătate în vederea exploatării sexuale, la muncă forțată, cerșit sau chiar pentru trafic de organe.

Investigațiile din ultimii ani au arătat că prevenirea și combaterea traficului de persoane necesită îmbunătățiri și că se impun elaborarea de strategii locale și cooperarea autorităților cu organizațiile neguvernamentale și mass media pentru sensibilizarea opiniei publice asupra fenomenului și combaterea lui.

1.2.2. Traficul de droguri

Internaționalizarea crimei organizate a determinat rețelele implicate în acest gen de activitate să includă România în circuitul tuturor formelor de criminalitate transfrontalieră. Progresele tehnologice, dispariția unor valori tradiționale, fenomenele de marginalizare socială, lipsa unor perspective clare, mai ales pentru tineri au dus la nesiguranță și stres sau la creșterea consumului de droguri.³⁹ Cert este că fenomenul drogurilor a păstrat o traiectorie potrivit

³⁹ Bengescu, C. B., *Drogurile – alarmă națională*, Editura Polirom, București, 2000, pp. 30-31; 36-

căreia vârsta medie a consumatorilor a scăzut, concomitent crescând numărul consumatorilor, dar a crescut și implicarea tinerilor în trafic, în calitate de dealeri, cărăuși, plasatori.

În același timp s-a conturat tot mai mult implicarea unor cetățeni români în angrenajul unor structuri de crimă organizată, cu ramificații ce depășesc granițele Europei. Permanent, sursele de informare aduc la cunoștință publică faptul că, la nivel mondial milioane de oameni cad pradă „morții albe”, iar aria consumatorilor se extinde și din nefericire vârsta acestora este din ce în ce mai mică (au fost depistați copii de 14-15 ani consumatori de droguri). Acest flagel poate fi cunoscut și în bună măsură combătut, controlat, însă este foarte trist că în nici un caz nu poate fi eradicat.

Dacă la începutul anilor 1990, când s-a prefigurat ruta balcanică a traficului de droguri, România era o țară de tranzit, actualmente este în continuare zonă de tranzit, dar și de depozitare temporară a drogurilor de mare

risc, fapt ce rezultă din datele statistice⁴⁰ care arată gradul de creștere al persoanelor cercetate și trimise în judecată, precum și cantitatea de droguri depistată și confiscată, aflată în creștere. Această creștere s-a materializat de la câteva sute de grame la tone. Semnificativ în acest sens este faptul că în anul 2009 s-au obținut rezultate notabile în lupta antidrog, într-o singură cauză fiind confiscate 1.200 kg de cocaină.

Raportul mondial al O.N.U. privind drogurile pentru perioada 2007-2008 împreună cu Rapoartele INTERPOL și EUROPOL subliniază că 5% din populația lumii cu vârste între 15 și 64 de ani a consumat droguri în ultimele 12 luni, o parte chiar când se aflau în închisori pentru diverse delictе. În România se prefigurează un fenomen al consumului de droguri în închisori, dar pentru prevenirea acestuia se derulează măsuri cuprinse în programe de tratament

37.

⁴⁰ Datele statistice pe anii 2005-2010 ale Direcției de Combatere a Criminalității Organizate și Terorism, www.diicot.ro

medical, inspirate și bazate pe strategia europeană. Conform datelor statistice relevante, numărul deținuților care se declară consumatori de droguri la nivelul unui semestru este de aproximativ 1.230, dintre care 5,11% au între 15 și 19 ani, 46% au între 20 și 24 de ani, 26% au peste 30 de ani, doar 9% sunt femei, iar restul bărbați, 80% sunt consumatori de heroină, 5,6 % de cocaină și 3,68% de ecstasy.⁴¹ Așadar, vorbim în România de o adevărată „piață a drogurilor” și precizăm că aceasta este concentrată în marile centre urbane și universitare (București, Cluj, Constanța, Iași, Timișoara, Brașov etc.). Din păcate orașele mari din țară își dispută cu București „supremația” în ceea ce privește numărul cel mai mare de cazuri de trafic și consum de droguri. Aproape zilnic sunt depistați traficanți și consumatori de droguri, mare parte fiind cetățeni străini sau români, cu precădere tineri, elevi și studenți.

Grupările implicate în traficul de stupefiante dispun de un amplu sistem relațional, care le asigură accesul la furnizori, beneficiari și persoane de sprijin (transportatori, depozitari) din țări diferite. Riscul pedepselor este compensat de randamentul financiar al operațiunilor de trafic, valoarea drogurilor crescând cu până la de zece ori, de la furnizorul en-gros până la distribuitorul final.

Structurile care derulează trafic de stupefiante sunt permanent interesate de identificarea de noi rute sau modalități de transport și introducere pe piață a substanțelor respective. Un mediu ofertant și dificil de monitorizat pentru diseminarea stupefiantelor este reprezentat de Internet, ce prezintă potențial semnificativ de dezvoltare.

Nivelul operațiunilor de introducere în România a substanțelor stupefiante în vederea distribuției interne este scăzut, țara noastră fiind, în continuare, zonă de tranzit și de depozitare temporară a drogurilor de mare risc, grupările autohtone fiind implicate marginal în activități de distribuție locală.

1.2.3. Criminalitatea informatică

⁴¹ Datele sunt extrase din comunicatele oficiale ale Agenției Naționale Antidrog.

Internetul este o super rețea informațională cu un accentuat caracter public, folosit de instituții ori companii de stat sau private, în lumea afacerilor, de utilizatori particulari, de publicul larg. Majoritatea utilizatorilor navighează pe Internet pentru satisfacerea unor nevoi științifice, culturale, educaționale, profesionale sau de afaceri, dar și a unor necesități legate de organizarea și desfășurarea vieții de familie ori de petrecerea timpului liber. Evident că prin serviciile pe care le oferă, computerul a adus și aduce multiple avantaje cercetării științifice, învățământului, administrației, afacerilor, comunicării interumane etc.

Dezvoltarea fără precedent în domeniul tehnologiei informatice la nivel mondial are din păcate și o parte negativă, prin aceea că s-a deschis o poartă către producerea unor fapte antisociale atât în dreptul penal internațional, cât și în dreptul penal național.

Dacă apariția Internetului a adus beneficii miraculoase omului, ea reprezintă, în același timp, și un mediu extrem de favorabil pentru cei care se dedau la comiterea unor fapte indezirabile social, care se pot întinde de la acte

terroriste până la hărțuirea sexuală sau diseminarea imaginilor pornografice

Conectându-se la această rețea cu ajutorul unui calculator (pe care a fost instalat în prealabil un program informatic adecvat) și al unui modem, prin intermediul unei simple linii telefonice, orice individ se poate afla la un „klik” de o infracțiune, iar cei interesați de aceasta, acționând și într-un relativ anonim, n-au întârziat nici o secundă să facă acest pas. Altfel spus, mulți criminali de cele mai diverse tipuri și ranguri și-au orientat imediat (înainte ca sistemele de drept și polițienești să ajungă aici) „afacerile” pe terenul virgin al Internetului, reușind să devină, în foarte scurt timp, mai eficienți ca oricând în desfășurarea acțiunilor lor socialmente periculoase. Deplasarea „afacerilor” criminale pe terenul Internetului nu s-a produs întâmplător, ci din rațiuni cât se poate de pragmatice, care țin de faptul că „Această mega-rețea planetară prezintă practic cel puțin trei

avantaje de marcă pentru escroci: abolirea distanțelor, costuri minime și o fațadă și mai anonimă”⁴².

Domeniile Internetului, atât de benefice pentru majoritatea utilizatorilor cinstiți ai acestei rețele informaționale, reprezintă, în același timp, câmpuri infracționale dintre cele mai „mănoase” pentru cei interesați să le folosească în astfel de scopuri. Toate serviciile oferite de Internet s-au bucurat și se bucură de o atenție din ce în ce mai mare din partea criminalilor.⁴³

Grupările infracționale și-au diversificat și perfecționat, în timp, mijloacele și metodele, afectând sisteme informatice și echipamente electronice ale unor instituții publice, financiar-bancare, medicale, educaționale, operatori de comunicații electronice sau aducând atingere confidențialității, integrității și disponibilității datelor cu acces reglementat ale persoanelor fizice. Activitățile ilegale pendinte criminalității informatice au devenit, treptat, o atracție pentru elemente din mediul criminal, având în vedere că, asumându-și un risc relativ scăzut, pot fi obținute câștiguri semnificative și facile într-un timp relativ scurt. Majoritatea serviciilor Internet oferă posibilități de conspirare a identității și,

mai ales, de transcendere instantanee a barierelor geografice, ceea ce îngreunează activitățile de depistare și combatere a activităților ilicite

Rețelele de criminalitate informatică pot fi organizate în sistem „piramidal” (ierarhia grupării este structurată pe paliere, în funcție de nivelul de pregătire executanți, coordonatori și specialiști) sau „celular” (două-trei celule care acționează în țara de origine procură echipamentele necesare și în statul țintă - identifică țintele, instalează echipamentele, captează datele și le transmit în țară. Informațiile sunt prelucrate și inscripționate pe cardurile-clonă, ulterior fiind transmise înapoi pe spațiul țintă sau în alte state pentru extragerea fondurilor, operațiuni realizate de aceeași celulă externă sau de o alta).

Cele mai răspândite operațiuni specifice criminalității informatice sunt phishing-ul (ascunderea identității sistemului sursă și trimiterea de mesaje

⁴² Patriciu, V. V., VasIU, I., Șerban, G., *Internetul și dreptul*, Editura All Beck, București, 1999, p. 45

⁴³ VasIU, I. și colab., op. cit. p. 45.

nesolicitate unui număr mare de utilizatori, în vederea obținerii unor date personale care să fie utilizate în comiterea unor fraude informatice), skimming-ul (fraudarea bancomatelor aparținând instituțiilor bancare), pharming-ul (obținerea de date confidențiale prin oferirea/copierea de servicii ori prin accesarea rețelelor de socializare on-line), hacking-ul (spargerea unor rețele computerizate pentru a obține informații sau date relevante).

În țara noastră, se constată extinderea arealului în care operează grupările specializate în activități de skimming, clonare de carduri bancare, comerț cu date necesare inscripționării de carduri, în sensul apariției și dezvoltării de rețele puternice și în județe în care, până în prezent, activitățile se derulau la nivel individual.

Unele grupări care desfășoară activități subsumate criminalității informatice sunt implicate și în alte infracțiuni, fie din proprie inițiativă, fie pentru că aparțin unei structuri mai mari ori sunt nevoite să-și asigure protecția în lumea interlopă. Între operațiunile conexe se află: cămătăria, recuperări de creanțe, trafic de persoane, contrabandă cu diverse produse, furturi de obiecte de lux, trafic de droguri de mică amploare, trafic cu țigarete, evaziune fiscală. Precum și spălarea banilor. Din evaluarea grupărilor infracționale dezmembrate de procurorii Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, care au acționat în domeniul criminalității informatice în perioada 2006 - 2010, se desprind următoarele caracteristici:

- specializarea generală, dar și micro-specializarea membrilor grupărilor cu formarea de celule independente destinate desfășurării unei activități infracționale specifice (ex: pentru confecționarea dispozitivelor de „skimming” sunt utilizați specialiști în mase plastice, mulaje, electronică, achiziții de piese „achiziții” de dispozitive originale ca model, software special de criptare încărcare, prelucrare, descărcare de date, cărți bancare, „montaj”, „alergători”, „finanțatori” etc.). Se remarcă utilizarea unor ateliere cu activitate preponderent legitimă pentru executarea unora dintre piesele componente;

- recrutarea tinerilor cu abilități în a utiliza computerele și noile

tehnologii prin subordonarea sau cointeresarea acestora de către lideri ai unei grupări infracționale tradiționale;

- trecerea de la fraudele informatice clasice (licitații) la fraude informatice complexe, în care predominant este factorul tehnic, respectiv folosirea de programe informatice și scheme de fraudare (activități de phishing, infectarea cu diverse forme de malware cu scopul obținerii de date etc.);

- caracterul transnațional, fie că este dat de locul în care sunt săvârșite faptele, fie că este vorba de localizarea victimelor;

- investiția financiară efectivă în care crearea/cumpărarea de scheme infracționale producătoare de venituri substanțiale dintr-o singură operațiune (ținta acestor scheme este reprezentată de companii și firme comerciale, având diverse obiecte de activitate);

- crearea unor rețele de spălare de bani formate din cetățeni români, dar și străini;

- orientarea grupărilor infracționale către fraudarea mijloacelor de plată electronice străine, dar și românești.

Analiza concretă a cauzelor soluționate în aceeași perioadă confirmă tendința observată în ultimii ani cu privire la migrația unor persoane din crima organizată de drept comun către criminalitatea informatică, în special în zona operațiunilor frauduloase cu instrumente de plată electronică.

Natura transfrontalieră a infracțiunilor informatice, respectiv rețele speciale plasate în străinătate, rămâne în continuare una dintre problemele greu de surmontat în soluționarea operativă a dosarelor înregistrate.

Pagina albă

CAPITOLUL II
MĂSURI LEGISLATIVE ȘI INSTITUȚIONALE PRIVIND
PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMINALITĂȚII
ORGANIZATE

Secțiunea 1
Măsurile legislative privind incriminarea criminalității organizate și a
formelor ei de manifestare

Mai mult ca oricând, lumea de azi este confruntată, alături de complexe probleme ale începutului de mileniu, cu grave consecințe ale formelor de criminalitate organizată. Abordarea realităților de astăzi ne duce adesea la o foarte tristă constatare și anume că structurile crimei organizate dovedesc o mare capacitate de adaptare față de schimbările de condiții și situațiile intervenite în lume. Așa de mult a crescut nivelul activităților infracționale transfrontaliere, încât Europa și în general comunitatea internațională se confruntă cu adevărate tare sociale: crima organizată, comerțul cu droguri, traficul de persoane și arme, emigrarea ilegală, fraudă informatică, terorismul, spălarea de bani etc.

Este o realitate că principalul capital al organizațiilor criminale care acționează în plan național și internațional este reprezentat de traficul de droguri, prostituție, exploatarea ilegală a forței de muncă, răpirile de persoane, contrabanda, pornografia. Veniturile substanțiale obținute din astfel de acțiuni, riguros organizate și finalizate sunt folosite cel mai adesea, de către grupările criminale pentru a penetra, a controla și a corupe politicieni, polițiști, magistrați, înalți funcționari, instituții financiar-bancare.

II.1.1 Traficul de persoane

Criminalitatea organizată, din care face parte și traficul de droguri și de persoane, dispune de o forță teribilă de a se infiltra și a corupe sistemele politice și juridice, ajungând foarte rapid la stadiul de a influența decisiv actul de decizie în materie economică, politică și juridică. Asemenea fapte grave, pe lângă urmările pe care le produc în plan uman, social și economic, pot constitui cu adevărat atac la drepturile fundamentale ale omului, democrației, siguranțe naționale și a statului de drept. Faptul că aceste pericole se manifestă cu intensitate suficientă pentru a fi percepută, obligă legiuitorul și celelalte autorități ale statului să-și reconsidere poziția față de fenomenul criminalității și să se implice, potrivit competențelor legale, în contracararea eficientă a

acestui.

Rapiditatea și coerența unor asemenea intervenții sunt reclamate nu numai de dimensiunea actuală a criminalității din România și din întregul spațiu european, dar, mai ales, de realitatea că infractorii de azi sunt mai bine organizați, informați, dotați logistic, mai abili și mai rafinați în acțiunile lor ilegale decât organele care luptă împotriva lor. Toate aceste aspecte și evoluții, ca și proliferarea fenomenului crimei organizate, nu puteau lăsa indiferente autoritățile române și, în special, legiuitorul. Orice întârziere, atât în luarea măsurilor în plan legislativ, cât și în punerea lor în aplicare, nu poate decât să ofere posibilitatea ca această lacună legislativă să fie exploatată în continuare de către infractori. În aceste împrejurări nu trebuie omis nici un moment faptul că rolul legislativului este cu certitudine crucial în procesul de prevenire și de combatere a traficului de persoane.

Din cauza faptului că în legislația română nu a existat până în 2001 o reglementare specială a traficului de persoane, Parlamentul României a adoptat Legea nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.⁴⁴ Prevederile acestei legi, inclusiv dispozițiile sale penale, sunt în deplină

concordanță cu normele dreptului internațional⁴⁵ cât și cu dispozițiile Constituției, din 1991, revizuită în anul 2003.⁴⁶ Potrivit art. 49 din lege, aceasta a intrat în vigoare la momentul publicării (11 decembrie 2001) urmând ca în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare, Guvernul sa adopte, printr-o hotărâre, regulamentul de aplicare a acesteia.

Elaborarea legii a constituit un obiectiv al Planului Național de acțiune pentru combaterea traficului cu ființe umane aprobat prin H.G. nr. 1216/2001⁴⁷, cadrul legislativ în materie fiind ulterior întregit prin prevederile

⁴⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001.

⁴⁵ Legea nr. 565/2002 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000 și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

⁴⁶ Constituția României din 1991 a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 669 din 22 septembrie 2003.

⁴⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 806 din 17 decembrie 2001.

Regulamentului de aplicare a legii nr. 678/2001 aprobat prin H.G. nr. 299/2003⁴⁸ și prin dispozițiile Planului Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, aprobat prin H.O. nr. 1295/2004⁴⁹.

Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane astfel încât ea conține, pe lângă norme de incriminare și dispoziții care definesc termenii și expresiile uzitate, dispoziții care privesc prevenirea traficului de persoane, cu indicarea instituțiilor responsabile în acest segment, norme de incriminare a unor infracțiuni aflate în legătură cu traficul de persoane, dispoziții speciale în materia confiscării, reducerii pedepselor, dispoziții speciale privind procedura judiciară, dispoziții vizând protecția și asistența victimelor traficului de persoane și dispoziții referitoare la cooperarea internațională.

Până la incriminarea traficului de persoane prin Legea nr. 678/2001, normele penale care prevedeau și sancționau activitățile ilicite desfășurate în legătură cu exploatarea și traficul persoanelor (lipsirea de libertate în mod ilegal - art. 189 C.pen. în vigoare și art. 205 C.pen. nou; sclavia - art. 190 C.pen. în vigoare și art. 209 și 439 C.pen. nou; supunerea la muncă forțată sau obligatorie - art. 191 C.pen. în vigoare și art. 213 C.pen. nou; prostituția 328 C.pen. în vigoare și proxenetismul - art. 329 C.pen. în vigoare și art. 213 C.pen. nou), nu asigurau o prevenire și o combatere eficace a fenomenului în întreaga lui complexitate. Datorită faptului că fenomenul traficului de persoane căpătase un caracter transnațional și organizat, care se interfera cu alte forme de criminalitate, s-a impus cu necesitate intervenția legiuitorului.

O premisă a adoptării acestei legi a constituit-o și existența unor multiple și importante instrumente juridice internaționale - semnate și/sau ratificate de România care consacră standarde, principii, prevederi și modalități de cooperare în materia traficului ilicit de ființe umane.

Astfel, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului

⁴⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 206 din 31 martie 2003.

⁴⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 802 din 31 august 2004.

de ființe umane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate, definește în art. 3 pct. a) traficul de persoane ca fiind: „Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare sau prin recurgere la forță sau la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau prin oferta sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritatea asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea, conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatarea sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe”⁵⁰.

Ulterior adoptării legii, pentru a realiza armonizarea acesteia cu legislația europeană, dispozițiile sale au fost modificate succesiv, prin O.U.G. nr. 143/2002⁵¹ pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal și unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale. prin Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁵², și prin O.U.G. nr. 79/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane”⁵³

Definițiile legale ale infracțiunilor de trafic de persoane sunt cuprinse în art. 12, 13 și 15 din Legea nr. 678/2001, și vor fi analizate în mod detaliat în Capitolul IV al prezentei lucrări.

II. 1.2. Traficul ilegal de droguri

Este bine de știut că traficul de droguri ca și consumul acestor substanțe au efecte negative, periculoase sub aspect fizic și psihic asupra organismului uman, constituind o adevărată plagă socială, împotriva căreia întreaga lume

⁵⁰ Este demn să amintim și unele documente ale Consiliului Uniunii Europene în domeniu: Decizia Consiliului Uniunii Europene privind completarea definiției crimei numite „trafic de ființe umane”, în anexa Convenției Europene, Consiliul U.E. nr. 1999/C/26; Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile (2004/68/JAI)

⁵¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 5 noiembrie 2002.

⁵² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 21 ianuarie 2003.

⁵³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 629 din 19 iulie 2005.

civilizată trebuie să-și dea mâna pentru combatere și eradicare. Problema traficului ilegal de droguri a devenit în ultimii ani deosebit de actuală atât în plan internațional, cât și în plan național.

Dimensiunile traficului ilegal de droguri ne permit să vorbim despre un stadiu de formare a narcomaniei, structură a crimei organizate care include importul ilegal, transportarea și desfacerea stupefiantelor, dar și consumul acestora. Datorită profitului uriaș, afacerile cu stupefiante, prin dimensiunile sale, depășesc toate celelalte genuri de infracțiuni din cadrul crimei organizate. Deosebit de grav este faptul că fenomenul traficului și consumului de droguri se răspândește cu rapiditate îndeosebi în rândul adolescenților și tinerilor⁵⁴ (aproape 2/3 dintre consumatorii de droguri sunt persoane în vârstă de până la 30 de ani), adolescenții consumând de 6 ori mai multe droguri decât adulții, în ultimii ani, spre consumul de droguri sunt atrași din ce în ce mai mult copiii de până la 16 ani, vârsta medie la care începe consumul de droguri coborând la 14 ani. În ultimii 5 ani, numărul copiilor și adolescenților care sunt supravegheați de instituțiile de stat privind protecția sănătății și împiedicarea consumului de droguri și stupefiante a crescut de câteva ori. Conform statisticilor medicale durata medie a vieții consumatorilor de droguri și stupefiante, după ce încep să consume aceste substanțe, este de 5-6 ani, iar marea masă a narcomanilor cronici de obicei nu ajunge la vârsta de 40 de ani.

Narcomania (consumul de droguri), ca una dintre formele grave de comportament-deviant, reprezintă un factor de risc care contribuie la răspândirea rapidă a infecției HIV/SIDA, hepatitei B și C, precum și a diferitelor boli sexuale transmisibile.

Flagelul comerțului ilicit cu stupefiante a pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu și acum a cuprins întreaga planetă.

Dându-și seama de puterea distructivă pe care o au drogurile asupra

⁵⁴ Raportul mondial privind drogurile 2009 (al UNODC- Biroul Națiunilor Unite privind combaterea Drogurilor și a Criminalității), disponibil la www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2009.html

omenirii, națiunile lumii au început să colaboreze atât la nivel național, cât și internațional. Elocvent este faptul că, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, o treime din populația masculină a Chinei era consumatoare de opiu. Pentru a stopa consumul opiului autoritățile chineze au somat pe toți negustorii străini să-și aducă stocurile de opiu pentru a fi distruse, englezii protestând atunci când cele 1400 tone de opiu ce le aparțineau au fost aruncate la Canton în apele fluviului. Ca urmare, la 4 aprilie 1840 regina Victoria a Angliei a declarat război împăratului Chinei, război pierdut de China, iar prin pacea de la Nankin în 1842, englezii obțineau insula Hong Kong, precum și stimularea comerțului cu opiu. A urmat al doilea război al opiului (1856-1858) câștigat de francezi și englezi, iar prin pacea de la Tianjin, China a fost obligată să legalizeze comerțul cu opiu contra unei taxe vamale, ceea ce a dus la creșterea importului, dar și la cultivarea macului, China devenind primul producător de opiu din lume, cu 100.000 de tone între 1905 și 1908⁵⁵. Acest lucru a făcut ca opiul să se răspândească nu numai în regiune, ci și în statele occidentale prin marele număr de imigranți chinezi, indieni, filipinezi. Această perioadă a făcut să se perfecționeze și să se extindă organizațiile criminale denumite triadele chinezești. În fața acestei

situații, Occidentul a interzis comerțul ilicit prin Convenția de la Shanghai din anul 1909 la care au participat SUA, Germania, Franța, Marea Britanie, Iran, Portugalia, Rusia și Cambodgia, ceea ce a constituit un început în lupta împotriva crimei organizate. La reuniunea de la Shanghai, din anul 1909, un număr de 13 state care aveau interes în Orient și care au creat “Comisia Opiului” au adoptat un număr de 9 rezoluții, care au pregătit terenul pentru conservarea drogurilor ca o chestiune de drept internațional.

Primul act care marchează începutul cooperării națiunilor în domeniul controlului asupra drogurilor este „Convenția Internațională asupra

⁵⁵ Miclea, Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, p.11.

stupefiantelor”, semnată la Haga, în anul 1912. Prin această convenție statele semnatare își asumau obligația să controleze producția de opiu brut, să reglementeze importul și exportul de opiu manufacturat, să supravegheze comerțul cu opiu medical și cu derivatele acestuia.

La data de 13 iulie 1931 a fost semnată, la Geneva, „Convenția internațională privind limitarea fabricării și reglementarea distribuirii stupefiantelor”, acord internațional care a condus la o lărgire însemnată a colaborării internaționale.

Tot la Geneva s-a adoptat, la data de 26 iunie 1936, „Convenția pentru suprimarea traficului de droguri periculoase” act care solicită statelor semnatare pedepsirea severă a traficanților.

La 30 martie 1961, la sediul O.N.U. a fost adoptată „Convenția unică asupra stupefiantelor”, intrată în vigoare în 1964. Convenția unică asupra stupefiantelor urmărește trei obiective principale:

- simplificarea mecanismelor de control internațional;
- extinderea controlului asupra culturilor de plante din care sunt extrase stupefiantele;
- codificarea dreptului tratatelor multilaterale existente în materie de droguri.

Continuând pe linia colaborării internaționale împotriva producerii consumului și traficului de droguri, la Viena, a fost adoptat la 21 februarie 1971 „Convenția asupra substanțelor psihotrope”, act care are ca scop punerea sub interdicție a unor substanțe cu efect halucinogen ce prezintă riscul dependenței (stimulatoare, tranchilizante, halucinogene), care a intrat în vigoare la 16 august 1976.

„Convenția împotriva traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope” din anul 1988 (adoptată de România prin Legea nr. 118

din 15 decembrie 1992⁵⁶), este ultimul act juridic internațional de anvergură în materie de trafic și consum de droguri.

Această Convenție, adoptată de 108 state, obligă fiecare țară să pună în afara legii faptele care privesc producerea, traficul și vânzarea drogurilor, inclusiv spălarea banilor proveniți din aceste activități ilicite. Convenția permite, totodată, suspendarea unor reglementări privind secretul bancar, sperându-se ca în acest fel să se depisteze ușor profiturile obținute din traficul ilicit de droguri. În tabelele I și II, anexă la Convenție, erau nominalizate 12 substanțe clasificate drept precursori și puse sub control internațional.

În baza constatărilor ulterioare și a propunerilor făcute de statele membre, Comisia pentru stupefiante a O.N.U. a hotărât, în anul 1992, includerea a încă 10 precursori ce pot servi la obținerea de droguri.

În România, după Marea Unire din 1918, cea mai mare realizare în domeniul incriminării traficului de droguri o constituie „Legea nr. 58/1928 pentru combaterea traficului de stupefiante”. Această lege era menită să sancționeze pe toți acei care, direct sau indirect, contribuiau la apariția și proliferarea toxicomaniei. Desăvârșirea procesului legislativ avea să fie făcută prin promulgarea „Regulamentului monopolului de stat și a stupefiantelor .

Perioada interbelică marchează și începutul colaborării internaționale, în lupta contra traficului și consumului de droguri. Astfel, România, în calitate de membră a comunității internaționale, s-a alăturat luptei contra traficului de droguri, aderând la toate convențiile adoptate în materie de stupefiante. În plan intern, România a elaborat legi care reglementează regimul juridic al stupefiantelor: astfel, prin Legea nr. 73/1969, legiuitorul român a reglementat regimul acestor substanțe în așa fel încât persoana fizică să nu aibă acces la ele, decât în cazuri strict limitate, prevăzute de lege.

De asemenea, Codul penal român, încă de la adoptarea sa din anul 1968, în art.312 a incriminat producerea, deținerea sau orice operație cu produse sau

⁵⁶ Publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 341 din 30 decembrie 1992

substanțe stupefiante sau toxice.

După 1990, s-a constatat că dispozițiile acestor acte normative nu mai corespund noilor realități sociale, economice și juridice din țară și că incriminările erau total depășite și ca urmare a necesității armonizării legislației naționale cu cea internațională s-a impus elaborarea Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri⁵⁷. Această lege corespunde cerințelor Convenției contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 1998, la care România a aderat prin Legea nr. 118 din 8 decembrie 1992. Prevederile Legii nr. 143/2000 sunt în deplină concordanță nu numai cu normele dreptului constituțional, dar și cu prevederile Constituției României⁵⁸.

Noul Cod penal⁵⁹ incriminează în art. 359 „producerea, deținerea, precum și orice operațiune privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept”.

II.1.3. Crima organizată

Amploarea, din ultimii ani, a acțiunilor infracționale de tipul celor aparținând crimei organizate a surprins comunitatea internațională. Amplificarea fenomenelor criminalității organizate, pe fondul disfuncționalităților și disipării autorităților statale, precum și „internaționalizarea” acestora, au impus tuturor țărilor democratice să manifeste

⁵⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 3 august 2000.

⁵⁸ Constituția României din 1991 a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 669 din 22 septembrie 2003.

⁵⁹ Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 510 din 24 iunie 2009

o tendință de investigare sub aspect juridico-penal, adoptarea de incriminări specifice, cu un sistem sancționator adecvat. S-a impus, prin urmare, stabilirea unor reguli de procedură și de probatoriu specifice, care să corespundă particularităților acțiunilor criminale, de această natură.

Conștiente de pericolul grav al acestor manifestări infracționale, statele membre ale O.N.U. au decis să-și unească eforturile pentru elaborarea unor instrumente juridice internaționale de incriminare și combaterea criminalității organizate. În acest sens a fost adoptată „Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, actul adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe cale **terestră, a aerului și pe mare**”⁶⁰, **adoptată la New York la 15 noiembrie 2000. Această convenție este primul tratat O.N.U. destinat luptei contra crimei organizate și acoperă, din punct de vedere juridic, domenii importante, precum: participarea la activitatea unui grup infracțional organizat, spălarea banilor, corupția, responsabilitatea penală a persoanelor juridice, urmărirea, judecarea și sancționarea acestor infracțiuni, sechestrul și confiscarea, cooperarea internațională, asistență juridică etc.**

Totodată, acest act juridic internațional definește următoarele expresii, „grup infracțional organizat”; „grup structurat”; „infracțiune gravă”; „bunuri”;

„produsele infracțiunilor”; „sechestrarea și confiscarea”, „livrare supravegheată” etc.

România, confruntată din ce în ce mai mult cu fenomenul crimei organizate și pusă în fața necesității de a incrimina și de a sancționa într-un mod modern și european aceste manifestări infracționale grave, dar și de a crea instrumentul legal adecvat de prevenire și combatere, a adoptat „Legea nr.

⁶⁰ România a ratificat această Convenție prin Legea 565 din 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 813, din 8 noiembrie 2002.

39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate”⁶¹.

Scopul elaborării acestei legi este indicat chiar în art. 1, fiind acela de a reglementa „măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate la nivel național și internațional”.

Prin actul normativ adoptat, în acord cu Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate - legiuitorul român - a înlocuit sintagma „crimă organizată” cu sintagma „grup infracțional organizat” căruia i-a dat următoarea definiție: „Grup structurat, format din trei sau mai multe persoane care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material”.

Din definiția de mai sus se poate desprinde foarte ușor condițiile unui grup infracțional organizat sau organizații criminale:

- aceste grupuri sunt constituite din asociații de infractori - „grup structurat format din trei sau mai multe persoane” - cu o structură bine definită, cu statute și regulamente proprii, reguli de comportare și ierarhizare de funcții și atribuții etc.;

- asemenea grupuri organizate își propun să desfășoare „activități ilicite” în vederea săvârșirii de „infracțiuni grave” (enumerare de legiuitor în art.2 lit. b);

- activitatea grupului infracțional organizat să se desfășoare pe „o perioadă mai îndelungată și în mod coordonat”, aceasta presupune asigurarea de

informații, mijloace de executare, de transport, de valorificare a produselor rezultate din infracțiuni;

- scopul acestor grupuri criminale este „obținerea de beneficii financiare sau materiale”, într-un timp cât mai scurt posibil;

⁶¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50, din 29 ianuarie 2003.

- grupurile criminale își concentrează activitatea spre acele „tipuri de activități” care aduc profituri mari: jocuri de noroc, trafic de stupefiante, trafic de persoane, spălare de bani, proxenetism, corupție, contrabandă etc. De altfel legiuitorul incriminează în categoria crimei organizate „orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei maxim special este de cel puțin 5 ani”;

- o altă caracteristică a crimei organizate, care nu este relevată în definiția legală, ci doar în doctrină este „folosirea violenței sau a constrângerii de orice fel”, pentru atingerea scopurilor grupului, asigurarea disciplinei interne și a secretului operațiunilor.

La fel, o preocupare specifică o constituie și ascunderea surselor de venit și reciclarea banilor proveniți din operațiuni criminale, prin înființarea de diferite societăți cu aparență legală sau prin alte modalități: investiții în operații comerciale, bancare, de asigurări etc.

În dispozițiile art. 7-10 din lege sunt descrise faptele considerate infracțiuni, pedepsele ce se aplică în caz de săvârșire, unele cauze de reducere a pedepsei și cauzele de nepedepsire.

Noul Cod penal⁶² reglementează, la rândul său, în art. 367 „inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă a unui astfel de grup”.

II.1.4. Criminalitatea informatică

Apariția calculatoarelor a avut un impact deosebit asupra vieții cotidiene, asupra modului de desfășurare a afacerilor, de comunicare și de gestiune a informației. Noua tehnologie informatică a adus mari și numeroase avantaje administrației, afacerilor și chiar particularului însuși.⁶³

⁶² Codul penal nou, adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial cu nr. 510 din 24 iulie 2009.

⁶³ Pentru amănunte, vezi Voicu, C., Boroi, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p. 355.

Apariția calculatorului a adus și posibilitatea apariției unei game largi de acțiuni ilegale cu caracter extrem de sofisticat, el putând fi folosit și la comiterea sau facilitarea săvârșirii unor infracțiuni clasice, cum ar fi furtul sau înșelăciunea.

Pătrunzând în aproape toate domeniile de activitate, calculatorul a fost folosit ca o țintă a infracțiunii sau un instrument de comitere a unei infracțiuni, astfel că, infracționalitatea informatică a luat o amploare deosebită în zilele noastre.

În anul 1985, criminalitatea prin calculator a beneficiat și de o definiție: „Prin criminalitate prin computer se înțeleg toate faptele în care prelucrarea automată a datelor este un mijloc de acțiune și care motivează bănuirea unei fapte penale”.⁶⁴

Această definiție include atât delictele criminalității prin calculator în sens restrâns cât și delictele în care prelucrarea automată a datelor servesc drept mijloc de săvârșire a unor fraude. Dar aceste delictes ce caracterizează criminalitatea prin computer constituie doar o mică parte din cele posibile.

În doctrina română, infracțiunea informatică a fost definită ca fiind „orice acțiune ilegală în care un calculator constituie instrumentul sau obiectul delictului, altfel spus, orice infracțiune al cărei mijloc sau scop este influențarea funcției unui calculator”.⁶⁵

La scurt timp s-a dovedit că și traficul de stupefiante, comerțul ilegal de arme, pornografia infantilă, diverse forme de infracțiuni economice și chiar unele infracțiuni privind protecția mediului înconjurător pot fi făcute prin intermediul calculatorului.

Ultimii ani ai secolului douăzeci și primii ani ai secolului douăzeci și unu au uimit lumea prin descoperirea unei noi tehnici tipografice. Noile echipamente, precum scanerele, imprimantele laser, software-ul grafic CD-

⁶⁴ Dobrinoiu, M., *Infracțiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București 2006, p. 62.

⁶⁵ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p. 62.

ROM-ul și altele au făcut posibil nu numai ca un computer să poată fi utilizat tipografic, iar cartea să poată deveni „electronică”, dar și să producă „minciuni patentate” de genul reproducerii monedelor, falsificării înscrisurilor de orice fel, documentelor și fotografiilor etc.

Mult timp, infracțiunile electronice s-au aflat în afara unei reglementări juridice. Primele legi împotriva criminalității informatice cu ajutorul computerului conțineau, în esență, prevederi împotriva actelor de pătrundere în baza de date, de înșelătorie și sabotaj, precum și de piraterie software.

Creșterea continuă a criminalității informatice a pus statele lumii în situația de a-și armoniza legislațiile în vederea combaterii fenomenului atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

Demersurile legislative ale comunității internaționale au fost determinate de numeroase acte juridice internaționale, dintre care se remarcă Recomandarea R(89) 9 și Recomandarea R(95) 13 ale Consiliului Europei.

Cea mai importantă Recomandare a Consiliului Europei este însă R 89 (9) privind unele norme care trebuie aplicate de statele membre pentru combaterea criminalității informatice. Această inițiativă are meritul de a fi realizat o primă definiție a faptelor ilegale în legătură cu sistemele informatice, în paralel cu o împărțire a acestora în două secțiuni intitulate sugestiv: lista minimală și lista facultativă.

Lista minimală cuprindea: fraudă informatică; falsul informatic; prejudiciile aduse datelor sau programelor pentru calculator; sabotajul informatic; accesul neautorizat; interceptarea neautorizată; reproducerea neautorizată de programe pentru calculator protejate; reproducerea neautorizată a unei topografii protejate.

Lista facultativă conținea: alterarea datelor și programelor pentru calculator; spionajul informatic; utilizarea neautorizată a unui calculator; utilizarea neautorizată a unui program pentru calculator protejat.

Prin aprobarea de către Consiliu, Europei a Recomandării R(95) 13 privind probleme legate de procedura judiciară a cazurilor legate de tehnologia informatică și de crearea de autorități cu atribuții în acest domeniu s-a întregit la nivel european concepția privind combaterea criminalității informatice, iar principalele norme statuate de această Recomandare au stat la baza modificării Codurilor de procedură penală ale statelor europene.

Convenția privind criminalitatea informatică⁶⁶, adoptată de către statele membre ale Consiliului Europei și de celelalte state semnatare ale acestei convenții arată necesitatea de a urmări, cu prioritate, aplicarea unei politici penale comune, destinată să protejeze societatea împotriva criminalității informatice, în special prin adoptarea unei legislații adecvate în privința prevenirii actelor îndreptate împotriva confidențialității, integrității și disponibilității sistemelor informatice, a rețelelor și a datelor, precum și prin adoptarea unor măsuri eficiente pentru a permite combaterea eficace a acestor infracțiuni, măsuri menite să faciliteze descoperirea, investigarea și urmărirea penală a acestora atât la nivel național, cât și internațional.

Însă o analiză mai detaliată a acestor norme juridice europene se va face în Capitolul VI, privind criminalitatea informatică.

În România, prin Legea nr. 161/2003⁶⁷ se reglementează aspectele ce țin de criminalitatea informatică, în Titlul III, Capitolul 3, infracțiunile sunt structurate și clasificate în 3 secțiuni:

➤ Secțiunea I, „Infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice”, cuprinde: accesul ilegal la un sistem informatic,

interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice, alterarea integrității datelor informatice, perturbarea funcționării sistemelor informatice, operații ilegale cu dispozitive sau programe informatice;

⁶⁶ Adoptată la Budapesta la 23.11.2001 și Ratificată de România prin Legea nr. 64/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 343 din 20.04.2004.

⁶⁷ Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003

➤ Secțiunea a II-a, „Infrațiuni informatice”, cuprinde falsul informatic, fraudă informatică;

➤ Secțiunea a III-a, „pornografia infantilă prin sisteme informatice”.

Multe dintre aceste infracțiuni au fost preluate într-o formă asemănătoare de noul Cod penal, în Titlul VII, Capitolul VI, intitulat „Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice” (art. 360 - accesul ilegal la un sistem informatic; art. 361 - interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice; art.362 - alterarea integrității funcționării sistemelor informatice; art. 364 - transferul neautorizat de date informatice; art. 365 - operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice.

Falsul informatic este reglementat de art. 325 C.pen. nou din Titlul VI, Capitolul III, intitulat, „falsuri în înscrisuri”, iar **pornografia infantilă** este reglementată în art. 374, din Titlul VIII, Capitolul I, intitulat „Infrațiuni contra ordinii și liniștii publice”.

Secțiunea a 2-a

Tehnici speciale de investigare prevăzute în legile de combatere a criminalității organizate

Cercetarea infracțiunilor în domeniul criminalității organizate presupune cunoașterea aprofundată a fenomenului prin culegerea, stocarea și prelucrarea în bazele de date a unor informații complete privind infractorii, antecedentele penale, structura organizațiilor criminale, modurile de operare, tranzacțiile suspecte, conexiunile în sfera factorilor de decizie politică și social-economică⁶⁸.

Structura închisă a organizațiilor criminale, modurile tot mai sofisticate, diversificate și ingenioase de comitere a infracțiunilor din sfera crimei

⁶⁸ Stancu, Emilia, *op. cit.*, p. 669.

organizate au impus introducerea de către legiuitor a unor instrumente legislative care să poată fi folosite eficient de către instituțiile care au rolul de a preveni și a combate criminalitatea organizată.

Pentru prima dată în legislația românească s-au introdus mijloace de probă moderne, dar absolut necesare pentru descoperirea și cercetarea acestui tip de infracțiuni, cum ar fi: investigatorul acoperit, livrările supravegheate, accesul la sisteme de telecomunicații sau informatice, suspendarea unor tranzacții financiar-bancare. Totodată s-au introdus noi cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei, care pot fi folosite cu succes în activitatea de investigare a acestor infracțiuni.

Rațiunea instituirii unor dispoziții procedurale speciale își are fundamentul în natura infracțiunilor de criminalitate organizată care au și un caracter transfrontalier, față de care mijloacele și metodele clasice procedurale au devenit insuficiente și uneori depășite pentru combaterea eficientă a fenomenului infracțional. Astfel, s-a impus perfecționarea regulilor procedurale, implicit a celor care se referă la culegerea de informații, instituirea unor noi mijloace de probațiune, mai eficiente și care să fie de natură a duce la descoperirea faptelor ilicite și la identificarea autorilor acestor fapte.

În cele ce urmează expunem aceste procedee probatorii care sunt reglementate, în principal, prin legi speciale, fiind de o aplicabilitate precisă și expres stabilită de legiuitor.

În Capitolul IV, Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁶⁹ (art. 11-23), instituie dispoziții procedurale prin care sunt reglementate procedee speciale de investigare a faptelor de crimă organizată.

Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de

⁶⁹ Publicată în Monitorul Oficial A României. Partea I nr. 171 din 18 martie 2003.

droguri⁷⁰ reglementează în art. 20-25 instituții juridice procedurale noi folosite în cercetarea faptelor de trafic și consum ilicit de droguri.

Normele și principiile care guvernează investigarea și judecarea infracțiunilor de trafic de persoane sunt reglementate prin dispoziții speciale în această materie și prevăzute în art. 21-25 din Legea nr. 678/2001⁷¹.

Legea nr. 161/2003 reglementează dispozițiile procedurale privind cercetarea infracțiunilor informatice, în cuprinsul art. 54-59.

Trebuie să mai precizăm că în instrumentarea cauzelor de criminalitate organizată se aplică toate regulile de bază ale procesului penal, cu unele limitări stricte prevăzute de legile speciale, dar care în esență sunt derogări ce nu afectează dreptul fundamental sau regulile de bază ale procesului penal.

Dispoziții speciale privind competența procurorului și efectuarea de către acesta a urmăririi penale au fost introduse prin Legea nr. 39/2003 care, în art. 11, prevede că urmărirea penală pentru infracțiunile săvârșite de către un grup infracțional organizat se efectuează în mod obligatoriu de către procuror.

În ceea ce privește competența exclusivă a procurorului de a efectua urmărirea penală, aceasta nu revine procurorilor de la parchetele de pe lângă tribunale, ci procurorilor specializați din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism. Această Direcție specializată a fost creată prin Legea nr. 508/2004⁷², în cadrul Ministerului Public.

Legiuitorul a creat această structură specializată, cu atribuții pe întreg teritoriul României, pentru combaterea criminalității organizate și a terorismului, cu procurori specializați care dispun de o echipă stabilă și interdisciplinară de specialiști în domeniul prelucrării și valorificării informațiilor economice,

⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 03 august 2000, cu modificările și completările ulterioare.

⁷¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001, cu modificările și completările ulterioare.

⁷² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1089 din 23 noiembrie 2004

financiare, bancare, vamale, informatice și în alte domenii, echipă menită să faciliteze activitatea de urmărire penală.

Potrivit art. 2 din Legea nr. 508/2004, infracțiunile de crimă organizată prevăzute de Legea nr. 39/2003 sunt, de competența Direcției, iar dacă în cursul urmăririi, penale procurori, parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești constată că infracțiunea care constituie obiectul cauzei este una dintre infracțiunile atribuite prin lege în competența Direcției, aceștia au obligația de a înainta de îndată dosarul procurorului competent.

Pentru eficientizarea luptei împotriva fenomenului de crimă organizată, organelor judiciare angrenate în combaterea acestui fenomen li s-au pus la dispoziție o serie de instrumente juridice moderne și extrem de utile.

Astfel, Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri reglementează în art. 20-25 instituții procedurale noi, folosite în cercetarea unor asemenea fapte. Acestea sunt:

- autorizarea de livrări supravegheate (art. 20);
- autorizarea folosirii investigatorului acoperit (art. 21);
- autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale și precursori de către investigatorul acoperit (art. 22);
- accesul la sistemele de telecomunicații sau informatice (art. 23);
- autorizarea unor percheziții (art. 24);
- autorizarea efectuării unor investigații medicale (art. 25).

Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, reglementează în art. 22 instituția „investigatorului sub acoperire”, iar în art. 23 „accesul la sisteme de telecomunicații și supravegherea lor”.

Ulterior, aceleași procedee probatorii au fost preluate și în dispozițiile din Legea nr. 39/2003:

- punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora, punerea sub supraveghere a sistemelor de comunicații, și punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informaționale (art. 15);

- livrările supravegheate (art.16);
- folosirea polițiștilor sub acoperire (art.17 - 23).

Legea nr. 161/2003 - Titlul III „Prevenirea și combaterea criminalității informatice” reglementează, la rândul său, mai multe procedee probatorii specifice acestui domeniu:

- conservarea datelor informatice (art. 55);
- ridicarea obiectelor care conțin date informatice (art. 56);
- percheziția în sisteme informatice (art. 57);
- accesul într-un sistem informatic (art. 58).

Întrucât aceste procedee probatorii sunt de o aplicabilitate precisă și expres stabilită de legiuitor analizăm în cele ce urmează condițiile în care pot fi folosite în investigarea infracțiunilor de criminalitate organizată.

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală prevede o reglementare nouă a procedeelelor probatorii specifice investigării infracțiunilor de criminalitate organizată, grupând în Capitolul IV „Tehnici speciale de supraveghere sau cercetare” atât instituții existente în Codul de procedură penală în vigoare (precum interceptarea convorbirilor și utilizarea investigatorilor sub acoperire), cât și instituții reglementate în prezent numai în legile speciale (precum accesul într-un sistem informatic sau livrarea supravegheată). Această abordare permite o reglementare coerentă a tehnicii speciale de investigare, înlocuind situația actuală în care o instituție, precum utilizarea investigatorilor sub acoperire, este reglementată în mai multe legi⁷³, cu condiții diferite de autorizare, ceea ce ridică probleme de identificare a normei aplicabile în situația unui concurs de infracțiuni incriminate de normele relevante.

Totodată, noul Cod de procedură penală aduce noutăți semnificative, pe

⁷³ Codul de procedură penală, Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate și Legea nr. 508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

care practicienii le solicitaseră în mod repetat, în materia folosirii documentelor de acoperire de către investigatori, a posibilității ca aceștia să fie autorizați să săvârșească o contravenție și a autorizării să participe la săvârșirea unei infracțiuni în vederea obținerii de informații sau mijloace de probă în cadrul procesul penal.

Având în vedere că data intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală nu a fost stabilită, iar proiectul Legii de punere în aplicare a codul de procedură penală propune mai multe modificări ale dispozițiilor referitoare la tehnicile speciale de investigare, forma finală a acestora nefiind stabilită. În cuprinsul lucrării am tratat dispozițiile existente în legislația aflată în vigoare.

II.2.1. Livrarea supravegheată

Folosirea livrării supravegheate ca metodă de probațiune specială a fost introdusă pentru prima dată de către legiuitor în capitolul II al Legii nr.143/2000, art. 20 - 25 stabilind condițiile de autorizare și atribuții noi pentru organele judiciare în ceea ce privește descoperirea și cercetarea infracțiunilor din domeniul consumului și traficului de droguri.

Astfel, art. 20 al Legii nr.143/2000 prevede că “Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție poate autoriza, la solicitarea instituțiilor sau organelor legal abilitate, efectuarea de livrări supravegheate, cu sau fără substituirea totală a drogurilor sau precursorilor”.

Noțiunea de “livrare supravegheată” este definită chiar în lege, la articolul 1 litera j, fiind “ metoda folosită de instituțiile sau organele legal abilitate, cu autorizarea și sub controlul procurorului, care constă în permiterea trecerii sau circulației pe teritoriul țării de droguri ori precursori, suspecti de a fi expediați ilegali, sau de substanțe care au înlocuit drogurile ori precursorii, în scopul descoperirii activităților infracționale și al identificării persoanelor implicate în aceste activități”.

În același articol, la literele b și e sunt definite și noțiunile de “droguri” și

“precursori”, substanțe care fac obiectul livrărilor supravegheate, și care sunt: plantele și substanțele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante și substanțe înscrise în tabelele nr. I - III (droguri) și substanțele utilizate frecvent în fabricarea drogurilor, înscrise în tabelul nr. IV (precursori).

Livrările supravegheate sunt efectuate pentru a se descoperi întreaga rețea de traficanți de droguri, începând de la cultivator, producător, și până la distribuitor, cumpărător și consumator.

Aceste livrări supravegheate se efectuează în condițiile Legii nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Regulamentul de aplicare a dispozițiilor Legii nr.143/2000 și Legii nr.1 18/1992 prin care România a aderat la Convenția asupra substanțelor psihotrope din 1971 și la Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 1988.⁷⁴

Metoda conspirată de muncă a livrărilor supravegheate presupune colaborarea mai multor state în depistarea și prinderea rețelelor de traficanți de droguri, care își desfășoară activitatea infracțională sau o parte din această activitate pe teritoriul acestor state.

Dacă principiile fundamentale ale sistemelor lor juridice interne o permit, statele iau măsurile necesare, ținând cont de posibilitățile lor, pentru a permite recurgerea adecvată la livrări supravegheate pe scară internațională, pe bază de acorduri sau angajamente pe care ele le-au încheiat, în scopul identificării și prinderii persoanelor implicate în infracțiunile de trafic de droguri. De aceea, o primă condiție este aceea ca, fiecare stat în parte, dintre cele care participă la livrări supravegheate să obțină aprobările necesare de la organele lor interne. abilitate în acest sens, pentru a putea participa la livrări supravegheate.

Decizia de a recurge la livrări supravegheate este luată în fiecare caz în parte și poate, dacă este cazul, să țină cont de aranjamentele și înțelegerile financiare în ceea ce privește exercitarea competenței lor de către părțile

⁷⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 341/30.12.1992

interesate.

Livrările supravegheate pot fi de două feluri: cu substituirea drogurilor, care la rândul ei poate fi substituie totală sau parțială și fără substituirea drogurilor, în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte.

Expedierile ilicite pentru care s-a convenit să fie supravegheată pot, cu consimțământul părților interesate, să fie interceptate și autorizate în continuare, în trimiterea lor, fie așa cum sunt, (în acest caz, este vorba de livrare supravegheată fără substituirea drogurilor), fie după ce drogurile au fost înlocuite total sau parțial cu alte produse (livrare supravegheată cu substituirea drogurilor).

Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 1998, prevede o serie de măsuri pe care le pot lua statele semnatare pentru a controla pe teritoriul lor, fabricarea și distribuirea drogurilor. În acest scop, părțile pot:

- să exercite supravegherea tuturor persoanelor și întreprinderilor care se ocupă cu fabricarea și distribuirea substanțelor menționate;
- să supună unui regim de licență localurile și stabilimentele în care poate avea loc fabricarea sau distribuirea drogurilor;
- să solicite ca titularii unei licențe să obțină autorizații pentru a se ocupa de operațiile susmenționate;
- să împiedice acumularea de către fabricanți și distribuitori a unor cantități din substanțele menționate care să le depășească pe cele care solicită o funcționare normală a întreprinderilor și situației pieței.

În desfășurarea acestei activități se stabilesc și se menține un sistem de supraveghere a comerțului internațional cu droguri în scopul de a ușura detectarea operațiunilor suspecte. Aceste sisteme de supraveghere trebuie să fie puse în funcțiune în strânsă cooperare cu fabricanții, importatorii, vânzătorii en-

gros și în detaliu care semnaleză autorităților competente comenzile și operațiile suspecte.

În momentul în care, prin exercitarea acestor măsuri, se culeg informații ori date care duc la suspiciuni că o substanță este importată, exportată sau în tranzit în scopul fabricării ilicite de stupefiante sau substanțe psihotrope fiecare stat semnatar informează, cât mai rapid posibil, autoritățile și serviciile competente ale părților interesate, mai ales furnizându-le informații privind numele și adresa exportatorului și importatorului și, atunci când este cunoscut, cel al destinatarului, desemnarea substanței, cantitatea de substanță exportată punctul de intrare în țara interesată și data expedierii, modalitățile de plată utilizate și toate celelalte elemente esențiale pe care se bazează convingerea sa.

Atunci când una dintre părți furnizează informații celeilalte, potrivit dispozițiilor Convenției, ea poate solicita părții care le primește să păstreze caracterul confidențial al oricărui secret economic, industrial, comercial sau profesional sau procedeu comercial pe care pot să-l conțină.

În organizarea livrărilor supravegheate, este necesar ca după ce se transmit toate aceste informații statelor pe teritoriul cărora se vor tranzita drogurile, să se obțină aprobările din partea organelor abilitate, iar aceste aprobări, împreună cu actele procedurale se trimit autorităților străine competente.

Articolul 41 din Regulament prevede că “instituțiile sau organele legal abilitate” care participă la efectuarea livrărilor supravegheate autorizate de către Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, aparțin structurilor Ministerului de Interne. Astfel, în concret, cei care vor asigura buna desfășurare a livrării supravegheate vor fi numai cei angajați în structurile Ministerului de Interne.

Organele vamale pot propune organelor competente inițierea unei livrări supravegheate, dacă în timpul desfășurării controlului vamal descoperă produse

ce intră sub incidența Legii 143/2000, însă desfășurarea acestei livrări supravegheate se va realiza cu personalul specializat din structurile Ministerului de Interne (articolul 42 din Regulament).

Pentru obținerea din partea Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a autorizării de efectuare a unei livrări supravegheate trebuie înaintate următoarele date:

- solicitarea de efectuare a unei livrări supravegheate venită din partea unor autorități, străine competente, a Direcției Generale a Vămirilor sau propuneri ale organelor de poliție care doresc să inițieze o livrare supravegheată de droguri;

- date referitoare la tipul și cantitatea de drog care face obiectul livrării supravegheate;

- data la care transportul urmează să intre în România și eventual punctul de trecere a frontierei folosit;

- mijlocul de transport și ruta de deplasare propus;

- date despre suspecții implicați în transportul de droguri ce face obiectul livrării supravegheate (identitatea, domiciliul sau reședința, naționalitatea);

- >numele ofițerilor de poliție care coordonează activitatea, precum și ale eventualilor funcționari străini care participă la acțiune pe teritoriul României;

- date referitoare la polițiștii sub acoperire sau străini sau la informatorii care eventual sunt infiltrați în caz, în situația în care legea permite.

Pe baza documentelor înaintate, procurorul desemnat să analizeze cererea de autorizare, o avizează dacă nu există motive sau temeuri legale pentru a o refuza, sau poate solicita date suplimentare.

Realitățile sociale și folosirea eficientă a acestui procedeu probator a

determinat legiuitorului să extindă sfera de aplicare a livrărilor supravegheate și la alte bunuri, astfel că odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.39/2003 s-a statuat că se pot efectua livrări supravegheate, cu sau fără sustragerea sau substituirea totală ori parțială a bunurilor care fac obiectul livrării.

Art. 16 din Legea 39/2003 a adus completări și în ceea ce privește actul de autorizare, în sensul că, “livrarea supravegheată este autorizată prin ordonanță motivată care trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile prevăzute la art. 203 din Codul de procedură penală, următoarele:

- „indiciile temeinice care justifică măsura și motivele pentru măsura este necesară”;
- „detalii cu privire la bunurile care fac obiectul livrării supravegheate și după caz, la bunurile care urmează a fi sustrate ori substituite, precum și la bunurile care urmează a le înlocui pe acestea”;
- „timpul și locul efectuării livrării sau, după caz, itinerarul ce urmează a fi parcurs în vederea efectuării livrării, dacă acestea sunt cunoscute”;
- „datele de identificare a persoanelor autorizate să supravegheze livrarea”.

Autorizația de livrări supravegheate se dă în toate cazurile de un singur procuror din cadrul D.I.I.C.O.T. și este permisă această activitate doar în situația existenței unei cauze penale. Nu se poate autoriza efectuarea livrărilor supravegheate în cazul în care prin acestea s-ar pune în pericol siguranța națională, ordinea sau sănătatea publică [art. 16 alin. (3) din Legea nr. 39/2003].

Actele încheiate ca urmare a efectuării livrării supravegheate se vor înainta prin comisia rogatorie statului care a solicitat efectuarea de livrări supravegheate și constituie probe.

11.2.2. Folosirea investigatorilor sub acoperire

Dacă în legislația altor state s-a creat de mult timp cadrul legal care reglementează activitatea agentului acoperit sau a investigatorului sub acoperire infiltrat în structurile criminale, protejându-i persoana, în legislația românească

s-a făcut o reglementare târzie, dar adevărat, binevenită.

Această instituție a fost menționată pentru prima dată, în România, în Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului de droguri⁷⁵.

Potrivit art.1 lit. k) din Legea nr. 143/2000, „investigatorul acoperit este un polițist special desemnat să efectueze cu autorizarea procurorului investigații în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii, identificarea făptuitorilor și acte premergătoare sub o alta identitate decât cea reală, atribuită pe perioadă determinată”.⁷⁶

La data apariției legii menționate nu existau prevederi procesual penale relative la activitatea investigatorului sub acoperire, însă prin Legea nr. Art. 224¹ și următoarele s-a prevăzut că în această materie, dispozițiile Codului de procedură penală se completează cu cele din legi speciale.

Este cazul și a prevederilor Legii nr. 39/2003 privind combaterea și prevenirea criminalității organizate care, în art. 17, face vorbire de polițiști sub acoperire din cadrul structurilor specializate ale Ministerului Administrației și Internelor care pot fi folosiți în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunilor și identificarea făptuitorilor.

Legea nr. 508/2004 în art. 17 definește noțiunea de „investigator sub acoperire” ca fiind ofițeri sau agenți ai poliției judiciare special desemnați în acest scop și care pot efectua investigații numai cu autorizarea motivată a procurorului anume desemnat de procurorul șef al D.I.I.C.O.T.

Introducerea acestei instituții juridice în legislația română s-a impus datorită faptului că modalitățile concrete de pregătire ori de săvârșire a

⁷⁵ Monitorul Oficial, Partea I, nr. 362 din 3 august 2000 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1.155 din 7 decembrie 2004.

⁷⁶ Martorii anonimi care fac parte din organele poliției mai sunt cunoscuți sub denumirea de „agenți infiltrați” CEDO a adoptat o atitudine mai strictă în privința asigurării contradictorialității cu ocazia administrării „agenților infiltrați”, deoarece, spre deosebire de „martorii anonimi obișnuiți”, aceștia au o îndatorire generală de subordonare față de autoritățile executive statale, în special față de Ministerul Public (a se vedea, Udriș, M., Petrescu, O., *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat*, Editura C.H. Beck, București, 2008, pp. 755-761).

infraacțiunilor de crimă organizată au luat forme tot mai diversificate, în fața cărora posibilitățile de identificare și de stabilire a vinovăției deveneau tot mai anevoioase, pe de o parte, iar pe de altă parte, riscurile la care se expun polițiștii și colaboratorii voluntari infiltrați în rețelele infraționale, impuneau protejarea lor.

Mijloacele și metodele clasice avute la dispoziție de organele judiciare, până la aceste modificări legislative s-au dovedit insuficiente și lipsite de eficacitate.

Este unanim admis că infraacțiunile de crimă organizată, de cele mai multe ori se comit în taină, fie că necesită gândire, pregătire, acțiune, fie că șterg urmele infraacțiunii, compromit actele de descoperire întreprinse de organele judiciare, fie recurs, la nevoie, la acțiuni de intimidare ori acționează agresiv. Sunt și cazuri în care alte persoane sunt plătite să comită faptele, se folosesc de ținte false, efectele unor acțiuni se produc la distanțe mari de timp de la descoperire, iar infractorii dispar pentru perioade lungi de timp. De aceea descoperirea lor, dar mai ales probarea acțiunilor infraționale apare ca o problemă dificilă.

Ca atare, pentru o mai bună eficientizare a muncii probatorii în dovedirea faptelor de criminalitate organizată s-a impus utilizarea agenților acoperiți. Folosirea acestor agenți sub acoperire se face și în cazul altor infraacțiuni: trafic de droguri, trafic de persoane, acte de terorism, spălare de bani, falsificarea de monedă etc.

Ceea ce caracterizează activitatea investigatorului acoperit este împrejurarea că acționează sub o altă identitate decât cea reală. Situația de a desfășura activitatea sub o altă identitate presupune nu numai schimbarea datelor de stare civilă ci și a oricăror date referitoare la persoană (ocupație, funcție, loc de muncă, studii etc.) astfel că agentul acoperit va dobândi - în activitatea sa acoperită - un loc de muncă, o altă ocupație și funcție, de multe ori

și dacă este cazul, chiar o altă înfățișare. Aceasta înseamnă că pentru a-și derula activitățile sale investigatorul acoperit poate să apară ca funcționar al unei instituții, agent economic, patron al unei societăți comerciale, agent de asigurări etc.

Folosirea investigatorilor sub acoperire a ridicat și ridică probleme în special prin prisma dreptului la un proces echitabil, reglementat de art. 6 din Convenție, dar poate aduce limitări și dreptului la viață privată prevăzut de

art.8¹, spre exemplu atunci când investigatorii sunt folosiți pentru obținerea de informații, și nu în cursul unei proceduri penale, ca în situația testelor de integritate.

Pentru a evita riscul unei încălcări a drepturilor fundamentale ale persoanei trebuie organele judiciare trebuie să interpreteze legislația internă prin raportare la practica CEDO în materia investigatorilor sub acoperire. Trebuie avut în vedere, însă, faptul că aceasta este încă în curs de formare, astfel încât Curtea nu a răspuns încă la toate întrebările cu privire la condițiile de autorizare, persoanele care pot acționa ca investigatori, activitățile pe care le pot desfășura aceștia sau modul în care pot fi audiați.

Trebuie avut în vedere, totodată, că dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁷⁷ reprezintă doar un standard minim în materia drepturilor omului. Mai mult decât atât, există riscul ca generalizarea afirmațiilor cuprinse în hotărârile Curții să dea naștere la inexactități, având în vedere că aceasta verifică dacă în cazurile concrete care sunt supuse examinării au avut loc încălcări ale drepturilor reglementate de Convenție și numai în anumite cauze stabilește principiile genera. Mai mult, spre deosebire de instanțele naționale, sarcina Curții nu este de a determina dacă anumite probe au fost obținute în mod nelegal, ci de a determina dacă această „nelegalitate” a avut ca rezultat încălcarea altui drept consfințit de către

⁷⁷ Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale adoptată de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial, nr. 135/31 mai 1994.

Convenție, analizând procedura în ansamblul ei.

Primul caz în care Curtea s-a pronunțat cu privire la participarea investigatorilor sub acoperire în investigarea unei infracțiuni a fost Ludi împotriva Elveției, în anul 1992⁷⁸ Ulterior, principiile au fost dezvoltate în cazul, Teixeira de Castro împotriva Portugaliei, în anul, 1998⁷⁹. În ultimi, ani au existat mai multe cazuri care au privit Lituania, stat în care investigatori, sub acoperire

sunt folosiți în mod frecvent în investigarea infracțiunilor de corupție. Cel mai important este Ramanauskas împotriva Lituaniei, din 2008⁸⁰, care conține p prezentare detaliată a poziției de principiu a Curții cu privire la limitele acestei instituții. De asemenea, Miliniene împotriva Lituaniei⁸¹ din același an, poate fi privit ca o sursă de bune practici, având în vedere că instanța de la Strasbourg a apreciat că în acest caz nu a existat o violare a Convenției⁸².

Concluzia care se desprinde din aceste hotărâri este că folosirea investigatorilor sub acoperire nu reprezintă în sine o încălcare a dreptului la un proces echitabil, cu condiția ca acesta să se realizeze cu respectarea unor reguli și garanții prevăzute expres și în mod previzibil în lege, astfel încât persoanele să poată prevedea în ce condiții pot fi folosite aceste metode investigative.

În legislația română, cadrul general care reglementează procedura de folosire a investigatorilor sub acoperire în procesul penal este cuprins în prevederile art. 224¹ - 224⁴ C.proc.pen. și în legile speciale (art. 26¹ din Legea nr. 78/2000⁸³ pentru investigarea infracțiunilor de corupție, art. 1 lit. k din Legea

⁷⁸ A se vedea CEDO, hotărârea din 15 ianuarie 1992, paragraf 49-50 în cauza Ludi contra Elveției.

⁷⁹ A se vedea CEDO, hotărârea din 9 iunie 1998, în cauza Teixeira de Castro împotriva Portugaliei, paragraf 36-39.

⁸⁰ A se vedea CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, în cauya Ramanauskas împotriva Lituaniei, paragraf 49 -73.

⁸¹ A se vedea CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, în cauza Miliniene împotriva Lituaniei, paragraf 35-41.

⁸² Alte cazuri importante sunt: Malininas împotriva Lituaniei, Khan împotriva Regatului Unit, Sequeira împotriva Portugaliei, Vanyan împotriva Rusiei, Khudobin contra Rusiei, Eurofinacom împotriva Franței și Constantin și Stoian împotriva României. A se vedea pe larg, în analiza Udroi, M., Predescu, O., *op. cit.* p. 242-253.

⁸³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 219/18 mai 2000.

nr. 143/2000⁸⁴ și art. 17 din Legea nr. 39/2003⁸⁵ privind prevenirea și combaterea criminalității organizate).

Dacă prevederile Codului de procedură penală se referă exclusiv la acte premergătoare efectuate în vederea strângerii de date și informații, legile speciale cuprind și obținerea mijloacelor de probă printre activitățile efectuate de investigator. Mai mult, textul art. 6 din Legea nr. 78/2000 (modificat prin O.U.G. nr. 124/2005⁸⁶) prevede în mod expres că investigatorii sub acoperire pot

fi „autorizați să promită, să ofere sau, după caz” să dea bani ori alte foloase unui funcționar.

Investigatorul sub acoperire culege date și informații în baza autorizației primite și se pune în totalitate la dispoziția procurorului. Autorizația de a interveni într-o cauză penală este emisă de procuror atât în cazul agenților, cât și în cazul persoanelor particulare care colaborează în mod obișnuit cu poliția sau informatori ocazionali. În această autorizație, sunt specificate limitele din activitatea acestora.

Posibilele activități ilegale ale acestora pot, antrena răspunderea penală atât în ceea ce-l privește pe polițistul de legătură, cât și pe informatorul în cauză. În cauzele penale de crimă organizată, atât polițistul, cât și agentul sub acoperire primesc identități false.

Întreaga activitate a investigatorilor acoperiți se derulează în contextul respectării drepturilor constituționale și ale tratatelor și convențiilor internaționale la care România este parte.

Trebuie să mai amintim că activitatea desfășurată de către investigatorii acoperiți precum și de către magistrații care autorizează este supusă regulilor secretului profesional. Cât privesc limitele de acțiune ale investigatorilor sub

⁸⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 362/03 august 2000.

⁸⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50/29 ianuarie 2003.

⁸⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 842/19 septembrie 2005.

acoperire apreciem că aceștia pot să-și continue activitatea și după declanșarea urmăririi penale, deși art. 224¹ C.proc.pen. în denumirea sa marginală se referă doar la informațiile dobândite prin actele premergătoare⁸⁷.

Pentru a fi admisibilă această probă, legea română prevede că este necesară îndeplinirea următoarelor condiții:

➤ „să existe date sau indicii temeinice și concrete despre săvârșirea ori pregătirea unei infracțiuni de criminalitate organizată”: legea nu cere existența unor probe, ci doar a unor indicii temeinice, a unor informații suficiente de

convingătoare în sensul pregătirii sau săvârșirii unei sau unor infracțiuni de crimă organizată”;

➤ „să privească o infracțiune pregătită sau săvârșită în condițiile criminalității organizate, iar infracțiunea respectivă să nu poată fi descoperită ori făptuitorii să nu poată fi identificați prin alte mijloace”;

➤ „scopul urmărit să fie acela de descoperire a faptelor, de identificare a autorilor și de obținerea mijloacelor de probă”.

Potrivit practicii CEDO o condiție esențială pentru a putea dispune autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire este existența unor motive rezonabile de a bănuși că persoana cercetată este implicată într-o activitate infracțională sau că a comis anterior o infracțiune de aceeași natură. Noțiunea de „motive rezonabile” nu a fost definită în cuprinsul hotărârilor și poate fi apreciată prin comparație cu noțiunea de „suspiciune rezonabilă” folosită în hotărâri și care a fost definită⁸⁸ ca presupunând existența unor fapte sau informații care ar satisface un observator obiectiv și imparțial că persoana ar fi putut fi implicată în săvârșirea de infracțiune.

⁸⁷ Pentru amănunte, vezi Lascu, I, *Investigatorii acoperiți*, R.D.P. nr. 3/2003; Vonica, D., *Investigatorul acoperit*, R.D. 1/2005; Hărăstășeanu, P. *Investigatorul sub acoperire*, R.D. nr. 5/2004; Mateuș, Gh. și colaboratorii, *Traficul de ființe umane*, Editura Alternative Sociale, Iași, 2005

⁸⁸ CEDO, hotărârea din 16 februarie 2000, Fox, Campbell și Harley împotriva Regatului Unit.

Astfel, s-a considerat că nu este suficientă simpla afirmație că poliția deține informații cu privire la implicarea unei persoane în traficul de droguri⁸⁹, sau atunci când suspiciunea s-a bazat pe o sursă indirectă⁹⁰ sau pe o sursă care nu era de încredere.⁹¹

Curtea nu interzice folosirea în această fază a informațiilor obținute de la surse anonime însă acestea trebuie să prezinte un grad suficient de veridicitate, care ar trebui indicat în cuprinsul actului de autorizare.

Cererea de autorizare îmbracă forma scrisă, se adresează procurorului și potrivit art. 224² alin. (3) C.proc.pen. va cuprinde datele și indiciile privitoare la faptele și persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune în perioada pentru care se cere autorizarea.

Ordonanța procurorului prin care se autorizează folosirea investigatorilor sub acoperire trebuie să cuprindă pe lângă mențiunile prevăzute în art. 203 C.proc.pen. și următoarele date:

- „indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară”;
- „activitățile pe care le poate desfășura investigatorul sub acoperire”;
- „persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune”;
- „identitatea sub care investigatorul sub acoperire urmează să desfășoare activitățile autorizate”;
- „perioada pentru care se dă autorizare”.

CEDO a considerat ca suficient pentru autorizarea folosirii unui investigator sub acoperire denunțul formulat de o persoană căreia i s-a solicitat foloase materiale⁹² și care nu avusese relații anterioare cu persoana cercetată,

⁸⁹ CEDO, hotărârea din 15 decembrie 2005, Vanyan împotriva Rusiei.

⁹⁰ CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, Ramananskos împotriva Lituaniei.

⁹¹ CEDO, hotărârea din 26 octombrie 2006, Khudobin împotriva Rusiei.

⁹² CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

astfel încât nu putea fi bănuită de subiectivism.

În viziunea Curții, actul de autorizare trebuie să conțină indicarea motivelor care justifică aplicarea măsurii, o descriere detaliată a scopului urmărit și a limitelor în care poate acționa investigatorul. Un element esențial cu privire la această condiție, este ca actul de autorizare să indice în mod expres care sunt elementele care justifică această presupunere.

Cerința se regăsește, parțial, și în legislația noastră internă, care prevede că ordonanța procurorului trebuie să cuprindă activitățile pe care investigatorul sub acoperire cu identitate reală este autorizat să le efectueze.

În cauza Constantin și Stoian contra României, Curtea a criticat că ordonanța procurorului nu conținea suficiente referiri la elementele obiective din care să rezulte date cu privire la activitatea infracțională a persoanelor cu privire la care s-a autorizat folosirea investigatorilor sub acoperire.

Curtea a subliniat, totodată, importanța ca modul în care acționează investigatorul să fie supus unei **supravegheri efective** și a apreciat supravegherea efectuată de către procuror este suficientă⁹³, menționând totuși că o supraveghere efectuată de instanță ar fi fost mai potrivită.

Limitele în care pot acționa investigatorii sub acoperire și scopul urmărit ridică cele mai multe probleme din perspectiva dreptului la un proces echitabil întrucât există un risc semnificativ ca investigatorul să determine persoana cercetată să săvârșească o infracțiune, situație asimilată unei violări a Convenției.

Curtea a indicat în mod constant că rolul agentului sub acoperire trebuie să se limiteze la o **investigare pasivă a activității infracționale**⁹⁴, element esențial pentru a-1 diferenția de un agent provocator, care determină o persoană să săvârșească o infracțiune. Noțiunea de investigare pasivă a fost nuanțată

⁹³ CEDO hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

⁹⁴ CEDO hotărârea din 9 iunie 1998, Teixeira de Castro împotriva Portugaliei.

ulterior⁹⁵, arătându-se că investigatorul poate să se **alătore** unei activități infracționale în curs de desfășurare fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil.

În privința provocării polițienești, în doctrină⁹⁶ s-a arătat că acțiunea organelor de urmărire penală nu trebuie să supună suspectul unei constrângeri caracterizată printr-o provocare la săvârșirea unei infracțiuni, care să anihileze voința acestuia sau să abolească libertatea sa de acțiune. Organele de urmărire penală, ce au suspiciunea rezonabilă că o persoană participă la o infracțiune sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni, trebuie să îi ofere suspectului (făptuitor) doar o „tentative obișnuită”, o oportunitate ce nu are caracter excepțional de a încălca legea⁹⁷.

Astfel, în cauza Teixeira de Castro contra Portugaliei CEDO a constatat o încălcare a dreptului la un proces echitabil întrucât activitatea investigatorilor

sub acoperire nu se situa în cadrul unei de combatere a traficului de droguri aflate sub coordonarea unui magistrat. CEDO a reținut că cei doi polițiști nu s-au limitat să examineze de o manieră pur pasivă activitatea reclamantului, ci au exercitat asupra acestuia o influență de natură să-l, provoace să comită infracțiunea. Astfel, activitatea celor doi ofițeri de poliție a depășit natura activității unor agenți infiltrați, deoarece ei au provocat săvârșea infracțiunii și nimic nu arăta că fără intervenția lor aceasta ar fi fost comisă.⁹⁸

Instanța supremă din România a folosit un raționament similar, arătând că folosirea investigatorului sub acoperire în scopul surprinderii în flagrant delict a unei persoane pentru trafic de droguri nu constituie o încălcare a dispozițiilor art. 68 alin.(2) C.proc.pen., dacă făptuitorul a luat hotărârea de a comite și a comis în mod repetat acțiuni specifice traficului de droguri, înainte de începerea

⁹⁵ CEDO hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

⁹⁶ A se vedea Merle, R., Vitu, A., *Traité de droit criminel.Procédure pénale*, vol. II, Ed. Cujas, 1997, p. 199.

⁹⁷ Dennis, I. N., *The Law of Evidence*, 3rd edition, Sweet & Maxwell, 2007, p. 330.

⁹⁸ Udroiș, M., Predescu, O., *op. cit.*, p. 244, comentarii la cauza Teixeira de Castro împotriva Portugaliei și Ramanauskas împotriva Lituaniei.

activității investigatorului sub acoperire.⁹⁹

În cauza Constantin și Stoian contra României s-a reținut că persoanele cercetate au fost provocate să săvârșească infracțiunea de trafic de droguri întrucât faptele nu ar fi fost săvârșite în lipsa unei solicitări exprese a investigatorului sub acoperire, în condițiile în care nu existau nici un fel de informații din care să rezulte predispoziția inculpaților pentru acest gen de fapte.

Instanța europeană a mai stabilit că oferirea unei sume disproporționat de mari a fost considerată ca o provocare¹⁰⁰, ca și stabilirea repetată a întâlnirilor la inițiativa exclusivă a investigatorului¹⁰¹ sau formularea de solicitări repetate de furnizare a unor substanțe interzise.

Obligația pozitivă a statului de a asigura garanțiile procedurale la care ne-am referit nu se limitează numai la ofițerii de poliție care acționează ca investigatori sub acoperire, ci se extinde la orice alte persoane care acționează la indicațiile acestora, precum un colaborator sau o persoană care oferă făptuitorului avantaje materiale.

Astfel, la începutul lunii martie 2008, organele de urmărire penală s-au sesizat din oficiu că inculpatul C.M.R. vinde droguri în municipiile București și Pitești, motiv pentru care s-a dat curs cercetărilor penale. Cercetările întreprinse au relevat că susnumitul vindea hașiș și cannabis la prețul de 10 Euro gramul fie printr-o rețea de distribuitori, fie în mod direct la consumatorii care solicitau cantități mai mari de substanțe stupefiante. Folosindu-se un investigator sub acoperire și un colaborator al acestuia s-au realizat patru cumpărări de droguri de la inculpatul în discuție. Administrându-se și alte probe, precum și informațiile obținute prin interceptarea convorbirilor telefonice, s-a stabilit că produsele stupefiante puse în vânzare erau trimise din Spania. În acest fel a fost destructurată întreaga rețea și confiscată cantitatea de 3.706 grame de hașiș și

⁹⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. Nr. 5269/2007.

¹⁰⁰ CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

¹⁰¹ CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, Ramanauskas împotriva Lituaniei.

cannabis, droguri de risc¹⁰².

Potrivit dispozițiilor art. 224² alin. (2) C.proc.pen., perioada pentru care se poate autoriza folosirea investigatorilor sub acoperire este de cel mult 60 de zile. Această perioadă poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile, iar durata totală a autorizării, în aceeași cauză și cu privire la aceeași persoană, nu poate depăși 1 an.

Datele și informațiile obținute de investigatorul sub acoperire vor fi puse în totalitate la dispoziția organelor de urmărire penală, putând fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoana la care se referă autorizația emisă de către procuror. Deși dispoziția este imperativă, în alin. (2) al art. 224³ C.proc.pen se prevede că aceste date și informații vor putea fi folosite și în alte cauze sau în legătură cu alte persoane, dacă sunt concludente sau utile.

Pentru asigurarea unei reale protecții a lucrătorului care desfășoară activități de investigare sub acoperire, în art. 224⁴ C.proc.pen. este prevăzut că identitatea reală a acestuia nu poate fi dezvăluită în timpul sau după desfășurarea

misiunii. Procurorul care a autorizat activitatea are dreptul de a cunoaște datele reale ale lucrătorului, fiind însă obligat la respectarea secretului profesional.

Pentru ca actele întocmite de către investigatorul sub acoperire să aibă valoare probantă, instanța de judecată va verifica respectarea condițiilor de formă și de fond ale autorizației, astfel cum sunt prevăzute de art. 224² C.proc.pen., dar păstrarea identității investigatorului sub acoperire este esențială atât față de instanța de judecată, de părțile din dosar sau apărătorii acestora

Astfel, se impune să nu fie menționate în actele de procedură care se efectuează: numele de familie, prenumele, domiciliul, locul de muncă și profesia, nici alte informații pentru identificarea investigatorului sub acoperire, putând fi utilizate pentru aceasta un număr, o parolă sau un alt semn.

Pentru reușita operațiunii, păstrarea confidențialității identității agentului

¹⁰² Kövesi, Laura Codruța, Tițian Dana, Frăsie Daniela, *Arestarea preventivă. Practică judiciară. Hotărâri CEDO*, Editura Hamangiu, București, 2009, p.143

sub acoperire este esențială, în sensul că despre autorizarea introducerii investigatorului trebuie să aibă cunoștință cât mai puține persoane de preferință doar procurorul, șeful serviciului din care face parte investigatorul și eventual lucrătorul din structura specializată desemnat ca persoană de legătură a agentului sub acoperire.

Aceleași reguli se vor aplica și cu ocazia audierii acestor persoane, ele urmând să fie introduse în cauză și audiate sub identitatea acordată pentru operațiunea desfășurată, iar materialul probator obținut va putea fi folosit după efectuarea formalităților prevăzute de art. 91¹ și următoarele C.proc.pen.

Persoana de legătură din cadrul structurii specializate din care face parte polițistul sub acoperire are obligația de a prezenta procurorului rapoarte periodice referitoare la activitățile desfășurate de acesta, datele și informațiile culese cu privire la infracțiunile grave săvârșite sau care urmează să fie săvârșite și la făptuitori [art. 18 alin. (2) din Legea nr. 39/2003].

În cazuri temeinic justificate, polițistul sub acoperire poate solicita autorizarea desfășurării și a altor activități decât cele pentru care există

autorizarea, potrivit art. 18 alin.(1), procurorul urmând să se pronunțe de îndată prin ordonanță motivată în cazul aprobării acestei solicitări.

În cazul în care agentul sub acoperire desfășoară alte activități decât cel pentru care a primit autorizarea, precum și dacă intră în posesia unor informații referitoare la posibilitatea survenirii unui pericol imediat, acesta informează de îndată ce este posibil persoana de legătură, care are obligația de a aduce neîntârziat aceste informații la cunoștința procurorului care a dat autorizarea. Procurorul se pronunță de îndată prin ordonanță motivată, autorizând activitățile desfășurate de polițistul sub acoperire, sau după caz, retrăgând autorizația dată în condițiile legii și ia măsurile ce se impun.

Dacă prin desfășurarea activităților autorizate, polițistul sub acoperire cauzează pagube materiale persoanelor fizice sau juridice care nu au legătură cu

grupul infracțional organizat și cu activitățile infracționale desfășurate de acesta, plata despăgubirilor se asigură din fondurile prevăzute la art. 32 din Legea nr. 39/2003 (din bugetele Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Justiției și Ministerului Public).

În situații excepționale - stabilite prin art. 21 din Legea nr. 39/2003 - dacă există indicii temeinice că s-a săvârșit sau că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave de către unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, care nu poate fi descoperită sau ai cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți informatori în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunii și identificarea făptuitorilor. Informatorii pot beneficia de recompense financiare, în condițiile stabilite prin Ordin al ministrului de interne și al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

II.2.3. Autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale sau de către precursori de către investigatorul acoperit și colaboratorii săi

O noua instituție introdusă prin Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri este aceea a autorizării procurării de droguri de către investigatorul acoperit și colaboratorul acestuia

Aceasta metodă de probațiune se poate aplica numai în cazul investigării infracțiunilor de trafic de droguri, fiind specifică acestei categorii de infracțiuni și fiind reglementată numai de legea specială de combatere a consumului și traficului de droguri.

Potrivit art. 22 al Legii nr. 143/2000 “în exercitarea misiunii sale, investigatorul acoperit poate procura droguri, substanțe chimice esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului”.

Referitor la persoanele care pot primi această autorizare, art.22 din legea nr.143/2000 le enumera în mod expres și limitativ: „polițiștii care acționează ca investigatori acoperiți, precum și colaboratorii acestora, pot procura droguri, substanțe chimice esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului în vederea descoperirii activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități”, iar în alineatul 2 al aceluiași articol se prevede că “ actele încheiate de polițiști și colaboratorii acestora, prevăzuți la alineatul 1 pot constitui mijloace de probă”.

Ca atare, legiuitorul a stabilit două categorii de persoane care pot desfășura aceste activități procedurale: polițiștii și colaboratorii acestora. Dacă autorizarea unui polițist ca investigator acoperit care să procure droguri nu ridică probleme din cauza calității pe care trebuie să o aibă, credem că este necesar să ne referim la calitatea de colaborator introdusă de legiuitor în Legea nr.143/2000.

Apreciem că, prin „colaboratori” se înțeleg persoanele care furnizează informații investigatorului acoperit sau care îl ajută pe acesta să se infiltreze în rețeaua infracțională și care fac echipă cu investigatorul acoperit introdus în

cauză, în scopul descoperirii activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități.

Poate fi colaborator atât o persoană fizică care face parte dintr-o rețea infracțională, cât și una care nu aparține unui astfel de grup, însă în ambele cazuri aceasta este de acord să participe la descoperirea unor infracțiuni de trafic de droguri, iar participarea sa este indispensabilă pentru atingerea scopului misiunii. De multe ori, e necesară participarea unui colaborator la procurarea de droguri pentru a nu risca dezvăluirea identității investigatorului acoperit sau pentru ca acesta să își poată continua activitatea.

Pentru a se putea autoriza procurarea de droguri și substanțe chimice esențiale și precursori sunt necesare întrunirea următoarelor condiții cumulative:

➤ „să existe date sau informații că s-au comis sau că se pregătește comiterea unor infracțiuni”. Spre deosebire de autorizarea folosirii investigatorului acoperit, când legea prevede expres că trebuie să existe indicii temeinice, în acest caz sunt necesare doar existența unor date informative din care să rezulte că s-au comis ori se pregătesc comiterea unor infracțiuni. Aceste date se obțin prin mijloacele și în modurile arătate la capitolul anterior în urma desfășurării activităților informativ - operative desfășurate de organele specializate în combaterea traficului de droguri. În lipsa oricărei informații sau date că s-a comis o infracțiune apreciem că nu se poate acorda o astfel de autorizare. Această condiție e necesară pentru a evita abuzurile ori posibilitatea procurării “legale” de droguri;

➤ „indiciile să privească săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni prevăzute în Legea nr. 143/2000”. Sfera de aplicare a acestor prevederi legale este strictă și expres limitată, neputând fi extinsă în cazul comiterii sau pregătirii altor infracțiuni;

➤ „activitățile infracționale și persoanele implicate în acestea să nu poată fi identificate în alt mod”;

➤ scopul procurării de droguri sau de substanțe chimice esențiale și precursori să fie „descoperirea activităților infracționale și identificarea persoanelor implicate în astfel de activități”.

Competența de a autoriza procurarea de droguri și substanțe chimice esențiale și precursori aparține numai procurorului, iar autorizarea se dă în forma scrisă.

Deși legiuitorul nu a prevăzut în mod expres această condiție, apreciem că solicitarea de autorizare trebuie să fie anterioară procurării drogurilor ori substanțelor chimice. În cazul în care se procură droguri sau substanțe chimice fără să existe o autorizare a procurorului în acest sens, cel care a făcut procurarea nu va fi apărat de pedeapsă, indiferent că are calitatea de investigator

acoperit sau nu.

Această autorizare se poate da odată cu autorizarea folosirii investigatorului acoperit ori poate fi dată și ulterior, dacă aceasta se impune pentru realizarea scopului prevăzut în articolul 21 și 22 al legii. În acest caz, prin cererea de autorizare a investigatorului acoperit se va solicita și autorizarea ca acesta să procure droguri sau substanțe chimice esențiale sau precursori. Considerăm că, atunci când procurorul autorizează folosirea investigatorului acoperit, în actul de autorizare, la activitățile pe care urmează să le desfășoare investigatorul urmează să se menționeze că acesta poate procura droguri, în ce cantitate și ce fel de drog, precum și data și locul de unde vor fi cumpărate, iar în cazul în care se cunoaște identitatea sau porecla vânzătorului, se vor înscrie și aceste date.

În opinia noastră, atât cererea, cât și actul de autorizare trebuie să prevadă și ce drog sau substanță chimică se va procura, în ce cantitate și în ce mod. Legea nu prevede durata pentru care se va emite această autorizație*, însă aceasta este limitată la un caz concret, astfel ca nu va putea fi folosită de mai multe ori de investigatorul acoperit sau colaboratorul său.

În cazul autorizării unui colaborator să procure droguri este necesar ca acesta să fie identificat, iar în momentul autorizării să se cunoască identitatea acestuia.

După obținerea autorizației, investigatorul acoperit sau colaboratorul acestuia poate să procure drogurile sau substanțele chimice înscrise în autorizație și în cantitatea menționată.

Prevăzând expres că investigatorul acoperit poate doar „procura” droguri cu autorizare prealabilă, apreciem că acesta este apărat de pedeapsă numai în ce privește această activitate, de procurare și nu altă activitate care este incriminată, cum ar fi, de exemplu: cultivarea, prepararea, prelucrarea, fabricarea. Dacă legiuitorul ar fi vrut să extindă sfera actelor materiale pe care

investigatorul acoperit sau colaboratorul le pot desfășura în scopul pentru care e autorizat, atunci considerăm că nu ar fi prevăzut expres și limitativ activitatea care poate fi autorizată. Pe cale de consecință, orice altă activitate pe care investigatorul acoperit o desfășoară în afara celei de procurare, intră în sfera ilicitului.

În situația în care, însă, agentul infiltrat săvârșește un act material sau chiar mai multe care intră în conținutul laturii obiective a uneia sau mai multor infracțiuni - fie că este nevoit a comite acele fapte pentru a nu trezi suspiciunea grupului infracțional penetrat, fie că este „pus la încercare”, ori verificat de membrii rețelei infracționale penetrate - legea română nu oferă posibilități speciale de exonerare de răspundere penală, urmând să se aplice fie dispozițiile referitoare la starea de necesitate, fie cele referitoare la circumstanțe atenuante (articolul 74 litera c din Codul Penal). Consider că acesta este unul dintre domeniile în care este necesară intervenția legiuitorului, pentru a reglementa situațiile în care săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de către investigatorul sub acoperire poate fi justificată.

Aceste reguli sunt aplicabile în aceeași măsură și colaboratorului investigatorului acoperit.

În ceea ce privește activitatea desfășurată de către investigatorii acoperiți sau colaboratorii acestora în urma autorizării procurării de droguri, valorificarea acesteia este la fel ca și în cazul autorizării folosirii investigatorului acoperit, și anume actele încheiate de aceștia constituie mijloace de probă.

II.2.4. Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informatice

Codul de procedură Penală din 1968¹⁰³, în redactarea de atunci a art. 64 nu a prevăzut înregistrările audio și video ca mijloace de probă, nefiind stabilite

¹⁰³ Publicată în Buletinul Oficial nr. 145-146 din 12 noiembrie 1968.

de către legiuitor condiții exprese și limitative pentru a utiliza acest procedeu probator.

Ulterior, Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României¹⁰⁴ în art.13 a reglementat posibilitatea culegerii informațiilor prin intermediul interceptărilor și înregistrării comunicațiilor, prevăzându-se că autorizarea folosirii acestora se face de către procuror în cazul în care există date sau indicii privind amenințări la adresa siguranței naționale.

Evoluția fenomenelor infracționale și dezvoltarea tehnologiilor a impus modificarea Codului de procedură penală și a art.64 prin Legea nr. 141/1996¹⁰⁵, noile dispoziții prevăzând o procedură de administrare a probelor prin intermediul înregistrării audio sau video, prin introducerea unei Secțiuni noi cu nr. V/1 în cadrul Capitolului II privind mijloacele de probă din Titlul III al Codului de procedură penală.

Secțiunea V/1 privind interceptările și înregistrările audio sau video a suferit modificări prin Legea nr. 281/2003¹⁰⁶; Legea nr. 356/2006¹⁰⁷ și O.U.G. nr.60/2006¹⁰⁸. Demn de remarcat în acest domeniu este și Convenția Uniunii

Europene din 29 mai 2000 (a intrat în vigoare la 23 august 2005) privind asistența juridică în materie penală între statele membre¹⁰⁹.

O noutate adusă de această Convenție este aceea că reglementează între formele moderne de asistență judiciară pentru prima dată „intercepția telecomunicațiilor”, oferind o bază concretă și explicită cu privire la interceptarea și înregistrarea telecomunicațiilor în scopul anchetei penale.

Modificările aduse Codului de procedură penală prin O.U.G. nr.60/2006 au schimbat competența autorizării accesului la asemenea sisteme și

¹⁰⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 163 din 7 august 1991.

¹⁰⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

¹⁰⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 468 din 1 iulie 2003,

¹⁰⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 667 din 7 august 2006.

¹⁰⁸ O.U.G. nr. 60/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 764/7 septembrie 2006.

¹⁰⁹ Pentru România, Convenția din 29 mai 2000 și Protocolul Adițional la aceasta, a intrat în vigoare începând cu data de 1 decembrie 2007.

înregistrarea lor, de la procuror la judecător.

Totuși, în fața formelor tot mai diversificate de comitere a infracțiunilor de corupție și criminalitate organizată, care în ultimul timp au luat o amploare deosebită, legiuitorul s-a văzut nevoit să extindă, din nou, metodele de probațiune, pentru a crea astfel anchetatorilor posibilități reale în lupta cu acest fenomen infracțional.

Astfel, introducerea instituției accesului la sistemele de telecomunicații ori informatice s-a impus cu necesitate întrucât, de cele mai multe ori înregistrarea convorbirilor telefonice erau insuficiente pentru probarea unor infracțiuni a căror caracteristică principală este că se comit cu participarea unui număr restrâns de persoane, iar rezultatul infracțional este benefic tuturor participanților, așa încât nici unul dintre aceștia nu au interes să denunțe fapta.

Potrivit reglementărilor existente în Codul de Procedură Penală nu se puteau supraveghea și intercepta decât convorbirile telefonice și se puteau efectua doar înregistrări de imagini, rămânând astfel descoperite sfera celorlalte mijloace de transmitere a informațiilor din categoria sistemelor de telecomunicații sau informatice. Spre exemplificare, nu se puteau supraveghea în condițiile articolelor 91¹ și următoarele Cod Procedură Penală transmițerile de informații prin Internet, prin poșta electronică sau alte asemenea transmițeri.

Prin introducerea acestei posibilități de accesare și supraveghere a sistemelor de telecomunicații și informatice au crescut și posibilitățile organelor de urmărire penală de a strânge probe pentru dovedirea acestor fapte grave. De asemenea, informații privind comiterea acestor infracțiuni se pot procura și de pe calculatoare, fiind uneori necesar a se accesa și supraveghea, de fiecare dată, conectările la Internet ori în diferite rețele de calculatoare. Extinderea posibilităților organelor de urmărire penală de a verifica și a supraveghea toate mijloacele de trimitere și receptare a informațiilor s-a impus și datorită dezvoltării mijloacelor de comunicare și a dezvoltării tehnologiilor în cadrul comunicațiilor.

Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri este prima lege care a introdus această instituție prin articolul 23, care prevede că, atunci „când sunt indicii temeinice că o persoană care pregătește comiterea unei infracțiuni dintre cele prevăzute în prezenta lege sau care a comis o asemenea infracțiune folosește sisteme de telecomunicații sau informatice, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces pe o perioadă determinată la aceste sisteme și să le supravegheze. Dispozițiile art. 91¹- 91⁵ din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.”

Autorizarea accesului la sistemele informatice ori de telecomunicații este reglementat în aceeași formă și în articolul 23 al Legii nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și în articolul 27 al Legii nr.656/2002 privind prevenirea și sancționarea spălării banilor.

Potrivit art.15 din Legea nr. 39/2003 când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunilor de crimă organizată în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorilor, procurorul poate dispune, pe o durată de cel mult 30 de zile punerea sub supraveghere a sistemelor de comunicații ori punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informaționale.

Întrucât legea nu definește în mod expres noțiunile de „sisteme de telecomunicații”, „sisteme informatice”, „accesare”, „supraveghere”,

„interceptare a comunicațiilor” ne revine sarcina de a le stabili conținutul în sensul în care au fost reglementate prin aceste legi speciale.

Apreciem că prin „sisteme de telecomunicații” se înțeleg totalitatea mijloacelor tehnice care formează o unitate și prin care se transmit și receptează la distanță informațiile alcătuite din semne, sunete sau imagini. Aceste sisteme sunt cele care ajută la comunicarea prin cablu, pe cale verbală sau prin mijloace electronice.

Avantajul supravegherii ori accesării acestor sisteme de telecomunicații este că ele oferă informații într-un timp foarte scurt, ceea ce permite obținerea

evidenței contactelor infractorului, înregistrarea tuturor numerelor de telefon formate de la un aparat sau către un aparat, localizarea telefoanelor folosite de suspecți, precum și orice alte informații sau date necesare anchetei.

Principalele sistemele de telecomunicații ce pot fi supuse supravegherii electronice sunt:

- telefonul (postul telefonic fix sau mobil, postul telefonic privat sau cel public dacă sunt date că suspecții folosesc în mod uzual un telefon public pentru a pregăti sau comite o infracțiune din sfera crimei organizate;

- pagerele;

- faxurile;

- comunicațiile prin intermediul computerelor;

- televiziunea prin circuit închis.

Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații include și interceptarea imaginilor vizuale, nu doar comunicările verbale sau scrise.

Opinăm ca prin „sisteme informatice” se înțeleg toate mijloacele tehnice prin care se transmit informații cu ajutorul sistemelor automate de calcul. Amintim aici computerele, rețelele de computere, casele de marcat, bancomatele, cititoarele de carduri. Astfel, accesarea și supravegherea acestor sisteme informatice oferă anchetatorilor posibilitatea de a afla numeroase informații, indicii sau chiar probe, deoarece aceste sisteme informatice

îndeplinesc un dublu rol. Primul este reprezentat de faptul că pot fi utilizate ca mijloace de comunicare (calculatorul poate fi folosit pentru a transmite date prin poșta electronică) și totodată pot fi dispozitive de stocare a datelor (hard-diskul unui calculator poate reține conținutul documentelor ce au fost redactate cu ajutorul său).

Cele mai răspândite sisteme informatice utilizate în comiterea unor fapte de crimă organizată sunt:

- computerele sau rețelele de computere. Ca și mijloc de stocare a datelor, computerul poate da multe informații cu privire la documentele create

cu ajutorul său sau chiar să conțină date necesare anchetei. Ca și mijloc de comunicare calculatorul este folosit cel mai des pentru comunicații prin Internet, și în această ipostază, este cel mai important sistem informațional care, accesat sau supravegheat poate da suficiente probe anchetatorilor. Principalele modalități de localizare, copiere sau schimb de informații sunt: poșta electronică (*e-mail*), grupuri de difuzare știri *Usenet*, sistemul de discuții în direct *Internet Relay Chat (IRC)*, *Facebook*, *Skype*, *Gmail*;

➤ casele de marcat, bancomatele și cititoarele de carduri.

Noțiunile de „accesare” și „supraveghere” a sistemelor de telecomunicații și informatice au un conținut mai larg decât noțiunea de înregistrări audio, video sau pe banda magnetică, motiv pentru care dispozițiile articolelor 91¹ și 91⁵ Cod Procedură Penală la care legea specială face trimitere, se aplică în mod corespunzător, numai în ceea ce privește condițiile de admisibilitate și procedura autorizării.

Legea nu definește noțiunile de „accesare” și „supraveghere”, motiv pentru care vom încerca să definim noi aceste noțiuni.

Considerăm că „accesare” constituie operațiunea de a pătrunde în sistemele de telecomunicații sau cele informatice, pentru un scop anume și pentru o perioadă limitată de timp. Accesarea nu presupune o activitate care să se desfășoare continuu în timp. Spre exemplu, accesarea unui sistem informatic

constă în verificarea la o anumită dată și anumită oră a contului bancar al unui suspect.

Prin „supraveghere” se înțelege operațiunea de a observa și de a avea sub control informațiile care se transmit prin sistemele amintite. Spre exemplu se poate dispune doar supravegherea liniilor telefonice ale unor suspecti pentru a se verifica ce telefoane primește fără, însă a se dispune și înregistrarea lor.

Astfel, apreciem că legiuitorul a intenționat să extindă posibilitățile organelor de urmărire în ceea ce privește modul de probare a acestor infracțiuni prin introducerea acestei noi instituții, care să cuprindă toate mijloacele de

trimitere și receptare a informațiilor, nu numai înregistrările de pe bandă magnetică sau cele de imagini.

Prin aceste noi reglementări, dar și prin trimiterile la articolele din Codul de Procedură Penală care stabilesc condițiile de înregistrare video, audio și de imagini, legiuitorul permite astfel anchetatorilor să folosească mai multe tipuri de metode și tehnici de strângere de probe. Modul de realizare al acestora permite folosirea mai multor procedee, și anume: verificarea inopinată și sporadică a acestor sisteme, supravegherea lor permanentă, efectuarea de înregistrări ale convorbirilor telefonice, ale transmisiilor prin Internet, prin fax, prin pagere, efectuarea de înregistrări video, audio, de imagini, prin folosirea microfoanelor sau a altor aparate tehnice.

Considerăm că folosirea microfoanelor și a dispozitivelor de ascultare și urmărire sunt procedee de punere în aplicare a autorizațiilor de înregistrare.

Pentru a se autoriza accesul sau supravegherea sistemelor de telecomunicații sau sistemelor informatice sunt necesare îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- „să existe indicii temeinice că se pregătește comiterea unei infracțiuni sau că s-a comis o infracțiune”;

- „indiciile temeinice să privească săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni prevăzute de legile speciale care prevăd acest mijloc probator ;

- „persoana care pregătește comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute în prezenta lege sau a comis o asemenea infracțiune să folosească sisteme de telecomunicații sau sisteme informatice”. Apreciem că nu este permisă autorizarea interceptării și înregistrării unei linii telefonice, în general pentru a se afla dacă se comite vreo infracțiune, ci este necesar să existe indicii cu privire la comiterea unei anumite infracțiuni, de către un posibil infractor;

- scopul autorizării să constea în „strângerea de probe sau identificarea făptuitorului” ;

- „accesul și supravegherea acestor sisteme să fie utilă pentru aflarea

adevărului”. Art. 91¹ Cod Procedură Penală prevede expres că este posibilă autorizarea înregistrărilor convorbirilor dacă: “sunt date sau indicii temeinice privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni pentru care urmărirea penală se face din oficiu, iar interceptarea este utilă, pentru aflarea adevărului”. Deși această condiție este prevăzută expres pentru interceptarea convorbirilor telefonice, considerăm că ea se extinde și în cazul celorlalte mijloace de accesare și folosire a sistemelor de telecomunicații sau informatice, întrucât legea specială menționează că regulile din legea generală se aplică în mod corespunzător.

Autorizarea accesului și supravegherea sistemelor de telecomunicații se face potrivit dispozițiilor din legile speciale completate cu dispozițiile Codului de procedură penală.

Astfel, autorizația se dă pe durata înregistrării și interceptării, dar nu mai mult de 30 de zile, în camera de consiliu, de președintele instanței căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, sau de la instanța corespunzătoare acesteia, în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează urarea penală. În lipsa președintelui instanței, autorizația se dă de către judecătorul desemnat de acesta [art. 9¹, alin. (3) C.proc.pen., așa cum a fost modificat prin O.U.G: nr. 60/2006].

Autorizația poate fi reînnoită, înainte sau după expirarea celei anterioare, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata totală a interceptărilor și a înregistrărilor autorizate cu privire la aceeași persoană și aceeași faptă, nu poate depăși 120 de zile.

Autorizarea interceptării și a înregistrării convorbirilor sau comunicărilor se face prin încheiere motivată, care trebuie să cuprindă elementele prevăzute de lege.¹¹⁰

¹¹⁰ Deși prin Decizia nr. 962 a Curții Constituționale (cu considerații critice de Nicu Jidovu. în Revista

Pentru cazuri de urgență, când întârzierea obținerii autorizării ar aduce grave prejudicii activității de urmărire penală, procurorul care efectuează urmărirea penală poate dispune, cu titlu provizoriu, prin ordonanță motivată înregistrată în registrul special prevăzut în art. 228 alin. (1)¹, interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor, pe o durată de cel mult 48 de ore. În termen de 48 de ore de la expirarea termenului de mai sus, procurorul prezintă ordonanța împreună cu suportul pe care sunt fixate interceptările și înregistrările efectuate și un proces verbal de redare rezumativă a convorbirilor judecătorului de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cazul în fond [art. 91² alin. (2) și (3) din C.proc.pen.].

11.2.5. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora

În peisajul general al criminalității organizate, spălarea de bani se detașează ca fenomen de pericol social major, care poate distorsiona desfășurarea normală a vieții economice. De aceea, organele judiciare care efectuează cercetările trebuie să adopte modalități tactico-penale specifice și eficiente, care să asigure o ripostă fermă, concretizată în descoperirea și tragerea la răspundere penală a infractorilor.

În acest sens, s-a introdus în legislația penală specială o nouă metodă de investigare, și anume supravegherea conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora.

Măsura se dispune pentru a verifica sumele de bani care se

Dreptul nr. 7/2010, pp. 170-171) a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91¹ C.proc. pen., în motivarea acesteia se arată că dispozițiile procedurale prevăd suficiente garanții, iar o eventuală nerespectare a lor nu constituie o problemă de constituționalitate, ci una de aplicare, ceea ce însă excede competențele Curții Constituționale. S-a apreciat că dispozițiile legale menționate nu contravin prevederilor constituționale ale art. 28 și 53 care oferă legiuitorului libertatea unei astfel de reglementări, secretul corespondenței nefiind unul absolut, ci susceptibil de anumite restrângeri, justificate la rândul lor de necesitatea instrucției penale. Astfel, societățile democratice sunt amenințate de un fenomen infracțional din ce în ce mai complex, motiv pentru care statele trebuie să fie capabile de a combate în mod eficace asemenea amenințări și de a supraveghea elementele subversive ce acționează pe teritoriul lor. Asemenea dispoziții legislative devin necesare într-o societate democratică, în vederea securității naționale, apărării ordinii publice ori prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni.

tranzacționează de către persoane suspecte de a fi comis infracțiuni de crimă organizată ori corupție sau pentru a stabili operațiuni financiar bancare ilicite. Este de notorietate că cele mai frecvente operațiuni bancare se desfășoară prin intermediul conturilor bancare, așa încât supravegherea acestora este în cele mai multe cazuri utilă investigării infracțiunilor.

Reglementarea legală a acestei măsuri în materia infracțiunilor de crimă organizată se regăsește în art. 15 alineatul 1 litera a din Legea nr.39/2003, precum și în art. 27 alineatul 2 din Legea nr. 656/2002, care stabilesc că atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea unor infracțiuni, de crimă organizată ori de spălare a banilor, procurorul poate dispune punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora, pe o durată de cel mult 30 de zile.

Ca instrument juridic de realizare a operațiunilor bancare, contul reprezintă o convenție cu privire la reglementarea creanțelor și datoriilor reciproce existente între doi corespondenți¹¹¹“.

În vederea aplicării acestui mijloc probator sunt necesare întrunirea următoarelor condiții cumulative:

➤ „să existe indicii temeinice că se pregătește comiterea unei infracțiuni prevăzute de art.7 din Legea nr.39/2003 sau o infracțiune de spălare de bani Prevăzută de Legea nr.656/200 ori că s-a comis o asemenea infracțiune”;

➤ indiciile temeinice să privească săvârșirea sau pregătirea infracțiuni prevăzute de art.7 din Legea nr.39/2003 sau o infracțiune de spălare de bani prevăzută de Legea nr.656/2002”;

„persoana care pregătește comiterea uneia dintre infracțiunile de crimă organizată sau spălare de bani ori a comis o asemenea infracțiune să aibă conturi bancare sau asimilate acestora și să le folosească în operațiuni financiar

¹¹¹ Turcu Ioan, ”Operațiuni și contracte bancare”, Editura ”lumina Lex”, București, 1994, p. 171

bancare”.

Această condiție se referă la împrejurarea în care, din datele existente și informațiile culese rezultă că suspectul folosește conturile bancare sau cele asimilate acestora, iar acestea sunt cunoscute organelor de urmărire penală. Supravegherea acestor conturi pot furniza date de o deosebită importanță probatorie, astfel că, este necesar ca, înainte de a se dispune această măsură, să se cunoască toate conturile pe care suspectul le folosește, indiferent dacă acestea sunt deschise la o bancă sau la mai multe bănci.

Pentru a fi aflate aceste conturi în afara metodelor clasice de culegere a informațiilor prin mijloace operativ - informative, legiuitorul a venit în ajutorul anchetatorilor și a introdus o serie de obligații în sarcina anumitor persoane care pot furniza informații cu privire la săvârșirea acestor tipuri de infracțiuni.

Art. 3 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor prevede obligația de comunicare a unor astfel de date, și anume, de îndată ce angajatul unei persoane juridice sau persoana fizică dintre cele prevăzute¹¹² la art. 8 are suspiciuni că o operațiune care urmează să aibă loc are drept scop spălarea banilor va sesiza persoana sau persoanele desemnate conform, legii, care pe baza unor indicii temeinice, vor informa, la rândul lor, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

Dacă aceste suspiciuni sunt întemeiate, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor va sesiza ulterior organele de urmărire penală.

¹¹² băncile, sucursalele băncilor străine și instituțiile de credit, instituțiile financiare, cum ar fi: fonduri de investiții, societăți de investiții, societăți de administrare a investițiilor, societăți de depozitare, de custodie, societăți de valori mobiliare, fonduri de pensii și alte asemenea fonduri, care îndeplinesc următoarele operațiuni: creditarea, incluzând, printre altele, creditul de consum, creditul ipotecar, factoringul, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetarea, leasingul financiar, operațiuni de plăți, emiterea și administrarea unor mijloace de plată, cărți de credit, cecuri de călătorie și altele asemenea, acordarea sau asumarea de garanții și subscrie de angajamente, tranzacții pe cont propriu sau în contul clienților prin intermediul instrumentelor pieței monetare, cecuri, ordine de plată, certificate de depozite și altele, schimb valutar, produse financiare derivate, instrumente financiare legate de cursul valutar ori de rata dobânzilor, valori mobiliare, participarea la emiterea de acțiuni și oferirea de servicii legate de aceste emisiuni, consultanța acordată întreprinderilor în probleme de structură a capitalului, strategia industrială, consultanță și servicii în domeniul fuziunilor și achizițiilor de întreprinderi, intermedierea pe piețele interbancare, administrarea de portofolii și consultanță în acest domeniu, custodia și administrarea valorilor mobiliare, societățile de asigurări și reasigurări, agenții economici care desfășoară activități de jocuri de noroc ori de amanet, persoanele fizice și juridice care acordă asistență de specialitate juridică, notarială, contabilă, financiar-bancară, orice altă persoană fizică sau juridică, prin acte și fapte săvârșite în afara sistemului financiar-bancar.

Pe lângă aceste posibilități de aflare a conturilor bancare sau a tranzacțiilor suspecte, legea oferă anchetatorilor și posibilitatea de a se informa direct de la instituțiile financiare.

Astfel, pentru a identifica conturile suspectilor, în vederea punerii lor sub supraveghere, se pot cere aceste date direct de la instituțiile financiare acestea fiind obligate să comunice datele solicitate. Art. 26 din Legea nr.656/2002 și art. 14 din Legea nr. 39/2000 stabilesc că secretul bancare și cel profesional nu este opozabil organelor de urmărire penală, iar art. 27 alin. 1 lit. d din legea nr. 78/2000 și art. 15 alineatul 4 din Legea nr. 39/2003 prevăd posibilitatea procurorului de a dispune să i se transmită înscrisuri, documente bancare, financiare sau contabile dacă se investighează vreuna dintre faptele prevăzute de cele două legi speciale.

Aceste dispoziții vin în completarea art. 96 și următoarele din Codul de Procedură penală privind ridicarea silită de obiecte și înscrisuri. Astfel, în condițiile legii generale, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația să ridice obiectele și înscrisurile ce pot servi ca mijloc de probă în procesul penal, iar orice unitate a unei organizații din cele prevăzute în articolul 145 din Codul Penal sau orice persoană în posesia căreia se află un obiect sau un înscris ce poate servi ca mijloc de probă este obligată să-l prezinte și să-l predea sub luare de dovadă organului de urmărire penală sau instanței de judecată, la cererea acestora.

Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora trebuie să fie efectuate „în scopul strângerii de probe sau al identificării

făptuitorului”. Supravegherea conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora se poate efectua la inițiativa organelor de cercetare penală sau a procurorului, atunci când sunt întrunite condițiile expuse mai sus.

Competența de a pune sub supraveghere conturile bancare și conturile

asimilate conturilor bancare revine, potrivit legilor speciale, procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală și care emite ordonanță în acest sens.

În ceea ce privește durata autorizării, punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate conturilor bancare se poate dispune pe o durată de cel mult 30 de zile, măsura putând fi prelungită în aceleași condiții, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Prelungirea duratei autorizării se face în aceleași condiții, precum acordarea autorizării inițiale, pentru motive temeinic justificate. Aceasta presupune examinarea de către procuror a materialului obținut prin supravegherea conturilor bancare și a conturilor asimilate conturilor bancare și apoi constată dacă mai subzistă temeiurile care au justificat propunerea inițială, dacă rezultatele obținute oferă premise temeinice pentru continuarea folosirii lor, dacă au rezultat date concludente privind existența infracțiunii și identificarea persoanei față de care a existat presupunerea că a săvârșit o infracțiune.

Atunci când apreciază ca justificată propunerea de prelungire a autorizării, procurorul va dispune prelungirea ei, prin ordonanță, pe o perioadă care nu poate depăși, de fiecare dată 30 de zile. Legea nu limitează numărul prelungirilor, ci prevede numai durata acestora.

Valorificarea rezultatelor obținute prin folosirea acestei autorizări se face prin depunerea documentelor primite de la instituțiile bancare, financiare care au efectuat supravegherea conturilor bancare și a conturilor asimilate conturilor bancare, acte care constituie probe.

II.2.6. Autorizarea efectuării unei investigații medicale

S-a constatat în cadrul investigațiilor privind traficul și consumul ilicit de droguri că există posibilitate ca unele persoane să ascundă droguri în corpul lor cu scopul de a le transporta și pentru a evita descoperirea lor. De aceea, s-a

impus introducerea unei noi instituții procedurale și anume autorizarea efectuării unor investigații medicale.

Art. 25 al Legii nr.143/2000 prevede ca „în cazul în care exista indicii temeinice că o persoană transportă droguri ascunse în corpul său, pe baza consimțământului scris, organul de urmărire penală dispune efectuarea unor examene medicale, în vederea depistării acestora. În caz de refuz se va solicita autorizarea procurorului, care va menționa și unitatea medicală ce urmează să efectueze aceste investigații medicale”.

Ca atare, din reglementarea legală a procedurii de autorizare a efectuării unor investigații medicale se desprind condițiile cumulative care trebuie să existe pentru a se putea dispune această autorizare, și anume:

- „să existe indicii temeinice ca o persoană transportă droguri ascunse”;

- „drogurile transportate să fie ascunse în corpul persoanei”

Apreciem că prin noțiunea de „droguri ascunse” trebuie să înțelegem acele droguri care au fost introduse în corpul unei persoane pentru a nu fi văzute sau găsite de către organele de control sau de constatare, și care nu pot fi descoperite, valorificate sau folosite decât după scoaterea lor din corpul persoanei care le transportă;

- „persoana care ascunde drogurile în corpul său nu își dă consimțământul pentru a se efectua examene medicale”. Așadar, această autorizare este necesară numai în cazul unui refuz al persoanei care transportă droguri ascunse. Consimțământul trebuie să fie liber exprimat, să fie formulat, în scris, să privească acordul pentru efectuarea de examene medicale în vederea depistării drogurilor și să nu fie dat pentru efectuarea altor examene medicale sau analize, să emane de la o persoană care are capacitate de exercițiu, capacitate pe care și-o poate exercita pe deplin. Nu poate fi valabil. consimțământul exprimat de către o persoană care este pusă sub interdicție și care, cu sau fără știrea sa transportă droguri, sau consimțământul dat de minor care nu are capacitate de exercițiu. În aceste cazuri, apreciem că trebuie să

existe consimțământul reprezentantului legal, sau, după caz, a părintelui. Pentru a se dispune această autorizare e necesar ca refuzul să fie expres și să privească efectuarea unui examen medical pentru depistarea drogului.

➤ scopul efectuării examenelor medicale să fie „depistarea drogurilor ascunse în corpul unei persoane”.

Competența de a emite astfel de autorizații revine procurorului care efectuează urmărirea penală, iar în baza acestui act de autorizare, persoana suspectă că transportă droguri ascunse în corpul său este examinată medical, urmând a se stabili dacă există substanțe ascunse în corpul său și, apoi dacă acestea sunt sau nu droguri.

Actele consemnând rezultatul investigațiilor medicale, precum și cele privind modul în care acestea s-au efectuat se transmit de îndată procurorului sau, după caz, organului de urmărire penală care le-a solicitat, urmând ca, în funcție de rezultat să se efectueze cercetări penale pentru comiterea uneia dintre faptele incriminate de legea specială.

Secțiunea a 3-a

Măsuri și strategii naționale și internaționale de prevenire și combatere a criminalității organizate

La începutul acestui mileniu, comunitatea internațională este confruntată cu amenințări grave la adresa securității și ordinii mondiale, cu noi forme manifestare a criminalității, mai ales sub aspectul său organizat. Criminalitatea organizată constituie o amenințare majoră și în continuă creștere, globalizarea activităților infracționale grave, a căror caracter transnațional este din ce în ce mai manifest, reprezintă pentru orice stat democratic un atentat la siguranța națională.

România ca membră a comunității internaționale se confruntă cu diversitatea criminalității organizate, respectiv, traficul de persoane, traficul de

droguri, migrația ilegală, falsul de monedă, spălarea de bani, fraudă informatică etc. În fața dificultăților întâmpinate, din care organizațiile criminale încearcă să tragă foloase cât mai mari, statele trebuie să pună la punct strategii adaptate și rapide, ca o reacție eficientă împotriva fenomenului. Combaterea acestor fenomene de natură a afecta ordinea de drept a statelor, se poate realiza atât prin elaborarea și implementarea unei politici de securitate în care elementele de politică penală dețin un rol deosebit de important, cât și prin crearea și dezvoltarea unor instrumente internaționale specializate¹¹³.

În perioada de tranziție parcursă de România după Decembrie 1989, criminalitatea și-a făcut apariția și s-a dezvoltat, grupurile infracționale acționând structurat în diverse domenii ale vieții economice și sociale. O parte a cetățenilor români uzitând de dreptul la liberă circulație a săvârșit fapte penale în afara teritoriului național, pentru ca ulterior, în baza „*experienței*” acumulate, să inițieze pe teritoriul României forme organizate de criminalitate, deja existente în alte zone geografice¹¹⁴. În acest context s-a ajuns la o specializare a grupărilor criminale în domenii în care profitul este maxim, prejudiciind de cele mai multe ori sistemul economic și social prin: fraudarea banilor publici și trecerea acestora în profitul grupurilor de interese; organizarea unor rețele de traficanți de droguri și atragerea tinerilor în sfera consumatorilor; traficarea de persoane în vederea exploatării sexuale; constituirea unor rețele de aducere în România și trecerea ilegală peste frontieră a unor grupuri de migranți. De aceea au fost și sunt preocupări importante în instituirea de măsuri juridico-penale specifice de

prevenire și combaterea criminalității organizate au avut loc atât la nivel internațional, cât și la nivel național.

¹¹³ Schmidt Hăineală, O.A., *Recentele modificări legislative în domeniul prevenirii și spălării banilor și combaterii actelor de terorism...*, în R.D. nr. 1/2009, p. 174

¹¹⁴ Din expunerea de motive a H.G: nr. 2209/09/12/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.1256/27.12.2004 privind aprobarea *Strategiei naționale de combatere a criminalității organizate*.

II.3.1. Prevenirea și combaterea crimei organizate

Un document juridic internațional deosebit de important în materia combaterii criminalității și prevenirii criminalității organizate îl constituie Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate și Protocoalele adiționale, adoptată la New-York la 5 noiembrie 2000¹¹⁵. România și-a manifestat, prin notificarea acestei convenții, opțiunea privind implicarea sa activă în lupta împotriva acestui fenomen.

Demn de amintit este și faptul că prin Legea nr. 470/2002 a fost ratificat Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New-York, la 6 septembrie 2000. Convenția definește în mod clar ce înseamnă: grup infracțional organizat, infracțiune gravă, grup structurat, produs al crimei, confiscare etc. și incriminează: participarea la un grup infracțional organizat, incriminarea spălării produsului infracțiunii, a corupției, măsuri de luptă împotriva spălării banilor, răspunderea penală a persoanei juridice, urmărirea penală și judecata unor asemenea fapte penale grave, confiscarea, cooperarea penală internațională în materie, combaterea și prevenirea traficului de persoane, minori și migranți etc. Prin această Convenție statele sunt îndemnate să ia măsuri de natură să asigure o bună cooperare internațională, ținând seama de efectele negative ale criminalității organizate asupra societății, în general și asupra dezvoltării durabile în special. Statele părți trebuie să facă eforturi, în măsura posibilităților de a coopera cu organizațiile regionale și internaționale, în vederea prevenirii și combaterii criminalității transnaționale organizate.

Pe baza acestei Convenții, legiuitorul român a adoptat Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate¹¹⁶. Conform art. 3 din

¹¹⁵ Această Convenție a fost ratificată de către România prin Legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002

¹¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.50 din 29 ianuarie 2003

această lege, autoritățile și instituțiile publice, organizațiile neguvernamentale precum și alți reprezentanți ai Societății Civile desfășoară, separat sau în cooperare, activități susținute de prevenire a criminalității organizate. De asemenea, art. 4 din lege prevede că autoritățile și instituțiile publice desfășoară activitatea de prevenire a criminalității organizate în cadrul Grupului central de analiză și coordonare a activităților de prevenire a criminalității, care fac parte din Comitetul Național de Prevenire a Criminalității, înființat prin H.G. nr. 763/2001.

Grupul central de analiză și coordonare a activităților de prevenire a criminalității ia măsurile necesare pentru elaborarea și actualizarea periodică a Planului Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, care este aprobat prin Hotărâre de Guvern.

Ministerul Administrației și Internelor, prin structurile sale specializate, realizează și menține în actualitate baza de date privind criminalitatea organizată, monitorizează și evaluează periodic acest fenomen, luând în considerare atât categoriile de persoane care fac parte din grupurile infracționale organizate sau care au legătură cu asemenea grupuri, cât și victimele criminalității organizate.

Publicarea informațiilor statistice și a rapoartelor de evaluare se face anual de către Inspectoratul General al Poliției Române, cu avizul ministrului de interne. În conformitate cu art. 24 din lege, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției și Ministerul Public cooperează în mod direct și nemijlocit, în condițiile și cu respectarea obligațiilor decurgând din instrumentele juridice internaționale la care România este parte, cu instituțiile având atribuții similare din alte state, precum și cu organizațiile internaționale specializate în domeniu.

Cooperarea care se organizează și se desfășoară în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor transnaționale săvârșite de grupuri infracționale poate

avea ca obiect, după caz: asistența juridică în materie penală, extrădarea, identificarea, blocarea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, desfășurarea anchetelor comune, schimbul de informații, asistență tehnică sau de altă natură pentru culegerea și analiza informațiilor, formarea personalului de specialitate, precum și alte asemenea activități.

Dimensiunile criminalității organizate fac din aceasta un risc la adresa securității naționale a României prin afectarea majorității domeniilor de manifestare ale mediului economic și social, ceea ce a impus elaborarea unei Strategii adecvate¹¹⁷.

Strategia națională prezintă factorii de risc la adresa asigurării unui climat de siguranță și securitate, principiile care stau la baza combaterii fenomenului de crimă organizată, stabilește obiectivele generale și specifice, precum și modalitățile de realizare a acestora, cât și responsabilitățile fiecărei instituții cu atribuții în combaterea fenomenului, în raport cu prioritățile și resursele destinate acestui domeniu.

Astfel, în prima secțiune sunt prevăzute principiile directoare ale Strategiei naționale, respectiv:

- **principiul priorității** - problema combaterii criminalității organizate este asumată ca o prioritate de Guvernul României;
- **principiul viziunii globale și unitare** - măsurile de combaterea a criminalității organizate se bazează pe viziunea global și unitară a problemei;
- **principiul profesionalizării în toate domeniile de activitate** – lupta împotriva criminalității organizate presupune pregătirea profesională corespunzătoare a specialiștilor, precum și diseminarea experienței, bunelor practici și a instrumentelor de lucru în domeniu;
- **principiul continuității** – activitățile desfășurate în vederea combaterii fenomenului vor avea un caracter permanent;

¹¹⁷ H.G: nr. 2209 din 09.12.2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1256 din 27.12.2004 privind aprobarea Strategiei Naționale de combatere a criminalității organizate în perioada 2004 – 2007.

➤ **principiul legalității** – respectarea prevederilor Constituției și legislației naționale în materie, precum și a prevederilor specifice din tratatele internaționale la care România este parte;

➤ **principiul confidențialității** – datele personale deținute rezultate din activitățile specifice nu se fac publice decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;

➤ **principiul nediscriminării** – activitățile specifice de contracarare se aplica tuturor cetățenilor care săvârșesc fapte ilicite, indiferent de sex, apartenență etnică și religioasă;

➤ **principiul coordonării și cooperării unitare între toate instituțiile implicate** – practicile și procedurile în domeniul combaterii criminalității organizate vor avea la bază o concepție națională unitară;

➤ **principiul cooperării internaționale active** – cooperarea activă în procesul de integrare în Uniunea Europeană și asigurarea unui rol activ al României la nivel internațional.

Principalii factori de risc și vulnerabilități interne sunt redați/redate în cele ce urmează, fără a se intra în analiza acestora. Din categoria factorilor de risc intern fac parte:

- așezarea geografică a României, teritoriul țării fiind tranzitat de unele rute utilizate de către rețele ale criminalității organizate internaționale;
- instabilitatea socială, politică și economică a unor zone din proximitatea României;
- expansiunea rețelelor criminalității organizate transnaționale, a traficului ilegal de persoane, droguri, arme și muniții, tehnologii sensibile, materiale radioactive și strategice;
- proliferarea armelor de distrugere în masă, a tehnologiilor și materialelor nucleare, a armelor și mijloacelor letale neconvenționale;
- creșterea fluxului de migranți ilegali;

- acțiunile individuale sau colective de accesare și folosire ilegală a sistemelor informatice sau de comunicații.

Din categoria vulnerabilităților interne fac parte:

- accentuarea unor manifestări ale fenomenului de corupție;
- amplificarea infraționalității economico-financiare;
- contrabanda, migrația clandestină și traficul de persoane;
- traficul cu armament, muniții, materii explozive, substanțe toxice și radioactive;
- escaladarea traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope;
- contrabanda cu produse, tehnologii și servicii aflate sub embargo internațional;
- posibilitatea penetrării ilegale sau distrugerii rețelelor de telecomunicații;
- unele deficiențe ale cadrului legislativ necesar desfășurării activităților;
- insuficiența resurselor umane, materiale sau financiare;
- lipsa sau neactualizarea cadrului juridic de cooperare cu unele țări.

O deosebită importanță în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate prezintă obiectivele propuse și rezultate din cerințele pe plan internațional. În formularea obiectivelor cuprinse în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate au fost luate în considerare prevederile legilor prin care România a ratificat Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate adoptată la New-York, în 15 noiembrie 2000, precum și Protocoalele adiționale. De asemenea, la baza elaborării strategiei au stat documentele programatice privind aderarea României la Uniunea Europeană, precum și observațiile, recomandările și concluziile rezultate din analiza stadiului actual al acestui proces.

Dintre obiectivele fixate de Strategia Națională de Combatere Națională a

Criminalității reținem:

A. Obiective generale

- dezvoltarea instituțională și operațională pentru compatibilizarea cu structurile europene în conformitate cu convențiile, acordurile, recomandările internaționale și legislația națională;
- dezvoltarea și modernizarea capacității manageriale, precum și profesionalizarea personalului;
- armonizarea legislației în domeniu cu acquis-ul comunitar;
- combaterea infracțiunilor din sfera criminalității organizate;
- dezvoltarea cooperării interinstituționale;
- dezvoltarea cooperării internaționale în lupta împotriva criminalității organizate.

B. Obiective specifice

- compatibilizarea instituțională și funcțională cu structurile europene;
- perfecționarea legislației în domeniu;
- optimizarea activităților structurilor implicate în combaterea criminalității organizate;
- creșterea eficienței activităților operative prin utilizarea tehnologiei informatice și de comunicare;
- îmbunătățirea comunicării inter-instituționale în scopul combaterii eficiente ale criminalității organizate;
- intensificarea activităților de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri având ca efect creșterea capturilor de droguri de mare risc și reducerea cererii de droguri;
- contracararea deturnării de precursori din circuitul legal;
- confiscarea bunurilor și valorilor folosite la săvârșirea de infracțiuni sau obținute din săvârșirea infracțiunilor privind criminalitatea organizată;

- reducerea traficului ilegal de persoane;
- menținerea trendului descendent al infracțiunilor comise cu mare violență;
- scăderea numărului de autoturisme furate din Uniunea Europeană și care sunt indigenizate sau tranzitate prin România;
- dezvoltarea activităților de prevenire a traficului ilicit cu materiale strategice;
- reducerea volumului de monedă falsă din circuitul economic și financiar, cât și a fraudelor cu instrumente de plată contrafăcute;
- combaterea spălării banilor de către rețelele naționale și internaționale de infractori;
- diminuarea fenomenului corupției;
- informatizarea bazelor de date și interconectarea structurilor de specialitate la nivel național.

Deoarece România a devenit o „piață de viitor pentru crima organizată, unde grupurile mafiote române se disting prin amplitudinea violenței cu care săvârșesc faptele criminale, consider necesare, față de cele de mai sus, și alte măsuri care ar trebui luate sub aspectul îmbunătățirii cadrului legislativ referitor la eficientizarea activităților de combatere a acestui fenomen, după cum urmează:

- **preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public și înființarea poliției judiciare a DIICOT**

În concordanță cu dispozițiile constituționale, care situează Ministerul Public în rândul Autorității Judecătorești, o eventuală organizare a poliției judiciare în cadrul Ministerului Public ar putea reprezenta una dintre soluțiile de eficientizare a combaterii fenomenului infracțional în general și al crimei organizate în special. Constituția României, republicată, menționează în Titlu III, la cap.6, secțiunea a 2-a (Autoritatea judecătorească) faptul că în activitatea

judiciară, Ministrul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără

ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii. Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii (art.131).

Apreciem că este absolut necesar ca structura specializată să aibă propria poliție judiciară, formată din ofițeri de poliție specializați în combaterea crimei organizate și terorismului, care să acționeze sub autoritatea exclusivă a procurorilor DIICOT. Este esențială diferențierea între poliția administrativă și poliția judiciară, cea din urmă structură având sarcina de a constata și urmări orice infracțiune, conformându-se regulilor de procedură penală și de a executa măsurile dispuse de către procurori. Evident, opțiunea către un asemenea mod de organizare ar presupune detașarea unui număr de ofițeri și agenți de poliție judiciară, stabilit în funcție de evoluția anumitor indicatori ai criminalității, iar evaluarea profesională a lucrătorilor de poliție judiciară ar urma să fie în competența procurorilor, care de altfel exercită atât coordonarea, controlul, cât și conducerea activităților de cercetare penală. De aceea, structura de poliție judiciară trebuie să fie complet și clar diferențiată de structura de poliție administrativă, cea de menținere a ordinii publice;

➤ **organizarea completelor specializate la instanțele care judecă cauzele de criminalitate organizată**

Apreciem că judecarea acestor cauze de către judecători specializați în domeniul crimei organizate ar duce la creșterea gradului de combatere al acestui flagel, dar și la prevenirea lui. Completele specializate ar putea contribui la aplicarea unitară și uniformă a dispozițiilor din legile speciale și mai ales a dispozițiilor privind tehnicile speciale de investigație, precum și la aplicarea unor pedepse cu grad ridicat disuasiv. Mai mult, crearea acestor complete ar

permite magistraților o specializare pe diverse domenii – criminalitatea informatică, trafic de droguri, trafic de persoane etc. - elaborarea unor ghiduri de bune practici în judecarea acestui gen de cauze, precum și o creștere a celerității în judecarea cauzelor;

➤ **armonizarea legislației penale și procesuală penală la cea europeană**, mai ales în ceea ce privește tehnicile de investigare specială în domeniul crime organizate sau dispoziții procedurale (acestea se regăsesc în secțiunea a 2-a, dar și în capitolul de concluzii și propuneri).

II.3.2. Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane

II.3.2.1 Considerații generale

Noua configurație a Europei, accentuată de dispariția frontierelor interne, evidențiază pericolul deosebit al criminalității organizate, din cadrul căreia traficul de ființe umane s-a dezvoltat la nivel internațional cu o viteză alarmantă. În fața acestor amenințări, Uniunea Europeană și statele membre au trebuit să pună la punct strategii adoptate și rapide, ca reacție eficientă pentru combaterea fenomenului. S-a impus astfel armonizarea legislațiilor penale ale statelor Uniunii Europene pentru a se ajunge la incriminări asemănătoare ale traficului de persoane și măsuri comune de cooperare și combatere a fenomenului.

România și-a manifestat opțiunea privind implicarea activă în lupta împotriva traficului de ființe umane, ratificând:

➤ prin Legea nr. 470/2001 – Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnată la New-York la 6 septembrie 2000;

➤ prin Legea nr. 565/2002 – Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității

transnaționale, precum și Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare, adoptată la New-York la 15 noiembrie 2000.

Pe plan intern, prin adoptarea Strategiei Naționale de Prevenire și Combatere a Traficului de Ființe Umane, au fost stabilite instituțiile cu atribuții în domeniu și reguli de colaborare instituțională.¹¹⁸

II.3.2.2 Cooperarea dintre instituțiile în prevenirea traficului de ființe umane

Atribuții în domeniul prevenirii și combaterea traficului de persoane, separat sau în cooperare, au, potrivit dispozițiilor din Legea nr. 678/2001: Ministerul Afacerilor Externe; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; Ministerul Sănătății; Ministerul de Justiție; Ministerul Public; Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție; Consiliile județene, Consiliile locale și alte instituții.

În prevenirea și combaterea traficului de persoane, se pot implica potrivit dispozițiilor din lege și organizațiile neguvernamentale ori reprezentanți ai societății civile care separat ori prin cooperare cu organisme similare sau instituții ale statului, pot desfășura activități în acest sens. Numărul mare de instituții implicate în prevenirea și în combaterea traficului de persoane se explică prin amploarea și diversitatea fenomenului atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

Fiecărei instituții, prin lege, i-au fost atribuite sarcini în prevenirea și combaterea traficului de persoane, sarcini care trebuie realizate separat sau prin cooperare. Între cele mai importante atribuții în domeniu, i-au fost atribuite Ministerului Afacerilor Externe, instituție a cărei activitate se răsfrânge atât în sfera cooperării interne, cât și internaționale. Printre altele, M.A.E. are obligația de a întocmi și de a transmite instituțiilor interesate o listă cu statele care prezintă potențial ridicat sub aspectul traficului de persoane. Deși legea nu face

¹¹⁸ În decembrie 2001, Guvernul a aprobat *Planul național de acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane*

distincții, apreciem ca în sfera acestei atribuții trebuie cuprinse doar acele state

care asigură tranzitul și „consumul traficului de persoane”¹¹⁹. Potrivit notei întocmită de această instituție, printre țările cu potențial ridicat sub aspectul „beneficiarilor” traficului de persoane, se numără țări precum: Germania, Italia, Spania, Olanda, Franța, Turcia, Japonia, Polonia. Sub aspectul tranzitului și stabilirii legăturilor dintre traficanți, prezente sunt țări precum: Albania, Serbia, Moldova, dar și celelalte state enumerate cu potențial ridicat sub aspectul existenței beneficiarilor persoanelor exploatate.

Instituțiile interesate în receptarea acestor informații oferite de M.A.E. sunt cele care asigură verificarea documentelor de călătorie în exterior pentru potențiale victime (poliție, vamă).

O altă atribuție importantă a M.A.E. este cea legată de posibilitatea identificării cetățenilor străini asupra cărora există indicii că ar fi implicați în traficul de persoane, în vederea luării de măsuri pentru a împiedica accesul lor pe teritoriul României.

Celelalte atribuții ale M.A.E. privesc acordarea de asistență victimelor cetățeni români aflate pe teritoriul altor state și eliberarea de documente în vederea repatrierii. De asemenea, M.A.E. facilitează cetățenilor străini, victime ale traficului aflați pe teritoriul României, eliberarea de pașapoarte sau titluri de călătorie. Alte atribuții ale M.A.E. privesc o activitate de informare a victimelor despre drepturile conferite de legislația română, de promovare a legislației române și a legislației altor state în domeniul traficului de ființe umane.

Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale are obligația de a stabili măsuri care să conducă la integrarea în piața muncii a persoanelor care prezintă un risc ridicat de a fi traficate, în special femeile din zonele defavorizate și persoanele marginalizate social.

În acest sens, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă trebuie să dezvolte programe de informare privind piața muncii, de formare profesională,

¹¹⁹ Gh. Mateuț și colab., *op. cit.*, p.175

de informare cu privire la dreptul salariaților, de cooperare cu agenții economici pentru angajarea cu prioritate a persoanelor cu risc de a fi traficate.

Pe linia protecției victimelor traficului, M.M.F.P.S. prin Agențiile județene de ocupare a forței de muncă, trebuie să elaboreze programe de inițiere și formare profesională a victimelor care sunt cazate în centre de asistență, să le asigure servicii de Consiliere în vederea identificării de locuri de muncă.

De asemenea, împreună cu Ministerul Finanțelor Publice, M.M.F.P.S. are obligația de a identifica posibilității de stimulare a agenților economici dispuși să angajeze persoane cu risc ridicat de a fi traficate ori victime ale traficului de persoane, dacă acestea au absolvit cursurile de formare profesională.

Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are, potrivit legii, obligația ca împreună cu celelalte ministere și cu organizațiile neguvernamentale să inițieze și să aplice programe educative pentru părinți și copii, în mod deosebit pentru grupurile care prezintă potențial ridicat de a fi victime, programe care să conștientizeze participanții asupra riscurilor ce le presupune o acceptare conștientă a exploatării unei persoane prin muncă forțată, sclavie, aservire, prostituție, pornografie, prelevare de organe ori alte asemenea încălcări ale drepturilor și libertăților omului. Aceleiași instituții îi revine și sarcina de a informa părinții și copiii cu privire la drepturile pe care le au atunci când sunt victime ale traficului de persoane.

Ministerul Justiției și Ministerul Public au obligația de a efectua periodic studii cu privire la cauzele care determină și condițiile care favorizează traficul de persoane.

Ministerul Administrației și Internelor are atribuții importante în stoparea traficului de persoane, protecția și prevenirea victimelor, de evaluare statistică a fenomenului. Pe linie de prevenire, M.A.I. are obligația de a realiza și de a difuza materiale documentare prin care să fie cunoscute riscurile la care pot fi

supuse potențialele victime ale traficului de persoane. Prin structurile specializate, în colaborare și cu alte ministere, M.A.I. monitorizează și

evaluează periodic fenomenul, în baza de date luându-se în considerație traficanții, victimele și persoanele juridice care s-au implicat în activitatea de trafic de persoane. Baza de date se menține în actualitate, iar rapoartele de evaluare și informațiile statistice se publică semestrial cu avizul ministrului. De asemenea, M.A.I. are obligația de a asigura la cerere, pe teritoriul României, protecția fizică a victimelor traficului. Prin Poliția de frontieră identifică și preia victimele în vederea îndrumării lor către centrele de asistență specializată. M.A.I. stabilește, pentru transportatorii care au fost complici la o infracțiune de trafic de persoane, perioada cât unitatea va asigura cazare și întreținere victimelor.

Atunci când victima este o persoană străină, M.A.I. împreună cu M.A.E. facilitează eliberarea actelor de identitate când acestea au fost furate sau distruse. Pentru identificarea traficului de persoane M.A.I., prin lucrătorii operativi, poate efectua, cu respectarea legii, controale în incinta oricărei persoane juridice.

Consiliilor județene și Consiliilor locale le revine obligația, potrivit legii, de a sprijini și de a finanța centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, de a asigura cu prioritate victimelor locuințe sociale.

II.3.2.3. Planul Național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane

Prin H.G. nr. 1266/2001, Guvernul României, a impus, în baza unui plan național, instituțiile implicate în combaterea traficului de persoane, direcții de cooperare și acțiune care să eficientizeze această activitate în conformitate cu dispozițiile din Legea nr. 678/2001. Într-o listă anexă hotărârii sunt enumerate instituțiile cu atribuții în combaterea traficului de ființe umane, principalele fiind: Ministerul Administrației și Internelor; Ministerul Justiției; Ministerul

Afacerilor Externe; Ministerul Public; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Ministerul Sănătății; Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; Organizația Internațională pentru Migranți; Oficiul Național pentru

Refugiați Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Planul prevede și activitățile pe care trebuie să le întreprindă în cooperare instituțiile mai sus menționate pe linia combaterii traficului de ființe umane, fiind axat pe acțiuni de cercetare, prevenire, combatere, asistență și întărirea cadrului legal. În principal, acțiunile pe care trebuie să le desfășoare instituțiile guvernamentale și organizațiile nonguvernamentale se înscriu în următoarele direcții:

- îmbunătățirea situației economice și sociale a categoriilor de persoane aflate într-un grad ridicat de risc de a deveni victime ale traficului;
- informarea și creșterea gradului de conștientizare asupra formelor și pericolelor implicate de traficul de ființe umane;
- elaborarea unei strategii de comunicare privind prevenirea și combaterea traficului;
- asigurarea repatrierii și reintegrarea socială a victimelor;
- protecția victimelor traficului de ființe umane;
- aplicarea și îmbunătățirea legislației în domeniu;
- cooperarea regională și internațională cu statele implicate în combaterea traficului de ființe umane;
- identificarea cauzelor care generează traficul de persoane și stabilirea măsurilor de eliminare a cauzelor;
- reducerea posibilităților de eludare a legii;
- pregătirea personalului însărcinat cu aplicarea noilor instrumente în materie;

- tratarea corespunzătoare a instituțiilor care se ocupă de combaterea traficului de persoane;
- securizarea controlului la trecerea frontierei de stat. Obiectivele din plan sunt detaliate, sunt stabilite tipurile de activități pe care instituțiile și organizațiile neguvernamentale trebuie să le desfășoare pentru atingerea lor, sunt stabiliți partenerii pentru fiecare obiectiv, termenele de realizare și indicatorii de eficiență.

Unele dintre obiectivele cuprinse în plan sunt realizabile și pot contribui în mare măsură la prevenirea traficului de ființe umane. Altele sunt de durată și implică, pentru realizarea lor, resurse materiale și umane însemnate.

Tot în scopul combaterii traficului de ființe umane, dat fiind că printre victime se regăsesc din ce în ce mai mulți minori, prin H.G. nr. 1927/2004 a fost aprobat Planul Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, plan conform căruia Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopției, dar și altor instituții ale statului, le revin importante atribuții.

Indiferent de forțele de prevenire existente sau care se vor mai înființa, combaterea acestui flagel depinde de eficiența și operativitatea cu care se aplică legea penală în cauzele descoperite, dar și de existența unor măsuri concrete de informatizare și conștientizare asupra riscului acestui fenomen, în special pentru categoriile sociale vulnerabile, femei și copii. Nu trebuie să oitem și faptul că pentru prevenirea traficului de ființe umane sunt necesare, în primul rând, măsuri de ordin general, cu caracter economic și social, eliminarea sărăciei, dezvoltarea educației, acordarea de șanse egale pentru toate persoanele indiferent de categoria socială din care provin.

II.3.2.4. Formele de cooperare internațională

Componentă a crimei organizate, traficul de ființe umane poate fi prevenit și combătut printr-o cooperare internațională efectivă între toate instituțiile cu atribuții de aplicare a legii, prin organizații neguvernamentale prin adoptarea unor legislații interne și internaționale corespunzătoare.

Prin Legea nr. 671/2001, așa cum a fost modificată, în art. 45-47, s-a prevăzut o cooperare internațională în materia traficului de ființe umane doar informală. Potrivit acestor dispoziții, Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public au obligația de a desemna ofițeri și procurori de la parchetele

de pe lângă tribunale, de legătură cu ofițerii și magistrații din alte state cu scopul coordonării acțiunilor din cursul urmăririi penale. În acest sens, s-au constituit puncte de contact în cadrul M.A.E. și Ministerului Public cu instituții similare din alte state. Potrivit aceluiași dispoziții legale, societățile de transport internaționale și personalul abilitat să controleze documentele de călătorie, au obligația să verifice realitatea și legalitatea condițiilor de tranzit sau de primire pentru persoanele care călătoresc cu un astfel de mijloc de transport.

Cooperarea internațională în prevenirea și în combaterea traficului de ființe umane nu se limitează la aceste dispoziții legale. Convențiile internaționale în domeniu, la care România a devenit parte prin semnare sau ratificare, constituie instrumente juridice care permit atât o cooperare informală, cât și judiciară. Ratificarea de către România a Convenției Europene privind Extradarea - Paris, 1957 și a celor două Protocoale adiționale a Convenției Europene de asistență juridică în materie penală - Strasbourg 1959 și a Protocolului adițional, a Convenției privind transferul de proceduri în materie penală - Strasbourg, 1972, a Convenției privind valoarea internațională a hotărârilor represive - Haga, 1970, a Convenției Europene privind transferul persoanelor condamnate - Strasbourg, 1983, și a altor convenții de cooperare în materie penală, a creat premisele adoptării unei legislații interne care să corespundă aquis-ului comunitar în domeniu.

Intrarea în vigoare a Legii nr. 302/2004¹²⁰ (cu modificările ulterioare)¹²¹

¹²⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 594 din 1.07.2004.

¹²¹ Modificată prin Legea nr. 229/2006; O.U.G. nr. 103/2006 și Legea nr. 228/2008 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I, din 10 noiembrie 2008.

privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, a derogat legislația internă anterioară mai lacunară și neunitară, a armonizat legislația internă cu procedurile mai simplificate stabilite de Convenția Uniunii Europene din 29 mai 2000 și al doilea Protocol adițional a Convenției a Consiliului Europei din 8 noiembrie 2001, ambele cu privire la asistența judiciară internațională în materie penală.

Devenită lege internă de bază în materia cooperării penale internaționale, Legea nr. 302/2004, este un instrument de bază pentru organele judiciare în combaterea traficului de ființe umane componentă a criminalității organizate transfrontaliere. Toate formele reglementate de Legea nr. 302/2004 sunt aplicabile în materia combaterii traficului de ființe umane prin cooperare judiciară internațională.

Formele de cooperare judiciară internațională în materie penală reglementate de Legea nr. 302/2004 sunt:

- extrădarea;
- predarea în baza unui mandat european de arestare;
- transferul de proceduri în materie penală;
- recunoașterea și executarea hotărârilor;
- transferarea persoanelor condamnate;
- asistența judiciară în materie penală;
- alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală dintre care putem aminti: ridicarea de obiecte și înscrisuri, audierile prin sistemul de videoconferință, transmiterea spontană de informații, livrări supravegheate sau echipe comune de anchetă.

II.3.2.5. Politica europeană privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane

La nivelul Uniunii Europene, problematica traficului de ființe umane se situează din punct de vedere tematic în domeniul Justiției și Afacerilor Interne, fiind subsumată problematicii noii legi a combaterii crimei organizate. Din punct de vedere politic, se poate spune că traficul de ființe umane apare ca temă

distinctă pe agenda în materie a justiției și afacerilor interne din anul 1986, când Parlamentul European începe să adopte primele rezoluții privind situația femeilor, în general și a traficului de femei în particular. Cu toate acestea, se poate spune că traficul de ființe umane devine un punct important pe agenda politică a Uniunii Europene un deceniu mai târziu, când Comisia Europeană face publică prima sa Comunicare în această materie¹²². De atunci, la nivel instituțional european s-a dezvoltat o serie de politici, acte legislative și scheme de finanțare care au făcut ca prevenirea și combaterea traficului de ființe umane să nu mai fie o temă periferică.

Instrumentele legislative comunitare sunt, potrivit art. 249 din Tratatul privind Comunitatea Europeană (TEC): regulamentele, directivele, deciziile, recomandările și opiniile.

Recomandările și opiniile nu au caracter obligatoriu și nu stabilesc drepturi sau obligații pentru cei cărora li se adresează. Măsurile comunitare obligatorii sunt instituite prin:

- **regulamente** - obligatorii pentru toate statele membre și sunt direct aplicabile;
- **directive** - obligatorii numai în ce privește rezultatul prescris și lasă la alegerea statelor membre mijloacele pentru atingerea rezultatului în cauză;
- **deciziile** - obligatorii pentru cei cărora li se adresează.

Instrumentele legislative existente la nivelul U.E. sunt determinate de cadrul instituțional pentru acest domeniu și pun accent, în principal, pe cooperarea polițienească și cooperarea judiciară în materie penală.

Cooperarea în materie penală a condus la adoptarea mai multor norme, acorduri și tratate.

Cel mai important instrument legislativ pentru materia combaterii traficului de ființe umane este reprezentat de art. 29 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). În temeiul art. 29, „Obiectivul Uniunii este acela de

¹²² Comunicarea privind traficul de femei pentru exploatare sexuală, COM (1996) 567 din 11 noiembrie 1996, accesibilă la portalul UE la <http://europa.eu.int/eur-lex/index.html>

a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală”. Tratatul menționează explicit că acest lucru se va realiza inclusiv prin prevenirea traficului de ființe umane și prevede o mai strânsă cooperare polițienească și între autoritățile judiciare. În același sens, este menționată explicit uniformizarea dispozițiilor de drept penal ale statelor membre.

În materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, cele mai importante etape legislative sunt reprezentate de adoptarea Deciziei cadru a Consiliului din 19.07.2002 privind combaterea traficului de ființe umane¹²³; Directiva Consiliului din 29.04.2004 privind permisul de rezidență temporară pentru victimele traficului sau care au fost supuse unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile¹²⁴ și Decizia cadru a Consiliului din 22. 12.2003 privind combaterea exploatarei sexuale a copiilor și pornografiei infantile¹²⁵, legată numai în anumite privințe de traficul de ființe umane.

„Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de rezidență eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care au făcut obiectul unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale, care cooperează cu autoritățile¹²⁶, constituie o măsură importantă în contextul acceptării unor măsuri speciale pentru persoanele care sunt victime ale fenomenului. Directiva are drept obiect definirea condițiilor și termenii eliberării unui permis de rezidență temporară resortisanților țărilor terțe care cooperează în lupta împotriva traficului de ființe umane și a imigrației clandestine.

În ceea ce privește victimele infracțiunilor legate de traficul de persoane în sens larg, directiva prevede ca măsura eliberării unui permis de rezidență să

¹²³ JOL 203, din 1 august 2002.

¹²⁴ JOL 261, din 6 august 2004.

¹²⁵ JOL 13, din 20 ianuarie 2003.

¹²⁶ JOL 261, din 6 august 2004.

se facă inclusiv pentru acele persoane care au intrat clandestin pe teritoriul statelor membre (art. 3).

Recunoașterea drepturilor fundamentale prevăzute de Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale, enunțată și în preambul, se traduce și prin existența unei perioade de reflexie care să permită victimelor să se refacă oarecum după experiența traumatizantă și să scape de sub influența traficantilor (art. 6), precum și prin măsuri de asistență acordate victimelor înainte de eliberarea permisului de ședere, cum ar fi accesul la îngrijiri medicale, asistență lingvistică și asistență juridică gratuită.

„Decizia cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de ființe umane”¹²⁷ reprezintă cel mai important instrument în această materie. Decizia-cadru are caracter obligatoriu, deși este lipsită de efect direct, și poate constitui un instrument eficient de combatere la nivel european al fenomenului. Textul deciziei cadru se întemeiază în mare măsură pe Protocolul Convenției O.N.U. împotriva criminalității organizate transnaționale.

În același context, al combaterii tuturor formelor de trafic și de exploatare a persoanelor, este „Decizia 2000/375/JAI a Consiliului din 9 iunie 2000 pentru combaterea pornografiei infantile pe Internet”¹²⁸, care reprezintă un instrument important pentru protecția drepturilor copilului.

Trebuie menționată, de asemenea, „Decizia 2001/87/CE a Consiliului din 4 decembrie 2000”¹²⁹, privind semnarea, în numele Comunității Europene a Convenției O.N.U. împotriva criminalității organizate transnaționale și a Protocoalelor acesteia.

II.3.3. Prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri

La nivel mondial, producerea și comercializarea drogurilor, la sfârșitul

¹²⁷ JOL 203, din 1 august 2002.

¹²⁸ JOL 138, din 9 iunie 2000.

¹²⁹ JOL 030, din 1 februarie 2001.

anilor '70, ocupa locul al doilea între activitățile umane, conform statisticilor O.N.U., cu o cifră anuală de afaceri de peste 500 de miliarde dolari, din care pentru traficanți rezulta un profit net de circa 50 de miliarde dolari¹³⁰.

Cu implicații dramatice asupra existenței a milioane de oameni, drogul, „moartea albă”, cu toate derivatele sale, a devenit în ultimele decenii una dintre

principalele forme de exprimare a crimei organizate și, prin urmare, inamicul public numărul unu al statelor și obiect al incriminării penale internaționale.

II.3.3.1. Strategia antidrog a Uniunii Europene

În **Strategia antidrog a UE** pentru anii 2005 - 2012 se menționează că problema drogurilor poate fi abordată din diverse perspective: politică, sănătate, cercetare științifică, practică, cooperare operațională împotriva traficului de droguri¹³¹. Cu ocazia reuniunii din 25-26 februarie 2010, Consiliul Justiție și Afaceri Interne a adoptat „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”, Strategie adoptată de Consiliul European din 25-26 martie 2010. Conform Strategiei de securitate internă, principalele riscuri și amenințări infracționale cu care se confruntă în prezent Europa sunt terorismul, formele grave de criminalitate, criminalitatea organizată, traficul de droguri, criminalitatea informatică, traficul de ființe umane, exploatarea sexuală a minorilor și pornografia infantilă, infracționalitatea economică și corupția, traficul de armament și criminalitatea transfrontalieră¹³².

Deși nu se vizează crearea de noi competențe, ci integrarea strategiilor și a abordărilor conceptuale existente și recunoașterea cadrului Programului de la Stockholm, Strategia de securitate a UE răspunde acestei situații. Aceasta

¹³⁰ Geamănu, Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academia Română, București, 1977, p.133.

¹³¹ Pentru conținutul integral al Strategiei, a se vedea www.gov.ro

¹³² Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de Securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-842-2690-6, p.7.

demonstrează un angajament ferm de a continua să înregistreze progrese în cadrul spațiului de justiție, libertate și securitate, prin intermediul unui model european de securitate care se confruntă cu următoarele provocări: protecția drepturilor și a libertăților; îmbunătățirea cooperării și a solidarității între statele membre; abordarea cauzelor insecurității și nu doar a efectelor acesteia; stabilirea priorităților în materie de prevenire și anticipare; implicarea tuturor sectoarelor care dețin un rol în protecția publică (politic, economic, social etc.); informarea cetățenilor cu privire la politicile de securitate și, în cele din urmă, recunoașterea interdependenței, dintre securitatea internă și cea externă în stabilirea unei abordări de „securitate globală cu țările terțe.”¹³³

Situația actuală privind drogurile este prezentată în rapoartele anuale ale EMCDDA¹³⁴ și ale EUROPOL-ului. În ciuda faptului că modelele consumului de droguri au variat în cele 27 de state membre ale UE, mai ales în ceea ce privește proporțiile, noi probleme au apărut în anumite zone și nu există date care să sugereze o scădere semnificativă a consumului de droguri¹³⁵. Și totuși, incidența cazurilor de punere în pericol a sănătății ca urmare a consumului de droguri și a numărului de decese asociate consumului de droguri s-au stabilizat și chiar au început să scadă. Prevederile legate de tratament pentru consumatorii de droguri au crescut, iar serviciile s-au diversificat. Referitor la reducerea ofertei, se conchide că în ciuda eforturilor notabile și adeseori încununată de succes atât la nivel național, cât și la nivel UE, traficul de droguri rămâne unul dintre cele mai profitabile tipuri de comerț pentru grupările de criminalitate organizată din cadrul UE.

Rezultatele evaluării finale a Strategiei UE în domeniul drogurilor și a Planului de Acțiune 2000-2004 indică faptul că s-au realizat progrese în atingerea unor obiective ale Strategiei actuale. În plus, multe dintre acțiunile prevăzute în Planul de Acțiune curent au fost implementate sau se află în curs de implementare.

¹³³ Ibidem, pp. 7-8

¹³⁴ European Monitoring Centre for Drug Addiction

¹³⁵ Hotca, M.A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p.112.

Totuși, datele disponibile nu sugerează că s-ar înregistra o reducere semnificativă în ceea ce privește consumul de droguri sau ca disponibilitatea drogurilor s-ar fi redus substanțial. De asemenea, rezultatele evaluării finale duc la următoarele concluzii: ar trebui stabilite obiective și priorități clare și precise, care să poată fi transpuse în indicatori operaționali și în acțiunile viitoarelor Planuri, cu responsabilități și termeni limită clar definiți; ar trebui să se înregistreze un progres constant în ceea ce privește disponibilitatea, calitatea și capacitatea de comparare a informației referitoare la monitorizarea situației drogurilor; programul multianual de consolidare a zonei de libertate, securitate și justiție ar trebui să reflecte obiectivele noii Strategii antidrog și ale noilor Planuri de Acțiune; principala atenție a activității Grupului Orizontal pe Droguri (HDG) ar trebui să se concentreze pe avansarea și monitorizarea implementării acțiunilor stabilite în viitoarele Planuri de Acțiune, precum și pe coordonarea activității altor grupuri de lucru pe droguri ale Consiliului.

Noua Strategie europeană antidrog se concentrează pe două linii: reducerea cererii și reducerea ofertei, precum și pe două teme intersectate:

- cooperare internațională;
- cercetare, informare și evaluare.

A. Reducerea cererii

În domeniul reducerii cererii, Strategia europeană antidrog 2005-2012 a urmărit și urmărește reducerea măsurabilă a consumului de droguri, a dependenței și a riscurilor medicale și sociale prin dezvoltarea și îmbunătățirea unui sistem de reduceri a cererii care să fie efectiv și integrat și bazat pe rezultate științifice.

Un astfel de sistem de reducere a cererii implică următoarele **măsuri**:

- prevenirea consumului de droguri - printr-un vast program european de popularizare a efectelor distructive ale drogurilor;
- prevenirea consumului experimental pentru a nu deveni consum regulat;

- intervenții rapide pentru comportamentele la risc;
- asigurarea de programe de tratament conform ultimelor informații științifice, care să ofere toată gama de măsuri terapeutice existente;
- asigurarea de programe de reabilitare și reintegrare socială;
- reducerea consecințelor medicale asociate consumului de droguri.

Toate aceste măsuri sunt complementare și de importanță egală.

În domeniul reducerii cererii, Consiliul și Comisia Europeană au identificat următoarele **priorități**:

- îmbunătățirea accesului la programe de prevenție și creșterea eficienței acestora, creșterea gradului de conștientizare asupra riscurilor consumului de substanțe psihoactive și a consecințelor acestora;
- îmbunătățirea accesului la programe de tratament țintite și diversificate;
- îmbunătățirea accesului la programe de reducere a riscurilor.

B. Reducerea ofertei

În domeniul reducerii ofertei, Strategia UE 2005-2012 și Planul de Acțiune prevăd:

- o îmbunătățire a eficienței, eficacității și a cunoștințelor de bază în intervențiile și acțiunile de aplicare a legii de către Uniunea Europeană și Statele Membre având ca țintă producerea, traficul de droguri, deturnarea precursorilor din cadrul legal, spălarea banilor în legătură cu infracțiunile la regimul juridic al drogurilor;
- întărirea cooperării în domeniul aplicării legii atât la nivelele strategice cât și la cele de prevenire a criminalității, cu scopul de a dezvolta activitățile operative în domeniul drogurilor și al deturnării precursorilor din circuitul legal de producție, al traficului de droguri atât peste frontierele interne, cât și la cele externe ale Uniunii Europene;

➤ intensificarea cooperării în aplicarea legii între statele membre prin utilizarea actualelor instrumente și cadre de lucru: echipe comune de investigație, Mandatul European de arestare, EUROPOL și EUROJUST, măsuri de confiscări a bunurilor și aplicarea Convenției O.N.U. privind combaterea criminalității organizate transnaționale și a protocoalelor sale;

➤ lărgirea cooperării între statele membre în domeniul aplicării legii, al investigațiilor în cauze penale și al criminalității, stabilirea unor rețele de schimburi de date în orice domeniu, creșterea eficienței acțiunilor organelor vamale și a celor judiciare;

➤ intensificarea aplicării legii direcționată către țările care nu sunt membre ale UE, în special țările producătoare și regimurile aflate de-a lungul rutelor de trafic. Pentru ca Uniunea să fie mai puțin atractivă pentru organizațiile criminale este imperativ necesar ca prin autoritățile vamale și autoritățile de aplicare a legii să se îmbunătățească controalele pe teritoriile respective. Controalele naționale completează măsurile luate la granițele exterioare ale UE. Trebuie întreprinse acțiuni majore pentru încurajarea și extinderea cooperării cu instituțiile de aplicare a legii din țările terțe.

C. Coordonarea

Planul de Acțiune Antidrog a Strategiei europene include acțiuni menite a contribui la dezvoltarea mecanismelor de cooperare europene, astfel:

➤ coordonarea politicilor privind drogurile la nivelul UE – prin intermediul Grupului Orizontal de Lucru pe Droguri (GLD). Rolul și mandatul GLD sunt de a consilia și de a monitoriza politicile dezvoltate de către Consiliu, de a asigura managementul strategiei și al planului de acțiune, precum și a proiectelor individuale;

➤ pentru ca GDL să își îndeplinească rolul coordonator în domeniu, trebuie informat permanent asupra evoluțiilor relevante la nivel național în domeniu precum și asupra altor activități desfășurate de alte grupuri importante în domeniu la nivelul Consiliului, cum sunt: Grupele de Cooperare

Poliție/Vamă, Grupul Multidisciplinar pe Crimă Organizată, Grupul pe Sănătate, Grupul pe probleme economice;

➤ Grupul Orizontal de Lucru pe Droguri trebuie să acorde atenție în mod regulat aspectelor de politică externă privind drogurile. Trebuie să fie pregătit pentru schimbul de informații și să pregătească poziții comune ale UE în relațiile externe privind politica UE în domeniul drogurilor;

➤ cooperarea dintre UE și statele candidate la integrare, cu statele aflate pe rutele de tranzit ale drogurilor către Europa, cu alte state aflate pe posibile rute de trafic;

➤ coordonatorii naționali pe droguri sunt responsabili pentru coordonarea la nivel național a Politicilor de implementare a Strategiei antidrog și a Planului de Acțiune.

D. Cooperarea internațională

În domeniul cooperării internaționale, Strategia UE 2005-2012 are următoarele priorități:

➤ manieră de acțiune coordonată, efectivă și mai clară din partea UE în cadrul organizațiilor internaționale și a conferințelor, precum și promovarea unei abordări echilibrate a problemei drogurilor;

➤ eforturi speciale în relațiile cu țările din Pactul de stabilizare și aderare, precum și cu țările potențial candidate, cum este Croația pentru 2013, precum și cele în așteptare în vederea nominalizării, cum sunt Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Serbia și Muntenegru;

➤ să asiste alte țări, cum ar fi cele vecine ale UE, precum și țările importante producătoare de droguri sau aflate pe rutele majore de tranzit al drogurilor, să promoveze măsuri mai eficiente în vederea cererii și a ofertei de droguri, în parte prin întărirea cooperării cu UE și în parte prin promovarea problemelor legate de droguri pe agendele de lucru ale întâlnirilor de politică externă și securitate.

E. Informare, cercetare și evaluare

În domeniul informării și cercetării Strategia UE antidrog 2005-2012 va avea următoarele **priorități**:

➤ mai bună utilizare a infrastructurii informațiilor referitoare la droguri în UE prin identificarea potențialului existent și capacitatea acestuia, prin identificarea și abordarea deficiențelor și prin regândirea și realocarea împărțirii sarcinilor în domeniul drogurilor, folosind cu prioritate informațiile disponibile la structuri, precum Grupul Pompidou, Grupul de la Dublin, OMS, UNODC și alți parteneri;

➤ dezvoltarea și menținerea standardelor de calitate, inclusiv indicatorii de performanță și etici, precum și ghidurile de bună practică, având ca rezultat un proces continuu de atestare a acțiunilor și intervențiilor;

➤ îmbunătățirea calității politicilor UE, a acțiunilor și intervențiilor în domeniul drogurilor prin sprijinirea evaluărilor independente și a cercetării și a sistemelor de modernizare la standarde ridicate;

➤ dezvoltarea și menținerea transferului de informații pe o scară largă, precum și a experiențelor și informațiilor relevante despre droguri, folosind strategii de comunicare detaliate și susținute la nivelul instituțiilor UE și a statelor membre. Se va acorda o atenție specială schimburilor de informații privind noile tendințe referitoare la consumul de droguri și la droguri.

II.3.3.2. Activitățile de prevenire și contracarare a consumului ilicit de droguri în România

Legea nr. 143/2000 reglementează pentru prima dată situația persoanelor consumatoare și dependente de droguri, prin luarea de măsuri de prevenire și combatere a consumului ilicit de droguri. Astfel, legiuitorul a statuat în mod expres în art. 27 din lege (modificat prin Legea nr. 522/2004): „Consumul de droguri aflate sub control național, fără prescripție medicală, este interzis pe teritoriul României”. În cazuri de boli grave și pe baza unei expertize medicale stabilite de unitățile medicale din sistemul Ministerului Sănătății, se pot folosi asemenea substanțe, cu un control riguros.

Legiuitorul, prin H.G. nr. 1359/2000, a stabilit și activități de prevenire a

consumului ilicit de droguri, ca și organele care sprijină, inițiază și dezvoltă asemenea programe. Astfel, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului au obligația de a întocmi și de a dezvolta programe pentru prevenirea și educarea populației în vederea conștientizării pericolelor la care se expun prin consumul ilicit de droguri. **Activitățile specifice de prevenire** a consumului ilicit de droguri se referă la:

- organizarea de programe educative adresate elevilor, ce presupun activități de instruire, informare, comunicare, incluse în programa școlară;
- organizarea de programe educative pentru adolescenți în afara școlii;
- realizarea de campanii mass-media prin: articole în presa scrisă, anunțuri publicitare, emisiuni, reportaje, concursuri video și audio, clipuri tematice;
- furnizarea de informații și sfaturi privind efectele negative ale consumului de droguri, consecințele deținerii și traficului ilicit de droguri, precum și posibilitățile de prevenție și tratament, care pot fi aduse la cunoștința părinților, profesorilor, tinerilor și consumatorilor de droguri prin linii telefonice de informare și ajutorare;
- organizarea de programe comunitare, consiliere psihologică și psihoterapeutică.

Activitatea de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri se organizează și se realizează de organele administrației publice, organele judiciare, unitățile de învățământ, unitățile medicale, centrele de reeducare pentru minori, penitenciare, organizații guvernamentale și alte instituții interesate.

Principalele instituții ale statului pe linia activității de combatere a traficului și consumului de droguri au ca principale responsabilități:

- Ministerul Sănătății - măsuri de combatere și reducere a consumului de droguri prin activități de prevenție primară și măsuri de reducere

a consecințelor Consumului, tratament medical și reabilitarea persoanelor dependente de droguri;

- Ministerului Administrației și Internelor - măsuri de combatere a consumului de droguri prin organizarea și coordonarea activităților de prevenire desfășurate atât de către organele de stat, cât și de populație, instruirea cadrelor în combaterea consumului de droguri, elaborarea de materiale instructiv-educative pentru pregătirea anti-infracțională a populației;

- organele vamale - competențe în materia combaterii traficului și consumului ilicit de droguri prin efectuarea de supravegheri și verificări ale clădirilor, depozitelor, terenurilor, sediilor persoanelor fizice și juridice, mijloacelor de transport etc., în legătură cu mărfurile importate, exportate sau tranzitate pe teritoriul țării noastre;

- organele judiciare - măsuri de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri prin aplicarea Codului de procedură penală și în legilor speciale în domeniu.

Astfel, potrivit art. 27 din Legea nr. 143/2000 persoana care consumă ilicit droguri aflate sub control național este supusă, după caz, uneia dintre următoarele măsuri: cura de dezintoxicare sau supravegherea medicală. Acest articol a fost modificat prin Legea nr. 522/2004, iar **măsurile** care se pot lua față de persoanele consumatoare de droguri sunt:

- includerea într-un program integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri;
- stabilirea unui program terapeutic individualizat.

Mai mult, art. 27 alin.(2) (modificat prin Legea nr. 522/2004) prevede că persoana care consumă ilicit droguri aflate sub control național poate fi inclusă, cu acordul său, **într-un program integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri**. Deci, pentru includerea consumatorului într-un asemenea program legea cere consimțământul scris al acestuia.

Stabilirea programului psihologic și social individual se face de către centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, pe baza evaluării psihologice și sociale și în concordanță cu rezultatele examinării medicale solicitate unei unități medicale.

Unitățile medicale în care se desfășoară asemenea programe terapeutice pentru consumatori de droguri dependenți, transmit centrelor de prevenire, evaluare și consiliere antidrog datele necesare în vederea menținerii continuității programului integrat de asistență, pe baza unui raport medical.

Programul terapeutic și programul psihologic și social se desfășoară integrat, astfel încât consumatorul dependent să poată beneficia de o asistență medicală, psihologică și socială concomitentă și continuă. Programele psihologice și sociale se elaborează de către Agenția Națională Antidrog în colaborare cu Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ministerul Justiției.

Ministerul Justiției și Ministerul Sănătății stabilesc, prin ordin comun, măsurile medicale și educative sau programele care vor fi aplicate consumatorilor de droguri în penitenciare. De altfel, art. 19 din Legea nr. 143/2000 (modificat) prevede că atunci când consumatorul este condamnat la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute în art. 4, instanța poate dispune includerea acestuia într-un program terapeutic derulat în sistemul penitenciarelor.

Datele personale ale consumatorilor dependenți de droguri, incluși în programul integrat de asistență a consumatorilor, beneficiază de confidențialitate, iar datele referitoare la persoanele supuse unui asemenea program vor fi distruse după 10 ani de la încetarea supravegherii medicale. În cazul persoanelor supuse de mai multe ori programelor integrate de asistență a consumatorilor dependenți de droguri, datele vor fi distruse după 10 ani de la încetarea ultimei perioade de supraveghere medicală.

Evidența centralizată a consumatorilor incluși în circuitul terapeutic se ține de Observatorul Român de Droguri și Toxicomani din cadrul Agenției

Naționale Antidrog [art. 29, alin.(3) din lege]. Persoanei căreia i s-a aplicat un asemenea program terapeutic i se va elibera un certificat nominal sau o legitimație în format electronic codificată, în care se vor menționa: unitatea emitentă, datele de identificare a persoanei în cauză, durata, obiectul și rezultatul tratamentului, motivul terminării tratamentului și starea sănătății în cauză.

Prin modificările aduse Legii nr. 143/2000, prin Legea nr. 522/2004, s-a dorit și o armonizare a măsurilor procedurale cu dispozițiile noului Cod penal. Astfel, dispozițiile art. 191 din Legea nr. 522/2004, ce vor intra în vigoare odată cu noul Cod penal, prevăd posibilitatea renunțării la pedeapsă sau a amânării aplicării pedepsei pentru consumatorii de droguri. Față de particularitățile infracțiunii și de măsurile ce pot fi luate pentru înlăturarea consecințelor consumatorului de droguri, legiuitorul a oferit o reglementare specială a celor două instituții prevăzute și de noul Cod penal în art. 80, respectiv art. 83¹³⁶.

Dacă până în momentul pronunțării, inculpatul respectă protocolul programului integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri, instanța de judecată are facultatea de a nu aplica acestuia nici o pedeapsă sau să amâne aplicarea pedepsei, chiar și în ipoteza în care ar fi recidivist, textul nefăcând nici o distincție. În cazul în care inculpatul refuză includerea în programul terapeutic se aplică dispozițiile Codului penal sau de procedură penală - legea generală.

Potrivit Strategiei Naționale Antidrog (2005 - 2012)¹³⁷, activitatea de reducere a cererii și ofertei de droguri este guvernată de următoarele **principii**:

➤ **principiul priorității** – problematica prevenirii și combaterii

¹³⁶ Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009. Conform art. 446 acest Cod va intra în vigoare la data stabilită în legea pentru punerea în aplicare a acestuia. În termen de 12 luni de la data publicării acestui Cod, Guvernul va supune Parlamentului spre adoptare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului penal.

¹³⁷ Pentru conținutul integral al Strategiei naționale pentru anii 2005 – 2012, a se vedea, www.gov.ro

traficului și consumului ilicit de droguri este asumată ca o prioritate de Guvernul României;

➤ **principiul continuității** – activitățile desfășurate pentru reducerea cererii și ofertei de droguri au caracter permanent și se bazează pe experiența anterioară;

➤ **principiul abordării globale, unitare, multidisciplinare și echilibrate** - măsurile de reducere a cererii și ofertei de droguri trebuie să se încadreze în concepția internațională de combatere a fenomenului;

➤ **principiul coordonării** – pentru asigurarea unei abordări unitare cu privire la fenomenul drogurilor, activitățile de reducere a cererii și ofertei de droguri trebuie coordonate și integrate în programe și instrumente practice cu respectarea autonomiei funcționale;

➤ **principiul cooperării** – lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri are la bază cooperarea inter-instituțională atât la nivel național, cât și internațional;

➤ **principiul legalității** – întreaga activitate de reducere a cererii și ofertei de droguri se desfășoară cu respectarea Constituției și ale legislației naționale în materie, precum și a prevederilor specifice dintre tratatele internaționale la care România este parte;

➤ **principiul confidențialității** – datele personale privind consumatorii de droguri sunt confidențiale;

➤ **principiul complementarității și transparenței** - implementarea Strategiei se face în mod transparent, cu participarea societății civile alături de instituțiile guvernamentale, în vederea realizării obiectivelor.

a) Reducerea cererii

Una dintre problemele actuale ale societății românești o constituie creșterea cererii de droguri în rândul populației în general și îndeosebi a

tinierilor. Proliferarea fenomenului consumului ilicit de droguri și a traficului cu aceste substanțe în București și în marile orașe ale țării a surprins opinia publică și autoritățile prin amploarea și gravitatea sa. Astfel, din raportul de bilanț al Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pe anul 2008¹³⁸, a rezultat că a crescut numărul de cauze penale privind traficul și consumul ilicit de droguri de la 2.360 în anul 2007 la 2.575 în anul 2008, fiind trimiși în judecată 891 de inculpați dintre care 577 de inculpați în stare de arest preventiv.

Creșteri semnificative la aceste categorii de infrațiuni s-au înregistrat în București: cu 18,24% la totalul de cauze soluționate prin rechizitoriu, respectiv numărul inculpaților trimiși în judecată crescând cu 30,34%, de la 290 de inculpați, în anul 2007, la 378 de inculpați în anul 2008. Tot statisticile ne mai arată că din totalul celor anchetați pentru infrațiuni la Legea nr. 143/2001, 60% sunt consumatori și nu traficanți.

În egală măsură, trebuie subliniat și faptul că în materia confiscării în special a heroinei, ca principal drog de mare risc consumat în municipiul București, s-au înregistrat creșteri semnificative, de 220%, respectiv de la 120 kg la 385 kg. Îngrijorător este și faptul că a crescut numărul consumatorilor de droguri în rândul elevilor și studenților și că acest consum este asociat cu alcoolul. Totodată consumul de amfetamine s-a dublat, iar cel de „ecstasy” s-a triplat.

Pe baza experienței acumulate în implementarea Strategiei Naționale Antidrog în perioada 2003-2004, beneficiind și de recomandările Uniunii Europene, noua Strategie privind reducerea cererii de droguri susține înființarea și dezvoltarea unui sistem integrat de instituții și servicii specializate în domeniu. Acesta va contribui la reducerea consumului de droguri în rândul populației generale, și în special în rândul grupurilor cu risc ridicat de consum, reducerea problemelor asociate consumului de droguri, asigurarea accesului

¹³⁸ <http://www.diicot.ro/pdf/2009/raport2008.pdf>

consumatorilor de droguri la asistență medicală, psihologică și socială specializată și reinscriția socială a acestora.

Sistemul de asistență medicală, psihologică și socială, dezvoltat la nivel național, va fi structurat pe trei niveluri de intervenție incluzând: sistemul de asistență medicală ambulatorie (primară și de specialitate) și spitalicească, serviciile psihologice și serviciile sociale. Sistemul va include componente publice, private sau mixte acreditate și/sau autorizate și va fi coordonat și monitorizat de Agenția Națională Antidrog în conformitate cu standardele de calitate. Primul nivel al sistemului presupune identificarea, atragerea, motivarea și trimiterea consumatorilor de droguri spre servicii specializate, abordarea necesităților sociale și medicale de bază ale consumatorilor de droguri. Nivelul doi este constituit din unități specializate din sistemul de sănătate publică și din centrele de prevenire, evaluare și consiliere antidrog și asigură asistența specializată. Cel de-al treilea nivel asigură reinscriția socială prin intervenții specifice și prin servicii cu nivel crescut de specializare.

Programele de prevenire a consumului de droguri în rândul populației și în special a copiilor și tinerilor cuprinde următoarele direcții:

- **prevenirea în școală** - are ca obiective specifice:

- dezvoltarea unor atitudini și practici la nivelul întregii populații aflată într-o formă de învățământ, prin intermediul programelor școlare și de petrecere a timpului liber, în scopul adoptării unui stil de viață sănătos, fără tutun, alcool și droguri;

- creșterea influenței factorilor de protecție la vârste mici pentru evitarea sau cel puțin întârzierea debutului consumului de alcool, tutun și droguri;

- sensibilizarea și educarea populației școlare în scopul evitării consumului experimental de droguri și trecerea de la acesta la cel regulat.

- **prevenirea în familie** - are ca obiective specifice:

- sensibilizarea, conștientizarea și motivarea părinților în vederea

implicării active, obiective și corelate a acestora cu celelalte arii de intervenție preventivă;

➤ oferirea de programe de prevenire care să permită părinților să devină activi în prevenirea consumului de droguri în cadrul familiei;

➤ dezvoltarea de programe de prevenire în vederea creșterii influenței factorilor de protecție și scăderii celor de risc în consumul de droguri.

• **prevenirea comunitară** - are ca obiective specifice:

➤ inițierea și dezvoltarea de către autoritățile administrației publice locale a unor proiecte în parteneriat public-privat, de interes local, pentru protecția

antidrog a comunităților proprii, cu sprijinul centrelor județene de prevenire evaluare și consiliere antidrog;

➤ stimularea și sprijinirea de către unitățile administrației publice locale a inițiativelor organizațiilor neguvernamentale care desfășoară activități de prevenire a consumului de droguri în comunitățile locale;

➤ elaborarea și derularea programelor finanțate de la bugetul de stat pentru prevenirea consumului de droguri în arii regionale de interes, diferențiate în raport de numărul consumatorilor, preferințele de consum, statutul ocupațional, caracteristicile grupurilor de risc, particularități ale dezvoltării economice, turistice, de mediu etc.;

➤ inițierea și dezvoltarea unor proiecte și programe adecvate în folosul comunităților locale, pentru consolidarea educației civice, culturale și spirituale, cultivarea abstenenței la consumul de droguri, inclusiv alcool și tutun;

➤ crearea oportunităților și stimularea participării mass-media la susținerea, prin mijloace specifice, a programelor, proiectelor și campaniilor antidrog;

➤ dezvoltarea de programe de informare și conștientizare a întregii populații pentru dobândirea unei atitudini de toleranță în scopul diminuării marginalizării și stigmatizării consumatorilor de droguri, precum și a unei

atitudini de responsabilitate în prevenirea consumului;

➤ dezvoltarea unui sistem de evaluare și monitorizare, integrat și individualizat, al copiilor și tinerilor aflați în situații de risc, care să favorizeze procesul de maturizare, integrare socială, educație și formare profesională;

➤ sensibilizarea, informarea și responsabilizarea tuturor mediilor de comunicare în masă, în vederea transmiterii unor mesaje cu caracter preventiv bazate pe evidențe științifice;

➤ dezvoltarea unor programe de informare și educare antidrog adresate tuturor persoanelor aflate în serviciul militar, precum și a altor categorii profesionale, ce implică responsabilitate și risc public;

➤ extinderea programelor de educație pentru promovarea unui stil de viață sănătos și pentru prevenirea consumului de droguri în rândul tuturor persoanelor aflate în penitenciare;

➤ îmbunătățirea prevederilor legislative pentru implementarea măsurilor de protecție antidrog și antidoping a sportivilor;

➤ crearea și dezvoltarea unui sistem național integrat de servicii specializate de prevenire a consumului de droguri, precum și a unui sistem național de formare profesională în domeniu.

b) Reducerea ofertei

Din evaluările efectuate rezultă că țara noastră reprezintă în principal o zonă de tranzit, doar o parte din cantitatea de droguri în tranzit rămâne în România pentru consum. În același timp, România a devenit în prezent și teritoriu de depozitare, în care drogurile, introduse în special prin frontiera de sud, sunt stocate pe diferite perioade de timp, iar în final sunt direcționale spre țările cu consum ridicat din vestul Europei.

Principalele tendințe privind evoluția fenomenului criminalității în domeniul drogurilor sunt:

➤ amplificarea și diversificarea fenomenului infracțional transfrontalier;

- modificarea continuă a rutelor utilizate și a tipurilor de droguri traficate, în funcție de cerințele pieței ilicite;
- extinderea fenomenului infracțional din acest domeniu pe întreg teritoriul țării;
- amplificarea și diversificarea criminalității asociate consumului de droguri;
- diversificarea modalităților de spălare a banilor rezultați din operațiunile ilicite cu droguri prin racolarea unor specialiști din domeniul financiar-bancar și coruperea unor funcționari publici;
- creșterea numărului de consumatori de droguri și, în special, al celor care preferă amfetaminele și cannabisul.

Evoluția criminalității este puternic influențată de situațiile, condițiile și/sau elementele interne și externe care trebuie identificate, analizate și care constituie repere pentru stabilirea concepției de combatere a acestui fenomen.

Principalii factori de risc care pot influența nivelul ofertei de droguri sunt:

- poziția României la intersecția principalelor rute tradiționale utilizate de traficanții internaționali de droguri și faptul că, din anul 2007, țara noastră reprezintă granița de est a Uniunii Europene;
- creșterea numărului de imigranți spre România și alte state membre ale Uniunii Europene;
- dezvoltarea traficului comercial prin punctele de frontieră, cu consecințe asupra scăderii timpilor de control;
- creșterea consumului de droguri și, în special, a celui de droguri sintetice;
- implicarea în fapte de corupție a unor funcționari publici care au atribuții directe în activitatea de control la frontieră;
- proliferarea rețelelor teroriste interesate în obținerea de fonduri din traficul ilicit de droguri;
- cooperarea insuficientă dintre instituțiile abilitate în reducerea

ofertei de droguri.

Reducerea la un nivel cât mai scăzut a infraționalității în domeniul drogurilor și a celei conexe, prin eficientizarea activităților instituțiilor abilitate în combaterea criminalității organizate în legătură cu drogurile, ca rezultat al îmbunătățirii și extinderii cooperării inter-instituționale, al consolidării legislative și instituționale, specializării personalului din domeniu și asigurării resurselor necesare constituie un obiectiv primordial al Strategiei Naționale Antidrog.

Obiectivele specifice ale reducerii cererii sunt:

➤ **îmbunătățirea capacității de reacție a instituțiilor specializate** față de traficul și consumul ilicit de droguri prin:

- documentarea operativă a activității infraționale a grupurilor organizate de traficanți, a legăturilor infraționale și a rutelor utilizate de aceștia, a metodelor și mijloacelor de săvârșire a infrațiunilor la regimul drogurilor;
- corelarea activităților de combatere a traficului ilicit cu cele legate de consumul de droguri și cu măsurile de asistență destinate consumatorilor
- corelarea activităților de combatere a micro-trafficului cu cele de prevenire și combatere a traficului transfrontalier;
- dezvoltarea sistemului de analiză operativă a informațiilor;

➤ **contracurarea riscurilor de către instituțiile abilitate** în combaterea traficului ilicit de droguri prin:

- colectarea în sistem informatic a datelor, monitorizarea acestora și dezvoltarea analizei strategice;
- dezvoltarea activității de cercetare științifică și prognozarea fenomenului drogurilor;
- dezvoltarea sistemului analizelor de risc;
- implementarea managementului frontierei la standarde europene și

dezvoltarea activităților specifice antidrog;

- îmbunătățirea controlului vamal;

➤ **optimizarea activității structurilor implicate** în reducerea ofertei de droguri și creșterea eficacității acestora prin:

- adoptarea și dezvoltarea cadrului metodologic de desfășurare a activităților antidrog în raport cu cele europene;

- extinderea folosirii tehnicilor și mijloacelor moderne de investigații;

- facilitarea accesului la bazele de date necesare desfășurării activității de reducere a ofertei de droguri;

- fluidizarea schimbului de informații on-line între instituții la nivel național și internațional și realizarea schimbului de experiență și bune practici domeniu;

- extinderea și îmbunătățirea cooperării inter-instituționale;

➤ **combaterea traficului internațional de droguri și precursori** prin:

- intensificarea acțiunilor operative de cooperare internațională vizând identificarea și anihilarea rețelelor internaționale de trafic ce desfășoară activități infracționale pe teritoriul țării;

- intensificarea acțiunilor de identificare a noilor droguri de sinteză și extinderea colaborării inter-instituționale interne și internaționale în acest scop;

- participarea la acțiuni internaționale comune ce au drept obiectiv anihilarea unor rețele de traficanți, prin includerea experților români în echipe mixte de acțiune;

- dezvoltarea colaborării internaționale în vederea împiedicării deturnării substanțelor stupefiante și psihotrope și a precursorilor utilizați la fabricarea ilegală a acestora din circuitul legal în traficul ilicit;

- participarea activității României la operațiunile interstatale: TOPAZ, PURPLE și altele;

➤ **intensificarea măsurilor de identificare, sechestrare și confiscare** a bunurilor folosite la săvârșirea infracțiunilor de trafic ilicit de droguri și precursori și a produselor acestor infracțiuni și folosirea eficientă a fondurilor realizate din valorificarea acestora pentru susținerea activităților de reducere a cererii și ofertei de droguri;

➤ **prevenirea și combaterea practicilor de spălare a banilor** proveniți din infracțiuni la regimul drogurilor și precursorilor, prin măsuri comune de luptă antidrog cu Banca Națională a României și Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor;

➤ **prevenirea și combaterea deturnării precursorilor** ce pot fi utilizați la fabricarea ilegală a substanțelor și produselor stupefiante și psihotrope;

➤ **îmbunătățirea cooperării dintre instituțiile și structurile abilitate** în combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și crearea unei rețele integrate de informații la nivel național privind criminalitatea în domeniul drogurilor, prin implementarea programului Marea Alianță Română Antidrog (M.A.R.A.);

➤ **perfecționarea legislației și a cadrului instituțional în domeniu** prin adoptarea acestora în raport cu evoluția formelor concrete de manifestare a infracționalității în domeniu și cu prevederile acquis-ului comunitar;

➤ **modernizarea dotării tehnice** necesare instituțiilor abilitate în combaterea traficului și consumului ilicit de droguri la nivelul standardelor internaționale;

➤ **dezvoltarea capacității manageriale și a profesionalizării specialiștilor din domeniu** prin programe de cooperare internațională.

c) Cooperarea internațională

Aderarea României la Uniunea Europeană presupune raportarea permanentă la obiectivele și la acțiunile instituției comunitare.

În domeniul luptei împotriva drogurilor, România participă activ la inițiativele comune și asigură o cât mai bună coordonare a activităților proprii

cu cele desfășurate de partenerii europeni atât în faza de planificare, cât și în fazele de implementare și evaluare a acestora. Totodată, România a intensificat cooperarea cu țările de proveniență a drogurilor și cu cele aflate pe rutele internaționale ale traficului de droguri, acționând permanent pentru o abordare globală și acțiuni concertate împotriva rețelelor de traficanți.

În plan regional, România a utilizat relațiile bune existente cu toate țările vecine pentru a promova și a dezvolta măsuri ce vizează abordarea comună și integrată a fenomenului atât în planul combaterii traficului de droguri la frontiere, cât și al transferului de bune practici în domeniile prevenirii consumului, tratamentului și reintegrării socio-profesionale a persoanelor dependente.

Obiectivele specifice ale cooperării internaționale sunt:

➤ **dezvoltarea relațiilor cu partenerii** din statele membre ale Uniunii Europene și cu organismele specializate ale Uniunii Europene, în special prin:

- preluarea și implementarea corespunzătoare a prevederilor *acquis-ului* specific în cadrul legislativ și instituțional național;

- dezvoltarea relațiilor parteneriale din sfera relațiilor internaționale, desfășurate de instituțiile naționale implicate în reducerea cererii și/sau sferei de droguri, cu structurile similare din statele membre ale Uniunii Europene, în vederea asigurării unui transfer de date, informații, experiențe și bune practici și desfășurării de acțiuni comune;

- participarea activă a României la activitățile desfășurate de instituțiile Uniunii Europene (EMCDDA/REITOX, EUROPOL, EUROJUST etc.) în domeniile prevenirii și combaterii traficului și consumului de droguri;

➤ **intensificarea relațiilor cu alte state și structuri internaționale** implicate în lupta împotriva drogurilor prin:

- participarea României la activitățile instituțiilor, organizațiilor și forurilor internaționale ce au ca obiectiv lupta împotriva traficului și

consumului de droguri (United Nation Office on Drogns and Crime, CDD, INCB, INTERPOL etc.) și reducerea consecințelor negative ale consumului de droguri (UNAIDS, WHO etc.);

- intensificarea cooperării bilaterale și multilaterale cu statele de origine a drogurilor sau aflate pe rutele internaționale ale drogurilor;

- dezvoltarea relațiilor parteneriale cu statele care au experiență relevantă în domeniile reducerii cererii și ofertei de droguri în scopul asigurării transferului reciproc de experiență și know-how;

➤ **participarea la programe internaționale** privind reducerea cererii și ofertei de droguri, prin:

- participarea la programele Uniunii Europene privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, reducerea ofertelor asociate

abuzului de droguri, tratamentul și/sau recuperarea socioprofesională a persoanelor dependente de droguri;

- participarea la programe de luptă împotriva drogurilor lansate de organizațiile internaționale sau structurile guvernamentale și neguvernamentale din alte state;

- susținerea participării în parteneriat, a instituțiilor publice cu organizațiile neguvernamentale române la proiecte internaționale;

- implicarea tot mai activă a comunităților locale, prin instituțiile locale, autoritățile locale și reprezentanții societății civile în proiecte internaționale.

II. 3.4. Prevenirea și combaterea criminalității informatice

La sfârșitul anului 1997, cu prilejul Summitului G8 de la Denver, miniștrii de interne și de justiție ai statelor prezente la reuniune au luat act de intensificarea fără precedent a acțiunilor criminale în domeniul informaticii, adoptând un document final. Astfel, reprezentanții G8 au discutat despre pericolul acestui tip de infracționalitate pe care l-au clasificat în două mari

domenii:

➤ criminalitatea informatică care are ca ținte de distrugere rețelele de calculatoare și sistemul de telecomunicații, fapt care produce pagube importante atât autorităților oficiale, cât și persoanelor private;

➤ organizațiile teroriste sau de crimă organizată care utilizează facilitățile noilor tehnologii pentru săvârșirea de infracțiuni deosebit de grave.

Comunicarea prezentată la sfârșitul Summitului G8 din anul 1997 cuprinde 10 principii și direcții de acțiune pentru combaterea criminalității informatice, idei care au fost citate în foarte multe Recomandări și Directive care au fost adoptate din 1998 până în prezent. Aceste **principii** au fost:

- nu trebuie să existe nici un loc sigur pentru cei care comit abuzuri prin intermediul tehnologiei informatice;

- investigațiile și pedepsele aplicate acestor infracțiuni trebuie coordonate cu sprijinul tuturor statelor, chiar dacă nu se produce nici un fel de pagubă;

- legea trebuie să combată explicit fiecare infracțiune de acest tip;

- legea trebuie să protejeze confidențialitatea, integritatea și utilitatea bazelor de date informatice, precum și să sancționeze pătrunderea neautorizată în sistemele informatice;

- legea trebuie să permită apărarea și conservarea bazelor de date cu acces rapid, cele mai expuse din punct de vedere al atacurilor exterioare;

- regimul de asistență mutuală al statelor trebuie să permită informarea periodică și în caz de necesitate, în situațiile unor infracțiuni trans-continentale;

- accesul la baze de date electronice deschise trebuie să se poată realiza liber, fără acordul statului pe teritoriul căruia se află acestea;

- regimul juridic privind trimiterea și autentificarea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor informatice trebuie dezvoltat;

- extinderea unui sistem de telecomunicații practic și sigur trebuie cumulată cu implementarea unor mijloace de detecție și prevenire a abuzurilor;
- activitatea în acest domeniu trebuie coordonată de instituții și foruri internaționale specializate în domeniul informatic.

La rândul său, Planul de acțiune cuprindea următoarele **direcții**:

- utilizarea rețelei proprii de calculatoare și a cunoștințelor acumulate în domeniu pentru a asigura o comunicare exactă și eficientă privind cazurile de criminalitate care apar în rețele mondiale;
- realizarea pașilor necesari creării unui sistem legislativ modern și eficace pentru combaterea fenomenului care să fie pus la dispoziția statelor membre;
- revizuirea legislației naționale a țărilor membre și armonizarea acestora cu legislația penală necesară combaterii criminalității informatice;
- negocierea unor noi acorduri de asistență și cooperare;
- dezvoltarea soluțiilor tehnologice care să permită căutarea transfrontalieră și efectuarea unor investigații de la distanță;
- dezvoltarea procedurilor prin care pot obține date de interes de la responsabilii sistemelor de telecomunicații;
- concertarea eforturilor cu ramurile industriale pentru obținerea celor mai noi tehnologii utilizabile în combaterea criminalității informatice
- asigurarea de asistență în cazul unor solicitări urgente prin întregul sistem tehnologic propriu;
- încurajarea organizațiilor internaționale din sistemul informatic și cele din telecomunicații pentru creșterea standardelor și măsurilor de protecție oferite sectorului privat;
- realizarea unor standarde unice privind transmiterea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor oficiale sau private.

Strategia Uniunii Europene privind combaterea criminalității informatice are la bază documentul comun tuturor instituțiilor europene -11632/98

CRIMORG 149 - care prezintă structura domeniilor de interes rezultată din activitatea forurilor și organizațiilor internaționale și anume:

- îndatoririle și responsabilitățile administratorilor de rețea;
- lupta împotriva combaterii pornografiei infantile pe Internet;
- tipurile de acțiuni care pot fi încadrate în categoria criminalității informatice;
- crearea unui cadru legal care să permită realizarea unei cooperări transfrontaliere;
- crearea unui suport tehnologic prin care să se realizeze implementarea și armonizarea cadrului legal în domeniu;
- dezvoltarea unui cadru juridic internațional standard privind sancțiunile aplicate acestui tip de infracțiune.

Din studiul documentelor de mai sus, rezultă în mod direct necesitatea protejării pe cale juridică a rețelelor și sistemelor informatice. De asemenea, apare imperios necesar implicarea activă nu numai a companiilor de IT, ci mai ales, a instituțiilor și a organelor abilitate ale statelor. Nu în ultimul rând, iese în evidență și oportunitatea armonizării reglementărilor și crearea unor noi instrumente procedurale internaționale¹³⁹.

Comitetul European pentru Probleme Criminale din cadrul Consiliului Europei a recomandat elaborarea unui document internațional care să angajeze răspunderea statelor semnatare atât în ceea ce privește obligația de a incrimina fapte săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cât și în ceea ce privește dispoziții procedurale și de asistență juridică internațională în acest domeniu. Prin urmare, a fost constituit un comitet de experți privind cyber-criminalitatea care a elaborat Convenția Consiliului Europei asupra Criminalității Informatice semnată la Budapesta, la 23 noiembrie 2001.

Convenția încearcă, în principal, să armonizeze dispozițiile de drept substanțial cu caracter penal în domeniul informatic, să implementeze dispoziții

¹³⁹ Dobrinou, M., *op. cit.*, p.72

procedurale necesare pentru investigarea și urmărirea unor asemenea infracțiuni și să pună la punct un sistem rapid și eficient de cooperare internațională.

Convenția are patru capitole: I - înțelesul unor termeni și expresii, II- Măsuri necesare a fi luate la nivel național - Drept penal și procedură penală, III - Cooperarea internațională și IV - Dispoziții finale.

Secțiunea I a Capitolului al II-lea (Dispoziții de drept penal) se referă atât la incriminarea unor fapte ca infracțiuni, cât și la alte aspecte de drept material, referitoare la răspunderea penală, participatie și sancțiuni.

Secțiunea a II-a a Capitolului al II-lea se referă la dispoziții procedurale în materie penală, aplicabile în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute în Secțiunea I, în cazul săvârșirii oricărei infracțiuni de drept comun prin intermediul sistemelor informatice ori în situațiile în care dovada săvârșirii oricărei infracțiuni se regăsește stocată într-un sistem informatic.

Capitolul al III-lea conține dispoziții privind asistența judiciară internațională în materie penală în privința infracțiunilor săvârșite prin mijloace informatice, incluzând și dispoziții referitoare la extrădare.

Importanța privind prevenirea și combaterea criminalității informatice a fost subliniată de Uniunea Europeană prin „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”, adoptată de Consiliul Justiție și Afaceri Interne cu ocazia reuniunii din 25-26 februarie 2010 și aprobată de Consiliul European din 25-26 martie 2010, la capitolul „Amenințări comune”. Problema criminalității informatice, conform Strategiei, este considerată una din provocările pentru securitatea internă a UE și „reprezintă o amenințare globală, tehnică, transfrontalieră și anonimă la adresa sistemelor noastre informatice și prin urmare, implică numeroase provocări suplimentare pentru autoritățile de aplicare a legii”¹⁴⁰. Pentru a răspunde acestor provocări au fost elaborate numeroase instrumente pentru facilitarea cooperării,

¹⁴⁰ Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-824-2690-6, p.7.

dintre care cele mai relevante sunt: analiza situațiilor și scenariilor viitoare pentru anticiparea amenințărilor, precum și un răspuns adecvat ce privește planificarea, programarea și gestionarea consecințelor. Eficiența pe teren este previzionată a fi dată de activitatea agențiilor, a instituțiilor și a organismelor din cadrul UE, În acest sens, au fost create și agențiile specifice a UE, printre care EUROPOL, ale cărui obiective principale sunt colectarea și schimbul de informații și facilitarea cooperării dintre autoritățile de aplicare a legii în lupta acestora împotriva criminalității organizate și terorismului. O altă agenție specifică a UE este EUROJUST, care asigură coordonarea și sporește eficiența autorităților judiciare. Nu în ultimul rând, trebuie amintită și o altă agenție, și anume FRONTEX, care gestionează cooperarea operațională la frontierele externe.

Pagina albă

CAPITOLUL III

REPERE GENERALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ

Secțiunea I

Conceptul de criminalitate organizată prin prisma Convenției O.N.U. privind criminalitatea transfrontalieră

Amploarea acțiunilor infracționale de tipul celor aparținând crimei organizate, remarcată în ultimele decenii, a relevat încă o dată faptul că realitatea socială a luat-o înaintea reglementării legale.

Multă vreme conceptele de „crimă organizată” sau „criminalitate

organizată” au fost analizate sau definite mai mult sub aspect sociologic, criminologic, doctrinar și nu juridico-penal. Inițial au fost incriminate doar faptele individuale, marginalizându-se faptele grave săvârșite de grupuri sau asociații criminale. Comunitatea internațională, realizând pericolul proliferării unor asemenea acțiuni criminale, s-a decis să elaboreze convenții internaționale pentru combaterea fenomenului, iar statele naționale să adopte incriminări, metode și proceduri penale precum și structuri instituționalizate cu acest scop. În acest fel, s-a trecut din domeniul teoriei penale în cel juridico-penal, impunând legislativului adoptarea de incriminări specifice și sancționarea severă a complexelor activități caracteristice crimei organizate.

Polivalența conceptelor de „criminalitate organizată”, „crimă organizată” sau „organizație criminală” a constituit mai întâi apanajul unor definiții academice, sociologico-criminologice, termenii fiind utilizați de o manieră diferită în funcție de autori, documente, reglementări penale. În literatura de specialitate s-au conturat trei concepte: criminalitate, crimă și mafie, pentru delimitarea cărora, s-a pornit de la definiția dată „mafiei” de către Giuseppe Rizzoleto și Gaetano Mosca. Potrivit acestor autori, „Mafia reprezintă o expresie curentă, folosită pentru a desemna un grup de indivizi aroganți și violenți uniți între ei prin raporturi secrete și de temut, aliați la originea unor acțiuni criminale”¹⁴¹. Acest concept a rămas neschimbat până la apariția necesității delimitării sferei de cuprindere a acestuia cu cea a criminalității sau a crimei organizate.

În acest sens, cea de-a V-a Conferință a O.N.U. din anul 1992, privind „Prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor”, a evidențiat, printr-o rezoluție specială, patru criterii definitorii pentru criminalitatea organizată:

- „scopul” – obținerea unor câștiguri substanțiale;
- „legăturile” – bine structurate și delimitate ierarhic în cadrul grupului;
- „specificul” – folosirea atribuțiilor și relațiilor de serviciu ale

¹⁴¹Gherasim, T, *Aspecte ale crimei organizate în România*, în R.C.C.P., nr. 8/2000, pp.39-44

participanților;

➤ „nivelul” – ocuparea de către participanți a unor funcții superioare în economie și societate.

Potrivit unor autori, activitățile de tip mafiot au următoarele caracteristici:¹⁴²

- prezintă un grad de periculozitate deosebită prin faptul că urmăresc preluarea controlului asupra anumitor sectoare economice și vizează nivelurile superioare de decizie;

- se desfășoară prin metode predominant agresive;

- se dezvoltă în concordanță cu structurile statale, economice, sociale și politice;

- scopul final al acestor activități îl constituie obținerea unor câștiguri uriașe.

Organizațiile de tip mafiot au o structură și un mod specific de acțiune, diferit de a altor organizații criminale.¹⁴³

Deși opiniile rămân împărțite, se consideră totuși că sintagma „crimă organizată” sau „organizarea crimei” desemnează concepte și realități diferite a căror rezolvare are nu numai o relevanță teoretică, ci și implicații practice în strategia de prevenire și combatere a criminalității.

În literatura de specialitate se face deosebire între „organizație criminală” și „crimă organizată” sub următoarele aspecte:¹⁴⁴

- structura ierarhica rigidă este înlocuită de un sistem internațional flexibil și eficient;

- nu întotdeauna violența este cea mai bună cale de înlăturare a persoanelor incomode;

- infiltrarea în sferele de decizie nu este necesară, infractorii înșiși se află în aceste sfere;

¹⁴² Stancu, E., *op .cit.*, p. 656.

¹⁴³ Pitulescu, I. *Al treilea război mondial - crima organizată*, Editura Național, București, 1996

¹⁴⁴ Ursa, V., *Criminologie*, Editura Drept, Cluj-Napoca, 1996, p.26.

➤ prejudiciul social este cu atât mai mare cu cât societatea este mai puțin conștientă că „organizarea crimei” se repercutează catastrofal asupra nivelului de trai.

Ca atare, „organizația criminală”¹⁴⁵ a fost definită ca fiind activitatea sau activitățile unui grup de persoane construit pe principii conspirative, în scopul obținerii de importante profituri materiale, prin folosirea corupției, șantajului sau violenței.

Spre deosebire de acțiunile unor indivizi care ocazional se asociază pentru a comite infracțiuni, o organizație criminală constituie o asociație premeditată, concepută în cele mai mici amănunte în ce privește rolul și modul de acțiune al celor ce o constituie.

Având în vedere aceste aspecte, definirea „criminalității organizate” în doctrina juridică internațională s-a axat în principal pe următoarele **trăsături**¹⁴⁶.

- constituie **o grupare de persoane** (în general de tip familial de clan sau etnic) sau de asociații criminale (de tip bande profesionale, organizații teroriste sau grupări oculte);

- grupările **urmăresc** comiterea de acte delictuoase, fie exclusiv, fie în legătură cu activități legale (de acoperire și de infiltrare în sfera economico financiară);

- activitatea de pregătire și metodele de executare a sarcinilor se caracterizează printr-o **organizare riguroasă, strategică și profesională** (managerială);

- este o adevărată întreprindere sau industrie a crimei, vizând o strategie de profituri și de extindere internațională;

- **operează în trei mari domenii ale crimei organizate:**

 - criminalitatea organizată a **violenței**: omucideri, activități teroriste,

¹⁴⁵ Ursa, V., *op. cit.*, pp.26-27

¹⁴⁶ Cesoni, Maria Luisa, *Criminalitate organizată, des reprezentations sociales aux definitions juridiques*, L.G.D.J

răpiri, luări de ostatici, intimidare, șantaj etc.;

➤ organizarea de **activități și trafic ilicit** extrem de profitabile: exploatarea caselor de jocuri de noroc, cazinouri, proxenetism și prostituție, comerț cu ființe umane (cu caracter sexual sau nu), traficuri de droguri, medicamente, de arme, de materiale explozibile, cu opere de artă, cu mașini furate, contrafaceri;

➤ **criminalitatea economică și a afacerilor**: forme de participare viclene și ilicite la economia legală și obișnuită (fraude financiar-fiscale, vamale, escrocherii etc.); mijloc pentru a-și asigura influența și implantarea (corupție, cumpărarea votului etc.); mod de reciclare a profiturilor criminale (spălarea de bani);

• structurarea în **filiere și rețele naționale și internaționale** asociate cu mijloacele sale enorme în capitaluri sau criminalității organizate:

➤ o foarte mare **capacitate de adaptare** (suplețe, flexibilitate a schimbărilor politice, socio-economice, juridice etc.);

➤ **atuuri de putere și de influențare** foarte importante, prin ancorarea sa periculoasă în economia legală și prin relațiile lor cu aparatul politic, cu poliția și cu justiția.

După cum lesne se poate observa din trăsăturile enunțate, nu este vorba de o definiție juridică, ci mai mult de o descriere analitică și relativ detaliată a fenomenului, care caută să explice modurile de organizare și finalitățile criminalității organizate.

Deosebit de importantă este precizarea efectuată de către Maria Luisa Cesoni care consideră că în defnirea criminalității organizate este necesar a se reține ca fiind esențială „capacitatea acesteia de a paraliza, eventual corupe aparatul judiciar și aparatul politic. Altfel spus, doar organizațiile criminale sunt puternice pentru a infiltra guverne, parlamente, administrații polițienești și palate de justiție. Ele creează o contra-societate capabilă să negocieze cu

statul de drept și să organizeze un spațiu unde nici o normă socială, nici o lege, nici o structură juridică nu le deranjează afacerile”¹⁴⁷.

În doctrina română, criminalitatea organizată a fost definită ca fiind acel segment infracțional la care se raportează activitățile ilegale, de natură să afecteze grav anumite sectoare ale vieții economice, sociale și politice, desfășurate prin diverse metode și mijloace, în mod constant, planificat și conspirat, de către asociații de indivizi, cu ierarhie internă bine determinată, cu structuri specializate și mecanisme de autoapărare, în scopul obținerii de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate.¹⁴⁸ Din această definiție se pot desprinde principalele trăsături caracteristice ale conceptului de criminalitate organizată:

- gradul de pericol social al activităților ilegale desfășurate de acest segment infracțional și care poate afecta anumite sectoare ale vieții economice, sociale și politice;
- desfășurarea constantă, organizată, planificată și bine conspirată a acestor activități infracționale.

În accepțiunea nord-americană, „criminalitatea organizată este o activitate infracțională desfășurată de două sau mai multe persoane, în vederea obținerii de profit, prin violență, amenințări și/sau coruperea unor persoane publice”.¹⁴⁹

Demn de remarcat este faptul că amploarea fenomenului criminalității organizate a constituit o preocupare în definire, nu numai pentru doctrină ci și pentru diferitele organisme naționale și internaționale. Astfel, la primul colocviu al INTERPOL-ului asupra crimei organizate care s-a ținut în Franța, la St Cloud, în luna mai 1988, crima organizată a fost definită ca „orice întreprindere sau grup de persoane angajate într-o activitate continuă ilegală care are ca scop principal realizarea de profituri, independent de frontierele

¹⁴⁷ Maria Luisa Cesoni, *op. cit.*, p. 187

¹⁴⁸ Referitor la definirea criminalității organizate în literatura noastră de specialitate, a se vedea Antoniu, G., *Reflecții asupra crimei organizate*, R.D.P., nr. 3/1997; Nistoreanu Gh., Păun, C., *Criminologie, op.cit.*; Păun, C., *Crima organizată sau organizarea crimei*, Analele Academiei de Poliție, Al. I. Cuza, București, 1993.

¹⁴⁹ Palmioto, M. J., *Criminal investigation*, Nelson – Hall Publisher, Chicago, U.S.A., 1994, p.506

naționale”. Această definiție a fost criticată deoarece nu cuprindea condiția ca grupul criminal să aibă o anumită structură organizatorică.

În concepția INTERPOL, organizațiile criminale pot fi împărțite în cinci **grupe distincte**.¹⁵⁰

- **famiile mafiei** – au structuri ierarhice, norme interne de disciplină, un cod de conduită și desfășoară o diversitate de activități ilicite;

- **organizațiile profesionale** – membrii acestora se specializează într-una sau două tipuri de activități infracționale (traficul de mașini, imprimerii clandestine pentru falsificarea de monedă, laboratoare clandestine pentru fabricarea drogurilor, răpiri de persoane cu scop de răscumpărare, jafuri organizate);

- **organizații criminale etnice** – sunt rezultatul expansiunilor geografice, a diferențelor dintre nivelurile de viață, a severității excesive a condițiilor de imigrare („Triadele”, organizații criminale chineze; „Yakuza”, grupări japoneze, s.a.);

- **reciclarea banilor** – activitatea infracțională desfășurată de persoane cu venituri ilicite, pentru mascarea și transformarea acestora în venituri licite pentru reinvestirea lor;

- **organizații teroriste internaționale** – categorie implicată în asasinat, deturnări de avioane, răpiri de persoane, toate efectuate sub diverse motivații.

O altă definiție propusă a fost cea a poliției germane, care consideră organizația criminală¹⁵¹ ca fiind orice grupare de persoane care a decis în mod conștient și deliberat să coopereze în vederea desfășurării de activități ilegale pentru o perioadă de timp, împărțindu-și sarcinile între membrii săi utilizând adesea sisteme ale suprastructurii moderne, în scopul de a obține profituri substanțiale într-un mod cât mai rapid posibil. Dar și această definiție a fost

¹⁵⁰ Pitulescu, I., *op. cit.*, p.416.

¹⁵¹ Antoniu, George, *Reflecții asupra crimei organizate*, în Revista de drept penal, nr. 3/1997, p. 43

imediat criticată, pentru că lipsea elementul de **violență** pentru atingerea scopurilor organizației.

Pe baza mai multor sugestii, departamentul pentru crimă organizată din cadrul INTERPOL-ului a redefinit această noțiune: „Ca orice grup criminal având o structură de corp constituit care are ca scop obținerea de profituri prin mijloace ilegale, adesea folosind teama și corupția”

În proiectul de rezoluție al Adunării generale a O.N.U., din anul 1996, la care și-a adus aportul și România se definește astfel conceptul de crimă organizată: „Activitățile desfășurate de orice grup format din cel puțin 3 persoane între care există raporturi ierarhice sau personale care permit celor aflați la conducere să se îmbogățească sau să controleze teritorii sau piețe interne sau străine, prin folosirea violenței, corupției, urmând fie să desfășoare o activitate infracțională, fie să se infiltreze în economia legală, folosind în special mijloacele de mai jos:

- a. traficul de stupefiante și spălarea banilor;
- b. traficul de carne vie;
- c. traficul de obiecte din patrimoniul național;
- d. falsul de monedă;
- e. furtul de materiale radioactive;
- f. actele teroriste;
- g. traficul de arme și materiale explozive;
- h. traficul de autoturisme;
- i. coruperea funcționarilor”.¹⁵²

Expresia „crimă organizată”, se arată în rezoluție, include orice faptă comisă de un membru al unui grup, cu ocazia desfășurării activității infracționale de către grupul respectiv.

În actul internațional menționat se propune ca statele să sancționeze participarea sau asocierea la un grup al crimei organizate în scopul comiterii de infracțiuni, să se prevadă posibilitatea de a fi angajată răspunderea penală a

¹⁵² Din proiectul de rezoluție al Adunării Generale al O.N.U. din 1996.

persoanelor morale care obțin profituri dintr-o organizație criminală sau care servesc drept acoperire unei asemenea organizații.

Cele mai multe analize despre criminalitate sau crimă organizată, indiferent de exprimare, sunt prea vagi pentru a releva elemente naționale, proprii crimei organizate. Unele analize se bazează pe o singură calitate a crimei organizate, iar altele combină un număr de caracteristici într-un concept multidimensional al formelor organizate de infraționalitate.

Criminalitatea abordează tipuri certe de activități criminale. De exemplu, procurarea de bani, bunuri și servicii ilegale, fără a ține cont de tipul organizației, de cei implicați în aceste activități. Tot aici se încadrează și traficul de stupefiante, carne vie, opere de artă, arme etc.¹⁵³

Criminalitatea organizată este percepută, în esență, ca o realitate socială în care structurile criminale și cele legale sunt părți integrante ale aceluiași sistem corupt social, politic și economic, fără a ține seama de tipul de acțiuni promovate sau de tipurile de organizații ale celor ce susțin acest sistem.¹⁵⁴

Noua dimensiune a „criminalității organizate a mobilizat statele în sensul focalizării eforturilor pentru combaterea acestui flagel, sens în care la Palermo - Italia, între 12 și 15 decembrie 2000 peste 120 de state membre ale O.N.U. au semnat Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate și Protocoalele anexe acesteia. Conștiente de amplificarea și diversificarea criminalității organizate, precum și de faptul că eforturile naționale nu sunt suficiente pentru combaterea acestui fenomen, statele membre ale Organizației Națiunilor Unite au decis să-și unească forțele pentru stabilirea unor instrumente juridice care să fundamenteze cooperarea internațională și care să permită dinamizarea acțiunilor de detectare și combatere a criminalității organizate. Convenția adoptată de O.N.U. a fost ratificată de România prin Legea nr. 565/2002¹⁵⁵.

¹⁵³ Stancu, E., *op. cit.*, p.657.

¹⁵⁴ Ibidem, p.658.

¹⁵⁵ Legea nr. 565/2002 pentru ratificarea Convenției O.N.U. împotriva criminalității transnaționale

Convenția este primul tratat O.N.U. destinat luptei contra crimei organizate și acoperă, din punct de vedere juridic următoarele domenii:

- protecția suveranității;
- participarea la activitatea unui grup criminal;
- spălarea produselor infracțiunii;
- spălarea banilor;
- corupția;
- responsabilitatea penală a persoanelor juridice;
- urmărirea, judecarea și sancționarea infracțiunilor;
- sechestrul și confiscarea;
- cooperarea internațională în materia confiscării;
- transferul persoanelor condamnate;
- asistența juridică în materie penală;
- tehnica anchetelor speciale;
- protecția martorilor;
- asistarea și protecția victimelor infracțiunii;
- cooperarea dintre serviciile de depistare și reprimare a infracțiunilor
- colectarea, analiza și schimbul informațiilor.

Totodată, în Convenție sunt definite și expresiile ce caracterizează fenomenul:

- **grup infracțional organizat** grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă de timp și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta convenție, pentru a obține direct sau indirect un avantaj financiar sau alt avantaj material;

- **grup structurat** - grupul care nu s-a constituit la întâmplare pentru a comite neapărat o infracțiune și care nu deține neapărat un anumit rol de continuitate sau de structură elaborată pentru membrii săi;

organizare, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și a copiilor, precum și a protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe nave, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

➤ **infrațiune gravă** - un act care constituie o infrațiune pasibilă de o pedeapsă privativă de libertate al cărui maxim nu trebuie să fie mai mic de 4 ani sau o pedeapsă mai gravă.

Acest document juridic internațional mai definește noțiunile de bunuri, produsele infracțiunilor, sechestrarea și confiscarea, infracțiunea principală; livrare supravegheată etc.

Incriminarea participării la un grup infracțional organizat se referă la:

- participarea la infracțiuni în formă consumată sau tentativă;
- fapta de a organiza, a conduce, a facilita, a ajuta sau a încuraja ori favoriza prin sfaturi sau acte materiale săvârșirea de infracțiuni grave;
- participarea la asemenea activități atât în calitate de autor sau coautor, cât și în calitate de complice, instigator sau favorizator.

Crima organizată reprezintă un fenomen social grav, care cunoaște în toată lumea nu numai o amploare deosebită, dar și noi și variate forme, cum ar fi atragerea în activități criminale a societăților comerciale, cu ramificații ce depășesc granițele naționale. Societățile comerciale din această categorie, prin

metode de șantaj și amenințare obțin profituri uriașe și, sub o „aparență legală” le repun în circuitul economic pentru a-și spori avantajele. De aceea statele comunității internaționale au considerat necesar să se reorienteze în sensul reglementării răspunderii penale a persoanelor juridice.

În domeniul dreptului internațional, identificăm numeroase instrumente juridice prin care se incriminează organizarea de întreprinderi ce desfășoară activități de crimă organizată și care atrage răspunderea penală a persoanelor juridice. Dintre acestea amintim:

A. Recomandarea Consiliului Europei nr. (88) 18 privind răspunderea întreprinderilor pentru săvârșirea de infracțiuni, precizând în primul său alineat că „prejudiciul considerabil cauzat persoanelor particulare de numărul de infracțiuni comise, în exercițiul activităților specifice întreprinderilor”, oferă principalele direcții de luat în considerare de către fiecare stat, cu ocazia

reglementării acestei instituții juridice. Dintre aceste direcții, cele mai importante sunt:

- recomandă statelor să rețină răspunderea penală a întreprinderilor, indiferent dacă a fost sau nu identificată persoana fizică autoare a infracțiunilor sau a omisiunilor cu caracter infracțional;
- organizarea răspunderii întreprinderilor nu trebuie să exoneraze de răspundere persoanele fizice implicate;
- necesitatea de a reține o culpă proprie a persoanei juridice, distinctă de cea a persoanei fizice chemate să o reprezinte.

B. Al doilea protocol al Convenției privind protecția intereselor financiare ale comunității europene (în continuare Protocol) adoptat prin Actul Consiliului Uniunii Europene din 19 iunie 1997, apreciind că statele membre consideră lupta contra criminalității, ce aduce atingere intereselor financiare ale comunității europene, ca o problemă de interes comun, ținând de cooperarea interstatală, de Titlul VI al Tratatului, a vizat în particular răspunderea persoanei juridice, confiscarea și spălarea capitalurilor.

În ceea ce privește răspunderea persoanelor juridice, art. 3 cere statelor membre să ia măsurile necesare pentru a asigura că persoanele juridice pot fi, trase la răspundere penală pentru trei categorii de infracțiuni: fraudă, corupție activă și spălarea capitalurilor. Pentru ca răspunderea persoanelor juridice să fie angajată, infracțiunea trebuie să fie comisă în următoarele **condiții**:

- în numele persoanei juridice;
- de orice persoană acționând fie individual, fie ca membru al unui organ al persoanei juridice care are atribuții de conducere în interiorul ei, pe una dintre următoarele **baze alternative**:

- puterea de reprezentare a persoanei juridice;
- autoritatea de a lua decizii în numele persoanei juridice;
- autoritatea de a exercita un control în interiorul persoanei juridice.

Răspunderea persoanei juridice va fi angajată și pentru participarea la

comiterea acestor infracțiuni în calitate de complice sau instigator și, de asemenea, la tentativa acestor fapte.

De asemenea, art. 3 al Protocolului face precizări și cu privire la genul de conduită pentru care persoana juridică poate fi trasă la răspundere. Paragraful 2 al art. 3 prevede că, în afara cazurilor prevăzute la paragraf 1, persoana juridică trebuie să fie ținută responsabilă și atunci când lipsa supravegherii sau a controlului din partea unei persoane vizate în paragraf 1 a făcut posibilă comiterea unei fapte de natura celor avute în vedere de Protocol.

Conform art. 3 paragraf 3, răspunderea persoanei juridice nu trebuie să excludă răspunderea persoanelor fizice autoare, complice sau instigatoare la faptele amintite.

În plus, art. 4 descrie sancțiunile sugerate a fi aplicabile persoanelor juridice. Sancțiunile trebuie să fie efective, proporționale și descurajante. Categoriile de sancțiuni recomandate sunt următoarele:

- amenda, care poate avea un caracter penal sau nepenal;
- alte sancțiuni care pot fi eventual adăugate și care ar putea fi:
 - măsuri de excludere de la beneficiul unei facilități sau al unui ajutor public;
 - plasarea sub supraveghere judiciară;
 - dizolvarea judiciară.

C. Tot în cadrul U.E. au fost adoptate două acțiuni comune:

- Acțiunea comună din 21 decembrie 1989, adoptată de Consiliul Europei pe baza art. 3 al Tratatului U.E., referitoare la incriminarea participării la o organizație criminală în cadrul statelor membre ale U.E. Solicitând statelor să incrimineze sub aspectul sancțiunii penale efective, proporționale și disuasive, anumite compartimente care denotă participarea conștientă la activitățile unei organizații criminale, acțiunea comisă cere, în art.3, statelor membre să se asigure că împotriva persoanelor juridice poate fi angajată răspunderea penală sau, în lipsa acesteia, altfel de răspundere pentru comiterea infracțiunilor care

fac obiectul acțiunii comune, „precizând că această răspundere va fi angajată după modalitățile ce vor fi definite de dreptul intern al fiecărei țări”. Documentul face, de asemenea, referire la necesitatea de a sancționa, în paralel, persoanele fizice vinovate, ca și caracterul efectiv, proporțional și descurajant al sancțiunilor aplicabile, sancțiuni care trebuie să aibă o natură patrimonială și economică.

- Acțiunea comună din 22 decembrie 1998, relativă la corupția în sectorul privat, are ca obiect incriminarea faptelor de corupție în medii profesionale sau comerciale, considerând că o acțiune eficace contra criminalității organizate trebuie să prevadă o politică globală de luptă împotriva corupției.

La nivelul O.E.C.D., în 17 decembrie 1997, a fost adoptată Convenția pentru lupta împotriva corupției funcționarilor publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale. Acest act internațional este foarte succint, lăsând statelor membre posibilitatea ca în conformitate cu principiile lor naționale să incrimineze infracțiunile ce fac obiectul acestui document.

D. La nivelul Consiliului European, au fost adoptate două convenții ce se referă la problema pusă în discuție, și anume:

- prima este **Convenția pentru protecția mediului prin mijloace de drept penal**, din 4 noiembrie 1998. Pornind de la constatarea că atingerile aduse mediului tind să antreneze consecințe grave și, astfel, necesită măsuri cu caracter penal, documentul cere statelor, în art. 9, să adopte măsurile necesare pentru a sancționa penal sau administrativ, atunci când o infracțiune contra mediului a fost comisă.

- **Convenția penală împotriva corupției**, adoptată la 27 ianuarie 1999. Această convenție conține în art. 18 și art. 19 aceleași dispoziții detaliate privind răspunderea persoanei juridice.

Secțiunea a 2-a

Grupul infracțional în deciziile-cadru și recomandările Comisiei Europene

Dacă criminalitatea organizată tinde să devină, din ce în ce mai mult, o caracteristică a vieții contemporane, internaționalizarea acesteia a impus tuturor statelor moderne să acorde o atenție deosebită fenomenului, prin legiferări la nivel național, european și internațional. Preocupări intense în această privință a avut și are Uniunea Europeană, care prin adoptarea deciziilor-cadru a reglementat diferite domenii ale crimei organizate. Dintre aceste acte juridice europene, cele mai semnificative sunt:

A. Decizia-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului

Uniunea Europeană consideră că terorismul constituie o serioasă încălcare a principiilor democrației și a statului de drept și incriminează infracțiunile teroriste ca acte intenționate prin care se aduce atingere gravă unei țări sau unei organizații internaționale, atunci când sunt săvârșite cu **scopul** (art. 1)¹⁵⁶;

- de a intimida grav o populație;
- de a constrânge nelegitim puterile publice sau o organizație internațională să îndeplinească sau să se abțină a îndeplini un act oarecare;
- de a destabiliza grav sau de a distruge structurile politice fundamentale, constituționale, economice sau sociale ale unei țări sau organizații internaționale.

În aceasta direcție, vor fi considerate a fi **infracțiuni teroriste**:

- atingerile aduse vieții unei persoane care poate cauza moartea;
- atingerile grave ale integrității fizice a unei persoane;
- răpirea sau luarea de ostatici;
- faptul de a cauza distrugerii masive unei instalații guvernamentale sau

¹⁵⁶ Publicată în *Jurnalul Oficial*, L. 164 din 22.06.2001

publice, unui sistem de transport, unei infrastructuri, inclusiv unui sistem informatic, unui loc public sau unei proprietăți private, susceptibile să pună în pericol vieți umane sau să producă pierderi economice considerabile;

- deturnarea de aeronave și de nave sau de alte mijloace de transport colective de pasageri sau de mărfuri;

- fabricarea, posesia, achiziționarea, transportul, furnizarea sau utilizarea de arme de foc, de explozibili, de arme nucleare, biologice și chimice;

- eliberarea de substanțe periculoase sau provocarea de incendii, inundații sau explozii care ar avea drept efect punerea în pericol a vieților umane;

- perturbarea sau întreruperea aprovizionării cu apă, electricitate sau orice altă resursă naturală fundamentală, care ar avea efect punerea în pericol a vieților umane;

- amenințarea de a înlăptui unul dintre comportamentele enumerate mai sus.

Actul juridic european definește grupul terorist ca „aceea asocieră structurată, a mai mult de două persoane, stabilită în timp și care acționează concertat în vederea săvârșirii de infracțiuni teroriste”.

Termenul „asocieră structurată” desemnează o asociație care nu s-a constituit la întâmplare pentru a săvârși imediat o infracțiune și care nu are în mod necesar roluri formal definite pentru membrii săi, continuitate în compoziție sau structură elaborată. Prin urmare, sunt incriminate atât faptele de conducere a unui grup terorist, cât și participarea la activitățile unui astfel de grup și deci se sancționează atât infracțiunea consumată, cât și tentativa, precum și participarea la astfel de grupuri în calitate de autori, coautori, complici sau instigatori.

B. Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului din 25 octombrie 2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunilor aplicabile în domeniul traficului ilicit de

droguri¹⁵⁷

Necesitatea combaterii consumului de droguri a fost recunoscută de către Uniunea Europeană ca reprezentând o amenințare pentru sănătatea, siguranța și calitatea vieții cetățenilor U.E., cât și pentru economia legală, stabilitatea și siguranța statelor membre.

De aceea, a incriminat la art. 2, următoarele fapte intenționate ca fiind considerate infracțiuni atunci când sunt săvârșite pe nedrept:

a) producerea, fabricarea, extragerea, prepararea, oferirea, comercializarea, distribuirea, vânzarea, livrarea în orice condiții, intermedierea, expedierea, transportul, importul sau exportul de droguri;

b) cultivarea macului opiaceu, a arborelui de coca sau a cannabisului;

c) deținerea sau achiziția de droguri în vederea desfășurării uneia dintre activitățile menționate la litera (a);

d) producerea, transportul sau distribuirea precursorilor, cunoscând ca aceștia urmează a fi utilizați la sau pentru producerea sau fabricarea ilicită de droguri.

Instigarea, complicitatea sau tentativa la infracțiunile de mai sus se pedepsesc. Sancțiunile penale aplicabile pentru astfel de infracțiuni trebuie să fie efective, proporționale și disuasive. Pentru infracțiunile prevăzute în art. 2, pedepsele privative de libertate trebuie să aibă o durată maximă între unu până la trei ani.

În cazul în care infracțiunea implică cantități mari de droguri sau infracțiunea implică drogurile cele mai dăunătoare pentru sănătate ori infracțiunea a produs vătămarea gravă a sănătății, mai multor persoane, sancțiunile privative de libertate trebuie să aibă o durată maximă de cel puțin cinci până la zece ani. Pedepsa privativă de libertate poate avea o durată

¹⁵⁷ Publicată în *Jurnalul Oficial*, L. 335/11.11.2004.

maximă de cel puțin cinci până la zece ani, în cazul în care infracțiunea a fost săvârșită în cadrul unei organizații criminale.

C. Decizia-cadru nr. 841 din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate¹⁵⁸

Acest act juridic a fost elaborat de către Consiliul Uniunii Europene, pentru a îmbunătăți capacitățile comune ale Uniunii și ale statelor membre în combaterea crimei organizate transnaționale. În înțelesul acestei decizii-cadru prin organizație criminală se desemnează „o asociație structurată, stabilită în timp, de mai mult de două persoane, care acționează concertat în vederea comiterii de infracțiuni pasibile de o pedeapsă privativă de libertate sau de aplicarea unei măsuri de siguranță privative de libertate cu o durată maximă de cel puțin patru ani, sau de o pedeapsă mai severă, pentru a obține direct sau indirect, un beneficiu financiar sau de altă natură materială”.

Conform acestei Decizii, „asociația structurată” desemnează o asociație care nu este formată la întâmplare pentru comiterea imediată a unei infracțiuni și care nu prezintă în mod necesar roluri definite formal pentru membrii săi, continuitatea membrilor sau o structură dezvoltată.

Actul juridic european incriminează **ca fapte de crimă organizată**:

a) „comportamentul oricărei persoane care, în mod intenționat și în cunoștință de cauză privind fie scopul și activitatea generală a organizației criminale, fie intenția sa de a comite infracțiunile respective, ia parte în mod activ la activitățile criminale ale organizației, inclusiv prin furnizarea de informații și mijloace materiale, recrutarea de noi membri, precum și toate formele de finanțare ale activității acesteia, cunoscând că această participare va contribui la realizarea activităților infracționale ale organizației”;

b) „comportamentul oricărei persoane, constând în încheierea unui acord cu una sau mai multe persoane cu privire la exercitarea unei activități care, în cazul în care ar fi pusă în aplicare, ar echivala cu comiterea infracțiunilor

¹⁵⁸ Publicată în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*, nr. 300 din 11.11.2004.

menționate la art. 1, chiar dacă persoana respectivă nu participă la executarea propriu-zisă a respectivei activități”.

Decizia-cadru prevede și circumstanțe de nepedepsire sau de reducere a pedepsei dacă infractorul:

- renunță la activitățile infracționale;
- furnizează autorităților administrative sau judiciare informații pe care acestea nu ar fi fost capabile să le obțină altfel;
- să prevină, să pună capăt sau să limiteze efectele infracțiunii;
- să identifice și să îi defere justiției pe ceilalți infractori;
- să găsească dovezi;
- să priveze organizația criminală de resurse ilicite sau de beneficiile rezultate din activitățile sale infracționale;
- să împiedice ca alte infracțiuni asemănătoare să fie comise în viitor.

Prin același act juridic european se instituie răspunderea penală pentru persoanele juridice pentru oricare dintre infracțiunile de crimă organizată, comise în beneficiul lor de orice persoană activând fie individual, fie ca membru al unui organ al persoanei juridice și care deține o poziție de conducere în cadrul persoanei juridice, bazată pe unul din următoarele elemente:

- puterea de a reprezenta persoana juridică;
- autoritatea de a lua decizii în numele persoanei juridice;
- autoritatea de a exercita controlul în cadrul persoanei juridice.

Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanelor fizice care sunt autori sau complici la oricare dintre infracțiunile de crimă organizată.

Sancțiunile aplicabile persoanei juridice pot consta în amenzi penale, dar și alte sancțiuni cum ar fi:

- anularea dreptului de a primi avantaje sau ajutor public;
- interdicția temporară sau permanentă de a exercita o activitate comercială;

- plasarea sub control judiciar;
- lichidarea temporară;
- închiderea temporară sau permanentă a proprietăților care au fost folosite pentru comiterea infracțiunilor.

În stabilirea competenței de jurisdicție se va ține seama de următorii factori:

- statul membru pe teritoriul căruia s-au produs actele;
- statul membru unde făptașul este cetățean sau rezident;
- statul membru de origine al victimelor;
- statul membru pe teritoriul căruia a fost descoperit făptașul.

D. Decizia nr. 2008/615/JAI a Consiliului U.E. din 23 iunie 2008 privind intensificarea cooperării transfrontaliere, în special în domeniul combaterii terorismului și a criminalității transfrontaliere¹⁵⁹

Această decizie stabilește regulile pe baza cărora autoritățile judiciare din statele membre pot schimba rapid și eficient date și informații în vederea desfășurării cercetărilor penale, cu privire la infracțiunile de terorism și crimă organizată.

Schimbul de date și informații între statele membre cuprinde următoarele domenii:

- dispoziții privind condițiile și procedura de transfer automatizat al profilurilor ADN. al datelor dactiloscopice și al anumitor date referitoare la înmatricularea vehiculelor la nivel național;
- dispoziții privind condițiile de furnizare de date referitoare la evenimente majore care au o dimensiune transfrontalieră;
- dispoziții privind condițiile de furnizare a informațiilor pentru prevenirea infracțiunilor teroriste:
- dispoziții privind condițiile și procedura pentru intensificarea cooperării

¹⁵⁹ Publicată în *Jurnalul Oficial*, L. 210 din 06.08.2008.

poliției la nivel transfrontalier prin diferite măsuri.

Decizia cuprinde dispoziții și cu privire la protecția și la asistența agențiilor altor state care traversează frontiera, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, răspunderea civilă și penală a acestora.

Secțiunea a 3-a

Exemplificări privind grupul infracțional în alte legislații penale

► **Legislația franceză** incriminează crima organizată în art. 450-1-450-3 C.pen., astfel:

Art. 450-1 - „Constituie o asociație de răufăcători orice grupare formată sau înțelegere stabilită în vederea pregătirii, constând din una sau mai multe fapte materiale, a uneia sau mai multor crime sau a uneia sau mai multor delictede pedepsite cu 10 ani închisoare.

Participația la o asociație de răufăcători este pedepsită cu 10 ani închisoare și 1 milion de franci amendă”.

Art. 450-2 - „Orice persoană care a participat la o grupare sau înțelegere definită prin art. 450-1 este scutită de pedeapsă dacă, înainte de orice urmărire,

denunță gruparea sau înțelegerea autorităților competente și permite identificarea celorlalți”.

Art. 450-3 - „Persoanele fizice vinovate de infracțiunea prevăzută de art. 450-1 vor suferi, de asemenea, diferite pedepse complementare”.

Art. 132-7 - „Constituie o bandă organizată, în sensul legii, orice grupare formată sau orice înțelegere stabilită în vederea pregătirii constând dintr-una sau mai multe fapte materiale, a uneia sau mai multor infracțiuni”. Această circumstanță atrage agravarea pedepsei acolo unde legiuitorul o prevede explicit în partea specială.

Art. 222-34 - Incriminează „fapta de a conduce sau organiza o grupare

având ca obiect producerea, fabricarea, importul, exportul, transportul, deținerea, oferirea, cedarea, achiziționarea sau întrebuințarea ilicită de stupefiante: pedeapsa este privațiunea de libertate pe viață și 50 milioane franci amendă”.

Art. 222-38 C.pen. francez incriminează „faptul, prin orice mijloc fraudulos, de a facilita justificarea falsă a originii resurselor sau bunurilor autorului uneia dintre infracțiunile menționate în art. 222-37 (trafic de stupefiante) sau de a aduce cu bună știință concursul la orice operație de plasare, disimulare sau conversiunea produsului într-o astfel de infracțiune”.

Odată cu noul Cod penal francez intrat în vigoare la 1 martie 1994, comiterea unei infracțiuni în bandă organizată constituie o circumstanță agravantă într-un mod mai larg decât înainte, când această circumstanță agravantă nu cuprindea decât furtul, degradările și deteriorările, care se aplică azi și escrocheriei, extorcării de fonduri, falsificării monedei, tănuirii și traficului de stupefiante. De altfel, cum rezultă din textul de lege mai sus reprodus, șeful unei organizații criminale riscă privarea de libertate pe viață.

În anul 1994, a fost creată în Franța în cadrul Direcției afacerilor criminale și grațierii, o nouă subdirecție a afacerilor economice și a luptei împotriva crimei

organizate. Ea este însărcinată să coordoneze acțiunea de ansamblu a parchetelor și cea a diverselor administrații¹⁶⁰.

Legiuitorul francez a prevăzut, totodată, și niște facilități în caz de denunțare: astfel, legea acordă o scutire de pedeapsă denunțatorului care permite să se evite realizarea unui act de trădare sau cu caracter terorist (art. 414-2 C.pen.) și o reducere de pedeapsă la jumătate față de denunțatorul care permite să înceteze un trafic de stupefiante și să identifice dacă este cazul și alți

¹⁶⁰ Pentru amănunte, vezi Pradel, Jean; *Droit Penal compare*, Editura Codes Dolloz, Paris, 1996.

vinovați (art. 222-43 C.pen).

La fel, pentru eficientizarea luptei contra crimei organizate, printr-o lege din 1991 [azi art. 706-32 alin.(2), C.pen.] permite ofițerilor de poliție judiciară și funcționarilor de la vamă să dețină droguri și să le pună la dispoziția persoanelor care fac trafic, cu condiția să obțină autorizația procurorului Republicii sau a judecătorului care știe de afacere.

► **Legislația italiană**

În Italia, fenomenul mafiot care a cuprins întreaga societate a determinat legislativul să intervină cu severitate.

O primă lege din anul 1992 a adăugat Codului penal un nou articol 416 bis după care simplul fapt „de a face parte dintr-o asociație de tip mafiot, formată din trei sau mai multe persoane, este pedepsit cu închisoare de la 3 la 6 ani. Acei care inițiază, conduc sau organizează asociația sunt pedepsiți, numai pentru aceasta cu închisoare de la 4 la 9 ani”.

Art. 416 - incriminează că: „Trei sau mai multe persoane care se asociază în scopul comiterii mai multor delictе, acei care inițiază, constituie și organizează asociația sunt pedepsiți numai pentru aceasta cu închisoarea de la 3 la 7 ani. Pentru fapta de participare la asociație, pedeapsa este închisoarea de la 1 la 5 ani. Conducătorii vor suferi aceeași pedeapsă ca și inițiatorii. Dacă asociații străbat înarmați localitățile sau căile publice se aplică închisoarea de la

5 la 15 ani. Pedeapsa se majorează dacă numărul celor asociați este de 10 persoane sau mai mare”.

O asemenea asociație este pedepsită de legea italiană conform art. 416 bis și atunci când „cei care fac parte din ea se prevalează de forța de intimidare a legăturii dintre asociați cu condiția supunerii și tăcerii, care derivă din aceasta, pentru comiterea de infracțiuni, pentru obținerea direct sau indirect, a gestiunii sau controlului activității economice, concesiunii, autorizații, antreprize și

servicii publice sau pentru a realiza profituri ori avantaje ilicite pentru sine sau pentru alții”. Această dispoziție a fost larg utilizată în dreptul italian în ultimii ani. A doua lege, din anul 1992, luată în mare parte în urma asasinării magistraților care au luptat cu mare energie împotriva mafiei (procurorul Borsellino și judecătorul Falcone) a modificat art. 416, reprimând prin acesta și faptul de a „împiedica sau a obstrucționa libera exercitare a votului sau pentru a procura voturi pentru ei sau pentru alții cu prilejul consultărilor locale” contra banilor.

Textul de lege prevede și o agravantă și anume atunci când „asociația este înarmată”.

„Asociația se consideră înarmată când participanții au la dispoziție, pentru realizarea scopurilor asociației, arme, materiale explozive, chiar ascunse sau ținute în depozite.

Dacă activitatea economică asupra căreia asociații înțeleg să-și asume sau să-și mențină controlul este finanțată, în totalitate sau în parte cu prețul, produsul sau profitul obținut din infracțiuni, pedepsele se majorează de la o treime la jumătate”.

În Italia se utilizează și procedura „agenților provocatori”, introdusă prin decretul Președintelui Republicii din 9 octombrie 1990, care permite polițiștilor să procedeze la o cumpărare simulată a drogului, cu obligația de a anunța procurorul Republicii (art. 97).

► Și în **Elveția** este incriminată crima organizată, în special, în domeniul spălării banilor.

Astfel art. 305 bis C.P. elvețian incriminează: „Pe cel care ar comite un act propriu să antreneze identificarea originii, descoperirea sau confiscarea valorilor patrimoniale de care el știa sau trebuia să prezume că provin dintr-o crimă”.

În versiunea elvețiană, elementul moral al infracțiunii este, deci, conceput

foarte larg pentru că dolului propriu-zis, legiuitorul adaugă dolul eventual (trebuia prezumat).

În ceea ce-l privește pe condamnat, este întotdeauna obligatorie confiscarea lucrurilor care au servit sau au fost destinate la comiterea infracțiunii, precum și a lucrurilor care reprezintă prețul acestora, produsul sau profitul care constituie folosul obținut. Pe lângă acestea, este decăzut din dreptul la diferite permise, concesiuni, antreprize. Dispozițiile legale se aplică și organizației Camorra, precum și altor asociații, oricum ar fi pe plan local denumite care, prevalându-se de forța intimidantă a legăturii dintre asociații, urmăresc scopuri asemănătoare celor ale organizațiilor de tip mafiot.

De altfel, începe să apară în câteva legislații conceptul de „anchetă proactivă”, poliția putând proceda la măsurile de demascare a infractorilor asupra cărora probele sunt încă subțiri (interceptarea și ascultarea convorbirilor, intrarea în locuința deținută de infractori într-o manieră secretă) pentru a face constatările necesare. Astfel de posibilități există și în Germania, Belgia, Olanda, Italia etc.

La fel, în Italia, până la legea din 28 iulie 1984 se autoriza pentru crimele cele mai grave o detenție provizorie, putând atinge 11 ani (art. 272 C.pen. astăzi abrogat). La fel și dreptul clasic la tăcere, drag dreptului din common law, dispare pentru infracțiunile grave.

► Legislația americană (RICO)

The Racketeering Influenced & Corrupt Organizations Act constituie una din cele mai criticate, dar și una din cele care exercită o deosebită influență socială. În realitate este vorba de un complex de reglementări ale statelor sau legi federale în care sunt enumerate infracțiunile specifice grupului criminal și pe care procurorul trebuie să le dovedească pentru a fi justificată urmărirea atât

pentru crima de a fi constituit o organizație, cât și pentru întreaga activitate desfășurată de grupul criminal.¹⁶¹ Aceste infracțiuni sunt următoarele: amenințare, răpire, omor, incendiu, jocuri de noroc, spargere, jaf, estorcare de bani cu forța ori prin amenințare, corupție, fals, fraudă poștală, prostituție, trafic de narcotice, delapidare.

Secțiunea 1962 din Codul Statelor Unite definește activitatea de **racket** și că: „Utilizarea sau investirea de bani sau de profituri obținute prin activitatea de racket pentru a dobândi o întreprindere angajată în operațiuni de comerț în statele americane sau de a obține asemenea întreprinderi pentru desfășurarea activităților de *racket*”.

Asocierea care desfășoară activități de *racket* poate fi formată din orice individ, societate de persoane sau de capitaluri sau din orice asociație de fapt fără personalitate juridică.

Practica judiciară americană a decis că subzistă o asociație de tip *racket* dacă asociația nu prezintă absolut toate trăsăturile acestui tip de asociere. Aceste asociații au un caracter de continuitate și sunt formate de persoane care s-au asociat pe bază de ierarhie și consimțământ.

Persoanele care participă la activitățile RICO sunt socotite complici, cu condiția ca ele să fi consimțit să participe direct sau indirect la afacerile asociației într-un mod care să releve activitatea de *racket*. RICO poate cuprinde în sfera sa și întreprinderi legale care desfășoară totodată și activități ilegale, precum și alte organizații ilegale sau criminale.

Un alt instrument de combatere a crimei organizate în legislația penală americană este incriminarea complicității. În legislația penală americană se sancționează complicitatea ca delict distinct atunci când cel puțin două persoane se înțeleg să comită un act ilegal sau un act legal prin mijloace ilegale sau un act tinzând la realizarea unei infracțiuni.

În concepția nord-americană, în funcție de activitățile pe care le

¹⁶¹ Palmiotto, M. J., *op. cit.*, p. 507.

desfășoară, pe lângă activitățile de *racketing*, se disting și următoarele tipuri de organizații criminale:¹⁶²

- „operațiuni de vicii” - grupuri de indivizi care desfășoară o activitate continuă prin furnizarea de bunuri și servicii ilegale, cum sunt: narcoticele, prostituția, jocurile de noroc, cămătăria;

- „furtul” - grupuri de indivizi care se angajează într-un tip particular de furt, bazat pe continuitate, cum ar fi fraudă, escrocheria, jaful, furtul de mașini, achiziționarea de bunuri de date pentru revânzare;

- „bande” - grupuri de indivizi cu interese comune ori apartenență socială, care se asociază în vederea comiterii unor activități ilicite, pentru a se impune într-o comunitate (bande de tineri, cluburi de motocicliști, bande de deținuți);

- „teroriști” - grupuri de indivizi care se asociază pentru a comite acte criminale spectaculare, cum ar fi asasinatul și răpirile de persoane publice, pentru a submina încrederea publică în stabilitatea guvernamentală, din motive politice ori pentru satisfacerea unor revendicări.

► **Alte legislații penale**

Un alt exemplu de severitate în materie de crimă organizată întâlnim în Irlanda de Nord, art. 2 din Legea nr. 1989 este redactat astfel:

„O persoană este vinovată de infracțiune dacă:

- a) aparține sau practică apartenența la o organizație proscrisă;
- b) încurajează un susținător al unei organizații proscrise altfel decât prin aport de bani sau de bunuri;

- c) participă sau asista la un angajament sau organizare a unei reuniuni de trei sau mai multe persoane (fie că este vorba sau nu de o reuniune la care publicul este admis) ,știind că aceasta reuniune este destinată:

- să ajute o organizație interzisă;
- să favorizeze activitățile unei astfel de organizații;
- să se adreseze unei persoane aparținând sau făcând profesia de a

¹⁶² Palmiotto, M. J., *op. cit.*, p 507.

aparține unei astfel de organizații”;

Este deci un delincvent de crimă organizată persoana care, chiar dacă nu face nici cel mai mic act material, se mulțumește să aparțină unei organizații criminale sau să asiste la o reuniune având ca obiect ajutorul terorismului.

Se poate de asemenea cita art. 1 din Legea greacă nr. 1916/1990 despre crima organizată în general: este incriminată „fondarea sau participarea la o organizație cumulativă a unei serii (foarte largi) de infracțiuni ca: omorul, incendierea voluntară, atentatele contra instituțiilor polițienești, traficul de stupefiante”.

► Pedepsele

În ceea ce privește pedepsele pentru faptele de crimă organizată majoritatea legislațiilor nu evită să prevadă pedepse lungi. Pentru faptele grave, multe legislații prevăd pedeapsa pe viață, ca în Anglia, Germania și Franța. Traficul de stupefiante antrenează o pedeapsă severă: privarea de libertate perpetuă sau de 20 ani, în Franța (art. 222-34 și 222-334 C.pen.), 23 de ani, în Spania (legea din 1988), 20 de ani minimum, în Italia, 12 ani maximum, în Țările de Jos etc.

Pentru a proceda la această severitate, legiuitorii urmeză două tehnici¹⁶³ și anume:

➤ severitatea directă prin instituirea diverselor incriminări pedepsite mai mult sau mai puțin dur, asociate unele dintre ele unor circumstanțe agravante, ca săvârșirea în bandă organizată sau calitatea de minor a persoanei căreia i se

oferă droguri (spre exemplu, Franța - prin art. 222-34, C.pen.) sau, plecând de la infracțiunea de bază, cea de trafic, legiuitorul prevede un număr mare de circumstanțe agravante: victima este minor, traficul are loc într-un spațiu public, cantitatea de droguri este considerabilă, traficanțul este funcționar sau aparține unui grup difuzând drogul, legiuitorul creând alte noi circumstanțe agravante

¹⁶³ Pradel, Jean, *op. cit.*, p.140.

(exemplul Spaniei).

➤ severitatea indirectă - în sensul în care pedepsele foarte blânde sunt prevăzute în favoarea „îndreptarului, căitului” sau persoanelor care se disociază de grupul criminal denunțând la poliție alți membri ai grupului (cazul Franței și al Italiei). În Italia este, fără îndoială, faptul cel mai uzitat al conceptului de „îndreptat”. Decretul din 9 octombrie 1994 (art. 74) despre traficul de droguri prevede o reducere la jumătate sau două treimi din pedeapsă în timp ce legea nr. 203 din 1991 prevede o reducere cu o treime din jumătate.

În același timp, severitatea legilor penale în materia criminalității organizate se manifestă și în refuzul liberărilor condiționate.

Franța cunoaște, după anul 1978, regimul zis „al siguranței” în virtutea căruia persoanele condamnate pentru câteva infracțiuni grave după lege, nu beneficiază de-a lungul executării pedepsei de nici o măsură de liberare condiționată, semi-libertate sau permis de ieșire (art. 132-23 C.pen.).

În același spirit, Curtea Supremă a Statelor Unite reduce conceptul de drepturi ale deținutului în materie de primire a publicațiilor și a vizitelor. Astfel, o hotărâre din anul 1989 a decis că dacă o reglementare penitenciară enumeră categorii de vizitatori susceptibili a fi excluși, deținutul nu are alt drept de vizitator în afară de listă.

Pentru represiunea și combaterea infracțiunilor de crimă organizată, în legislațiile diferitelor state s-au prevăzut și unele măsuri de siguranță. Spre exemplu, în Franța este cunoscută instituția expulzării într-o colonie (Guyana) care se adaugă la o pedeapsă privativă de libertate. În Marea Britanic sau Irlanda de Nord se prevede excluderea, pentru trei ani, a oricărei persoane care s-a

remarcat prin pregătire, săvârșire sau instigare la acte de terorism. Individul victimă a unei asemenea măsuri n-are decât 7 zile pentru a contesta această măsură la administrația *Secretary of State*.

În același sens, al măsurilor de siguranță care însoțesc cel mai adesea o

pedeapsă privativă de libertate, putem cita legea italiană din anul 1992 legată de mafie, care a introdus obligația de sejur într-o comună determinată ca măsură de prevenție. Procurorul național anti-mafia a decis această măsură cu privire la indivizii care sunt pe punctul „de a comite grave delikte”, utilizând o structură mafiotă. Măsura durează maxim un an. Cel interesat poate face recurs după judecarea anchetei preliminare, apoi în fața Curții de Casație.

Pedeapsa cu moartea este menținută în multe țări din Asia și Africa. În America Latină câteva state o conservă sau chiar o restabilesc, de exemplu, Peru (legea din 3 august 1993).

În S.U.A. problema divizează juriștii, mai ales din cauza Amendamentului 8 care prevede că „nimeni nu va fi supus unei pedepse crude și neobișnuite” ceea ce duce la întrebarea asupra pedepsei capitale în unele state componente care încă o mai aplică. Trebuie să mai arătăm că, în S.U.A., Curtea Supremă nu declară neconstituțională pedeapsa cu moartea și este admisă astfel de numeroase legi, mai ales legile de stat.

Secțiunea a 4-a

Grupul criminal organizat în legea penală română

Conștiente de recrudescența criminalității organizate, care în ultimele decenii a luat proporții deosebite, precum și de faptul că eforturile internaționale nu sunt suficiente pentru combaterea acestui fenomen, dacă statele membre nu elaborează instrumente juridice adecvate, autoritățile române au elaborat incriminări pentru combaterea crimei organizate.

Separat de definiția și trăsăturile doctrine ale crimei organizate, legiuitorul român, în baza Convenției O.N.U. cu privire la lupta împotriva criminalității organizate, definește conceptul în art. 2 lit. a) din Legea nr

39/2003¹⁶⁴ în felul următor: „Grup infracțional organizat - grupul structurat format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material”¹⁶⁵.

Din definiția legală de mai sus putem desprinde principalele trăsături ale conceptului de **grup infracțional organizat** (crimă organizată)¹⁶⁵:

- de regulă, aceste activități de crimă organizată sunt desfășurate de grupuri de infractori compuse, în concepția legii române, din cel puțin trei persoane. Acest grup se bazează pe o structură organizată bine definită, cu statut, reguli de comportare, ritualuri de aderare, ierarhizări de funcții și atribuții, cu șefi și subalterni care își propun să desfășoare activități ilicite organizate și cu eficiență maximă. Așadar, nu poate exista grup infracțional organizat dacă nu există o organizare, reguli de acționare, o ierarhizare în rândul membrilor și o repartizare a valorilor. De asemenea, caracterul de grup organizat presupune și planificare, organizare, control, procurare de instrumente, mijloace, informații, folosirea de combinații etc.

Astfel, în practică s-a decis că fapta inculpatului A.C. de a se asocia la o grupare infracțională care avea ca obiect traficul de droguri pe relația America Centrală și de Sud - Europa Occidentală - România, din care făceau parte și inculpații A.C., U.A. și M.D., în care fiecare membru al rețelei avea sarcini precise, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de inițiere sau constituire de grupuri infracționale organizate, care inițial a fost incriminată de

art. 12 alin.(1) din Legea nr. 143/2000, iar după intrarea în vigoare a Legii nr. 39/2003, de către art. 7 din această lege.¹⁶⁶

Într-o altă speță, s-a decis că nu ne aflăm în prezența unui grup de cel

¹⁶⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 18 martie 2003

¹⁶⁵ A se vedea în același sens, Timoce, M.C., *Unele aspecte cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 7 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate*, în Revista Dreptul nr. 6/2004, p. 158

¹⁶⁶ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2294/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

puțin trei persoane, constituit cu reguli și structură bine determinată, întrucât din probele dosarului rezultă, în mod cert, că doar doi inculpați au ajuns la un moment dat pe perioada infracțională, să aibă legături aparent coordonate pentru realizarea comercializării drogurilor și nici un moment, nu a fost antrenată cea de a treia inculpată, respectiv D.T.P., care, în fapt, este concubina inculpatului P.C. și spre finalul realizării unor acte din lanțul infracțional, a fost nevoită, în virtutea conjuncturii și legăturilor preexistente de concubinaj cu inculpatul P.C., să aducă la îndeplinire cerințele acestuia, astfel că în cauză nu este îndeplinită latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 7 alin.(1) și (3) din Legea nr. 39/2003.¹⁶⁷

Caracterul structurat al grupului se manifestă nu numai obiectiv, ci și subiectiv, prin atitudinea psihică a membrilor care aparțin unui grup ce are ca scop săvârșirea unor infracțiuni grave, că trebuie să acționeze după anumite reguli prestabilite, că există o diviziune a muncii și o anumită ierarhizare între membrii ei.

Din punct de vedere juridic, un asemenea grup reprezintă o pluralitate constituită și nu o participație penală. Participația penală presupune pentru fiecare dintre participanți un anumit rol în săvârșirea infracțiunii.

În cazul grupului infracțional, membrii acesteia - cel puțin trei - pot să nu participe toți la săvârșirea infracțiunii sau infracțiunilor propuse: pot stabili ca o anumită infracțiune sau mai multe infracțiuni să fie săvârșite de unul sau unii dintre ei. Ba mai mult, pot recruta pentru săvârșirea infracțiunii sau a infracțiunilor executanți din afara grupului. Se creează în acest mod un organism autonom, distinct de cei ce vor avea rolul de autori, complici, instigatori la săvârșirea infracțiunii sau a infracțiunilor, organism menit să organizeze, să

găsească mijloace, să delibereze și să hotărască cu privire la infracțiunea sau

¹⁶⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4469/2006 , disponibilă pe site-ul www.scj.ro

infracțiunile ce urmează a fi săvârșite.

Cu privire la atitudinea psihică, apreciem că încă de la începutul constituirii grupului, membrii acestuia trebuie să cunoască faptul că fac parte dintr-o grupare creată tocmai pentru comiterea unor infracțiuni grave și trebuie să aibă reprezentarea clară a faptului că grupul funcționează după reguli prestabilite, că există o anumită ierarhizare în rândul membrilor. De asemenea, trebuie să-și cunoască, chiar în linii extrem de vagi, rolul și atribuțiile pe care le vor avea în cadrul grupului¹⁶⁸;

- aceste grupuri criminale **organizează**, pe baza divizării muncii, în mod minuțios, fiecare operație criminală asigurând informațiile necesare, mijloacele de executare, de transport, de valorificare a produselor infracțiunii. Pericolul provine din însăși constituirea și finanțarea grupului, al cărui scop este comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave. Grupurile criminale organizează chiar întreprinderi proprii prin înlăturarea concurenței și instaurarea unui adevărat monopol într-un anumit domeniu de activitate (de exemplu, în domeniul jocurilor de noroc, al producției și circulației băuturilor alcoolice, al substanțelor stupefiante, al traficului de arme etc.).

Practica arată că există organizații criminale care preiau adeseori întreprinderi care desfășoară activități legale și de larg interes economic (cum ar fi, șantiere de construcții, fabrici de produse alcoolice etc.) pe care le organizează cu maximum de eficiență, însușindu-și profiturile uriașe pe care le aduc. În asemenea cazuri, suntem în fața unei organizații legale în sânul căreia se comit fapte ilegale, ori sunt orientate spre asemenea scopuri;

- organizațiile criminale, **pe lângă șefii sau capii care conduc și dirijează din umbră activitățile ilegale, pe lângă membrii care au aderat formal la grupul infracțional respectiv sau au fost recrutați de acesta în mod special, se folosesc și de un număr de persoane care realizează în mod**

¹⁶⁸ Timocea, M. C., *op. cit.*, p.142.

permanent sau temporar obiectivele organizației criminale, în schimbul protecției pe care acestea le-o asigură și a sprijinului pe care îl vor primi la nevoie din partea asociației;

- grupul criminal trebuie să acționeze **o durată de timp, să aibă independență organizatorică și să urmărească comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave.**

Infracțiunile grave sunt definite prin Legea nr. 39/2003, în art. 2 lit. b). Astfel, sunt considerate **infracțiuni grave**: 1) Omorul, omorul calificat, omorul deosebit de grav; 2) Lipsirea de libertate în mod ilegal; 3) Sclavia; 4) Șantajul; 5) Infracțiunile contra patrimoniului, care au produs consecințe deosebit de grave; 6) Infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor; 7) Folosirea de monede și alte valori; 8) Divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operațiunile de import sau export, deturnare de fonduri, nerespectarea dispozițiilor privind importul de deșeuri și reziduuri; 9) Proxenetismul; 10) Infracțiunile privind jocurile de noroc; 11) Infracțiunile privind traficul de droguri sau precursori; 12) Infracțiunile privind traficul de persoane; 13) Traficul de migranți; 14) Spălarea banilor; 15) Infracțiunile de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum și infracțiunile în legătură directă cu infracțiunile de corupție; 16) Contrabanda; 17) Bancruta frauduloasă; 18) Infracțiunile săvârșite prin intermediul sistemului și rețelelor informatice sau comunicații; 19) Traficul de țesuturi sau organe umane; 20) Orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei maxim special este de cel puțin 5 ani.

Criteriile de delimitare folosite de legiuitor au fost natura infracțiunilor comise, cumulată în cazul infracțiunilor contra patrimoniului de urmarea imediată produsă și limitele de pedeapsă prevăzute de lege, mai exact minimul special;

- Grupul infracțional organizat trebuie să urmărească prin întreaga sa activitate, obținerea, direct sau indirect, „a unui beneficiu financiar sau alt

beneficiu material”, adică ceea ce în mod curent se înțelege prin **folos material**. Deci folosul urmărit trebuie să fie **patrimonial**, fiindcă în cazul unui scop nepatrimonial nu mai putem vorbi de grup infracțional organizat, ci doar de grup constituit în condițiile art. 167 C.pen. (complotul) sau ale art. 323 C.pen. (asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni). Folosul material nu poate fi decât injust, ca orice faptă penală folosită ca mijloc pentru a-l obține;

- altă condiție prevăzută de lege pentru existența grupului infracțional organizat o constituie factorul timp, adică să „existe o anumită perioadă de timp”. Legea nu precizează care trebuie să fie perioada de timp pentru a putea vorbi de o asemenea asociație criminală.

În încercarea de a înlătura orice echivoc legiuitorul român a precizat însă în lege că „nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului”.

Determinarea temporală se poate deduce și din alte împrejurări: grupul trebuie să aibă o continuitate, formarea sa să nu fie ocazională, iar scopul să nu fie comiterea imediată a unor infracțiuni.

Formarea grupului presupune un plan, un studiu prealabil în care sunt precizate posibilitățile de realizare a activităților ilegale, specializarea membrilor, obținerea de informații, de mijloace, instrumente etc.

Specific acestor grupuri criminale poate fi și atragerea în sfera lor de activitate a unor politicieni, magistrați, polițiști, personalități publice, care devin instrumente de realizare a scopului asociației.

O preocupare caracteristică acestor grupuri criminale este ascunderea surselor de venit și reciclarea banilor proveniți din operații ilegale prin înființarea de societăți cu aparență legală, investiții în operațiuni comerciale. bancare, asigurări etc.

Și, în fine, dar nu în ultimul rând specific grupurilor criminale este și folosirea violenței, a constrângerii prin cele mai dure mijloace, inclusiv prin răpirea de persoane, uciderea celor care pun în pericol asociația, distrugerii de bunuri etc.

Secțiunea a 5-a

Conținutul constitutiv al infracțiunii de inițiere sau constituire a unui grup infracțional organizat

III.5.1. Sediul materiei

Art. 323 C.pen. în vigoare¹⁶⁹ incriminează fapta de asociere în vederea comiterii de infracțiuni și are următorul cuprins: „Fapta de a se asocia sau de a iniția constituirea unei asocieri în scopul săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni, altele decât cele arătate în art. 167, ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asocieri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani, fără a se putea depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asocierii”.

Reglementarea din Codul penal în vigoare nu era suficientă și nu acoperă toate palierele conceptului de crimă organizată. Astfel, nu se relevă direcțiile de acțiune a unor asemenea grupuri criminale, structura și modul de organizare, obținerea de profituri materiale și financiare mari și într-un termen cât mai scurt, că nu orice infracțiune ar constitui obiectul acestor organizații, ci numai cele care au caracter grav.

Pe de altă parte, dat fiind că acest fenomen - crima organizată - a luat o amploare deosebită și că România a ratificat toate instrumentele juridice internaționale privind criminalitatea transnațională organizată, s-a simțit nevoia unei incriminări printr-o lege specială. Așa fiind, s-a adoptat de către

Parlamentul României Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea

¹⁶⁹ Codul penal în vigoare a fost adoptat prin Legea nr. 15/1968, publicată în B. Of. nr. 79-79 bis din 21.06.1968 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 65 din 16.04.1997.

criminalității organizate.

În conformitate cu art. 7 alin.(1) din Legea nr. 39/2003¹⁷⁰ „Inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup se pedepsește cu închisoare de la 5 la 20 de ani interzicerea unor drepturi”.

După cum lesne se poate observa la prima vedere, textul cuprinde incriminări aproape identice cu cele din art. 323 C.pen., fără a preciza însă natura infracțiunilor ce trebuie comise pentru a se încadra în fenomenul crimei organizate de către asocierea de persoane, Codul penal dispunând generic „săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni”.

Totuși, textul art. 323 C.pen. exceptează infracțiunile arătate în art. 167 C.pen., text care incriminează, la rândul său, infracțiunea de complot, sub următoarea formă: „Inițierea sau constituirea unei asociații sau grupări în scopul săvârșirii vreuneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 155-163, art. 165 și art. 166¹, ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asociații sau grupări se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi”.

De asemenea, este incriminată aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unei asemenea asocieri. Dacă fapta de asociere a fost urmată de săvârșirea unei infracțiuni, va exista concurs real de infracțiuni, sancțiunea prevăzută de lege fiind închisoarea de 3 la 15 ani [art. 323, alin.(2), C.pen.]. Legea mai prevede o cauză de limitare a pedepsei, și anume: pedeapsa pentru fapta de a se asocia, de a iniția constituirea unei asocieri sau de a adera sau sprijini asocierea nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea care face parte din scopul asocierii.¹⁷¹

De asemenea, se prevede o cauză de nepedepsire pentru făptuitorul care

¹⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29.01.2003

¹⁷¹ Pentru amănunte, în legătură cu infracțiunea reglementată de art. 323, C.pen. în vigoare, vezi Toader, T., *Drept penal, Partea specială*, Ediția a 4-a, revizuită și reactualizată, Editura Hamangiu, București, 2008, pp. 997-1003, comentariu Petre Dungan.

denunță autorităților asocierea mai înainte de a fi descoperită și de a se fi început săvârșirea infracțiunii care intră în scopul asocierii.

Dar dispozițiile legii penale satisfac, numai parțial cerințele legate de combatere eficientă a crimei organizate. Aceste dispoziții au în vedere doar asociațiile clasice în vederea săvârșirii de infracțiuni nu și cele care desfășoară activitățile complexe pe care le implica crima organizată.

Art. 7 din Legea nr. 39/2003 prevede o incriminare specială a infracțiunii prevăzute de art. 323 C.pen. (asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni) dar cu unele deosebiri esențiale: în timp ce art. 167 C. penal (complotul) incriminează asocierea în vederea comiterii de infracțiuni la siguranța națională, iar art. 323 C.pen. persoanele asociate urmăresc comiterea unora sau mai multor infracțiuni, cu excepția celor privind siguranța națională, art. 7 din Legea nr. 39/2003 incriminează grupul criminal constituit expres pentru comiterea unui anumit tip de infracțiuni și anume infracțiuni grave, menționate în mod expres de legea specială.

Potrivit art. 2 din Legea nr. 39/2003, prin infracțiune gravă se înțelege infracțiunea care face parte din următoarele categorii:

1. omor, omor calificat, omor deosebit de grav;
2. lipsirea de libertate în mod ilegal;
3. sclavia;
4. șantajul;
5. infracțiuni contra patrimoniului, care au produs consecințe deosebit de grave;
6. infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor, materiilor explozive, materialelor nucleare sau altor materii radioactive;
7. falsificarea de monedă sau alte valori;

8. divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea

dispozițiilor privind operații de import sau export, deturnarea de fonduri, nerespectarea dispozițiilor privind importul de deșeuri și reziduuri;

9. proxenetismul;
10. infracțiunile privind jocurile de noroc;
11. infracțiunile privind traficul de droguri și precursori;
12. infracțiunile privind traficul de persoane și infracțiuni în legătură cu traficul de persoane;
13. traficul de migranți;
14. spălarea banilor;
15. infracțiunile de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum și infracțiunile în legătură directă cu infracțiunile de corupție;
16. contrabanda;
17. bancruta frauduloasă;
18. infracțiunile săvârșite prin intermediul sistemelor și rețelelor informatice sau de comunicații;
19. traficul de țesuturi sau organe umane;
20. orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei minim special este de cel puțin 5 ani.

O altă diferență o constituie faptul că în cazul crimei organizate prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2003, grupul criminal acționează cu intenție calificată în scopul obținerii de beneficii sau alte avantaje materiale, scop care lipsește în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 167 și art. 323 C.pen.

Membrii unei grupări criminale nu se bucură de nici o protecție legală sau constituțională, deoarece dreptul de asociere consacrat în art. 40 din Constituție presupune existența unei activități care funcționează în baza legii și conform principiilor statului de drept (asociațiile cu caracter secret sunt interzise).

La infracțiunea prevăzută de art. 323 C. pen legea nu impune asociației

un anumit număr de persoane, pe când la infracțiunea de crimă organizată, grupul trebuie să fie format din trei sau mai multe persoane și să funcționeze pe o perioadă determinată de timp și în mod coordonat.¹⁷² Cu privire la modul coordonat de funcționare, este nevoie în cadrul, grupului criminal organizat să existe o subordonare ierarhică prestabilită, o ierarhizare în rândul membrilor, pe când la asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni nu se cere o asemenea condiție.

O altă condiție care diferențiază grupul criminal de asocierea de membri impune ca acesta să nu aibă caracter ocazional, ci să fie constituit pe baza unei organizări prealabile, care să aibă în vedere calități, însușiri, specializări, deci o structură determinată. O asociere ocazională a unui grup de persoane în vederea săvârșirii uneia sau unor infracțiuni, constituie infracțiunea prevăzută de art. 323 C.pen. și nu infracțiunea de crimă organizată.

Cu privire la atitudinea psihică a membrilor grupului criminal, este necesar ca încă de la începutul constituirii grupului, aceștia trebuie să cunoască faptul că fac parte dintr-o grupare creată pentru comiterea unor infracțiuni grave și să aibă reprezentarea clară că grupul funcționează după reguli prestabilite și că există o anumită ierarhizare în rândul membrilor.

Crima organizată reprezintă o pluralitate constituită de infractori, deoarece structurarea grupului criminal, trebuie să aibă o perioadă de ființă, iar acest grup să acționeze în mod coordonat, în scopul comiterii unor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un folos material.

Pentru caracterizarea unei fapte ca fiind pluralitate constituită este necesar și elementul programatic, anume propunerea săvârșirii de infracțiuni¹⁷³.

Nu constituie pluralitate constituită grupul de infractori format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi

¹⁷² Timocea, M. C., *op. cit.*, p. 141 și Olaru, C., *op. cit.*, p. 158

¹⁷³ Boroi, A., Nistoreanu, Gh., *Drept penal. Partea generală*, Editura ALL Bech, București, 2004, p.183.

[art. 2 lit. a), teza finală din Legea nr. 39/2004].

Pentru existența pluralității constituite legea pretinde conlucrarea mai multor persoane, de natură să dureze în timp și cu o pronunțată coeziune determinată de un obiectiv comun, concepție unică și disciplină statornică a membrilor.¹⁷⁴

III.5.2. Elementele constitutive ale infracțiunii

A. Obiectul juridic

Îl constituie relațiile sociale privitoare la regulile de conviețuire socială, la liniștea publică, la ordinea de drept statornicită la noi în țară¹⁷⁵.

Obiectul material lipsește, de regulă, la unele infracțiuni prevăzute în Legea nr.39/2003, însă în unele cazuri, când grupul organizat comite și infracțiuni care au obiect material, cum ar fi: falsificarea de monedă sau alte valori ori spălarea de bani, obiectul material al infracțiunii de crimă organizată îl constituie moneda sau valoare supusă falsificării ori sumele de bani reciclate.

B. Subiecții infracțiunii

După cum se știe, infracțiunea este o faptă a omului. Ca atare, numai o faptă a omului poate primi denumirea de faptă infracțională. De aceea, subiect activ al infracțiunii este persoana fizică sau juridică care săvârșește sau participă, în orice formă, la comiterea unei acțiuni/inacțiuni periculoase și care îndeplinind vârsta și condițiile legale, suportă consecințele încălcării de lege.

Se face deosebire între **subiectul activ** și **subiectul pasiv** al infracțiunii. Așadar, subiect activ al unei fapte penale, inclusiv a celor de crimă organizată, poate fi atât o persoană fizică, cât și o persoană juridică.

B1. Subiectul activ este în primul rând persoana fizică, care a împlinit

¹⁷⁴ ibidem, p.184.

¹⁷⁵ Tanislav, E., Cornea, N., Tanislav jr., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, Editura Semn E, București, 2006, p.199

vârsta de 14 ani și a săvârșit infracțiunea sau a participat la săvârșirea ei, cu vinovăție și care lezează valoarea socială ocrotită.

Potrivit art. 144 C.penal anterior și art. 174 C.penal nou, are calitatea de subiect activ al infracțiunii sau de infractor, persoana care săvârșește o infracțiune - fapt consumat ori o tentativă pedepsibilă - și la care participă ca autor, coautor, instigator ori complice.

În cazul infracțiunii prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2003, actele de instigare (inițiere) sau complicitate (sprijinire, aderare) sunt asimilate actelor de autorat. Când cel care săvârșește o acțiune/inacțiune prevăzută de legea penală, indiferent că aceasta rămâne în fază de tentativă sau devine consumată, și indiferent în ce calitate participă la săvârșirea acesteia (autor, coautor, instigator sau complice) este **făptuitor**.

Răspunderea penală intervine atunci când acțiunea/inacțiunea a fost săvârșită cu vinovăție, moment în care făptuitorul devine **infractor**. Dacă împotriva infractorului s-a pornit procesul penal, el devine **învinuit**, iar atunci când s-a pus în mișcare acțiunea penală, el este **inculpat**.

Pentru ca o persoană fizică să poată fi subiect activ al unei infracțiuni trebuie să îndeplinească următoarele **condiții**:

a) să fie persoană fizică;

b) persoana respectivă să fi împlinit vârsta de 14 ani.

Codul penal anterior a prevăzut în art. 99, iar noul Cod penal în art. 113 că minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu poate fi subiect al infracțiunii, astfel că nu va răspunde penal. Până la această vârstă nu există răspundere penală, fiindcă se prezumă de către legiuitor că nu are discernământ.

„Prin discernământ, din punct de vedere juridic, se înțelege capacitatea persoanei de a-și da seama de caracterul socialmente periculos al faptei și de a-și manifesta conștient voința, capacitatea, raportat la fapta concret săvârșită”¹⁷⁶

Potrivit legii noastre penale, minorul între 14 și 16 ani răspunde penal

¹⁷⁶ Dongoroz, V., *op. cit.*, vol. II, p.407

numai dacă a săvârșit fapta cu discernământ (de la vârsta de 16 ani discernământul se prezumă). Aceasta înseamnă că minorul trebuie să aibă puterea de a-și da seama de urmările acțiunilor sau inacțiunilor sale, cât și pe aceea de a fi stăpân pe conduita sa.

c) **Responsabilitatea** (discernământul), cea de-a treia condiție, nu este definită de lege, dar constă în capacitatea biopsihică a persoanei din punct de vedere penal de a acționa în cunoștință de cauză, în sensul că își dă seama de activitatea sa și de urmările ei periculoase și poate fi stăpân pe voința sa.

Responsabilitatea presupune, deci, atât un factor „intelectiv” (discernământul), care constă în capacitatea subiectului de a înțelege ce face, de a distinge caracterul periculos al faptei, cât și un factor „volitiv” (de voință), care constă în puterea persoanei respective de a se conduce, de a fi stăpână pe faptele sale¹⁷⁷. Persoanele cărora le lipsesc aceste însușiri nu pot fi considerate ca subiecți activi ai unei infracțiuni, deoarece iresponsabilitatea înlătură caracterul penal al faptei.

Pentru existența responsabilității ca o condiție a subiectului activ al infracțiunii, este necesar să se constate dacă ea a existat în momentul în care s-a comis infracțiunea de către persoana fizică respectivă.

În concluzie, pentru ca o persoană fizică să fie subiect activ al infracțiunii, se cere să aibă vârsta de 14 ani împliniți (respectiv 14-16 ani dacă a comis fapta cu discernământ) sau vârsta de 16 ani împliniți și responsabilitate.

► În al doilea rând, **subiect activ al infracțiunii poate fi o persoană juridică.**

Astfel, art. 19¹ C.pen. anterior și respectiv art. 135 C.pen. nou prevede că: „persoanele juridice, cu excepția statului, a autorităților publice și a instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat, răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate

¹⁷⁷ Boroi, A., Nistoreanu, Gh., *Drept penal. Partea generală*, Editura All Beck, București, 2004, p. 105.

sau în interesul ori în numele persoanei respective, dacă fapta a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de legea penală”.

Această calitate - **de persoană juridică** - este necesar să existe numai pentru autor și ea trebuie să existe în momentul comiterii infracțiunii respective.

De asemenea, se mai arată în legea penală că răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a participat la săvârșirea aceleiași fapte [art. 19¹ alin.(2) C.pen. anterior și art. 135 alin.(3) C.pen. nou].

În ceea ce privește răspunderea penală a persoanei juridice, legea penală română a optat pentru modelul de răspundere directă, consacrat de dreptul belgian și olandez. În consecință, răspunderea penală a persoanei juridice poate fi antrenată de orice persoană fizică ce acționează în condițiile prevăzute de lege și nu doar de acțiunile organelor sau reprezentanților acesteia. Consacrarea răspunderii penale a persoanei juridice de către legiuitorul român se întemeiază nu numai pe rațiunile de ordin practic, dar și de recomandările și deciziile în acest domeniu cuprinse în documentele internaționale cu referință în materie.

Dintre cele mai semnificative documente internaționale, care au stat la baza reglementării în legislația română a răspunderii penale a persoanei juridice, pe lângă Codul penal belgian și cel olandez, putem cita: Rezoluția R(81)12 asupra criminalității afacerilor; Recomandarea R (77)28 privind contribuția dreptului penal la protecția mediului; Recomandarea R(88)18 privind răspunderea întreprinderilor persoane juridice pentru infracțiunile comise în activitatea lor; Recomandarea R (96)8 privind politica penală în Europa; Rezoluția (97)24 privind cele 20 de principii directoare în lupta împotriva corupției.

Pentru ca o persoană juridică să poată fi subiect activ al răspunderii penale trebuie îndeplinite următoarele **condiții**:

a) Persoana juridică să fi săvârșit o infracțiune.

Legea penală nu instituie nici o limitare în privința infracțiunilor susceptibile de a fi comise de o persoană juridică, ceea ce înseamnă că în principiu, o asemenea persoană poate comite orice infracțiune - inclusiv de crimă organizată - prevăzută de Codul penal sau legi speciale. Totuși, sfera ilicitului penal pentru care poate fi angajată răspunderea penală a persoanei juridice, este în mod indiscutabil mai restrânsă decât în cazul persoanelor fizice existând și infracțiuni a căror săvârșire în calitate de autor de către o persoană juridică este de neconceput (viol, incest, bigamie, evadare etc.).

b) Infracțiunea să se săvârșească în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.

Prin această condiție, legiuitorul circumscrie trei categorii de infracțiuni pentru care poate fi angajată răspunderea penală a unei persoane juridice:

- O primă categorie de infracțiuni o reprezintă acelea comise de însăși persoana juridică în realizarea obiectului său de activitate. Este firesc ca persoana juridică să răspundă, mai întâi, pentru infracțiunile care au o legătură directă cu obiectul de activitate al acesteia. Se includ în această categorie, infracțiunile comise de către organele statutare ale persoanei juridice în exercitarea atribuțiilor lor, fiind faptele ce decurg din hotărârile persoanei juridice;

- A doua categorie de infracțiuni o formează cele săvârșite în interesul persoanei juridice, interes care poate consta în obținerea unui profit sau evitarea unei pierderi;

- A treia categorie de infracțiuni se referă la cele săvârșite în numele persoanei juridice. Pot face parte din această categorie unele infracțiuni comise în cadrul activităților de asigurare a organizării și funcționării persoanei juridice.

c) Persoana juridică să nu fie dintre cele exceptate de la răspundere penală.

Atât art. 19¹ C.pen. anterior, cât și art. 135 alin.(1) C.pen. nou, exceptează de la răspundere penală statul, autoritățile publice și instituțiile

publice, iar

acestea din urmă dacă desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat.

Revenind la **subiectul activ al infracțiunii de grup infracțional organizat**, acesta este de regulă plural¹⁷⁸, deoarece, în cazul când fapta se comite sub forma constituirii, aderării sau sprijinirii, existența infracțiunii presupune mai multe persoane în calitate de subiecți activi, indiferent de calitatea acestora la săvârșirea infracțiunii.

În cadrul acestui grup infracțional organizat sau constituit, trebuie ca fiecare dintre inculpați să aibă un rol prestabilit. De aceea, instanța de judecată a apreciat într-o speță¹⁷⁹, că în cauză nu rezultă existența unei structuri organizate, care acționează coordonat, după reguli bine stabilite, inițiată sau constituită de inculpați ori la care aceștia să fi aderat sau pe care să o fi sprijinit și în cadrul căreia fiecare inculpat să aibă un rol prestabilit, în sarcina inculpaților judecați pentru comiterea infracțiunilor privind traficul de droguri nu se poate reține și săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2003.

În concepția doctrinei românești, fapta de a iniția constituirea unui grup criminal poate fi comisă de una sau mai multe persoane care vor avea calitatea de autori ai infracțiunii; de asemenea, vor fi autori cei care au luat parte la constituirea grupului, cei care au aderat ulterior sau care au sprijinit în orice mod asocierea. Într-o speță¹⁸⁰, instanța supremă a statuat că nu există grup infracțional organizat dacă inculpații nu au avut roluri prestabilite și continuitate, ci s-au întâlnit doar ocazional.

Într-o altă speță¹⁸¹, s-a reținut infracțiunea de constituire/apartenență la un grup de crimă organizată în vederea săvârșirii de infracțiuni de înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor, spălare de bani și evaziune fiscală. Dintre probele

¹⁷⁸ Hotca, M. A., Dobrinou, M. *Infracțiuni prevăzute în legile speciale*, Editura C.H.Beck, București, 2008, p.25.

¹⁷⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 21/2008, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

¹⁸⁰ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 21/200, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

¹⁸¹ Kövesi, L.C. și colab., *op.cit.*, p.40.

administrate a rezultat faptul că, pentru a se reuși crearea unor rețele de valorificare a produselor alcoolice și vinurilor contrafăcute, fără plata taxelor și impozitelor datorate bugetului de stat, și pentru a crea o aparență de legalitate și realitate a operațiunilor comerciale desfășurate în perioada 2006-2007 inculpatul S.T., sprijinit de mai mulți cetățeni români și moldoveni, în calitate de persoană de decizie și coordonator a două societăți comerciale ce îi aparțineau a dispus achiziționarea mai multor societăți comerciale, care să aibă comportamentul unor „firme fantomă”, cu obiect de activitate circumscris domeniului producerii și comercializării băuturilor alcoolice și vinurilor.

Prin maniera de „dezvoltare” și acțiune, gruparea infracțională a avut două „direcții de încercare de obținere a resurselor financiare ilicite”, respectiv prin producerea și distribuirea de băuturi alcoolice și vinuri falsificate, utilizându-se în acest sens firme fantomă, sau prin ascunderea sursei impozabile, fiind organizată în următoarea manieră:

- inculpatul S.T. a fost inițiatorul, coordonatorul și conducătorul acesteia, fiind persoana consultată de toți inculpații și învinuiții în legătură cu toate acțiunile și deciziile ce au privit tranzacțiile comerciale și financiare vizând societățile cercetate;

- inculpații T.C.E., S.N.M. și S.I. au fost persoanele de încredere care l-au ajutat și care au participat în mod activ la săvârșirea activității infracționale, fiind în același timp oamenii de legătură cu angajații societăților, care desfășurau activitățile de producere și comercializare a mărfurilor ilicite;

- palierul imediat următor a fost alcătuit din inculpații M.G., P.C. și B.P., persoane pe care inculpatul S.T. le-a folosit pentru producerea, comercializarea băuturilor falsificate, crearea aparenței de legalitate cu privire la societățile ce au obținut inițial autorizațiile prevăzute de lege, care colectau resursele financiare obținute din vânzarea acestor bunuri;

- al treilea palier a fost alcătuit din persoanele, cetățeni români și moldoveni, pe care inculpatul S.T. le-a folosit în vederea achiziționării societăților de tip fantomă;

- palierul numărul patru a fost alcătuit din angajații ce au fost folosiți pentru producerea băuturilor alcoolice și vinurilor falsificate la societățile controlate de inculpatul S. T'.

S-a constatat astfel că activitățile grupului organizat de a influența masa impozabilă a societăților înființate în acest scop și a introducerii în circuitul comercial a unor mărfuri cu caracter ilicit a dus la fraudarea bugetului de stat cu suma de aproximativ 6.000.000 lei (RON) și a existat necesitatea pentru membrii grupării de a „recicla” fondurile nelegal obținute.

Aderarea poate fi explicită în forma unei declarații exprese, orale sau scrise ori prin depunerea unui jurământ sau poate să fie tacită, rezultând din activitatea de fapt desfășurată de membrii grupului.

Acestei infracțiuni, deși îmbracă forma unei pluralități constituite de făptuitori (pe care legea penală o incriminează prin ea însăși, chiar fără o activitate ulterioară), poate să i se alătore și o pluralitate ocazională (participație), dar numai sub **forma instigării la inițierea constituirii asocierii ori la aderarea sau sprijinirea acesteia**, deoarece instigarea la constituirea grupului criminal ar echivala cu inițierea constituirii, cel în cauză devenind autorul infracțiunii.

Complicitatea prin sprijinire nu este posibilă deoarece, cum am mai arătat, sprijinirea sub orice formă este asimilată cu săvârșirea ca autor al infracțiunii, va fi însă posibilă complicitatea morală prin promisiunea de tănuire sau favorizare.

În cazul grupului infracțional, membrii acestuia - cel puțin trei - nu pot să nu participe toți la săvârșirea infracțiunii sau infracțiunilor propuse: pot stabili ca o anumită infracțiune sau mai multe infracțiuni să fie săvârșite de unul sau mai mulți dintre ei. Ba mai mult, pot recruta pentru săvârșirea infracțiunii sau a infracțiunilor executanți din afara grupului.

În doctrină¹⁸² se subliniază că pericolul social al unei asemenea constituirii constă în existența unei anumite structuri organizatorice (repartizarea atribuțiilor

între membrii grupării, reguli de disciplină, existența unui program comun de activitate etc.), care sporește simțitor capacitatea operativă a grupului, amplifică îndrăzneala făptuitorilor și sub multe aspecte, îngreunează descoperirea și prinderea acestora.

B2. Subiectul pasiv principal este statul ca reprezentant al tuturor valorilor sociale apărute prin lege, în timp ce **subiect pasiv secundar** poate fi orice altă persoană ale cărei interese au fost lezate prin comiterea infracțiunii.

C. Latura obiectivă

Elementul material al acestor infracțiuni se realizează prin modalitățile alternative, constând în acțiunea **de a iniția, de a constitui, adera sau sprijini** un grup infracțional organizat.

Constituirea implică asocierea, înțelegerea a cel puțin trei persoane, în scopul de a ființa în timp și de a pregăti, a organiza și a duce la îndeplinire săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave, expres prevăzute în art. 2 din lege.

De aceea, au apreciat corect instanțele atât cea de fond, cât și cea de control judiciar, că fapta inculpatului de a se asocia, în perioada 2001 - 2002, la o grupare infracțională organizată, având ca obiect trafic de droguri, din care făceau parte și inculpații A.C., U.A. și M.D., întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de inițiere sau constituire de grup infracțional organizat, care, inițial a fost incriminată în art. 12 alin.(1) din Legea nr. 143/2000¹⁸³.

Prin urmare, acțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat presupune intrarea în acel grup chiar în momentul constituirii, prin exprimarea dorinței de a constitui. Prin urmare, constituirea are în vedere o revenire cu perspectiva unei oarecare durate în timp a mai multor făptuitori, în vederea

¹⁸² Legea nr. 39/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29.01.2003

¹⁸³ Disponibilă pe site-ul www.scj.ro

realizării unui scop infracțional laolaltă¹⁸⁴.

De aceea, instanța supremă¹⁸⁵ a stabilit că fapta inculpatului săvârșita în mod repetat și având în vedere o anumită durată de timp, de a prelua grupuri de persoane în vederea trecerii frauduloase a acestora peste frontiera de stat și de a solicita celorlalți inculpați ca, în schimbul unor sume de bani, să organizeze și să asigure trecerea efectivă a frontierei de stat în mod ilegal, de către grupuri de persoane, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 7 alin.(1) din Legea nr. 39/2003, sub forma inițierii sau constituirii unui grup infracțional organizat în scopul săvârșirii infracțiunii de trafic de migrați.

Inițierea implică comunicarea proiectului de constituire a grupului infracțional organizat¹⁸⁶: caracterul structurat, numărul minim de persoane, existența în timp a grupului și scopul său, să acționeze în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, urmărind obținerea direct sau indirect, a unui beneficiu financiar sau material. Acțiunea de inițiere presupune în același timp și propunerea către persoanele cărora li se poate face această comunicare de a adera la ideea asocierii, dar și activități de materializare a ideii: lămuriri, întruniri, constituiri, stabilirea rolurilor, a șefilor ierarhici, a modului de comunicare. Simpla inițiere - în forma menționată - este suficientă pentru a caracteriza consumarea infracțiunii, independent de constituirea grupului infracțional organizat. Vor intra în noțiunea de inițiere toate actele întreprinse în vederea constituirii grupului¹⁸⁷.

Aderarea la grup se realizează prin exprimarea consimțământului expres sau tacit al unei persoane de a face parte dintr-o astfel de structură infracțională.

În cazul aderării tacite, făptuitorul își manifestă implicit voința de a intra

¹⁸⁴ Dobrinou, V., ș.a., *Drept penal*, Partea specială, vol. II, Editura Lumina Lax, București, 2004, p.248

¹⁸⁵ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 1255/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

¹⁸⁶ Pentru amănunte, vezi Pașca, V., Dungan, P., Medeanu, T. și colab., *Codul penal comentat*, vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008, pp.1000-1002

¹⁸⁷ Dongoroz, V. și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal* – Vol. IV, Partea specială, Editura Academiei R.S.R., București, 1972, p. 689

în grupul infracțional, acționând ca un membru de fapt al acestuia. Atât din declarațiile sau formalitățile îndeplinite, cât și din activitatea desfășurată trebuie să rezulte fără echivoc aderarea efectivă a persoanei la grupul infracțional

organizat, nefiind suficientă simpla intenție sau dorință de a adera. Cel care aderă la un grup infracțional organizat trebuie să-și cunoască rolul și șefii ierarhici, căci astfel nu se poate susține că a aderat la grup și că de fapt nu este implicat în structura organizatorică a acestuia.

Într-o speță s-a reținut că inculpații au pus bazele unei grupări structurate ai cărei membri au acționat coordonat în scopul comiterii mai multor infracțiuni grave pentru obținerea unor importante beneficii materiale. În jurul celor doi inculpați au aderat ceilalți membrii, respectiv 20, pe care, pe măsura dezvoltării rețelei infracționale, în funcție de specificul activităților și de abilitățile fiecăruia, liderii îi foloseau în culegerea datelor despre potențialele victime, falsificarea de documente, transferuri, transport de valori dintr-o localitate în alta, intruziuni informatice ilegale etc. Ca atare, grupul infracțional respectiv a comis infracțiuni grave prin modalități diferite de acționare și în baza unei organizări bine structurate¹⁸⁸.

Infracțiunea subzistă indiferent dacă s-a făcut expres prin declarație formală de aderare, orală sau scrisă, fie prin depunerea unui jurământ ori îndeplinirea unui ritual cerut de regulile și obiceiurile grupului¹⁸⁹.

Sprijinirea presupune activitatea unui terț, care nu și-a exprimat niciodată voința de a deveni membru și care acordă asistență, ajutor ori sfaturi în vederea săvârșirii infracțiunilor grave prevăzute de lege. Deci persoana care sprijină grupul infracțional nu face parte din structura acestuia, iar sprijinirea poate consta în orice ajutor care contribuie la existența acestuia.

Sub aspectul ajutorului dat pentru sprijinirea grupului acesta poate fi:

➤ **material:** ajutor bănesc, procurarea de mijloace, instrumente, scule sau a pune la dispoziție un local pentru ca membrii grupului să țină ședințe, să

¹⁸⁸ Kövesi L. C. și colab., *op. cit.*, p.52

¹⁸⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 21/2008, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

se întâlnească sau a face legătura dintre membrii acestuia;

- **moral:** furnizarea de informații, indicații, consiliere, încurajări etc.

În ceea ce privește modalitățile alternative de săvârșire a infracțiunii sub forma aderării sau sprijinirii, trebuie să precizăm faptul că oricare dintre acestea se pot realiza numai în care grupul infracțional organizat există deja, a fost constituit, deoarece este imposibil să aderi sau să sprijini un grup care nu există.

Ca atare, pentru realizarea infracțiunii de constituire de grup infracțional organizat, în oricare dintre modalitățile normative, este necesar ca acesta să fie bine structurat. De aceea instanța supremă a stabilit că în cauză nu rezultă existența unei structuri organizate, care acționează coordonat, după reguli bine stabilite, inițiată sau constituită de inculpați ori la care aceștia să fi aderat sau pe care să o fi sprijinit și în cadrul căreia fiecare inculpat să aibă un rol prestabilit, în sarcina inculpaților judecați pentru comiterea infracțiunilor privind traficul de droguri nu se poate reține și săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2003.¹⁹⁰

De asemenea, se impune să mai precizăm că, dacă același grup infracțional a săvârșit mai multe acțiuni de inițiere și sprijinire, dar în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, va exista o infracțiune unică și nu o pluralitate de infracțiuni.

Tot cu privire la latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de art. 7 din lege se mai impune o precizare, și anume cerința esențială prevăzută de lege ca grupul să fie organizat pentru comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave, expres prevăzute în textul de lege.

În ipoteza în care nu sunt întrunite condițiile legale pentru existența grupului infracțional organizat, în conformitate cu dispozițiile art. 8 din Legea nr. 39/2003, vor fi aplicabile dispozițiile art. 167 C.pen., fie dispozițiile art. 323 C.pen. Așadar, în cazul infracțiunii prevăzute de art. 7 din lege, grupul criminal

¹⁹⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.50 din 29.01.2003

trebuie constituit expres pentru comiterea de infracțiuni grave expres prevăzute în lege: în cazul infracțiunii de la art. 167 C.pen. grupul trebuie să urmărească comiterea de infracțiuni privind siguranța națională, iar în cazul infracțiunii de la

art. 323 C.pen., persoanele asociate urmăresc săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni de altă natură decât cele înscrise în art. 2 lit. b) din Legea nr.39/2003. Faptele prevăzute la art. 8 din lege se pedepsesc, după caz, potrivit art. 167 sau art. 323 din C.pen.

În ceea ce privește **urmarea imediată**, în cazul infracțiunilor de crimă organizată, aceasta constă în crearea unei stări de pericol pentru ordinea de drept. Astfel, cu toate că grupul infracțional organizat nu săvârșește imediat infracțiunile ce formează scopul constituirii, infracțiunea își produce urmarea specifică de îndată ce elementul material, în oricare dintre modalitățile sale, este realizat integral¹⁹¹.

În cazul în care membrii grupului infracțional săvârșesc infracțiunea sau infracțiunile propuse, va exista concurs între această infracțiune și cea de crimă organizată.

Legătura de cauzalitate trebuie demonstrată pentru fiecare faptă în parte, făcându-se astfel legătura dintre fapta comisă și rezultatul produs.

D. Latura subiectivă

Infracțiunile de crimă organizată se comit sub aspectul formei de vinovăție - cu intenție directă calificată prin scop - obținerea direct sau indirect a unui beneficiu financiar sau alt beneficiu material. Prin urmare, grupul infracțional organizat rămâne perfect constituit până când își atinge scopul ilicit sau până când activitatea sa este stopată prin intervenția organelor de drept și tragerea la răspundere a celor vinovați.

¹⁹¹ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

În speță¹⁹², inculpata și-a căutat mai mulți colaboratori în România care să o ajute în activitatea infracțională, colaboratori care s-au constituit într-un grup infracțional organizat, ce a funcționat o perioadă mai mare de timp și în care fiecare membru a efectuat activități bine stabilite de racolare, transportare, transferare, cazare și primire a victimelor traficului de persoane. În acest grup existau persoane care asigurau obținerea pașapoartelor victimelor, după care erau deplasate cu aceeași firmă de transport în Italia, unde erau preluate de alți membri ai rețelei care le cazau, le duceau în stradă în vederea practicării prostituției, le verificau și supravegheau pe timpul desfășurării acestei activități.

Săvârșirea din culpă a unor asemenea fapte, deși posibilă în principiu, nu este incriminată de lege.

Persoana care comite vreuna dintre infracțiunile prevăzute în mod expres de lege, indiferent de modalitatea de săvârșire, știe, după caz, ca intră într-un grup criminal constituit, că inițiază constituirea grupului, că aderă sau sprijină acel grup și că dorește aceasta.

Ca cerință esențială, nu este suficient din punct de vedere subiectiv că făptuitorul a știut că inițiază constituirea, aderă sau sprijină grupul infracțional, ci și faptul că grupul are drept scop săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave¹⁹³.

Numai dacă făptuitorul a cunoscut scopul inițierii sau constituirii grupului organizat, se poate vorbi de vinovăție sub forma intenției directe, căci numai pe această bază se poate prevedea și rezultatul socialmente periculos.

E. Actele preparatorii și tentativa

Deși inițierea și constituirea grupului organizat, ca și aderarea sau sprijinirea grupului, reprezintă o intenție susceptibilă de desfășurare în timp, actele preparatorii și tentativa fiind posibile, ele nu sunt incriminate de lege.

F. Consumarea

Are loc în momentul săvârșirii vreuneia dintre acțiunile alternative care constituie elementul material al acesteia. Acest moment diferă pentru anumiți

¹⁹² Î.C.C.J., Secția penală, dec, nr. 1459/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

¹⁹³ Mateuț, Gh. și colab. *Op. cit.*, p.68

făptuitori, în funcție de acțiunea pe care au săvârșit-o fiecare.¹⁹⁴

Astfel, pentru cel care a săvârșit infracțiunea prin inițierea constituirii grupului, infracțiunea se consumă în momentul în care s-a efectuat inițierea. Pentru cei care au luat parte la constituirea grupului, infracțiunea se consumă în momentul în care s-a constituit grupul, iar pentru celelalte modalități fapta se consumă în momentul aderării la grup sau când s-a realizat un act de sprijinire a acestuia.

G. Epuizarea

Deși infracțiunile de crimă organizată se consumă, în funcție de modalitatea de săvârșire, la date diferite, fapta se poate prelungi în timp, în raport cu programul grupului. Această prelungire este posibilă prin voința membrilor grupului în cazul unora dintre modalitățile de săvârșire, fie prin însăși natura infracțiunilor, în cazul altor modalități.

Momentul epuizării infracțiunii în diferitele modalități de săvârșire este momentul epuizării ultimului act infracțional.

III.5.3. Conținutul constitutiv al infracțiunii de tăinuire

Infracțiunea de **tăinuire** este reglementată la art. 10 alin. (1) din Legea nr. 39/2003, în sensul următor: „Tănuirea de bunuri, prevăzută de Codul penal, dacă bunul provine dintr-o infracțiune gravă săvârșită de unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani, fără ca sancțiunea aplicată să poată depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea gravă din care provine bunul tănuit.

(2) Tănuirea săvârșită de soț sau de o rudă apropiată nu se pedepsește”.

Din punct de vedere al obiectului material, infracțiunea de tăinuire se comite printr-o **acțiune** de primire, dobândire sau transformare a unui bun sau înlesnirea valorificării lui.

Primirea presupune că făptuitorul (tănuitorul) acceptă cu orice titlu să

¹⁹⁴ Mateuț, Gh. și colab. *Op. cit.*, p.69

primească și să dețină bunul care provine din săvârșirea unei infracțiuni de crimă organizată.

Dobândirea presupune ca tăinuitorul să devină proprietarul bunului în cauză, prin cumpărare, deținere, dare de plată, schimb etc.

Transformarea unui bun înseamnă o modificare a formei sale, tăinuitorul folosindu-se de o serie de mijloace cum ar fi: topire, montare, turnare în diferite forme etc.

Înlesnirea valorificării înseamnă a ajuta la înstrăinarea bunului/bunurilor în vederea obținerii unor foloase.

Pentru realizarea laturii obiective a acestei infracțiuni este necesară realizarea oricăreia dintre acțiunile enumerate, conținutul fiind alternativ.

Cerința esențială pentru întregirea laturii obiective a acestei infracțiuni este aceea ca bunul asupra căruia se efectuează acțiunea să provină din săvârșirea unei fapte penale grave de către un grup infracțional organizat, în sensul prevăzut de art. 10 din lege.

Urmarea imediată o constituie schimbarea situației de fapt a bunului, fie prin trecerea lui în altă sferă patrimonială, fie prin modificarea substanței și formei sale.

Legătura de cauzalitate rezidă din însăși natura acestei acțiuni (primirea, dobândirea, transformarea, valorificarea) și anume între urmarea imediată și tăinuire.

Latura subiectivă a acestei infracțiuni o constituie intenția, adică voința de a efectua acțiunea de tăinuire și intenția de a vedea realizată urmarea sa imediată, adică schimbarea situației de fapt a bunului tăinuit prin înstrăinarea sau transformarea lui. Tănuirea din culpă nu este incriminată.

III.5.4. Cauzele de nepedepsire și de reducere a pedepsei

► **În conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) din Legea nr. 39/2003, nu se pedepsește** persoana care, săvârșind una dintre faptele prevăzute la art. 7 alin. (1), denunță autorităților grupul infracțional organizat mai înainte de a fi fost descoperit și de a se fi început săvârșirea infracțiunii grave care intră în scopul acestui grup.

Instituirea acestei cauze de nepedepsire a fost, pe de o parte, pentru că cel care a participat la săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de legea specială regretă fapta și se autodenunță pentru a scăpa de răspunderea penală, iar pe de altă parte, s-a avut în vedere că prin asemenea exonerări de răspundere se vine în ajutorul organelor judiciare pentru descoperirea întregului grup infracțional și dovedirea faptelor.

Pentru a fi aplicabilă această cauză de nepedepsire, trebuie îndeplinite mai multe **condiții cumulative**:

► **să existe un denunț** - condiția se referă la faptul că autorul unei infracțiuni la care se referă textul de lege aduce la cunoștința autorităților abilitate că a participat la săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art.7 al legii speciale. Denunțarea poate fi scrisă sau orală, putând îmbrăca și oricare dintre formele de sesizare a organelor judiciare prevăzute de art. 221 C.proc.pen.: plângerea penală sau denunțul.

Denunțarea nu este sinonimă cu recunoașterea, conținutul celor două noțiuni fiind diferit. În cazul denunțării autorul dezvăluie fapte săvârșite din proprie inițiativă, în mod oportun, fără a fi provocat de organul judiciar, pe când în cazul recunoașterii, dezvăluirea este întotdeauna determinat de intervenția autorităților competente, ca urmare a audierilor;

► **„Denunțul existenței grupului infracțional organizat să fie făcut înainte de a fi descoperit și a se fi început săvârșirea infracțiunii grave”**

Aceste două condiții cumulative sunt subsumate cerinței ca autoritățile judiciare să nu aibă date despre existența grupului infracțional;

➤ **„Denunțul să privească participarea la un grup infracțional organizat pentru săvârșirea infracțiunilor grave prevăzute de art. 2 lit. b) din Legea nr. 39/2003”**

Denunțatorul poate beneficia de clemența legii numai în cazul în care a participat la grupul infracțional organizat ce are drept scop săvârșirea vreuneia sau mai multor infracțiuni din cele vizate de legea nr.39/2003;

▶ **„Prin denunțul făcut să se permită identificarea și tragerea la răspundere a celorlalți membri ai grupului infracțional organizat”**

Așadar, denunțul trebuie să furnizeze toate datele necesare pentru realizarea scopului final, urmărit de legiuitor, adică identificarea celorlalți participanți și tragerea la răspundere a acestora. Prin denunțul formulat trebuie să se ajungă la identificarea celorlalți participanți și la strângerea unor probe suficiente pentru ca aceștia să fie pedepsiți. Astfel, autorul denunțului trebuie să dea date concrete și clare pentru a putea fi identificați și prinși ceilalți participanți, fiind necesar să îi indice pe aceștia cu numele, prenumele, domiciliul sau reședința ori, în lipsa acestor date, să indice alte informații pe baza cărora aceștia să poată fi identificați (spre exemplu, porecele acestora sau locuri pe care le frecventează în mod obișnuit sau să îi recunoască după fotografii ori din grup). În cazul în care autorul denunțului nu furnizează date concrete pentru ca și ceilalți participanți să poată fi identificați și face doar referiri la aceștia, nefiind posibilă identificarea lor din cele relatate de denunțator, acesta nu va putea beneficia de cauza de nepedepsire, condițiile care permit acest lucru fiind clare și limitative.

Un ultim caz de nepedepsire pentru infracțiunile prevăzute de Legea nr. 39/2003, îl constituie prevederile art. 10 alin. (2) al legii, potrivit cărora **tăinuirea săvârșită de soț sau de o rudă apropiată nu se pedepsește.** Rațiunea de impunitate este de ordin psihic, sentimental, afectiv, dar mai ales a relațiilor de familie și de rudenie până la gradul al IV-lea.

În concluzie, reținem că rațiunea legii în impunerea acestei cauze de

nepedepsire a fost aceea de a înlesni descoperirea infracțiunii, oferind o posibilitate făptuitorului de a nu răspunde penal dacă denunță fapta.

► **Cauze de reducere a pedepsei**

În conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) din Legea nr. 39/2003, persoana care a săvârșit una din faptele prevăzute la art. 7 alin. (1) sau (3) și care, în cursul urmăririi penale sau al judecății, denunță și facilitează

identificarea și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membrii ai unui grup infracțional organizat, beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Pentru a beneficia de această circumstanță legală, făptuitorul care a săvârșit vreuna din faptele prevăzute de art. 7 alin. (1) și (3) din lege și pentru care s-a început urmărirea penală și trimiterea în judecată, trebuie să denunțe și să faciliteze identificarea și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membrii ai unui grup infracțional organizat.

Denunțul poate fi făcut atât în cursul urmăririi penale, cât și al judecății și trebuie să aibă ca finalitate identificarea și tragerea la răspundere penală a cel puțin unuia din membrii grupului infracțional organizat.

Prin denunț nu este suficient a indica numai datele de identificare a unuia sau mai multor membrii ai grupului infracțional organizat, ci, așa cum prevede textul legal, este necesar a se facilita identificarea și tragerea la răspundere penală a acestora, sens în care este necesară colaborarea pentru strângerea și administrarea unor probe clare, din care să rezulte, fără dubii, vinovăția făptuitorului.

Această cauză de reducere a pedepsei pentru cel care a săvârșit una din faptele prevăzute de art. 7 alin. (1) și (3) din lege operează numai în cazul denunțării unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat prevăzut de art. 7 alin. (1) și nu a grupului infracțional prevăzut de art. 7 alin. (3) din lege.

Situația este similară cu cauza de nepedepsire prevăzută de art. 9 alin. (1) din lege, cu cerința că în acel caz denunțatorul să fie autorul numai a infracțiunii prevăzute de art. 7 alin. (1) din lege și nu și a celei prevăzute de art. 7 alin. (3) și care este aplicabil doar cazului de reducere de pedeapsă suficiente pentru stabilirea identității, a contribuției și vinovăției celui denunțat.

III.5.5. Confiscarea specială

În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 7 și art. 10 din Legea nr. 39/2003, se aplică dispozițiile art. 118 C. Pen. privind confiscarea bunurilor. Potrivit art. 13 alin.2 și alin. 3 din Legea nr. 39/2003 dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, se confiscă echivalentul lor în bani sau bunurile dobândite în locul acestora, iar veniturile sau alte beneficii materiale obținute din bunurile supuse confiscării, de asemenea, se confiscă.

Legea specială reglementează în art. 13 alin. 4 și 5 situația bunurilor supuse confiscării care nu pot fi individualizate față de bunurile dobândite în mod legal, stabilind că se confiscă bunuri până la concurența valorii bunurilor supuse confiscării, iar aceste dispoziții se aplică în mod corespunzător și veniturilor sau altor beneficii materiale obținute din bunurile supuse confiscării ce nu pot fi individualizate față de bunurile dobândite în mod legal.

Pentru a garanta aducerea la îndeplinire a confiscării bunurilor se pot lua măsurile asigurătorii prevăzute de Codul de procedură penală, respectiv dispozițiile art. 163 și următoarele.

Aceste dispoziții din Legea nr.39/2003 au adus o modificare esențială în activitatea organelor judiciare în ceea ce privește instituirea măsurilor asigurătorii și confiscarea specială întrucât se poate confisca și echivalentul bunurilor supuse confiscării.

Cu toate acestea, în activitatea practică s-au ridicat numeroase probleme privind instituirea măsurilor asigurătorii în cazurile de criminalitate organizată,

fiind numeroase situațiile în care membrii grupurilor infracționale, deși realizau beneficii materiale serioase din activitatea ilicită, nu dețineau bunuri în proprietate sau venituri care să poată fi indisponibilizate. De multe ori, imobilele ori terenurile dobândite cu venituri din activitatea ilicită au fost transferate pe numele unor membri ai familiei sau prieteni, astfel că indisponibilizarea acestora a fost de multe ori dificilă.

Principalele impedimente practice sunt generate de modul în care este reglementată instituirea măsurii asigurătorii în art.163 alin.2 („măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei se pot lua asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului”), dar mai ales datorită normelor Constituției României, care în art.44 alineatul 8 prevede prezumția dobândirii licite a averii.

De aceea, apreciem noi că introducerea confiscării extinse este necesară în legislația noastră și se impune chiar și o modificare a Constituției cu privire la această prezumție, iar în cele ce urmează ne argumentăm acest punct de vedere

Un sistem eficient de recuperare a sumelor obținute prin infracțiuni presupune ca, în anumite situații, legislația națională să permită răsturnarea sarcinii probei.

Această afirmație pornește de la premisa că în orice sistem juridic este imposibil ca statul să stabilească cu precizie proveniența infracțională a tuturor bunurilor dobândite de un inculpat, la același standard de probă necesar pentru condamnarea unei persoane.

Se întâmplă de multe ori, ca unui traficant de droguri să i se poată confisca doar sumele obținute la ultima tranzacție sau unui funcționar corupt să i se confiște doar ultima mită și să nu fie posibilă confiscarea averii pe care, în mod vădit nu o putea obține din venituri legale¹⁹⁵.

În aceste situații, statul nu își poate permite ca persoanele condamnate să

¹⁹⁵ http://www.mplublic.ro/presa/2011/discurs_bilant_2010.pdf

păstreze bunurile dobândite de persoanele condamnate și care nu pot fi justificate.

La această concluzie au ajuns majoritatea statelor europene, iar răspunsul pe care l-au oferit a fost reglementarea unor instituții în baza cărora în cazuri limitativ prevăzute de lege o persoană trebuie să dovedească originea bunurilor pe care le-a dobândit, în caz contrar acestea fiind confiscate.

Soluțiile sunt diverse. În unele țări prezumția este răsturnată pentru persoanele condamnate pentru infracțiuni grave sau condamnate de mai multe

ori într-un anumit interval. În alte țări este incriminată fapta de a deține bunuri a căror origine nu o poți justifica. Alte state au reglementat așa numita confiscare civilă în baza căreia se poate dispune confiscarea în lipsa unei condamnări, statul trebuind să dovedească doar că este probabil că bunurile provin dintr-o infracțiune. O altă reglementare permite confiscarea sumelor în numerar identificate asupra persoanelor și care nu pot fi justificate. În unele state infracțiunea de spălare de bani este interpretată în sens extensiv, astfel încât acoperă orice tranzacție cu bunuri a căror proveniență nu poate fi justificată și cu privire la care există suspiciunea că provin din infracțiuni.

Asemenea instituții au fost adoptate în ultimii ani în majoritatea statelor europene - Anglia, Franța, Olanda, Belgia, Spania și, de curând, și Bulgaria.

Unele dintre aceste prevederi au fost examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a concluzionat că nu încalcă drepturile fundamentale ale persoanei. Mai mult, Consiliul European a impus tuturor statelor membre ale Uniunii, prin Decizia Cadru 212 din 2005, să prevadă în legislația lor confiscarea extinsă, care să permită răsturnarea sarcinii probei în legătură cu proveniența bunurilor persoanelor condamnate pentru infracțiuni.

România are nevoie, la rândul său, de asemenea instituții și trebuie să își îndeplinească și obligațiile care îi revin ca stat membru. În ultima perioadă au existat numeroase cazuri puternic mediatizate de persoane implicate în activități de crimă organizată sau de corupție, care, deși au fost condamnate, și-au păstrat

averea care nu ar fi putut fi justificată prin surse legale de venit. Este nevoie de instrumente care să permită ca aceste persoane să răspundă integral pentru activitățile ilicite, însă în prezent adoptarea unor asemenea instrumente e împiedicată de prevederile Constituției referitoare la prezumția caracterului licit al averii.

Aceste prevederi nu permit răsturnarea sarcinii probei și, implicit, nu permit, ca România să adopte una sau mai multe dintre soluțiile de identificare deja de celelalte state membre. Modificarea Constituției ar crea astfel o oportunitate

pentru a elimina o situație de inechitate socială și ar aduce, în același timp, sume semnificative la buget.

România trebuie să implementeze decizia cadru nr.212 a Consiliului Uniunii Europene referitoare la confiscarea extinsă nu doar pentru a ne îndeplini obligațiile asumate ca stat comunitar, ci în primul rând, pentru a răspunde unei nevoi sociale presante.

Credem că ar fi necesară adoptarea unei legislații privind confiscarea extinsă. Prevederile constituționale se referă la averea tuturor cetățenilor, însă confiscarea extinsă privește doar persoanele care sunt condamnate pentru fapte penale și nu își pot justifica averea.

III.5.6. Sancționarea infracțiunilor de crimă organizată

► Sancțiunea pentru **infracțiunea prevăzută de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003** pentru persoanele fizice este de la 5 la 20 de ani închisoare și interzicerea unor drepturi (din cele prevăzute de art. 64 C.pen.).

Pentru persoana juridică, în cazul comiterii unor asemenea infracțiuni, pentru care legea prevede pentru persoana fizică pedeapsa închisorii de cel mult 10 ani sau amenda, pedeapsa amenzii se situează între minimul special de 5000 lei și maximul special de 600.000 lei [art. 71¹ alin. (1) C.pen în vigoare].

Conform alin.(2) din același articol, pentru faptele prevăzute în alin.(1),

pedeapsa nu poate fi mai mare decât sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea cea mai gravă care intră în scopul grupului infracțional organizat, iar conform alin. (3), dacă aceleași fapte au fost urmate de săvârșirea unei infracțiuni grave, se aplică regulile de la concursul de infracțiuni (art. 34-35, C.pen.).

Când maximul pedepsei pentru infracțiunea cea mai gravă ar fi mai mare de 20 de ani închisoare, pedeapsa aplicată persoanei fizice nu va putea depăși 20 de ani închisoare, iar dacă maximul pedepsei pentru infracțiunea planificată,

urmărită a se executa ar fi mai mic de 20 de ani de închisoare, atunci pedeapsa aplicată nu va putea depăși acel maxim.

În cazul persoanei juridice, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită de persoana fizică detențiunea pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, pedeapsa se stabilește între minimul special al amenzii de 10.000 lei și maximul special al amenzii de 900.000 lei [art. 71¹ alin. (2), C. Pen. în vigoare].

► **Infracțiunea prevăzută de art. 8 din Legea 39/2003** se pedepsește, pentru persoanele fizice, după caz, potrivit, art. 163 sau art. 323 C.pen., adică de la 15 la 25 de ani închisoare și interzicerea unor drepturi, și respectiv 3 la 15 ani închisoare, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asociației, iar dacă în scopul asociației intră mai multe infracțiuni, se va avea în vedere pedeapsa prevăzută de lege pentru cea mai gravă dintre acele infracțiuni. În cazul concursului de infracțiuni se vor aplica prevederile art. 34-35 C.pen.

Persoana juridică se pedepsește cu amendă de la 10.000 lei la 900.000 lei.

► **Infracțiunea de tănuire prevăzută de art. 10 din Legea nr. 39/2003** se pedepsește pentru persoana fizică cu închisoare de la 3 la 10 ani, fără ca sancțiunea aplicată să poată depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru

infracțiunea gravă din care provine bunul tăinuit. În cazul persoanei juridice, se aplică amenda de la 5.000 lei la 600.000 lei.

Această limitare prevăzută de lege privește maximul pedepsei pentru infracțiunea corespunzătoare faptei prevăzute de lege, din săvârșirea căreia a provenit bunul, iar nu pedeapsa corect aplicată celui care a comis această faptă.

Pentru toate cele trei infracțiuni prevăzute de art. 7, 8 și 10 din Legea nr.39/2003, natura pedepsei este privativă de libertate, cu aplicarea, acolo unde este cazul, a instituției suspendării executării, pedepsei și evident și cu reținerea de circumstanțe atenuante.

Secțiunea a 6-a

Incriminarea grupului infracțional organizat în noul Cod penal

Noul Cod penal¹⁹⁶ a renunțat la incriminarea infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, incriminată de Codul penal în vigoare în art.323, în ideea de a simplifica regimul juridic al criminalității organizate reglementând în art. 367 constituirea unui grup infracțional organizat (Titlul VIII, Capitolul I - Infracțiuni contra ordinii și liniștii publice). Noua lege penală a realizat această operațiune juridică în ideea de a renunța la paralelismul existent azi care incriminează acest gen de fapte (grup infracțional organizat asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, complot, grupare teroristă), în favoarea unei incriminări cadru „constituirea unui grup infracțional organizat”.

III.6.1. Conținutul legal, obiectul juridic și subiecții infracțiunii

A. Conținutul legal

„ (1) Inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat, aderarea sau sprijinirea sub orice formă, a unui astfel de grup se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

¹⁹⁶ Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I. Nr. 510 din 24 iulie 2009.

(2) Când infracțiunea care intră în scopul grupului infracțional organizat este sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață sau cu închisoarea mai mare de 10 ani, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) și (2) au fost urmate de săvârșirea unei infracțiuni, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(4) Nu se pedepsesc persoanele care au comis faptele prevăzute în alin.(1) și (2), dacă denunță autorităților grupul infracțional organizat, înainte ca acesta să fi fost descoperit și să se fi început săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopul grupului.

(5) Dacă persoana care a săvârșit una din faptele prevăzute în alin (1) - (3) înlesnește, în cursul urmăririi penale aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumate.

(6) Prin **grup infracțional organizat** se înțelege grupul structural, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii unuia sau mai multor infracțiuni”.

B. Obiectul juridic

➤ **Obiectul juridic generic** îl constituie relațiile sociale referitoare la protejarea societății împotriva unor fapte apte de a produce pericol public

➤ **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale care apără respectarea regulilor de conviețuire socială, a ordinii de drept și liniștii publice De aceea legiuitorul a incriminat această infracțiune în Capitolul intitulat „infracțiuni contra ordinii și liniștii publice”.

De regulă, la aceste infracțiuni lipsește **obiectul material**. Dar dacă în cadrul programului grupului criminal fac parte infracțiuni cu caracter patrimonial, falsul de monedă, spălare de bani, trafic de persoane etc., obiectul material îl poate constitui bunul sau persoana spre care s-a îndreptat activitatea

criminală.

C. Subiecții infracțiunii

➤ **Subiect activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică care răspunde din punct de vedere penal.

În situația „constituirii grupului infracțional organizat”, este vorba de mai mulți subiecți, deci de o pluralitate constituită.

În modalitățile de „inițiere, aderare sau sprijinire a grupului infracțional organizat”, subiectul activ poate fi și o singură persoană.

Activitatea de complice prin „sprijinire” este considerată a fi una de autor¹⁹⁷. Devin autori și cei care au aderat sau care au sprijinit în orice mod grupul astfel constituit. Poate exista complicitate morală și prin promisiunea de tăinuire sau favorizare [art. 48 alin.(2) din noul Cod penal].

➤ **Subiect pasiv principal** poate fi statul ca reprezentant al tuturor valorilor sociale apărute prin lege, în timp ce **subiect pasiv secundar** poate fi orice altă persoană ale cărei interese au fost lezate prin comiterea infracțiunii.

III.6.2. Latura obiectivă și latura subiectivă privind incriminarea grupului infracțional organizat

A. Latura obiectivă

▶ **Elementul material** al laturii obiective poate fi realizat prin patru modalități alternative de acționare: **inițierea, constituirea, aderarea sau sprijinirea** unui grup infracțional organizat.

Prin acțiunea de **a iniția** un grup organizat, în vederea săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni se înțelege efectuarea de acte menite să determine și să pregătească constituirea unui astfel de grup. Prin această activitate se propun acte de constituire a grupului infracțional organizat, se încearcă determinarea

¹⁹⁷ Boroi, AL., Nistoreanu, Gh., *Drept penal*, Partea generală, Editura All Beck, București, 2005, p.477.

altor persoane de a intra în grup, se efectuează instruirea în vederea constituirii grupului. În literatura de specialitate¹⁹⁸ prin sintagma de „inițiere” se înțelege efectuarea de acte menite să determine și să pregătească constituirea grupului infracțional organizat. Simpla inițiere este suficientă pentru a caracteriza consumarea infracțiunii independent de constituirea grupului.

Constituirea unui grup infracțional organizat presupune asocierea prin acordul mai multor persoane a unei pluralități organizate de făptuitori, în scopul de a ființa în timp și de a pregăti, organiza și aduce la îndeplinire săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni.

Aderarea presupune existența unui grup infracțional în scopul săvârșirii de infracțiuni și că autorul și-a manifestat voința (fie formal, fie tacit) de a face parte din acel grup. Nu este necesar pentru existența infracțiunii ca cel în cauză să fi activat în cadrul grupului ori să fi luat parte la vreo consfătuire. De asemenea, nu este necesar ca respectivul să cunoască pe toți membrii grupului. Este suficientă doar manifestarea de voință de a se integra în grupul constituit, de a activa în cadrul acestuia pentru realizarea scopurilor ilicite, cu condiția însă ca solicitarea să fie acceptată de ceilalți membri.

Sprijinirea înseamnă înlesnirea sau ajutorul dat de o persoană care nu face parte din grupul infracțional organizat. Sprijinirea constă în orice ajutor material sau moral acordat pentru a putea înlesni sau asigura menținerea sau desfășurarea activității grupului pe parcursul existenței.

Activitățile ce constituie elementul material trebuie să se refere la un „grup infracțional organizat”, în sensul art. 36 alin.(6) din Codul penal nou, adică un „grup structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni”.

De menționat că noul Cod penal nu condiționează incriminarea de săvârșirea unor „infracțiuni grave” așa cum prevede art. 2 din Legea nr. 39/2003

¹⁹⁸ Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *op. cit.*, p.478; Dongoroz, V. și colab., *op., cit.*, vol. IV, p. 689; Pașca, V., Dungan, P., Basarab, M., Mateuș, Gh., Medeanu, T. ș.a., *Codul penal comentat*, vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, 2008, p.1001.

privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, ci se referă la un palier mai larg de săvârșire, adică „în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni”. Ca atare, aceste infracțiuni pot fi grave sau mai puțin grave, principal fiind ca ele să fie comise de un grup infracțional organizat.

► **Urmarea imediată** constă într-o stare de pericol pentru relațiile de conviețuire, ordine și liniște socială. Acest pericol derivă din posibilitatea ca grupul infracțional organizat să pășească la îndeplinirea scopului în vederea căruia s-a constituit: săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni. Este vorba de

caracterul organizat al grupului respectiv și din amenințarea care rezulta din această organizare¹⁹⁹.

► **Legătura de cauzalitate.** Pentru existența conținutului infracțiunii trebuie să existe o legătură de cauzalitate între acțiunea (acțiunile) prin care s-a realizat elementul material al faptei și urmarea socialmente periculoasă, legătură ce rezultă chiar din inițierea sau constituirea grupului infracțional organizat.

B. Latura subiectivă

Infracțiunea se comite cu **intenție directă calificată de scop**. Participanții trebuie să cunoască și să urmărească realizarea scopului pe care îl are în vedere grupul infracțional organizat, adică „comiterea uneia sau mai multor infracțiuni”. Acest scop este generic determinat de legiuitor, pe când în cazul legii speciale (art. 2 din Legea nr. 39/2003), scopul este precis determinat, „comiterea uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material”. Așadar, legiuitorul noului Cod penal nu a cuprins în elementul constitutiv obținerea de foloase materiale sau financiare, ci doar scopul grupului infracțional - comiterea uneia sau mai multor infracțiuni.

¹⁹⁹ Dobrinoiu, V. și colab. *op. cit.*, vol. II, p.412.

III.6.3. Tentativa și consumarea infracțiunii

Deși este o infracțiune comisivă, actele pregătitoare și tentativa nu sunt incriminate de noul Cod penal, iar în cazul modalității de săvârșire prin „inițiere”, ele sunt asimilate actelor de executare.

Consumarea are loc în momentul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni, moment în care se creează starea de pericol care formează urmarea imediată. Consumarea nu este condiționată de realizarea scopului prevăzut de norme de incriminare, adică de săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni grave, ci numai de urmărirea acestuia.

Fapta se comite prin mai multe modalități normative, respectiv: inițiere, constituire, aderare sau sprijinire. Pe lângă acestea pot exista o multitudine de modalități de fapt în raport cu împrejurările concrete ale săvârșirii faptei.

III.6.4. Aspecte procesuale și regim sancționator

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de efectuarea urmăririi penale revine procurorului, conform art. 209 alin.(3) C.proc.pen., iar competența de judecată în primă instanță revine tribunalului²⁰⁰.

Persoana fizică, în cazul infracțiunii de la alin.(1) al art. 367 se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. Persoana juridică se pedepsește cu 120 și 240 de zile-amendă [art. 137 alin.(4) lit. b) C.pen. nou].

Când infracțiunea care intră în scopul grupului infracțional organizat este sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii sau cu închisoarea mai mare de 10 ani, persoana fizică se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. Persoana juridică se pedepsește cu 360 și 510 zile-amendă [art. 137 alin.(4) lit. e) C.pen. nou].

²⁰⁰ Este posibil ca odată cu adoptarea noului Cod de procedură penală, care intră în vigoare odată cu noul Cod penal, legiuitorul să reglementeze alte competențe judiciare.

De menționat că în noul Cod penal, persoana juridică este sancționată cu zile-amendă, spre deosebire de Codul penal în vigoare care prevede ca pedeapsă principală amenda, cu limite minime și maxime. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 100 și 5.000 lei, se înmulțește cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 și 600 de zile.

Instanța stabilește numărul zilelor-amendă ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei. Quantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se determină ținând seama de cifra de afaceri, în cazul persoanei cu scop lucrativ, respectiv de valoarea activului patrimonial în cazul altor persoane juridice, precum și de celelalte obligații ale persoanei juridice [art. 137 alin.(3), C.pen. nou].

Dacă faptele prevăzute în alin.(1) și alin.(2) ale art. 367 C.pen. nou au fost urmate de săvârșirea unei infracțiuni, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

III.6.5. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei

► **În conformitate cu prevederile art. 367 alin.(4) C.pen. nou** „nu se pedepsesc persoanele care au comis faptele prevăzute în alin.(1) și alin.(2), dacă denunță autorităților grupul infracțional organizat, înainte ca acesta să fi fost descoperit și să se fi început săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopul grupului”.

Rațiunea instituirii acestei cauze de nepedepsire este dublă: pe de o parte s-a avut în vedere că cel care a participat la comiterea unei infracțiuni de crimă organizată, s-a autodenunțat, regretă fapta și nu prezintă sub raportul persoanei sale un pericol social; pe de altă parte, legiuitorul a ținut seama de interesul pentru descoperirea faptei și sancționarea celor vinovați, care de cele mai multe ori nu au interes să-și denunțe faptele.

Pentru ca această cauză de nepedepsire să-și producă efectele, considerăm că trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- „să existe un denunț” fie oral, fie scris;
- „denunțul existenței grupului infracțional organizat să fie făcut mai înainte ca acesta să fi fost descoperit și să se fi început săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopul grupului”;
- „denunțul să privească participarea la un grup infracțional organizat”;
- „prin denunțul făcut să se permită identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți membri ai grupului infracțional”.

▶ **În conformitate cu prevederile art. 367 alin.(5) C.pen. nou,** „dacă persoana care a săvârșit una dintre faptele prevăzute în alin.(1) - (3) înlesnește, în cursul urmăririi penale, aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a

unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate”.

Așadar, pentru a beneficia de această circumstanță de reducere a pedepsei, este necesar ca făptuitorul care a săvârșit una sau mai multe din infracțiunile enumerate în art. 367 alin,(1)-(3) din C.pen. nou, trebuie să denunțe fapta și să înlesnească aflarea adevărului și tragerea la răspundere a celorlalți membri ai grupului.

Această cauză de reducere a pedepsei, pentru cel care a săvârșit una dintre faptele prevăzute în textul incriminat din noul Cod penal, operează numai în cazul în care prin denunțul făcut s-a reușit aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a celor vinovați. Nu este suficient, de exemplu, a se indica numai datele de identificare a unui membru al grupului infracțional organizat ci și la fapte concrete și probe de natură să servească la aflarea adevărului și la pedepsirea celor vinovați.

Pagina albă

CAPITOLUL IV

TRAFICUL DE PERSOANE

Secțiunea I

Fenomenul traficului de persoane

Traficul de ființe umane - ca formă a criminalității organizate - a cunoscut în ultimii ani o creștere alarmantă, devenind o problemă națională și internațională. El își are rădăcinile și se dezvoltă nu numai în statele care întâmpină dificultăți economice, cu implicații adânci în ce privește nivelul de trai al populației, dar și în statele puternic dezvoltate și unde există un nivel ridicat de trai. Fenomenul nu este unul episodic, ci ia amploare atât în țara noastră, cât și în întreaga comunitate internațională.

Traficul de ființe umane reprezintă o amenințare la adresa siguranței naționale a fiecărui stat, a securității publice și chiar a familiei, fiind lezate,

astfel valori sociale colective sau publice²⁰¹. El implică un număr mare de persoane și are implicații negative în plan economic și social, constituind o încălcare profundă a drepturilor fundamentale ale omului.

Traficul de ființe umane nu este un fenomen recent, existând date ale poliției din diferite state încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, care indicau răpiri și vânzări de copii și fete. Deși cauzele care generează acest fenomen au rămas aceleași, datorită tendințelor de industrializare și globalizare, au apărut și cauze noi.

I V. 1.1. Considerații generale

În domeniul traficului de ființe umane, în România, fenomenul comportă trei aspecte:

- țară de recrutare - pentru tinerele ce sunt exploatate sexual în țări dezvoltate din Europa Occidentală, în Turcia sau în țări din fosta Iugoslavie;
- țară de tranzit - pentru tinerele din țări ale fostului spațiu sovietic recrutate de grupări care acționează pe teritoriul României, unde li se contrafac documentele de identitate pentru ca ulterior să fie transportate peste graniță;
- țară de destinație - în raport cu zonele „de plăceri” din cluburile de noapte din capitală și din marile orașe din țară.

Câștigurile obținute din traficul de persoane și exploatarea lor sexuală sunt uriașe, uneori ajungând la sume de 4.000-5.000 euro/lună/de persoană exploatată. Prostiția organizată sub apanajul unor localuri de lux, cluburi, discoteci, activitate atent supravegheată de cei care au tendința de a domina această sferă a lumii interlope, constituie o posibilitate de acumulare ilicită de bunuri și valori într-o cantitate cât mai mare și într-un timp cât mai scurt.

În zilele noastre, în cifre, traficul de femei și copii înseamnă peste 500.000 de victime într-un singur an numai în Europa. Dar dimensiunea reală a fenomenului nu poate fi cunoscută, datorită mobilității foarte mari, intensei

²⁰¹ Stănescu, L., *Consimțământul victimei traficului de persoane*, R.D.P. nr. 3/2004, p.132

circulații peste frontiere a persoanelor și bunurilor, desființarea vizelor între statele membre al Uniunii Europene etc. Deși fenomenul cunoaște o recrudescență în întreaga lume, nu doar în țara noastră, el se manifestă cu mai multă pregnanță în zonele în care lipsesc o legislație corespunzătoare și un sistem de cooperare eficient între instituțiile guvernamentale și societatea civilă²⁰².

Orice întârziere atât în luarea măsurilor în plan legislativ, cât și în plan preventiv, nu putea decât să ofere posibilitatea ca persoanele să fie în continuare exploatate de traficanți. În aceste împrejurări, rolul legislativului a fost crucial în contracararea fenomenului antisocial. Deoarece în legislația română nu a existat până în prezent o reglementare specială a traficului de persoane, cu excepția acelor care reglementează unele modalități de săvârșire a infracțiunilor și

răspândirea materialelor obscene (art. 328, C.pen. actual), Parlamentul României a adoptat Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane²⁰³. Prevederile acestei legi, inclusiv dispozițiile sale penale, sunt în deplina concordanță cu dreptul internațional²⁰⁴ cat și cu dispozițiile Constituției României din 1991, revizuită în 2003²⁰⁵.

Prin Legea nr. 678/2001 legiuitorul a reglementat prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și protecția și asistența acordată victimelor unui astfel de trafic ce constituie o violare a drepturilor persoanei și o atingere a demnității și integrității acesteia. Astfel, acest act normativ este

²⁰² Mateuț, Gh., și colab., *Traficul de ființe umane. Infractor. Victimă. Infracțiune*, Editura Alternative Sociale, Iași, 2005, p.11.

²⁰³ Legea nr. 678/2001 a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 783 din 11 decembrie 2001 și a suferit modificări prin O.U.G: nr. 143/2002 aprobată prin Legea nr. 45/2003; Legea nr 39/2003; O.U.G. nr. 79/2005 aprobată cu modificări prin Legea nr. 287/2005.

²⁰⁴ Unul dintre organismele care încearcă să prevină traficul cu ființe umane la nivel mondial este Organizația Internațională pentru Migrațiune (OIM). La aceste eforturi s-a raliat și România prin ratificarea următoarelor documente internaționale; Legea nr. 47-/2001 care a ratificat Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnată la New-York la 6 septembrie 2000; prin Legea nr. 565/2002 au fost ratificate Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și Protocoalele anexă.

²⁰⁵ Constituția României, modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

primul din țara noastră care abordează traficul de persoane și incriminează activitățile susceptibile de a contribui la realizarea acestuia. Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane.

Apariția acestui act normativ a fost generată de fenomenul traficului de persoane care devenise manifest, tindea către un caracter transnațional și organizat, interfera cu alte forme de criminalitate, expunea, pe fondul dificultăților legate de perioada de tranziție, persoane din categorii sociale și de vârstă vulnerabile, cu o multitudine de implicații indiscutabil grave, formele traficului de persoane excedând conținutul constitutiv al infracțiunilor reglementate de Codul penal actual, respectiv, lipsirea de libertate (art. 189), sclavia (art. 190 C.pen.), supunerea la muncă forțată sau obligatorie (art. 191 C.pen), prostituția (art. 328) și proxenetismul (art. 329 C.pen.).

IV.1.2. Cauzele care înlesnesc sau favorizează traficul de persoane

O examinare a cauzelor care au determinat sau înlesnit apariția proliferarea acestui fenomen, la nivelul țării noastre, ne permit a face o grupare acestora:

➤ efectele tranziției, schimbările politice, sociale și culturale, care au determinat o creștere a sărăciei și a șomajului, o distribuție inegală pe piața muncii între bărbați și femei, ducând la sporirea migrației și angajarea femeilor în industria sexului;

➤ tranziția din țările din sud-estul Europei, corupția autorităților, ca factor ce permite dezvoltarea traficului de persoane. Traficul și corupția se completează reciproc prin aceea că traficul creează multiple oportunități care au ca finalitate coruperea funcționarilor publici și crearea premiselor de subminare a întregului efort depus de alți factori pentru combaterea acestui fenomen²⁰⁶;

➤ controlul slab al frontierelor, lipsa cadrului legislativ sau existența unui cadru legislativ neadecvat (inaplicabil referitor la migrație, la combaterea

²⁰⁶ Mateuț, Gh. și colab., *op. cit.*, p.12.

traficului de persoane), protecția victimelor și a martorilor;

➤ restricționarea oportunităților de migrare în țările dezvoltate, spre care tind victimele traficului, limitează cu severitate orice formă de migrațiune legală și care are drept consecință traficul ilegal;

➤ internaționalizarea grupurilor criminale și profiturile mari obținute în urma traficului cu femei. Astfel, Interpol-ul califică traficul de persoane ca fiind crima cu cea mai rapidă ascensiune din lume, iar O.N.U. accentuează că traficul a devenit un business global cu o cifră de afaceri de 7 miliarde de dolari²⁰⁷.

Potrivit unui studiu comandat de Organizația Internațională pentru Migrație²⁰⁸, în România s-au identificat o serie de factori care determină vulnerabilitatea la trafic de persoane a tinerelor, factori care constituie tot atâtea cauze care determină și prevede apariția traficului de ființe umane, astfel:

- amplasarea geografică „avantajoasă” România fiind țara de origine, de tranzit și de destinație;

- comunitatea din care provine victima traficului, atunci când ne referim la localizarea geografică într-o regiune săracă sau rezidența într-o aglomerare urbană;

- grupurile de apartenență, tinerii care trăiesc într-un mediu instituționalizat sunt mai vulnerabili;

- abuzul și disfuncționalitatea familială, lipsa de comunicare în familie și dezintegrarea socială;

- discriminarea existentă pe piața muncii între bărbați și femei;

- achizițiile și aspirațiile personale, dorința de realizare personală și independență financiară se află într-un raport de directă proporționalitate cu riscul traficării.

În concluzie, se poate afirma că sărăcia, șomajul, discriminarea pe piața muncii, violența domestică și abuzul determină pentru femei și tinere, în

²⁰⁷ www.migrație.md

²⁰⁸ www.migrație.md

general, nașterea unei dorințe de „evadare către o lume mai bună”, astfel încât ofertele înșelătoare ale traficantilor sunt acceptate cu ușurință²⁰⁹.

Cauzele traficului de persoane pot fi categorisite în 3 grupe:

- traficul în vederea exploatării sexuale;
- traficul în vederea exploatării forței de muncă;
- traficul în vederea donării de organe.

Traficul în scopul exploatării sexuale rămâne cea mai importantă formă a traficului, din simplul motiv că reprezintă cea mai importantă sursă de venituri pentru traficanți.

Traficul de persoane se poate prezenta sub mai multe **forme**²¹⁰:

- din punctul de vedere al „drepturilor omului”, traficul de persoane include: sclavia, munca forțată, violența, abuzul de încredere, agresiunea fizică și psihică;

- sub aspect „economic”, traficul de persoane presupune: profituri uriașe; rețele regionale și internaționale; circulația ilicită a banilor (spălarea banilor);

- din punct de vedere al „originii fenomenului”, distingem: sărăcia accentuată a victimelor; nivelul educațional scăzut; neîncrederea în sine; eșecurile în viață;

- din perspectiva „valorilor sociale lezate”, persoanele traficate sunt reduce la condiția de „marfă”, fiind dezumanizate treptat;

- din perspectiva „implicațiilor sociale”, traficul de persoane a devenit un fenomen național și internațional;

- prin prisma „scopului vizat”, traficul de ființe umane presupune profituri scăzute pentru societate, dar profituri uriașe pentru traficanți, care reinvestesc veniturile realizate în alte activități ilicite. Prostituția reprezintă

²⁰⁹ Mateuț, Gh. și colab., *op. cit.*, p.13.

²¹⁰ Din definiția traficului de persoane cuprinse în „*Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și al copiilor*”, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, rezultă și formele în care se concretizează această infracțiune.

scopul principal al traficului și modalitatea cea mai adecvată de a obține câștiguri mari pentru traficanți.

În traficul de persoane pot fi implicate „*persoane fizice*” (agenți de recrutare, contrabandiști, complici), dar și „*persoane juridice*” (agenții hoteliere, de turism, societăți de transport, firme de producție și distribuție de casete video, sex-shopuri);

- din perspectiva „*organizării traficanților*”, traficul de persoane poate fi:

- trafic ocazional;
- trafic în bande sau grupuri mici;
- traficul internațional.

- din perspectiva „*victimelor*”, traficul poate fi clasificat în funcție de natura abuzivă a actelor exercitate asupra lor și care vizează:

- aspectul „*social*” (abuz psihologic, atac sexual sau viol, lipsa puterii de decizie, lipsa accesului la servicii medicale, obligarea la consum de alcool și droguri, avort forțat, înfometare etc.);

- aspectul „*juridic*” (deposedarea de acte de identitate, utilizarea de acte false, amenințările cu predarea la poliție);

- aspectul „*economic*” (împovărarea cu datorii, neplata, reținerea unor plăți nejustificate).

Secțiunea a 2-a

Incriminarea traficului de persoane

IV.2.1. Cadrul legislativ

Prin Legea nr. 678/2001, legiuitorul a reglementat prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și protecția și asistența acordată victimelor unui astfel de trafic ce constituie o violare a drepturilor persoanei și o

atingere a demnității și integrității acesteia.

Acest act normativ este primul care abordează traficul de persoane și care incriminează activitățile susceptibile de a contribui la realizarea acestuia. Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane, astfel încât ea conține, pe lângă norme de incriminare și dispoziții care definesc termenii și expresiile utilizate, prevederi referitoare la prevenirea traficului de persoane, cu indicarea instituțiilor responsabile în acest domeniu, norme de incriminare a unor infracțiuni aflate în legătură cu traficul de persoane, dispoziții speciale privind procedura judiciară și asistența victimelor traficului de persoane, cooperarea internațională²¹¹.

Elaborarea acestei legi a constituit un obiectiv al Planului național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane aprobat prin H.G. nr 1216/2001²¹². Acest cadru legislativ a fost ulterior întregit prin prevederile Regulamentului de aplicare a Legii nr. 678/2001, aprobat prin H.G. nr 299/2002²¹³ și prin dispozițiile Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, aprobat prin H.G. nr. 1295/2004²¹⁴.

Această lege incriminează mai multe fapte: **traficul de persoane** (art. 12) **traficul de minori** (art. 13), precum și **fapte în legătură cu traficul de persoane** (art. 17 și art. 18).

La baza adoptării acestor acte cu caracter normativ intern au stat mai multe documente juridice internaționale - semnate și/sau ratificate de România - care consacră standarde, principii, proceduri și modalități de cooperare în

²¹¹ Legea privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, nr.678/2001, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 783 din 11.12.2001, cu modificările și completările aduse prin: O.U.G. nr. 143/2002, publicată în M. Of. nr. 804 din 05.11.2002 (aprobată prin Legea nr. 45/2003); Legea nr. 39/2003, publicată în M. Of. nr. 50 din 29.01.2003; O.U.G. nr. 79/2005, publicată în M. OF. nr. 629 din 19.07.2005 (aprobată cu modificări prin Legea nr. 287/2005); Legea nr. 230/2010, publicată în M. Of. nr. 812 din 06.12.2010; O.U.G. nr. 117/2010, publicată în M. Of. nr 891 din 30.12.2010; O.U.G. nr. 41/2011, publicată în M. Of. nr. 304 din 03.05.2011.

²¹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 806 din 17 decembrie 2001.

²¹³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 806 din 31 martie 2003.

²¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 806 din 31 august 2004.

materia traficului de ființe umane.

În acest sens amintim cu titlu exemplificativ:

➤ „Protocolul pentru modificarea Convenției de la Geneva privind reprimarea traficului de femei și copii”, semnat la 12 noiembrie 1947;

➤ „Declarația Universală a Drepturilor Omului”, adoptată la 12 decembrie 1948;

➤ „Convenția O.N.U. pentru suprimarea traficului de persoane”, semnată la 21 martie 1956;

➤ „Convenția O.N.U. cu privire la drepturile copilului”, ratificată prin Legea nr. 18/1990;

➤ „Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate”, ratificată prin Legea nr. 84/1994;

➤ „Rezoluția Parlamentului European din 1986 privind violența împotriva femeilor”;

➤ Rezoluția Parlamentului European privind exploatarea prostituției și a traficului de ființe umane”;

➤ „Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate” ratificată prin Legea nr. 565/2002;

➤ „Decizia Consiliului Uniunii Europene privind completarea definiției numite **trafic de ființe umane**”;

➤ „Decizia Cadru a Consiliului Uniunii Europene” din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile.

Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de ființe umane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția O.N.U., definește în art. 3 traficul de persoane ca fiind „recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare sau prin recurgere la forță sau la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă,

înșelăciune, abuz de autoritate sau prin oferta sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritatea asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea altei persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe”.

IV.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001

În concepția legiuitorului, traficul de persoane, în variantele sau modalitățile alternative de săvârșire, reprezintă o „infracțiune de scop”, în sensul că existența ei este condiționată de urmărirea unui scop și anume acela al exploatării unei persoane, în înțelesul dat de art. 2, pct. 2 din actul normativ la care facem referire.

Între normele penale ce incriminează sclavia, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, prostituția, producerea, difuzarea ori răspândirea de materiale

obscene pentru minori poate exista concurs cu normele cu caracter penal al I nr. 678/2001.

Evident, dacă **scopul** urmărit prin comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 12-15 din Legea nr. 678/2001 nu se realizează, dar a fost urmărit de învinuit sau inculpat, aceste infracțiuni își păstrează caracterul lor de norme penale autonome, de sine stătătoare.

În dispozițiile art. 12-18 sunt descrise faptele considerate infracțiuni, conținutul acestora urmând a fi complinit și cu unele prevederi nepenale din aceeași lege sau cu dispoziții penale cuprinse în alte acte normative, ori cu prevederile din Codul penal (partea generală) sau Codul de Procedură Penală.

De precizat că din modul de exprimare, cât și din cel de incriminare, „constituie infracțiuni privind traficul de persoane” sau „infracțiuni în legătură

cu traficul de persoane”, se poate deduce cu certitudine că s-a voit să se înscrie în lege actele de trafic de persoane ca fapte **penale distincte** și nicidecum o singură infracțiune de trafic de persoane, cu mai multe modalități de incriminare²¹⁵.

Este de observat, în sprijinul ideii de mai sus, că unele infracțiuni au **forma simplă** (de bază) de incriminare, iar altele **forma calificată** (agravantă) și sunt sancționate cu pedepse diferite și nu cu aceeași pedeapsă.

Ori, nu se poate concepe, ca pentru modalitățile diferite de incriminare să se prevadă pedepse diferite. Ca atare, numai pentru infracțiuni distincte, diferite, se prevăd pedepse diferite. La infracțiunea unică cu modalități multiple de incriminare se poate prevedea o singură sancțiune.

Precizarea de mai sus se impune, deoarece, dacă se comit mai multe fapte din cele înscrise în lege, atrage reținerea concursului real sau ideal de infracțiuni, după caz, iar dacă se consideră că aceste fapte sunt o singură infracțiune, cu modalități multiple de incriminare, ar atrage reținerea unei singure infracțiuni, indiferent dacă se comite una sau mai multe dintre aceste modalități.

În cele ce urmează ne vom referi la traficul de persoane și distinct la minori, cu analizarea obiectului juridic, a subiecților infracțiunilor, a laturilor obiective și subiective, precum și a formelor, modalităților și sancțiunilor.

IV.2.2.1. Traficul de persoane

Definiție legală:

Infracțiunea de trafic de persoane prezintă o formă de bază sau tip [art. 12 alin.(1)] și 4 forme agravate [art. 12 alin.(2) lit. a), b), c) și alin.(3)].

art. 12

Forma tip:

„(1) Constituie infracțiunea de trafic de persoane recrutarea,

²¹⁵ Lascu, I., *incriminări privind traficul de persoane*, Revista Dreptul, nr. 7/2002

transportarea, transformarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane”.

Formele agravate:

„(2) Traficul de persoane săvârșit în una dintre următoarele împrejurări:

a) de două sau mai multe persoane împreună;

b) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății:

c) de un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

(3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei”.

IV.2.2.2. Traficul de minori

Definiție legală: art. 13

Forma tip:

„(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unui minor în scopul exploatării acestuia, constituie infracțiunea de trafic de minori”.

Formele agravate:

„(2) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) este săvârșită prin amenințare violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra minorului.

(3) Dacă faptele prevăzute la alin.(1) și (2) sunt comise în condițiile art.12 alin.(2) pedeapsa este mai gravă.

(4) Dacă faptele prevăzute în prezentul articol au avut ca urmare moartea

sau sinuciderea victimei.”

art. 14-a fost abrogat de Legea nr. 39/2003.

art. 15

„(1) Tentativa infracțiunilor prevăzute la art. 12-13 se pedepsește.

(2) Organizarea săvârșirii infracțiunilor prevăzute în prezentul capitol constituie infracțiune și se pedepsește ca și infracțiune organizată”.

Potrivit art. 16 din lege, consimțământul persoanei, victimă a traficului, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului.

Prevederea legală este prezentată și în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale, în următoarea formă: „Consimțământul unei victime a traficului de persoane pentru exploatarea amintită, astfel cum este enunțată la litera a) din prezentul articol, este indiferent atunci când unul dintre oricare din mijloacele enunțate la litera a) a fost folosit”.

În doctrină s-a subliniat că existența consimțământului poate fi analizată sub un triplu aspect: fie ca un element constitutiv al unei incriminări determinate, fie ca o cauză de reducere a pedepsei sau ca o cauză justificativă²¹⁶.

De asemenea, s-a subliniat și faptul că legiuitorul a înțeles să incrimineze fapta în pofida existenței consimțământului victimei întrucât se apreciază că acest consimțământ este întotdeauna viciat și, ca atare, nu îndeplinește condițiile unui consimțământ valabil exprimat²¹⁷.

Consimțământul nu trebuie să fie viciat de violență, dol sau eroare, de asemenea acesta nu este valabil dacă este dat pentru o faptă rușinoasă sau pentru o faptă contrară bunelor moravuri²¹⁸. Întrucât consimțământul victimei poate fi considerat ca o renunțare la un drept sau ca o renunțare la protecția legii sau chiar un mandat, consimțământul trebuie să fie serios și valabil, adică dat de

²¹⁶ Antoniu G., *Consimțământul victimei*, Revista de Drept Penal, nr.4/2003, p.9.

²¹⁷ Ibidem, p. 10

²¹⁸ Stănescu, L., *op. cit.*, p.131.

către o persoană capabilă de a consimți și, mai ales, în condiții care nu alterează consimțământul²¹⁹.

În practica judiciară s-a decis că în cazul infracțiunii de trafic de persoane, consimțământul victimei la recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea sa, prin înșelăciune, în scopul exploatării, nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului, potrivit art. 16 din Legea nr. 678/2001.²²⁰ Dar aceasta nu este cazul la infracțiunile din Legea nr. 678/2001, unde acest consimțământ este obținut explicit sau implicit prin mijloace ilegale, și anume: prin amenințare, violență, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate, sau profitând de imposibilitatea acelei persoane, ori prin darea, primirea sau acceptarea de bani sau alte foloase de către persoana care are autoritate asupra victimei traficului de persoane. Totodată, consimțământul victimei nu poate avea valoare, întrucât persoana nu poate dispune de un interes superior.

Instanța a reținut că partea vătămată S.G., acuzând pe inculpat că urmează să plece la muncă în străinătate și că poate să o ajute să muncească la un centru pentru îngrijirea copiilor cu deficiențe psihice, i-a cerut să o ajute să plece la muncă în străinătate. În acest scop, inculpatul a procurat formularele pentru obținerea pașaportului, a plătit taxele necesare, a cumpărat biletul de călătorie pentru partea vătămată, a dat acesteia 300 USD și 200 EURO necesari la frontieră și a îndrumat-o în vederea întâlnirii în străinătate cu C.P. Inculpatul a cerut părții vătămate să-i trimită în țara sumele cheltuite de el și jumătate din salariul pe care-l va obține pe 3 luni. Ajungând în străinătate, partea vătămată a fost cazată într-un club, în scopul practicării prostituției, fiindu-i luat pașaportul.

Fapta inculpatului care, prin înșelarea părții vătămate că o va ajuta să meargă la muncă în străinătate, a întocmit formalitățile necesare obținerii pașaportului și a documentului de călătorie, a remis părții vătămate sumele de bani necesare trecerii frontierei, i-a indicat o persoană de legătură și un loc de cazare, toate acestea în scopul exploatării acesteia, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane prevăzută de art. 12 alin.(1) din

²¹⁹ Dongoroz, V., *op. cit.*, p.377.

²²⁰ Î.C:C:J., Secția penală, dec. nr. 5487/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Legea nr. 678/2001.

Chiar dacă victima și-a dat consimțământul pentru a pleca în străinătate și a acceptat ca inculpatul să efectueze formalitățile și să achite sumele necesare trecerii frontierei, potrivit art. 16 din legea specială, consimțământul victimei infracțiunii de trafic de persoane nu înlătură răspunderea penală a inculpatului²²¹.

A. Obiectul juridic

► Obiectul juridic principal

Este constituit din relațiile sociale care se formează și se dezvoltă în jurul valorilor sociale ca atribut al ființei umane și anume viața, integritatea corporală, sănătatea, libertatea, inviolabilitatea sexuală, onoarea și demnitatea²²².

► Obiectul juridic secundar

Este determinat de relațiile sociale a căror desfășurare este condiționată de apărarea libertății și a drepturilor persoanei, a demnității, a integrității corporale și sănătății, și chiar a vieții persoanei, împotriva faptelor de exploatare a acesteia și de transformare a persoanei în sursă de câștig²²³. De asemenea, obiceiul

juridic secundar este constituit, în cazul unor modalități de săvârșire a infracțiunii de relațiile sociale care privesc libertatea morală a persoanei, integritatea corporală și sănătatea acesteia, precum și relațiile sociale care privesc apărarea vieții persoanei²²⁴.

► Obiectul material

Infracțiunile de trafic de persoane, realizate prin acte de violență ori prin orice alte forme de constrângere, au și un obiect material care este reprezentat de corpul victimei în viață, indiferent dacă acesta este nou-născut, tânăr sau

²²¹ Stănescu, C., *op. cit.*, p.132.

²²² Mateuț, Gh. și colab., *op. cit.*, p.27.

²²³ Lascu, I., Lascu L. C., *Corupția și crima organizată. Realitate socială, actualitate și incriminare*, Editura Alma Mater, Sibiu, 2002, p.214.

²²⁴ Bădilă, M., *Drept penal, Partea special*, vol. I, Editura Alma Mater, Sibiu, 2005

bătrân, de sex masculin sau feminin. Unele fapte (art. 18 din lege) pot avea ca obiect material și: filme, fotografiile, dispozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, cu condiția de a exprima poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic.

B. Subiecții infracțiunilor

B1. De regulă, **subiectul activ** nemijlocit (autor) al infracțiunilor de trafic de persoane, este necircumstanțiat, aceste fapte putând fi săvârșite de orice persoană care îndeplinește condițiile legale pentru a răspunde din punct de vedere legal. Traficanții pot fi persoane fizice sau juridice, bărbați sau femei.

Subiect activ poate fi și o persoană juridică, care răspunde numai pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice, dacă fapta a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de legea penală [art. 19¹ alin.(1) C.pen. în vigoare]. Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit, în orice mod, la săvârșirea aceleiași infracțiuni [alin. (2)].

În general, recrutorii sunt persoane tinere, îmbrăcate îngrijit și care fac o bună impresie (au vestimentație modernă, mașină de marcă, telefon celular) și sunt convingători, cu promisiuni de posturi bune și bine plătite în străinătate.

Femeile ca subiecți activi ai infracțiunii de trafic de ființe umane sunt, de cele mai multe ori, prima verigă în lanțul de traficare și captează foarte ușor încrederea, interesul și lipsa de experiență în viață a tinerilor.

La infracțiunea calificată prevăzută în art. 12 alin.(2) lit. a) din lege fapt se comite „de două sau mai multe persoane”.

Prin O.U.G. nr. 79/2005 s-a modificat conținutul art. 12 alin.(2) din Legea nr. 678/2001, prevăzându-se și o calitate specială pe care trebuie să o îndeplinească subiectul activ, respectiv cea de „funcționar public în exercițiul funcțiunii”. Introducerea acestei calități speciale în incriminare a fost impusă de două considerente: pe de o parte, în numeroase cazuri activitatea infracțională desfășurată de traficanți a fost facilitată de reprezentanți ai autorităților publice,

iar pe de altă parte, prin această reglementare se armonizează normele interne cu legislația europeană existentă în materie (art. 24 din Convenția Consiliului Europei încheiată la Varșovia la 16 mai 2005 și semnată de România, enumără o asemenea agravantă).

Conform art. 147 C.pen., prin „funcționar public” se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referă art. 145 C.pen.

Potrivit art. 145 C.pen., prin termenul „public” se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public, administrarea, folosirea sau exploatarea bunurilor proprietate publică, serviciile de interes public, precum și bunurile de orice fel care, potrivit legii, sunt de interes public.

Noul Cod penal²²⁵ a adus importante modificări în privința conținutului noțiunii de „funcționar public” În reglementarea adoptată, în acord cu soluțiile în materie din alte legislații și cu convențiile internaționale în materie, noțiunea de funcționar public va desemna persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără remunerație:

„a) exercită atribuții specifice puterii legislative, executive sau judecătorești;

b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui agent economic sau unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat ori al unei persoane juridice declarate ca fiind de utilitate publică, atribuții legate de realizarea obiectivului de activitate al acesteia” (art.175).”

În același timp, legiuitorul a optat pentru „asimilarea cu funcționarii

²²⁵ Adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009

persoanelor fizice care exercită o profesie de interes public, pentru care este necesară o abilitare specială a autorităților publice și care este supusă controlului acestora (notari, executori judecătorești etc.). Prin termenul „public” se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică.

În raport de aceste dispoziții legale, din categoria subiecților activi ai traficului de ființe umane, calificați de calitatea de funcționar public, pot face parte, cu titlu exemplificativ: lucrători vamali, ofițeri de poliție, persoane din aparatul administrativ etc.

Participația penală este posibilă sub toate formele: **coautorat, instigare, complicitate.**

Coautoratul - o condiție de existență a coautoratului o reprezintă, în cazul acestor infracțiuni, voința comună a coautorilor de a coopera la săvârșirea nemijlocită a acțiunilor specifice de traficare, în baza unei înțelegeri prealabile exprese sau tacite. Prin efectuarea nemijlocită a uneia dintre acțiunile ce caracterizează traficul de persoane (recrutarea, transferarea, transportarea, cazarea, găzduirea etc.), fiecare participant își aduce contribuția sa directă la săvârșirea infracțiunii.

Acțiunile coautorilor pot avea caracter identic (de exemplu, două persoane recrutează mai multe tinere, prin înșelăciune, în scopul exploatării sexuale) sau

diferit (de exemplu, o persoană recrutează femeia, o alta o transportă într-o țară străină, iar o a treia o supune muncii forțate).

Pentru fapta săvârșită în forma-tip (alin. 1), coautoratului și/sau complicității concomitente i se substituie agravanta prevăzută de art. 12 alin (2) lit. a)²²⁶, fapta fiind săvârșită de două sau mai multe persoane.

²²⁶ Mitrache, Constantin, Mitrache, Cristian, *Drept penal român*. Partea generală, Editura Universul

Complicitatea se materializează în activitatea persoanei care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la realizarea infracțiunii de traficare sau promite de a tăinui bunurile provenite din săvârșirea traficului de persoane sau de a favoriza pe infractor, promisiunea făcută anterior începerii executării sau în timpul realizării acesteia.

Actele de complicitate pot consta dintr-un comportament pasiv ce favorizează săvârșirea infracțiunii ori în acțiuni de ajutorare sau sprijinire cu caracter material sau moral. Indiferent însă de natura actelor de înlesnire ori ajutorare efectuate, complicele trebuie să acționeze întotdeauna cu intenție, având reprezentarea asupra caracterului ilicit al faptei săvârșite, dar și asupra caracterului activității sale de participant.

Complicitatea la infracțiunea de trafic de persoane se poate concretiza în: obținerea de informații cu privire la potențialele victime și furnizarea acestora către traficanți, atragerea victimei, procurarea actelor necesare pentru transportarea lor în țările de destinație, împiedicarea victimei de a se deplasa conform propriei sale voințe atunci când ea dorește aceasta, procurarea de autoturisme pentru transport sau locuințe pentru găzduirea victimelor.

Instigarea la infracțiunile incriminate prin Legea nr. 678/2001 constă în activitatea unei persoane de a determina cu intenție pe o alta să efectueze una sau mai multe dintre acțiunile specifice traficului de persoane, respectiv recrutarea, transportul, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane adulte sau minore. În concret, instigatorul ia cel dintâi rezoluția de a trafica o persoană, pe care apoi o transferă altei persoane care o va prelua și o va

pune în aplicare. În situația în care instigatorul va continua acțiunea de stimulare morală și după ce autorul nemijlocit trece la executare, actele sale vor constitui o complicitate morală.

B2. Subiectul pasiv al infracțiunilor prevăzute de art. 12 și art. 13 din

Legea nr. 678/2001 este persoana împotriva căreia este îndreptată acțiunea infracțională a traficantilor și care poate fi un minor ori persoana adultă, indiferent dacă este bărbat sau femeie. Subiectul pasiv al infracțiunii de trafic de persoane este, în general, orice persoană, însă în anumite cazuri aceasta poate fi, o persoană aflată în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința [art. 12 alin.(1)] sau o persoană care se află sub autoritatea unei alte persoane [art. 12 alin.(1)].

În practica judiciară s-a decis că recrutarea mai multor persoane în același timp și loc, în baza unei rezoluții infracționale unice, pentru practicarea prostituției și transportarea lor în străinătate în vederea realizării de foloase materiale, constituie câte o unică infracțiune de trafic de persoane și de proxenetism, iar nu atâtea infracțiuni câți subiecți pasivi au fost recrutați în acest scop.²²⁷

De asemenea, cu privire la subiectul pasiv al acestei infracțiuni, se reține că poate fi orice persoană indiferent de sex. Astfel este fals mitul conform căruia numai o persoană de sex feminin poate fi subiect pasiv al infracțiunii de trafic de persoane. Deși statistic cele mai multe victime ale traficului de persoane sunt de sex feminin, nu este exclusă posibilitatea ca o persoană de sex masculin să fie victimă a traficului de persoane, spre exemplu este posibilă exploatarea acelei persoane de sex masculin prin obligarea acesteia să practice cerșetoria.

În cazul infracțiunilor de trafic de minori prevăzută de art. 13 și respectiv pornografie infantilă prevăzută de art. 18, subiectul pasiv poate fi doar o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani²²⁸.

În cazul infracțiunii prevăzută de art. 17 din Legea nr. 678/2001, subiectul pasiv este unul circumstanțial și anume o persoană care nu este cetățean român (cetățean străin sau apatrid).

Legislația internațională (Convenția privind drepturile copilului, adoptată

²²⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 32 din 14.02.2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

²²⁸ Lascu, I., Lascu, L.C., *op. cit.*, p.217.

la 20 noiembrie 1989 la New York) operează cu termenul de „copil” prin care se înțelege orice formă de ființă umană sub vârsta de 18 ani.

În urma modificărilor aduse dispozițiilor art. 13 alin.(1) din Legea nr.678/2001 prin O.U.G. nr. 79/2005 s-a oferit o protecție juridică egală tuturor persoanelor sub 18 ani, victime ale traficului, indiferent dacă este minor cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani ori de un minor care nu a împlinit 15 ani, eliminându-se distincția existentă în reglementarea anterioară între aceste două categorii de subiecți pasivi ai infracțiunii, pentru care erau prevăzute pedepse cu închisoare într-un quantum diferit.

C. Latura obiectivă a infracțiunilor de trafic de persoane, prevăzută în art. 12 și trafic de minori prevăzută în art. 13 din Legea nr. 678/2001 constă în una sau mai multe din acțiunile prevăzute ca modalități alternative de realizare.

C1. Elementul material al acțiunii poate consta în: recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea, găzduirea sau primirea unei persoane, acțiuni ce trebuie să fie efectuate în scopul exploatării victimei. Dar acțiunea sub aspectul său material se mai poate înfățișa și sub forma de: răpire, recrutare, înșelăciune, amenințare, violență, abuz de autoritate, profitând de starea minorului de a nu se putea apăra, prin acceptarea sau primirea de bani etc.²²⁹

„Recrutarea” constă în atragerea (racolarea) victimei prin convingerea acesteia spre a fi exploatată în vederea obținerii de foloase materiale. Printre mijloacele frecvente de recrutare folosite de către traficanți se numără: mirajul unui câștig rapid, lipsa de educație, starea materială proastă a victimelor, anunțurile matrimoniale, Internetul. Astfel, s-a reținut că recrutarea unui minor

în scopul exploatării acestuia prin practicarea cerșetoriei și recrutarea unei persoane majore, prin oferirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra acesteia, în același scop,

²²⁹ Pentru amănunte, vezi Mateuț, Gh. și colab., *Traficul de ființe umane*, Asociația Magistraților Iași, Editura Alternative Sociale, 2005, și Hotca, M.A., Dobrinoiu, M., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, vol. I. Editura C.H. Beck, București, 2008.

întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de trafic de minori și trafic de persoane prevăzute în art. 13 și art. 12 din Legea nr. 678/2001.²³⁰

Instanța a reținut că inculpații G.I și R.B. s-au deplasat în orașul N. și, interesându-se despre existența unui copil cu handicap, au fost îndrumați la familia minorei B.M. Minora, care avea o infirmitate la un picior, a acceptat oferta inculpaților de a o duce în străinătate la cerșit cu condiția de a fi însoțită de sora sa B.A. Inculpații au convins-o și pe mama celor două surori, B.C., să fie de acord cu plecarea acestora, dându-i bani și bunuri.

În realizarea scopului propus, inculpatul R.B. a dus pe minoră și pe sora acesteia, precum și pe mama lor, la autoritățile pentru îndeplinirea formalităților de obținere a pașapoartelor. Inculpatul a achitat taxele pentru eliberarea pașapoartelor, pe care, apoi, le-au reținut. La 15 iulie 2002, au fost reținuți la frontieră, încercând să scoată din țară pe cele două minore.

Art. 13 din Legea nr. 678/2001 prevede că „recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unei persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani, în scopul exploatării acesteia, constituie infracțiunea de trafic de minori.”

Art. 12 alin.(1) din aceeași lege, referindu-se la victime majore, condiționează existența infracțiunii de trafic de persoane de o activitate prealabilă de recrutare, transportare, transferare, cazare sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, prin abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-si exprima voința ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane.

În esență, instanța a reținut că inculpatul C.I., în luna august 2002 cu complicitatea inculpatei A.N., care este mama părții vătămate O.M.E., în vârstă

²³⁰ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 593/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

de 13 ani, a recrutat-o pe minoră, a transportat-o în Germania și apoi în Polonia în scopul exploatării, supunând-o la activități de furt și cerșetorie. În scopul realizării activității infracționale descrise mai sus, inculpata A.N. a înlesnit recrutarea fiicei sale de către inculpat²³¹.

Art. 2 pct. (2) lit. b) din Legea nr. 678/2001 prevede că prin exploatare se înțelege „ținerea în starea de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire”, iar lit. e) a aceluiași articol prevede că „efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului”, constituie, de asemenea, o formă de exploatare prin „aservire” în sensul textului citat, înțelegându-se „acțiunea de a se supune”.

„Transportarea” presupune deplasarea victimei dintr-un loc în altul, fie în interiorul statului de origine, fie din statul de origine a victimei în statul de destinație.

Astfel, în practică s-a decis că recrutarea, transportarea, transferarea, cazare sau primirea unei persoane, cu promisiunea de a o duce în străinătate pentru a munci în condiții avantajoase, dar în realitate pentru a o constrânge la practicarea prostituției în scopul exploatării ei de către făptuitor, constituie infracțiunea de trafic de persoane.²³² La operațiunea de transport de ființe umane pot fi implicate și grupuri de persoane specializate în trecerea ilegală a frontierei.

„Transferarea” constă în transmiterea victimei de la un traficant la altul, atunci când este vândută pur și simplu ca o marfa, inițial fără ca ea să știe, sau face obiectul unei alte tranzacții încheiate între traficanți (ex. schimbul). Din punct de vedere temporal transferarea este ulterioară recrutării victimei. Din practica ilicită a traficului de persoane, prețul cu care sunt „vândute” victimele

diferă în funcție de vârstă, aspect etc. și pornește de la 300 de dolari și poate ajunge până la 4.000.

²³¹ Kövesi, L.c. și colab., *op. cit.*, p.137.

²³² Î.C.C.J., Secția Penală, dec. nr. 4158/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Din păcate, obiect al traficantilor de persoane, sunt de multe ori copii. Potrivit art. 2 lit. a) din Protocolul facultativ al Convenției cu privire la drepturile copilului (ratificat prin Legea nr. 470/2001), vânzarea de copii este considerat orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de orice persoană sau grup de persoane către o altă persoană ori către alt grup contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale.

„Cazarea” - ca element al laturii obiective - constă în instalarea temporară a unei persoane într-o locuință sau într-un alt loc având această destinație. Cazarea victimei este realizată cu scopul de a o exploata prin modalitățile prevăzute de textul incriminator.

„Găzduirea” este activitatea prin care un minor este adăpostit vremelnic într-o locuință sau alt loc având această destinație. La fel ca și în cazul cazării, găzduirea minorului este făcută în scopul exploatării acestuia.

„Primirea” constă în activitatea prin care un traficant preia victima de la o altă persoană, de regulă, tot traficant, ca urmare a unei tranzacții.

Fiecare dintre acțiunile enumerate mai sus sunt suficiente pentru realizarea elementului material al infracțiunii de trafic de persoane ori trafic de minori, atât în variantele tip, cât și în variantele agravate, în cazul în care activitatea infracțională desfășurată de traficant reunește două sau mai multe dintre modalitățile alternative (de exemplu, făptuitorul, după ce recrutează victima, o transportă în țara de destinație, iar aici o transferă altei persoane în scopul exploatării sale), fapta acestuia nu va constitui un concurs de infracțiuni, ci o unitate infracțională.

Pentru existența infracțiunii de trafic de persoane adulte, latura obiectivă a infracțiunii trebuie să se realizeze prin : amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima

voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani sau alte foloase
În schimb, în cazul traficului de minori modul și mijloacele de săvârșire nu au

relevanță în ce privește existența infracțiunii.

„Amenințarea” este un mijloc des utilizat de traficanți și constă în insuflarea victimelor a temerii că ele sau alte persoane față de care victimele sunt legate afectiv urmează a fi supuse unor urmări negative grave - de exemplu amenințarea cu moartea, cu tortura, răpirea sau mutilarea membrilor familiei sau unei rude apropiate.

„Orice forme de constrângere” ce poate fi folosite de traficanții de persoane constă în lipsirea de libertate a victimei, utilizarea drogurilor, sustragerea documentelor de identitate, crearea unei dependențe materiale.

„Răpirea” este o formă particulară de lipsire de libertate fizică a unei persoane prin luarea forțată sau frauduloasă a acesteia din mediul său și ținerea într-o stare care nu-i permite să acționeze conform voinței sale.

„Frauda” este un mijloc prin care subiectul activ al infracțiunii induce în eroare victima și obține un avantaj material.

„Înșelăciunea” constituie un mijloc des uzitat de traficanți, prezentând ca adevărată o faptă mincinoasă sau ca mincinoasă o faptă adevărată. De obicei, această modalitate în practică este realizată prin promisiuni că victimele vor fi angajate în locuri de muncă bine plătite sau că le vor căsători cu persoane bine înstărite.

În practica judiciară s-a decis că în cazul în care persoana recrutată nu știa că, după ce va fi dusă în străinătate, va obține un loc de muncă, așa cum a fost încredințată prin înșelăciune de către inculpați, ci va trebui să practice prostituția împărțind banii câștigați de ea, constituie infracțiunea de trafic de persoane prevăzută de art. 12 din Legea nr. 678/2001.²³³

„Abuzul de autoritate” constă în exercitarea ilicită a influenței sau puterii pe care o persoana o are asupra alteia, De pildă, autoritatea părintească,

²³³ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4968/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

autoritatea preotului, medicului, profesorului, pedagogului etc.

„Profitarea de imposibilitatea victimei” de a se apăra sau de a-și exprima voința este un mijloc de săvârșire a infracțiunii ce constă în reprezentarea de către subiectul activ a stării delicate a victimei și folosirea prilejului pentru exploatarea sa. Starea victimei poate avea cauze diverse, ea putând fi determinată chiar de către făptuitor. O persoană se află în neputința de a se apăra când nu are resurse fizice să se opună acțiunii făptuitorului. O persoană se află în neputință de a-și exprima voința și în situația în care acesteia îi lipsește capacitatea psihofiziologică de apreciere a conduitei sale, chiar dacă se află în posibilitatea fizică de a se apăra (de pildă, un debil mintal).

„Oferirea” este activitatea traficantului de a prezenta altei persoane o sumă de bani sau alte bunuri pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra victimei, în scopul exploatării acesteia.

„Darea” reprezintă remiterea banilor sau bunurilor.

„Acceptarea” semnifică acțiunea prin care făptuitorul intră în posesia banilor sau bunurilor, iar „primirea” este acțiunea prin care făptuitorul intră în posesia banilor sau bunurilor.

Darea, oferirea, primirea sau acceptarea de bani sau alte foloase trebuie să aibă ca obiectiv obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra persoanei care urmează a fi exploatăată.

Acțiunile de realizare a traficului de persoane și de minori pot fi comise alternativ, o singură dată sau de mai multe ori, printr-o singură activitate sau prin mai multe activități.

Astfel, mai mulți inculpați au fost trimiși în judecată, în stare de arest preventiv, pentru săvârșirea infracțiunilor de aderare și sprijinire a unui grup infracțional organizat, trafic de persoane și trafic de minori, fapte prevăzute și pedepsite de art. 7 din Legea nr. 39/2003 și art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001.

S-a reținut că membrii grupării s-au constituit într-un grup organizat care, în perioada 2006-2008, a racolat atât prin înșelăciune (respectiv promisiunea

unui loc de muncă decent în străinătate), cât și prin lipsire de libertate (prin folosire de violență sau amenințări) tinere de pe raza mai multor județe și a Municipiului București, care erau exploatare sexual pe piața prostituției în diferite cluburi de noapte din Spania. Tinerele erau găzduite în mai multe imobile aparținând membrilor grupărilor situate în județul Constanța, până se întocmeau documentele de călătorie, ulterior fiind transportate în străinătate.

Fiecare dintre inculpați avea sarcini diferite și bine stabilite în cadrul grupării infracționale, unii ocupându-se cu racolarea tinerelor, alții de transportarea acestora în străinătate, iar alții de procurarea documentelor, supravegherea, amenințarea și lipsirea de libertate a fetelor. Veniturile obținute în urma exploatării sexuale a tinerelor, erau în totalitate însușite de membrii grupului infracțional organizat. Infracțiunea de trafic de persoane prevăzută de art. 12 din Legea nr.678/2001 este o infracțiune complexă, absorbind în conținutul ei infracțiunea de proxenetism în variantele prevăzute în art. 329 alin.(2) și (3) C.pen., precum și infracțiunile de lovire și amenințare.

Spre deosebire de infracțiunea de trafic de persoane, în cazul infracțiunii de proxenetism, recrutarea și traficul de persoane nu se face în scopul obligării la practicarea prostituției, persoana recrutată sau traficată practicând de bunăvoie prostituția, iar proxenetismul sub forma constrângerii la prostituție nu presupune recrutarea sau traficul de persoane în acest scop, fiind reglementat ca o variantă alternativă în conținutul constitutiv a infracțiunii de proxenetism prevăzută în art. 329 alin.(2) C.pen. în vigoare. Prin urmare, ori de câte ori recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane s-a realizat prin constrângere, în scopul obligării acesteia la practicarea prostituției, fapta

întreunește elementele constitutive ale infracțiunii, de trafic de persoane prevăzută de art. 12 din Legea nr. 678/2001.²³⁴

Elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 15 alin.(2) din lege presupune efectuarea de acțiuni de organizare a săvârșirii infracțiunii de trafic de persoane, constând în pregătirea activităților de recrutare, transportare transferare, cazare, găzduire sau primirea unei persoane în scopul exploatării sale. elaborarea de planuri în acest scop, stabilirea valorilor și sarcinilor făptuitorilor, a metodelor și mijloacelor concrete de acțiune.

C2. Urmarea imediată constă în starea de pericol creată pentru atributele fundamentale ale persoanei, sub aspectul libertății, demnității, onoarei etc. Traficul de persoane, în afară de urmarea periculoasă imediată, poate avea și alte consecințe - când infracțiunea este una de rezultat - constând în vătămarea corporală gravă sau a sănătății, contaminarea venerică, moartea, avortul provocat ilegal sau sinuciderea victimei. Producerea unui anumit rezultat, precum cele enumerate mai sus, nu este o cerință obligatorie pentru existența infracțiunii de trafic de persoane, ci numai împrejurări care determină reținerea unei forme agravate a infracțiunii.

C3. Legătura de cauzalitate

De regulă, relația cauzală rezidă din săvârșirea însăși a faptei incriminate. Legătura de cauzalitate este realizată numai atunci când între acțiunea făptuitorului realizată prin modalitățile prevăzute de lege și urmarea imediată se poate stabili cu certitudine un raport cauzal.

D. Latura subiectivă

Din punct de vedere subiectiv, faptele de trafic de persoane se comit cu intenție, care poate fi directă sau indirectă. Face excepție agravanta constând în traficul de persoane care produce sinuciderea sau moartea victimei, când latura subiectivă se manifestă sub forma praeterintenției. În cazul în care moartea se produce intenționat, va exista concurs între infracțiunea de trafic de persoane și infracțiunea de omor (simplu, calificat sau deosebit de grav). Intenția este

²³⁴ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 5999/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

calificată prin **scop**, legea precizând ca faptele să fie săvârșite în **scopul** exploatării persoanei.

În viziunea practicii judiciare expresia „în scopul exploatării victimei” trebuie înțeleasă în sensul executării unei munci în mod forțat, cu încălcarea normelor legale vizând condițiile de muncă, obligarea la practicarea prostituției sau la alte forme de exploatare sexuală. Cât privește latura subiectivă infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.²³⁵

Dacă scopul este atins, în funcție de alte date ale faptei, se poate pune problema unui concurs între infracțiunea de trafic de persoane și alte infracțiuni, de exemplu cu proxenetismul.

Conform Legii nr. 678/2001, [art. 2 alin.(2)] prin „exploatarea unei persoane” se înțelege²³⁶:

a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătatea și securitatea;

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și furnizării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuale;

d) prelevarea de organe;

e) efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului.

Noul Cod penal²³⁷ definește, în art. 183, ce se înțelege prin expresia „exploatarea unei persoane”, definiție asemănătoare celei din legea specială și din documentele internaționale Raportat la aceste prevederi legale, scopurile

²³⁵ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 1498/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

²³⁶ Art. 3 din *Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor*, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere prevede că expresia „exploatarea unei persoane” trebuie să conțină cel puțin exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe.

²³⁷ Adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

traficului includ, dar nu se limitează la: munca în condiții de sclavie, munca în contul datoriilor, prostituția forțată, cerșitul, turismul sexual, pornografia, utilizarea victimei în scopuri criminale, contrabanda, adopțiile ilegale, mariajul forțat, prelevarea de organe.

În concluzie, prin „exploatarea unei persoane” se înțelege:

a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate.

Modificările aduse art. 2 pct. 1²¹ din Legea nr. 678/2001 prin O.U.G. 79/2005 au instituit condiții alternative și nu cumulative, raportat la exploatarea muncii unei persoane, victimă a traficului, care se realizează atât prin executarea muncii sau îndeplinirea de servicii în mod forțat, cât și prin executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii cu încălcarea normelor legale privind condiții de muncă, salarizare, sănătate și securitate.

Convenția privind munca forțată și obligatorie, adoptată de Organizația Mondială a Muncii la 28 iunie 1930, care a intrat în vigoare la 1 mai 1932 prevede în art. 2 că munca forțată și obligatorie „înseamnă orice muncă sau serviciu pretins unei persoane sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care acea persoană nu s-a oferit de bunăvoie”.

Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind abolirea muncii forțate din 25 iunie 1957 care a intrat în vigoare la 17 ianuarie 1959 prevede în art. 1 că statele ce ratifică această convenție se angajează să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă sub nici o formă la ea.

Codul penal român incriminează în art. 191 C.pen. infracțiunea de supunere la muncă forțată sau obligatorie, constând în fapta de a supune o persoană, în alte cazuri decât cele prevăzute de dispozițiile legale, la prestarea unei munci contra voinței sale sau la o muncă obligatorie;

b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de

libertate ori de aservire

Precizăm faptul că sclavia este o infracțiune contra libertăților persoanei prevăzută de art. 190 C.pen. Ținerea unei persoane în stare de sclavie este fapta de a exercita asupra acesteia unul sau ansamblul atributelor legate de dreptul de proprietate. Incriminarea faptei de sclavie a avut loc în urma unor obligații internaționale asumate de statul român. Aceste obligații internaționale decurg din Convenția de la Geneva din 30 septembrie 1921 pentru reprimarea traficului femeilor și copiilor; Convenția de la Geneva din 26 septembrie 1920 privitoare la sclavie și Convenția suplimentară din 6 septembrie 1956 privitoare la abolirea sclavajului. Această din urmă convenție enumără în art. 1 următoarele practici și instituții asemănătoare sclaviei:

- servitutea pentru datorii;
- aservirea, constând în supunerea unei persoane să locuiască într-un spațiu impus de o altă persoană și să presteze anumite activități determinate, fără posibilitatea de a-și schimba condiția;
- mariajul forțat, situație în care victimei nu i se lasă posibilitatea de a exprima liberul consimțământ la încheierea căsătoriei;
- cedarea unei femei către o altă persoană, de către soț, familie ori comunitate cu titlu oneros, sau în alt mod;
- transmiterea unei femei prin succesiune, unei alte persoane, la moartea soțului;
- vânzarea, unui copil sau unui adolescent care are mai puțin de 18 ani, fie de către rude ori membrii comunității;

c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii de difuzări de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală

Traficul de ființe umane în scopul exploatării sexuale reprezintă cea mai frecventă și importantă formă a traficului, cu un ritm rapid de dezvoltare,

deoarece aduce cele mai mari profituri traficantilor. Pe de altă parte, controlul

deținut asupra unei femei reprezintă o sursă de venit sigură și pe termen lung. Exploatarea sexuală a unei persoane presupune obținerea în mod abuziv de către traficant a unui profit material sau de altă natură prin obligarea unei alte persoane la practicarea prostituției sau a altor activități ori servicii sexuale.

De regulă, femeile tinere sunt ademenite peste hotare cu promisiuni de a fi angajate în slujbe de chelnerițe, menajere sau dansatoare, însă odată ajunse la destinația finală, sunt obligate să se prostitueze, fiind vândute de mai multe ori. De cele mai multe ori, victimele sunt deposedate de acte, sunt plasate într-un mediu de izolare fizică și socială, unde sunt supuse în permanență abuzului și degradării umane. Metodele de intimidare și umilire sunt din cele mai diverse și mai crude, incluzând violul, tortura, amenințările cu moartea, bătăile, captivitatea, foamea. Supuse acestui regim de exploatare, victimele sunt vândute în mai multe rânduri, devenind astfel sclave. Exploatarea sexuală se desfășoară în spațiile controlate de traficanți, în baruri, cluburi de noapte, hoteluri, saloane de masaj ori alte locuințe care sunt permanent supravegheate. Scopul traficantilor este de a obține sume cât mai mari din exploatarea victimelor pe o perioadă cât mai îndelungată.

Obligarea la practicarea prostituției constituie forma de exploatare cel mai des întâlnită și presupune constrângerea victimelor traficului să întrețină relații sexuale cu alte persoane, în scopul obținerii de avantaje materiale pentru traficant.

Prostituția presupune oferirea de bună voie de către o persoană a serviciilor sexuale pentru a-și procura mijloacele de existență, pe când traficul de ființe umane în scopul exploatării prin obligarea la practicarea prostituției constă în aceea că victimele mai întâi sunt recrutate prin diverse mijloace de către traficanți - manipulare, violență, înșelăciune, răpire - după care sunt vândute și forțate de cei în stăpânirea cărora intră să presteze servicii sexuale. Victima sau victimele - femei și copii - sunt practic înjosite și transformate în

obiecte sexuale, aflate la bunul plac al exploatatorilor traficanti care, prin metodele de constrangere dintre cele diverse, incluzand violenta fizica si verbală, șantajul, teroarea psihică, le umilesc și le depersonalizează.

Victima este într-o țară străină, izolată, aflată în imposibilitatea de a comunica cu cei apropiați, fără documente de identitate care i-au fost luate de către traficanți, este dezorientată, este supusă unor abuzuri fizice și sexuale repetate, nu poate cere ajutorul poliției pentru că se teme de consecințe, este obligată să ofere servicii periculoase, riscând să se îmbolnăvească și este supusă unui regim de amenințări și represalii îndreptate împotriva ei sau familiei.

„Obligarea la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice” constituie o altă formă de exploatare sexuală și constă în determinarea prin constrangere a victimei să participe la crearea produselor pornografice (filme, casete video, reviste, fotografii etc.) prin adoptarea unui comportament sexual explicit, real sau simulat.

Uneori, victimele sunt forțate să participe la ședințe foto și de înregistrări video cu conținut pornografic, după ce în prealabil au fost selectate de către clienți pe baza fotografiilor din albumele de prezentare a ofertelor anume pregătite de traficanți în acest scop.

Legea nr. 196 din 13 mai 2003²³⁸ privind prevenirea și combaterea pornografiei definește în art. 2 înțelesul termenilor de pornografie, acte cu caracter obscen și materiale cu caracter obscen. De asemenea, Protocolul facultativ al Convenției cu privire la drepturile copilului, privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat de România la 25 septembrie 2001 și ratificat prin Legea nr. 470/2001²³⁹ definește termenii de prostituția copiilor și pornografia infantilă.

Prin obligarea persoanelor traficate la reprezentări pornografice sunt încălcate implicit și prevederile legale anterior menționate, situație în care, dacă activitatea infracțională desfășurată de traficanți se circumscrie conținutului constitutiv al infracțiunilor incriminate în aceste acte normative, ei vor răspunde

²³⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 342 din 2 mai 2003.

²³⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 601 din 25 septembrie 2001.

penal și pentru, aceste fapte.

d) „Prelevarea de organe”

Această formă de exploatare presupune ca traficanții, să-și divizeze acțiunile în scopul atragerii victimelor prin diferite promisiuni, ori sub diferite pretexte în țara de destinație și obligarea lor prin diverse metode să consimtă să-și doneze unele organe.

Prin prelevarea de organe în conformitate cu Legea nr. 2/1998 se înțelege recoltarea de țesuturi și/sau organe sănătoase, morfologic și funcțional, în vederea realizării unui transplant.

„Prin transplant de țesuturi sau/și organe umane” se înțelege acea activitate medicală complexă care, în scop terapeutic, înlocuiește țesuturi sau/și organe umane compromise, morfologic și funcțional, din corpul unui subiect uman cu alte structuri similare, dovedite ca fiind sănătoase. Prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane nu pot face obiectul vreunei tranzacții, iar prelevarea și transplantul de țesuturi și organe ca urmare a exercitării unei constrângeri de natură fizică sau morală asupra unei persoane fizice sunt interzise.

În legătură cu latura subiectivă a infracțiunii de trafic de persoane trebuie să facem precizarea că, indiferent de consimțământul victimei, legea nu înlătură răspunderea penală a făptuitorului (art. 16 din Legea nr. 678/2001). Din perspectiva acestei dispoziții legale rezultă voința legiuitorului de a sancționa infracțiunile de trafic de persoane independent de consimțământul victimei, fiind lipsită de orice relevanță exprimarea acestuia în contextul activității infracționale a traficanților.

În cazul infracțiunii prevăzute în art. 12 alin. (1) care incriminează traficul de persoane majore, este subînțeleasă lipsa consimțământului victimei la vreuna dintre acțiunile desfășurate de traficanți, atâta timp cât existența infracțiunii este condiționată de utilizarea unor procedee de natura a înfrânge libertatea de a

hotărî și a acționa o persoană față de care se exercită acestea, mijloacele constrângătoare fiind susceptibile a vicia un eventual consimțământ care, obținut în aceste circumstanțe, este afectat de violențe, dol sau eroare esențială.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni

E1) Forme

Actele de pregătire și tentativa sunt incriminate. „Actele de pregătire” dacă realizează conținutul art. 15 alin.(2) din Legea nr. 678/2001, sunt incriminate în mod distinct. Este vorba de organizarea comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 12 și 13 (trafic de persoane adulte și trafic de minori). „Tentativa” este de asemenea incriminată, în cazul traficului de persoane adulte sau minore, cu excepția formelor infracționale praeterintenționate și a infracțiunilor prevăzute de art. 15 alin.(2), la care nu este posibilă. Forma imperfectă (tentativa) va putea însă intra în concurs cu această din urmă infracțiune.

„Consumarea” infracțiunilor incriminate prin dispozițiile Legii nr.678/2001 în art. 12 și 13 are loc în momentul în care s-a executat cel puțin una dintre acțiunile de trafic care compun elementul material și s-a produs urmarea imediată a infracțiunii, respectiv crearea stării de pericol. Consumarea infracțiunii prevăzute în art. 15 alin.(2) din Legea nr.678/2001 se realizează atunci când este finalizată activitatea de organizare ce constituie elementul material și se produce urmarea imediată, adică starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la atributele esențiale ale persoanei.

„Epuizarea” infracțiunilor de trafic are loc atunci când elementul material al laturii obiective se împlinște prin acțiunile de transportare, transferare și cazare care, prin natura lor, au un caracter continuu și se prelungesc în timp, încetând odată cu sistarea activității infracționale.

În cazul modalităților prin care se realizează elementul material al infracțiunilor de trafic de persoane, făptuitorul poate efectua, în temeiul aceleiași rezoluții infracționale, mai multe acte de recrutare, transferare, cazare sau

primire a unei persoane, situație în care infracțiunea dobândește o formă continuată, în sensul dispozițiilor art. 41 alin. (2) din Codul penal și care se epuizează în momentul săvârșirii ultimului act în realizarea acestei rezoluții sau în momentul descoperirii infracțiunii.

E2) Modalități

Modalitățile agravate privesc:

> mijloacele și procedeele folosite (amenințarea, violența, constrângerea, răpirea etc.);

> persoana făptuitorului (pluralitatea de participanți, calitatea specială a subiectului activ);

> natura și gravitatea consecințelor produse (cauzarea vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății victimei, moartea sau sinuciderea victimei).

Art. 12 alin.(2) și (3) din Legea nr. 678/2001 cuprinde **formele agravate** al căror conținut este următorul:

a) „fapta este comisă de două sau mai multe persoane împreună”.

De regulă, în traficul persoanelor sunt implicați mai mulți subiecți care asigură, prin îndeplinirea rolurilor ce le revin, realizarea actului infracțional. Cooperarea făptuitorilor care acționează împreună la efectuarea actelor de executare produce un efect intimidant asupra victimei și îi diminuează posibilitățile de a se opune acțiunilor acestora, sporind totodată șansele de reușită. Pentru a fi realizată această circumstanță agravantă, este necesar ca cel puțin o persoană dintre cele două sau mai multe care acționează împreună să aibă calitatea de autor și ea se răsfrânge asupra celorlalți participanți care au cunoscut împrejurarea că fapta va fi comisă de mai multe persoane, astfel încât acestea vor răspunde pentru forma mai gravă a infracțiunii;

b) „prin fapta de trafic s-a cauzat victimei o vătămare corporală gravă a integrității corporale sau a sănătății”. Conținutul. acestei modalități presupune producerea uneia dintre urmările prevăzute de art. 182 C.pen. și anume: o

vătămare care necesită pentru vindecare îngrijirii medicale mai mult de 60 de zile, pierderea unui simț sau organ, încetarea funcționării acestora, o infirmitate permanentă fizică sau psihică, slujirea, avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei;

c) „fapta este săvârșită de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu”. Pentru existența infracțiunii în această formă, trebuie îndeplinite două condiții:

- > calitatea de funcționar a subiectului activ;
- > săvârșirea faptei în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

d) „dacă infracțiunea a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei”.

Această modalitate agravată a infracțiunii subzistă datorită rezultatului foarte grav produs și anume pierderea vieții unei persoane - victimă a traficului - și care trebuie să fie consecința activității infracționale desfășurate de traficanți. Pentru încadrarea faptei în această modalitate normativă, este necesar ca, în cazul când acțiunea făptuitorului are drept urmare moartea sau sinuciderea victimei, să se stabilească foarte riguros dacă există legătură de cauzalitate între actele de executare și finalitatea produsă.

În art. 13 alin.(2) și (4) sunt prevăzute următoarele forme agravate:

a) săvârșirea faptei prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra minorului;

b) săvârșirea faptelor prevăzute la alin.(1) și (2) în condițiile prevăzute la art. 12 alin.(2), respectiv: fapta este comisă de două sau mai multe persoane împreună; prin fapta de trafic s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau sănătății; fapta este săvârșită de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

c) dacă faptele prevăzute în art. 13 alin.(1) (3) au avut ca urmare moartea

sau sinuciderea victimei.

E3) Sancționarea

Traficul de persoane adulte în cazul persoanelor fizice, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi. Traficul săvârșit în condițiile art. 12 alin. (2) se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Traficul de minori se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi. Dacă traficul de minori este comis în condițiile art. 13 alin.(2), pedeapsa este închisoarea de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi. Dacă faptele prevăzute la alin.(1) și (2) ale art. 13 sunt săvârșite în condițiile prevăzute la art. 13 alin.(2), pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea unor drepturi la alin.(1) și închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Dacă faptele prevăzute în art. 13 alin.(1)-(3) au avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 ani la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Potrivit art. 15 alin.(2) din Legea nr. 678/2001, organizarea săvârșirii infracțiunilor de trafic de persoane adulte și de minori se pedepsește ca și infracțiunea organizată.

În cazul persoanelor juridice, pedeapsa principală este amenda de la 2.500 lei la 2.000.000 lei, care se poate aplica alături de una dintre pedepsele complementare prevăzute în art. 53¹ C.pen. în vigoare alin.(2) lit. a)-c).

Practica judiciară a stabilit că în cazul infracțiunii de trafic de persoane, se poate lua „măsura de siguranță a expulzării”²⁴⁰.

IV.2.2.3. Infracțiunile în legătură cu traficul de persoane

Infracțiunile în legătură cu traficul de persoane sunt reglementate în art.

²⁴⁰ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 3317/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

17 și 18 din Legea nr. 678/2001.

Definiție: art. 17

„(1) Fapta de a determina sau de a permite, cu știință, fie direct, fie prin intermediar, intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane în sensul prezentei legi:

a) folosind lată de aceasta mijloace frauduloase, violență sau amenințări ori altă formă de constrângere sau

b) abuzând de starea specială în care se găsește acea persoană, datorită situației sale ilegale ori precare de intrare sau ședere în țară, ori datorită sarcinii, unei boli sau infirmități ori unei deficiențe, fizice sau mintale, constituie infracțiune și se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de trafic de persoane.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) se săvârșește în mod repetat, maximul special al pedepsei se majorează cu 2 ani”.

Art. 18

„(1) Fapta de a expune, a vinde sau de a răspândi, a închiria, a distribui, a confecționa ori a produce în alt mod, a transmite, a oferi sau a pune la dispoziție ori de a deține în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani, constituie infracțiunea de pornografie infantilă și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și importul ori predarea de obiecte dintre cele prevăzute în alin.(1) unui agent de transport sau de distribuire, în vederea comercializării ori distribuirii lor”.

A. Obiectul juridic al infracțiunii din art. 17 este constituit din relațiile sociale privitoare la atributele fundamentale ale persoanei fără cetățenie română (cetățean străin sau apatrid) supusă traficului de persoane, iar **obiectul juridic** al infracțiunii din art. 18 îl reprezintă relațiile sociale referitoare la libertatea și

inviolabilitatea sexuală a persoanei care nu a împlinit 18 ani, relații care

presupun asigurarea unui climat normal de dezvoltare fizică și psihică a oricărui minor.

Infrațiunile în legătură cu traficul de persoane au și un obiect material constând, în cazul celor reglementate în art., 17 în corpul persoanei (subiect pasiv al infracțiunii) dacă acțiunea ilicită se realizează prin acte de violență fizică, iar în cazul pornografiei infantile, incriminate în art. 18, în filmele, reprezentări cu caracter pornografic în care sunt implicați minori și care constituie materiale cu caracter obscen.

B. Subiecții infracțiunilor

► **Subiectul activ** al infracțiunilor prevăzute de art. 17 și art. 18 din Legea nr. 678/2000 poate fi orice persoană fizică sau juridică, care îndeplinește condițiile generale ale răspunderii penale. El nu necesită o calitate specială.

► **Subiectul pasiv** atât în cazul infracțiunii prevăzute de art. 17, cât și a celei prevăzute în art. 18 este calificat, în cazul faptei incriminate de art. 17 subiectul pasiv trebuie să fie o persoană fără cetățenie română (cetățean străin sau apatrid) iar pentru infracțiunea prevăzută de art. 18 subiectul pasiv este necesar a fi minor. Ca o cerință esențială a legii impune ca persoana aflată în această situație să fie supusă unei acțiuni de recrutare, transportare, transferare, cazare, primire sau găzduire, acțiuni care trebuie efectuate în scopul exploatării ei.

Participația penală este posibilă în toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

C. Latura obiectivă

► **Elementul material** al acestor infracțiuni se realizează prin modalități alternative, constând în cazul infracțiunii reglementate de art. 17, în următoarele acțiuni:

➤ a determina intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane, ceea ce

presupune ca

făptuitorul să provoace, să influențeze, să condiționeze acțiunile subiectului pasiv legate de trecerea frontierei de stat a României ori de șederea lui teritoriul acestui stat;

➤ a permite intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane, ceea ce înseamnă a lăsa accepta, a îngădui ca subiectul pasiv, victimă a traficului, să treacă în condiții nelegale granița și să ajungă în România, ori, odată aflată pe teritoriul ei să rămână în continuare, toate aceste activități infracționale având drept scop facilitarea traficării acelei persoane.

În toate modalitățile reglementate în art. 17 din Legea nr. 678/2001 este necesar ca făptuitorul să cunoască faptul că persoana vizată prin actele de executare este supusă traficului de persoane, în absența acestei cerințe fiind exclusă reținerea acestei infracțiuni.

Pentru existența infracțiunii este necesar ca acțiunile să fie realizate prin folosirea față de subiectul pasiv - a unor mijloace cu caracter alternativ - violența, amenințările ori altă formă de constrângere.

▶ Acțiunile ce caracterizează elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 18 se referă la expunerea, vânzarea, răspândirea, închirierea, distribuirea, confecționarea, producerea, transmiterea, oferirea, punerea la dispoziție ori deținerea în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care **nu au împlinit vârsta de 18 ani**²⁴¹.

„A expune” înseamnă a prezenta, a înfățișa, a arăta materialele cu caracter obscen vizând minori, iar „a vinde” aceste materiale presupune comercializarea

²⁴¹ Mateuț Gh. și colab., *op. cit.*, p.63.

lor, înstrăinarea în schimbul obținerii unui profit.

„A răspândi” materialele enumerate în art. 18 semnifică propagarea, difuzarea, împrăștierea acestora, iar „închirierea” lor se referă la acțiunea de a le da ori a le lua în folosință temporară, în schimbul unei chirii.

„Distribuirea” materialelor care conțin reprezentări cu caracter pornografic în care sunt implicați minori presupune împărțirea lor în mai multe locuri sau la mai multe persoane.

A confecționa materiale cu caracter obscen vizând minori înseamnă a le fabrica, a le crea, a le elibera, a le realiza, iar „a le produce în alt mod” presupune folosirea în scopul obținerii lor a unor procedee diferite de cele care caracterizează confecționarea (de exemplu, fotocopiarea).

„A transmite” materialele cu conținut pornografic în care sunt implicați minori semnifică trecerea lor de la o persoană la alta, „a le oferi” înseamnă a le da altor persoane cu titlu gratuit ori a propune acestora să le achiziționeze, iar „a le pune la dispoziție” presupune lăsarea temporară a respectivelor materiale altei persoane.

„A deține” materiale cu caracter obscen înseamnă primirea și păstrarea acestora, indiferent dacă deținătorului i-au fost încredințate spre păstrare și le deține pentru o altă persoană, sau pentru sine. Pentru a fi reținută această modalitate de săvârșire a infracțiunii, trebuie îndeplinită cerința esențială ca deținerea să fie săvârșită în vederea răspândirii materialelor cu conținut pornografic în care sunt implicați minori, neîntrunirea acestei cerințe înlăturând caracterul infracțional al faptei de deținere.

Pentru realizarea laturii obiective a acestor infracțiuni în legătură cu traficul de persoane este suficientă săvârșirea uneia dintre aceste acțiuni, iar dacă făptuitorul a efectuat mai multe din aceste activități, fapta constituie o singură infracțiune și nu un concurs de infracțiuni.

D. Latura subiectivă

Infracțiunile prevăzute de art. 17 și art. 18 se comit numai cu **intenție**, care poate fi directă sau indirectă,. În toate cazurile, făptuitorul prevede rezultatul

faptei și îl urmărește (intenție directă) sau, cel puțin, acceptă eventualitatea producerii lui (intenție indirectă).

Existența elementului subiectiv al acestei infracțiuni presupune cunoașterea de către făptuitor a faptului că materialele cu caracter pornografic prezintă sau implică minori, cunoaștere ce permite făptuitorului să prevadă rezultatul acțiunii sale, în caz contrar fapta sa reprezentând, după caz, o altă infracțiune (de exemplu, infracțiunea de răspândire de materiale obscene prevăzută de art. 325 C.pen.).

E. Forme. Modalități. Sancțiuni

Tentativa și actele de pregătire în cazul acestor infracțiuni, deși sunt posibile nu sunt incriminate.

Potrivit art. 17 alin.(2) din Legea nr. 678/2001, dacă fapta se comite în mod repetat, ea realizează conținutul variantei agravate. Prin urmare, în cazul acestei infracțiuni este exclus, de regulă concursul de infracțiuni.

În art. 18 alin.(2) este descrisă o variantă asimilată, constând din importul ori predarea de obiecte dintre cele menționate în textul incriminator al variantei tipice unui agent de transport sau de distribuire, în vederea comercializării sau distribuirii lor.

Cu toate că sunt prevăzute de același articol (18), dacă o persoană săvârșește simultan sau succesiv ambele fapte, va exista concurs de infracțiuni, deoarece fapta prevăzută la alin.(2) este o infracțiune distinctă.

Fapta incriminată în art. 17 alin.(1) se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru infracțiunile de trafic de persoane, iar în cazul variantei agravate prevăzute de art. 17 alin.(2), maximul special se majorează cu 2 ani.

Pornografia infantilă, precum și varianta asimilată se pedepsește cu

închisoare de la 3 la 10 ani.

IV. 2.2.4. Măsurile de siguranță

Art. 19 din Legea nr. 678/2001 prevede că banii, valorile sau orice alți bunuri dobândite în urma săvârșirii infracțiunilor prevăzute de lege ori cele care au servit la săvârșirea acestor infracțiuni, precum și celelalte bunuri prevăzute de art.118 C.pen. sunt supuse confiscării speciale în condițiile stabilite de acest articol.

Sunt considerate bunuri care au servit la săvârșirea infracțiunii și „mijloacele de transport care au folosit la realizarea transportului persoanelor traficate, precum și imobilele în care aceste persoane au fost cazate, dacă aparțin făptuitorilor”.

Art. 18 din Legea nr. 678/2001 este o normă specială care stabilește confiscarea bunurilor dobândite în urma săvârșirii infracțiunilor de trafic de persoane sau care au servit la săvârșirea acestora, fără a aduce nimic în plus față de prevederile părții generale a Codului penal. Cum aminteam mai înainte, alin. (2) al art. 19, face o precizare, în sensul că include în categoria bunurilor și mijloacele care au servit la transportul persoanelor traficate.

Practica judiciară în materie nu este unitară în privința aplicării acestor dispoziții legale, în sensul că unele instanțe au dispus confiscarea autoturismelor folosite pentru transportul victimelor, dacă aparțin făptuitorilor²⁴² (dec.pen.nr. 36/2003 a Trib. Sibiu), în timp ce altele apreciază că autoturismul nu intra sub incidența dispozițiilor art. 118 C.pen. nefiind nici indispensabil și nici destinat să servească la comiterea infracțiunii, victimele putând fi transportate și cu alte mijloace de transport, cum ar fi avionul, ori cu transporturi combinate.

În ceea ce ne privește, apreciem că, din moment ce legiuitorul a înțeles să reglementeze această modalitate specifică de confiscare, dacă se dovedește că autoturismul aparține făptuitorului, incidența dispozițiilor art. 19 din Legea

²⁴² Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 1701/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

nr.678/2001 și art. 118 C.pen. este indiscutabilă.

Nu are nici o relevanță în cauză că autoturismul este sau nu indispensabil sau destinat să servească la un asemenea transport. Din moment ce infractorul l-a folosit la un asemenea transport el trebuie confiscat, pentru că obiectul

reglementării legale este acela de a indisponibiliza bunuri care pot servi la săvârșirea unor astfel de infracțiuni.

IV.2.2.5. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei

În art. 20 din Legea nr. 678/2001, astfel cum a fost modificată prin O.U.G. nr. 79/2005, legiuitorul a instituit o cauză de nepedepsire a persoanei supusă traficului de persoane care a săvârșit infracțiunile de prostituție sau cerșetorie.

Astfel, această persoană nu se pedepsește, dacă mai înainte de a se fi început urmărirea penală pentru infracțiunea de trafic de persoane încunoștințează autoritățile despre aceasta sau dacă, după ce a început urmărirea penală, înlesnește arestarea autorilor. Legea a conferit acestor împrejurări caracterul unor cauze de nepedepsire, întrucât ele caracterizează într-un anumit fel persoana făptuitorului. Este știut faptul că principala rațiune pentru care sunt traficate persoanele este cea în scopul exploatării lor de natură materială, sexuală, activități care aduc profituri substanțiale, iar atitudinea acestor persoane de a înlesni descoperirea rețelelor de traficanți și arestarea lor, legiuitorul i-a atribuit un efect de înlăturare a răspunderii penale pentru infracțiunea de prostituție.

Fiind interesat de apărarea integrității valorilor sociale, legiuitorul a considerat că acordarea impunității persoanei care a săvârșit infracțiunea de prostituție sau cerșetorie și deci, stimularea ei pentru încunoștințarea autorităților pentru a înlesni arestarea traficanților este mai importantă și folositoare decât angajarea răspunderii penale pentru infracțiunile de prostituție sau cerșetorie. Această atitudine trebuie să se manifeste mai înainte de a se fi

început urmărirea penală sau dacă, după ce a început urmărirea penală ori după ce au fost descoperiți făptuitorii, înlesnește arestarea acestora.

În alin.(2) al art. 20 din Legea nr. 678/2001, astfel cum a fost modificată prin O.G. nr. 79/2005 a fost instituită o **cauză de reducere a pedepsei** pentru persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de Legea nr. 67/2001 și care, în timpul urmăririi penale, denunță și facilitează identificarea și tragerea

la răspundere penală a altor persoane care au comis infracțiuni prevăzute de această lege. Aceste persoane care cooperează cu organele de anchetă și oferă informații relevante pentru descoperirea altor autori ai infracțiunilor de trafic de persoane sau membrii ai rețelelor constituite, beneficiază de înjumătățirea pedepsei prevăzute de lege pentru fapta comisă. Denunțarea despre care se face vorbire în text constă în sesizarea organelor de urmărire penală pe calea unui denunț, care trebuie să cuprindă date privind persoana denunțătorului, fapta denunțată, făptuitorul, precum și date privind mijloacele de probă.

O altă condiție pentru ca această cauză de reducere a pedepsei să funcționeze este aceea că încunoștințarea și activitatea concretă de facilitare a identificării altor persoane care au săvârșit infracțiuni similare, să aibă loc în timpul urmăririi penale, deci după ce organele de urmărire penală au fost sesizate pentru comiterea infracțiunii de trafic de persoane. Concomitent cu denunțul, persoana în cauză trebuie să întreprindă demersuri în scopul identificării și angajării răspunderii penale a altor persoane, pentru infracțiunea de trafic de persoane.

Secțiunea a 3-a

Incriminarea traficului de persoane în noul Cod penal

Capitolul al VII-lea din noul Cod penal²⁴³ cuprinde infracțiunile de „trafic și exploatare a unor persoane vulnerabile”, fiind aduse în acest capitol incriminări cuprinse în prezent în Legea nr. 678/2001 și în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 194/2002. Textele de incriminare a traficului de persoane (art. 210) și de minori (art. 211) au fost sistematizate pentru o mai ușoară înțelegere și o mai bună corelare cu alte texte de incriminare.

A fost introdusă o nouă incriminare - folosirea serviciilor unei persoane exploatate - art. 216, în urma ratificării de către România a Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (prin Legea nr. 300/2006), incriminarea cerută de art. 19 din Convenție.

Spre exemplu, textul va fi aplicabil în cazul persoanei care acceptă să primească prin transplant un organ, știind că este prelevat ilegal de la o victimă a traficului de persoane, sau a celui care acceptă să folosească munca forțată impusă acestor victime.

Definiția legală:

Art. 210 - Traficul de persoane

„(1) Recrutarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane în scopul exploatării acesteia, săvârșită:

- a) prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate;
- b) profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane;
- c) prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Consimțământul persoanei victimă a traficului nu constituie cauză justificativă”.

Art. 211 - Traficul de minori

„(1) Recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui

²⁴³ Adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

minor, în scopul exploatării acestuia, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Dacă fapta a fost săvârșită în condițiile art. 210 alin.(1), pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Consimțământul persoanei victimă a traficului nu constituie cauză justificativă”.

Analiza incriminării

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special**²⁴⁴ îl constituie relațiile sociale care apără libertatea persoanei, respectarea demnității acesteia, protejarea integrității corporale sau sănătății acesteia și în special a minorilor, contra faptelor de exploatare de orice fel și de transformare a persoanei sau minorilor într-un mijloc de obținere de profituri materiale.

► **Obiectul material** este corpul persoanei traficate, respectiv a minorului, în vederea exploatării²⁴⁵.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică care îndeplinește condițiile legale pentru a răspunde penal. Participația penală este posibilă sub forma instigării, a complicității și a coautoratului.

Subiectul activ poate fi și o persoană juridică, care va răspunde numai dacă fapta a fost săvârșită în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice [art. 135 alin.(1) din C.pen. nou]. Dar răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceleiași fapte.

► **Subiectul pasiv** în cazul infracțiunii de la art. 210 nu este calificat,

²⁴⁴ A se vedea Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *Drept penal. Partea specială*, conform Noului Cod penal, Editura All Beck, București, 2005, p.105.

²⁴⁵ Lascu, L., *Incriminări privind traficul de persoane*, Revista de Drept Penal, nr. 3/20202, p.65.

putând fi orice persoană care este supusă acțiunii de traficare. Așadar, subiect pasiv poate fi atât o femeie cât și un bărbat.

În cazul infracțiunii prevăzute de art. 210 alin.(1) lit. b), subiect pasiv este o persoană aflată în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința ori în stare de vădită vulnerabilitate.

În cazul infracțiunii de trafic de minori, (art. 211, C.pen.nou) subiect pasiv poate fi doar o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material al laturii obiective se realizează sub forma unei „acțiuni” cu mai multe modalități de săvârșire, modalități care se regăsesc și în Legea nr. 678/2001, dar și într-o serie de documente juridice internaționale.²⁴⁶

Toate modalitățile de realizare a elementului material al infracțiunilor de trafic de persoane (art. 210 C.pen.nou) și trafic de minori (art. 211 C.pen.nou) au fost analizate pe larg în acest Capitol, la Secțiunea a-2-a, când ne-am referit la realizarea laturii obiective a infracțiunilor de trafic reglementate în art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001. Astfel fiind, nu ne rămâne decât a face succinte referiri la modalitățile de săvârșire a celor două infracțiuni reglementate de noul Cod penal.

Prin săvârșirea traficului de persoane „prin constrângere” se înțelege atât constrângerea fizică, cât și cea morală.

„Răpirea” reprezintă procedeul folosit de făptuitor prin care acesta ia o persoană, împotriva voinței acesteia, din locul în care se află și o duce într-un alt loc. Pentru existența răpirii nu are importanță dacă acel loc în care este dusă victima este cunoscut de aceasta din urmă ori dacă rezistența victimei este sau

²⁴⁶ În acest sens indicăm art. 3 din *Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor*, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, prevede că prin expresia „trafic de persoane” se indică:recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de situație de vulnerabilitate ori prin oferte sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatării.

nu înfrântă cu ușurință. Este necesar și suficient ca victima să nu fi mers de bună voie în acel loc, ci numai datorită existenței acțiunii de constrângere, fie ea fizică sau morală, exercitată de către făptuitor. Răpirea, care prin ea însăși prezintă gravitate, dovedește din partea celui care recurge la acest procedeu pentru săvârșirea infracțiunii, un grad ridicat de pericol social²⁴⁷.

„Inducerea în eroare” există atunci când subiectul activ prezintă ca adevărată o faptă mincinoasă sau ca mincinoasă o faptă adevărată.

„Abuz de autoritate” există atunci când subiectul activ având o calitate oficială abuzează de aceasta pentru a trafica sau exploata victima.

Cu privire la modalitatea de săvârșire a traficului de persoane de către făptuitorul care a profitat de „imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori starea de vădită vulnerabilitate”, se reține că subiectul activ trebuie să fi cunoscut și să profile de această imposibilitate.

„Oferirea” constă în aceea că subiectul activ al infracțiunii de trafic de persoane prezintă folosul pe care urmează să-l primească cel care are autoritate asupra persoanei care va fi exploatată, în timp ce „darea” reprezintă remiterea unei sume de bani sau alte foloase către făptuitor. „Acceptarea” constă în existența acordului în sensul de a obține banii sau foloasele, alături de „primire”, fiind întreprinse de către cel care are autoritate asupra altei persoane. Banii sau celelalte foloase sunt date de către făptuitor pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra celei care urmează a fi traficate.

În cazul „traficului de minori” (art. 211 C.pen. nou) modalitățile de săvârșire sunt următoarele:

- „recrutarea” unui minor pentru a fi exploatat - înseamnă descoperirea unui minor susceptibil de a fi exploatat și determinarea acestuia să devină victimă a exploatării;

²⁴⁷ Toader, T., *Drept penal, Partea specială, op. cit.*, p.156.

- „transportarea” - constă în acțiunea unei persoane, numită transportator, de a muta dintr-un loc în altul, cu ajutorul unui mijloc de transport, minorul care urmează a fi exploatat;

- „transferarea” - constă în acțiunea unei persoane de a dispune și realiza schimbarea locului de cazare sau în care se află ascuns ori este exploatat un minor;

- „adăpostirea sau primirea” unui minor - constă în cazarea, adăpostirea, găzduirea unui minor în vederea exploatării acestuia.

În toate modalitățile de săvârșire atât în cazul traficului de persoane (art.210 C. pen. nou), cât și a traficului de minori (art. 211 C.pen. nou), legea

cere ca o condiție specială existența unui anumit scop al infracțiunii „exploatarea victimei”. Prin „exploatarea victimei”, conform art. 3 din Protocolul adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate²⁴⁸ și a art. 2 pct.(2) din Legea nr. 678/2001 se înțelege:

- a) executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate;

- b) ținerea în sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

- c) obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală;

- d) prelevarea de organe;

- e) efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului.

²⁴⁸ Art. 3 al *Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor*, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere prevede că expresia „exploatarea unei persoane” trebuie să conțină cel puțin exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe.

Noul Cod penal²⁴⁹ definește expresia „exploatarea unei persoane” în art. 182 în mod asemănător documentului internațional.

C2. Urmarea imediată

Acțiunea subiectului activ trebuie să aibă de urmare o stare de pericol care s-a creat pentru relațiile privind libertatea persoanei (inclusiv a minorilor), respectarea drepturilor acestora, a demnității și integrității fizice și psihice și care se materializează prin însăși săvârșirea infracțiunii incriminate²⁵⁰.

Pentru realizarea anumitor modalități se cere realizarea unui anumit rezultat: beneficii materiale importante.

C3. Legătura de cauzalitate are loc între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată. Această legătură de cauzalitate se realizează prin însăși săvârșirea infracțiunii descrise în norma de incriminare (atunci când legea nu condiționează producerea unui rezultat material).

D. Latura subiectivă

Infracțiunile de trafic de persoane (art. 210) și trafic de minori (art. 211) se realizează, în general, sub forma intenției directe, calificate prin scop. În ambele modalități normative se cere ca fapta să fie săvârșită în „scopul exploatării” unei persoane, respectiv a unui minor.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni

E1. Forme

„Actele preparatorii”, deși posibile, nu se pedepsesc. „Tentativa” infracțiunilor de trafic de persoane (art. 210) și trafic de minori (art. 211) se pedepsește (art. 217). „Consumarea” infracțiunii are loc în momentul în care s-a comis acțiunea în una dintre modalitățile incriminate de lege și s-a produs urmarea imediată

Ambele infracțiuni de trafic au conținut alternativ, așa că faptele prin care se concretizează două sau mai multe acțiuni (răpire, recrutare, transportare etc.) sunt săvârșite de aceeași persoană, neîntrerupt și, cu aceeași ocazie, avem o unitate naturală de infracțiune. Dacă faptele se comit la interval mai mari de

²⁴⁹ Adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

²⁵⁰ Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *op. cit.*, p.107.

timp și cu aceeași rezoluție infracțională, ele vor lua forma unei infracțiuni continuate. Dacă lipsește unitatea de rezoluție, va exista o pluralitate de infracțiuni²⁵¹.

Unele dintre modalitățile de săvârșire, cum ar fi răpirea, inducerea în eroare, recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea, presupun activități ce necesită o prelungire în timp, ceea ce ne determină a concluziona că infracțiunile de trafic de persoane și trafic de minori sunt infracțiuni continue.

E2. Modalități

În forma sa tip, fapta de trafic de persoane (art. 210 C.pen. nou) prezintă mai multe modalități normative de săvârșire. Modalitățile faptice pot fi diverse și variate. Infracțiunea de trafic de persoane nu are forme agravate.

Forma tip de la infracțiunea de trafic de minori prezintă 3 modalități de agravare [art. 211 alin.(2)], și anume când fapta este săvârșită:

- a) prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate;
- b) profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori starea de vădită vulnerabilitate;
- c) prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase.

E3. Sancționarea

Infracțiunea de trafic de persoane se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [art. 210 alin.(2) C.pen. nou].

Infracțiunea de trafic de minori în forma sa simplă se sancționează cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar în forma agravată cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi [art. 211 alin.(2) C.pen. nou]. În cazul persoanelor juridice, pedeapsa se

²⁵¹ Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *op. cit.*, p.108.

stabilește în amendă între 240 și 420 zile amendă, când legea prevede pentru infracțiunea respectivă pedeapsa închisorii de cel mult 20 de ani.

Secțiunea a 4-a

Traficul de persoane în conexiune cu alte infracțiuni

În analiza fenomenului traficului de ființe umane se impune o abordare multidisciplinară, în conexiune și cu alte norme juridice pentru a se putea face o încadrare corectă a unei acțiuni ilicite.

În România, până în anul 2001, prevederile legale referitoare la traficul de persoane se rezumau la câteva infracțiuni prevăzute în Codul penal, fără însă ca acestea să acopere întreaga gamă a acțiunilor ilicite ce aveau ca scop exploatarea ființelor umane (de exemplu, lipsirea de libertate în mod ilegal - art. 189 C.pen.- proxenetismul - art. 329 - sclavia - art. 190) și fără a se asigura, în consecință, protecția reală și eficientă a valorilor sociale lezate.

În acest context legislativ, pe de o parte, rămâneau nesancționate o serie de activități ilegale desfășurate în scopul de a favoriza traficul persoanelor, iar, pe de altă parte, nu se asigura o protecție juridică eficientă împotriva tuturor formelor de acțiune susceptibile să realizeze traficul și exploatarea ființelor umane.

Odată cu apariția Legii nr. 678/2001 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane²⁵², sfera acțiunilor ce intră în conținutul constitutiv al infracțiunilor de trafic de persoane a devenit suficient de cuprinzătoare pentru a include o serie de activități ilegale, privind traficul și exploatarea acestora.

Deosebirile esențiale rezidă în evidențierea în conținutul legal al infracțiunilor de trafic de persoane a tuturor activităților ilegale susceptibile de a

²⁵² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001, modificată și completată prin O.U.G. nr. 39 din 21 ianuarie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 629 din 29 iulie 2005, citată în continuarea Legii nr. 678/2001.

contribui la realizarea traficului de persoane, fiind avute în vedere toate formele de exploatare evidențiate în art. 2 pct. 2 din Legea nr. 678/2001 și a art. 3 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

În conținutul infracțiunilor comune sunt relevate doar anumite activități infracționale și doar anumite forme distincte de exploatare a ființei umane.

Multe state care au o definiție pentru traficul de persoane incriminează numai traficul în scopul exploatării sexuale și omit alte forme de exploatare (cele cunoscute fiind oferirea de servicii sexuale diferite de prostituție, precum: pornografia, strip-tease-ul sau masajul erotic)²⁵³.

Dar, când analizăm traficul de ființe umane, trebuie să avem în vedere și alte infracțiuni colaterale, cum ar fi proxenetismul, lipsirea de libertate în mod ilegal, prostituție etc., ceea ce vom face în cele ce urmează.

IV.4.1. Proxenetismul în raport cu infracțiunile de trafic de persoane

Potrivit art. 329 alin.(1) C.pen. în vigoare, „Îndemnul ori înlesnirea practicării prostituției sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o persoană se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi”.

Potrivit alin.(2) al art. 329 C.pen. în vigoare, fapta este mai gravă și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi când constă în „recrutarea unei persoane pentru prostituție ori pentru trafic de persoane în acest scop, precum și constrângerea la prostituție”.

Conform alin.(3) al art. 329 C.pen. în vigoare „dacă fapta prevăzută în alin.(1) sau (2) este săvârșită față de un minor sau prezintă un alt caracter grav, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 18 ani și interzicerea unor drepturi”.

Trebuie să remarcăm că forma de text de mai sus, așa cum a fost

²⁵³ Mateuț, Gh. și colab., *op. cit.*, p. 157.

modificată prin Legea nr. 169/2002 privind modificarea și completarea C.pen. și a C.proc.pen., și a unor legi speciale²⁵⁴, este ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 678/2001, ceea ce a dat naștere unor controverse în practica și literatura juridică²⁵⁵.

Sub aspectul elementului material al laturii obiective, infracțiunea de proxenetism, în forma sa de bază se poate realiza prin următoarele acțiuni alternative²⁵⁶:

- îndemnul la prostituție;
- înlesnirea practicării prostituției;

- tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o persoană

Practica judiciară a stabilit că, spre deosebire de infracțiunea de trafic de persoane, în cazul infracțiunii de proxenetism, recrutarea și traficul de persoane nu se face în scopul obligării la practicarea prostituției, persoana recrutată sau traficată practicând de bunăvoie prostituția, iar proxenetismul sub forma constrângerii la prostituție nu presupune recrutarea sau traficul de persoane în acest scop, fiind reglementat ca o variantă alternativă în conținutul constitutiv al infracțiunii de proxenetism. Prin urmare, ori de câte ori recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane s-a realizat prin constrângere, în scopul obligării acesteia la practicarea prostituției, fapta întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane prevăzută de art. 12 din Legea nr. 678/2001. Infracțiunea de trafic de persoane este o infracțiune complexă, absorbind în conținutul ei infracțiunea de proxenetism.²⁵⁷

În altă cauză, dimpotrivă, s-a decis că există infracțiunea de proxenetism, prin îndemnul și constrângerea a două persoane, asigurarea condițiilor pentru

²⁵⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 261 din 18 aprilie 2002.

²⁵⁵ Mateuț, Gh. și colab., *op. cit.*, p. 158.

²⁵⁶ Pentru amănunte, vezi Toader, T., *Drept penal, partea specială*, Ediția a 4-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2009, p.447.

²⁵⁷ Î.C.C.J., Secț. pe., dec. nr. 5999/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

practicarea prostituției, prin acte repetate timp de mai multe luni.²⁵⁸

Noul Cod penal (art. 213) care incriminează proxenetismul a fost reformulat sub mai multe aspecte. În primul rând, a fost înlocuit termenul „îndemnul” cu „determinarea”, ceea ce înseamnă că elementul material al laturii obiective este mai restrâns, deoarece un îndemn fără succes nu mai poate fi considerat act de executare a infracțiunii de proxenetism.

O altă restrângere a câmpului de aplicare al noii norme de incriminare este cea care rezultă din precizarea naturii folosului urmărit, care, potrivit art. 213, trebuie să fie patrimonială, în timp ce în Codul penal anterior se preciza că făptuitorul „trage foloase”, fără a specifica genul acestora.

Din cauza caracterului său imprecis, a fost înlăturată din conținutul variantei agravate expresia „caracter grav”.

Pe de altă parte, prin definirea conceptului de „practicare a prostituției” este precizată sfera de incidență a art. 213. Conform normei de interpretare din textul legal, prin „practicarea prostituției” se înțelege întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane, în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul.

În fine, constatăm că prostituția în sine nu mai constituie infracțiune²⁵⁹. „Îndemnul la prostituție” constă în trezirea interesului, încurajarea sau convingerea unei persoane să practice prostituția²⁶⁰. Îndemnarea la prostituție înseamnă mai puțin decât instigarea la aceeași faptă, deoarece nu presupune determinarea persoanei, adoptarea de către aceasta a hotărârii infracționale și, cu atât mai puțin, trecerea la executarea unor acte de practicarea prostituției²⁶¹.

În consecință, infracțiunea este realizată, în această modalitate de săvârșire, atât în situația în care îndemnul s-a adresat unei persoane care luase anterior și independent de activitatea făptuitorului o astfel de hotărâre, cât și în

²⁵⁸ Î.C.C.J., Secț. pe., dec. nr. 5999/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

²⁵⁹ Pentru amănunte, vezi Hotca, M. A., *Noul cod penal și Codul penal anterior. Aspecte diferențiale și situații tranzitorii*, Editura Hamangiu, București, 2009, p.207.

²⁶⁰ Trib. Suprem, Secția penală, dec. nr. 1077/1972/ în C.D. 1972, p.385.

²⁶¹ Dongoroz, V., ș.a. *op. cit.*, vol. IV, p.737; Vasiliu, T., Pavel, D., ș.a., *op. cit.*, vol. II, p.474.

situația în care o persoană îndemnată în acest sens a respins sugestia făptuitorului²⁶².

„Înlesnirea practicării prostituției” constă în ajutorul dat unei persoane să practice prostituția. Este vorba de o activitate de complicitate la infracțiunea de prostituție, pe care însă legiuitorul a incriminat-o ca infracțiune de sine stătătoare. Înlesnirea practicării prostituției se poate realiza sub orice formă și prin orice mijloace. Fapta constituie infracțiunea de proxenetism și dacă a fost săvârșită o singură dată²⁶³.

„Tragerea de foloase” de pe urma practicării prostituției de către o persoană constă în obținerea de profituri sau a oricăror avantaje materiale din practicarea prostituției de către o persoană. Foloasele la care se referă textul legal pot fi obținute în orice fel și sub orice titlu.

Forma agravată prevăzută în alin (2) a) al art. 329 C. Pen. în vigoare se realizează prin una sau mai multe dintre următoarele trei acțiuni alternative:

- recrutarea unei persoane pentru prostituție;
- traficul de persoane în acest scop;
- constrângerea la prostituție.

Prin „recrutarea” unei persoane pentru prostituție se înțelege descoperirea, atragerea, angajarea și îndrumarea unei persoane să practice prostituția.

Prin „traficul” de persoane în scopul practicării prostituției se înțelege efectuarea unor acte de comerț (procurare, livrare) cu persoane în vederea practicării prostituției.

„Constrângerea” la prostituție constă în silirea, impunerea, obligarea unei persoane să practice prostituția.

Așadar, s-a stabilit că recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, între altele, prin înșelăciune, cu promisiunea de a o duce în străinătate pentru a munci în condiții avantajoase, dar în realitate pentru a o constrânge la practicarea prostituției în scopul exploatării ei de către făptuitor,

²⁶² T. Toader, *op. cit.*, p.447.

²⁶³ Trib. Suprem, Secția penală, dec. nr. 166/1972/ în C.D. 1972, p.386.

constituie infracțiunea de trafic de persoane, prevăzută de art. 12 din Legea nr.678/2001, iar nu aceea de proxenetism, prevăzută de art. 329 C.pen.²⁶⁴

Instanța a reținut că, în februarie 2003, inculpații au recrutat două femei spunându-le că le duc în Spania să lucreze într-un restaurant, le-au transportat din localitatea de domiciliu la locuința lor din alt județ, unde le-au cazat, au făcut demersuri pentru procurarea pașapoartelor, dându-le și bani; în cele din urmă femeile și-au dat seama că inculpații intenționează să le ducă în străinătate în vederea practicării prostituției, spre a le exploata. În urma denunțului făcut la poliție, fapta a fost descoperită.

A doua formă agravată există, potrivit alin.(3) în următoarele două cazuri:

➤ săvârșirea faptei față de un minor, circumstanță care trebuie să fie cunoscută de către făptuitor;

➤ producerea unui alt caracter grav, consecință care se va aprecia de către organul judiciar în fiecare caz concret.

Analizând modalitățile de realizare a infracțiunii de proxenetism în comparație cu cele incriminate în art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001, putem distinge mai multe deosebiri. Astfel, infracțiunea prevăzută de art. 329 alin.(2) C.pen. în vigoare săvârșită în modalitatea „constrângerii” la prostituție, constituie o formă specială de șantaj, calificată de scopul urmărit și anume „prostituția”, pe care legiuitorul, având în vedere relațiile sociale lezate prin săvârșirea acestei fapte, a înțeles să o incrimineze distinct, ca o modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii de proxenetism, cu un regim sancționator propriu²⁶⁵.

Unele dintre formele de săvârșire a infracțiunilor incriminate de art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001 au fost prevăzute de către legiuitor ca modalități alternative de comitere a infracțiunilor de trafic de ființe umane. Astfel, și în art. 12 și în art. 13 din Legea nr. 678/2001, una dintre acțiunile comisive, expres și limitativ prevăzute de textele incriminatoare, este acțiunea de „recrutare”. În

²⁶⁴ Î.C.C:J., Secția penală, dec. nr. 4158/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

²⁶⁵ Mateuț Gh., și colab. *op. cit.*, p.160.

acceptiunea Legii nr. 678/2001, recrutarea presupune atragerea, angajarea sau îndrumarea unei persoane care urmează să fie exploatată, în vederea obținerii unui profit. Modalitățile de realizare a recrutării pot îmbrăca diferite forme, identificându-se diverse tehnici de recrutare, de la răpire și căsătoria fictivă până la amăgirea totală sau parțială a victimei, inducerea în eroare cu privire la natura muncii pe care o va presta sau cu privire la condițiile financiare sau de muncă.

Dacă în cazul infracțiunilor incriminate în art. 12 și 13 din Legea nr.678/2001 în modalitățile exemplificate presupun o viciere a consimțământului și, uneori, chiar lipsa consimțământului persoanei traficate, în cazul infracțiunii de proxenetism realizată prin modalitatea „recrutării” de persoane în vederea practicării prostituției, persoana recrutată își dă acceptul, consimte nestingherit

și întotdeauna în înțelegere cu persoana care o recrutează, în vederea obținerii de avantaje reciproce.

Așadar, pentru delimitarea infracțiunii prevăzută de art. 12 din Legea nr. 678/2001 de infracțiunea de proxenetism, este necesar să se stabilească dacă părțile vătămate și-au dat acordul la practicarea prostituției sau acesta a fost obținut prin constrângere sau prin fraudă. De pildă, inculpatul Z.D. a fost condamnat la 4 ani de închisoare, pentru comiterea infracțiunii de proxenetism, prin schimbarea încadrării juridice din art. 12 alin.(1) din legea specială în art.329 alin.(2) C.pen., pentru că cele două părți vătămate au fost recrutate în vederea practicării prostituției, cu acordul acestora, fără vicierea consimțământului, împrejurare ce le-a fost adusă la cunoștință. S-a reținut că inculpatul a recrutat două persoane vătămate din Balș, promițându-le 1500 euro lunar și pentru care trebuiau să „danseze goale” și să întrețină raporturi sexuale cu clienții unui club din Germania. În acest sens, le-a cumpărat acestora bilete

de călătorie pe ruta Timișoara-Viena, a achitat contravaloarea asigurărilor medicale pentru spațiul Schengen și le-a remis câte 500 de euro, în vederea prezentării autorităților vamale la trecerea graniței.²⁶⁶

În consecință, elementul semnificativ, esențial, de diferențiere între infracțiunea de proxenetism prin recrutarea de persoane și infracțiunile de trafic de persoane prevăzute de art. 12 și 13 din legea specială, realizate prin aceeași modalitate de săvârșire, constă în caracterul neviciat al consimțământului în cazul proxenetismului și respectiv, viciat, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane.

Aceasta este și rațiunea pentru care răspunderea penală a celui ce săvârșește traficul de persoane nu este înlăturată prin consimțământul persoanei traficate (art. 16 din Legea nr. 678/2001). De altfel și noul Cod penal conține o astfel de dispoziție [art. 210 alin.(2)]. Legiuitorul a înțeles să incrimineze fapta în pofida consimțământului persoanei vătămate, apreciind că un astfel de

consimțământ este întotdeauna viciat. În art. 12 și, respectiv art. 13 alin (2) din Legea nr. 678/2001 se prevăd și modalități prin care se realizează consimțământului persoanei recrutate, respectiv: prin amenințare, violență prin alte forțe de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate etc.

În acest sens s-a pronunțat și practica judiciară²⁶⁷, considerând că ori de câte ori se constată că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de persoane, se vor aplica dispozițiile Legii nr. 678/2001, deoarece, după intrarea în vigoare a acestei legi, incidența prevederilor art. 329 C.pen. fiind limitată, ceea ce nu presupune însă excluderea aplicabilității art. 329 C.pen., în cazul când se constată îndeplinirea elementelor constitutive și ale acesteia din urmă infracțiuni.

Pe de altă parte, dacă, în cazul proxenetismului, constrângerea este prevăzută ca modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii în forma agravată,

²⁶⁶ C.A. Craiova, Secția penală, dec. nr. 33/2004

²⁶⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2250 din 11 mai 2004 (nepublicată)

în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, constrângerea constituie unul dintre mijloacele de realizare al laturii obiective a acestor din urmă infracțiuni, în toate modalitățile lor alternative de săvârșire.

În altă ordine de idei, infracțiunea de proxenetism restrânge exploatarea persoanei doar la forma specifică de exploatare sexuală, în timp ce infracțiunile de trafic de persoane se concentrează și asupra condițiilor de muncă forțată, aservire, ținerea în stare de sclavie și asupra altor procedee asemănătoare de lipsire de libertate.

IV.4.2. Traficul de persoane și lipsirea de libertate în mod ilegal

Potrivit art. 189 alin.(1) din Codul penal în vigoare, „Lipsirea de libertate a unei persoane în mod ilegal se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani .

Conform alin.(2), în cazul în care „fapta este săvârșită prin simularea de calitate oficiale, prin răpire, de o persoană înarmată, de două sau mai multe persoane împreună sau dacă în schimbul eliberării se cere un folos material sau orice alt avantaj, precum și în cazul în care victima este minoră sau este supusă unor suferințe ori sănătatea sau viața îi este pusă în pericol, infracțiunea este mai gravă, pedeapsa fiind închisoarea de la 7 la 15 ani”.

Potrivit alin.(3) al art. 189 C.pen. în vigoare, „lipsirea de libertate a unei persoane săvârșită în scopul de a o obliga la practicarea prostituției se sancționează cu pedeapsa închisorii de la 7 la 15 ani”.

În privința infracțiunii de „lipsire de libertate în mod ilegal”, noul Cod penal (art. 205) a restructurat reglementarea, prin eliminarea unor forme agravate sau elemente de agravare care nu se mai justifică și introducerea altora, menite a acoperi lacunele în reglementare. Astfel, spre exemplu, s-a renunțat la agravanta incidență în cazul în care în schimbul eliberării se cere un folos, în acest caz urmând a opera regulile concursului de infracțiuni între lipsirea de libertate și șantaj. A fost introdusă agravanta de la alin.(2) - răpirea unei persoane aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința de a se apăra - căci în

cazul acestor persoane, doar printr-o analogie în defavoarea inculpatului se putea vorbi până acum de lipsire de libertate (spre exemplu, răpirea unui nou născut dintr-o maternitate)²⁶⁸.

Raportate la normele de incriminare ale infracțiunii de trafic de persoane în reglementarea Legii nr. 678/2001, aplicarea normelor infracțiunii prevăzute de art. 189 C.pen. în vigoare au ridicat în practică numeroase probleme și anume: dacă lipsirea de libertate este absorbită în conținutul constitutiv, de bază sau, după caz, calificat al infracțiunilor de trafic de persoane sau în asemenea cazuri sunt incidente dispozițiile referitoare la concursul de infracțiuni.

Ori de câte ori lipsirea de libertate a persoanei traficate este necesară realizării în condițiile arătate de normele de incriminare ale art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001, a elementului material al infracțiunilor respective, lipsirea

de libertate este absorbită în mod natural în conținutul constitutiv al infracțiunii fiind intrinsecă săvârșirea acesteia.

Astfel, fiecare dintre acțiunile de recrutare, transportare, cazare și primire sunt susceptibile de realizare prin lipsirea de libertate a persoanei traficate iar în cazul folosirii unor mijloace pentru realizarea elementului material al infracțiunii în discuție (de exemplu, prin răpire), aceste acțiuni nefiind posibile fără lipsirea de libertate a persoanei.

Pe de altă parte, se poate aprecia că fiecare dintre modalitățile alternative de săvârșire a infracțiunilor de trafic de persoane poate presupune restrângerea totală sau parțială, după caz, a libertății.

În ceea ce privește aprecierea duratei de timp necesar ca victima traficului să fie lipsită de libertate, pentru ca făptuitorul să săvârșească infracțiunea de trafic de persoane, aceasta se va face de la caz la caz, în funcție de împrejurările în care fapta se comite, în toate cazurile însă victima trebuind să fie împiedicată

²⁶⁸ Din expunerea de motive a Legii nr. 286/2009, publicată de Editura Hamangiu, București, 2009, p.38

în mod efectiv să se deplaseze în conformitate cu propria sa voință²⁶⁹. Lipsirea de libertate care depășește această necesitate realizează atât infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, cât și infracțiunea de trafic de persoane în concurs.

Astfel, într-o cauză, instanța de judecată a reținut că partea vătămată, în perioada ianuarie 2008 - februarie 2009, a fost lipsită de libertate, ținută contrar voinței sale la locuința inculpatului și obligată să se prostitueze în toată această perioadă.

Controversele din practica judiciară s-au actualizat în momentul în care sunt luate în considerare noile dispoziții ale art. 189 alin.(3) introduse prin Legea nr. 169/2002²⁷⁰, conform căroră: „Cu pedeapsa închisorii de la 7 la 15 ani se sancționează și lipsirea de libertate a unei persoane săvârșite în scopul de a obliga la practicarea prostituției”.

Noile dispoziții legale referitoare la lipsirea de libertate fundamentate pe relația mijloc-scop trebuie analizate prin prisma infracțiunii de proxenetism, comisă prin folosirea constrângerii.

„Constrângerea” exercitată de făptuitor asupra unei persoane în vederea practicării, prostituției este reglementată de legiuitor ca modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii de proxenetism, prevăzute de art. 329 alin.(2) teza finală C.pen. în vigoare. Textul de lege nu definește noțiunea de constrângere, dar considerăm că acesta poate îmbrăca unele dintre cele mai variate forme. Dispozițiile art. 189 alin.(3) C.pen. în vigoare devin aplicabile în situația în care o persoană este obligată de făptuitor la practicarea prostituției, prin lipsirea totală sau parțială a libertății fizice (adică a posibilității sale de a se deplasa liber, nestingherit, conform propriei sale voințe), care depășește limitele temporale necesare realizării în fapt a constrângerii.

²⁶⁹ Mateuț Gh., și colab. *op. cit.*, p. 163

²⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 261 din 18 aprilie 2002.

Astfel, atunci când constrângerea la prostituție se realizează prin lipsirea de libertate a persoanei, care excede acestor limite, suntem de părere că sunt aplicabile dispozițiile art. 189 alin.(3) C.pen. în vigoare, ca formă calificată a infracțiunii tip de lipsire de libertate în mod ilegal, care absoarbe în conținutul său calificat și infracțiunea de proxenetism, în modalitate alternativă de săvârșire „prin constrângere la prostituție”. Într-o asemenea situație apreciem că nu se poate reține concursul între infracțiunea de proxenetism, prevăzută de art. 329 alin.(2) teza finală C.pen. în vigoare și infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal, în forma prevăzută de art. 189 alin.(1) C.pen. și cu atât mai puțin în forma prevăzută de art. 189 alin.(3) (în această ipoteză putându-se ajunge la dubla incriminare a faptei).

IV.4.3. Prostituația în contextul infracțiunilor de trafic de persoane

Potrivit dispozițiilor art. 329 C.pen. în vigoare: „Fapta persoanei care își procură mijloacele de existență sau principalele mijloace de existență practicând

în acest scop raporturi sexuale cu diferite persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani”.

Noul Cod penal dezincriminează prostituția, dar incriminează conceptul de „practicare a prostituției” în textul art. 213 privind infracțiunea de „proxenetism”, când întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane se face în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul.

Deosebirea dintre infracțiunea de prostituție și infracțiunea de trafic de persoane rezidă, în principal, cu privire la calitatea persoanei care practică relații sexuale în vederea realizării de venituri. Dacă în cazul infracțiunii de prostituție, acestei persoane (indiferent de sex) îi revine calitatea de subiect activ, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane această persoană are întotdeauna calitatea de subiect pasiv al infracțiunii.

În cazul infracțiunii de prostituție, persoana care practică relații sexuale cu diferite persoane acționează cu intenție directă, calificată, în scopul procurării pe această cale a mijloacelor de existență (sau a principalelor mijloace de existență), pe când, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, victima traficului de persoane practică relații sexuale cu diverse persoane, acționând sub imperiul constrângerii exercitate asupra ei, sub o formă sau alta, în lipsa consimțământului valabil în acest sens (consimțământ obținut prin amenințare, violență, fraudă etc.).

Activitatea de prostituție desfășurată de tinerele fete este întotdeauna precedată de o activitate de racolare, de traficare a persoanelor care, din cauza condițiilor precare de trai și a lipsei de instruire, înțeleg să-și câștige traiul zilnic din exploatarea propriului corp. În susținerea acestei idei, oferim spre exemplificare 10 motive pentru care traficul de femei nu constituie prostituție²⁷¹:

- intimidarea prin mijloace psihice și fizice;
- folosirea forței, a înșelăciunii sau a manipulării pentru recrutarea persoanelor de sex feminin;

- cazarea forțată a victimelor pe teritoriul de origine sau în străinătate;
- îngrădirea libertății de mișcare a victimei prin confiscarea tuturor documentelor legale (carte de identitate, pașaport etc.);
- imposibilitatea victimei de a alege identitatea și numărul de clienți;
- izolare față de familie, prieteni sau orice altă persoană din afara locului de unde este ținută victima (mai ales de autorități sau servicii sociale);
- impunerea prestării de servicii din partea, victimei ca răscumpărare a unei așa-zise „datorii”;
- alegerea ca țintă a persoanelor de sex feminin care caută securitate economică prin muncii în străinătate;

²⁷¹ Identificate de Asociația Alternative Sociale Iași și citate din Mateuț Gh., și colab., în lucrarea *Traficul de ființe umane*, Editura Alternative Sociale, Iași, 2005, p.165.

- exploatarea femeilor și copiilor ca obiecte sexuale;
- profilarea de condițiile economice precare a victimelor, precum și manipularea autorităților locale în sistemul traficului de femei.

Deosebirea dintre prostituție (art., 328 C.pen, în vigoare) și traficul de persoane (prevăzută în art. 12 și 13 din Legea nr, 328/2001) are o deosebită importanță în practică, în mod special în ceea ce privește tratamentul ce urmează a fi aplicat persoanei descoperite ca practicând prostituția, fie luarea măsurilor de protecție și ocrotire, fie tragerea la răspundere penală, în funcție de caracterul benevol sau forțat al exercitării acestei activități.

IV.4.4. Traficul de persoane și contrabanda cu migranți

Cunoașterea și analiza distincției dintre traficul de persoane și contrabanda cu migranți are o importanță deosebită, mai ales în ce privește aplicarea corectă a legii. Traficul de migranți înseamnă, în principal, deplasarea organizată a unor persoane, în scopul obținerii unui profit.

Diferența dintre traficul de ființe umane și introducerea ilegală a migranților rezidă dintr-o caracteristică specifică traficului și anume folosirea

forței, folosirea constrângerii și/sau a înșelăciunii, în scopul exploatării victimelor.

De obicei, elementele specifice care deosebesc traficul de persoane de introducerea ilegală a migraților sunt evidente, alteleori însă, sunt greu de dovedit, fiind necesare investigații aprofundate.

Necesitatea diferențierii se impune pentru a evita ca victimele traficate care au fost supuse, cel mai probabil, unor abuzuri înjositoare și ale căror drepturi au fost grav încălcate, să fie confundate cu migrații, care din motive economice, au fost introduși ilegal în țara de destinație sau au trecut frontiera pe cont propriu, urmând a fi deportați ca atare. Într-un asemenea context, victimele

traficate nu ar fi recunoscute ca victime ale violenței, încălcându-se astfel drepturile acestora la siguranță, redresare, sănătate și sprijin din partea instituțiilor societății civile care au responsabilitatea de a proteja indivizii foarte vulnerabili și de a-i sancționa pe cei care-i abuzează sau exploatează.

Diferența dintre traficul de persoane și introducerea ilegală a migranților a fost stabilită pentru prima dată în Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organizate și cele două Protocoale privind traficul de persoane și contrabanda cu migranți²⁷².

În România, în art. 70 din O.U.G. nr. 105 din 27 iunie 2001 privind frontiera de stat a României²⁷³, modificată și completată prin Legea nr. 243 din 29 aprilie 2002²⁷⁴ și prin Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003²⁷⁵, citată în continuare O.U.G. nr. 105/2001 se prevede că „intrarea sau ieșirea din țară, prin trecerea ilegală a frontierei, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani”. Dacă fapta prevăzută în alin.(1) a fost săvârșită în scopul sustragerii de la executarea unei pedepse, fapta se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

Potrivit art. 71 din O.U.G. nr. 105/2001:

„(1) Racolarea, îndrumarea sau călăuzirea uneia sau mai multor persoane în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat, precum și organizarea acestor activități, constituie infracțiunea de trafic de migranți și se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(2) Dacă fapta prevăzută în alin.(1) este de natură a pune în pericol viața sau securitatea migranților ori a-i supune pe aceștia unui tratament inuman sau degradant, pedeapsa este de la 5 la 10 ani.

(3) Dacă fapta prevăzută în alin (2) a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani”.

²⁷² Semnate la 15 noiembrie și ratificate prin legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

²⁷³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 352 din 30 iunie 2001.

²⁷⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 302 din 8 mai 2002.

²⁷⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

Potrivit art. 2 din O.U.G. nr. 112 din 30 august 2001 privind sancționarea unor fapte săvârșite în afara teritoriului țării de cetățeni români sau de persoane fără cetățenie domiciliată în România²⁷⁶, se sancționează cu închisoarea de la 2 la 7 ani „fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul României care rcolează, îndrumă sau călăuzește una ori mai multe persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei unui stat străin sau care organizează una ori mai multe din aceste activități ilegale”.

Potrivit alin.(2) din același act normativ se sancționează și „racolarea uneia sau mai multor persoane în scopul trecerii frauduloase a frontierei unui stat străin sau organizarea unei asemenea activități săvârșite pe teritoriul României de alte persoane decât cele prevăzute la alin.(1)”.

În contextul definițiilor legale de mai sus, traficul sau contrabanda cu migranți este o infracțiune îndreptată contra ordinii publice și care incriminează pătrunderea ilegală a persoanelor pe teritoriul unui stat.

În forma tip a infracțiunii reglementate în art. 71 alin.(1) din O.U.G. nr. 105/2001 nu se poate vorbi de existența unor victime, căci traficul de migranți se realizează fără a se exercita vreo constrângere asupra persoanei introduse ilegal.

Astfel, într-o speță s-a reținut că pe raza mai multor județe s-a constituit o grupare infracțională organizată constituită din cetățeni români și care avea drept scop traficul cu migranți români și est europeni în țările din vestul Europei. S-a stabilit că pașapoartele valabile erau achiziționate, de regulă, de la titularul de drept al acestora, contra unor sume de bani cuprinse între 50 și 300 euro, traficanții căutând persoane care să aibă aceleași semnalmente ca persoanele interesate să părăsească țara în mod fraudulos. După ce erau falsificate prin înlocuirea fotografiei titularului cu cea a migrantului, acestea erau restituite altor inculpați care le înmânau beneficiarilor, moment în care se

²⁷⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 549 din 3 septembrie 2001, O.U.G. nr. 112/2002 a fost modificată prin Legea nr. 252 din 29 aprilie 2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 307 din 9 mai 2002.

încasa restul de bani din cei preținși pentru falsificarea pașapoartelor. Acești bani erau de fapt sume cuprinse între 500 și 1800 euro, din care inițial se solicita un avans. O parte a grupării se ocupa cu transportul migranților cu autoturismele personale pe teritoriul țării, iar o altă parte îi prelua pe migranți după ce treceau fraudulos frontiera de stat a României și îi transporta până la destinație, de regulă Italia, Germania, Franța²⁷⁷.

Deși traficul de persoane și cel de migranți sunt în aparență tot forme ale migrațiunii ilegale, ele se deosebesc însă esențial. În cazul traficului de persoane vorbim de exploatarea unei persoane realizată printr-o constrângere, în timp ce în cazul traficului de migranți lipsește o astfel de constrângere. Dar în cazul alineatelor 2 și 3 ale infracțiunii prevăzute de art. 71 din O.U.G. nr. 105/2001 se poate vorbi de victime, ele devenind astfel, ca urmare a producerii uneia dintre consecințele mai grave, arătate în text, consecințe care depășesc intenția făptuitorului, acționând în forma de vinovăție a praeterintenției. Pe de altă parte, prin incriminarea traficului de migranți se ocrotește, în principal, ordinea publică, pe când în cazul traficului de persoane se ocrotește ființa umană.

Traficul de migranți presupune întotdeauna trecerea unei frontiere de stat, traficul de persoane nu are întotdeauna caracter transnațional, săvârșirea acestei fapte nedepinzând de extinderea activității infracționale pe teritoriul mai multor state, legea națională nefăcând distincție între traficul intern și traficul internațional. Esența infracțiunii de trafic de persoane nu este trecerea victimei peste frontieră, ci deplasarea acesteia într-un mediu de izolare, în scopul exploatării sale.

Elementul esențial în cazul traficului de ființe umane este „exploatarea ca scop” a victimei și nu doar migrarea dintr-o țară în alta. În cadrul acestei activități infracționale, relația de tip exploatare dintre traficant și victimă se menține și după trecerea ilegală a frontierei, spre deosebire de traficul de migranți, în care relația încetează după intrarea ilegală în țara de destinație

În cadrul traficului de migranți, migrantul ilegal este cel care ia legătura

²⁷⁷ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

cu traficantul care, după încasarea unei plăți în avans, însoțește migrantul până în țara de destinație aleasă. În cazul traficului de persoane, migrații ilegali sunt recrutați fie cu forța, fie prin înșelăciune sau abuz de autoritate, astfel încât acordul lor de a se deplasa și de a migra ilegal nu se bazează pe liberul consimțământ.

Astfel fiind, Legea nr. 678/2001, în acord cu prevederile art. 3 din Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, definește traficul de persoane fără a impune, în mod necesar, ca o victimă să treacă granița, iar femeile sau copii care sunt traficați, pentru prostituție sau muncă forțată, în țara lor să fie protejați și tratați în instituții specializate.

IV.4.5. Traficul de persoane și infracțiunea de sclavie

Potrivit prevederilor art. 190 C.pen. în vigoare, constituie infracțiune: „Punerea sau ținerea unei persoane în stare de sclavie, precum și traficul de sclavi și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

Noul Cod penal reglementează infracțiunile de sclavie (art. 209), traficul de persoane (art. 210) și traficul de minori (art. 211), printr-o mai bună sistematizare, pentru o mai ușoară înțelegere și o mai bună corelare cu alte texte

de incriminare (Legea nr. 678/2001 și O.U.G. nr. 194/2002), fără a li se aduce însă modificări substanțiale. Așadar, constituie această infracțiune fapta unei persoane care pune în stare de sclavie o altă persoană, adică aducerea acesteia într-o totală stare de dependență, transformarea ei într-un simplu obiect al dreptului de proprietate, persoană care înainte era liberă²⁷⁸.

Potrivit art. 2 pct. 2 din Legea nr.678/2001, prin exploatarea unei persoane (care se referă la scopul infracțiunii) se înțelege, la lit. b) și „ținerea în

²⁷⁸ Toader, T., op. cit., p. 91.

stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire”. Sclavia reprezintă o formă a exploatării, ce constituie scop al traficului de persoane. Deci esența sclaviei este dezdăcinarea unei persoane și strămutarea ei într-un mediu nefamilial, în care lipsa resurselor materiale și sociale o face vulnerabilă și o expune la exploatare.

Totodată, prin sclavie se mai poate înțelege și obligarea unei persoane să ofere servicii sexuale și muncă prin forță sau constrângere, esența sclaviei fiind privarea unei persoane de aspectele esențiale ale independenței sale.

Când ne referim la sclavie, ca formă a ființelor umane traficate, ne referim și la aservirea domestică ce se caracterizează printr-o relație personală între exploatare și victimă, de coabitare, în contextul cărora traficanții exploatează abuziv serviciile victimei, bazându-se pe izolarea și vulnerabilitatea acesteia²⁷⁹. Exercițarea acestor puteri de către exploatare capătă relevanță în cazul traficului de persoane, în special al traficului de femei, făcând legătura între trafic și practicile similare sclaviei²⁸⁰.

S-a stabilit, plecând de la Convenția Adițională care prevede abolirea completă a sclaviei, a comerțului de sclavi și a practicilor similare sclaviei (Geneva, 7 septembrie 1956), ca fiind forme moderne de practici similare sclaviei:

- constrângerea prin datorie;
- aservirea;
- căsătoria forțată a unei femei în schimbul achitării unei obligații;
- transferarea femeii de către soț, familia acestuia sau comunitate, unei alte persoane;
- moștenirea unei femei de către o altă persoană, după decesul soțului;
- vânzarea unui copil sau a unui tânăr de către părinții săi în scopul exploatării copilului sau a mamei sale.

²⁷⁹ Hutopilă, V., *Traficul de persoane și rolul puterii judecătorești*, p. 14, nepublicată

²⁸⁰ Mateuț, Gh. și colab., op. cit., p. 170.

În art. 3 din Carta Uniunii Europene se stipulează că „o formă modernă a sclaviei este și traficul de ființe umane”.

IV.4.6. Traficul de persoane și munca forțată sau obligatorie

Conform art. 191 C.pen. în vigoare, „fapta de a supune o persoană, în alte cazuri decât cele prevăzute de dispozițiile legale, la prestarea unei munci contra voinței sale sau la o muncă obligatorie constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani”.

Noul Cod penal incriminează supunerea la muncă forțată sau obligatorie (art. 212) în mod similar celei din Codul penal în vigoare.

Incriminarea acestei fapte s-a produs ca urmare a ratificării de către România a Convenției nr. 39/1930 privind munca forțată sau obligatorie, prin Decretul nr. 213 din 18 mai 1957²⁸¹, ea corespunzând și prevederilor constituționale care, în art. 42 alin.(1) prevăd că „munca forțată este interzisă”. Orice persoană are posibilitatea să-și aleagă în mod liber munca pe care dorește să o desfășoare, în raport cu aptitudinile și pregătirea sa. Orice act contrar de obligare a unei persoane la o muncă forțată reprezintă o încălcare gravă a libertății umane.

Potrivit art. 2 pct. 2 lit. a) din Legea nr. 678/2001, executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale

privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate înseamnă exploatarea acelei persoane.

Într-o cauză penală, inculpații au fost trimiși în judecată pentru inițiere și constituire a unui grup infracțional organizat și săvârșirea infracțiunilor de trafic de persoane în vederea exploatării la muncă, fapte prevăzute de art. 7 din Legea nr. 39/2003 și art. 12 din Legea nr. 678/2001. În fapt s-a reținut că această grupare de crimă organizată a recrutat în vederea exploatării prin muncă 24 de

²⁸¹ Publicat în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 4 din 18 ianuarie 1958.

cetățeni români de pe raza județelor Giurgiu, Constanța și municipiul București, sub promisiunea oferirii unui loc de muncă bine remunerat în domeniul agriculturii, la cules de măslina, în Spania. Totodată, membrii grupării le mai promiteau asigurarea transportului, condiții decente de cazare și masă și o plată de 4-5 euro pentru fiecare lădiță de măslina culeasă. Ajunse în Spania, părțile vătămate au fost depozitate de actele de identitate și au fost duse pe o plantație de măslini, unde au constatat că nu există locurile de cazare ce le fuseseră promise în țară, fiind nevoite să-și improvizeze niște corturi din resturi de materiale de construcții și folii de celofan. Drept hrană li se serveau conserve expirate și mezeluri de la groapa de gunoi. Victimele care protestau erau deseori lovite și amenințate cu acte de violență, astfel că era menținută o permanentă stare de teroare. Din cauza acestor condiții, profitând de neatenția supraveghetorilor, părțile vătămate au reușit să fugă și să ia legătura cu autoritățile române de la Consatul României din Sevilla, cerând sprijin pentru a fi trimiși în țară și a se lua măsurile legale împotriva celor responsabili pentru situația creată²⁸².

Problema care se pune în practică este de a diferenția situațiile când supunerea unei persoane la o muncă forțată sau obligatorie constituie infracțiunea prev. de art. 191 C.pen. în vigoare sau una dintre infracțiunile de trafic de persoane. În cazul în care o persoană este constrânsă să îndeplinească o sarcină, o muncă pe care, în mod normal, nu ar fi efectuat-o sau este pusă în

situația de a presta o muncă la care nu era obligată, ca și când ar fi avut îndatorirea să o facă, iar executarea muncii respective se face în mod forțat, prin modalitățile și mijloacele incriminate prin art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001, făptuitorul va răspunde pentru infracțiunea de trafic de persoane.

²⁸² Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 4158/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

IV.4.7. Traficul de persoane și cerșetoria

Potrivit art. 326 C.pen. în vigoare „fapta persoanei care, având capacitatea de a munci apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 ani”.

La fel ca și infracțiunea de prostituție, distincția dintre infracțiunile de trafic de persoane și cea de cerșetorie poartă asupra calității persoanei care apelează, în mod repetat, la mila publicului, cerând ajutor material. Astfel, dacă în cazul infracțiunii de cerșetorie, persoanei care o practică îi revine întotdeauna calitatea de subiect activ, în cazul infracțiunilor de trafic de persoane, persoana care practică cerșetoria are calitatea de subiect pasiv, neputând fi condamnată pentru săvârșirea acestei infracțiuni, fiind o victimă a traficului săvârșit.

Noul Cod penal renunță la incriminarea cerșetoriei în forma consacrată de Codul penal în vigoare, dar reglementează două incriminări noi, conexe cerșetoriei, menite să răspundă unor situații frecvente în ultimii ani. Este vorba de „exploatarea cerșetoriei” (art. 214) practică de un minor sau o persoană cu dizabilități (determinarea la practicarea cerșetoriei sau obținerea de foloase de pe urma acestei activități) și respectiv de „folosirea unui minor”, de către majorul care are capacitatea de a munci, în scopul de a obține astfel ajutor material din partea publicului (art. 215). Această din urmă situație - spre exemplu, o femeie care merge la cerșit iar pentru a inspira milă trecătorilor ține în brațe un copil cu vârstă fragedă - prezintă un evident pericol, nu doar prin aceea că lezează grav demnitatea umană, copilul ajungând să fie folosit ca un obiect de recuzită, dar periclitează sănătatea sau chiar viața minorului, date fiind condițiile în care

acesta este ținut în timpul cerșitului (temperaturi foarte scăzute sau foarte ridicate, ploaie etc.).

CAPITOLUL V
INCRIMINAREA TRAFICULUI ȘI CONSUMULUI
ILICIT DE DROGURI

Secțiunea 1

Reglementarea internațională și națională cu privire la traficul de droguri

La acest început de mileniu, comunitatea internațională își manifestă tot mai frecvent îngrijorarea față de amploarea fără precedent pe care a luat-o crima organizată, traficul de droguri, traficul de persoane, actele de terorism etc., fenomene ce tind să erodeze bazele sistemului economic și să afecteze instituțiile fundamentale ale statului de drept²⁸³.

Este bine cunoscut că traficul de droguri, ca și consumul acestor substanțe, au efecte negative, periculoase sub aspect fizic și psihic asupra organismului uman, constituind un adevărat flagel social, împotriva căruia întreaga lume civilizată trebuie să conlucreze pentru combatere și eradicare.

În ultimii ani, problema traficului și a consumului ilegal de droguri a devenit deosebit de actuală atât în plan internațional, cât și în plan național, iar dimensiunile traficului și consumului ilegal de droguri ne permit să vorbim despre un stadiu de formare a narcomaniei, structură a crimei organizate care include importul ilegal, transportarea și desfacerea drogurilor, dar și a consumului ilegal al acestora. Datorită profitului foarte mare, afacerile ilegale cu droguri, prin dimensiunile sale, depășesc toate celelalte genuri de infracțiuni din cadrul crimei organizate.

V.1.1. Considerații generale

Pericolul social deosebit de mare al traficului și consumului ilicit de droguri se datorează faptului că în societate se răspândește narcomania, ceea ce reprezintă o grava și globala amenințare pentru sănătatea oricărei națiuni.

A devenit o certitudine că organizațiile criminale se folosesc de contradicțiile generale, de lipsa sau permisivitatea unor legi, precum și de

²⁸³ Pentru amănunte, vezi Antoniu, George, *Reflecții asupra crimei organizate*, în *Revista Dreptul*, nr. 3/1997

insuficiența ori slaba colaborare dintre structurile statului, ca să prolifereze această activitate infracțională, aducătoare de mari venituri materiale, dar și de traume psihice și fizice, deoarece se știe că consumul de droguri duce în mod iremediabil la moarte.²⁸⁴

Deoarece în ultimele decenii s-a dezvoltat un adevărat comerț internațional ilicit de droguri atât dreptul intern, cât și cel internațional a fost nevoit a adopta reguli stricte privind producția, cultivarea, folosirea și comerțul cu asemenea substanțe.

V.1.2. Considerente istorice și reglementări internaționale

Tentația de a ajunge la stări euforice își are rădăcina în timpuri de mult apuse, când se fumau anumite ierburi cu efecte afrodisiace și halucinogene. Drogurile au fost substanțe create artificial de oamenii de știință în anumite situații limită, principala cauză fiind, de regulă, războaiele. Efectele drogurilor erau „benefice” pentru armatele diverselor popoare care trebuiau să reziste în regim de război, de multe ori fără hrană și apă. Așa au luat naștere substanțele excitante, halucinogene, droguri în formă primară.

Astfel, în secolul al XVII-lea s-a descoperit morfina, un medicament care calma durerile provocate de răni grave. Cu timpul, s-a realizat că morfina administrată în mod repetat duce foarte repede la dependența fizică și psihică și s-a căutat un înlocuitor. Prin derivarea morfinei cu opiumul s-a descoperit heroina. Proprietățile terapeutice ale macului (din care se produce opiul și derivatele sale) au fost cunoscute încă din antichitate, în Persia, Egipt sau Grecia. În Europa Evului Mediu, „opiul” a avut o carieră interesantă: pe lângă folosirea sa în tratamentul unor boli, a fost folosit la suprimarea unor adversari politici

„Hașișul” este un alt tip de drog folosit din vechime, produs al plantei

²⁸⁴ Privitor la problematica drogurilor, a se vedea: Țurlea, S., *Bomba drogurilor*, Editura Humanitas, București 1991; *Drogurile în viața românilor*, Editura Magicart Design, București, 1996; Bercheșan, V., Pletea, C., *Drogurile și traficanții de droguri*, Editura Paralela 45, Pitești, 1997; Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2008.

Cannabis Sativa L., cunoscut mai ales sub denumirea de „câneapă indiană”. Deși în principal se fumează, este folosit în diferite băuturi, consumul său fiind tolerat în unele țări asiatice. Drumul hașișului este pomenit în legendele orientale fiind descris drept o substanță halucinogenă și euforizantă. Hașișul reprezintă pentru vechii indieni un aducător de fericire și un medicament, servind totodată la susținerea unor ceremonii religioase.

„Cocaina” se numără printre drogurile cele mai cunoscute, produs de un arbust cu frunze perene ce crește în vestul Americii de Sud, frunzele sale fiind masticate, de multe secole.

După primul război mondial, aceste substanțe au început să fie consumate în toată lumea. Până la sfârșitul anilor 1930 drogurile și consumul lor erau legale. Comercializarea lor, în timp, a dus la profituri enorme, iar odată scoase în afara legii, drogurile au devenit o sursă inestimabilă pentru piața neagră. Flagelul comerțului ilicit cu stupefiante pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu a cuprins întreaga planetă. Astfel, traficul de droguri a devenit una dintre cele mai rentabile „afaceri”, câștigându-se sume fabuloase.

Dându-și seama de puterea distructivă pe care o au drogurile asupra omenirii, națiunile lumii au început să colaboreze atât la nivel regional, cât și la nivel internațional. Momentul începutului luptei împotriva drogurilor îl constituie reuniunea de la Shanghai din anul 1909, la care au participat 13 state care aveau interes în Orient și care au creat „Comisia Opiumului”, adoptând un număr de 9 rezoluții, care au pregătit terenul pentru considerarea drogurilor chestiune de drept internațional.

Primul act care marchează începutul cooperării națiunilor lumii în domeniul controlului asupra drogurilor este „Convenția Internațională asupra stupefiantelor”, semnată la Haga, în anul 1912. Prin această convenție statele semnatare își asumau obligația să controleze producția de opiu brut, să reglementeze importul și exportul de opiu manufacturat, să supravegheze

comerțul cu opium medical și cu derivatele acestuia. Convenția de la Haga urma să intre în vigoare în anul 1915, însă declanșarea primului război mondial a întârziat aplicarea prevederilor stabilite în Convenție. După terminarea războiului, toate statele semnatare ale Tratatului de la Versailles s-au angajat să aplice prevederile Convenției adoptate în anul 1912. Conform art. 23 al Pactului Ligii Națiunilor, această organizație își asuma în mod oficial sarcina de a asigura respectarea și aplicarea Convenției din 1912. În acest scop, problematica drogurilor a fost reluată prin constituirea unui „Comitet consultativ pentru traficul opiumului și a altor droguri periculoase”, în cadrul Ligii Națiunilor. Prin urmare, au loc două conferințe la Geneva, în 1924 și în 11 februarie 1925. La această ultimă Conferință este semnat „Acordul privind producerea, comerțul interior și folosirea opiumului preparat”, act care a fost urmat de „Convenția internațională a opiumului”, (convenție semnată la data de 19 februarie 1925).

Prin această Convenție guvernele se obligau să prezinte anual statistici din care să rezulte producția de opiu și de frunze de coca, cantitățile de droguri fabricate, consumul intern, importul și exportul de stupefiante, precum și stocurile disponibile.

La data de 13 iulie 1931, a fost semnată, la Geneva, „Convenția internațională privind limitarea fabricării și reglementarea distribuirii stupefiantelor”, acord internațional care a condus la o lărgire însemnată a colaborării internaționale.

Tot la Geneva s-a adoptat, la data de 26 iunie 1936, și „Convenția pentru suprimarea traficului ilicit de droguri periculoase” act care solicita statelor semnatare pedepsirea severă a traficantilor.

Prin dizolvarea Societății Națiunilor activitatea umanitară în lupta contra drogurilor și toxicomaniei a fost preluată de Organizația Națiunilor Unite. Astfel, în cadrul noului organism creat „Comisia de stupefiante” a Consiliului economic și social devine elementul central al acestei acțiuni, asumându-și un

rol de control, de studiu și de coordonare. Primul act al noului organism a fost „Protocolul din 1946”, prin care s-au adus amendamente convențiilor și acordurilor anterioare.

La data de 19 noiembrie 1949, s-a semnat „Protocolul de la Paris”, prin care Organizația Mondială a Sănătății era autorizată să supună unui control internațional orice drog nou care era susceptibil să ducă la toxicomanie. În anul 1953, la New York a fost adoptat „Protocolul asupra opiumului”, care viza limitarea și reglementarea culturilor de mac, producția, comerțul și utilizarea opiumului.

Procedura și modalitățile de control, prin convențiile și protocoalele anterioare era greoaie, motiv pentru care, la 30 martie 1961, la sediul O.N.U. a fost adoptată „Convenția unică asupra stupefiantelor” (intrată în vigoare în 1964) și care urmărește trei obiective principale:

- > simplificarea mecanismelor de control internațional;
- > extinderea controlului asupra culturilor de plante din care sunt extrase stupefiantele;
- > codificarea dreptului tratatelor multilaterale existente în materie de droguri.

Deși la această Convenție au aderat 79 de state, abuzul de droguri care periclitează grav sănătatea persoanelor a cunoscut o recrudescență, devenind în unele state o adevărată epidemie.

Pentru combaterea acestui flagel, lupta contra drogurilor a luat o amploare și mai mare, astfel că, în anul 1971, s-a impus o nouă reuniune și adoptarea unei noi convenții de contracarare a acestui fenomen.

Astfel, la 21 februarie 1971, la Viena s-a adoptat „**Convenția asupra substanțelor psihotrope**”, act care are ca scop punerea sub interdicție a unor substanțe cu efect halucinogen ce prezintă riscul dependenței (stimulatoare tranchilizante, halucinogene). Aceste substanțe nu au făcut până la acea dată

obiectul controlului internațional, astfel că noua convenție vine să completeze și să adapteze la noile condiții economice și sociale Convenția unică din 1969. Convenția de la Viena a intrat în vigoare la 16 august 1976.

Din păcate, rezultatele pozitive așteptate prin adoptarea acestei Convenții nu au fost cele dorite, traficul ilicit de droguri a cunoscut o amploare deosebită, astfel că, în noiembrie 1988, la Viena, a fost dezbătut proiectul noii convenții care urma să completeze convențiile existente.

„Convenția împotriva traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope”, adoptată în anul 1988, este ultimul act juridic internațional de anvergură în materie de trafic și consum de droguri. Această convenție adoptată de 108 state, obligă fiecare țară să pună în afara legii faptele care privesc producerea, traficul și vânzarea drogurilor, inclusiv spălarea banilor proveniți din aceste activități ilicite. De asemenea, Convenția permite suspendarea unor reglementări privind secretul bancar, sperându-se că în acest fel să se depisteze mai ușor profiturile obținute din traficul ilicit de droguri.

În tabelele I și II anexă la Convenție, erau nominalizate 12 substanțe clasificate drept precursori și puse sub control internațional, în baza constatărilor ulterioare și a propunerilor făcute de statele membre, Comisia pentru stupefiante a O.N.U., a hotărât, în anul 1992, includerea a încă 10 precursori ce pot servi la obținerea de droguri.

Referitor la aceste substanțe, Convenția din 1988, cere părților în art. 31 lit. a) și c) să incrimineze și să sancționeze:

➤ producția, transportul sau distribuția în cunoștință de cauză a echipamentelor, materialelor și substanțelor citate, știind că ele pot fi utilizate în

scopuri ilicite la cultivarea, producerea sau fabricarea de stupefiante ori de substanțe psihotrope;

➤ organizarea, administrarea sau finanțarea delictelor internaționale mai sus citate;

➤ posesia materialului și a echipamentului sau a substanțelor citate, știind că ele au fost ori că vor fi utilizate în scopul cultivării, producerii ori fabricării, ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope;

➤ participarea ori asocierea în scopul săvârșirii, tentativa de săvârșire, ajutorarea, favorizarea, facilitarea și sfătuirea la comiterea infracțiunilor cuprinse în acest articol.

De asemenea, este de remarcat că este pentru prima dată când statele semnatare se obligă să extrădeze traficanții de droguri condamnați și să dispună confiscarea bunurilor acestora.

În prezentul demers științific comparăm și felul în care legea penală a diferitelor state reglementează problema traficului și consumului ilicit de droguri.

Astfel, legislația olandeză se caracterizează printr-o atitudine liberală, acceptând legalitatea unor categorii de droguri ușoare (marijuana). De exemplu, în Rotterdam există o asociație a narco-dealerilor, care a primit permisiunea semioficială pentru comercializarea în cluburi special amenajate, în care se vând nu numai droguri „ușoare”, ci și heroină. Tot în această țară, există o lege specială, din anul 1928, și anume Legea pentru opiu.

În Spania, art. 368 al Codului penal sancționează cultivarea, producerea, comercializarea, precum și îndemnarea și ajutorul dat pentru consumul ilegal de droguri cu privare de libertate de la 1 la 3 ani. Chiar dacă aceste infracțiuni au fost săvârșite cu substanțe care dăunează grav sănătății, termenul maxim de privare de libertate este de 3-9 ani.

Dimpotrivă, în alte state sancțiunile pentru traficul și consumul ilegal de droguri sunt foarte severe, incluzând chiar și pedeapsa cu moartea. Țările care

prevăd o asemenea sancțiune extremă sunt: Iranul, Malaezia, Pakistanul, Singapore. De exemplu, în Singapore pedeapsa cu moartea este aplicată pentru răspândirea drogurilor, iar o persoană este considerată drept dealer, fără

aducerea altor dovezi, dacă asupra acesteia au fost găsite peste două grame de heroină, trei grame de morfină sau 15 grame de marijuana.

În Suedia, normele care prevăd răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunilor cu droguri sunt cuprinse în Legea penală pentru droguri adoptată în 1968. De asemenea, măsurile contra folosirii ilegale de droguri în Japonia sunt prevăzute nu în Codul penal, ci conform Legii pentru controlul cannabisului (adoptată în anul 1953), Legii pentru opium (adoptată în anul 1954) și Legii pentru substanțele stimulatoare (adoptată în anul 1951).

În SUA, răspunderea pentru acțiuni ilegale cu droguri este reglementată de Codul penal al fiecărui stat în parte (de exemplu, art. 292 din Codul penal al statului Ohio, art. 220-222 al Codului penal din statul New-York, art. 13 al Codului penal al statului Georgia).

Legislația penală a fostelor state sovietice sancționează traficul și consumul ilicit de droguri și se bazează pe Codurile penale elaborate în majoritatea țărilor după anul 1996.

De **lege ferenda**, s-ar putea modifica legea penală în România, în domeniul consumului ilicit de droguri în sensul de a se elimina pedepsele penale pentru posesie de cantități mici de droguri și care nu sunt de mare risc, precum și diferențierea pedepselor pentru deținerea unei cantități ce depășește o anumită limită. Astfel, pentru drogurile de risc (cum este cannabisul), singura măsură ar trebui să fie includerea făptuitorului în programe de tratament și reabilitare, iar pentru drogurile de mare risc (heroină, cocaină, ecstasy) să fie prevăzută aplicarea unei pedepse privative de libertate.

Apreciem că nu se poate rezolva această problemă complexă doar prin interdicere și incriminare, ci prin instruire, informare, tratament, reinsertie socială și în ultimul rând sancționarea penală. În acest sens, și-au exprimat

opinia în spațiul public numeroși specialiști în domeniu, precum și multe organizații neguvernamentale.

V.1.3. Reglementarea traficului de droguri în România

Este cunoscut faptul că, în Țările Române, nu a existat o legislație medicală și, cu atât mai puțin, acte cu caracter normativ care să instituie un regim strict plantelor și substanțelor cu efect stupefiant sau tonic. Totuși, dintre documentele vremii rezultă preocuparea de a nu lăsa la îndemâna oricui vânzarea sau folosirea acestora. O primă intenție legislativă în acest sens o găsim în pravila domnitorului Vasile Lupu „Cartea românească de învățătură”, unde apare pentru prima dată interdicția impusă celor care comercializau otrăvuri și ierburi de leac de a elibera aceste substanțe și produse numai „vracilor”, nicidecum prostituatelor și bolnavilor psihici, în caz contrar fiind considerați ucigași.

În Transilvania, începând cu anul 1770, se aplică legea sanitară austriacă care interzicea în mod categoric comercializarea otrăvurilor și substanțelor opiacee de către alte persoane decât farmaciștii.

Actul care a pus bazele juridice și administrative ale organizării pe principii moderne și a ocrotirii sănătății publice în România a fost „Regulamentul comercial cu obiecte medicamentoase și otrăvitoare în Principatele Unite”, publicat la 1 ianuarie 1864.

Zece ani mai târziu este redactată și „Legea sanitară”, care stabilește că organul abilitat să autorizeze deschiderea și funcționarea farmaciilor este Ministerul de Interne.

După Marea Unire din 1918, cea mai mare realizare în domeniu este promulgarea „Legii nr. 58/1928 pentru combaterea abuzului de stupefiante”, care era menită să sancționeze pe toți acei care, direct sau indirect, contribuiau la apariția și proliferarea toxicomaniei.

Desăvârșirea procesului legislativ avea să fie tăcută prin promulgarea „Regulamentului monopolului de stat și a stupefiantelor”, contribuind decisiv la

stoparea fenomenului toxicomaniei în România, prevăzând că „importarea depozitarea, fabricarea, debitarea, punerea în circulație și comerț în întreaga țară a tuturor produselor și substanțelor stupefiante sunt un drept exclusiv al statului exploatat din monopolul de stal al stupefiantelor”.

Perioada interbelică marchează și începutul colaborării internaționale în lupta contra traficului și consumului de droguri. Astfel, România, în calitate de membră a comunității internaționale, s-a alăturat luptei contra traficului de droguri, aderând la toate convențiile adoptate în materie de stupefiante.

După anul 1990, pe lângă actele normative de cooperare internațională, alte legi interne adoptate de România au primit aderarea la acorduri și convenții încheiate între diferite state pentru întărirea colaborării internaționale în domeniul traficului și consumului ilicit de droguri (Legile nr. 147/1997; nr.148/1997; 101/1999; 154/1999; 208/1999; 6/2000; 13/2001; 64/2001; 664/2001; 394/2002).

În plan intern, România a elaborat legi care reglementează regimul juridic al stupefiantelor. Astfel, prin **Legea nr. 73/1969**, legiuitorul român a reglementat regimul acestor substanțe în așa fel încât persoana fizică să nu aibă acces la ele, decât în cazuri strict limitate, prevăzute de lege. De asemenea, **Codul penal român** încă de la adoptarea sa, în 1968, în art. 312 a incriminat producerea, deținerea sau orice operație cu produse sau substanțe stupefiante sau toxice²⁸⁵. Cu toate acestea, s-a constatat că dispozițiile acestor acte normative nu mai corespund noilor realități sociale, economice și juridice din țară și că incriminările erau total depășite. Prin urmare, necesitatea armonizării legislației

²⁸⁵ Pentru amănunte, vezi Toader, T., *Drept penal român*, Partea specială, Ediția a 4-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2009, pp. 408-410; Basarab, M., Pașca, V., Mateuț, Gh., Medeanu, T., Dungan, Petre, Butiuc, C., Bădăilă, M., Mirișan, V., Mancaș, R. Miheș, C., *Codul penal comentat*, vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008, pp. 938-944, comentariu Petre Dungan.

naționale cu cea internațională a impus elaborarea **Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.**²⁸⁶

Această lege corespunde cerințelor Convenției contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din anul 1988 la care România a aderat prin Legea nr. 118 din 8 decembrie 1992. Prevederile Legii nr. 143/2000 sunt în deplină concordanță nu numai cu dreptul internațional, dar și cu prevederile Constituției României.

Pe lângă această lege specială mai amintim și alte acte normative care cuprind prevederi în lupta cu traficul și consumul ilicit de droguri:

➤ Codul vamal (Legea nr. 141/1997²⁸⁷) care incriminează drept contrabanda în art. 176 și pedepsește trecerea frontierei, fără autorizație, a substanțelor narcotice și psihotrope, a precursorilor și substanțelor chimice esențiale;

➤ Legea nr. 31/1996²⁸⁸ privind regimul monopolului de stat și care stabilește ca fiind monopol de stat producerea și comercializarea substanțelor stupefiante;

➤ Legea nr. 300/2002²⁸⁹ privind regimul juridic al precursorilor folosiți la fabricarea ilicită a drogurilor;

➤ Hotărârea de Guvern nr. 1359/2000²⁹⁰ pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri;

➤ „Hotărârea de Guvern nr. 1121/2002²⁹¹” pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 300/2002 privind regimul juridic al precursorilor folosiți la fabricarea ilicită a drogurilor;

²⁸⁶ Lascu, I., Lascu, L.C., *Extinderea incriminării traficului de stupefiante*, în Revista Dreptul nr. 12/2000, p. 10 și Lascu, I., Lascu, L.C., *Corupția și crima organizată. Realitate socială, actualitate și incriminare*, Editura Alma Mater Sibiu, 2002, p.126.

²⁸⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 180 din 01 august 1997.

²⁸⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 96 din 13 mai 1996.

²⁸⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 13 iunie 2002.

²⁹⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 46 din 29 ianuarie 2001.

²⁹¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 772 din 23 octombrie 2002.

- Legea nr. 381/2004²⁹² privind unele măsuri financiare în domeniul prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de droguri;
- Hotărârea de Guvern nr. 534/1999²⁹³ cu privire la înființarea Comitetului Interministerial de Luptă împotriva Drogurilor;
- Hotărârea de Guvern nr. 767/2001²⁹⁴ privind regimul de comercializare a produselor în compoziția cărora intră substanțe cu efect ebrionarcotic, produse denumite generic „aurolac”;
- Ordinul Ministrului Sănătății și Familiei nr. 251/2002²⁹⁵ privind aprobarea Listei cuprinzând produsele farmaceutice de uz uman și veterinar care conțin substanțe ce intră sub incidența Legii nr. 143/2000;
- Prin Legea nr. 508/2004²⁹⁶ a fost înființată, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - DIICOT - cu structură specializată în vederea eficientizării luptei împotriva infracțiunilor privitoare la traficul și consumul de droguri;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 121/2006²⁹⁷ privind regimul juridic al precursorilor de droguri.

O.U.G. nr. 12/2006 a fost aprobată cu modificări prin Legea nr. 186/2007 și abrogă Legea nr. 300/2002.

O.U.G. nr. 12/2006 reglementează regimul juridic al substanțelor folosite frecvent la fabricarea ilicită a substanțelor stupefiante și psihotrope, așa cum sunt definite în art. 2 din Regulamentul (C.E.) nr. 273/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 privind precursorii de droguri, și în art. 2 din Regulamentul nr. 111/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind supravegherea comerțului cu precursori de droguri între Comunitate și statele membre.

²⁹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 896 din 01 octombrie 2004.

²⁹³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 329 din 12 iulie 1999.

²⁹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 490 din 23 august 2001

²⁹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 572 din 02 august 2001

²⁹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1089 din 23 noiembrie 2004.

²⁹⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1039 din 28 decembrie 2006.

Art. 22 și 23 din O.U.G. nr. 121/2006 reglementează infracțiuni ca:

- punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora;
- deținerea de substanțe clasificate fără autorizație;
- deținerea de echipamente ori materiale în scopul utilizării lor la producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor;
- comercializarea de substanțe clasificate către operatori economici sau persoane fizice neautorizate;
- trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de lege.

Urmărirea penală în cazul acestor infracțiuni se realizează de către procurorii din cadrul Direcției de investigare a infracțiunilor de criminalitate organizată și terorism.

În cazul infracțiunilor prevăzute de art. 22-23, se dispune confiscarea substanțelor clasificate.

➤ Legea nr. 522/2004²⁹⁸ privind modificarea și completarea Legii nr. 143/2000, introduce noi dispoziții procedurale în materia consumului de droguri.

➤ Noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009²⁹⁹ reglementează în art. 359 infracțiunea de „Trafic de produse sau substanțe toxice”.

V. 1.4. Noțiunea de drog. Clasificarea drogurilor

Cuvântul „**drog**” desemnează termenul general sub care sunt cunoscute substanțele stupefiante și substanțele psihotrope. În vorbirea curentă, prin „drog” se înțelege orice substanță care, datorită unor proprietăți pe care le are și datorită consumului abuziv și îndelungat, este nocivă pentru corpul uman.

Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, „drogul” este substanța care, fiind absorbită de un organism viu, îi modifică acestuia una sau mai multe funcții. În sens farmacologic, „drogul” este o substanță utilizată în medicină, a

²⁹⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1155 din 5 decembrie 2004.

²⁹⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

cărei folosire abuzivă poate crea dependență fizică ori psihică sau tulburări grave ale activității mentale, ale percepției și ale comportamentului. În acest sens. denumirea de drog se aplică numai substanțelor care pot fi desemnate și prin termenul general de „stupefiante”.

Dicționarul limbii române definește cuvântul „**drog**” ca fiind substanța de origine vegetală, animală sau minerală care servește la prepararea unor medicamente sau ca stupefiant.

Noțiunea de „**stupefiant**” este definită ca fiind substanța medicamentoasă care inhibă centrii nervoși, producând o stare de inerție psihică și fizică, care. folosită în mod sistematic duce la o intoxicare lentă.

Potrivit Convenției Unice asupra stupefiantelor din anul 1961, prin „**droguri**” se înțeleg o parte dintre stupefiantele supuse controlului internațional, iar prin noțiunea de „**substanțe psihotrope**” se înțeleg substanțele supuse controlului internațional prin Convenția Internațională a substanțelor psihotrope din 1971.

Substanțele psihotrope sunt substanțe de origine naturală sau sintetică. capabile să influențeze activ psihicul și comportamentul uman. Legea nr. 143/2000 definește în art. 1 lit. b) cuvântul „drog” ca fiind plantele și substanțele stupefiante sau psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante ori substanțe înscrise în tabelele nr. I - III ale acestei legi.

Deci putem conchide că aceste noțiuni - drog, stupefiant, substanțe psihotrope - pot fi considerate sinonime și că diversele definiții poartă amprenta sensurilor din a căror punct de vedere au fost definite.

Un caz particular îl constituie drogurile de genul cafeinei din cafea, nicotinei din tutun, alcoolului și unele medicamente (eliberate din farmacii fără prescripție medicală) pot fi considerate droguri admise de societatea în care trăim. În doze mari ele pot produce intoleranță psihică sau fizică.

Spre deosebire de acestea, drogurile care fac obiectul unor convenții internaționale sau legi naționale sunt denumite și „**droguri de abuz**”.

Referindu-ne la drogurile de abuz, acestea sunt clasificate după mai multe criterii:

▶ **în funcție de natura lor:**

➤ „*analgezicele*” - deprimante neselective ale sistemului nervos central ce servesc pentru atenuarea durerilor, fără ca persoana care le utilizează să își piardă cunoștința;

➤ „*sedativele*” - deprimante neselective care la doze terapeutice normale produc diminuarea hiperexcitabilității psihomotorii și reduc la normal tonusul sistemului neurocerebral;

➤ „*hipnoticele*” - somniferele - substanțe care induc somnul prin deprimarea sistemului nervos central;

➤ „*Stimulentele*” - activează sistemul nervos central și măresc activitatea creierului și a măduvei spinării (amfetamina, cocaina);

➤ „*halucinogenele*” — substanțe care acționează asupra sistemului nervos central, provocând atât denaturarea percepțiilor, cât și iluzii senzoriale (LSD și psilocybină). Halucinogenele induc numai dependență psihică.

Potrivit clasificării făcute de Convenția O.N.U. din anul 1971, substanțele psihotrope se împart în trei grupe de droguri.³⁰⁰

- „*Stimulentele*” (amfetaminele și derivații lor);
- „*Depresive*” (barbiturice, alcool, tranchilizante);
- „*Halucinogene*” (LSD, MDMA - Ecstasy, mescalina, marijuana).

Alți autori adaugă acestei clasificări o nouă categorie, aceea a narcoticelor, din care fac parte: morfina, heroina, codeina, metadona.³⁰¹

▶ **în funcție de modul de acțiune asupra sistemului nervos central sunt:**

▶ „*psihotrope*” (depresive) - hipnotice, neuroleptice, tranchilizante;

³⁰⁰ Aceeași clasificare și în *Les Substances Psychotropes*, În raportul Mondial Interpol, Franța, Lyon, 1999.

³⁰¹ Saferstein, R., *Criminalistics: an introduction to forensic science*, N. Y. Prentice Hall, 1995, p. 248.

- ▶ „*psihoaneleptice*” (stimulente) - opiaceele, cocaina, amfetaminele;
- ▶ „*psihodisleptice*” (halucinogene) - halucinogenele propriu-zise, halucinogenele depersonalizate.

- ▶ **după modul de obținere:**

- ▶ „naturale” - opiumul, morfina, cocaina, cannabisul, psilocina, mesculina;

- ▶ „*semisintetice*” - heroina, LSD, oxicodonul, codeina;

- ▶ „*sintetice*” - amfetaminele, metadona, dipidoralul, fortralul.

- ▶ **după tipul general de drog**, acestea pot fi:

- ▶ „*substanțe psihotrope*” - care, la rândul lor, se pot clasifica: după substanțele din care derivă; după originea lor; după efecte; după compoziția chimică;

- ▶ „*substanțe psihoactive*” — care pot fi: naturale, semisintetice, sintetice, produse din extracte de cannabis, cocaina, barbituricele etc.

- ▶ **în funcție de gradul de toxicitate și de dependență pe care îl exercită, drogurile pot fi:**

- ▶ „*droguri de mare risc*” - heroina, cocaina etc.;

- ▶ „*droguri de risc*”— cannabis, barbital.

- ▶ **în raport de regimul juridic care le reglementează**, stupefiantele pot fi: „*legale*” și „*ilegale*”.

- ▶ **după modul de administrare (consum)**, ele sunt:

- ▶ „*injectabile*”;

- ▶ „*ingerabile*”;

- ▶ „*de prizare*”;

- ▶ „*de masticare*”;

- ▶ „*de fumat*”;

- ▶ „*de inhalat*”.

Din categoria principalelor droguri folosite în traficul ilicit se disting:

- **opiumul** - este o substanță stimulentă de natură vegetală și constă

în latexul recoltat manual după incizarea capsulelor imature ale unor varietăți de mac opiaceu, denumit și opiu brut, care este purificat (preparat) și ambalat în vederea distribuirii pe piața ilicită a drogurilor sau pentru prepararea unor produse farmaceutice (tincturi, siropuri, pulberi) ori pentru prepararea morfinei;

■ **morfina** - este principalul alcaloid al opiumului, obținut atât din opiumul brut, cât și din capsulele uscate ale macului de opiu. Morfina se produce și prin sinteză. Morfina este folosită frecvent în medicină pentru calmarea durerilor puternice în faze terminale ale bolilor incurabile. Morfina este folosită sub formă de clorhidrat de morfină, care se prezintă sub formă de pudră albă incoloră atât în comprimate, cât și în conținutul unor fiole injectabile. Se eliberează din farmacii pe baza unor prescripții medicale cu regim special, „rețete cu timbra sec”, circuitul legal al morfinei fiind supus unei monitorizări riguroase. După administrare, pe cale injectabilă sau pe cale orală, morfina induce dependență fizică și psihică.

■ Atât opiumul, cât și morfina sunt incluse în Tabelul nr. II - **Droguri de mare risc** - al Legii nr. 143/2000, privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri;

■ **heroina** - este cel mai puternic alcaloid al opiumului. Se obține fie prin sinteză din morfină, fie direct din capsule de Papaver Somniferum. Se prezintă sub forma unei pulberi extrem de fine, cristaline, de culoare albă, cu gust amar, solubilă în apă și alcool. Heroina este inclusă în Tabelul nr. I - Droguri de mare risc - al Legii nr. 143/2000;

■ **cannabisul** - numită popular cânepă indiană, are peste 100 specii și varietăți, ușor diferite între ele din punct de vedere morfologic, biologic și chimic numiți cannabionoiuzi. Este cuprins ca **drog de risc** în Tabelul nr. III al Legii nr. 143/2000. Cannabisul se obține prin recoltarea inflorescenței plantei, însoțită sau nu de înlăturarea semințelor de cânepă indiană. Uneori, acestui produs vegetal și se adaugă și frunze uscate de cânepă. Modul de prezentare pe piața ilicită a drogurilor sunt: marijuana, rășină de cannabis, ulei de cannabis;

■ **cocaina** - este principalul alcaloid extras pe cale chimică din frunzele arborelui de coca. fiind un stimulent puternic al sistemului nervos central. Consumul acestui drog duce la dependență fizică și psihică. Cocaina se prezintă sub formă de frunze de coca, pastă de coca, zăpadă de coca (pulbere de culoare albă, amorfă sau cristalină):

■ **LSD (Dietilamida Acidului Lisergic)** este un drog semisintetic. Se prezintă în stare pură sub formă de lichid incolor, insipid și inodor, dar în traficul ilicit apare ca o pulbere de culoare alb murdar, tablete sau capsule, de diferite mărimi sau culori. LSD-ul se administrează oral, injectabil sau prin îmbibarea bucăților de zahăr în această soluție. LSD-ul este cel mai puternic halucinogen cunoscut și este inclus în Tabelul nr. 1 - **Droguri de mare risc** - al Legii nr. 143/2000;

■ **metadona** - deși diferită din punct de vedere fizic și chimic de morfină și heroină, produce efecte identice cu ale acestora. Aceasta este folosită în tratarea narcomanilor și este inclusă în Tabelul nr. I - **Droguri de mare risc** - al Legii nr. 143/2000;

■ **ecstasy** - este un drog de abuz inclus în Tabelul I al Convenției Națiunilor Unite din anul 1961 și Tabelul nr. II - **Droguri de mare risc** - al Legii nr. 143/2000. Este un drog sintetic, cu acțiune halucinogenă;

■ **amfetaminele** - se prezintă sub formă de comprimate, pulberi sau lichide, de proveniență licită sau ilicită. Amfetaminele au efecte halucinogene puternice. Amfetaminele sunt fabricate în scopuri medicale, însă în traficul ilicit ele sunt produse în laboratoare clandestine. Se administrează pe cale naturală. Amfetaminele sunt incluse în Tabelul nr. II - **Droguri de mare risc** - al Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.

Secțiunea a 2-a

Conținutului constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000

V.2.1. Considerații generale

Așa cum arătam mai înainte, traficul și consumul de droguri au efecte negative, periculoase sub raport psihic și fizic asupra organismului uman, constituind un adevărat flagel social împotriva căruia întreaga lume civilizată trebuie să lupte cu toate forțele.

Necesitatea armonizării legislației naționale cu cea internațională a impus elaborarea Legii nr. 143/2000, act normativ care este în deplină concordanță cu convențiile internaționale la care România a aderat.³⁰² Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri stabilește categoriile de droguri supuse controlului, faptele ce constituie trafic de droguri, dar conține și dispoziții procedurale aplicabile în domeniul descoperirii și investigării acestui tip de infracțiuni, în sensul acestei legi sunt „**substanțe aflate sub control național**” drogurile și precursorii înscrisi în tabelele anexă nr. I - IV, care fac parte integrantă din lege.

Legiuitorul definește „**drogurile**” în art. 1 alin.(1) lit. b) ca fiind plantele și substanțele stupefiante și psihotrope sau amestecurile ce conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele nr. I - III. Totodată, drogurile au fost împărțite în mai multe categorii, în raport de pericolozitatea lor și de efectele pe care acestea le produc. Astfel, sunt:

- **droguri de mare risc** (cele înscrise în tabelele I-II);
- **droguri de risc** (cele înscrise în tabelul nr. III).

Tabelul nr. IV al Legii nr. 143/2000 conține lista „precursorilor”, adică a substanțelor utilizate frecvent la fabricarea drogurilor. În art. 2-12 sunt înscrise faptele considerate infracțiuni, conținutul acestora urmând a fi complinit și cu

³⁰² Legea nr. 143/2000, modificată prin Legile nr. 169/2000, 39/2003, 522/2004.

unele prevederi nepenale din aceeași lege sau cu dispoziții penale cuprinse în alte acte normative ori cu prevederile Codului penal sau Codul de procedură penală.

Legea nr. 143/2000 face distincție în privința categoriilor de droguri implicate în traficul ilicit, cu efecte asupra pedepsei, dar nu face nici o distincție în ceea ce privește cantitatea de droguri traficată. Cum nici noul Cod penal (art. 386 și 387) nu face vreo diferențiere cu privire la cantitatea de droguri traficată și pedeapsa prevăzută de legiuitor pentru fapta de trafic ilicit de droguri. Se poate trage concluzia că în concepția legiuitorului român, pentru reținerea infracțiunii de trafic de droguri în oricare din modalitățile normative (inclusiv „deținerea ilicită”), nu are importanță cantitatea de droguri implicată în traficul ilicit. Deci, indiferent de cantitate, fapta va constitui infracțiune și se va aplica pedeapsa în limitele prevăzute de textul incriminator.

De precizat este faptul că din modul de reglementare a faptelor penale înscrise în art. 2-12 se poate deduce cu certitudine că legiuitorul a voit să înscrie mai multe feluri de infracțiuni de trafic de stupefiante, unele cu modalități multiple de săvârșire.

Astfel, în art. 1 din lege se definesc noțiunile:

- „*consum ilicit de droguri*” - ce înseamnă consumul de droguri aflate sub control național, fără prescripție medicală;
- „*toxicoman*” – persoana care se află în stare de dependență fizică și/sau psihică de consumul de droguri, constatată de către una dintre unitățile sanitare stabilite în acest sens de Ministerul Sănătății;
- „*cură de dezintoxicare și supraveghere medicală*” - măsurile luate pentru înlăturarea dependenței fizice și/sau psihice față de droguri;
- „*livrare supravegheată*” - metodă folosită de instituțiile sau organele legal stabilite cu autorizarea și sub controlul procurorului, care constă în permiterea trecerii sau circulației pe teritoriul țării de droguri ori precursori, suspecți de a fi expediați ilegal, sau de substanțe care au înlocuit drogurile ori

precursorii, în scopul descoperirii infracționale și al identificării persoanelor implicate în aceste activități;

➤ *„investigatorii acoperiți”* - polițiști desemnați să efectueze, cu autorizarea procurorului, investigații în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii și identificarea făptuitorilor precum și acte premergătoare sub o altă identitate decât cea reală, atribuită pentru o perioadă determinată.

Prin Legea nr. 522/2004 s-au adus modificări și comutări Legii nr 143/2000 în ceea ce privește și alte denumiri folosite în această materie, definindu-le după cum urmează:

➤ *„consumator”* - persoana care își administrează sau permite să i se administreze droguri, în mod ilicit, prin înghițire, fumat, injectare, inhalare sau alte căi prin care drogul ajunge în organism (art. 2 lit. h);

➤ *„consumator dependent”* - consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat și sub necesitate ori nevoie, prezintă consecințe fizice și psihice conform criteriilor medicale și sociale (art. 3 lit. h¹);

➤ *„program integrat de asistență a consumatorilor și a consumatorilor dependenți de droguri”* - totalitatea serviciilor de sănătate și a serviciilor de asistență psihologică și socială asigurate în mod integrat și coordonat persoanelor consumatoare de droguri, prin unitățile medicale, psihologice și sociale, publice, private și mixte (art. 3 lit. h²);

➤ *„circuit integrat de asistență a consumatorilor și a consumatorilor dependenți de droguri”* - totalitatea programelor integrate de asistență asigurată consumatorilor și consumatorilor dependenți în vederea ameliorării stării de sănătate în sensul bunăstării fizice, psihice și sociale a individului (art. 3 lit. h³);

➤ *„program terapeutic”* - totalitatea serviciilor și a măsurilor medicale și psihologice integrate, individualizate prin evaluare, planificare, monitorizare și adaptare continuă pentru fiecare consumator dependent, în vederea întreruperii consumului, a înlăturării dependenței fizice și psihice și a reducerii riscurilor asociate consumului (art. 4 lit. i);

➤ „*circuit terapeutic*” - ansamblul de programe terapeutice aplicate consumatorului dependent de droguri în mod complex, multidisciplinar, multisectorial și continuu, având ca scop ameliorarea stării de sănătate (art. 4 lit.m);

➤ „*program psihologic și social*” - totalitatea serviciilor de evaluare consiliere și psihoterapie individuală sau de grup și a serviciilor și măsurilor sociale, individualizate prin evaluare, planificare, monitorizare și adaptare continuă pentru fiecare consumator în vederea înlăturării dependenței reabilitării și reinsertiei lui sociale (art. 5 lit. l);

➤ „*evaluare*” - determinarea caracteristicilor psihologice și sociale ale consumatorului de către centrele de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, în vederea includerii consumatorului într-un program psihologic și social (art. 5 lit. n).

V.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000

V.2.2.1. Infracțiunea prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 – traficul de droguri de risc și de mare risc. Elementele constitutive

A. Obiectul juridic

Ceea ce este comun acestor infracțiuni înscrise în art. 2-12 ale Legii nr. 143/2000 este **obiectul juridic generic de grup**. Obiectul rezultă atât din titlul legii, cât și din reglementările pe care le cuprinde și constă în relațiile sociale privitoare la sănătatea publică, a cărei ocrotire depinde de respectarea strictă a dispozițiilor legale care reglementează regimul drogurilor în România³⁰³. Legea incriminează faptele de trafic ilicit de droguri în scopul apărării sănătății populației care ar putea fi grav afectată ca urmare a folosirii necorespunzătoare a drogurilor și deturnării lor din circuitul legal către traficul ilicit. Legea apară

³⁰³ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, Editura C.H. Beck, București, 2008.

sănătatea publică, dezvoltarea fizică și mentală a omului, în așa fel încât accesul persoanelor fizice la ele să fie permis numai în cazuri de lege.

Pe lângă **obiectul juridic principal**, amintit mai sus, unele dintre infracțiunile reglementate de Legea nr. 143/2000 au și un **obiect juridic secundar**, obiect format din relațiile sociale privitoare la sănătatea persoanei fizice, privită în mod individual, care ar putea cădea victimă toxicomaniei tocmai datorită nerespectării regimului legal al drogurilor. Prin urmare, putem reține că obiectul juridic al infracțiunilor reglementate de această lege este unul **complex**. Distingem în alcătuirea acestuia, pe de o parte relațiile sociale privind normele legale referitoare la producția, deținerea și circulația drogurilor și derularea unor raporturi legale cu acestea, iar pe de altă parte, utilizarea acestor substanțe de către medic, când se impune, în condițiile legii, apoi relațiile privind sănătatea publică și cea a individului, ca și relațiile sociale privind conviețuirea în societate. Așadar, în cazul acestor infracțiuni legea ocrotește sănătatea în raport cu toți componenții societății, socotind că este un interes vital pentru însăși existența colectivității umane să se afle la adăpostul pericolului pe care îl prezintă nerespectarea regimului stabilit de lege, pentru stupefiante, dar în același timp ocrotește și sănătatea fizică și mintală a individului.

Sub aspectul **obiectului material**, acesta poate fi constituit din: droguri, inhalanți chimici toxici, plante sau substanțe care conțin elemente toxice sau stupefiante, echipamente sau materiale necesare producerii și cultivării de droguri. Aceste plante, substanțe sau preparate stupefiante trebuie supuse controlului național³⁰⁴.

³⁰⁴ Conform legii nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, regimul juridic privind cultivarea, producerea, fabricarea, depozitarea, comerțul, distribuția, transportul, deținerea, oferirea, transmiterea, intermedierea, achiziționarea, utilizarea și tranzitul pe teritoriul național al plantelor spontane și cultivate, substanțelor și preparatelor prevăzute în tabelele I, II și III din anexa care face parte integrantă din lege. Substanțele prevăzute în tabelele II și III din anexă și preparatele lor sunt supuse, atunci când sunt utilizate în scop medical, și altor dispoziții aplicabile substanțelor și preparatelor de uz uman sau veterinar, în măsura în care acestea nu contravin Legii nr. 339/2005.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ nemijlocit** (autor) al infracțiunii de trafic de droguri este de regulă necircumstanțiat, aceste fapte putând fi săvârșite de orice persoane, fizice sau juridice, care îndeplinesc condițiile răspunderii penale. Spre exemplu, art. 1 incriminează cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, prepararea etc. fără drept. Această infracțiune poate fi săvârșită, de regulă, de orice persoană, însă în cazul experimentării considerăm că subiectul activ trebuie să posede cunoștințe de specialitate privind substanțele utilizate și rezultatele care le produc, în această categorie, intrând medicii, chimiștii, farmaciștii. La fel, fapta **oricărei persoane**, care pune la dispoziție cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui alt loc amenajat în care are acces publicul sau care tolerează consumul ilicit de droguri, constituie infracțiune, cu subiect activ necalificat.

Cu toate acestea, la unele infracțiuni subiectul activ este **calificat** și poate fi: „Medic sau alte cadre medicale, ori persoane care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau care are potrivit legii atribuții în lupta împotriva drogurilor”.

Din ansamblul dispozițiilor legale cuprinse în Legea nr. 143/2000 (art. 27) rezultă că în țara noastră consumul de droguri este interzis, dar nu întotdeauna este și sancționat de lege. Prin urmare, un consumator de droguri, cetățean român sau străin care se prezintă de bunăvoie la o unitate sanitară pentru dezintoxicare, nu poate fi sancționat din punct de vedere penal pentru consum de droguri, neexistând nici o dispoziție în acest sens. Pe de altă parte, dacă cel care consumă droguri este prins de poliție în momentul în care le cumpără sau cu ocazia percheziției corporale se găsesc asupra lui droguri ori la domiciliu, el va răspunde penal pentru deținere ilicită de droguri și nu pentru

consum (art. 4 din lege).

Ca să constituie infracțiune deținerea de droguri în vederea consumului propriu, este necesar **ca acest consum să fie ilicit**. În acest sens, observăm că nu

numai la noi în țară, dar și oriunde în lume consumatorii de droguri se împart în două categorii:

- consumatori legali;
- consumatori ilegali.

Sunt consumatori legali de droguri acele persoane care își procură în mod legal drogurile în baza unor rețete cu timbru sec sau autorizație eliberată de organele sanitare. Deci, toate persoanele care consumă droguri în afara unei prescripții medicale sunt consumatori ilegali de droguri.

Subiectul activ al unei asemenea infracțiuni este **calificat**. Deși legea nu prevede explicit calitatea pe care trebuie să o aibă subiectul activ, aceasta se poate deduce implicit din dispozițiile art. 4 și anume că el **trebuie să fie o persoană consumatoare de droguri** sau mai bine-zis toxicoman. Deci, nu orice persoană poate comite această infracțiune, ci numai un toxicoman. Calitatea de consumator (toxicoman) trebuie constatată potrivit dispozițiilor art. 1 alin.(1) din lege, de către una dintre unitățile sanitare stabilite în acest sens de Ministerul Sănătății.

► **Subiectul pasiv al infracțiunii de trafic de droguri**

Dacă subiectul activ nemijlocit, care a săvârșit infracțiunea de trafic ilicit de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, a avut sprijinul unui funcționar public cu atribuții în acest domeniu, contra unei sume de bani sau alte foloase materiale, infracțiunea de trafic de droguri în temeiul Legii nr. 78/2000 este considerată ca fiind infracțiune în legătură cu infracțiunile de corupție. Funcționarul public care a primit mită, va răspunde penal atât pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, cât și pentru complicitate la infracțiunea de trafic de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, în concurs.

Probleme se pun doar în cazul când același individ este în același timp și producător, dar și consumator de droguri și dacă el poate fi atât subiect activ, cât și subiect pasiv³⁰⁵. Răspunsul nu poate fi decât afirmativ, adică același individ poate fi atât subiect activ cât și subiect pasiv, deoarece legea ocrotește în mod egal sănătatea fizică și mentală, adică atât a persoanelor care nu sunt consumatoare de droguri și care pot cădea victime ale traficului ilicit, cât și a persoanelor care devin consumatori de droguri.

Infrațiunile incriminate în această lege se pot comite în toate formele de participație: coautorat, instigare, complicitate și tănuire. De pildă, faptul că inculpatul cunoștea că prietenul său vindea heroină din apartamentul lui, precum și împrejurarea că l-a găzduit tocmai pentru a vinde heroină rezultă din declarațiile date la urmărire penală, aspect ce a fost confirmat și de coinculpat, el fiind și direct interesat să permită găzduirea, în schimb primind heroină pentru consumul propriu.

În condițiile în care, potrivit art. 26 C.proc.pen., complicele este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod autorul să săvârșească infracțiunea, fapta coinculpatului întrunește elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de droguri de mare risc, prevăzută de art. 26 C.pen., raportat la art. 2 alin.(1) și (2) din Legea nr. 143/2000.³⁰⁶

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material

Latura obiectivă a infracțiunilor incriminate prin art. 2 din Legea nr. 143/2000 poate consta dintr-o acțiune, dar și dintr-o inacțiune prin care sunt vătămate relațiile sociale privind viața și sănătatea individului față de consumul de droguri.

Acțiunea, fiind o activitate pozitivă prin care se face ceva ce nu trebuie făcut sau prin care se efectuează ceva ce legea interzice, este reprezentată în

³⁰⁵ Dima, Traian, *Dacă subiectul activ al unei infracțiuni poate fi și subiect pasiv*, în revista Dreptul nr. 1/2002, p. 99.

³⁰⁶ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 44/2006

cadrul acestor infracțiuni prin: „cultivare, producere, fabricare, experimentare, extragere, preparare, oferire, vânzare, distribuire, cumpărare, livrare, primire, eliberare, administrare, furnizare etc.”. Acestor tipuri distincte de acțiuni le corespund tot atâtea **modalități normative** în care se săvârșesc infracțiuni reglementate de această lege. Totodată săvârșirea se poate realiza și printr-o comisiune, spre exemplu: „deținerea de droguri”.

Este de precizat că legea a reglementat atât **forma simplă**, de bază, cât și forma agravată. În ce privește modalitățile de realizare a laturii obiective, infracțiunile de trafic de droguri se pot comite prin: „Cultivarea, producerea fabricarea, experimentarea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea și orice alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc fără drept” (art. 2).

Această infracțiune se poate comite, de regulă, de orice persoană, iar una dintre condițiile necesare existenței acestei infracțiuni este acțiunea să se facă **„fără drept”**. Spre exemplu, nu există această infracțiune dacă acțiunea de oferire a morfinei, drog de risc, se face de către un medic în cadrul ameliorării unei boli incurabile, cum ar fi cancerul.

În ce privește modalitățile normative prin care se comite această infracțiune (art. 2 din Legea nr. 143/2000), acestea sunt următoarele:

➤ **cultivarea de plante ce conțin droguri** - este permisă, în România, numai în baza unei autorizații eliberate de Ministerul Agriculturii și numai dacă sunt prelucrate în scop tehnic.

Proprietarul, posesorul ori deținătorul cu orice titlu al unui teren cu destinație agricolă sau cu orice altă destinație are obligația să distrugă plantele aflate sub controlul legislației naționale care ar putea crește spontan pe terenul respectiv. Costurile distrugerii plantelor spontane și a culturilor neautorizate se suportă de către proprietarul, utilizatorul sau deținătorul terenului, după caz.

În doctrina juridică s-a arătat că prin cultivarea în scop de prelucrare a plantelor ce conțin droguri, se înțelege „complexul de activități privind

însămânțarea, întreținerea, îngrijirea și racolarea în scop de prelucrare, respectiv culegerea, strângerea, adunarea plantelor din care pot fi extrase drogurile”³⁰⁷.

Cultivarea fără drept a plantelor ce conțin droguri pe o suprafață mică, cum ar fi cultivarea în ghivece de flori, în scopul folosirii drogurilor extrase din ele de către cel care le-a cultivat realizează conținutul infracțiunii prevăzute de art. 4 din Legea nr. 143/2000;

➤ **producerea ilicită de droguri** – în sensul Legii 143/2000 este activitatea ce are ca rezultat crearea unui drog ce face parte din, categoria celor supuse controlului, național, în ceea ce privește activitatea de producere ilicită de droguri, constatăm că ea este foarte apropiată, din punct de vedere al conținutului, de fabricarea ilicită de droguri³⁰⁸.

Noțiunea de „producere”, așa cum s-a spus în doctrină, cuprinde și pe cele de „fabricare”, „extracție” și „preparare” ori „condiționare” a unui produs ori a unei substanțe stupefiante sau psihotrope³⁰⁹. Pentru a evita eventualele interpretări restrictive, legiuitorul a păstrat printre modalitățile de săvârșire a acestor infracțiuni și noțiunile de „fabricare”, „extracție” și „preparare”;

➤ **fabricarea de droguri** - activitatea organizată, de tip industrial, care presupune un proces tehnologic, cuprinzând mai multe operații și utilitățile corespunzătoare, la care participă un număr mare de persoane și prin care se obțin droguri în cantități mari. Fabricile care produc droguri sau condiționează droguri trebuie să fie autorizate și au obligația de a se înregistra la organul de poliție competent din punct de vedere teritorial;

➤ **experimentarea drogurilor fără drept** - este o modalitate normativă de comitere al cărei conținut presupune o activitate prin care sunt testate sau încercate substanțele ori plantele ce constituie droguri. Experimentarea drogurilor este permisă numai în scop uman, veterinar sau științific, în baza unei

³⁰⁷ Dobrinoi, V., Cernea, N., *Drept penal. Partea specială*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 495.

³⁰⁸ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p. 143

³⁰⁹ Diaconescu, Gh., *Infracțiunile în legile speciale și legile extra-penale*, Editura All Beck, București, 1996, p. 573.

autorizații emise de organul competent;

➤ **extragerea de droguri** din plantele ce le conțin, fără autorizație, chiar și pentru propriul consum, reprezintă o operație ilicită ce realizează conținutul

acestor infracțiuni, de exemplu, extragerea opiului din capsulele de mac sau extragerea hașișului sau a uleiului din planta de cannabis;

➤ **prepararea drogurilor** - este o activitate prin care sunt amestecate anumite substanțe, în urma căreia rezultă un drog. Prepararea de droguri ca infracțiune nu trebuie să fie confundată cu amestecarea unor produse care, consumate, pot avea efecte asemănătoare cu cele ale unor droguri supuse controlului național, de exemplu, alcoolul cu medicamente neuroleptice sau barbiturice;

➤ **transformarea drogurilor** - reprezintă operațiunea prin intermediul căreia, cu ajutorul unor reacții chimice la care se folosesc precursori, un drog este transformat în alt drog, de exemplu, morfina (drog de mare risc) poate fi transformată în heroină (drog de mare risc). Dar, de cele mai multe ori, dintr-un drog mai ieftin (de pildă morfina), printr-o reacție chimică cu ajutorul unui precursor (anhidrina acetică) se obține un alt drog (heroina) care se vinde la un preț mult mai bun;

➤ **oferirea de droguri** supuse controlului național unei persoane, constă în sensul Legii nr. 143/2000, în fapta unei persoane de a da altuia, în mod gratuit, un drog care este supus controlului național. Oferirea de droguri în mod gratuit reprezintă o metodă curentă de lucru a traficantilor pentru a atrage viitorii consumatori, deoarece, după câteva doze, drogurile creează dependență și în acest fel se pune în mișcare un adevărat mecanism al cererii și ofertei de droguri, de pe urma căruia traficanții obțin venituri fabuloase. Oferirea de droguri constituie infracțiune indiferent de scopul cu care este efectuată, inclusiv ipoteza în care este dezinteresată material³¹⁰. Spre exemplu, instanța a

³¹⁰ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p. 145.

reținut că, la 19 mai 2003, inculpata a fost surprinsă pe stradă având asupra sa 16 punguțe cu heroină pentru consum propriu, neputându-se dovedi traficul de droguri. Inculpata a declarat constant că cele 16 punguțe cu heroină găsite asupra sa au fost cumpărate cu bani de la soțul ei și că împreună cu acesta și alți doi prieteni din cartier, consumau heroină de 4-5 ani, fapt confirmat de martorii în cauză inculpata ocupându-se de procurarea lor. În acest context s-a reținut în sarcina inculpatei și infracțiunea prevăzută de art. 2 alin.(1) și (2) din Legea nr 143/2000, textul incriminând ca trafic și activitățile de oferire, distribuire și traficare de droguri.³¹¹;

➤ **punerea în vânzare de droguri** - este activitatea prin care o persoană introduce în „circuitul comercial” droguri, de regulă, prin intermediul unor distribuitori ori prin introducerea lor în anumite localuri publice sau private pentru a fi vândute, în această modalitate de săvârșire, persoana nu vinde ea drogurile, ci folosește alte persoane care predau drogurile consumatorilor și încasează contravaloarea acestora. În majoritatea cazurilor, ajungerea drogurilor la consumatori parcurge mai multe verigi.

Astfel, instanța a reținut³¹² că inculpații au conlucrat pentru împărțirea cantității de heroină achiziționată în scopul revânzării, confecționând mai multe doze, iar ulterior, și-au împărțit rolurile în vederea realizării tranzacției. Astfel, drogurile au fost transportate la locul întâlnirii de către inculpatul S.C., care s-a deplasat cu o bicicletă, în scopul de a supraveghea zona, ceilalți inculpați venind separat cu un autoturism. Inculpatul S.C. a înmânat pachetul cu droguri inculpatului D.A. care, la rândul său, le-a predat inculpatului I.T., acesta din urmă fiind desemnat să le remită cumpărătorului.

Fapta inculpaților de a oferi spre vânzare unei persoane mai multe doze de heroină și de a le transporta la locul tranzacției întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de droguri de mare risc, în formă consumată și nu ale tentativei la această infracțiune, chiar dacă tranzacția nu a

³¹¹ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 2744/2004.

³¹² Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 2334/2005.

avut loc datorită intervenției organelor judiciare, întrucât art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 incriminează, ca modalități alternative de săvârșire a infracțiunii, și punerea în vânzare, distribuirea, livrarea cu orice titlu, transportul sau deținerea de droguri;

➤ **vânzarea de droguri** - este activitatea prin care se realizează, contra cost, transferul drogurilor către consumatori sau între diverse paliere ale piramidei traficantilor de droguri. În mecanismul traficului ilicit de droguri un rol foarte important îl are distribuitorul. Acesta este ultima verigă a lanțului vertical al traficului ilicit, deoarece face legătura între dealer și consumator și aduce înapoi banii investiți în droguri, precum și profitul ce constituie scopul traficului de droguri. Distribuirea de droguri într-o instituție de învățământ ori în locuri în care elevii, studenții și tinerii își desfășoară activități educative, sportive, sociale sau în apropierea acestora constituie „circumstanță agravantă”;

➤ **livrarea de droguri** – este activitatea prin care are loc furnizarea sau retrimiteră acestora la o anumită adresă, în mod gratuit sau cu titlu oneros;

➤ **trimiterea de droguri** – este fapta unei persoane, care fără a face comerț ilicit de droguri, le trimite prin poștă sau alte mijloace (de exemplu curieri), unor persoane, pentru ca acestea să fie introduse în traficul ilicit;

➤ **transportul de droguri** – este activitatea prin care drogurile sunt deplasate dintr-o țară în alta sau dintr-un loc în altul pe teritoriul aceluiași stat, indiferent de mijlocul de locomoție (animale de povară, trenuri, autocamioane, autoturisme, nave sau aeronave);

➤ **procurarea de droguri** - este activitatea persoanei care, prin posibilitățile proprii sau relațiile pe care le are în lumea traficantilor, găsește și furnizează droguri pentru consumatori sau dealeri. În cele mai multe cazuri, cel ce procură droguri obține și avantaje pecuniare;

➤ **cumpărarea de droguri** - este o activitate prin care acestea sunt achiziționate contra cost de la distribuitori sau dealeri. Faptul că cel care cumpără droguri este sau nu consumator nu are nici o relevanță pentru existența infracțiunii;

➤ **deținerea de droguri**-este activitatea prin care o persoană stăpânește sau are în posesie asemenea substanțe. Deținerea de droguri poate fi licita sau

ilicită. Deținerea de droguri este licită dacă ea se desfășoară conform legii (de pildă în depozite de medicamente, spitale, farmacii etc.).

Pentru că asemenea modalități de săvârșire a traficului de droguri pot fi diverse, legiuitorul a reglementat sintagma „alte operațiuni privind circulația drogurilor”, în care se includ orice alte asemenea activități prin care se pune în pericol sănătatea publică sau a consumatorului, altele decât cele reglementate în mod expres în lege.

Infrațiunile de droguri de mare risc și deținerea de droguri în vederea consumului propriu prezintă un grad deosebit de pericol social. Aceste infrațiuni, de o amploare deosebită, aduc atingere uneia dintre cele mai importante valori ocrotite de legea penală, respectiv sănătatea publică. Inculpatul prezintă un grad ridicat de periculozitate socială, având în vedere că a recurs la obținerea mijloacelor materiale necesare, pe căi ilicite, și anume prin vânzarea de droguri de mare risc.³¹³

Într-o altă speță s-a reținut că inculpatul a deținut heroina pentru a fi vândută și nu pentru consum propriu, concluzie impusă de cantitatea mare de droguri și sumele de bani găsite, precum și de faptul că la analizele biologice făcute inculpatului nu au evidențiat compuși specifici consumului de heroină.

Potrivit art. 4 din Legea nr. 143/2000, constituie infracțiune cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transportarea, cumpărarea sau deținerea de droguri pentru consum propriu, fără drept. Rezultă că subiectul activ al acestei infracțiuni este calificat, în sensul că trebuie să fie consumator de droguri. Însă, în speță, dintre probele administrate, rezultă că inculpatul nu era consumator de droguri, ceea ce duce la concluzia că el a

³¹³ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 334/2005.

deținut drogurile nu pentru consum propriu, ci pentru a le vinde.³¹⁴ În legătură cu elementul material al acestei infracțiuni trebuie să menționăm faptul că pentru întregirea laturii obiective este necesar ca traficul de droguri să aibă loc

fără drept. Așadar, pentru a avea caracter infracțional, operațiunile descrise mai trebuie să fie desfășurate în mod ilicit.

C2. Urmarea imediată

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru sănătatea publică și a consumatorilor, generată de săvârșirea activității incriminate

C3. Legătură de cauzalitate există între acțiunea făptuitorului și rezultatul socialmente periculos produs.

D. Latura subiectivă

Din punct de vedere subiectiv, această infracțiune prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, fapta incriminată de lege se comite cu intenție (directă sau indirectă). Intenția presupune cunoașterea de către făptuitor a naturii produselor sau substanțelor la care se referă acțiunea sa³¹⁵.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Confiscare

E1. Forme

Textul incriminator cuprinde două forme: simplă (alin. 1) și agravată (alin. 2). În cazul formei simple, traficul se referă la **droguri de risc**, iar în cazul variantei agravante, obiectul traficului îl constituie **drogurile de mare risc**.

E2. Modalități

Actele de pregătire și tentativă sunt incriminate. Astfel, potrivit art. 13 din lege, se consideră tentativă și producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii.

Astfel, s-a stabilit că fapta persoanei de a procura droguri și de a le introduce într-un penitenciar, în scopul de a fi livrate unor persoane aflate în locul de detenție pentru a fi puse în vânzare de către acestea, constituie infracțiunea de trafic de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 în

³¹⁴ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 2647/2002.

³¹⁵ Dobrinou, V., Cornea, N., *op. cit.*, p. 497

formă consumată iar nu în forma tentativei, chiar dacă făptuitorul a fost prins în flagrant înainte ca drogurile să fie livrate efectiv persoanelor în locul de detenție, întrucât art. 2 din Legea nr. 143/2000 incriminează și faptele constând în

„oferirea”, „procurarea” și „deținerea” drogurilor fără drept. În acest caz drogurile fiind introduse într-un penitenciar, fapta este săvârșită în condițiile circumstanței agravante prevăzută în art. 14 alin.(1) lit. c) din Legea nr. 143/2000, care se referă la comiterea într-un loc de detenție.³¹⁶

Alături de modalitățile normative analizate mai înainte, în practică, pot fi întâlnite variate modalități faptice.

E3. Sancționarea

Traficul de droguri de risc, fără drept, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi. Dacă traficul de droguri are ca obiect droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

E4. Confiscarea

Drogurile și alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute în art.2 se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Se confiscă, de asemenea, banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite prin valorificarea drogurilor și a altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute la art. 2. Sumele rezultate din valorificarea bunurilor confiscate și banii confiscați constituie venituri ale bugetului de stat și se evidențiază în cont separat în bugetul de stat.

V.2.2.2. Infracțiunea prevăzută de art. 3 - traficul internațional de droguri

Constituie infracțiune:

„ (1) Introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani și

³¹⁶ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 2336/2008.

interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă faptele prevăzute la alin.(1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi”.

A. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute de art. 3 din Legea nr. 143/2000 este constituit din relațiile sociale privitoare la sănătatea publică, precum și de cele referitoare la sănătatea consumatorilor. Putem afirma, fără teama de a greși, că aceste infracțiuni au un obiect juridic complex, deoarece cuprind și relațiile care apără regimul vamal.

Obiectul material al acestei infracțiuni, ca și cea de la art. 2, îl constituie drogurile de risc și drogurile de mare risc. Pentru mai multe amănunte cu privire la obiectul material, a se vedea explicațiile date cu prilejul analizei art. 2 din Legea nr. 143/2000.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** nemijlocit al acestei infracțiuni nu este calificat, deoarece legiuitorul nu cere nici o calitate specială subiectului pentru ca fapta să constituie infracțiune. În cazul în care subiectul are calitatea de cadru medical ori face parte din categoria persoanelor care, potrivit legii, au atribuții în lupta împotriva drogurilor sau îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității publice, iar fapta a fost comisă în exercitarea acestei funcții, va fi realizat conținutul circumstanței agravante prevăzute de art. 14.

► Această infracțiune are atât subiect **pasiv principal**, cât și **secundar**. Subiect pasiv principal este statul, iar subiectul pasiv secundar este persoana fizică care suferă consecințele produse sau pe cale de a se produce, ca urmare a faptei săvârșite, fiindu-i pusă în pericol sănătatea.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 3 al Legii nr. 143/2000 constă în „introducerea sau scoaterea din țară, importul sau exportul

de droguri de risc, fără drept”.

Astfel, instanța a reținut că, la 30 aprilie 2003, inculpatul s-a prezentat la Vama Giurgiu pentru a intra în România cu autoturismul. Cu ocazia controlului vamal, în lăcașele portbagajului autoturismului s-au găsit ascunse 8 pachete conținând heroină. Faptul de a introduce în țară și aceea de deținere și transport de droguri săvârșită de aceeași persoană și constatată cu același prilej, la punctul de frontieră constituie infracțiuni distincte prevăzute în art. 2 și în art. 3 din Legea nr. 143/2000, aliate în concurs, cea dintâi neabsorbind pe cea din urmă. Elementele constitutive ale celor două infracțiuni, atât obiectul juridic, cât și urmarea socialmente periculoasă, precum și elementul material, acțiunea de realizare a infracțiunii, fiind diferite, una nu este absorbită de cealaltă.³¹⁷

Potrivit art. 20 din Legea nr. 339/2005³¹⁸, operațiunile de export sau de import cu plantele, substanțele și preparatele prevăzute în tabelele I, II, III, din anexa la această lege se face în baza unei autorizații de import sau export, eliberată pentru fiecare operațiune de către Ministerul Sănătății prin serviciul specializat, conform modelului prevăzut în normele metodologice de aplicare a acestei legi.

Dintre probele administrate-n cauză, inculpatul a fost condamnat pentru infracțiunea prevăzută de art. 3 alin.(1) și (2) din Legea nr. 143/2000, deoarece la intrarea în țară s-au găsit asupra sa 52 de casete cu opiu, nedecarate la vamă. Această infracțiune subzistă și în cazul în care inculpatul ar fi, din motive medicale, consumator de opiu, atâta timp cât introducerea în țară s-a făcut în mod clandestin, fără aprobare prealabilă și fără declararea la vamă a drogului pretins folosit ca medicament.³¹⁹

Operațiunile de import sau export cu plante, substanțe și preparate prevăzute în tabelele I, II, III din anexă pot fi efectuate numai de persoanele titulare ale autorizației prevăzute de lege, în limitele estimărilor anuale (art. 21).

³¹⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 5596/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³¹⁸ Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1095 din 5 decembrie 2005 și modificată prin H.G. nr. 282/2008

³¹⁹ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 4769/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Documentele comerciale, documentele de vamă sau de transport, precum și alte documente de expediere trebuie să indice numele plantelor și ale substanțelor așa cum acestea figurează în tabelele convențiilor internaționale și, după caz, denumirea comercială a preparatelor, cantităților exportate de pe teritoriul

național sau care urmează a fi importate, numele și adresa exportatorului, ale importatorului și cele ale destinatarului (art. 27).

Conform art. 28 din Legea nr. 339/2005, este interzisă depozitarea în regim de antrepozitare și în zonele libere a plantelor, substanțelor sau preparatelor ce conțin substanțe stupefiante sau psihotrope indigene sau de import. Sunt interzise pe teritoriul României sub formă de transporturi adresate unui depozit de vamă. Sunt interzise exporturile de pe teritoriul României sub formă de transporturi adresate unui depozit de vamă, cu excepția cazului în care autoritatea competentă a țării importatoare a precizat pe autorizația de import că aprobă o astfel de operațiune.

Transporturile ce intră sau ies de pe teritoriul României fără a fi însoțite de o autorizație de import sau de export, precum și cele care nu sunt conforme autorizației sunt reținute de organele competente, până la justificarea legitimității transportului sau până la rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care se dispune confiscarea transportului respectiv (art. 29).

Tranzitarea pe teritoriul României a unui transport de plante, substanțe sau preparate conținând substanțe prevăzute în tabelele I, II, III din anexa la Legea nr. 143/2000 este permisă numai dacă la punctele de control pentru trecerea frontierei se prezintă autorizația de import-export pentru acel transport. Destinația unui transport aflat în tranzit pe teritoriul României poate fi schimbată numai după eliberarea unei autorizații de export de către autoritatea competentă din țara exportatoare. Nici un transport de plante, substanțe și preparate prevăzute în tabelele I, II, III din anexa la Legea nr. 339/2005, aflat în tranzit pe teritoriul României, nu poate fi supus vreunui tratament care să-i

modifice natura sau ambalajul (art. 31). Conform art.32 din Legea nr. 339/2005, regulile de mai sus nu sunt aplicabile dacă transportul este efectuat pe cale aeriană. În situația în care aeronava face escală sau aterizează forțat pe teritoriul

României, transportul va fi tratat ca un export de pe teritoriul României către

țara destinatară numai în condițiile descărcării sau dacă circumstanțele impun acest lucru.

În practică se pune problema incidenței art. 3 din Legea nr. 143/2000 cu art. 271 C.vamal. Potrivit art. 271 C.vamal, introducerea în sau scoaterea din țară, fără drept, de arme, materiale explozibile, **droguri**, precursori, materiale sau alte substanțe radioactive, substanțe toxice, deșeuri, reziduuri ori materiale chimice periculoase constituie infracțiunea de **contrabandă**.

Cele două norme de incriminare creează un concurs de calificări care urmează a fi soluționat după regula subsidiarității. Norma de incriminare cuprinsă în art. 271 C.vamal se aplică numai dacă legea penală nu prevede o pedeapsă mai mare, ceea ce înseamnă că art. 3 din Legea nr. 143/2000 are întâietate în aplicare, deoarece prevede o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă pentru infracțiunea de contrabandă calificată³²⁰.

C2. Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru sănătatea publică și a consumatorilor, precum și pentru regimul vamal național.

C3. Există legătură de cauzalitate între acțiunea făptuitorului și rezultatul socialmente periculos produs.

D. Latura subiectivă

Infracțiunea examinată și prevăzută în art. 3 din Legea nr. 143/2000 se comite cu **intenție**, care poate fi directă sau indirectă.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Confiscare

E1. Forme

³²⁰ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.166.

Actele de pregătire și tentativa sunt incriminate. Infracțiunea prevăzută de art. 3 alin.(2) din Legea nr. 143/2000 este tentativă, iar nu consumată, în cazul în care este descoperită pe culoarul de ieșire din țară, înainte ca făptuitorul să fi depășit frontiera României³²¹.

E2. Modalități

Alături de modalitățile normative examinate mai sus la pct. „elementul material”, în practică, pot fi întâlnite diverse modalități faptice de realizare. Textul incriminator reglementează două modalități infracționale - simplă și agravată, în cazul variantei simple, obiectul material îl constituie drogurile de risc, iar în cazul variantei agravate, obiectul este constituit din droguri de mare risc.

E3. Sancționarea

Forma simplă, constând în introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Forma agravată, constând în introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de mare risc, fără drept, se sancționează cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

E4. Confiscarea

Conform art. 17 din Legea nr. 143/2000, drogurile și alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunii se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Se confiscă, de asemenea, banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite prin valorificarea drogurilor și a altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunii. Sumele rezultate din valorificarea bunurilor confiscate și banii confiscați constituie venituri ale bugetului de stat și se evidențiază în cont separat la bugetul de stat.

Astfel instanța a stabilit că autoturismul cu care făptuitorul a venit din

³²¹ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 4914/2003, în Revista de Drept penal, nr. 1/2004, p. 174.

străinătate în România având asupra sa în buzunarul hainei, o cantitate de droguri nu este supus confiscării potrivit art. 118 lit. c) C.pen., deoarece drogul nu a fost ascuns în autoturism și ca atare acesta nu a servit la săvârșirea infracțiunii. Deși s-a reținut că drogurile au fost găsite într-un buzunar de la haina inculpatului N.L. și deci, nu au fost ascunse în autoturism, prin urmare se

impune a se ridica măsura indisponibilizării prin sechestrul asigurător a autoturismului, deoarece nu a servit la săvârșirea infracțiunii.³²²

V.2.2.3. Infracțiunea prevăzută de art. 4 - deținerea de droguri pentru consum propriu

Constituie infracțiune conform art. 4:

„(1) Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea sau deținerea de droguri de risc pentru consum propriu, fără drept, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 5 ani”.

Având în vedere faptul că, exceptând sintagma „consum propriu”, elementul material al infracțiunii din art. 4 este același ca și conținutul de la art.2. și ca atare, facem trimitere acolo în ce privește explicațiile la modalitățile de săvârșire. Analiza noastră va cuprinde ce se înțelege prin cultivare, producere, fabricare etc. de droguri de risc când acestea privesc **consumul propriu**.

În drept - a stabilit instanța supremă³²³ - că fapta inculpatului de a deține diferite cantități de cannabis și opiu pentru consumul său, fără drept, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 4 din Legea nr. 143/2000. Infracțiunile de consum de droguri au ca element material o acțiune

³²² Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr.4333/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³²³ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr.3282/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro.

care se prelungește (continuă, durează) în timp, în chip natural, chiar după momentul consumării până când încetează activitatea infracțională.

Ceea ce caracterizează elementul material al acestei infracțiuni este faptul că acesta se realizează printr-o dublă atitudine a făptuitorului, și anume una comisivă, prin care se creează starea infracțională și alta omisivă, prin care se

lasă ca infracțiunea să dureze, nu i se pune capăt. Infracțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 nu este o infracțiune continuată ci continuă.³²⁴

Tot practica judiciară a stabilit că infracțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 presupune, între altele, realizarea acțiunii de deținere de droguri pentru consum propriu, fără drept. Prin urmare, împrejurarea că inculpatul este consumator de droguri nu este suficientă pentru existența acestei infracțiuni, atâta timp cât acțiunea de deținere fără drept nu este dovedită pe bază de probe.

Concepția legiuitorului român cu privire la sancționarea deținerii de droguri pentru consum propriu o întâlnim și în legislația altor state europene³²⁵. De pildă, legislația austriacă în domeniul drogurilor pune în prim plan principiul terapiei în locul pedepsei în cazul dependenței de droguri; în concepția legii italiene, consumul ilicit de droguri nu constituie infracțiune, iar deținerea de droguri pentru consumul propriu este sancționată contravențional; în sistemul olandez, cu unele excepții, consumul de droguri nu constituie infracțiune. De asemenea, nu constituie infracțiune nici deținerea unor cantități mici de anumite droguri pentru consumul propriu. Conform politicii penale olandeze se apreciază că folosirea drogului nu este o crimă. În Olanda, o persoană care

³²⁴ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 705/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³²⁵ Pentru tratarea pe larg a acestei probleme, vezi Dima, T., Hotca, M.A., *Aspecte de practică judiciară și de drept penal comparat preferitoare la deținerea de droguri pentru consum propriu*, în *Revista Dreptul* nr. 10/2007 pp. 193-200.

deține ilegal o cantitate mai mică de 0,5 g de droguri ce figurează în lista a II-a (tranchilizante, barbiturice și cannabis) nu va face obiectul unei acțiuni penale, măsura luată de autorități rezumându-se doar la confiscarea acestora, iar dacă este vorba de cannabis, deținerea în scopul consumului propriu a unei cantități mai mică de 5 kg nu atrage investigații și nici condamnări. Începând cu anul 1976, în Olanda, magazinele de cafea și cafenelele au început să devină treptat puncte de vânzare a cannabisului în condiții stricte. Ideea liberalizării consumului de cannabis în cantități mici se bazează pe politica olandeză potrivit căreia este mai bine ca tinerii să experimenteze consumul de cannabis (drog ușor) decât să treacă la

consumul unor droguri tari, susținându-se că, în acest mod, tinerii sunt feriți de tentația de a consuma droguri periculoase³²⁶.

Legiuitorul român nu incriminează consumul de droguri ca infracțiune distinctă³²⁷, în schimb sancționează deținerea de droguri indiferent de cantitate și de scopul pentru care se face, inclusiv pentru consumul propriu. Prin incriminarea distinctă a deținătorului de droguri pentru consum propriu, în art. 4 din Legea nr. 143/2000, legiuitorul român a înțeles să sancționeze mai blând pe deținătorul dependent de droguri care folosește pentru sine, decât pe deținătorul care le trafică³²⁸. În ceea ce privește cantitatea sau natura drogului deținut ori scopul pentru care se face deținerea ilicită de către făptuitor, acestea sunt aspecte care trebuie luate în considerare de către judecător la încadrarea juridică a faptei și individualizarea sancțiunilor.

În țările din Uniunea Europeană există un cadru juridic corespunzător care permite autorităților și societății civile prevenirea și educarea populației, în special a tinerilor, pentru a renunța la consumul de droguri. De asemenea, sunt instituite tratamente medicale corespunzătoare și eficiente în unitățile sanitare specifice. În practica judiciară a acestor țări este vizibilă o tendință de relaxare a

³²⁶ Dima, T., Hotca, M.A., *op. cit.*, p. 194

³²⁷ În alte țări, de pildă Franța și Suedia, consumul de droguri constituie infracțiune.

³²⁸ Hotca, M.A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p. 178.

pedepselor aplicabile dependenților care dețin anumite categorii de droguri pentru consum propriu, apreciindu-se că față de aceștia trebuie să primeze măsurile de natură medicală și socială. Instanțele fac diferența între un simplu dependent de droguri (consumator din nevoi patologice) și un consumator care face în același timp și trafic ilicit.

De asemenea, este o practică frecvent întâlnită a instanțelor țărilor membre ale Uniunii Europene sancționarea mai blândă a deținerii de cannabis, hașiș, marijuana și a derivatelor acestora în scopul consumului propriu, comparativ cu deținerea de heroină sau cocaină în același scop.

În ceea ce privește cantitatea de droguri deținută pentru consum propriu, practica judiciară în rândul statelor europene nu este unitară. Datorită sistemelor legislative diferite ale țărilor membre ale Uniunii Europene, nu se poate menționa cantitatea acceptată de autorități ca fiind destinată consumului propriu și cea care excede acestei destinații. Pe lângă criteriile menționate mai sus, în aplicarea sancțiunii deținătorului de droguri pentru consumul propriu, instanțele statelor europene țin seama și de alte date, precum: recidivă, starea psihică a consumatorului deținător, locul deținerii etc.

În ceea ce privește **subiectul activ** al infracțiunii incriminate de art. 4 din Legea nr. 143/2000, acesta este circumstanțial, putând avea această calitate numai o persoană fizică cu capacitate penală, **consumator** sau **consumator dependent**.

O persoană care deține o cantitate cât de mică de droguri, care nu este consumator, nu va comite infracțiunea prevăzută de art. 4, ci infracțiunea descrisă de art. 2 din Legea nr. 143/2000.

„Consumatorul” este persoana care își administrează sau permite să i se administreze droguri în mod ilicit, prin înghițire, fumat, injectare, prizare, inhalare sau alte căi prin care drogul poate ajunge în organism. Consumatorii pot fi dependenți sau simpli. „Consumatorul dependent” este consumatorul

care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat și sub necesitate ori nevoie, prezintă consecințe fizice și psihice conform criteriilor medicale și sociale.

Din punct de vedere al normei de incriminare, consumatorii de droguri se împart în două categorii, respectiv consumatori legali și consumatori ilegali. Sunt „consumatori legali” de droguri persoanele fizice care își procură în mod legal drogurile, în baza unei prescripții medicale sau autorizații eliberate de organele sanitare abilitate. Toți ceilalți consumatori sunt ilegali.

Sub aspectul **laturii subiective**, această infracțiune se comite numai cu **intenție calificată**, adică făptuitorul obține drogul numai pentru consum propriu.

V.2.2.4. Infracțiunea prevăzută de art. 5 - punerea la dispoziție a unui spațiu pentru consumul de droguri

Constituie infracțiune:

„Punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui alt loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul de droguri ori tolerarea consumului ilicit în asemenea locuri se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

Punerea la dispoziție a unui local, locuință sau a oricărui loc amenajat înseamnă oferirea unui asemenea spațiu unor persoane spre a-l folosi în vederea consumului ilicit de droguri în colectiv. Punerea la dispoziție a unui asemenea spațiu sau locuință poate fi gratuită sau contra cost. Folosirea spațiilor în scopul drogării poate fi impusă de însuși stăpânul localului, locuinței sau locului amenajat sau poate fi numai tolerată de el. Pentru existența infracțiunii nu are importanță dacă localul sau locuința sunt special amenajate pentru consumul de droguri și dacă se plătește sau nu intrarea. Pentru existența acestei infracțiuni este necesar a fi îndeplinite cumulativ două condiții:

➤ în locurile „puse la dispoziție” trebuie să se întâlnească mai multe persoane; întâlnirile întâmplătoare, la care participă două sau mai multe persoane determinate nu realizează această condiție;

➤ persoanele cărora li se oferă spațiile pentru întâlnire să fie consumatoare ilicite de droguri.

În legătură cu incriminarea prevăzută de art. 5 al Legii nr. 143/2000, în practica judiciară s-au dat soluții contradictorii în legătură cu sintagma din textul legal „punerea la dispoziție, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau loc amenajat”...

Astfel într-o speță, instanța de fond a dispus achitarea inculpatului sub motivarea că legiuitorul a urmărit să prevină consumul organizat de droguri, prin adunarea mai multor persoane, care împreună să se drogheze în anumite locuri precum cele indicate prin textul de lege. Totodată, arată instanța, prin

dispozițiile art. 5, legiuitorul a înțeles să-i, sancționeze pe aceia care ar pune la dispoziție pentru public un local, o locuință sau alt loc amenajat în care să aibă acces persoane consumatoare de droguri.

Înalta Curte de Casație și Justiție³²⁹, judecând recursul, a reținut că în speță s-a comis infracțiunea prevăzută de art. 5 din Legea nr. 143/2000, în argumentarea soluției sale instanța supremă dezvoltând argumente ca cele ce urmează.

Potrivit textului incriminator se pedepsește „punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul ilicit de droguri ori tolerarea consumului în asemenea loc”. După cum lesne se observă, dispoziția legală citată mai sus nu condiționează existența infracțiunii de numărul celor cărora li se pune la dispoziție localul, locuința sau spațiul amenajat, în care are acces publicul și nici de realizarea consumului ilicit de droguri în public sau în colectiv.

³²⁹ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 2096/2003, disponibilă și pe site-ul www.scj.ro

De exemplu, instanța de judecată a reținut, în esență că, în data de 2 martie 2005, inculpatul N.M. a oferit spre vânzare inculpatei N.M.D. anumite cantități de heroină, iar aceasta, la rândul său, a vândut mai multe doze de heroină inculpaților N.M. și S.M. și a pus la dispoziția lui S.M. locuința sa pentru consumul ilicit de droguri, în speță s-a reținut comiterea infracțiunilor de trafic de droguri și punerea locuinței la dispoziție în vederea consumului de droguri, în concurs.³³⁰

Într-o altă speță s-a reținut că, la data de 17 februarie 2005 și respectiv, 1 martie 2005, denunțatorii D.R.L. și A.N. au adus la cunoștința organelor de urmărire penală că într-un imobil situat în București se desfășoară activități ilicite de comercializare de droguri, în speță s-a reținut comiterea infracțiunilor de trafic de droguri și punerea locuinței la dispoziția consumatorilor de droguri,

fapte prevăzute și pedepsite de art. 2 alin.(2) și art. 5 din Legea nr. 143/2000, în concurs.³³¹

Tot astfel, din interpretarea textului legal nu rezultă că acela care pune la dispoziție locul respectiv sau care tolerează consumul ilicit de droguri trebuie să aibă asupra aceluși loc un drept în virtutea căruia să poată dispune de acesta și nici că are relevanță dacă această persoană consumă sau nu ilicit droguri în acel loc. De asemenea, în opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție, condiția de a fi un loc în care are acces publicul nu se referă la locuințe care prin destinație nu sunt accesibile publicului, ci sunt locuri private, ocrotite ca atare prin Constituție, cât și prin alte dispoziții legale.

Doctrina critică soluția instanței supreme pe considerentul că legiuitorul a avut în vedere o continuitate în timp a „punerii la dispoziție”, când făptuitorul este cunoscut de terțe persoane că își pune la dispoziție locuința, dar se pune și pe el la dispoziția persoanelor (clienților) ce doresc să consume acolo droguri. Prin urmare, acceptarea în mod ocazional ca cineva să consume droguri într-o

³³⁰ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 436/2006, disponibilă și pe site-ul www.scj.ro

³³¹ Î.C.C.J. Secția penală, dec. nr. 1506/2006, disponibilă și pe site-ul www.scj.ro

locuință nu poate să cadă sub incidența legii penale³³².

V.2.2.5. Infrațiunea prevăzută de art. 6 - prescrierea de droguri de mare risc și eliberarea sau obținerea de droguri de mare risc în mod ilicit

Constituie infracțiune:

„(1) Prescrierea drogurilor de mare risc, cu intenție, de către medic, fără ca aceasta să fie necesară din punct de vedere medical, se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 5 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și eliberarea sau obținerea, cu intenție, de droguri de mare risc, pe baza unei rețete medicale prescrise în condițiile alin.(1) sau a unei rețete medicale falsificate”.

Prin această reglementare, legiuitorul a incriminat penal pe cel care prescrie, eliberează sau utilizează droguri de mare risc.

Subiectul activ este circumstanțiat, el neputând avea decât calitatea de medic (cel care prescrie) sau farmacist (cel care eliberează).

Prin **prescrierea** fără a fi necesar a unui medicament care conține droguri supuse controlului național, se înțelege activitatea necondiționată frauduloasă a medicului, de a face să ajungă în mâinile unei persoane o rețetă care îi dă posibilitatea acestuia să obțină droguri de mare risc, constituie infracțiune [art. 6 alin.(2)], într-o primă ipoteză, atunci când subiectul activ (farmacistul), primind o rețetă în care se prescrie droguri de mare risc pentru a o onora, își dă seama că prescrierea acestora pentru diagnosticul respectiv nu era necesară și, totuși, eliberează drogurile respective, în loc să ia măsura lămuririi situației.

Din punct de vedere al **laturii subiective**, infracțiunile incriminate în art.6 sunt **intenționate**. În cazul infracțiunii prevăzute de art. 6 alin.(2) teza a II-a, elementul subiectiv trebuie să se manifeste sub forma intenției directe.

V.2.2.6. Infrațiunea prevăzută de art. 7 - administrarea ilicită de droguri de mare risc

Constituie infracțiune:

³³² Dima, T., Al-Kawadri, L. M., *Reflecții privind infracțiunea prevăzută în art. 5 din Legea nr. 143/2000 în varianta punerii la dispoziție a unei locuințe*, în Revista Dreptul, nr. 9/2009

„Administrarea de droguri de mare risc unei persoane, în afara condițiilor legale, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani”.

Săvârșirea infracțiunii sub această modalitate înseamnă acțiunea prin care se introduc în corpul unei persoane droguri de mare risc, spre exemplu, prin injectare, prizare (de pildă, cocaina), fumare (de exemplu, hașiș, opium), inhalare (de exemplu, încălzirea unei doze de heroină și inhalarea fumului rezultat) sau prin ingestie alimentară (drogul este amestecat în mâncare, băuturi alcoolice sau răcoritoare).

Administrarea poate avea loc cu sau fără consimțământul consumatorului. Mijloacele folosite pot consta în acte violente, inducere în eroare sau pe ascuns.

Pentru existența infracțiunii prevăzută de art. 7 din Legea nr. 143/2000 sunt necesare îndeplinirea în mod cumulativ a două condiții:

- drogul ce se administrează să fie de mare risc;
- administrarea să se facă în afara condițiilor legale.

V. 2.2.7. Infracțiunea prevăzută de art. 8 - furnizarea de inhalanți unui minor

Constituie infracțiune:

„Furnizarea, în vederea consumului, de inhalanți chimici toxici unui minor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani”.

La ora actuală există o mare varietate de produse care conțin substanțe chimice volatile toxice. De exemplu, lacurile de mobilă, vopselele, adezivii, oja pentru unghii, acetona etc. Copii străzii se droghează folosind bronzul pentru sobe (argintiu sau auriu) fapt pentru care aceștia sunt denumiți aurolaci.

Furnizarea de inhalanți chimici toxici are înțelesul unei activități prin care o persoană oferă produse ce conțin substanțe chimice volatile toxice. Fapta de furnizare se poate face contra cost, gratis, într-un cadru „oficial” sau „neoficial”. De pildă, un minor (aurolac) se prezintă la un magazin și cere o sticlucă cu bronz argintiu. Dacă vânzătoarea își dă seama că este vorba de un minor care se droghează, fapta ei întrunește elementele constitutive ale acestei

infracțiunii. Pentru existența acestei infracțiuni, trebuie realizate următoarele condiții cumulative:

- obiectul material să constea în inhalanți chimici toxici;
- subiectul pasiv secundar trebuie să fie un minor;
- activitatea ce formează elementul material al laturii obiective (furnizarea) trebuie să aibă drept scop consumul inhalanților chimici toxici furnizați.

V.2.2.8. Infracțiunea prevăzută de art. 10 - organizarea, conducerea sau finanțarea operațiunilor privind drogurile

Constituie infracțiune:

„Organizarea, conducerea sau finanțarea faptelor prevăzute la art. 2 - 8 se pedepsește cu pedepsele prevăzute de lege pentru aceste fapte, limitele maxime ale acestora sporindu-se cu 3 ani”.

Subiectul activ al infracțiunii este unul circumstanțial deoarece nu poate fi decât o persoană implicată în traficul ilicit de droguri supuse controlului național, în calitate de organizator, conducător sau finanțator.

Organizatorul este o persoană care angajează oamenii necesari și asigură logistica pentru procurarea drogurilor și plasarea lor consumatorilor printr-o rețea de distribuție.

Conducătorul este șeful de la vârful piramidei, care ia toate deciziile necesare pentru reușita traficului.

Finanțatorul este persoana care pune la dispoziție resursele materiale necesare derulării unei afaceri ilicite de droguri.

Așadar, subiectul activ al acestei infracțiuni agravate de trafic ilicit de droguri nu poate fi decât o persoană care are calitatea de organizator, conducător sau finanțator.

V.2.2.9. Infracțiunea prevăzută de art. 11 - îndemnul la consumul de droguri

Constituie infracțiune:

„(1) îndemnul la consumul ilicit de droguri, prin orice mijloace, dacă este urmat de executare, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Dacă îndemnul nu este urmat de executare, pedeapsa este de la 6 luni la 2 ani sau amendă”.

Îndemnul este o activitate ce constă în rugăminți ori insistențe, oferirea unor sume de bani sau alte avantaje până ce victima cedează (consumă droguri) ori nu cedează (nu consumă). Ea poate fi realizată atât pe cale orală cât și în scris, îndemnul la consumul ilicit de droguri se poate adresa unei persoane sau mai multora și poate fi direct, în mod explicit, dar și indirect.

Îndemnul la consumul ilicit de droguri nu trebuie confundat cu instituția instigării urmat sau neurmat de executare, deși se aseamănă foarte mult cu aceasta. Diferența este aceea că fapta la care se instigă nu este una prevăzută de legea penală. Vinovăția se înfățișează exclusiv sub forma intenției directe.

V.2.2.10 Circumstanțe agravante

În ceea ce privește formele agravante ale acestor infracțiuni prevăzute în art. 14 al Legii nr. 143/2000 menționăm:

➤ fapta persoanei traficante de droguri „de a face parte dintr-o organizație sau asociație ori dintr-un grup de cel puțin trei persoane”, cu structuri determinate și care sunt constituite în scopul comiterii acestor fapte și a obținerii de beneficii materiale sau alte foloase ilicite [art. 12 alin.(1) din lege]. Dacă faptele descrise mai sus au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este detențiunea pe viață [art. 12 alin.(3)].

➤ comiterea infracțiunii de către o „persoană care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat”, iar fapta a fost comisă în exercițiul acestei funcții;

➤ când fapta a fost comisă de „un cadru medical” sau de o „persoană care are, potrivit legii, atribuții de luptă împotriva drogurilor”;

➤ „când drogurile au fost trimise și livrate, distribuite sau oferite unui minor, unui bolnav psihic, unei persoane aflate în cură de dezintoxicare sau sub

supraveghere medicală” ori s-au efectuat alte asemenea activități interzise de lege cu privire la una dintre aceste persoane ori dacă fapta a fost comisă într-o instituție sau unitate medicală, de învățământ, militară, loc de detenție, centre de asistență socială, de reeducare sau instituții medicale educative, locuri în care elevii, studenții sau tinerii desfășoară activități educative, sportive, sociale sau în apropierea acestora.

Art. 14 alin.(1) lit. c), a fost modificat prin Legea nr. 522/2004 în sensul că incriminează și fapta când drogurile au fost trimise sau livrate, distribuite sau oferite unui minor, unui bolnav psihic, **dar și unei persoane aflate într-un program terapeutic**. Textul din Legea nr. 143/2000 cuprindea pe lângă minor. bolnav psihic și persoanele aflate în cură de dezintoxicare sau supraveghere medicală, iar textul modificat a înlocuit termenul „cură de dezintoxicare sau supraveghere medicală” cu **„persoane aflate într-un program terapeutic”**;

- art. 14 lit. e), din Legea nr. 143/2000 prevede ca circumstanță agravantă amestecarea drogurilor cu alte substanțe care le-au mărit pericolul pentru viață și integritatea persoanelor.

Considerăm necesar a mai preciza că sub aspectul material al laturii obiective, aceste infracțiuni se pot comite printr-o **acțiune materială** (producerea, cultivarea, fabricarea), dar și prin „administrarea”, „furnizarea”, „prescrierea”, „îndemnul”, „oferirea”, „organizarea”, „conducerea” sau „finanțarea”.

V.2.2.11. Alte incriminări privind traficul ilicit de droguri

O altă reglementare juridică în materie o reprezintă Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 121/2006³³³ privind precursorii, aprobată prin Legea nr. 186/2007. O.U.G. nr. 121/2006 reglementează regimul juridic al substanțelor folosite frecvent la fabricarea ilicită a substanțelor stupefiante și psihotrope, așa cum sunt definite în art. nr. 2 din Regulamentul (CE) nr. 273/2004 al Parlamentului European și a Consiliului din 11 februarie 2004 privind

³³³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1039 din 28 decembrie 2006.

precursorii de droguri³³⁴. Art. 22 și art. 23 incriminează următoarele infracțiuni:

Art. 22: „(1) Punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora, precum și deținerea de substanțe clasificate fără autorizația prevăzută la art. 5 alin.(1), respectiv fără înregistrarea prevăzută la art. 7 alin.(1) și (4), constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 5 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează deținerea de echipamente ori materiale în scopul utilizării lor la producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor.

(3) Constituie infracțiune și comercializarea de substanțe clasificate de către operatori economici ori persoane fizice neautorizate potrivit art. 5 alin.(1) sau, după caz, neînregistrate potrivit art. 7 alin.(1) și (4) pentru activitatea cu astfel de substanțe și se sancționează cu pedeapsa prevăzută la alin.(1).

(4) Săvârșirea faptelor la alin.(1) și (2) în scopul utilizării lor la cultivarea, producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

Art. 23: „Trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de prezenta ordonanță de urgență, constituie infracțiunea de contrabandă calificată, prevăzută și pedepsită de art. 271 din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României”.

Punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora, precum și deținerea de substanțe clasificate, se poate face numai în baza unei autorizații emise de către Agenția Națională Antidrog.

În vederea înregistrării la Agenția Națională Antidrog, înainte de începerea activității, operatorii care pun pe piață substanțe clasificate de categoria 2, atunci când cantitățile de substanțe clasificate depășesc limitele anuale prevăzute în anexa II la Regulamentul 273/2004, precum și operatorii implicați în import, export și activități intermediare cu aceste substanțe, declară

³³⁴ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 47 din 18 februarie 2009.

și actualizează, imediat ce intervine o modificare, adresele localităților în care își desfășoară activitățile. Declarația conține lista substanțelor clasificate din categoria 2, tipul operațiunii și coordonatele de contact ale operatorului.

Pentru operatorii care desfășoară operațiuni cu substanțe clasificate din categoria 2 se realizează o înregistrare specială. Operatorii care desfășoară operațiuni de export cu substanțe clasificate de categoria 3 în cantități mai mari decât limitele anuale prevăzute în anexa 2 la Regulamentul 1.277/2005 au obligația efectuării înregistrării menționate mai sus.

Trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de O.U.G. nr. 121/2006, constituie infracțiunea de contrabandă calificată, prevăzută și pedepsită de art. 271 din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

Conform art. 24 din O.U.G. nr. 121/2006, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 22 și 23, se dispune confiscarea substanțelor clasificate în condițiile legii.

În cazul în care substanțele clasificate care au făcut obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 22 nu se găsesc, infractorul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Urmărirea penală în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 22-23 se realizează de către procurorii din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată (în continuare DIICOT) din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (art. 25).

Distrugerea substanțelor clasificate confiscate sau predate în custodie la încetarea activității, care nu pot fi valorificate, se face în condiții ecologice, printr-un operator autorizat în condițiile legii, în prezența unei comisii din care face parte persoana responsabilă de activitatea cu substanțe clasificate a operatorului care realizează distrugerea și, după caz, a celui de la care au fost confiscate, un reprezentant al formațiunii antidrog competente teritorial și un

specialist în protecția mediului. Distrugerea substanțelor clasificate depreciate calitativ se poate face de operator, în prezența comisiei de mai sus. O copie a procesului verbal de distrugere se comunică Agenției Naționale Antidrog (art. 26).

Noul Cod penal³³⁵ incriminează în art. 359, sub denumirea marginală de trafic de produse sau substanțe toxice, următoarele: „Producerea, deținerea, precum și orice operațiuni privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept”.

Așadar, legiuitorul a înțeles să incrimineze producerea, deținerea și orice alte operațiuni, a produselor sau substanțelor toxice, precum și cultivarea de plante care conțin astfel de substanțe, dacă toate aceste operațiuni se fac fără drept.

V.2.2.12. Formele infracțiunilor și regimul sancționator

„Actele pregătitoare” sunt incriminate în art. 9 din Legea nr. 143/2000 doar în cazul infracțiunii prevăzută în art. 2 alin.(2), în modalitățile cultivării producerii sau fabricării ilicite de droguri de mare risc.

„Tentativa” este incriminată în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-7 art. 9 și 10, iar cea de la art. 8 nu se sancționează.

„Consumarea” infracțiunii intervine în momentul efectuării oricăreia dintre acțiunile prin care s-a realizat traficul de droguri. Ca modalități distingem:

- „*traficul propriu-zis*”: producerea, fabricarea, deținerea, circulația etc.;
- „*înlesnirea traficului*”: cultivarea, exportul, importul, cumpărarea vânzarea;

³³⁵ Adoptat prin Legea nr. 286/2009 și publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

➤ „favorizarea traficului”: prescripția medicală, îndemnul, îngăduirea sau tolerarea consumului ilicit de droguri.

Infracțiunile reglementate de Legea nr. 143/2000 sunt sancționate cu pedepse la închisoare cuprinse între limite minime și maxime. În cazul altor fapte de trafic ilicit de droguri [art. 8 și art. 11 alin.(1) și (2)] sunt prevăzute pedepse alternative, amendă sau închisoare. Pentru formele grave, pedepsele sunt aspre, mergându-se până la detențiunea pe viață dacă faptele au avut ca urmare moartea victimei.

Tot pentru formele calificate, legea prevede și **pedeapsa complementară** a interzicerii unor drepturi.

În cazul tentativei la infracțiunile incriminate, limitele se reduc la jumătate.

V.2.2.13. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei

► *Cauze de nepedepsire*

Potrivit art. 15 din Legea nr. 143/2000 „nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii vreuneia din infracțiunile prevăzute de art. 2-10, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți.”

Rațiunea instituirii acestei cauze de nepedepsire este dublă. Pe de o parte, s-a avut în vedere că cel care, după ce a participat la comiterea unei infracțiuni prevăzută de legea în discuție, s-a autodenunțat, regretă fapta și nu prezintă, sub raportul persoanei sale, un pericol social accentuat. Pe de altă parte, s-a ținut seama de interesul descoperirii și sancționării celor vinovați de comiterea acestor fapte, care, de cele mai multe, ori nu au interes să denunțe faptele sale, cum ar fi, de exemplu, cazul producătorului ori distribuitorului de droguri, care și-ar pierde avantajele materiale pe care le obține din activitatea ilicită. Or, această cauză de nepedepsire s-a introdus și în vederea sporirii posibilităților de a ajunge la adevăr și de a ușura activitatea organelor judiciare în migăloasa acțiune de probațiune. **Condițiile** de aplicare a cauzei de nepedepsire sunt

cumulative și acestea sunt:

a) „să aibă loc o denunțare”.

Denunțarea cerută de art. 15 din lege poate fi scrisă sau orală, putând îmbrăca oricare dintre modurile de sesizare prevăzute în art. 221, C.pr.pen., plângere penală sau denunț.

Această denunțare nu este sinonimă cu recunoașterea, conținutul celor două noțiuni fiind diferit. Chiar dacă există similitudine, fiindcă atât în cazul recunoașterii, cât și în cazul denunțului, autorul dezvăluie autorităților propria faptă, nu există identitate, deoarece în cazul denunțării, autorul dezvăluie fapta săvârșită de el din proprie inițiativă, în mod spontan, fără a fi provocat la aceasta de autorități, pe când în cazul recunoașterii, dezvăluirea este totdeauna determinată de intervenția organului de urmărire penală ca urmare a audierilor și, de cele mai multe ori, cu neputință de evitat, datorită prezenței altor probe, care fac inutilă orice negare. Denunțarea intervine, de cele mai multe ori înainte ca organul de urmărire penală să aibă certitudini asupra comiterii infracțiunii de către denunțator, pe când recunoașterea faptei poate interveni abia după ce

organele judiciare aduc la cunoștința persoanei care a comis infracțiunea că este învinuit de o anumită faptă, este audiat cu privire la acea faptă despre care organele de urmărire penală au deja anumite probe și date, și, pus în fața acestora, învinuitul recunoaște fapta comisă.

Astfel, denunțarea trebuie să fie făcută din inițiativa făptuitorului, să fie urmarea voinței liber exprimate a acestuia, fără a exista o intervenție în acest sens din partea organelor judiciare. Dacă și simpla recunoaștere ar avea ca efect imunitatea, ar însemna că nu pot fi pedepsiți decât făptuitorii care n-au recunoscut comiterea infracțiunii, ceea ce, desigur, nu a putut fi intenția legiuitorului.

Neaplicarea dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 143/2000, a decis instanța că este justificată, în condițiile în care în favoarea inculpatului s-a reținut cauza

de reducere a pedepsei prevăzută în art. 16 din lege, el neputând beneficia de două ori de reducerea la jumătate a pedepsei, întrucât cele două dispoziții invocate au același conținut.³³⁶

b) „denunțul să fie făcut înainte de a se începe urmărirea penală”.

Denunțatorul beneficiază de această impunitate dacă denunțul său s-a produs în timpul în care se efectuau acte premergătoare, potrivit art. 224 C.proc.pen., deci înainte de a se începe urmărirea penală împotriva lui pentru faptele comise („in rem”) sau față de persoana lui („in personam”).

De aceea, în mod corect instanța nu a reținut aplicarea cauzei de nepedepsire prevăzută de art. 15 din Legea nr. 143/2000, întrucât inculpatul, la data de 11 martie 2004, a fost prins în flagrant de către polițiști în timp ce cumpăra de la inculpatul B.G. cocaină. Ulterior, inculpatul a contribuit la anihilarea rețelei de traficanți de droguri din care făcea parte și el. Dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000, cu consecința încetării procesului penal, nu sunt aplicabile în speță, întrucât privesc denunțarea către autoritățile competente a participării la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii vreuneia dintre faptele prevăzute de art. 2-10 din această lege, permițând identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți inculpați.

Rezultă, așadar, că denunțul trebuie făcut înainte de săvârșirea faptei sau descoperirea acesteia de către organele abilitate, ceea ce nu este cazul în speță, inculpații fiind prinși în flagrant. Declarațiile date de către inculpatul B.G. în timpul urmăririi penale, după prinderea în flagrant, care au condus la identificarea și tragerea la răspundere penală a altui inculpat, au atras, în mod corect, numai incidența dispozițiilor art. 16 din Legea nr. 143/2000.³³⁷

c) „denunțul să privească participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din lege”.

Apreciem că denunțatorul poate beneficia de impunitate numai în cazul în care a participat la o asociere sau înțelegere de comitere a infracțiunilor

³³⁶ Î.C.C.J., Secția penală, dec. Nr. 545/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³³⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. Nr. 5473/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

reglementate prin legea incriminată. Având în vedere această reglementare expresă, denunțatorul nu va beneficia de această cauză de nepedepsire în cazul comiterii unei infracțiuni fără participarea altor persoane sau în cazul în care nu a existat o înțelegere și cu alte persoane în vederea comiterii unei astfel de fapte.

d) „prin denunț să se permită identificarea și tragerea la răspundere a celorlalți participanți”.

Prin denunț, autorul trebuie să dea date concrete și clare pentru a putea fi identificați și prinși ceilalți participanți, fiind necesar să se indice numele și prenumele, domiciliul sau reședința, ori, în lipsa acestora, să indice alte date pe baza cărora aceștia să poată fi identificați (spre exemplu, porecele acestora sau locuri pe care le frecventează în mod obișnuit și să îi recunoască). În cazul în care autorul denunțului nu furnizează date concrete pentru ca și ceilalți participanți să poată fi identificați și prinși, acesta nu va putea beneficia de consecințele art. 15 din lege, condițiile care permit acest lucru fiind clare și limitative.

► **Cauze de reducere a pedepsei**

Art. 16 din lege prevede că „persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de reducere la jumătate a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege”.

În cazul în care sunt îndeplinite condițiile expres prevăzute de lege denunțatorul va beneficia de **reducerea la jumătate** a limitelor de pedeapsă. Urmează ca instanța de judecată, în procesul de individualizare a pedepsei, să aibă în vedere această prevedere legală, și anume va stabili pedeapsa între jumătatea minimului și jumătatea maximului pedepsei prevăzute de textul incriminator.

Trebuie avut în vedere că legea prevede expres că se reduc limitele de

pedeapsă prevăzute de lege și nu pedeapsa aplicată de instanță.

Ca și în cazul reglementării anterioare privind cauza de nepedepsire și în această situație de reducere a pedepsei trebuie realizate anumite **condiții cumulative**:

a) „să existe un denunț”, ca și în cazul anterior;

b) „denunțul să fie făcut în timpul urmăririi penale”.

În acest caz, denunțul trebuie făcut după începerea urmăririi penale și până la punerea în mișcare a acțiunii penale. Legea nu stabilește un termen fix, ci precizează doar că denunțul poate fi făcut imediat după începerea urmăririi penale și în tot cursul desfășurării acestei activități. Odată încheiată faza de urmărire penală denunțul nu mai poate avea efectul stabilit prin art. 16 din lege.

Practica judiciară a stabilit că făptuitorul nu poate beneficia de prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000 dacă denunțul a fost formulat după terminarea urmăririi penale și sesizarea instanței de judecată. În speță, rezultă că inculpatul a fost trimis în judecată prin rechizitoriul din 26 mai 2005, iar denunțul său a

fost formulat ulterior acestei date și anume în 28 mai 2005, astfel că în mod corect instanțele nu au aplicat prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000.

Art. 16 din Legea nr. 143/2000 prevede că persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute în art. 2-10, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Din această prevedere rezultă că beneficiul reducerii pedepsei se acordă făptuitorilor care, în cursul urmăririi penale, colaborează cu organele de urmărire penală, intenția legiuitorului fiind aceea de a ușura situația juridică a făptuitorilor care au o asemenea conduită.

Prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000 - referitoare la cauza de

reducere a pedepsei de care beneficiază persoana care a comis infracțiunea privind traficul de droguri, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, cum este cea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 - sunt aplicabile inculpatului, chiar dacă persoana împotriva căreia a formulat denunțul nu a fost trimisă în judecată, ci a fost scoasă de sub urmărire penală pentru cazul prevăzut în art. 10 alin.(1) lit. b1) C.proc.pen. întrucât fapta denunțată nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.³³⁸

c) „denunțul să faciliteze identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au comis infracțiuni legate de droguri”.

Ca și în cazul anterior, denunțul trebuie să fie de așa natură încât să ducă la identificarea autorilor și la tragerea lor la răspundere penală. Este adevărat că inculpatul, în declarațiile date, a indicat numele unor traficanți de droguri, dar unele precizări s-au făcut în faza de cercetare judecătorească, deci nu intră sub incidența art. 16 din Legea nr. 143/2000, iar cele din faza de urmărire penală nu reprezintă informații concludente, care să faciliteze identificarea unor persoane care vând droguri, atâta vreme cât denunțurile au vizat persoane față de care era deja începută urmărirea penală, la denunțul altor inculpați.³³⁹

Textul art. 16 din Legea nr. 143/2000 a fost criticat atât de doctrina juridică, cât și de către reprezentanți ai societății civile, deoarece este ineficient întrucât cei care sunt denunțați sunt tot „consumatori” de droguri și nu dealeri

Într-o opinie³⁴⁰, s-a susținut că folosirea sistemului reglementat poate duce adesea la abuzuri când persoane nevinovate pot cădea victime ale unor aranjamente, combinații și provocări. Acest mecanism a fost creat de către legiuitor pentru polițiști, în cercetarea utilizatorilor de droguri, iar în baza art. 16 scot la iveală alți consumatori sau distribuitori.

În opinia noastră, textul de lege este clar și impune condiții riguroase și

³³⁸ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4170/2007, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³³⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2707/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³⁴⁰ Dima, T., Păun, A.G., *Un alt mod de abordare a cauzei de reducere a pedepsei prevăzute de art. 16 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri*, în revista Dreptul, nr. 2 /2008

limitate. În cadrul controlului judiciar, instanța de judecată va aprecia dacă organul de urmărire penală a invocat discreționar sau nelegal acest text de lege. Pentru a aprecia asupra nevoii de eliminare a acestei dispoziții, apreciem că este necesar a se efectua studii în cauzele rămase definitive pentru a se stabili dacă ponderea celor care au beneficiat de această cauză de nepedepsire o reprezintă dealerii și nu tot „consumatorii”.

V.2.2.14. Confiscarea specială

Prin această lege specială s-a instituit (art. 17) posibilitatea luării măsurii de siguranță a confiscării speciale a drogurilor și a altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunilor Legii nr. 143/2000.

În ceea ce privește bunurile care fac obiectul confiscării, nefiind definite în mod expres în această lege, apreciem că acestea se vor stabili după criteriile prevăzute în Codul penal art. 118 lit. a)- f), (așa cum a fost modificat prin Legea nr. 278/2006).

„Astfel sunt supuse confiscării speciale, potrivit acestui text de lege:

- a) bunurile produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;
- b) bunurile care au fost folosite, în orice mod la săvârșirea unei infracțiuni, dacă sunt ale infractorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor. Această măsură nu poate fi dispusă în cazul infracțiunilor de presă;
- c) bunurile produse, modificate sau adoptate în scopul săvârșirii unei infracțiuni, dacă au fost, utilizate la comiterea acesteia și dacă sunt ale infractorului. Când bunurile aparțin altei persoane confiscarea se dispune dacă producerea, modificarea sau adoptarea a fost efectuată de proprietar ori de infractor cu știința proprietarului;
- d) bunurile care au fost date pentru a determina săvârșirea unei fapte sau pentru a răsplăti pe făptuitor;
- e) bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;

f) bunurile a căror deținere este interzisă de lege”.

În cazul bunurilor care au fost folosite în orice mod la săvârșirea unei infracțiuni, dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporțională față de natură și gravitatea infracțiunii, se dispune confiscarea în parte, prin echivalentul bănesc, ținând seama de urmarea infracțiunii și de contribuția bunului la producerea acesteia.

Dacă bunurile folosite, produse, modificate sau adoptate nu pot fi confiscate, pentru că nu sunt ale infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se confiscă echivalentul lor în bani.

Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.

Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării.

Prin modificările aduse Codului penal prin Legea nr. 278/2006, este și aceea că **instanța poate să nu dispună confiscarea bunului** „dacă acesta face

parte din mijloacele de existență, de trebuință zilnică ori de exercitare a profesiei infractorului sau a persoanei asupra căreia ar putea opera măsura confiscării speciale”.

În practica judiciară s-au pus probleme în legătură cu aplicarea dispozițiilor art. 118 lit. b) din Codul penal și ale art. 17 alin.(1) din Legea nr.143/2000, deoarece nu există un punct de vedere unitar, cu privire la confiscarea specială a mijlocului de transport în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din aceeași lege.

Astfel, unele instanțe s-au pronunțat în sensul că, în cazul acestor infracțiuni, confiscarea specială se dispune ori de câte ori mijlocul de transport a fost folosit la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, fără a constitui însă mijloc indispensabil de

săvârșire a infracțiunii³⁴¹.

Alte instanțe, dimpotrivă, s-au pronunțat în sensul că, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, confiscarea specială a mijlocului de transport se dispune atunci când a servit efectiv la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din aceeași lege, precum și atunci când mijlocul de transport, prin modul în care a fost concepută activitatea infracțională, este destinat să servească la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile menționate.

Pentru a pune capăt acestor practici controversate, a intervenit Inalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite - și prin decizia nr. XVIII din 12 decembrie 2005³⁴² a statuat următoarele:

„Măsura de siguranță a confiscării speciale a mijlocului de transport se va dispune, în temeiul art. 17 alin.(1) din Legea nr. 143/2000, raportat la art. 118 lit. b) din Codul penal, numai în cazul în care se dovedește că acesta a servit efectiv la realizarea laturii obiective a uneia dintre modalitățile normative ale infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, precum și în cazul în care se dovedește că mijlocul de transport a fost fabricat, pregătit ori adaptat în scopul realizării laturii obiective a acestor infracțiuni”. Tot potrivit dispozițiilor art. 17 alin.(2), se vor confisca în aceste condiții banii, valorile sau orice alte bunuri, cu condiția ca acestea să fie dobândite prin valorificarea drogurilor.

Legea prevede în art. 18 ca drogurile ridicate în vederea confiscării se distrug. Păstrarea de contraprobe este obligatorie.

Distrugerea drogurilor se efectuează periodic, prin incinerare sau prin alte mijloace adecvate, de către o societate comercială autorizată, în prezența unei comisii formate din câte un reprezentant al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, al Ministerului Mediului și Pădurilor, al Agenției Naționale Antidrog, un specialist din cadrul formațiunii centrale specialitate în

³⁴¹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. Nr. 4333/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³⁴² Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 285 din 29 martie 2006.

prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri din Inspectoratul General al Poliției Române și gestionarul camerei de corpuri delictive a aceleiași unități [art. 18 alin.(3) din Legea nr. 143/2000].

Cheltuielile ocazionate de distrugerea drogurilor se suportă de proprietar sau de persoana de la care au fost ridicate [art. 18 alin.(4) din Legea nr. 143/2000, introdus prin Legea nr. 522/2004].

Sunt exceptate de la distrugere:

a) medicamentele utilizabile, care au fost remise farmaciilor sau unităților spitalicești după avizul prealabil al Direcției Farmaceutice din cadrul Ministerului Sănătății;

b) plantele și substanțele utilizate în industria farmaceutică sau în altă industrie în funcție de natura acestora care au fost remise unui agent economic public sau privat, autorizat să le utilizeze ori să le exporte;

c) unele cantități corespunzătoare, care vor fi păstrate în scop didactic și de cercetare științifică sau au fost remise instituțiilor care dețin câini și alte animale de depistare a drogurilor, pentru pregătirea și menținerea antrenamentului acestora, cu respectarea dispozițiilor legale.

Cu respectarea aceluiași reguli se va dispune și distrugerea culturilor de plante care conțin droguri, dacă acestea nu au fost autorizate conform legii. În Regulamentul de aplicare al Legii nr. 143/2000 se prevăd condițiile în care se pot autoriza culturile de plante ce conțin droguri.

Autorizarea, conform prevederilor legale în vigoare, pentru cultivarea plantelor ce conțin droguri și sunt prelucrate în scop licit, se realizează de Ministerul Sănătății prin Direcțiile Județene de Sănătate Publică, respectiv municipiului București.

Referitor la alte măsuri de siguranță, Legea nr. 143/2000 prin art. 19 (modificat prin Legea nr. 522/2004) prevede că în cazul în care un consumator este condamnat la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea unei alte infracțiuni

decât cele prevăzute în art. 4, instanța poate dispune includerea acestuia într-un program terapeutic derulat în sistemul penitenciar.

O măsură nouă, introdusă prin art. 19¹ din Legea nr. 522/2004 se referă la cazul când infractorul a săvârșit o infracțiune prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000, procurorul dispune, în termen de 24 de ore de la începerea urmăririi penale, evaluarea consumatorului de către circuitul integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri. În continuare, textul de mai sus citat, prevede ca după primirea raportului de evaluare, întocmit de centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, în baza expertizei medico-legale, în termen de 5 zile, procurorul, dispune, cu acordul învinuitului sau inculpatului, includerea acestuia în programul integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri.

Dacă împotriva învinuitului sau inculpatului s-a luat măsura arestării preventive, aceasta poate fi revocată sau înlocuită cu altă măsură preventivă. În toate cazurile, urmărirea penală este continuată potrivit Codului de procedura penală.

CAPITOLUL VI

CRIMINALITATEA INFORMATICĂ

Secțiunea I

Criminalitatea informatică în reglementările internaționale

Apariția și dezvoltarea fără precedent a tehnologiei informatice a deschis și posibilitatea apariției unei game variate de acțiuni ilicite, unele cu caracter extrem de sofisticat. Astăzi, calculatorul a pătruns în toate domeniile de activitate, iar criminalitatea informatică a luat o amploare deosebită atât în plan

intern, cât și în plan internațional, datorită rolului jucat de calculatoare, care nu sunt utilizate doar pentru creșterea performanțelor economice sau sociale ale unei țări, ci acestea au devenit parte integrantă a vieții personale a individului.

Expansiunea transnațională extraordinar de rapidă a rețelelor de calculator și extinderea accesului la aceste rețele prin intermediul telefoniei mobile a dus la creșterea vulnerabilității acestor sisteme și la crearea de oportunități pentru producerea de infracțiuni³⁴³. Cu mulți ani în urmă au existat comentarii care avertizau că, într-o bună zi, computerul va fi implicat în toate formele de delincvență.³⁴⁴ Dacă luăm în considerare datele statistice din ultimii ani se poate susține că fenomenul criminalității informatice este în continuă creștere.

În legătură cu definiția criminalității informatice au existat și există mai multe opinii atât în plan intern, cât și internațional. Astfel, în studiile elaborate pe plan internațional, Raportul Comitetului European pentru Probleme Criminale a adoptat următoarea definiție: „Abuzul informatic este orice comportament ilegal sau contrar eticii sau neautorizat care privește un tratament automat de date și/sau transmitere de date”³⁴⁵.

O altă definiție privind criminalitatea prin calculator a fost dată încă din anul 1985, aceasta fiind „toate faptele în care prelucrarea automată a datelor este un mijloc de acțiune și care motivează bănuirea unei fapte penale”³⁴⁶. Această definiție include atât delictele criminalității prin calculator în sens restrâns, cât și toate delictele în care prelucrarea automată a datelor servește la comiterea de fapte penale.

Alți autori definesc criminalitatea informatică: „Orice acțiune ilegală în care un calculator constituie instrumentul sau obiectul delictului, altfel spus orice infracțiune al cărei mijloc sau scop este influențarea funcției unui

³⁴³ Dobrinoiu, Maxim, *Infracțiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București 2006, p. 60

³⁴⁴ Voicu, Costică, Boroș, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Editura C.H. Beck, București 2006, p.

356

³⁴⁵ Dobrinoiu, M., op., cit., p. 62.

³⁴⁶ Dobrinoiu, M., op., cit., p. 62.

calculator”³⁴⁷.

Abuzul informatic este definit, la rândul său, prin „orice incident legat de tehnica informatică în care o persoană a suferit sau ar fi putut să sufere un prejudiciu și din care autorul a obținut sau ar fi putut obține intenționat un profit”³⁴⁸, sau prin „totalitatea faptelor comise în zona noilor tehnologii, într-o anumită perioadă de timp și pe un anumit teritoriu bine determinat”³⁴⁹.

În fața acestei creșteri a criminalității informatice, legislația comunității internaționale este într-o continuă schimbare și adaptare la noile realități. Din ce în ce mai multe state au procedat la armonizarea propriilor legislații în vederea combaterii acestui fenomen. Problemele ridicate în cadrul reuniunilor internaționale privind combaterea criminalității organizate sunt următoarele:

- lipsa unui consens global privind definiția „criminalității informatice”;
- lipsa unui consens global privind motivația realizării acestor fapte;
- lipsa expertizelor din partea persoanelor autorizate aparținând unor instituții cu atribuții de control în domeniu;
- inexistența unor norme legale adecvate privind accesul și investigația sistemelor informatice, inclusiv lipsa normelor prin care pot fi confiscate bazele de date computerizate;
- lipsa armonizării legislative privind investigațiile în domeniu;
- caracterul transnațional al acestui tip de infracțiune;
- existența unui număr redus de tratate internaționale privind extrădarea și asistența mutuală în domeniu.

Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) a fost una dintre primele organizații internaționale care a realizat un studiu privind armonizarea legislației în domeniu. În anul 1983, OECD a publicat un raport prin care a propus diferite recomandări legislative statelor membre ale Uniunii Europene precum și o listă minimă de activități care trebuiau pedepsite:

³⁴⁷ Dobrinou, M., *op., cit.*, p. 62.

³⁴⁸ Vasile, I., *Criminalitatea informatică*, Editura Nemira, București, 1998, p. 27

³⁴⁹ Amza, T., Amya, C.P., *Criminalitatea informatică*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 13.

fraudarea și falsificarea pe calculator, alterarea programelor de calcul și a datelor, copyright-ul, interceptarea comunicațiilor sau a altor funcții a unui calculator, accesul și utilizarea neautorizată a unui calculator.

În completarea raportului OECD, Consiliul Europei a inițiat propriul studiu de caz pentru dezvoltarea cadrului legal privind combaterea criminalității informatice. Comisia de experți a Consiliului Europei a adoptat Recomandarea R (89)9 care reprezintă un ghid de acțiune pentru statele membre ale Uniunii Europene.

Organizația Națiunilor Unite s-a implicat, la rândul ei, în studiul și combaterea fenomenului analizat. Au fost publicate numeroase documente, dintre care amintim: raportul „Propuneri privind concertarea acțiunilor internaționale privind combaterea oricărei forme de activitate criminală” (1985); „Rezoluția introdusă de reprezentantul Canadei privind combaterea criminalității pe calculator” (1990); „Declarația Națiunilor Unite privind principiile de bază ale justiției aplicabile victimelor abuzului de putere și crimei” (1990); raportul „Provocarea fără frontiere: Cybercrime - eforturi internaționale pentru combaterea crimei organizate, transnaționale” (2000).

În ceea ce privește criminalitatea informatică, statele membre ale Uniunii Europene, au identificat patru activități distincte:

- activitățile care aduc atingere vieții private: colectarea, stocarea, modificarea și dezvăluirea datelor cu caracter personal;
- activitățile de difuzare a materialelor cu conținut obscen și/sau xenofob: materiale cu caracter pornografic, materiale cu caracter rasist și care incită la violență;
- criminalitatea economică, accesul neautorizat și sabotajul; activități prin care se urmărește distribuirea de viruși, spionajul și fraudă realizată prin calculator, distrugerea de date și programe sau alte infracțiuni; programarea unui calculator de a „distruge” alt calculator

- încălcarea dreptului de proprietate intelectuală.

În ceea ce privește documentele juridice, Consiliul Europei a inițiat numeroase demersuri pentru reglementarea activității informatice, dintre care enumerăm următoarele:

- ▶ Recomandarea R(85)10 - cuprinde normele de aplicare a Convenției Europene de Asistență Mutuală în Materie Infracțională, cu referire la comisiile rogatorii privind interceptarea telecomunicațiilor;

- ▶ Recomandarea R(88)2 privind pirateria în contextul existenței drepturilor de autor și a drepturilor conexe;

- ▶ Recomandarea R(87)15 privind reglementarea utilizării datelor personale în munca de poliție;

- ▶ Recomandarea R(95)4 privind protecția datelor personale în domeniul serviciilor de telecomunicații;

- ▶ Recomandarea R(95)13 privind aspecte de procedură penală în legătură cu Tehnologia Informației;

- ▶ Rezoluția 1 adoptată de miniștrii europeni ai justiției (1997) care recomandă Comitetului de Miniștri sprijinirea Comitetului European pentru Probleme Infracționale în combaterea criminalității informatice printr-o armonizare a prevederilor legale naționale în materie;

- ▶ **„Recomandarea nr. R(89)9”** - este cea mai importantă decizie a Consiliului Europei și privește unele norme care trebuie aplicate de statele membre pentru combaterea criminalității informatice. Aceasta Recomandare are meritul de a fi realizat o primă definiție a faptelor ilegale în legătură cu sistemele informatice, în paralel cu o împărțire a acestora în două secțiuni intitulate sugestiv: lista minimală și lista facultativă.

„Lista minimală” cuprinde: fraudă informatică; falsul informatic; prejudiciile aduse datelor sau programelor pentru calculator; sabotajul informatic; accesul neautorizat; interceptarea neautorizată; reproducerea

neautorizată de programe protejate pentru calculator; reproducerea neautorizată a unei topografii protejate.

„Lista facultativă” conține: alterarea datelor și programelor pentru calculator; spionajul informatic; utilizarea neautorizată a unui calculator; utilizarea neautorizată a unui program protejat pentru calculator.

Recomandarea R(89)9 sugera entităților statale să manifeste adaptabilitate, iar listele anterior menționate să fie completate cu alte fapte susceptibile de incriminare, cum ar fi: crearea și difuzarea de viruși informatici, traficul cu parole obținute ilegal etc. destinate să faciliteze penetrarea unui sistem informatic, tulburând buna funcționare a acestuia ori a programelor informatice stocate ș.a.m.d.³⁵⁰;

► **„Recomandarea nr. R(95)13”** privind probleme legate de procedura judiciară a cazurilor legate de tehnologia informatică și de crearea de autorități cu atribuții în acest domeniu. Principalele norme statuate de această Recomandare au constituit baza modificării Codurilor de procedură penală ale statelor europene și se referă la următoarele domenii:

a) „în privința căutării și copierii datelor”

- trebuie făcută distincția dintre activitățile de căutare și copiere a datelor dintr-un calculator și cea de interceptare a transmisiunii datelor;

- Codul de procedură penală trebuie să permită autorităților competente să controleze sistemele de calculatoare în condiții similare celor care au permis scanarea și furtul datelor. Sancțiunile împotriva acestor fapte trebuie extinse asupra ambelor tipuri de activități ilegale;

- pe parcursul realizării oricărui tip de investigații, autorităților specializate trebuie să li se permită, atunci când este necesar, extinderea cercetărilor și asupra altor sisteme de calculatoare legate în rețea cu cel aflat sub investigație și care se află în zona de jurisdicție.

b) „în privința tehnicii de supraveghere”:

³⁵⁰ I. VasIU, *op. cit.*, p. 49.

- din punct de vedere al convergenței dintre tehnologia informatică și telecomunicații, legislația trebuie să permită introducerea tehnicii de interpretare și supraveghere a sistemului de telecomunicații în scopul combaterii criminalității informatice;

- legislația trebuie să permită autorităților abilitate să utilizeze întreaga tehnică disponibilă pentru a putea să monitorizeze traficul dintr-o rețea în cazul unei investigații;

- datele obținute prin monitorizarea traficului precum și rezultatele obținute prin prelucrarea acestora trebuie protejate conform legislației în vigoare;

- Codurile de procedură trebuie revizuite pentru a se facilita procedurile oficiale de interceptare, supraveghere și monitorizare, în scopul evitării aducerii unor atingeri confidențialității, integrității și validității sistemului de telecomunicații sau al rețelelor de calculatoare.

c) *„în privința obligativității cooperării cu autoritățile abilitate”:*

- multe dintre reglementările legale ale statelor lumii permit autorităților abilitate să le solicite persoanelor care se bucură de un anumit tip de imunitate sau sunt protejate de lege, punerea la dispoziție a materialului probator. În paralel, prevederile legale trebuie să oblige persoanele implicate să prezinte orice tip de material necesar investigațiilor unui sistem de calculatoare;

- pentru persoanele care se bucură de un anumit tip de imunitate sau sunt protejate de lege, autoritățile abilitate trebuie să aibă puterea și competența de a solicita orice material, aflat sub controlul acestora, necesar investigațiilor. Codul de procedură penală trebuie să prevadă același lucru și pentru alte persoane care au cunoștințe privind funcționarea unei rețele de calculatoare și care aplică măsurile de securitate asupra acestora;

- operatorilor rețelelor publice sau private de calculatoare care deservește sistemele de telecomunicații trebuie să li se impună obligații specifice care să le

permiță interceptarea comunicațiilor la solicitarea organismelor abilitate;

- aceleași obligații specifice trebuie impuse și administratorilor de rețele ale serviciilor de telecomunicații pentru identificarea unui utilizator, la solicitarea autorităților în drept.

d) „referitor la evidenta electronică” - activitățile de stocare, protejare și expediere ale evidențelor electronice trebuie să se reflecte prin autenticitatea și integritatea irefutabilă a materialelor, atât pentru necesitățile private, cât și pentru cele oficiale. Procedurile și metodele tehnice ale manipulării evidențelor electronice trebuie dezvoltate, asigurându-se compatibilitatea lor între statele membre. Prevederile Codului de procedură penală aplicabile documentelor obișnuite pe suport de hârtie trebuie aplicate și documentelor stocate electronic.

e) „în privința utilizării criptării” - trebuie luate măsuri prin care să se prevadă limitarea efectelor negative ale criptografiei în cazul aplicării acesteia în investigații oficiale, fără a afecta legitimitatea utilizării acestei metode mai mult decât este necesar.

f) „referitor la cercetare, statistică, instruire”:

- riscul impunerii noilor aplicații tehnologice în raport cu comiterea infracțiunilor informatice trebuie studiat continuu. Pentru a se permite autorităților cu atribuții în combaterea acestui fenomen să țină pasul cu nivelul tehnic al cauzelor pe care le investighează, trebuie să se realizeze o bază de date

care să cuprindă și să analizeze cazurile cunoscute de criminalitate informatică - modul de operare, aspecte tehnice și încadrări juridice;

- trebuie creat un corp de specialiști pregătiți și instruiți continuu în domeniul expertizelor impuse de fenomenul realizat.

g) cooperarea internațională”:

- trebuie impuse competențe care să permită instituțiilor abilitate să desfășoare investigații și în afara zonei de jurisdicție, dacă este necesară o intervenție rapidă. Pentru a se evita posibilele încălcări ale suveranității unui

stat sau ale legilor internaționale, cadrul legal existent în momentul de față trebuie modificat și completat corespunzător pentru eliminarea ambiguităților. Trebuie să se negocieze rapid la nivel internațional pentru obținerea unui acord care să precizeze cum, când și ce este permis în efectuarea unei investigații;

- trebuie realizată îmbunătățirea acordului mutual de asistență care este în vigoare, pentru clarificarea tuturor problemelor care pot apărea în cadrul unei investigații privind autorizarea verificării unei anumite rețele informatice, confiscarea unor anumite tipuri de date necesare anchetei, interceptarea telecomunicațiilor specifice sau monitorizarea traficului.

La sfârșitul anului 1997, cu prilejul Summitului G8 de la Denver, miniștrii de interne și de justiție ai statelor membre prezenți la reuniune au luat act de intensificarea fără precedent a acțiunilor criminale în domeniul informaticii, adoptând un document final. Reprezentanții G8 au discutat despre pericolul acestui tip de infracționalitate pe care l-au clasificat în două mari **domenii**:

- ▶ criminalitatea informatică - are ca ținte de distrugere rețelele de calculatoare și sistemul de telecomunicații, fapt care produce pagube importante atât autorităților oficiale cât și persoanelor private;

- ▶ organizațiile teroriste sau de crimă organizată - care utilizează facilitățile noilor tehnologii pentru săvârșirea de infracțiuni deosebit de grave.

Comunicarea prezentată la sfârșitul Summitului G8 din anul 1997 cuprinde 10 principii și direcții de acționare pentru combaterea criminalității

informatice, idei care vor fi citate în foarte multe Recomandări și Directive care vor fi adoptate începând din anul 1998. Aceste **principii** sunt:

- nu trebuie să existe nici un loc sigur pentru cei care comit abuzuri prin intermediul tehnologiei informației;

- investigațiile și pedepsele aplicate acestor infracțiuni trebuie coordonate cu sprijinul tuturor statelor, chiar dacă nu se produce nici un fel de pagubă;

- legea trebuie să combată explicit fiecare infracțiune de acest tip;
- legea trebuie să protejeze confidențialitatea, integritatea și utilitatea bazelor de date informatice, precum și să sancționeze pătrunderea neautorizată în sistemele informatice;
- legea trebuie să permită apărarea și conservarea bazelor de date cu caracter rapid, cele mai expuse din punct de vedere al atacurilor exterioare;
- regimul de asistență mutuală al statelor trebuie să permită informarea periodică și în caz de necesitate, în situațiile unor infracțiuni transcontinentale;
- accesul la baza de date electronice deschise trebuie să se poată realiza liber, fără acordul statului pe teritoriul căruia se află acestea;
- regimul juridic privind trimiterea și autentificarea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor informatice trebuie dezvoltat;
- extinderea unui sistem de telecomunicații practic și sigur trebuie cumulată cu implementarea unor mijloace de detecție și prevenire a abuzurilor;
- activitatea în acest domeniu trebuie coordonată de instituții și foruri internaționale specializate în domeniul informatic.

Planul de acțiune cuprinde următoarele direcții;

- utilizarea rețelei proprii de calculatoare și a cunoștințelor acumulate în domeniu pentru a asigura o comunicare exactă și eficientă privind cazurile de criminalitate care apar în rețelele mondiale;
- realizarea pașilor necesari creării unui sistem legislativ modern eficace pentru combaterea fenomenului care să fie pus la dispoziția statei membre;
- revizuirea legislației naționale a țărilor membre și armonizarea acesteia cu legislația penală necesară combaterii criminalității informatice;
- negocierea unor acorduri de asistență și cooperare;
- dezvoltarea soluțiilor tehnologice care să permită căutarea

transfrontalieră și realizarea unor investigații de la distanță;

- dezvoltarea procedurilor prin care se pot obține date de interes de la responsabilii sistemelor de telecomunicații;
- concertarea eforturilor ca ramurile industriale pentru obținerea celor mai noi tehnologii utilizate în combaterea criminalității informatice;
- asigurarea de asistență în cazul unor solicitări urgente prin întregul sistem tehnologic propriu;
- încurajarea organizațiilor internaționale din sistemul informatic și cele din telecomunicații pentru creșterea standardelor și măsurilor de protecție oferite sectorului privat;
- realizarea unor standarde unice privind transmiterea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor oficiale sau private.

Secțiunea a 2-a

Aspecte de drept comparat privind criminalitatea informatică

Africa de Sud

În Africa de Sud, stat semnatar al Convenției Europene asupra criminalității informatice, este în vigoare Legea Comunicațiilor Electronice și Tranzacțiilor din 2 august 2002³⁵¹. În cuprinsul acestei legi, în Capitolul XIII, intitulat „Criminalitatea informatică” (art. 85-89), sunt incriminate infracțiunile de accesare neautorizată și interceptarea datelor într-un sistem informatic, precum și distrugerea și restricționarea accesului la asemenea date. De asemenea, se pedepsește persoana care, în mod ilegal, produce, comercializează, distribuie, procură pentru folosință programe informatice ori componente dar și persoanele care utilizează în mod ilegal unul dintre dispozitivele ori programele informatice. Legea din republica Africa de Sud sancționează și falsul și fraudă informatică, precum și tentativa, complicitatea sau instigarea la faptele penale

³⁵¹ <http://cyberlawsa.co.za>

descrie mai sus.

Australia

Legea criminalității informatice, din anul 2001, incriminează următoarele fapte³⁵²:

- modificarea neautorizată a datelor informatice;
- accesul neautorizat la respectivele date sau la oricare alte date stocate în sistemul informatic;
- cel care atentează la siguranța, securitatea și operarea oricăror asemenea date;
- perturbarea neautorizată a unei comunicații electronice;
- accesul neautorizat sau modificarea unor date restricționate;
- punerea în pericol, fără drept, a datelor stocate pe un suport de memorie;
- deținerea sau controlul de date informatice cu scopul comiterii unei infracțiuni informatice;
- producerea, distribuirea sau obținerea de date cu scopul de a comite infracțiuni informatice.

Austria

Legea privind protecția datelor private, din anul 2002, în Secțiunea 10, prevede că în situațiile în care delictele produse prin intermediul calculatorului

nu au relevanță juridică pentru instanță sau nu sunt pedepsite prin alte cauze penale administrative, acestea se sancționează doar cu amendă.

Belgia

Prin Legea criminalității informatice, din 28 noiembrie 2000, a fost modificat Codul penal belgian și incriminează în plus (art. 210 bis, 550 bis

³⁵² <http://cybercrimelaw.net/countries/australia.html>

550ter)³⁵³:

➤ persoana care comite un fals prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice stocate ori transmise printr-un sistem informatic ori prin restricționarea prin orice mijloace tehnice a accesului la aceste date dintr-un sistem informatic;

➤ persoana care utilizează date informatice astfel obținute, știind că sunt false;

➤ tentativa la aceste infracțiuni se pedepsește;

➤ persoana care obține, pentru sine sau pentru altul, un avantaj patrimonial ilicit prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice stocate sau transmise prin intermediul unui sistem informatic ori prin restricționarea prin orice mijloace tehnice a accesului la aceste date dintr-un sistem informatic;

➤ se sancționează și persoana care accesează un sistem informatic, știind că nu este autorizată;

➤ de asemenea, este culpabilă de săvârșire a unei infracțiuni informatice persoana care, în scop fraudulos sau pentru a cauza un prejudiciu își depășește drepturile la un sistem informatic;

➤ persoana care dispune comiterea uneia dintre infracțiunile informatice sau care incită la comiterea unor asemenea fapte; persoana care, cunoscând ca datele informatice au fost obținute ca rezultat al unor infracțiuni informatice, le deține ori le divulgă altei persoanei; pedepsele vor fi dublate dacă o infracțiune de acest fel va fi comisă într-un interval de 5 ani de la pronunțarea unei condamnări definitive;

➤ constituie infracțiune și fapta persoanei care, cu intenția de a cauza un prejudiciu, direct sau indirect, introduce, modifica, șterge sau restricționează prin orice modalitate accesul la datele unui sistem informatic;

³⁵³ <http://cybercrimelaw.net/countries/belgium.html>

➤ persoana care, prin comiterea de infracțiuni informatice cauzează o pagubă datelor conținute într-un sistem informatic sau în alt sistem informatic la distanță, se pedepsește;

➤ se pedepsește și persoana care, cu intenție ilicită sau cu scopul de a cauza un prejudiciu, pune la dispoziție, difuzează sau comercializează date informatice stocate sau transmise printr-un sistem informatic, știind că respectivele date ar putea fi utilizate pentru producerea unei pagube sau pentru împiedicarea funcționării corespunzătoare a unui sistem informatic.

Canada

Codul penal, în Secțiunea 342.1, sancționează faptul că³⁵⁴: „O persoană în mod fraudulos sau neautorizat:

- a) utilizează, direct sau indirect, un serviciu informatic;
- b) interceptează, direct sau indirect, cu ajutorul unui dispozitiv electromagnetic, acustic, mecanic sau de orice alt tip orice funcțiune a unui calculator;
- c) utilizează sau produce utilizarea unui sistem informatic pentru realizarea unei acțiuni prevăzute la lit. a) sau b) sau altei infracțiuni informatice;
- d) posedă, utilizează, navighează sau permite altei persoane să aibă acces la parola unui calculator pentru a săvârși o infracțiune informatică”.

Franța

Codul penal francez prevede în Capitolul III, denumit „Acțiuni îndreptate contra sistemelor automatizate”, următoarele infracțiuni:³⁵⁵

➤ accesul fraudulos într-un sistem întreg sau parțial de prelucrare automată de date (art. 423-1);

➤ împiedicarea sau deformarea funcționării unui sistem de prelucrare automată (323-2);

³⁵⁴ www.lexinformatica.org/cybercrime

³⁵⁵ O.G. nr. 916/2000 și Legea nr. 575/2004.

- introducerea frauduloasă a datelor într-un sistem de prelucrare automată sau oprimarea sau modificarea frauduloasă a datelor pe care le conține (art. 323-3);
- importarea, deținerea, oferirea, cedarea, punerea la dispoziție fără vreun anumit motiv, a unui echipament, instrument, program informatic sau vreunei date concepute sau special adoptate pentru comiterea unor sau mai multor infracțiuni informatice (art. 323-31);
- participarea la o grupare formată sau la o înțelegere stabilită în vederea pregătirii caracterizată de unul sau mai multe fapte materiale, a uneia sau mai multor infracțiuni, se pedepsește (art. 323-4);
- persoanele fizice vinovate de infracțiuni informatice pot primi una sau mai multe din pedepsele complementare prevăzute de lege (art. 323-5);
- persoanele juridice pot fi declarate penal responsabile pentru comiterea de infracțiuni juridice și pot fi sancționate cu amendă și pedepse complementare;
- tentativa la aceste infracțiuni se pedepsește ca și infracțiunea consumată.

Trebuie să mai precizăm că legislația franceză incriminează numai faptele care aduc atingere integrității și securității sistemelor informatice. Nu incriminează în schimb falsul și fraudă informatică, considerând că sunt acoperite de prevederile dreptului comun.

Germania

Codul penal federal conține anumite prevederi legale, disparate în articole separate și nu într-un titlu distinct, care tratează modalități electronice de comitere a unor infracțiuni considerate drept tradiționale³⁵⁶.

Astfel, art. 202 incriminează „spionajul datelor” ca fiind fapta persoanei care, fără autorizație, obține, pentru sine sau pentru altul, date care nu îi sunt adresate ori erau în mod special protejate împotriva accesului neautorizat.

Art. 263 din Codul penal german sancționează „frauda informatică” ca fiind fapta persoanei care, cu intenția de a obține ilegal, pentru sine sau pentru

³⁵⁶ <http://icpo-vad.tripod.com/crimen.html>

altul, un avantaj, provoacă un prejudiciu patrimonial unei alte persoane prin influențarea rezultatului unei procesări automate de date informatice prin configurarea incorectă a unui program informatic, folosirea unor date incorecte sau incomplete, folosirea neautorizată a unor date sau orice altă influență neautorizată asupra ordinii evenimentelor.

Codul penal german incriminează și „alterarea integrității datelor” (art.303); „sabotarea unui sistem informatic” (art. 303 b); „ingerința într-un sistem de telecomunicații” (art. 317).

Grecia

Codul penal al Greciei prevede³⁵⁷ în art. 370 §. 2 că:

- se pedepsește accesul ilegal la date stocate electronic sau transmise prin rețea de telecomunicații;
- dacă activitățile ilegale prejudiciază relațiile internaționale sau securitatea statului grec, fapta este sancționată mai aspru (circumstanță agravantă).

Grecia nu incriminează decât accesul ilegal, celelalte incriminări fiind acoperite de prevederile dreptului comun.

Danemarca

Codul penal danez, în art. 263³⁵⁸, prevede:

- acțiunea prin care o persoană obține acces la datele sau programele unei alte persoane și le utilizează în folos personal se pedepsește;
- acțiunea prin care se obține accesul la date considerate secrete constituie circumstanță agravantă.

Danemarca incriminează numai accesul ilegal, celelalte fapte putând fi acoperite în legislația daneză de prevederile de drept comun.

Elveția

Codul penal elvețian³⁵⁹ incriminează următoarele fapte:

³⁵⁷ <http://cybbercrimelaw.net/countries/grece>

³⁵⁸ <http://cybbercrimelaw.net/countries/denmark>

³⁵⁹ <http://cybbercrime.admin.ch>

➤ „sustragerea de date informatice” - constă în fapta aceluia care, cu intenția de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust sustrage pentru sine sau pentru altul, date înregistrate sau transmise electronic sau printr-o modalitate similară, care nu îi erau destinate și care erau în mod expres protejate împotriva accesului ilegal (art. 143);

➤ „accesul ilegal la un sistem informatic” - constituie fapta aceluia care, fără a avea intenția de a obține un avantaj material injust, cu ajutorul unui mijloc de transmisie a datelor, accesează ilegal un sistem informatic aparținând altei persoane, protejat în mod fraudulos contra pătrunderii neautorizate (art. 143 bis);

➤ „alterarea datelor informatice” - constituie fapta aceluia care, fără drept, modifică, șterge sau deteriorează date informatice stocate sau transmise cu ajutorul unui sistem informatic (art. 144 bis);

➤ „utilizarea frauduloasă a unui calculator” - constituie fapta aceluia care, cu intenția de a obține pentru sine sau pentru altul un avantaj material ilegal, folosește de o manieră incorectă (nelegală) sau incompletă date informatice, influențând un proces electronic de prelucrare automată sau de transmitere de date, obținând prin aceasta date neconforme cu adevărul sau un transfer de patrimoniu, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu unei persoane (art. 147).

Legislația elvețiană prevede atât infracțiuni de drept comun săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cât și infracțiuni îndreptate împotriva confidențialității, integrității și securității datelor și sistemelor informatice.

Estonia

Codul penal estonian, modificat, a intrat în vigoare la 1 septembrie 2002. Estonia a ratificat Convenția Europeană asupra Criminalității Informatice la 12 mai 2003. Prevederile Codului penal referitoare la infracțiunile informatice sunt următoarele:³⁶⁰

➤ art. 206 - sabotajul informatic;

³⁶⁰ www.techlawed.org/page.php?0=24&c=estonia

- art. 207 - perturbarea conexiunilor unei rețele informatice
- art. 208 - răspândirea de viruși informatici;
- art. 213 - fraudă informatică;
- art. 217 - folosirea neautorizată a unui sistem informatic;
- art. 284 - furnizarea de coduri de protecție.

Finlanda

Codul penal finlandez incriminează³⁶¹ în Capitolul 38 infracțiuni privitoare la regimul datelor și comunicațiilor:

- „Interceptarea corespondenței” - Secțiunea a 3-a;
- „Interceptarea corespondenței în circumstanțe agravante” - Secțiunea a 4-a;
- „Imixtiunea” - Secțiunea a 5-a;
- „Accesarea ilegală a unui computer” - Secțiunea a 8-a;
- „Infracțiuni privind dispozitive ilegale folosite pentru a accesa servicii restricționate” - Secțiunea a 8-a;
- „Infracțiuni privind regimul computerelor” - Secțiunea a 9-a.

China

În Republica Populară Chineză, aspectele legate de criminalitatea informatică sunt acoperite din punct de vedere juridic printr-o serie de legi și ordine care reglementează activitățile în Internet³⁶². Cele mai importante două organizații responsabile pentru securitatea internă și externă sunt: Biroul Securității Publice - intern și Ministerul pentru Securitatea Statului - extern.

Pe linia combaterii infracționalității cibernetice, responsabilitățile Biroului pentru Securitate Publică sunt în mod formal prevăzute în Legea de reglementare a rețelelor informatice, a securității, protecției și managementului în Internei, aprobată de Consiliul de Stat pe II decembrie 1997. Responsabilitatea pentru asigurarea securității în Internet revine fiecărui IS8

³⁶¹ www.wipo.org/clea/docs_news/en/fi/fi004en.html

³⁶² <http://cybbercrimelaw.net/regions/china.html>

(furnizor de servicii Internet), întrucât în caz de încălcare a legislației în domeniu acesta va fi posibil de anularea licenței de funcționare, de amendă și chiar de dosar penal.

Alături de aceste reglementări, Codul penal al R.P. Chineze (cu modificările aprobate la 14 martie 1997) conține următoarele prevederi:

➤ „pătrunderea neautorizată într-un sistem informatic ce conține date privitoare la afaceri de stat, construcția de echipamente militare sau alte aspecte ce țin de domeniul științei sau tehnologiei” - art. 285;

➤ „oricine încalcă legislația și șterge, alterează, introduce date informatice sau abuzează de un sistem informatic, dacă prin aceasta s-a cauzat perturbări ale funcționării sistemului sau alte consecințe grave” - art. 286;

➤ „oricine folosește un sistem informatic în scopul comiterii unei fraude financiare, furt, unui act de corupție, unei obțineri ilegale de fonduri, furtului de date confidențiale sau altor infracțiuni” - art. 287.

Legislația chineză acoperă prevederile Convenției în ceea ce privește recomandările acesteia în domeniul infracțiunilor îndreptate împotriva confidențialității, integrității și securității datelor și sistemelor informatice. De asemenea, sunt incriminate infracțiuni de drept comun săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cum ar fi: folosul, înșelăciunea, furtul, faptele de corupție, șantajul.

Marea Britanie

Legea pentru prevenirea abuzului asupra computerelor, în vigoare din anul 1990, a fost creată pentru a preveni accesarea neautorizată a sistemelor informatice și, totodată, pentru a împiedica elementele infracționale din societatea britanică să folosească tehnica de calcul ca instrument în comiterea de

fapte penale sau să dispună într-o manieră ilegală de date informatice³⁶³. Legea

³⁶³ <http://www.unix.geek.org.uk/~arny/cmuse.html>.

introduce trei noi infracțiuni, astfel: accesul neautorizat la resursele unui sistem informatic; accesul neautorizat cu scopul de a facilita comiterea de alte infracțiuni și modificarea neautorizată a resurselor unui sistem informatic.

Accesul ilegal la resursele unui sistem informatic reprezintă cea mai des întâlnită infracțiune informatică. Ea cuprinde, de exemplu, obținerea sau aflarea parolei de acces a unei persoane, apoi folosirea acesteia pentru a intra într-un sistem informatic și obținerea de date informatice³⁶⁴.

Accesul neautorizat cu scopul de a facilita comiterea de alte infracțiuni se constituie pe scheletul infracțiunii anterioare.

Modificarea neautorizată a resurselor unui sistem informatic poate însemna ștergerea de fișiere, schimbarea setărilor hardware sau software inițiale sau introducerea unui cod malițios cu intenția de a perturba funcționarea respectivului sistem informatic.

Secțiunea a 3-a

Incriminarea infracțiunilor de fraudă informatică

VI.3.1. Aspecte generale de reglementare

Data fiind amploarea criminalității informatice din ultimii ani și avându-se în vedere și Recomandările Consiliului Europei, legiuitorul român s-a preocupat de elaborarea unui cadru normativ care să reglementeze accesul și desfășurarea activității prin intermediul sistemelor informatice în diferite sectoare.

În prezent, în România, există în vigoare mai multe prevederi legale, cuprinse în legi speciale, care reglementează diferite fapte în legătură cu sistemele informatice ori societatea informațională în ansamblul ei.

Considerăm ca relevante în acest domeniu următoarele prevederi legale;

³⁶⁴ Maxim Dobrinou, *op., cit.*, p. 116.

- „Legea nr. 365/2002 privind reglementarea comerțului electronic”³⁶⁵
- „Hotărârea de Guvern nr. 1308/2002 privind adoptarea normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 365/2002”³⁶⁶
- „Ordonanța de Guvern nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță³⁶⁷, modificată prin Legea nr. 51/2003”³⁶⁸;
- „Legea nr. 81/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe³⁶⁹ împreună cu Legea nr. 285/2004³⁷⁰ și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr 123/2005³⁷¹ pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996”;
- „Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică”³⁷²;
- „Legea nr. 677/2001 privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.”³⁷³
- „Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în domeniul comunicațiilor electronice”³⁷⁴;
- „Legea nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere și Protecție a Datelor cu Caracter Personal”³⁷⁵;
- „Legea nr. 64/2004 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei asupra criminalității informatice”³⁷⁶;
- „Legea nr. 196/2003 privind prevenirea și combaterea pornografiei”³⁷⁷, modificată de Legea nr. 496/2004”³⁷⁸;
- „Legea nr. 451/2004 privind marca temporală”³⁷⁹;

³⁶⁵ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 483 din 5 iulie 2002

³⁶⁶ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 877 din 5 decembrie 2002.

³⁶⁷ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 431 din 2 septembrie 2000.

³⁶⁸ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 57 din 31 ianuarie 2003.

³⁶⁹ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 60 din 26 martie 1996

³⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 587 din 30 iunie 2004.

³⁷¹ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 843 din 19 septembrie 2005

³⁷² Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 429 din 31 iulie 2001

³⁷³ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 790 din 12 decembrie 2001

³⁷⁴ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 1101 din 25 noiembrie 2004

³⁷⁵ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 391 din 9 mai 2005

³⁷⁶ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 343 din 20 aprilie 2004

³⁷⁷ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 342 din 20 mai 2003

³⁷⁸ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 1070 din 18 noiembrie 2004

➤ „Legea nr. 589/2004 privind reglementarea activității electronice notariale³⁸⁰”

➤ „Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței și exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și mediului de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției³⁸¹. Această lege este cea mai importantă reglementare în materia criminalității informatice.

➤ Aceasta introduce un număr de 7 infracțiuni, ce corespund clasificărilor și definițiilor prezentate odată cu analiza prevederilor Convenției asupra criminalității informatice. Infracțiunile sunt clasificate și structurate în 3 **secțiuni**:

• **Secțiunea I**, „*Infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice*”, care cuprinde: accesul ilegal la un sistem informatic, interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice, alterarea integrității datelor informatice, perturbarea funcționării sistemelor informatice, operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice;

• **Secțiunea a II-a**, „*Infracțiuni informatice*”: falsul informatic și fraudă informatică;

• **Secțiunea a III-a**, „*Pornografia infantilă prin sisteme informatice*”;

➤ Noul Cod penal (adoptat prin Legea nr. 286/2009)³⁸² - care reglementează în Capitolul VI, din Titlul VII, „*Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice*” (art. 360-365).

Noul Cod penal reglementează, în plus față de infracțiunile prevăzute în Secțiunea I a Legii nr. 161/2003, următoarele: transferul neautorizat de date informatice (art.364) și operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365), în Titlul VII, Capitolul VI, intitulat „*Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice*”; falsul informatic este

³⁷⁹ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr.1021 din 5 noiembrie 2004.

³⁸⁰ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr.1227 din 20 decembrie 2004

³⁸¹ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr.279 din 21 aprilie 2009

³⁸² Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr.510 din 24 iulie 2009

reglementat în art. 325 la Capitolul „Fals în înscrisuri”; fraudă informatică este reglementată în art. 249 la Capitolul „Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice”; pornografia infantilă în art. 374, la Capitolul „Infrațiuni contra ordinii și liniștii publice”.

Deoarece noul Cod penal va intra în vigoare la data care va fi stabilită în legea pentru punerea în aplicare a acestuia (art. 446), vom analiza fraudă informatică prin prisma infracțiunilor reglementate de Legea nr. 161/2003.

Textul reglementat atât de Legea nr. 161/2003, cât și de noul Cod penal în ce privește fraudă informatică este o adaptare rapidă și eficientă la mediul românesc a prevederilor Convenției Consiliului European asupra criminalității informatice și reprezintă un instrument eficient în lupta împotriva acestui flagel.

VI.3.2. Explicații terminologice

Pentru început este necesară o definiție a instrumentelor sau conceptelor cu care legiuitorul a înțeles să opereze în acest domeniu³⁸³. Această definiție a unor concepte juridice în materie de fraudă informatică este făcută de către legiuitor în art. 35, astfel:

a) prin „sistem informatic” se înțelege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate sau aflate în relație funcțională dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic;

b) prin „prelucrare automată a datelor” se înțelege procesul prin care datele dintr-un sistem informatic sunt prelucrate prin intermediul unui program informatic;

³⁸³ Pentru amănunte, vezi Hotca, Mihai Adrian, Dobrinoiu, Maxim, *Infrațiuni prevăzute în legi speciale*, vol.I, Comentarii și explicații, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.572.; Voicu, C., Boroi, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Ediția 3, Editura C.H. Beck. București, 2006, p.357; Dobrinoiu, Maxim, *Infrațiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.141.

c) prin „program informatic” se înțelege un ansamblu de instrucțiuni care pot fi executate de un sistem informatic în vederea obținerii unui rezultat determinat;

d) prin „date informatice” se înțelege orice reprezentare a unor fapte, informații sau concepte într-o formă care poate fi prelucrată printr-un sistem informatic;

e) prin „furnizor de servicii” se înțelege:

- orice persoană fizică sau juridică ce oferă utilizatorilor posibilitatea de a comunica prin intermediul sistemelor informatice;

- orice alta persoană fizică sau juridică ce prelucrează sau stochează date informatice pentru persoanele prevăzute la pct. 1 și pentru utilizatorii serviciilor oferite de acestea;

f) prin „date referitoare la traficul internațional” se înțelege date informatice referitoare la o comunicare realizată printr-un sistem informatic și produse de acesta, care reprezintă o parte din lanțul de comunicare, indicând originea, destinația, ruta, ora, mărimea, volumul și durata comunicării, precum și tipul serviciului utilizat pentru comunicare;

g) prin „date referitoare la utilizatori” se înțelege orice informație care poate duce la identificarea unui utilizator, incluzând tipul de comunicație și serviciul folosit, adresa poștală, adresa geografică, numere de telefon sau alte numere de acces și modalitatea de plată a serviciului respectiv, precum și alte date care pot conduce la identificarea utilizatorului;

h) prin „măsuri de securitate” se înțelege folosirea unor proceduri, dispozitive sau programe informatice specializate, cu ajutorul cărora accesul la un sistem informatic este restricționat sau interzis pentru anumite categorii de utilizatori;

i) prin „materiale pornografice cu minori” se înțelege orice material care prezintă un minor având un comportament sexual explicit sau o persoană majoră care este prezentată cu un minor având un comportament sexual explicit ori imagini care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil,

un minor având un comportament sexual explicit.

De asemenea, în sensul Legii nr. 161/2003, „acționează fără drept” persoana care se află în una din următoarele situații:

- nu este autorizată, în temeiul legii sau a unui contract;
- depășește limitele autorizării;
- nu are permisiunea, din partea persoanei fizice sau juridice competente potrivit legii, să o acorde, de a folosi, administra sau controla un sistem informatic ori de a desfășura cercetări științifice sau de a efectua orice altă operațiune într-un sistem informatic.

VI.3.3. Analiza conținutului constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 161/2003

VI.3.3.1. Infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic – art. 42

Sediul materiei îl constituie art. 42 din Legea nr. 161/2003:

„(1) Accesul fără drept, la un sistem informatic constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în alin.(1), săvârșită în scopul obținerii de date informatice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(3) Dacă fapta prevăzută în alin.(1) sau (2) este săvârșită prin încălcarea măsurilor de securitate, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 12 ani”.

Cum rezultă din analiza textului legal de mai sus, alin.(1) al art. 42 consideră ca infracțiune „accesul, fără drept, la un sistem informatic”, iar în alineatele următoare sunt prevăzute două agravante: atunci când fapta este săvârșită în scopul obținerii de date informatice și atunci când este săvârșită prin încălcarea măsurilor de securitate.

A. Obiectul juridic

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale care apără securitatea sistemului informatic, inviolabilitatea acestuia și care sunt de naturii

a garanta confidențialitatea și integritatea atât a datelor, cât și a sistemelor informatice. Așadar, această infracțiune lezează mai multe relații sociale,

precum patrimoniul organizației, instituției, persoanei fizice, persoanei juridice, relațiile privind protecția acestui patrimoniu și cele privind încrederea publică în măsurile de siguranță ale integrității datelor și programelor informatice. Reglementarea legală urmărește să protejeze sistemele informatice și datele stocate pe acestea, de accesul neautorizat.

Putem afirma că în raport cu dispoziția legală aceste infracțiuni lezează mai multe relații sociale și ca atare au două sau mai multe obiecte juridice, dintre care unul principal și altul secundar. În cazul de față, de exemplu, accesul neautorizat la un sistem informatic în domeniul apărării lovește atât în siguranța națională și capacitatea de apărare a statului, cât și în instituția sau persoana titulară a sistemului penetrat sau a informațiilor accesate³⁸⁴.

► **Obiectul material** constă în anumite entități cum ar fi sistemele sau rețelele informatice (hardware-cabluri, servere, plăci, programe etc.) asupra cărora se îndreaptă fapta de a accesa, fără drept, la un sistem informatic.

B. Subiecții infracțiunii

► Subiectul activ poate fi orice persoană fizică sau juridică care îndeplinește condițiile legale pentru a răspunde din punct de vedere penal, legea neprevăzând o calitate specială pentru aceasta. Astfel, persoana fizică răspunde penal dacă a împlinit vârsta de 14 ani și a săvârșit fapta cu vinovăție și are discernământ, iar persoana juridică dacă a comis fapta în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice (art. 19 C.pen. în vigoare, introdus prin Legea nr. 278/2006 și art. 135 din noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009).

De precizat, în legătură cu aceste infracțiuni de fraudă informatică, că practica judiciară a stabilit că, în marea majoritate a cazurilor, asemenea persoane posedă aptitudini și cunoștințe în domeniul utilizării unui sistem

³⁸⁴ Hotca, M.A., *op.cit*, p.576

informatic sau chiar angajat într-o firmă cu profil informatic ori un funcționar public. Dintre aceștia, un procent important îl reprezintă adevărații experți în

sisteme de calcul și rețele de calculatoare, familiarizați cu „spargerea” măsurilor de securitate a calculatoarelor sau rețelelor de calculatoare.

Din evaluarea grupurilor criminale dezmembrate de către procurorii DIICOT, în anul 2008³⁸⁵, care au acționat în domeniul criminalității informatice se desprind următoarele caracteristici:

- supra-specializarea membrilor grupărilor, formarea de celule independente specializate în desfășurarea unei activități infracționale specifice;
- recrutarea tinerilor cu abilități în a utiliza computerele și noile tehnologii prin subordonarea sau cointeresarea acestora de către lideri ai unor grupări infracționale tradiționale;
- trecerea de la fraudele informatice clasice (licitații) la fraude informatice complexe, în care predominant este factorul tehnic, respectiv folosirea de programe informatice și scheme de fraudare (activități de phishing, infectarea cu diverse forme de malware în scopul obținerii de date);
- caracterul transnațional, fie că este dat de locul în care sunt săvârșite faptele, fie că este vorba de localizarea victimelor; permanenta preocupare în identificarea unor noi moduri de operare;
- investiția financiară efectivă în crearea/cumpărarea de scheme infracționale producătoare de venituri substanțiale dintr-o singură operațiune;
- recrutarea prin mijloace din ce în ce mai sofisticate a „săgeților”, precum și specializarea acestora după necesități (deschiderea de conturi bancare, transportul unor sume de bani etc.);
- orientarea grupărilor infracționale și către fraudarea mijloacelor de plată electronică românești.

Participația penală la aceste infracțiuni este posibilă sub toate formele:

³⁸⁵ Din raportul de activitate pe anul 2008 a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Crima Organizată și Terorism din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică al cărei sistem informatic a fost accesat fără drept. De regulă este persoana fizică sau juridică

proprietara sau deținătoarea de drept a sistemului informatic accesat ilegal sau a datelor informatice vizate. Acest subiect pasiv poate fi și unul colectiv, alcătuit dintr-o mulțime de persoane fizice sau juridice, atunci când accesul în sistemul informatic generează în mod automat accesul ilegal în alte sisteme similare interconectate cu primul.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material se realizează printr-o acțiune și anume „accesul interzis”, adică fără drept, într-un sistem informatic. Așadar, pentru realizarea acestei infracțiuni, trebuie ca subiectul activ să nu fie autorizat.

Accesul fără drept la un sistem informatic presupune, potrivit art. 35 alin.(2) din Legea nr. 161/2003, că persoana respectivă se află în una din următoarele situații:

- nu este autorizată, în temeiul legii sau a unui contract;
- depășește limitele autorizării;
- nu are permisiunea, din partea persoanei fizice sau juridice competente, potrivit legii, să o acorde, de a folosi, administra sau controla un sistem informatic ori de a desfășura activități științifice sau de a desfășura orice altă operațiune într-un sistem informatic.

Accesul, în înțelesul dat de lege, desemnează intrarea în tot sau numai într-o parte a sistemului informatic. Metoda de comunicare - la distanță, inclusiv prin satelit sau nu, ori de aproape - nu prezintă importanță, în forma sa cea mai simplă, accesul fără drept la un sistem informatic presupune o acțiune a făptuitorului cu tehnica de calcul vizată prin intermediul echipamentelor sau diverselor componente ale sistemului vizat (sursă de alimentare, butoane de pornire, tastatură, mouse, joystick). Manipularea acestor dispozitive se transformă în solicitări către Unitatea Centrală de Prelucrare (UCP) a

sistemului, care va procesa date ori va rula programe de aplicații în beneficiul intrusului.

Va exista acces ilegal în formă simplă și în cazul în care intrusul, manipulând propriile echipamente periferice, de la distanță, găsește și utilizează

o cale externă de intrare într-un alt sistem de calcul. Este cazul tipic al accesării unei alte stații de aflate într-o rețea. Pentru obținerea accesului, făptuitorul va încerca o gamă variată de procedee tehnice, cum ar fi: atacul prin parolă, atacul care exploatează slăbiciunile tehnologice, atacul care exploatează bibliotecile partajate, atacul IP ori atacul de deturnare prin TCP etc.³⁸⁶.

Un tip interesant de acces ilegal, utilizat din ce în ce mai des azi, îl reprezintă atacurile prin inginerie socială. Acestea au devenit mai frecvente și mai periculoase pe măsură ce tot mai mulți utilizatori se conectează la Internet și la rețele interne. Un exemplu frecvent de inginerie socială este ca un „*hacker*” să trimită mesaje e-mail către utilizatori (sau pur și simplu să folosească telefonul) pentru a-i anunța pe aceștia că el este administratorul sistemului. Deseori, mesajele solicită utilizatorilor să-și trimită parola prin e-mail către administrator, fiindcă sistemul este într-o pană sau că va fi dezafectat temporar. Un atac prin inginerie socială se bazează cel mai mult pe ignoranța utilizatorilor în materie de calculatoare și rețele. Cea mai bună rețetă împotriva acestor atacuri o reprezintă educația utilizatorilor.

Practica a demonstrat că, în marea majoritate a cazurilor, făptuitorul acționează pentru obținerea de date informatice, care pot să însemne: captarea vizuală a acestor date pe monitor; intrarea în posesia unei imprimante alfa numerice; rularea unor programe sau aplicații care gestionează date informatice. De pildă, practica judiciară a considerat că fapta de a monta, la un bancomat, un dispozitiv de citire a benzii magnetice a cardurilor întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de acces, fără drept, la un sistem informatic prin încălcarea măsurilor de securitate, prevăzută de art. 42 alin.(1) și (3) din Legea

³⁸⁶ A se vedea Kandler, L., *Anti-Hacker*, Editura Educațional, București, 1998, pp.22-25, 250, 430. 431, 508, 509

nr. 161/2003, întrucât bancomatul constituie sistem informatic în sensul art. 35 alin.(1) lit. a) din această lege, prin montarea dispozitivului de citire a benzii magnetice se încalcă măsurile de securitate ale bancomatului, care

au scop asigurarea secretului numărului de cont și al operațiunii efectuate, precum și prevenirea folosirii frauduloase a cardurilor.³⁸⁷

Prin obținerea de date informatice se înțelege inclusiv copierea acestora, pe suporturi de stocare (Floppy Disk, CD, Memory Stick, Card etc.).

Astfel, mai mulți inculpați au fost trimiși în judecată pentru că, în nume personal ori folosindu-se de identitatea unor complici, au transmis prin *e-mail*, în mod repetat, în scopul obținerii unor sume de bani, date de identificare ale unor instrumente de plată electronică în posesia cărora au ajuns în mod ilicit.³⁸⁸

Din activitatea infracțională desfășurată de inculpați, a fost obținută suma de cca. 60.700 USD. Urmare a sesizării Biroului FBI din Las Vegas, SUA, organele de urmărire penala române s-au sesizat din oficiu cu privire la săvârșirea unor infracțiuni informatice de către mai multe persoane. În cadrul investigațiilor sub acoperire au fost identificați autorii faptelor, care au intrat în contact, pe site-ul Dolnet, în camera de chat (*chat room*) cu o persoană identificată inițial doar de un *nickname* și care s-a arătat dispus să tranzacționeze (vândă) date (numere, serii) ale unor cărți de credit.

Mai apoi, investigatorii au intrat în contact și cu alte persoane, ce păreau a forma, împreună cu primul contact, un grup cunoscut sub numele de „*Defender's Team*”. În cadrul operațiunii sub acoperire desfășurate de către investigatorii FBI și verificările referitoare la datele furnizate, aceștia au fost de acord să cumpere informațiile oferite. Se reține că între investigatori și grupul infracțional organizat s-a purtat o corespondență *e-mail*, context în care au fost achiziționate un număr de 42 de date de identificare ale unor instrumente de plată electronică (cărți de credit). In acest sens, s-au purtat mai multe

³⁸⁷ Î.C.C.J., Secț. pe., dec, nr. 5288/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³⁸⁸ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

corespondențe între grupul de infractori și investigatori, prin care au fost obținute date de identificare a peste 1.000 de cărți de credit. Din actele de urmărire penală a rezultat că datele privind instrumentele de plată, precum și dalele de identificare ale posesorilor (adrese, număr de asigurări sociale ori soldul contului) nu ar fi trebuit să se afle în posesia vreunei alte persoane decât cele autorizate să le dețină și cu atât mai mult, nu ar fi trebuit să fie transmise prin Internet.

Astfel, într-o cauză instanța a reținut că, în luna mai 2005, inculpații s-au înțeles să folosească dispozitivele de citire a benzii magnetice a cardurilor și o minicameră, pe care le-au procurat anterior, în vederea obținerii datelor necesare pentru donarea mai multor date. Apoi inculpații s-au deplasat în mai multe localități, au montat dispozitivele de citire a benzii magnetice a cardurilor și minicamera pe mai multe bancomate, pe care le-au descărcat și le-au stocat într-un computer la domiciliul altui inculpat. După ce toate datele obținute au fost stocate pe computer, inculpații au achiziționat carduri neinscripționate și au lipit pe fiecare dintre acestea câte o etichetă clonată pe care au scris codul sau codurile PIN citite anterior cu minicameră, la computerul inculpatului I.F. fiind atașat și un dispozitiv de inscripționare electronică, cu ajutorul căruia inculpatul G.M. a realizat inscripționarea benzii magnetice a fiecărui blank, cu contul anterior copiat, corespunzător codului PIN înscris pe etichetă. Ulterior, în mai multe zile, inculpații au retras numerar cu ajutorul cardurilor clonate de la bancomatele mai multor bănci.³⁸⁹

C2. Urmarea imediată constă în punerea în pericol a confidențialității și a integrității datelor pe care le conține un sistem informatic.

În practică, urmarea formei simple de acces fără drept este trecerea într-o stare de nesiguranță a sistemului informatic și/sau resurselor sale (hardware, software etc.). Dacă scopul accesului neautorizat [art. 42 alin.(2)] a fost obținerea de date informatice, starea de nesiguranță a sistemului de calcul este dublată de starea de nesiguranță a datelor informatice stocate în acesta sau

³⁸⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec, nr. 432/2008, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

prelucrate de către acesta.

Încălcarea măsurilor de securitate [art. 42 alin.(3)] va determina însă o transformare efectivă adusă obiectului material al infracțiunii, măsura de securitate fiind, în acest caz, parte integrantă a sistemului informatic.

C3. Legătura de cauzalitate rezultă din simpla comitere a elementului material al infracțiunii. În cazul de acces fără drept trebuie demonstrată forțarea măsurilor de securitate (parole, coduri de acces etc.).

D. Latura subiectivă

Sub aspect subiectiv, infracțiunea de accesare neautorizată se poate comite cu **intenție directă** sau indirectă, în cazul obținerii de date informatice [art. 42 alin.(2)], **intenția acestuia este calificată prin scop**³⁹⁰.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și, ca atare, nu se pedepsesc. Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi cazul art. 46, „Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice”³⁹¹. Tentativa se pedepsește, conform art. 47 din lege.

Consumarea infracțiunii în modalitatea prevăzută la alin.(1) se realizează în momentul în care făptuitorul accesează în mod direct sau de la distanță resursele sistemului informatic. În modalitatea prevăzută la alin.(2), consumarea infracțiunii are loc atunci când intrusul acționează asupra măsurilor de securitate, indiferent dacă a reușit sau nu neutralizarea ori înlăturarea acestora.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă o singură modalitate normativă, accesul fără drept la un sistem informatic. Acestei modalități normative pot să-i

³⁹⁰ Dobrinoiu, M., op.cit., p.159

³⁹¹ Hotca, M.A., op. Cit., p. 581

corespundă însă variate modalități de fapt. Infracțiunea prezintă și două **modalități agravate**. Astfel, fapta este mai gravă [alin.(2)] dacă este săvârșită în scopul obținerii de date informatice ori prin încălcarea sau înlăturarea măsurilor de securitate [alin.(3)].

E3. Sancțiuni

Pedeapsa principală pentru forma simplă de la alin.(1) este închisoarea de la 3 luni la 3 ani sau amenda. Pentru agravanta de la alin.(2), pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 5 ani, iar fapta prevăzută în alin.(3) se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani³⁹².

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.2. Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice – art. 43

Sediul materiei îl constituie art. 43 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Interceptarea, fără drept, a unei transmisii de date informatice care nu este publică și care este destinată unui sistem informatic, provine dintr-un asemenea sistem sau se efectuează în cadrul unui sistem informatic, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic ce conține date informatice care nu sunt publice”.

Prin reglementarea acestei infracțiuni s-a urmărit protejarea transmisiilor de date informatice din cadrul sau între sisteme informatice, indiferent de modul cum se realizează acestea. Incriminarea acestei fapte a fost necesară, deoarece în ultimul timp a cunoscut o amploare deosebită fenomenul interceptării cumpărăturilor „on-line” făcute de diverși cetățeni români sau străini care au ales ca modalitate de plată cardul de credit, interceptări care au avut ca scop

³⁹² Noul Cod penal sancționează infracțiunea de la alin.(1) și (2) la fel ca cea din art. 42 alin.(1) și (2), adică cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amenda, respectiv, închisoarea de la 6 luni la 5 ani. Pentru forma agravată de la alin.(3), noul Cod penal prevede o sancțiune mai puțin severă ca în legea specialii, și anume, închisoare de la 2 la 7 ani.

furtul datelor aflate pe respectivele cârduri, pentru ca acestea să fie folosite ulterior de către alte persoane decât adevărații titulari.

În prezent, traficanții de informații desfășoară activități în special în sfera financiară și cea de business, de cele mai multe ori încercând să vândă informațiile interceptate unor companii rivale³⁹³.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este reprezentat de relațiile sociale referitoare la telecomunicații și comunicațiile informatice, în general, respectiv la comunicațiile de date (informatice) care nu sunt publice, în special. Ca atare, prin intermediul acestei infracțiuni se apără dreptul la o viață privată neperturbată (protejat și prin art. 18 al Convenției Europene de salvagardare a drepturilor omului și libertății fundamentale) și dreptul la exclusivitate a comunicațiilor datelor.

Secretul corespondenței este un drept constituțional, garantat de art. 28 din Constituția României, republicată³⁹⁴, care prevede că: „Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale este inviolabil”.

Comunicațiile în formă electronică se referă la mai mult decât o simplă corespondență, protejată în virtutea dreptului la viață privată. Din ce în ce mai multe activități sunt informatizate, atât în cadrul mediului de afaceri, cât și în sectorul public. Toate aceste comunicații conțin date ce trebuie protejate de interceptarea lor ilegală.

► **Obiectul material** al infracțiunii îl constituie suporturile materiale prin care se realizează comunicațiile de date între echipamente (cablurile de conexiuni, casetele de conexiuni, distribuitorii de rețea).

În cazul alin.(2), obiectul material este constituit din energia (emisia)

³⁹³ Voicu, C., Boroi, Al., op. cit., p.361.

³⁹⁴ Constituția României a fost modificată și completată prin Legea nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 669 din 22 septembrie 2003.

electromagnetică, ce radiază sau se găsește în formă reziduală ori necontrolată în imediata vecinătate a echipamentelor electronice care alcătuiesc sistemul informatic vizat. Astfel, emisia electromagnetică din jurul unui echipament

(imprimantă, monitor, cablu ele.) nu va putea fi considerată drept obiect material dacă, în momentul acțiunii de interceptare (captare), acesta nu era conectat la un sistem informatic în condițiile alin.(2)³⁹⁵

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. În cazul infracțiunii de față, făptuitorul trebuie să folosească (în mod direct) anumite echipamente electronice special destinate interceptărilor în mediul IT, fără ca deținerea unor cunoștințe specifice în domeniu să aibă vreo relevanță. Participația este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică, deținătoare de drept a sistemului informatic ori a componentelor de legătură (transmisiuni) între două sau mai multe sisteme informatice. În mod adiacent, subiect pasiv poate fi deținătorul de drept al datelor informatice interceptate sau persoana vizată în mod direct de prelucrarea automată a acestor date³⁹⁶.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este realizat prin **acțiunea de interceptare**, prin orice mijloace, a unor transmisii de date sau de emisii electromagnetice.

Prin **interceptare** (în sens tehnic) se înțelege acțiunea de a capta, cu ajutorul unui dispozitiv electronic special fabricat în acest scop sau a unui computer, impulsurile electrice, variațiile de tensiune sau emisiile electromagnetice care tranzitează în interiorul unui sistem informatic sau se manifestă ca efect al funcționării acestuia ori se află pe traseul de legătură dintre două sau mai multe sisteme informatice care comunică.

³⁹⁵ Hotca, M. A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p. 583.

³⁹⁶ A se vedea, Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1101 din 25 noiembrie 2004.

În cazul comiterii infracțiunii prin interceptarea unei transmisii de date informatice care nu este publică, trebuie îndeplinite următoarele condiții alternative cu privire la transmisia de date:

- aceasta trebuie să fie destinată unui sistem informatic, să provină dintr-un asemenea sistem sau să se efectueze în cadrul unui sistem informatic;
- făptuitorul să fi acționat fără drept.

Actul va fi legitim dacă persoana care procedează la interceptare:

- are dreptul de a dispune de datele cuprinse în pachetele de transmisie (este cazul proprietarilor sau deținătorilor sistemelor informatice);
- dacă acționează în baza unui contract, la comanda sau cu autorizația participanților la procesul de comunicație;
- dacă datele sunt destinate uzului propriu sau marelui public;
- dacă, pe fondul unei dispoziții legale specifice, supravegherea este autorizată în interesul securității naționale sau pentru a permite serviciilor speciale ale statului să aducă la lumină infracțiuni grave (este cazul organelor specializate care dețin aparatură corespunzătoare și sunt abilitate prin lege).

Orice acțiune care se situează în afara celor de mai sus sau depășește termenii de legitimitate va fi considerată în mod automat ca fiind **fără drept**.

Interceptarea prin mijloace tehnice cuprinde ascultarea conținutului comunicațiilor, obținerea conținutului datelor, fie direct, accesând sistemul informatic și folosindu-l, fie indirect, recurgând la procedee electronice de ascultare clandestine.

Prin intermediul unui interceptor de pachete, *hackerii* pot intercepta pachetele de date, care călătoresc între diferite locații din Internet. După ce interceptează un pachet, *hackerul* îl poate deschide și poate fura numele *host-ului*, al utilizatorului, precum și parola asociată pachetului. *Hackerii* folosesc unul dintre cele mai comune tipuri de interceptări de pachete înaintea unor atacuri IP. Experții în materie de securitate denumesc deseori interceptarea

pachetelor ca „spionaj în rețea” sau „supraveghere ascunsă”. Atacurile care pot fi executate sunt de două feluri³⁹⁷;

➤ „*atacuri pasive*” - în cadrul cărora intrusul „observă” informația care trece prin canal, fără să interfereze cu fluxul sau conținutul mesajelor;

➤ „*atacuri active*” - în care intrusul se angajează fie în furtul mesajelor, fie în modificarea, reluarea sau înserarea de mesaje false etc.

În alin.(2) al art. 43 este prevăzută o modalitate asimilată de săvârșire a infracțiunii, respectiv interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic ce conține date care nu sunt publice. Aceasta presupune captarea emisiilor parazite ori a câmpurilor electromagnetice prezente (pe o anumită distanță determinată științific) în jurul oricărui dispozitiv (tranzitat de impulsuri electrice sau electromagnetice).

C2. Urmarea imediată constă în starea de pericol, de amenințare pentru valoarea socială pe care legea o apără, și anume interesele persoanelor care afectează în mod legal transmisii de date informatice. Textul de lege nu cere în mod expres producerea unui anume prejudiciu. Este suficientă interceptarea transmisiilor, fără a se impune ca datele astfel obținute să fie divulgate către alte persoane.

C3. Legătura de cauzalitate rezultă din simpla interceptare neautorizată a unei transmisii de date.

D. Latura subiectivă

Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea neautorizată a unei transmisii de date se comite doar cu **intenție directă**.

Din analiza elementului material al laturii obiective, rezultă că este imposibil ca făptuitorul, prevăzând rezultatul acțiunii sale să capteze (și eventual să și înregistreze) pachetele de date ale unei comunicații într-un sistem informatic sau între două astfel de sisteme fără să urmărească acest lucru,

³⁹⁷ Patriciu, V.V., Criptografia și securitatea rețelelor de calculatoare, Editura Tehnică, București, 1994, p.22.

acceptând numai posibilitatea producerii rezultatului³⁹⁸.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu se pedepsesc. Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi art. 42 - accesul ilegal la un sistem informatic ori art. 46 - operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice,

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul interceptării fără drept a unei transmisii de date informatice sau a emisie electromagnetice a uneia dintre componentele sistemului informatic.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă două modalități normative: interceptarea unei transmisii de date și, respectiv, captarea emisie electromagnetice. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități de fapt.

E3. Sancțiuni

Pentru ambele forme ale infracțiunii, pedeapsa principală este închisoarea de la 2 la 7 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.3, Infracțiunea de alterare a integrității datelor informatice - art.44

Sediul materiei îl constituie art. 44 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Fapta de a modifica, șterge sau deteriora date informatice ori de a restricționa accesul la aceste date, fără drept, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

³⁹⁸ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p. 587

(2) Transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani.

(3) Cu pedeapsa prevăzută la alin.(2) se sancționează și transferul neautorizat de date dintr-un mijloc de stocare a datelor informatice”.

Această infracțiune are în vedere, în general, comportamentul oricărei persoane care, cu bună știință și fără autorizare, alterează, avariază sau distruge un computer, un sistem informatic, o rețea de computere, datele stocate pe acestea sau orice parte a acestora.

Incriminarea urmărește să protejeze datele informatice stocate în cadrul sistemelor informatice, urmărind să împiedice modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice, restricționarea accesului la ele. transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic sau dintr-un mijloc de stocare a datelor informatice.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este unul complex, constituit, pe de o parte, din relațiile sociale ce protejează încrederea în corectitudinea datelor stocate în sistemele informatice și, pe de altă parte, relațiile sociale ce protejează confidențialitatea datelor stocate în sistemele informatice sau pe alte mijloace de stocare.

Interesul juridic protejat va fi acela al proprietarului sau deținătorului de drept al datelor informatice pentru ca acesta să fie în măsură să dispună efectiv de respectivele informații.

► **Obiectul material** al infracțiunii îl constituie suportul material pe care se află datele modificate, șterse, deteriorate, transferate sau la care a fost restricționat accesul.

Prin extensie, obiect material ar putea fi considerat și mediul de stocare pe care se găsesc datele informatice, respectiv Hard Disk, discuri magnetice, optice, chipuri de memorie, memorii flash etc.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. În general, cum rezultă din practică, autorul este o persoană cu cunoștințe în domeniul calculatoarelor sau al electronicii, deși există și unele cazuri (mai rar) în care acest aspect nu mai are nici o relevanță.

Participația este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** al infracțiunii este persoana fizică sau juridică deținătoarea de drept a datelor și informațiilor care constituie obiectul material al infracțiunii. Acesta este proprietarul ori deținătorul datelor modificate, șterse, deteriorate, transferate sau la care a fost restricționat accesul.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material al infracțiunii în varianta tip se realizează prin acțiunea de a modifica, șterge, deteriora datele informatice ori pentru transferarea acestora sau restricționarea accesului la acestea. Infracțiunea analizată are conținut alternativ, putându-se săvârși prin oricare dintre acțiunile menționate.

Spre exemplu, într-o cauză, inculpații au fost trimiși în judecata pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 25 C.pen. raportat la art. 44 alin. (1) și art. 44 alin.(2) din Legea nr. 161 din 2003, respectiv pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute art. 41 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 161 din 2003 și art. 44 alin. (1) și alin.(2) din Legea nr. 161 din 2003.

S-a reținut, în esență, că inculpatul C.C. 1-a instigat pe inculpatul B.M.S., la data de 2 septembrie 2007, să acceseze fără drept sistemul informatic (laptop) al numitei G.E., soția primului inculpat, prin utilizarea frauduloasă a sistemului de parolare, obținând date informatice, respectiv conținutul mesajelor aflate pe adresa acesteia de pe serverul *yahoo*, computerul fiind destinat exclusiv utilizării profesionale ca avocat. Datele au fost transferate pe un *memory stick* în care au fost stocate, iar apoi au fost transferat pe adresa de e-mail a surorii

inculpatului C.C. S-a mai reținut că, după utilizare, inculpatul B.M.S. ar fi pus o nouă parolă de acces la căsuța de corespondență electronică³⁹⁹.

Modificarea constă în acțiunea făptuitorului de alterare a formei inițiale a datelor informatice, prin introducerea de noi secvențe sau de a șterge anumite porțiuni ale datelor informatice, având drept consecința noi date informatice, diferite de cele inițiale.

Prin **ștergere** se înțelege acțiunea de înlăturare în tot sau în parte a datelor informatice din sistemul informatic sau alte dispozitive pe care sunt stocate. Ștergerea de date echivalează oarecum cu distrugerea de obiecte materiale⁴⁰⁰. S-a reținut aceasta infracțiune într-o cauză când persoana deținătoare a lăsat calculatorul conectat la rețeaua Internet pentru a finaliza un *download* de mari dimensiuni, iar un *hacker* i-a accesat PC-ul prin conexiunea DSL și a instalat un program care i-a permis să controleze calculatorul, să fure fișiere importante și să șteargă informațiile de pe hard disk-uri⁴⁰¹. În săvârșirea infracțiunii în această variantă poate fi vorba și de distrugerea suportului de date, de supraimprimarea pe benzi, platane magnetice, discuri optice etc. Trebuie să mai reținem, însă, faptul că ștergerea datelor informatice nu înseamnă întotdeauna și eliminarea lor definitivă.

Deteriorarea presupune alterarea conținutului respectivelor date informatice ce are drept consecință imposibilitatea folosirii acestor date în scopul în care au fost create. De exemplu, se accesează ilegal un sistem informatic și se modifică conținutul unui mesaj ce urmează a fi trimis prin e-mail. În acest caz se va reține un concurs de infracțiuni între accesul ilegal la un sistem informatic și alterarea integrității datelor informatice.

Într-un sens mai grav, distrugerea de date poate fi rezultatul unor atingeri concrete ale unor instalații informatice prin acte de terorism, acte specifice de sabotaj, elaborate sau foarte simple, precum și ștergerea de date cu magneți sau

³⁹⁹ Kövesi, L. C. și colab., *op. cit.*, p. 137.

⁴⁰⁰ Vaiu, I., VasIU, L., *Informatica juridica și drept informatic*, Editura Albastră, 2002, p.160

⁴⁰¹ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

prin înserarea de programe incidente, bombe biologice etc.

Din punct de vedere tehnic, una dintre cele mai simple modalități de distrugere a datelor este plasarea unui magnet în imediata vecinătate sau în contact cu un media de stocare electronic sau magnetic (platanele *Hard Disk-ului*, folia magnetică a *Floppy-disk-ului*, chip-ul unei memorii flash etc.)

Există **restricționare** atunci când autorul face să dispară datele fără ca ele să fie în fapt șterse ca rezultat al operării unor instrucțiuni corespunzătoare. Restricționarea accesului cuprinde reținerea, ascunderea, incryptarea, modificarea autorizărilor pentru utilizatorii legitimi sau permiterea accesului cu mare întârziere la datele informatice⁴⁰². Așadar, restricționarea accesului la datele informatice este rezultatul uneia sau mai multor acțiuni exercitate de făptuitor asupra sistemelor de calcul sau mediilor de stocare, astfel încât utilizatorul de drept ști nu le mai poată regăsi în forma lor inițială ori prin procedurile standard de operare a sistemelor de calcul⁴⁰³.

În cazul restricționării **fizice**, făptuitorul acționează direct pentru blocarea accesului la resursele unui sistem prin dezafectarea componentelor periferice gen tastatură sau mouse. În cazul restricționării **logice**, spre exemplu, făptuitorul poate modifica tabele de alocare a fișierelor FAT - *File Allocation Table* - o componentă a sistemului de operare care alocă fiecărui fișier una sau mai multe porțiuni pe suportul de stocare prin menționarea unor adrese corespunzătoare de regăsire.

Un exemplu actual de restricționare îl reprezintă atacurile informatice la adresa paginilor web, care au ca rezultat imposibilitatea de afișare a paginii sau chiar blocarea întregului „*site web*”, privând atât proprietarii sau deținătorii de drept, cât mai ales vizitatorii de conținutul informațional.

Prin **transfer neautorizat** se înțelege mutarea fără drept a reprezentării binare a informațiilor din mediul de stocare curent (autorizat) pe un alt suport de stocare extern sau chiar în interiorul aceluiași sistem informatic, dar în altă

⁴⁰² VasIU, I., VasIU, L., *Frauda informatică*, în revista de Drept penal, nr. 1/2005, p.46

⁴⁰³ Hotca, M.A., Dobrinou, M., op. cit., p. 591

locație.

Astfel, s-a reținut într-o cauză penală că inculpatul D.V. a constituit un grup infracțional organizat în scopul săvârșirii de infracțiuni în domeniul informatic și au efectuat în repetate rânduri operațiuni de acces neautorizat al conturilor de e-mail aparținând clienților și angajaților *eBay*, în scopul obținerii de date informatice. Prin încălcarea măsurilor de securitate, inculpații au transferat neautorizat o serie de date informatice atât pe laptopul personal, cât și pe forumul *eBay*, au pus la dispoziție și au deținut fără drept programe informatice și aplicații destinate săvârșirii infracțiunilor informatice și de asemenea, au introdus date informatice rezultând aspecte neadevărate în mai multe domenii de Internet în vederea producerii de consecințe juridice. Prejudiciul total reclamat de partea vătămată *eBay Inc*, este de 7.500.000 USD, constituit atât din costul importantelor daune de natură morală, în urma alterării încrederii în rândul clienților acestei companii, cât și de costurile necesare reconstituirii programelor de securitate, protecție servere, noi coduri de parole.⁴⁰⁴

Într-o altă cauză penală s-a reținut că membrii unui grup infracțional organizat, în scopul obținerii unor sume de bani de la cetățeni străini, au organizat licitații frauduloase prin intermediul site-ului *eBay*, oferind la vânzare telefoane mobile sau aparatură electronică pe care în realitate nu le dețineau, inducând în eroare în această modalitate 183 de cetățeni străini, de la care au primit suma totală de 114.700 USD⁴⁰⁵.

O altă formă de infracțiune informatică o constituie migrarea datelor de pe un sistem informatic cu o anumită configurație „hardware” sau „software”, pe un alt sistem cu o configurație diferită poate determina disfuncționalități, iar informația să nu se mai regăsească în formatul cu care utilizatorul era obișnuit.

Cele mai periculoase instrumente care alterează datele informatice sunt însă programele tip **Virus**, **Vierme** sau **Cal Troian**, care se reproduc și se pun

⁴⁰⁴ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

⁴⁰⁵ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

în lucru în alte programe ori fișiere de date ca programe de distrugere.

C2. Urmarea imediată este constituită de existența de date informatice alterate (modificate, șterse, distruse ori de negăsit), care nu mai prezintă caracteristicile inițiale și, deci, nici importanța ori valoarea inițială.

În cazul transferului de date informatice, urmarea o constituie, pe de o parte, ștergerea datelor informatice din locația inițială, astfel că acestea nu mai există pentru utilizatorul de drept și crearea concomitentă a unei replici a datelor informatice, pe același suport de stocare sau pe un altul, extern, în posesia făptuitorului.

C3. Legătura de cauzalitate dintre activitatea făptuitorului și urmarea produsă trebuie dovedită.

D. Latura subiectivă

Infracțiunea de alterare a datelor informatice se realizează cu **intenție directă sau indirectă**. În majoritatea cazurilor, autorul caută să aducă daune. Intenția de a scoate dintr-un asemenea act un profit ilicit nu este necesară și nici tipică acestei forme de comportament delictual. Este, totuși, posibil să existe o motivație indirectă, cum ar fi dorința de a face rău unui concurent. Daunele informatice sunt adesea motivate de dorința de răzbunare a unui angajat al cărui contract de muncă a fost reziliat sau este pe cale de a fi. Motivațiile politice sau ideologice sunt și ele caracteristice, de exemplu în actele teroriste. În fine, dorința de a atrage atenția publicului sau a unor organizații nu este rară.⁴⁰⁶

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a modificat,

⁴⁰⁶ VasIU, I., VasIU, L., *op. cit.*, p. 161.

șters sau deteriorat în vreun fel datele dintr-un sistem informatic, a împiedicat accesul la aceste date de către deținătorii de drept sau a reușit transferul datelor selectate pe un alt mediu de stocare. Infracțiunea este continuă, epuizarea ei intervenind în momentul în care încetează aceste acțiuni.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă patru modalități normative în varianta tip și anume: modificarea, ștergerea, deteriorarea ori restricționarea accesului la date informatice.

Infracțiunea prezintă și două modalități agravate: transferul de date dintr-un sistem informatic [alin.(2)] și transferul de date dintr-un mediu de stocare [alin.(3)].

E3. Sancțiuni

Pedeapsa pentru varianta tip a infracțiunii este de la 2 la 7 ani închisoare.

Pedeapsa prevăzută pentru modalitățile agravate este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.4. Infracțiunea de perturbare a funcționării sistemelor informatice – art. 45

Sediul materiei îl constituie art. 45 din Legea nr. 161/2003.

„Fapta de a perturba grav, fără drept, funcționarea unui sistem informatic, prin introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice sau prin restricționarea accesului la date informatice constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani”.

Prin incriminarea acestei fapte penale s-a urmărit să se protejeze în primul rând datele informatice stocate în cadrul sistemelor informatice. Spre deosebire de infracțiunea reglementată în art. 44, aici s-a pus accentul pe efectul pe care îl au pentru sistemele informatice, acțiunile asupra datelor informatice

(introducere, transmitere, modificare, ștergere, deteriorare, restricționarea accesului).

A. Obiectul juridic

▶ **Obiectul juridic** special îl constituie relațiile sociale care protejează buna funcționare a sistemelor informatice.

▶ **Obiectul material** este sistemul informatic al cărui activitate este grav perturbată de făptuitor și care se poate referi la următoarele entități materiale: componentă, calculator (computer), rețea, Internet.

B. Subiecții infracțiunii

▶ **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică care este responsabilă din punct de vedere penal.

▶ **Subiectul pasiv** este persoana fizică sau juridică deținătoarea de drept a sistemului informatic a cărui funcționare este perturbată.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material se realizează prin orice acțiune care perturbă grav funcționarea unui sistem informatic. Textul legal incriminează modalitățile de acțiune și anume: introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea, precum și restricționarea accesului la date informatice.

Introducerea de date informatice presupune implementarea acestora în cadrul unui sistem informatic. Datele pot fi introduse direct, de la tastatură, ori transfer de pe un mijloc extern de stocare. De la tastatură (sau din mouse), atacatorul poate accesa anumite zone rezervate ale echipamentului de calcul (cum ar fi: zona de BIOS-Basic Input Output System, care controlează activitatea Unității Centrale de Prelucrare) sau ale sistemului de operare. Datele greșite pot afecta progresiv și funcționarea altor componente, mai ales în condițiile unei rețele.

Poate fi cazul operatorului unui sistem informatic de control al activității unei hidrocentrale, care introduce de la tastatură o serie de parametri ce sunt în mod greșit interpretați de programul sau aplicația de bază, rezultatul fiind

funcționarea haotică a sistemului ori blocarea anumitor segmente de execuție.

Transmiterea de date informatice presupune deturnarea acestora către un alt sistem informatic. Transmiterea de date informatice se realizează de la distanță, folosind facilitățile oferite de conectarea sistemului vizat la o rețea informatică (de tip LAN - locală sau WAN - de largă utilizare). Este cazul unei persoane care, indiferent de motiv, trimite prin intermediul Internetului un număr mare de mesaje către sistemul informatic ale unei instituții, supraaglomerând portalul de date și blocând accesul acestuia în exterior.

Un astfel de exemplu este „*Denial of Service*” (refuzarea serviciului) în care o sursă de pe Internet, cum ar fi un server sau un site „web” nu mai funcționează corespunzător deoarece atacatorii lansează un atac coordonat care supraîncarcă ținta cu atât de multe solicitări false, încât sistemul nu mai poate să le administreze și este copleșit. Cel mai comun tip de atac „DOS” are ca efect împiedicarea accesului utilizatorilor de Internet la un anumit „*site web*”, ceea ce poate avea ca rezultat pierderi financiare imense în contextul unei organizații ale cărei afaceri depind de Internet.

O altă modalitate prin care un atacator poate să preia controlul asupra unui sistem informatic sau să introducă aplicații malițioase este prin intermediul Codului Mobil. Astfel, inculpatul D.C. a fost trimis în judecată pentru că a produs și a eliberat pe Internet un virus informatic, reținându-se în sarcina sa acuzația de perturbare gravă a unui sistem informatic și deținere fără drept de date informatice. S-a reținut că a virusat calculatoarele instituției unde era angajat, dar și computere din Belgia și Olanda, cu ajutorul unei variante modificate a virusului Ms Blast.⁴⁰⁷

În același fel, un individ a blocat calculatorul unei alte persoane pe care nu o simpatiza, astfel încât după ce accesa programul Word, calculatorul se reseta, devenind inutilizabil.

Așadar, concluzionând, transmiterea se poate realiza prin:

- transferul (copierea) în sistemul informatic vizat de fișiere sau

⁴⁰⁷ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

programe infectate de pe suporti externi;

- transmiterea de mesaje „e-mail” având ca atașament fișiere infectate;
- descărcarea de fișiere sau programe purtătoare de cod malițios din Internet.

Celelalte modalități de săvârșire a infracțiunii de mai sus, cum ar fi: „modificarea”, „ștergerea” sau „deteriorarea” datelor informatice ori restricționarea accesului la aceste date constituie și modalități de comitere a infracțiunii „de alterare a integrității datelor informatice”, facem trimitere la explicațiile date cu ocazia analizei acestei infracțiuni. Trebuie să mai precizăm că pentru existența acestei infracțiuni în modalitățile enumerate mai sus condiția este ca acțiunea să se facă **fără drept**.

Va acționa îndreptățit, spre exemplu, persoana fizică sau juridică, care, în baza unui contract specific încheiat cu proprietarul sau deținătorul de drept al sistemului informatic, execută o operațiune de „*Ethical Hacking*” - Penetrare cu Acord - prin care se determină vulnerabilitățile sistemului și se propun mijloacele adecvate de securitate, provocând o perturbare a funcționării respectivului ansamblu informatic.

C2. Urmarea imediată constă în alterarea datelor informatice, creându-se prin aceasta o stare de pericol asociată funcționării defectuoase, haotice, de necontrolat a sistemului informatic în cauză, rezultând o perturbare gravă a funcționării sistemului.

Prin **perturbarea funcționării unui sistem informatic** se înțelege alterarea totală sau parțială a parametrilor funcționali ai acestuia, de natură să provoace un dezechilibru temporar sau permanent⁴⁰⁸, spre exemplu, virusarea sistemului informatic de gestiune a tranzacțiilor în cadrul unei burse de valori. Gravitatea perturbării este dată de importanța obiectivului social sau economic controlat prin intermediul sistemului informatic afectat, dar mai ales de

⁴⁰⁸ Hotca, M.A., Dobrinouiu, M., op. cit., p. 597

dimensiunea și valoarea pagubelor materiale rezultate.

C3. Legătura de cauzalitate

Pentru realizarea acestei infracțiuni se impune a exista o legătură de cauzalitate între activitatea făptuitorului și urmarea produsă.

D. Latura subiectivă

Infracțiunea de perturbare a funcționării unui sistem informatic se poate comite cu intenție directă sau indirectă.

Adesea, diferența dintre cele două forme de vinovăție este dată de natura datelor introduse, transmise, modificate, șterse, deteriorate sau supuse restricționării.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu se pedepsesc.

Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi: art. 42 - accesul ilegal la un sistem informatic, art. 43 - interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice ori art. 46 - operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată atunci când sistemul informatic vizat dă primul semn de funcționare defectuoasă sau de blocare.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă 6 modalități normative în varianta tip, respectiv introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea, deteriorarea sau restricționarea accesului la date informatice.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 15 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.5. Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice - art. 46

Sediul materiei îl constituie art. 46 din legea nr. 161/2003.

„(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani:

a) fapta de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție, sub orice formă, fără drept, un dispozitiv sau program informatic, conceput sau adaptat în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute de art. 42-45;

b) fapta de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție, sub orice formă, fără drept, o parolă, cod de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul total sau parțial la un sistem informatic în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute de art. 42-45;

(2) cu aceeași pedeapsă se sancționează și deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau dată informatică, dintre cele prevăzute în alin. (1) în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute în art. 42-45”.

Prin incriminarea acestor fapte s-a urmărit să se limiteze accesul la instrumente (dispozitive, programe, parole, coduri de acces) care permit săvârșirea de infracțiuni informatice.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este reprezentat de relațiile sociale referitoare la încrederea în datele, dispozițiile și programele informatice, în sensul utilizării corecte și legale a acestora, precum și în desfășurarea corectă și legală a operațiunilor comerciale în legătură cu acestea.

► **Obiectul material**, se concretizează în:

- dispozitive;
- programe informatice;
- parolă;
- cod de acces, de natură a permite accesul total sau parțial la un

sistem informatic.

Pentru a săvârși această infracțiune autorul poate folosi anumite modalități de a exploata vulnerabilitatea unui computer sau a unei rețele, cum ar fi: script sau program; agent independent; virus sau Troian; program integrat; unelte distribuite; sau interceptor de date.

B. Subiecții infracțiunii

➤ **Subiectul activ** al acestei infracțiuni poate fi orice persoană fizică sau juridică care îndeplinește condițiile de tragere la răspundere penală. Participația penală este posibilă sub cele trei forme: coautorat, instigare și complicitate.

➤ **Subiectul pasiv** este persoana fizică sau juridică care suferă vreun prejudiciu, deținătoare de drept a sistemului informatic, dar și proprietarul ori deținătorul dreptului de autor pentru produsele „hardware” ori „software” modificate sau adaptate în scop infracțional.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este reprezentat de acțiunea de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție unul sau mai multe dispozitive ori programe informatice, special concepute sau adaptate cu scopul săvârșirii uneia din infracțiunile informatice menționate mai sus.

Producerea unul dispozitiv informatic constă în efectuarea unor activități de ordin tehnic prin care anumite componente electronice sunt astfel îmbinate și interconectate încât produsul obținut să poată interacționa cu un sistem informatic sau să devină o parte integrantă a acestuia.

Spre exemplu, mai multe persoane au fost trimise în judecată pentru că în cursul anului 2006 au constituit un grup infracțional organizat, care a achiziționat aparatură electronică pentru a o folosi la bancomate în Olanda, în scopul obținerii de beneficii materiale. Echipamentele achiziționate au fost montate la mai multe bancomate din Olanda și în acest fel au obținut date de pe cardurile bancare folosite de titularii acestora, iar mai apoi au pus în circulație

instrumente de plată electronică, procedând la efectuarea de extrageri neautorizate. Din această activitate ilegală gruparea infracțională a obținut în numai două luni peste 32.000 Euro, bani ce au fost împărțiți în mod egal între membrii grupării.⁴⁰⁹

Crearea unui program informatic presupune elaborarea unei schițe logice a programului în funcție de scopul urmărit și transcrierea instrucțiunilor într-un limbaj de programare, pentru a fi înțelese și ulterior executate de către sistemul informatic vizat. Un exemplu în acest sens poate fi conceperea, cu ajutorul limbajului de programare de nivel înalt C++, a unui program care, pus în execuție pe un computer, permite accesul unei persoane neautorizate la resursele sale ori la întregul sistem informatic la care este conectat, prin efectuarea unei operațiuni de identificare a parolei ori codului de acces. Cele mai periculoase programe informatice sunt, însă, cele care generează viruși informatici, cai troieni sau „bombe logice”⁴¹⁰.

Legiuitorul incriminează, totodată, și fapta aceluia care, deși nu are nici o contribuție la crearea dispozitivului sau programului informatic, îl impută, îl distribuie ori îl pune la dispoziția persoanei care acționează în mod nemijlocit asupra sistemului informatic. În același timp, vor fi sancționate și producerea, vânzarea, importul, distribuirea ori punerea la dispoziția persoanelor neautorizate a parolelor, codurilor de acces sau oricăror alte date informatice care permit accesul, total sau parțial, la un sistem informatic.

Parola ca și **codul de acces** reprezintă o înșiruire cu lungime variabilă de cifre, litere și sume speciale rezultate în urma atingerii unor butoane ale tastaturii, ori generate aleatoriu, prin aplicarea unui algoritm matematic anumitor semnale electrice (sau de altă natură) în cadrul unui dispozitiv special fabricat în acest sens.

C2. Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol, de

⁴⁰⁹ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

⁴¹⁰ Hotca, M. A., și colab. *op. cit.*, p. 601

amenințare la adresa datelor, dispozitivelor sau programelor informatice.

C3. Legătura de cauzalitate există între activitatea făptuitorului și urmarea produsă. Această legătură rezultă din materialitatea faptei.

D. Latura subiectivă

Operațiunile ilegale cu dispozitive sau programe informatice se săvârșesc cu **intenție directă** calificată de scop. Astfel, acțiunile descrise în alin.(1) și (2) vor fi comise în scopul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 42-45 (accesul ilegal la un sistem informatic, interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice, alterarea integrității datelor informatice, perturbarea funcționării sistemelor informatice).

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite. Observăm însă că faptele incriminate la art. 46 lit. a) - c) constituie acte pregătitoare ale infracțiunilor prevăzute în art. 42 - 45, însă legiuitorul român a preferat să le incrimineze în mod separat.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată în momentul producerii, comercializării, importului, distribuirii, punerii la dispoziție ori deținerii, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau alt tip de date informatice în scopul săvârșirii infracțiunilor mai sus menționate.

Săvârșirea faptelor incriminate în art. 46 lit. a) - c), cu aceeași ocazie și în mod neîntrerupt, realizează conținutul constitutiv al unei singure infracțiuni (unitate naturală de infracțiune)⁴¹¹.

E2. Modalități

Infracțiunea prezentată are șase modalități normative, respectiv

⁴¹¹ Dobrinoiu, M. și colab. *op. cit.* p. 541

producerea, vânzarea, punerea la dispoziție sau deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau alte date informatice.

Acestor modalități normative pot să le corespundă o multitudine de modalități faptice de săvârșire.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 1 an la 6 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.6. Infracțiunea de fals informatic - art. 48

Sediul materiei îl constituie art. 48 din Legea nr. 161/2003.

„Fapta de a introduce, modifica sau șterge, fără drept, date informatice ori de a restricționa, fără drept, accesul la aceste date, dacă fapta are ca rezultat obținerea de date necorespunzătoare adevărului, în scopul de a fi utilizate în vederea producerii unei consecințe juridice, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani”.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** constă în relațiile sociale referitoare la încrederea publică în siguranța și fiabilitatea sistemelor informatice, la valabilitatea și autenticitatea datelor informatice, a întregului proces modern de prelucrare, stocare și tranzacționare automată a datelor de interes oficial sau privat.

Datele informatice au dobândit un rol important în societatea actuală. Ele contribuie la facilitarea contractelor sociale și la o mai bună comunicare între persoane (fizice sau juridice, în conformitate cu exigențele statului de drept și interesele individuale ale cetățenilor)⁴¹²

► **Obiectul material** al infracțiunii constă în suportul (listing, disc magnetic etc.) pe care se înscriu datele sau programele pentru calculator supuse

⁴¹² Dobrinoiu, M. și colab. *op. cit.* p. 542

activității infracționale.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** al infracțiunii poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. Trebuie să precizăm însă că, cel mai adesea, manipulările frauduloase sunt efectuate de inițiați și, mai ales, de

persoane care au acces, prin natura serviciului lor, la date și programe pentru calculator (cei care fac parte din „criminalitatea gulerelor albe”), cei care efectuează îndeosebi tranzacțiile bancare, operații contabile și plățile⁴¹³.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică prejudiciată în propriile interese și față de care se produc consecințe juridice (de ordin patrimonial, moral ori social) în urma contrafacerii datelor informatice.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este dat de una dintre acțiunile de a:

- „introduce”;
- „modifica”;
- „șterge”;
- „restricționa accesului la date informatice”.

Întrucât aceste modalități alternative de săvârșire au fost analizate în cadrul infracțiunii de alterare a integrității datelor informatice, facem trimitere la explicațiile de la respectiva infracțiune.

Pentru a exista această infracțiune, trebuie îndeplinită o cerință esențială și anume fapta trebuie să aibă ca rezultat obținerea de date necorespunzătoare adevărului. De asemenea, trebuie să se dovedească că aceste date au fost obținute în scopul de a fi utilizate în vederea producerii unei consecințe juridice.

Actele prin care se realizează elementul material al infracțiunii implică efecte negative asupra stării datelor în ce privește capacitatea lor de a funcționa și atesta fapte ori situații de maniera prevăzută de persoana care dispune de ele, ajungându-se la o situație care corespunde fabricării unor documente false sau

⁴¹³ VasIU, I., *Criminalitatea informatică*, Editura Nemira, București, 1998, p. 82.

falsificării unor documente autentice⁴¹⁴.

Cu titlu de exemplu, falsificarea datelor informatice s-ar putea realiza sub următoarele forme:

➤ înserarea, modificarea sau ștergerea de date în câmpurile unei baze de date existente la nivelul unui centru de evidență informatizată a persoanei, a unei

bănci sau societăți de asigurare ele. - prin acțiunea directă a făptuitorului asupra tastaturii ori prin copierea datelor de pe un suport de stocare extern;

➤ alterarea documentelor stocate în format electronic, prin modificarea sau ștergerea directă a cuvintelor etc.

De pildă, comite infracțiunea de mai sus acela care intra în baza de date a unei universități și își modifică situația școlară, după care merge și ridică diploma de studii ce va cuprinde date privind situația la învățătură, necorespunzătoare realității⁴¹⁵.

C2. Urmarea imediată constă în obținerea de date necorespunzătoare adevărului și, prin aceasta, se creează o stare de pericol pentru încrederea care se acordă datelor informatice și, în general, prelucrării automate a acestora.

C3. Legătura de cauzalitate dintre activitatea făptuitorului și urmarea produsă trebuie dovedită.

D. Latura obiectivă

Infracțiunea de fals informatic se săvârșește numai cu **intenție directă**, calificată prin **scop**.

În condițiile înserării, modificării sau ștergerii de date informatice, va exista infracțiune chiar dacă persoana a alterat adevărul din cuprinsul acestor date cu un scop „legitim” (de exemplu, pentru a crea proba unei situații juridice). De asemenea, nu este necesară utilizarea efectivă a acestor date, ci numai obținerea lor în vederea realizării scopului propus.

⁴¹⁴ VasIU, I., VasIU, L., *op. cit.*, p. 169.

⁴¹⁵ Voicu, C., Boroi, A., *op. cit.*, p.370

Scopul urmărit îl reprezintă utilizarea datelor necorespunzătoare obținute în vederea producerii unei consecințe juridice. Datele sunt susceptibile să producă consecințe juridice dacă sunt apte să dea naștere, să modifice sau să stingă raporturi juridice creând drepturi și obligații.⁴¹⁶

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate de lege și ca atare nu se pedepsesc.

Tentativa se pedepsește conform art. 50 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a introdus modificat ori șters în vreun fel acele date informatice dintr-un sistem ori restricționat accesul la respectivele date dacă prin aceasta s-au produs alte date sau situații juridice necorespunzătoare valorii de adevăr inițiale.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă patru modalități normative de săvârșire, respectiv: introducerea, modificarea, ștergerea de date informatice, precum și restricționarea accesului la aceste date.

Acestor modalități normative pot să le corespundă o multitudine de variante de fapt.

E3. Sancțiuni

Fapta este pedepsită cu închisoare de la 2 la 7 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.7. Frauda informatică - art. 49

Sediul materiei îl constituie art. 49 din Legea nr. 161/2003.

⁴¹⁶ Toader, T., *Drept penal, Partea specială*, Editura All Beck, București, 2002, p. 386; Loghin, O., Filipaș, A., *Drept penal român, Partea specială*, Casa de Editura și Presă Șansa, București 1992, p. 269; Dobrinoiu, V. și colab., *op. cit.*, p. 618; Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *Drept Penal, Partea specială*, Editura All Beck, București, 2004, p. 723.

„Fapta de a cauza un prejudiciu patrimonial unei persoane prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice, prin restricționarea accesului la date informatice ori prin împiedicarea, în orice mod, a funcționării unui sistem informatic, în scopul de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani”.

Cu alte cuvinte, fraudă informatică presupune intrarea, alterarea, ștergerea sau supraimprimarea de date sau de programe pentru calculator sau orice altă

intruziune care ar putea să genereze o influență a rezultatului, cauzând prin aceasta un prejudiciu material sau economic important, făptuitorul urmărind să obțină un avantaj patrimonial pentru sine ori pentru altul.

A. Obiectul juridic

► **Obiectai juridic special** îl constituie relațiile sociale care protejează integritatea datelor informatice, securitatea sistemelor informatice și patrimoniul unei persoane.

► **Obiectai material** este reprezentat atât de datele informatice (stocate în sistemele informatice vizate), cât și de entitățile materiale care compun un sistem informatic (precum CD-ul, discheta, hard-disk-ul etc. pe care pot fi înscrise datele și programele protejate).

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică aptă din punct de vedere penal de a săvârși infracțiuni. În practică se constată că asemenea infracțiuni se comit cel mai adesea de persoane inițiate în domeniul informatic ori de persoane care, prin natura serviciului, au acces la date și sisteme informatice⁴¹⁷.

Participația penală este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare ori complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi orice persoană fizică sau juridică, afectată

⁴¹⁷ Vasiu, I., Vasiu, L., *op. cit.*, p. 159.

patrimonial prin acțiuni asupra sistemelor informatice pe care le dețin sau pe care le utilizează.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este realizat prin oricare dintre următoarele acțiuni:

- „introducerea de date informatice”;
- „modificarea de date informatice”;
- ștergere de date informatice”;
- „restricționarea accesului la date informatice”;
- „împiedicarea funcționării unui sistem informatic”.

Întrucât primele patru modalități de săvârșire au fost deja analizate în cadrul infracțiunii de alterare a datelor informatice, facem trimitere la explicațiile date la acea infracțiune.

Prin „împiedicarea funcționării sistemului informatic”, ca a cincea modalitate de realizare a elementului material, trebuie să înțelegem realizarea oricărui act care are drept consecință imposibilitatea utilizării, parțiale sau totale, temporar sau permanent, a respectivului sistem.

Împiedicarea funcționării unui sistem informatic cuprinde **atacuri fizice** (spre exemplu, tăierea de cabluri, întreruperea alimentării cu energie etc.) și **atacuri logice**, care împiedică pornirea normală a unui calculator (spre exemplu, prin modificarea setărilor inițiale), atacuri de tip „refuz al serviciului” (Denial of service), blocarea sistemului prin folosirea de contaminanți informatici, blocarea tastaturii, consumarea memoriei sau a spațiului de stocare de pe discuri. Aceste acțiuni trebuie să fie efectuate de făptuitor în scopul de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul, dar pentru existența infracțiunii nu este necesar să îl obțină⁴¹⁸.

Frauda poate fi comisă cu ajutorul mai multor mijloace, însă în lucrarea de față vom aborda doar mediile electronice (poștă electronică, telefon, cablu, Internet).

⁴¹⁸ VasIU, I., VasIU, L., *op. cit.* p. 46

În mediul informatic, fraudă poate avea mai multe forme și adesea se poate confunda cu înșelăciunea tradițională, mijlocul de realizare fiind computerul. Din activitatea practică a rezultat că formele cele mai utilizate de comitere a infracțiunilor informatice în scopul obținerii de foloase materiale injuste sunt vânzările și cumpărăturile fictive prin intermediul platformelor

comerciale on-line, precum și efectuarea de licitații fictive on-line, inculpații folosind cel mai frecvent următoarele moduri de operare⁴¹⁹

➤ „*Metoda Phishing*” - este utilizată de inculpați în special pentru comiterea de infracțiuni informatice prin intermediul platformelor comerciale on-line (cum este de exemplu, platforma *eBay*). Acestea sunt portaluri de comerț on-line, fără frontiere, unde se poate vinde sau cumpăra aproape orice și oferă clienților săi șansa de a afișa produse spre vânzare pe site-urile sale prin licitație sau chiar vânzare directă și, de asemenea, oferă posibilitatea să participe la asemenea licitații sau de a accede la produsele afișate spre vânzare pe site-uri.

Persoana care intenționează să vândă un produs postează o ofertă de vânzare cu un preț minim de la care pornește licitația on-line (de la antichități la autoturisme, articole sportive sau cărți). Produsul este afișat pe site-ul platformei comerciale pentru o perioadă determinată (de exemplu, în cazul platformei comerciale *eBay*, produsul este afișat timp de 7 zile), în această perioadă, orice utilizator poate accesa produsul pe Internet. Persoana interesată de un anumit produs poate utiliza *browser-ul* de căutare pe categorii de produse, iar în ofertă găsește informațiile postate de vânzător referitoare la particularitățile produsului, fotografiile ale acestuia.

În scopul postării de licitații fictive pe platformele comerciale, inculpații își creează baze de date care conțin adrese valide de e-mail (*useri* și parole) ale

⁴¹⁹ Koveși, L.C., Finta, S, *Încadrarea juridică a unor fapte de fraudă informatică*, în Revista Dreptul, nr. 12/2006.

unor utilizatori ai platformei comerciale. În acest sens, se facilitează pagina de înregistrare „*sign-in*” a site-ului de licitații prin modificarea codului sursă, în sensul că se înlocuiește adresa de contact a administratorului platformei comerciale cu o altă adresă de e-mail controlată de inculpați. Pagina falsă de înregistrare se transmite către adresele valide de e-mail din baza de date creată anterior (*spam*). O parte dintre utilizatorii care primesc mesajul nesolicitat de înregistrare (sau reconfirmare a datelor de înregistrare) sunt induși în eroare de mesajul aparent autentic și își introduc datele de înregistrare pe site-ul

comercial. Datele de înregistrare ale utilizatorului legitim, introduse la rubrica „*user ID*” și „*password*” (parola) sunt direcționale fără știrea utilizatorului, către adresa de e-mail specificată în codul sursă, odată cu efectuarea click-ului și *mail-urilor*, pentru ca titularii legitimi să nu mai poată folosi aceste date și apoi postează licitații fictive, în sensul că folosesc *useri* care nu le aparțin (deci nu poate fi verificată identitatea lor) și oferă spre vânzare bunuri care în realitate nu le dețin, știind că, în cazul în care un potențial client trimite banii pentru produsul oferit, acesta nu va primi niciodată bunul.

Ulterior, inculpații inițiază o corespondență prin e-mail cu persoana interesată și, în cazul în care acesta este de acord cu încheierea tranzacției, încurajează potențialul client să trimită contravaloarea produselor oferite (la prețuri avantajoase) sau a unui avans printr-un sistem rapid de transmitere a banilor (*Western Union* sau *Money Gram*).

Astfel, inculpații solicită o copie scanată a chitanței din care rezultă că au fost trimiși banii, iar când se primește prin e-mail copia scanată a chitanței de transmitere a banilor, aceștia se prezintă la instituțiile bancare și ridică sumele de bani, fără a trimite vreodată bunul pentru care i s-au trimis banii.

➤ „*Metoda Shipping*” - este similară cu metoda *phishing*, respectându-se același mod de operare până în momentul participării la licitațiile fictive, diferența constând în faptul că, în loc să primească banii, autorii primesc produsele, în acest caz, inculpații participă la licitațiile fictive nu în calitate de

vânzători, ci în calitate de cumpărători și propun potențialei victime trimiterea produsului anterior efectuării plății. Bineînțeles că, după primirea produsului, inculpații nu trimit bunul licitat, înșelând în acest fel victima.

➤ „*Metoda Escrow*” - prin utilizarea acestei metode, inculpații postează licitații fictive pe diferite site-uri comerciale, în modurile descrise mai sus, iar atunci când potențiala victimă este interesată să cumpere produsul, inculpații propun potențialului client intermedierea tranzacției printr-un site *escrow* falsificat și controlat tot de ei. Această metodă este folosită în cazul clienților

suspicioși sau reticenți care nu doresc să trimită banii printr-un sistem rapid de transfer al sumelor de bani și care folosesc în mod regulat site-uri de tip *escrow*, cunoscute pentru garantarea tranzacțiilor on-line.

➤ „*Metoda carding*” - utilizând aceasta metodă, inculpații urmăresc sustragerea și folosirea datelor deținătorilor de conturi pe site-urile comerciale. Pentru sustragerea datelor, inculpații transmit mesaje nesolicitate (*spam*), de actualizare a datelor deținătorilor de conturi pe site-urile comerciale.

Prin modificarea codului sursă a paginii originale, informațiile introduse de utilizatorii legitimi sunt direcționate spre o adresă de e-mail specificată de inculpați și pentru sustragerea datelor aferente cărților de credit emise de instituții bancare.

După ce deținătorii legitimi ai conturilor sau cardurilor își introduc datele, acestea sunt culese de autori din memoria căsuței de e-mail specificată în codul sursă, după care sunt folosite la postarea de licitații fictive pe site-urile de comerț on-line, la tranzacții on-line la diverse magazine virtuale, pentru crearea de domenii pentru site-urile false sau la falsificarea unor carduri de tip blank.

C2. Urmarea imediată constă în crearea unui prejudiciu patrimoniului unei persoane.

C3. Legătura de cauzalitate există între activitatea făptuitorului și urmarea produsă.

D. Latura subiectivă

Frauda informatică se săvârșește numai cu **intenție directă**, calificată prin **scop**. Fapta se săvârșește în scopul obținerii unui beneficiu material pentru sine sau pentru altul. Pentru existența acestei infracțiuni nu este nevoie ca prejudiciul material să fi fost efectiv realizat, ci numai să fi existat ca o posibilitate urmărită de făptuitor.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, sunt posibile, dar nu sunt pedepsite de lege.

Tentativa se pedepsește conform art. 50 din lege.

Infracțiunea se consumă atunci când făptuitorul a introdus, modificat șters în vreun fel date informatice ori a restricționat accesul la aceste date sau împiedicat în orice fel funcționarea unui sistem informatic, cauzând prin aceasta un prejudiciu patrimonial unei persoane.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă cinci modalități normative de realizare, respectiv introducerea, modificarea, ștergerea datelor informatice, restricționarea accesului la aceste date ori împiedicarea în orice mod a funcționării unui sistem de calcul. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități de fapt.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.8. Infracțiunea de pornografie infantilă prin intermediul sistemelor informatice - art. 51

Sediul materiei îl constituie art. 51 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani producerea în vederea răspândirii, oferirea sau punerea la dispoziție, răspândirea sau transmiterea, procurarea pentru sine sau pentru altul, de materiale

pornografice cu minori prin sisteme informatice ori deținerea, fără drept, de materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor informatice.

(2) Tentativa se pedepsește”.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic** special îl constituie relațiile sociale ce urmăresc protejarea minorilor.

► **Obiectul material** îl reprezintă suporti de stocare a datelor din sistemele informatice ce conțin materiale pornografice cu minori.

Astfel, potrivit art. 35 alin.(1) lit. i) din Legea nr. 161/2003, prin **materiale pornografice cu minori** se înțelege orice material care prezintă un minor având un comportament sexual explicit sau o persoana majoră care este prezentată ca un minor având un comportament sexual explicit, ori imagini care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează în mod credibil un minor având un comportament sexual explicit. În art. 35 se folosește și termenul de „imagini” care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează în mod credibil un minor având un comportament sexual explicit. Ca urmare, înregistrările audio nu pot constitui „materiale pornografice cu minori” decât în corelație cu înregistrările video⁴²⁰.

În definirea materialelor pornografice cu minori se face referire la un comportament sexual explicit. Acest comportament poate însemna și o poziție sexuală, tot atât de bine cum poate prezenta un act sexual sau orice atitudine care poate fi considerată un comportament sexual; acesta trebuie să fie de asemenea explicit⁴²¹, iar nu implicit, și anume să reiasă în mod direct din imaginile prezentate, să nu fie simple sugerări.

Comportamentul sexual al minorului trebuie să fie evident cuprins pe

⁴²⁰ Hotca, M. A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p.611.

⁴²¹ Breban, V., *Dicționar al Limbii române contemporane de uz curent*, Editura științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 196.

respectivul material pornografic⁴²². Trebuie subliniat însă că un tablou, un film, o scriere ori o fotografie vor avea caracterul de pornografie dacă detaliile lascive sunt folosite anume pentru a pune în lumină acest caracter obscen și pentru a deschide drum pornografiei și pornirilor către imoralitate sexuală.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiect activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică responsabilă penal.

În cazul „producerii în vederea răspândirii” sunt considerați subiecți ai acestei infracțiuni toate persoanele care iau parte la diferite stadii ale procesului de elaborare sau producere a materialelor pornografice cu minori, chiar și cele care au servit de model (la fotografiere, filmare etc.).

Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare ori complicitate.

► **Subiectul pasiv** va fi minorul ale cărui ipostaze pornografice au fost înregistrate, stocate ori transmise prin sisteme informatice.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este constituit din mai multe modalități alternative de executare, și anume: „producerea în vederea răspândirii”; „oferirea”; „punerea la dispoziție”; „răspândirea”; „transmiterea”; „procurarea pentru sine sau pentru altul de materiale pornografice cu minori”; „deținerea, fără drept, de materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau un mijloc de stocare a datelor informatice”.

Producerea în vederea răspândirii a materialelor pornografice cu minori presupune fabricarea, extragerea, combinarea acelor materiale. Pentru existența infracțiunii în această modalitate este necesar ca aceste materiale să fi fost produse în vederea răspândirii lor. Dacă producerea materialelor nu s-a făcut în vederea răspândirii lor, ci pentru sine, acțiunile respective nu vor constitui elementul material al infracțiunii. Va exista totuși faptă penală în

⁴²² Pătrăuș, M., Uzvat, C.Fl., *Pornografia infantilă în reglementările actuale*, Revista Dreptul, nr. 4/2003, pp.38-52

variante de deținere fără drept de materiale pornografice cu minori.

Oferirea materialelor pornografice cu minori înseamnă acțiunea de a prezenta cuiva aceste materiale.

Prin acțiunea de **a pune la dispoziție**, se înțelege asigurarea pe orice căi a accesului, fie contra cost, fie gratuit, la materiale pornografice cu minori, posibilitatea unor persoane de a dispune, de a folosi materiale cu caracter pornografic.

Acțiunea de **răspândire** de materiale pornografice cu minori are loc de câte ori asemenea materiale sunt difuzate sau transmise persoanei care trebuie să le difuzeze sau unor amatori. Nu are importanță din punct de vedere al existenței faptei penale dacă cel care răspândește materialele pornografice cu minori este chiar persoana care le-a confecționat sau o altă persoană. Este de precizat că intră în noțiunea de răspândire și expunerea publică cu sau fără scop de vânzare a materialelor respective, în cazul răspândirii considerăm că este vorba de o pluralitate de acte de transmitere care pot fi concomitente sau succesive.

Acțiunea de **transmitere** a materialelor prevăzute în textul incriminator presupune trimiterea, predarea obiectelor în care sunt materializate imagini cu caracter pornografic cu minori.

Procurarea pentru sine sau pentru altul reprezintă orice acțiune prin care se intră în posesia materialelor pornografice cu minori (cumpărare, închiriere, primire etc.).

Deținerea fără drept a materialelor pornografice cu minori constă în simplul fapt de a le avea în stăpânire contrar dispozițiilor legale. Prin urmare, deținerea legitimă a acestora exclude răspunderea penală.

Pentru existența infracțiunii analizate este necesar ca activitățile incriminate să se refere la materialele pornografice cu minori.

C2. Urmarea imediată

Aceasta este reprezentată de starea de pericol la adresa minorilor. Ea are loc în momentul declanșării acțiunii de producere, oferire, punere la dispoziție, răspândire, transmitere, procurare sau deținere de materiale pornografice cu minori.

C3. Legătura de cauzalitate trebuie să existe între acțiunea făptuitorului și urmarea socialmente periculoasă produsă.

D. Latura subiectivă

Latura subiectivă este caracterizată atât de intenție directă, cât și de intenție indirectă.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite de lege.

Tentativa se pedepsește conform alin.(2) din acest articol. Infracțiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a produs, oferit, pus la dispoziție, răspândit, transmis, procurat pentru sine sau pentru altul ori a deținut materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă șapte modalități normative de realizare, respectiv cele enunțate în textele articolului. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități faptice.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

În prezent, în România, există în vigoare mai multe prevederi legale, cuprinse în legi speciale, care incriminează diferite fapte în legătură cu sistemele informatice ori societatea informațională în ansamblul ei. Ca atare, se poate trage concluzia că există un cadru coerent și conform cu ultimele

dispoziții internaționale în domeniu. Coerența reglementării va deveni deplină odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, care reglementează în Capitolul al VI-lea al titlului VII „Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice”. Cu toate acestea, nu înseamnă că lucrurile sunt perfecte și nu este loc de mai bine și de aceea facem unele propuneri de **lege ferenda**.⁴²³

➤ Potrivit art. 8 din cadrul Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, ratificată prin Legea nr. 64/2004, România se obligă

să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune fapta intenționată săvârșită „fără drept”, de natură a cauza un prejudiciu patrimonial unei persoane prin introducere, alterare, ștergere sau suprimare a datelor informatice ori prin orice formă care aduce atingere funcționării unui sistem informatic, cu intenția frauduloasă de a obține fără drept un beneficiu economic pentru el însuși sau pentru o altă persoană.

În mod cu totul inexplicabil, legiuitorul român a incriminat atât în art. 49 din Legea nr. 161/2003, cât și în noul Cod penal (art. 249), infracțiunea de fraudă informatică, omițând referirile la cauzarea „fără drept” a unui prejudiciu patrimonial ori la obținerea „fără drept” a unui beneficiu economic, așa cum se prevede în Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică.

➤ Consider oportun a se incrimina și săvârșirea infracțiunilor informatice din culpă de către persoanele răspunzătoare pentru aplicarea dispozițiilor legale în materie, prin neglijență. Prin această incriminare s-ar crea o infracțiune obstacol în calea săvârșirii unor alte infracțiuni mai grave.

➤ Posibilitatea descoperirii faptelor îndreptate contra integrității și securității datelor și sistemelor informatice ar putea crește dacă și în cazul acestor infracțiuni ar fi reglementată o cauză de nepedepsire sau de reducere a pedepsei care să încurajeze denunțarea acestor fapte. Ar putea fi luat exemplul altor domenii în care operează asemenea instituții de drept penale: art. 15-16 din

⁴²³ Pentru amănunte, a se vedea Dobrinou, Maxim, *op. cit.*, pp. 378 -381.

Legea nr. 143/2006, art. 10 din Legea nr. 241/2005, art. 9 din Legea nr. 39/2003.

Pagină albă

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Pericolele - omniprezente și amenințările - omnidirecționale pot schimba complet direcția de evoluție a sistemelor și proceselor, determinând adevărate catastrofe în ceea ce privește relațiile internaționale. Privind în acest sens, criminalitatea transfrontalieră se constituie într-o sursă de generare și regenerare a conflictualității, a instabilității și insecurității. Începând cu ultimul deceniu al secolului al XX-lea, dimensiunea transfrontalieră a devenit esențială în redefinirea criminalității organizate. Constituirea spațiului Schengen, departe de a diminua această nouă caracteristică, a accentuat-o și mai mult, astfel încât putem afirma că dimensiunea transfrontalieră a criminalității organizate a devenit dominantă la acest început de mileniu.

De cele mai multe ori, crima organizată se întrepătrunde cu terorismul și conține un nucleu dur, reprezentat de criminalitatea economico-financiară, la care se adaugă corupția, fenomen ce tinde să erodeze baza sistemului economic și având ca finalitate afectarea instituțiilor fundamentale ale statului de drept. Organizațiile criminale profită de contradicțiile generate de permisivitatea sau chiar lipsa unor legi, de neaplicarea legilor existente, de relațiile neadecvate

dintre sferele politice, economice și administrative, precum și de ineficiența ori slaba colaborare dintre structurile interne sau internaționale abilitate în combaterea fenomenului infracțional.

Una din caracteristicile organizațiilor criminale ale acestui început de mileniu este menținerea și dezvoltarea relațiilor mult mai eficiente, cu un sistem de cooperare și de lucru în timp real, pentru realizarea scopului și produsului infracțional, coroborat cu spălarea banilor și introducerea lor în circuitul legal statal sau multinațional. Mai mult decât atât, organizațiile criminale reușesc să se adapteze imediat pentru a scăpa de măsurile întreprinse împotriva lor de către poliție și justiție, ceea ce denotă că există un anumit „model criminal” ce cuprinde elemente de tactică, căi și mijloace de acțiune, foarte sofisticate și deosebit de periculoase. Experiența a demonstrat că nu există o singură abordare în combaterea crimei organizate care să fie cu adevărat eficientă, succesul putând fi asigurat de o gamă largă de strategii care acționează în mod concertat.

În contextul în care forurile continentale și mondiale își canalizează eforturile pe direcția identificării soluțiilor adecvate pentru ținerea fenomenului criminalității organizate sub control, România și-a amplificat eforturile de contracarare a acestui flagel, atât în plan intern, cât și internațional. Aceste eforturi vizează alăturarea României la efortul internațional, prin punerea la dispoziție a potențialului național de combatere și intensificarea măsurilor de actualizare a cadrului legislativ, cu preponderență cel penal.

Dacă în domeniul clasic al asistenței judiciare penale internaționale, reglementată prin convenții, uniformizarea legislațiilor penale ale țărilor membre ale UE întâmpină inerente dificultăți cauzate de specificul național tradițional al acestora, apreciem că în privința noilor forme ale crimei organizate transnaționale cum ar fi criminalitatea informatică, această uniformizare va fi mult mai ușor de realizat, întrucât în acest domeniu nu există o tradiție juridică a țărilor europene, iar o reglementare unitară la nivel continental va fi convenabilă tuturor și va fi ușor de pus în aplicare la nivel

național, cât și internațional. Mergând pe această linie, sunt de actualitate cuvintele vizionarului politician francez Robert Schumann, care în 1950 spunea: „Europa nu se va face dintr-o dată, nici într-o construcție de ansamblu, ci prin realizări concrete care să creeze mai întâi solidaritate de fapt.”

Prin urmare, abordarea sistemică a problematicii privind criminalitatea organizată implică în mod obligatoriu luarea în calcul a două elemente inseparabile, respectiv obiectivele urmărite și metodele folosite. În acest sens, obiectivele ce trebuie avute în vedere la elaborarea strategiilor de prevenire și reprimare a crimei organizate ar putea fi: reducerea vulnerabilității societății la infiltrarea organizațiilor criminale; reducerea posibilităților de acumulare și folosire a profiturilor obținute din activități ilicite; identificarea, dezmembrarea și lichidarea organizațiilor criminale prin urmărirea și condamnarea membrilor acestora, confiscarea bunurilor obținute din infracțiuni și a celor folosite în astfel de scopuri.

Pentru realizarea acestor obiective, este nevoie de elaborarea, adoptarea și aplicarea unor strategii de prevenire și reprimare adecvate, prin metode și mijloace eficiente, motiv pentru care considerăm că se impune ca **reglementarea tehnicilor speciale de investigare⁴²⁴ în legislația română să fie îmbunătățită**. Practica organelor judiciare a demonstrat că pe parcursul urmăririi penale a unor infracțiuni de criminalitate organizată pot fi necesare procedee probatorii care presupun limitări ale drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate și pentru care nu există în prezent o procedură legală care să prevadă condițiile de autorizare într-o manieră care să garanteze respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor.

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală prevede o reglementare nouă a tehnicilor speciale de investigare, însă nu răspunde tuturor

⁴²⁴ Potrivit Recomandării (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, prin noțiunea de tehnici speciale de investigare se înțelege tehnicile folosite de autoritățile judiciare în cadrul anchetelor penale, urmărind depistarea unor infracțiuni grave, astfel încât persoanele în cauză să nu aibă cunoștința de acest lucru.

provocărilor pe care le presupune crima organizată, omițând reglementarea unor instrumente esențiale în probarea unei activități infracționale.

În acest scop, propun **lărgirea sferei tehnicilor speciale de supraveghere** prin reglementarea utilizării **persoanei juridice sub acoperire**, precum și a posibilității folosirii **colaboratorului investigatorului sub acoperire în cazul investigării infracțiunilor prevăzute de Legea nr.39/2003**. Aceste procedee probatorii sunt utilizate în majoritatea statelor din Europa și reprezintă elemente esențiale pentru a asigura succesul misiunilor, conspirativitatea acțiunilor și protejarea identității reale a investigatorilor sub acoperire. Evoluția infracționalității a determinat ca în anumite situații organele de urmărire penală să nu poată pătrunde în mediul unor persoane suspectate de săvârșirea de infracțiuni decât folosind acoperirea unei persoane juridice, prin intermediul cărora să desfășoare anumite activități, sau prin intermediul unei persoane care este deja cunoscută de membrii grupului infracțional și care beneficiază de încrederea acestora.

Astfel, persoana juridică de acoperire este forma de asociere sau organizare cu sau fără personalitate juridică, înființată în condițiile legii, care este folosită în scopul derulării activităților specifice ale investigatorilor sub acoperire, în cadrul activităților de legendare. În Germania, spre exemplu, aceste persoane juridice sunt folosite în cadrul unor investigații de mare amploare, procedura de înființare fiind cea obișnuită pentru toate societățile comerciale, iar cheltuielile de funcționare fiind avansate de către stat. Reglementarea persoanei juridice sub acoperire prezintă o dificultate suplimentară prin aceea că în acest mod se naște un subiect de drepturi și obligații, atât de natură patrimonială cât și nepatrimonială. Pe parcursul existenței, persoana juridică poate avea angajați, poate încheia contracte cu executare succesivă în timp sau poate acumula obligații fiscale, iar legea trebuie să prevadă soarta acestor raporturi juridice în momentul în care societatea și-a îndeplinit scopul în vederea căreia a fost creată și își încetează existența.

Colaboratorul este persoana care nu face parte din autoritățile judiciare

și care, în baza și limitele autorizării date de organul competent, efectuează anumite acte și activități, în scopul stabilirii existenței infracțiunii și identificării membrilor unui grup de crimă organizată sau a unor persoane care au legături infracționale cu un astfel de grup. Legislația britanică⁴²⁵, spre exemplu, prevede posibilitatea de a autoriza în cadrul unei investigații „surse umane acoperite de informații”, criteriul esențial pentru stabilirea acestei calități fiind relația existentă între sursă și persoana investigată, și nu apartenența sursei la organul judiciar. Potrivit acestei norme, pot fi autorizați pentru obținerea de informații și mijloace de probă în procesul penal atât investigatori sub acoperire, cât și colaboratori ai poliției fără calitate specială. De asemenea, legislația olandeză⁴²⁶

prevede că atunci când folosirea unui investigator sub acoperire este imposibilă, poate fi folosit un civil pentru realizarea unei operațiuni acoperite.

Pentru a garanta protejarea drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate de aceste procedee probatorii, condițiile și procedura de autorizare a persoanei juridice sub acoperire și a colaboratorilor trebuie să fie similare celor de autorizare a investigatorilor sub acoperire, atât sub aspectul testului de proporționalitate, cât și din perspectiva organului competent să autorizeze activitatea.

Practica organelor judiciare a demonstrat, totodată, că reglementarea actuală a instituției investigatorilor sub acoperire nu acoperă toate ipotezele în care activitățile desfășurate de investigator implică o atingere adusă dreptului persoanei la respectarea vieții private și a domiciliului. Astfel, nu există dispoziții exprese referitoare la **situația în care investigatorul pătrunde în locuința unei persoane** în vederea obținerii de informații sau de mijloace de probă.

Potrivit art. 27 din Constituție, nimeni nu poate pătrunde în domiciliul sau reședința unei persoane fără învoirea acesteia, iar excepțiile trebuie să fie

⁴²⁵ Regulation of Investigatory Powers Act 2000

⁴²⁶ Special Power of Investigation Act (Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheden) din 2000

prevăzute de lege. Dispoziții similare se regăsesc în Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care prevede în plus condiția proporționalității ingerinței cu importanța interesului legitim protejat.

În ipoteza unui investigator sub acoperire care pătrunde în locuința unei persoane pentru a cumpăra droguri, spre exemplu, se poate argumenta că acordul persoanei care folosește locuința este suficient pentru a conferi legalitate activității sale. Pe de altă parte, se poate susține și că în această situație acordul nu este valabil exprimat, având în vedere că persoana care l-a exprimat nu cunoștea adevărata calitate a investigatorului, și că viața privată a persoanei cercetate a suferit o atingere care nu este prevăzută de lege. Astfel, există posibilitatea de a contesta legalitatea mijloacelor de probă administrate în această modalitate.

Specificul activității desfășurate de un investigator sub acoperire presupune ca acestea să aibă un comportament normal în mediul în care încearcă să se integreze, ceea ce poate presupune accesul în locuințele membrilor unui grup infracțional. În asemenea situații este imposibilă determinarea în prealabil a tuturor locuințelor în care investigatorul va fi nevoit să pătrundă, astfel încât nu se poate obține o autorizație individuală pentru accesul în fiecare imobil. Totodată, într-o asemenea situație intensitatea ingerinței este în mod vădit mai mică decât în cazul unei percheziții domiciliare, astfel încât nu se justifică o procedură de autorizare similară percheziției.

Pentru a evita riscul unor interpretări neunitare în practică și jurisprudență, soluția pe care o propun este ca reglementarea instituției investigatorului sub acoperire să cuprindă referiri exprese la posibilitatea ca acesta să pătrundă în locuințe pentru a obține informații în baza autorizației emise de către organul judiciar competent. O asemenea dispoziție se regăsește în legislația landului german Baden Wurtemberg⁴²⁷, care prevede în mod

⁴²⁷ Joubert, C., Bevers, H., *Schengen investigated. A Comparative Interpretation of the Schengen*

expres ca acordul persoanei care folosește o locuință este suficient pentru accesul în imobil al investigatorului.

Reglementările actuale în materia investigatorului sub acoperire nu cuprind dispoziții referitoare la situația în care activitățile de integrare în mediul infracțional presupun **săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală pentru care nu există o autorizare expresă prealabilă** din partea organului judiciar competent.

Infiltrarea unui agent sub acoperire într-o grupare de criminalitate organizată poate presupune ca acesta să adopte comportamentul celorlalți membri ai grupării, inclusiv săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală. Pentru aceste situații, regula ar fi ca procurorul care autorizează folosirea investigatorului sub acoperire să poată autoriza și comiterea acestor fapte după

realizarea unui test de proporționalitate. Această ipoteză este reglementată în legislația română cu privire la cumpărarea de droguri în articolul 22 din Legea nr. 143/2000, iar de noul Cod de procedură penală în articolul 150, care acoperă și alte fapte prevăzute de legea penală ce pot fi autorizate. Prevederi similare se regăsesc în legislațiile din majoritatea statelor europene.

În practică au apărut situații în care activitatea grupării de crimă organizată s-a desfășurat într-o modalitate diferită de cea prefigurată la momentul autorizării, astfel încât investigatorul a fost pus în situația de a săvârși o fapta pentru care nu fusese autorizat, riscând ca astfel să fie deconspirat. Având în vedere că prevederile referitoare la stare de necesitate nu sunt întotdeauna deplin aplicabile în aceste situații, în legislația altor state s-a simțit nevoia unei reglementări exprese a acestor situații.

Astfel, legislația olandeză prevede că în situații urgente investigatorul poate fi autorizat verbal să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală, urmând ca procurorul să emită ulterior o autorizație scrisă în termen de 3 zile. Consider că se impune adoptarea unei reglementări similare și în legislația

Provisions on International Police Cooperation in the light of the European Convention on Human Rights, Ed. Kluwer Law International, 1996, p. 222

română pentru a răspunde problemelor care apar în practica organelor judiciare.

Practica organelor judiciare a demonstrat că o altă lipsă a legislației actuale în materia tehnicilor de supraveghere, care este reluată în noul Cod de procedură penală, este omisiunea unei reglementări legale a **supravegherii operative**.

Acest procedeu probatoriu constă în monitorizarea activităților unei persoane de către un lucrător de poliție, în scopul obținerii de informații. În situațiile în care supravegherea nu este însoțită de realizarea de înregistrări de imagini și sunete, lucrătorul de poliție consemnează constatările personale într-un proces verbal, care constituie mijloc de probă⁴²⁸, iar în aceste situații reglementarea în vigoare nu prevede necesitatea obținerii unei autorizații.

Având în vedere că supravegherea sistematică a unei persoane reprezintă o ingerință în viața privată a acesteia⁴²⁹, exigențele articolului 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului presupun ca aceasta să fie prevăzută într-o lege care să definească atât infracțiunile pentru care poate fi dispusă măsura, cât și procedura de autorizare. Totodată, decizia de a folosi un asemenea procedeu trebuie luată numai în urma efectuării unui test de proporționalitate.

Din acest motiv, propun ca reglementările referitoare la tehnicile de supraveghere să fie modificate, astfel să fie reglementată o procedură legală de autorizare și condiții de administrare pentru orice activitate a organelor judiciare care presupune o ingerință în viața privată. În viziunea noastră, criteriul după care o activitate trebuie sau nu să fie autorizată trebuie să fie existența unei ingerințe, și nu modalitatea practică în care se realizează activitatea sau modul în care se consemnează rezultatele. Considerăm că nu se justifică situația actuală, în care realizarea unei supravegheri, ale cărei constatări se regăsesc într-o înregistrare de imagini, presupune o autorizație emisă de un judecător, pe

⁴²⁸ Udroi, M., Predescu, O., *Proiecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Editura C.H. Beck, 2008, p.858

⁴²⁹ A se vedea CEDO, hotărârea din 26 martie 1987 în cauza Leander contra Suediei

când o supraveghere ale cărei rezultate sunt consemnate în scris de lucrătorul de poliție nu are o reglementare legală care să cuprindă suficiente garanții.

Un exemplu poate fi legislația adoptată în Marea Britanie în cursul anului 2000⁴³⁰, care reglementează detaliat procedura de autorizare a supravegherii operative, distingând, totodată, între metodele de supraveghere obișnuite și cele intruzive, care vizează activități efectuate în interiorul unei locuințe sau presupun prezența unei persoane sau a unui dispozitiv în interiorul unei locuințe și care implică exigențe sporite și un grad mai înalt de autorizare. Totodată, în Olanda⁴³¹, supravegherea sistematică a unei persoane, care permite obținerea unei imagini de ansamblu asupra vieții private a unei persoane, poate fi realizată numai cu autorizarea procurorului, pe când supravegherea obișnuită, a unei

activități individuale sau întâmplătoare, se poate realiza fără o autorizare specială.

O altă propunere, vizează reglementarea în legislația procesual penală a unor instituții care să permită organelor judiciare **accesul într-un loc, ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau instalarea de obiecte**. Aceste tehnici de investigare sunt reglementate în prezent în Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului și pot fi folosite doar de către organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale.

Astfel, pe parcursul unei investigații poate fi necesar ca organele de urmărire penală să pătrundă în locuința unei persoane pentru a instala un dispozitiv de înregistrare cu ajutorul căruia să se realizeze o înregistrare de convorbiri autorizată de judecător, în condițiile în care nu există o autorizare expresă a acestui tip de ingerință în viața privată a persoanei și nicio o prevedere legală expresă din care să rezulte că autorizația de interceptare presupune și dreptul de acces în locuința persoanei vizate, reglementarea actuală nu permite folosirea acestei tehnici de investigare.

⁴³⁰ Articolul 26 din Regulation of Investigatory Powers Act

⁴³¹ Special Power of Investigation Act (Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheid) din 2000

De asemenea, pentru a asigura conspirativitatea unei investigații, poate fi necesar ca un obiect să poată fi studiat fără cunoștința celui care îl deține, activitate care nu poate fi efectuată în baza dispozițiilor în vigoare referitoare la condițiile de efectuare a perchezițiilor domiciliare.

Prin reglementarea unei proceduri de autorizare pentru aceste tehnici de investigare similare procedurii aplicabile pentru interceptarea și înregistrarea convorbirilor, soluția pe care o propun asigură suficiente garanții pentru a respecta exigențele Convenției Europene a Drepturilor Omului și asigură un instrument eficient în combaterea criminalității organizate.

În ciuda dificultății de a identifica un echilibru între interesul statului de a combate criminalitatea organizată și drepturile fundamentale ale persoanelor vizate de tehnicile speciale de investigare, importanța acestor instituții determină necesitatea reglementării lor. Totodată, trebuie avută în vedere necesitatea ca în

statele membre ale Uniunii Europene să existe principii standard ale procedurilor de executare a acțiunilor sub acoperire, iar legislația să fie adaptată la aceste principii.

În acest sens, trebuie avută în vedere propunerea de Directivă a Uniunii Europene privind Ordinul European de Investigație⁴³², aflată în curs de adoptare care reglementează punerea în executare a procedurilor probatorii dispuse de un organ judiciar dintr-un alt stat membru, inclusiv a tehnicilor de investigare sub acoperire, astfel încât este esențial ca legislația română să prevadă instrumente similare celor din statele europene.

Preocuparea de standardizare a instrumentelor de combatere a crimei organizate se manifestă la un nivel mai larg decât cel al Uniunii Europene, reprezentând o prioritate a tuturor agențiilor de aplicare a legii. Summit-ul Mondial al Procurorilor Generali și Procurorilor Șefi desfășurat în 2009 la București a remarcat că răspândirea tehnologiilor moderne de informare și

⁴³² <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st09/st09288-ad01.en10.pdf>

comunicare, precum și crescândă trans-naționalitate a activităților infracționale aferente creează o vastă gamă de noi oportunități pentru comiterea de infracțiuni, iar evoluția constantă a mediului social, cultural și economic ridică noi și schimbă dramatic modul de abordare a și impactul infracționalității tradiționale și convenționale. Din acest motiv, summit-ul a recomandat ca, pentru combaterea noilor și sofisticatelor forme de infracționalitate, să se dezvolte o reacție mai eficientă din partea justiției penale, inclusiv o reconsiderare și actualizare a standardelor și normelor, în mod corespunzător și conform necesităților, pentru a se asigura un răspuns adecvat nevoilor actuale ale tuturor statelor.⁴³³

O altă modificare legislativă pe care noi o considerăm necesară este **preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public și înființarea poliției judiciare a DIICOT.**

În concordanță cu dispozițiile constituționale, care situează Ministerul Public în rândul Autorității Judecătorești, o eventuală organizare a poliției judiciare în cadrul Ministerului Public ar putea reprezenta una dintre soluțiile de eficientizare a combaterii fenomenului infracțional în general și al crimei organizate în special. Constituția României, republicată, menționează în Titlul 111, la cap.6, secțiunea a 2-a (Autoritatea judecătorească) faptul că în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii. Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii (art.131).

În prezent, dubla subordonare a lucrătorilor de poliție judiciară, funcțional față de parchete, iar administrativ față de Ministerul Administrației și Internelor

⁴³³ [www.http://www.summitgp2009.ro/upload/Raport_final_Summit_PG_2009.doc](http://www.summitgp2009.ro/upload/Raport_final_Summit_PG_2009.doc)

duce în unele situații la o scădere a eficienței. Cele două instituții pot avea la un moment dat priorități diferite, astfel încât aceiași lucrători pot fi implicați administrativ într-un anumit tip de activități, urmărind combaterea unui anumit fenomen, iar din punct de vedere al cercetării penale prioritățile parchetului pot viza combaterea unui alt fenomen. Această abordare implică irosirea resurselor investigative, iar preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public ar înlătura acest impediment.

Este esențială, din această perspectivă, diferențierea între poliția administrativă și poliția judiciară, cea din urmă structură având sarcina de a constata și urmări orice infracțiune, conformându-se regulilor de procedură penală și de a executa măsurile dispuse de către procurori.

Totodată, apreciem că este absolut necesar ca structura specializată în combaterea crimei organizate și terorismului să aibă propria poliție judiciară, formată din ofițeri de poliție specializați, care să acționeze sub autoritatea exclusivă a procurorilor DIICOT. Evident, opțiunea către un asemenea mod de organizare ar presupune detașarea unui număr de ofițeri și agenți de poliție judiciară, stabilit în funcție de evoluția anumitor indicatori ai criminalității iar evaluarea profesională a lucrătorilor de poliție judiciară ar urma să fie în competența procurorilor, care de altfel exercită atât coordonarea, controlul, cât și conducerea activităților de cercetare penală. De aceea, structura de poliție judiciară trebuie să fie complet și clar diferențiată de structura de poliție administrativă, cea de menținere a ordinii publice.

O altă măsură legislativă care apreciem că ar trebui introdusă este cea privind **confiscarea extinsă și modificarea reglementărilor referitoare la prezumția dobândirii licite a averii.**

Dispozițiile din Legea nr.39/2003 au adus o modificare esențială în activitatea organelor judiciare în ceea ce privește instituirea măsurilor asigurătorii și confiscarea specială întrucât se poate confisca și echivalentul bunurilor supuse confiscării.

Cu toate acestea, în activitatea practică s-au ridicat numeroase probleme privind instituirea măsurilor asigurătorii în cazurile de criminalitate organizată, fiind numeroase situațiile în care membrii grupurilor infracționale, deși realizau beneficii materiale serioase din activitatea ilicită, nu dețineau bunuri în proprietate sau venituri care să poată fi indisponibilizate. De multe ori, imobilele ori terenurile dobândite cu venituri din activitatea ilicită au fost transferate pe numele unor membri ai familiei sau prieteni, astfel că indisponibilizarea acestora a fost de multe ori dificilă.

Principalele impedimente practice sunt generate de modul în care este reglementată instituirea măsurii asigurătorii în art.163 alin.2 („măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei se pot lua asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului”), dar mai ales datorită modului în care sunt interpretate normele Constituției României, care în art.44 alineatul 8 prevede prezumția dobândirii licite a averii. În practica organelor judiciare, acest text este interpretat, pornind și de la deciziile Curții Constituționale, ca instituind o obligație pentru autorități de a stabili cu exactitate infracțiunea din care provine un bun supus confiscării.

De aceea, apreciem că introducerea confiscării extinse este necesară în legislația noastră și se impune chiar și o modificare a Constituției cu privire la această prezumție, astfel încât, în situația în care organele judiciare dovedesc că veniturile unei persoane condamnate nu justifică bunurile pe care le deține, acea persoană să aibă obligația de a le dovedi proveniența licită, iar în caz contrar bunurile să fie confiscate.

Un sistem eficient de recuperare a sumelor obținute prin infracțiuni presupune ca, în anumite situații, legislația națională să permită răsturnarea sarcinii probei cu privire la proveniența bunurilor. Această afirmație pornește de la premisa că în orice sistem juridic este imposibil ca statul să stabilească cu precizie proveniența infracțională a tuturor bunurilor dobândite de un inculpat, la același standard de probă necesar pentru condamnarea unei persoane.

Se întâmplă de multe ori, ca unui traficant de droguri să i se poată confisca doar sumele obținute la ultima tranzacție sau unui funcționar corupt să i se confiște doar ultima mită și să nu fie posibilă confiscarea averii pe care, în mod vădit nu o putea obține din venituri legale⁴³⁴. În aceste situații, statul nu își poate permite ca persoanele condamnate să păstreze bunurile dobândite de persoanele condamnate și care nu pot fi justificate.

La această concluzie au ajuns majoritatea statelor europene, iar răspunsul pe care l-au oferit a fost reglementarea unor instituții în baza cărora în cazuri limitativ prevăzute de lege o persoană trebuie să dovedească originea bunurilor pe care le-a dobândit, în caz contrar acestea fiind confiscate.

Soluțiile sunt diverse. Spre exemplu, în Anglia⁴³⁵, prezumția este răsturnată pentru persoanele condamnate pentru infracțiuni grave sau condamnate de mai multe ori într-un anumit interval. După dispunerea unei asemenea condamnări, aceste persoane trebuie să facă dovada faptului că toate bunurile pe care le-au dobândit în ultimii 6 ani și toate cheltuielile pe care le-au efectuat în această perioadă provin din surse licite, în caz contrar dispunându-se confiscarea. Mai mult, dacă persoana condamnată nu achită suma la care este obligat, pedeapsa îi poate fi majorată.

Tot în Anglia, este reglementată așa numita confiscare civilă⁴³⁶, în baza căreia se poate dispune confiscarea bunurilor provenite din infracțiuni chiar în lipsa unei condamnări. În această situație, statul poate demara o procedură civilă îndreptată împotriva bunurilor, în care trebuie să dovedească doar că este probabil că bunurile provin dintr-o infracțiune, invocând, spre exemplu, prezența unor urme de droguri pe bancnote, un standard sensibil mai scăzut decât pentru a obține o condamnare.

O altă reglementare⁴³⁷ din același sistem de drept permite confiscarea sumelor în numerar mai mari de 10.000 de lire sterline identificate asupra

⁴³⁴ http://www.mpublic.ro/presa/2011/discurs_bilant_2010.pdf

⁴³⁵ Art.6 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

⁴³⁶ Art.240 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

⁴³⁷ Art.249 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

persoanelor și care nu pot fi justificate. Poliția este îndreptățită să rețină aceste sume, urmând ca proprietarul să conteste măsura într-un termen determinat și să facă dovada provenienței licite a banilor, iar dacă acest lucru nu se întâmplă, sumele sunt confiscate.

În Spania, a fost adoptată o altă metodă, care duce în final la același rezultat. În practica organelor judiciare infracțiunea de spălare de bani este interpretată în sens extensiv, astfel încât acoperă orice tranzacție cu bunuri a căror proveniență nu poate fi justificată și cu privire la care există suspiciunea că provin din infracțiuni. Astfel, orice bun a cărui proveniență licită nu poate fi stabilită este prezumat ca provenind dintr-o infracțiune, astfel încât devine obiect material al infracțiunii de spălare de bani și implicit supus confiscării. Din momentul în care autoritățile demonstrează că veniturile legale ale unei persoane nu justifică bunurile pe care le deține și că există o legătură de orice natură cu o

activitate infracțională, devine obligația deținătorului de a indica proveniența exactă a acestor bunuri pentru a evita confiscarea lor.

În Franța, s-a ales soluția adoptării unei incriminări speciale. Astfel, fapta de a justifica originea bunurilor deținute sau a cheltuielilor efectuate constituie o infracțiune autonomă, care atrage atât condamnarea autorului cu o pedeapsă de până la 3 ani de închisoare, cât și confiscarea bunurilor.

Asemenea instituții au fost adoptate în ultimii ani în majoritatea statelor europene - Anglia, Franța, Olanda, Belgia, Spania și, de curând, Bulgaria. Unele dintre aceste prevederi au fost examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului⁴³⁸, care a concluzionat că o asemenea procedură conține suficiente garanții și nu încalcă drepturile fundamentale la un proces echitabil sau la garantarea proprietății.

⁴³⁸ Philips contra Regatului Unit, 2001; Grayson și Barnham contra Regatului Unit, 2008.

Mai mult, Consiliul European a impus tuturor statelor membre ale Uniunii, prin Decizia Cadru 212, din 2005, să prevadă în legislația lor confiscarea extinsă, care să permită răsturnarea sarcinii probei în legătură cu proveniența bunurilor persoanelor condamnate pentru infracțiuni.

România are nevoie, la rândul său, de asemenea instituții și trebuie să își îndeplinească și obligațiile care îi revin ca stat membru. În ultima perioadă au existat numeroase cazuri puternic mediatizate de persoane implicate în activități de crimă organizată sau de corupție, care, deși au fost condamnate, și-au păstrat averea care nu ar fi putut fi justificată prin surse legale de venit. Este nevoie de instrumente care să permită ca aceste persoane să răspundă integral pentru activitățile ilicite, însă, în prezent, adoptarea unor asemenea instrumente este împiedicată de prevederile Constituției referitoare la prezumția caracterului licit al averii.

Aceste prevederi nu permit răsturnarea sarcinii probei și, implicit, nu permit ca România să adopte una sau mai multe dintre soluțiile identificate deja de celelalte state membre. Modificarea Constituției ar crea astfel o oportunitate pentru a elimina o situație de inechitate socială și ar aduce, în același timp, sume semnificative la buget.

România trebuie să implementeze decizia cadru nr.212 a Consiliului Uniunii Europene referitoare la confiscarea extinsă nu doar pentru a ne îndeplini obligațiile asumate ca stat comunitar, ci în primul rând, pentru a răspunde unei nevoi sociale presante.

Credem că ar fi necesară adoptarea unei legislații privind confiscarea extinsă. Prevederile constituționale se referă la averea tuturor cetățenilor, însă confiscarea extinsă privește doar persoanele care sunt condamnate pentru fapte penale și nu își pot justifica averea.

O măsură la nivel instituțional, care apreciem noi că ar trebui implementată, este **organizarea completelor specializate la instanțele care judecă cauzele de criminalitate organizată**. Apreciam că judecarea acestor

cauze de către judecători specializați în domeniul crimei organizate ar duce la creșterea gradului de combatere al acestui flagel, dar și la prevenirea lui. Completele specializate ar putea contribui la aplicarea unitară și uniformă a dispozițiilor din legile speciale și mai ales a dispozițiilor privind tehnicile speciale de investigație, precum și la aplicarea unor pedepse cu grad ridicat disuasiv. Mai mult, crearea acestor complete ar permite magistraților o specializare pe diverse domenii - criminalitatea informatică, trafic de droguri, trafic de persoane, etc. — elaborarea unor ghiduri de bune practici în judecarea acestui gen de cauze, precum și o creștere a celerității în judecarea cauzelor.

Adoptarea propunerilor prezentate mai sus s-ar înscrie în principiile și orientările strategice ale UE, definite în „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”. Strategia consideră că „principalele riscuri și amenințări infracționale cu care se confruntă în prezent Europa, și anume terorismul, formele grave de criminalitate, criminalitatea organizată, traficul de droguri, criminalitatea informatică, traficul de ființe umane, exploatarea sexuală a minorilor și pornografia infantilă,

infracționalitatea economică și corupția, traficul de armament și criminalitatea transfrontalieră, se adaptează extrem de rapid la schimbările științifice și tehnologice, în încercarea lor de a exploata în mod ilegal și de a submina valorile și prosperitatea societăților noastre deschise.”⁴³⁹

Astfel, Uniunea Europeană stabilește ca principiu faptul că „cetățenii europeni vor să trăiască în condiții de securitate și să se bucure de libertățile lor: securitatea constituie, în sine, un drept fundamental. Valorile și principiile stabilite în tratatele Uniunii și enunțate în Carta drepturilor fundamentale au inspirat Strategia de securitate internă a UE.”⁴⁴⁰ În ceea ce privește prezentul demers științific, de o deosebită importanță este principiul politicilor în materie

⁴³⁹ Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene. ISBN 978-92-824-2690-6, p.7.

⁴⁴⁰ *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate, op. cit.*, p. 19.

de justiție, libertate și securitate care se consolidează reciproc, respectând totodată drepturile fundamentale, protecția internațională, statul de drept și viața privată.

Pe baza principiilor sunt stabilite zece orientări pentru acțiune în vederea garantării securității interne a UE în următorii ani:

- abordarea vastă și globală a securității interne;
- asigurarea supravegherii democratice și judiciare efective a activităților de securitate;
- prevenirea și anticiparea: o abordare pro-activă și fondată pe informații;
- elaborarea unui model global pentru schimbul de informații;
- cooperarea operațională;
- cooperarea judiciară în materie penală, care stabilește pentru „autoritățile judiciare ale statelor membre să coopereze mai îndeaproape, după cum este necesar ca Eurojust să își pună în valoare întregul potențial în cadrul legislației aplicabile. La nivelul UE, operațiunile și anchetele în materie penală care s-au desfășurat cu succes trebuie să ne permită să conștientizăm sinergiile potențiale dintre serviciile de aplicare a legii și cele de gestionare a frontierelor și autoritățile judiciare, în scopul prevenirii criminalității transfrontaliere”⁴⁴¹;
- gestionarea integrată a frontierelor;
- angajamentul în favoarea inovării și a formării;
- dimensiunea externă a securității interne/cooperarea cu țările terțe;
- flexibilitatea în vederea adaptării la dificultățile viitoare.

„Riscul zero nu există, dar în ciuda acestui fapt, Uniunea trebuie să creeze un mediu sigur în care oamenii să se simtă protejați. În acest sens, trebuie instituite mecanismele necesare pentru menținerea unui nivel ridicat de securitate, nu numai pe teritoriul UE, ci și, într-o măsură cât mai mare, atunci când cetățenii călătoresc în țări terțe sau se află în medii virtuale, precum Internetul”⁴⁴².

⁴⁴¹ *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, op. cit., p. 26.

⁴⁴² *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, op.

LISTA CU ABREVIERI

BIOS	Basic Input Output System - zonă care controlează activitatea Unității Centrale de Prelucrare
C.pen.	Codul penal
C.proc.pen.	Codul de procedură penală
CDD	Collaborative Drug Discovery - companie privată de software cu o platformă web pentru monitorizarea datelor privind drogurile
CD-ROM	Compact Disk Read-only-memory

cit., pp. 11.

CE	Consiliul Europei
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CRIMORG	Bază de date privind actualitatea crimei organizate și traficului ilicit
CSI	Comunitatea Statelor Independente - alianță formată din 11 din cele 15 foste republici ale Uniunii Sovietice
DIICOT	Direcția de Investigare a Infracrișunilor de Criminalitate Organizată și Terorism
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
EUROJUST	Unitatea Europeană de Cooperare Judiciară
EUROPOL	Oficiul de Poliție al UE, sediul Haga (Olanda)
FAT	File Allocation Table - componentă a sistemului de operare care alocă fiecărui fișier una sau mai multe porțiuni pe suportul de stocare prin menționare unor adrese corespunzătoare de regăsire
FBI	Biroul Federal de investigații (Federal Bureau of Investigation) - agenție a Departamentului de Justiție al SUA
G8	Grupul celor 8 - forum internațional al guvernelor celor 8 economii majore - Franța, Germania, Italia, Japonia, UK, USA, Canada și Rusia
HG	Hotărâre de Guvern
HIV	Virusul Imunodeficienței Umane
INCB	Consiliul Internațional pentru Controlul Drogurilor (International Narcotics Control Board)
INTERPOL	International Criminal Police Organization - Organizația Internațională de Cooperare a Forțelor de Poliție - sediul Lyon (Franța)

IP	Internet Protocol - protocol care asigură un serviciu de transmitere a datelor fără conexiune permanentă
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
KNOW-HOW	Cunoștințe specifice asupra unui produs sau procedeu de fabricație, adesea obținute prin lucrări de cercetare și dezvoltare importante și costisitoare
LAN	Rețea informatică locală (Local area Network)
LSD	Dietilamida Acidului Lisergic
M.Of.	Monitorul Oficial
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MAI	Ministerul Administrației și Internelor
MARA	Marea Alianță Română Antidrog
MDMA	Methylenedioxyamphetamine (Ecstasy)
MMFPS	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
OECD	Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare
ONPM	Oficiul Național pentru Protecția Martorului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PIN	Personal identification number - parolă numerică pentru autentificarea într-un sistem
PURPLE	Operațiune internațională ONU, în acțiune din 1999, menită să prevină deturnarea permanganatului de potasiu (precursor folosit în fabricarea cocainei)
REITOX	The European information network on drugs and drug addiction

RICO	The Reekotering Influenced & Corrupt Organizations Act
SIDA	Sindromul Imunodeficienței Dobândite
SIE	Serviciul de Informații Externe
SRI	Serviciul Român de Informații
SUA	Statele Unite ale Americii
TCP	Transmission Control Protocol - protocol Internet de control al transmisiei
TEC	Tratatul privind Comunitatea Europeană (Tratatul de la Roma)
TOPAZ	Inițiativă internațională ONU de monitorizare a comerțului licit cu anhidridă acetică (precursor folosit în fabricarea ilicită a heroinei) și de investigare a metodelor și rutelor de deturnare
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UCP	Unitatea Centrală de Prelucrare
UE	Uniunea Europeană
UNAIDS	United Nations Programme on HIV/AIDS
UNODC	Biroul Națiunilor Unite de luptă împotriva Drogurilor și a Criminalității (The United Nations Office on Drugs and Crime)
USD	United States dollar
WAH	Rețea informatică de largă utilizare (Working at Home)
WHO	World Health Organization

BIBLIOGRAFIE

I. Tratamente, cursuri, monografii

Adler, F.	- <i>Criminologia</i> , Ed. a II-a, Mac Grew, N. J. Aill, 1995
Amza, T. Amza, C.P.	- <i>Criminalitatea informatică</i> , Editura Lumina Lex, București, 2003
Amza, T., Amza, C.P.	- <i>Criminologie</i> , Editura Lumina Lex, București, 2008
Antoniou G.	- <i>Vinovăția penală</i> , Editura Academiei Române, București, 1995
Antoniou G., Bulai, C.	- <i>Practică judiciară penală</i> , vol. I. Partea generală, Editura Academiei, București, 1988

Antoniou G., Bulai, C.	- <i>Practică judiciară penală</i> , vol. II. Partea generală, Editura Academiei, București, 1990
Antoniou, G.	- <i>Noul Cod penal. Codul penal anterior. Studiu comparativ</i> , Editura „All Beck”, București, 2004
Antoniou, G. și colab.	- <i>Reforma legislației penale</i> , Editura Academiei, București, 2003
Antoniou, G., Bulai, C.	- <i>Practică judiciară penală</i> , Partea specială, Editura Academiei, București, 1992
Baciu, D., Rădulescu, S.M.	- <i>Corupția și crima organizată</i> , Editura Continent, București, 1994
Balaban, C.	- <i>Infracțiuni prevăzute în legi speciale care reglementează domeniul comerțului</i> , Editura Rosetti, București, 2005
Banu, E, Constantin, A,	- <i>Tratat de tactică criminalistică</i> , Editura Carpați, Craiova, 1994
Basarab, M., Pasca, V., Mateuț, Gh., Medeanu, T., Dungan, Petre, Butiuc, C., Bădilă, M., Mirișan, V., Mancaș, R., Miheș, C.	- <i>Codul penal comentat</i> , vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008, comentariu Petre Dungan
Bauman, Zygmunt	- <i>Globalizarea și efectele ei sociale</i> , Editura Antet, București, 2003
Bădilă, M.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , vol. I, Editura Alma Mater, Sibiu, 2005
Bengescu, C. B.	- <i>Drogurile - alarmă națională</i> , Editura Polirom, București, 2000
Bercheșan, V., Pletea, C.	- <i>Drogurile și traficanții de droguri</i> , Editura Paralela 45, Pitești, 1997

Boroi, Al, Nistoreanu, Gh.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , Editura All Beck, București, 2004
Boroi, Al., Voicu, C.	- <i>Dreptul penal al afacerilor</i> , Editura C.H. Beck, București, 2004
Breban, V.	- <i>Dicționar al limbii române contemporane de uz curent</i> , Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
Bulai, C.	- <i>Manual de drept penal</i> , Editura All, București, 1997
Bulai, C., Filipaș, A., Mitrache, C.	- <i>Instituții de drept penal</i> , Editura Trei, București, 2001
Cesoni, Maria Luisa	- <i>Criminalité organisée, des représentations sociales aux définitions juridiques</i> , L. G. D. J. Paris, Georg Geneve, Bruylant Bruxelles, 2004
Chipăilă, Ion și colectiv	- <i>Globalizarea traficului de copii</i> , Editura Sitech, Craiova, 2006
Cioclei, Valerian	- <i>Manual de criminologie</i> . Editura All Beck, București, 1998
Ciopraga, A.	- <i>Tactică criminalistică</i> , Iași, 2004
Crețu, V.	- <i>Drept internațional penal</i> , Editura Tempori, București, 1996
Dennis, I.N.	- <i>The Law of Evidence</i> , 3rd edition, Sweet & Maxwell, 2007
Diaconescu, Gh.	- <i>Infrațiunile în legile speciale și legile extrapenale</i> , Editura All Beck, București, 1996
Diaconescu, H.	- <i>Infrațiuni de corupție și cele asimilate sau în legătură cu acestea</i> , Editura All Beck, București, 2005
Dima, T.	- <i>Drept penal, partea generală</i> , vol. I - 2004, vol. II - 2005, Editura Lumina Lex, București

Dobrinou, M.	- <i>Infrațiuni în domeniul informatic</i> , Editura C. H. Beck, București, 2006
Dobrinou, M., Hotca, A.M.	- <i>Infrațiuni prevăzute în legi speciale</i> , vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2008
Dobrinou, V.	- <i>Traficarea funcției și a influenței în dreptul penal</i> , Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983
Dobrinou, V.	- <i>Corupția în dreptul penal român</i> , Editura Lumina Lex, București, 1995
Dobrinou, V.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , vol. II, Editura Lumina Lex, București, 2004
Dobrinou, V., Cernea, N.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , Editura Lumina Lex, București, 2002
Dobrinou, V., și colab.	- <i>Cauze penale comentate. Partea specială</i> , Editura Semne, București, 2003
Dongoroz, V., și colab.	- <i>Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială</i> , vol. III - IV, Editura Academiei R.S.R., București, 1971-1972
Dragoman, I., și colab.	- <i>Relații internaționale actuale</i> , Editura Intergraf, București, 2004
Drăgan, I.	- <i>Dicționar de droguri</i> , Editura Național, București 2005
Drăgan, J.	- <i>Drogurile în viața românilor</i> , Editura Magicart Design, București, 1996
Filipaș, A., Loghin, O.	- <i>Drept penal român. Partea specială</i> , Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1992
Geamănu, Grigore	- <i>Dreptul internațional penal și infracțiunile Internaționale</i> , Editura Academiei Române, București, 1977
Glaser, St.	- <i>Droit internațional penal convențional</i> , Paris, 1929
Hanga, V.I.	- <i>Dreptul și calculatoarele</i> , Editura Academiei,

	București, 1991
Hedeșiu, E., Toma, Gh.	- <i>Combaterea crimei organizate</i> , Editura Universitatea Națională de Apărare, București, 2005
Hotca, A.M., Dobrinoiu, M.	- <i>Infrațiuni prevăzute în legi speciale</i> , Editura C. H. Beck, București, 2008
Hotca, M. A.	- <i>Noul Cod penal și Codul penal anterior. Aspecte diferențiale și situații tranzitorii</i> , Editura Hamangiu, București, 2009
Kandler, L.	- <i>Anti-Hacker</i> , Editura Educațional, București, 1998
Kelly, Robert J.	- <i>Natura crimei organizate și operațiunile ei specifice</i> , Herbert Edelbertz, ed. V.S. Departamentul Justiției S.U.A., 1987
Kövesi, Laura Codruța, Tițian, Dana, Frăsie, Daniela	- <i>Arestarea preventivă. Practică judiciară. Hotărâri CEDO</i> , Editura Hamangiu, București, 2009
Lascu, I.	- <i>Drept penal. Partea generală. Analiză comparativă</i> , Editura Hamangiu, București, 2010
Lascu, I., Lascu, L.C.	- <i>Corupția și crima organizată. Realitate socială, actualitate și incriminare</i> , Editura Alma Mater, Sibiu, 2002
Loghin, O., Filipaș, A.	- <i>Drept penal român. Partea specială</i> . Casa de Editură și presă Șansa S.R.L., București, 1992
Mateuț, Gh. și colaboratorii	- <i>Traficul de ființe umane. Infractor. Victimă. Infrațiune</i> , Editată de Asociația Magistratilor Iași și Asociația Alternative Sociale, Iași, 2005
Merle, R., Vitu, A.	- <i>Traité de droit criminel. Procédure pénale</i> , vol. II, Ed. Cujas, 1997
Miclea, Damian	- <i>Cunoașterea crimei organizate</i> , Editura Pygmalion, Ploiești, 2002
Miclea, Damian	- <i>Combaterea crimei organizate</i> , Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004

Mircea, I.	- <i>Vinovăția în dreptul penal român</i> , Editura Lumina Lex, București, 1998
Mitrache, C.	- <i>Drept penal român</i> , Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 2002
Mitrache, Constantin, Mitrache, Cristian	- <i>Drept penal român. Partea generală</i> , Editura Universul Juridic, București, 2006
Mocuța, G.	- <i>Criminalitatea organizată și spălarea banilor</i> , Editura Noul Orfeu, București, 2004
Neagu, I.	- <i>Tratat de procedură penală</i> , Editura Pro, București, 1997
Neagu, I.	- <i>Drept procesual penal. Tratat</i> , Editura Global Lex, București, 2002
Nelson, B. și colab.	- <i>Guide to Computer Forensics and investigations</i> , Thomson, Course Technology, Boston. 2004
Nistoreanu, Gh, Boroi. Al.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , Editura C. H. Beck Ediția a 3-a, București, 2005
Nistorescu, Gh., Păun, C.	- <i>Criminologie</i> , Editura Europa Nova, București, 1996
Oprea, D.	- <i>Protecția și securitatea informațiilor</i> , Editura Polirom, Iași, 2005
Papadopol, V., Pavel, D.	- <i>Formele unității infracționale în dreptul penal român</i> . Editura Șansa, București, 1992
Paraschiv, C.I., Damaschin, M.	- <i>Drept procesual penal</i> , Editura Lumina Lex, București, 2004
Pascu, I.	- <i>Drept penal. Partea generală</i> , Editura Hamangiu, București, 2007
Pașca, V., Dungan, P., Medeanu, T. și	- <i>Codul penal comentat</i> , vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008

colab.	
Patriciu, V. V.	- <i>Criptografia și securitatea rețelelor de calculatoare</i> , Editura Tehnică, București, 1994
Patriciu, V. V., VasIU, I., Șerban, G.	- <i>Internetul și dreptul</i> , Editura AU Beck, București, 1999
Pele, Gh., Hurdubaie, Ioan	- <i>Interpolul și criminalitatea internațională</i> , Editura Ministerului de Interne, Biroul Național Interpol, București
Pella, V.V.	- <i>La criminalite collective des etats</i> , București, 1927
Pitulescu, Ion	- <i>Al treilea război mondial - Crima organizată</i> , Editura Național, București, 1996
Popa, M., și colab.	- <i>Dicționar enciclopedic</i> , Editura Enciclopedică, București, 1993
Pradel, J.	- <i>Droit pénal compare</i> . Editura Codes Dolloz, Paris, 1996
Stancu, E.	- <i>Tratat de criminalistică</i> . Ediția a IV-a - revăzută și adăugită. Editura Universul Juridic. București, 2007
Streteanu. Fl.	- <i>Drept penal. Partea generală</i> . Editura Rosseti, București, 2002
Streteanu, Fl., Chitită, R.	- <i>Răspunderea penală a persoanei juridice</i> , Editura Rosseti, București, 2002
Suceavă, Ion și colaboratorii	- <i>Omul și drepturile sale</i> . Editura Ministerului de Interne, București, 1991
Suceavă, Ion, Coman, Florian	- <i>Criminalitatea și organizațiile internaționale</i> , Editura Romcartexim, București, 1997
Sutherland, E	- <i>White collar crime</i> , Editura Dryden Press New York, 1949
Șerb, Stancu, Drăghici, C-tin,	- <i>Drept polițienesc</i> , Editura Tritonic, București, 2003

Iacob. A., Ignat, A.	
Tanislav, E., Conea, N., Tanislav jr., E.	- <i>Infrațiuni prevăzute în legi speciale</i> , Editura Semn E, București, 2006
Theodoru, Gr., Plăieșu, T.	- <i>Drept procesual penal. Partea specială</i> , Universitatea Al. I. Cuza, Iași, 1987
Toader, T.	- <i>Drept penal. Partea specială</i> , ediția a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2009
Trancotă, C.	- <i>Neliniștile insecurității</i> , Editura Tritonic, București, 2005
Turianu, C.	- <i>Răspunderea juridică pentru faptele penale săvârșite de minori</i> , Editura Continent XXI, București, 1995
Țurlea, S.	- <i>Bomba drogurilor</i> . Editura Humanitas, București, 1991
Udroiu, M., Predescu, O.	- <i>Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român - Tratat</i> , Editura C. H. Beck, București, 2008
Ursa, V.	- <i>Criminologie</i> , Editura Drept, Cluj-Napoca, 1996
Vasilu, T., și colab.	- <i>Codul penal, comentat și adnotat Partea specială</i> , vol. I - 1975, vol. II - 1977, Editura Științifică și enciclopedică, București
Vasiu, I.	- <i>Drept și informatică</i> , Editura Academiei, București, 1993
Vasiu, I.	- <i>Criminalitatea informatică</i> , Editura Nemira, București, 1998
Vasiu, I.	- <i>Totul despre hackeri</i> , Editura Nemira, București, 2001
Vasiu, L, Vasiu, L.	- <i>Informatică juridică și drept informatic</i> , Editura Albastră, București, 2002
Voicu, C.	- <i>Spălarea banilor murdari</i> , Editura Sylai, București, 1999

Voicu, C., Boroi, Al.	- <i>Dreptul penal al afacerilor</i> , Editura C.H. Beck, București, 2006
Voicu, C., și colab.	- <i>Globalizarea si criminalitatea economico - financiară</i> , Editura Universul Juridic, București, 2005

II. Articole publicate în reviste de specialitate

Antoniou, G.	- <i>Reflecții asupra criminalității organizate</i> , Revista Dreptul, nr. 3/1997
Apostol, D., Bărbăciou, T.	- <i>Interceptările și înregistrările audio video în situații speciale</i> , Revista de Drept Penal, nr. 1/2009
Bică, Gh., Puică, P.P., Gheorghe, V.T.	- <i>Sfera infracțiunilor în privința cărora se poate autoriza interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicațiilor</i> . Revista Dreptul, nr. 8/2006
Boroi. Al., Neagu, N.	- <i>Armonizarea legislației penale române cu legislația europeană în materie de corupție</i> . Revista Dreptul, nr. 4/2003
Buneci, P.	- <i>Protecția martorilor</i> . Revista de Drept Penal, nr. 2/2003
Ciuncan, D.	- <i>Cauzele care generează și condițiile care favorizează corupția</i> , în Revista Pro-Lege, nr. 1/2006
Dabu, V.	- <i>Reflecții privind unele modificări aduse Legii nr. 87/1994 prin Legea nr. 161/2003</i> , Revista Dreptul, nr. 12/2003
Dima, T.	- <i>Droguri. Deținere. Consum</i> , Revista de Drept Penal, nr.4/2005
Dima, T.	- <i>Din nou despre consumul de droguri</i> , Revista de Drept Penal, nr. 4/2004

Dima, T., Al-Kawadri, L.M.	- <i>Reflecții privind infracțiunea prevăzută în art. 5 din Legea nr. 143/2000 în varianta punerii la dispoziție a unei locuințe</i> , Revista Dreptul, nr. 9/2009
Dima, T., Hotca, M. A.	- <i>Aspecte de practică judiciară și de drept penal comparat referitoare la deținerea de droguri pentru consum propriu</i> , în Revista Dreptul, nr. 10/2007
Dima, T., Păun, A.G.	- <i>Un alt mod de abordare a cauzei de reducere a pedepsei prevăzute de art. 16 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri</i> . Revista Dreptul, nr. 2/2008
Dima, Traian	- <i>Dacă subiectul activ al unei infracțiuni poate fi și subiect pasiv</i> , în Revista Dreptul, nr. 1/2002
Gârbuleț, I.	- <i>Considerații în legătură cu traficul de droguri</i> , Revista Dreptul, nr. 12/2008
Gherasim, T.	- <i>Aspecte ale crimei organizate în România</i> , în R.C.C.P., nr. 8/2000
Ghigheci, C.	- <i>Infracțiunile în domeniul informaticii</i> , Revista de Drept Penal, nr. 2/2002
Gorgăneanu, I.	- <i>Protecția juridică a martorului</i> , Revista de Drept Penal, nr. 1/2001
Hărăstășanu, P.	- <i>Investigatorul sub acoperire</i> , Revista Dreptul, nr. 5/2004
Herghelegiu, L.	- <i>Instigatorul sub acoperire</i> , Revista de Drept Penal nr.2/2005
Hotca, A.M., Dima, T.	- <i>Noua reglementare a regimului juridic al precursorilor de droguri în România</i> , Revista Dreptul, nr. 3/2008
Jidaru, N.	- <i>Interceptările și înregistrările audio sau video prevăzute în art. 911 din Codul de procedură penală în jurisprudența Curții Constituționale</i> , Revista Dreptul, nr. 7/2010

Koenig, Dorean Marguerite	- <i>Confruntarea dintre sistemul justiției penale și crima organizată în Statele Unite</i> , Raport la Colocviul preparator al Asociației Internaționale de Drept Penal, Egipt, 1977, în <i>Revista Internațională de Drept Penal</i> , vol.69, p.306
Kövesi, L.C.	- <i>Autorizarea procurării de droguri</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr.7/2002
Kövesi, L.C.	- <i>Cauze de nepedepsire prevăzute în legi speciale</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 5/2003
Kovesi, L.C., Finta, S.	- <i>Încadrarea juridică a unor fapte de fraudă informatică</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 12/2006
Lascu, I.	- <i>Infracțiuni de corupție. Noi incriminări</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 10/2000
Lascu, I.	- <i>Extinderea incriminării traficului de stupefiante</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 12/2000
Lascu, I.	- <i>Particularitățile de investigare și cercetare a infracțiunilor de corupție</i> , <i>Revista Dreptul</i> nr 11/2002
Lascu, I.	- <i>Traficul de persoane</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 7/2002
Lascu, I.	- <i>Combaterea traficului de materiale pornografice</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 6/2003
Lascu, I.	- <i>Protecția martorilor. Noutate de reglementare</i> , <i>Revista Dreptul</i> , nr. 7/2003
Lascu, I.	- <i>Investigatorii acoperiți</i> , <i>Revista de Drept Penal</i> , nr. 3/2003
Lascu, I.	- <i>Investigatorii acoperiți</i> , <i>Revista de Drept Penal</i> , nr. 3/2003

Lascu, I.	- <i>Prevenirea și combaterea criminalității organizate</i> , Revista Dreptul, nr. 9/2003
Lascu, I., Lascu, L.C.	- <i>Extinderea incriminării traficului de stupefiante</i> , în Revista Dreptul, nr. 12/2000
Lascu, L.C.	- <i>Dispoziții procedurale prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului de droguri</i> , Revista Dreptul, nr. 11/2002
Lazăr, A.	- <i>Utilizarea procedurilor probatorii în efectuarea actelor premergătoare privind fraudele în afaceri</i> , în R.C.C.P., nr. 1/2001
Lazăr, A.	- <i>Criminalitatea contra patrimoniului cultural național</i> , Revista Dreptul, nr. 7/2007
Lupulescu, N.	- <i>Corupția ca principală amenințare la adresa intereselor naționale ale României</i> , Revista Pro-lege nr. 1/2006
Mateuț, Gh.	- <i>Investigatorul sub acoperire</i> , Revista Dreptul, nr. 1/2005
Meiyrowitz, H.	- <i>La repression et par les tribunaux allemands des crimes contre l'humanite et de l'appartenance a une organisation criminelle en application de la loi</i> , Conseil de Contrele allie, nr. 10, Paris, 1960, p.5
Mihuț, E.A., Moca, D.	- <i>Metodica cercetării traficului de persoane</i> , Revista Dreptul, nr. 4/2009
Moise, Adrian Cristian	- <i>Investigarea criminalistică a infracțiunilor informatice</i> , în Revista Dreptul, nr. 4/2009
Moise, M., Corlățeanu, S.	- <i>Conceptul de criminalitate organizată financiar – economică și criminalitate în afaceri</i> , Revista Dreptul, nr. 10/2009
Mora, S.	- <i>Global Organized Crime</i> , Conference Woodrow Wilson School Policy, 06.01.1996

Olaru, C.	- <i>Prevenirea si combaterea crimei organizate</i> , Revista de Drept Penal, nr. 4/2004
Olaru, C.	- <i>Unele considerații teoretice referitoare la Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate</i> , în Revista Dreptul, nr. 6/2004, p. 158
Olaru, C.,	- <i>Proxenetism. Trafic de persoane</i> , Revista de Drept Penal, nr.2/2003
Opriș, O.	- <i>Represiune și prevenție în politica penală de combatere a corupției</i> , Revista de criminologie, nr. 1/2003
Palmiotto, M. J.	- <i>Criminal investigation</i> , Nelson - Hali Publisher, Chicago, U.S.A., 1994
Pașca	- <i>Câneșă pentru fibră - drog sau plantă tehnică?</i> , Revista de Drept Penal, nr. 2/2002
Patrăuș, M., Uzvat, C. Fl.	- <i>Pornografia infantilă în reglementările actuale</i> , Revista Dreptul, nr. 4/2003
Păun, C.	- <i>Crima organizată sau organizarea crimei</i> , Analele Academiei, de Poliție, Al. I. Cuza, București, 1993
Predescu, O., Udroi, M.	- <i>Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la agenții provocatori</i> , Revista Dreptul, nr. 1/2009
Rusu, D.	- <i>Impulsul împotriva corupției</i> . Revista de criminologie, nr. 1/2003
Simion, B., Corlățeanu, S.	- <i>Unele aspecte controversate privind infracțiunile de persoane și proxenetism</i> , Revista Dreptul, nr. 4/2005
Spiridon, I.C.	- <i>Considerații referitoare la Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate</i> , Revista Dreptul, nr. 3/2008
Stănescu, L.	- <i>Consimțământul victimei traficului de persoane</i> , Revista de Drept Penal, nr. 3/2004

Tamam, M.	- <i>Conexiunile între terorism și criminalitate</i> , Londra, 2004
Tănăsescu, C., Ispas, D.	- <i>Opinie privind confiscarea în materie de corupție</i> , Revista Dreptul, nr. 6/2006
Timoce, M.C.	- <i>Unele considerații referitoare la infracțiunea prevăzută în art. 7 din Legea nr. 39/2003</i> , Revista Dreptul, nr. 12/2005
Tuhașu, C.	- <i>Moduri de operare inedite utilizate de traficanții de droguri</i> , în Buletinul Informativ al Poliției antidrog, nr. 1/1991
Turianu, C.	- <i>Traficul ilicit de droguri</i> , Revista Dreptul, nr. 8/2005
Udroiu, M., Predescu, O.	- <i>Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la agenții provocatori</i> , Revista Dreptul nr. 1/2009
Ușvat, C.F., Pătrăus, M.	- <i>Aspecte legate de incidența dispozițiilor art. 329 din Codul penal, după intrarea în vigoare a Legii nr. 678/2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane</i> , Revista Dreptul, nr. 10/2003
Vasiu, I., Vasiu, L.	- <i>Frauda informatică</i> , Revista de Drept penal, nr. 1/2005
Vlăsceanu, A. N.	- <i>Cooperarea internațională în domeniul criminalității informatice</i> , Revista de Drept Penal, nr. 3/2008
Vonica, D.	- <i>Investigatorul acoperit</i> , Revista Dreptul, nr. 1/2005
Vonica, D.	- <i>Investigatorul acoperit</i> , Revista Dreptul, nr. 5/2004
Vrânceanu, N.I., Hoțea, M.A., Dima, T.	- <i>Flagelul drogurilor. Preocupări actuale</i> , Revista de Drept Penal, nr. 3/2006

Zara, B.	- <i>Trafic ilegal de droguri</i> , Revista de Drept Penal, nr. 4/2005
----------	--

III. Legislație națională

***	- Constituția României, din anul 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 758 din 29.10.2003
-----	--

***	- Codul penal român, adoptat prin Legea nr. 15/1968 (B. Of. nr. 79-79 bis din 21.06.1968), republicat ulterior în B. Of. nr. 55-56 din 23.04.1973, republicat, în temeiul Legii nr. 140/1996, în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 65 din 16.04.1997
***	- Noul Cod penal, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 575 din 29.06.2004, adoptat prin Legea nr. 286/2009 publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24.07.2009
***	- Codul de procedură penală - republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 78 din 30.04.1997, cu modificările ulterioare la zi
***	- Codul civil - decretat la 26.11.1864, promulgat la 06.12.1864 și pus în aplicare la 01.12.1865, de-a lungul timpului suferind mai multe modificări, ultima republicare - Codul civil din 17.07.2009, republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505 din 15.07.2011
***	- Codul de procedură civilă - decretat la 09.09.1865 și promulgat la 11.09.1865, pus în aplicare la 01.12.1865, modificat esențial prin D-L nr. 1228/1990, republicat în Monitorul Oficial, nr. 45 din 24.02.1998, cu

	modificările esențiale prin O.U.G. nr. 138 din 14.09.2000 și O.U.G. nr. 59 din 27.04.2001
***	- Codul familiei, cu modificările și completările aduse prin Legea nr.59/1993 și republicat în Monitorul Oficial Partea I, nr. 177 din 26.07.1993 și Legea nr. 288/2007, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 749 din 05.11.2007
***	- Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, nr.39/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29.01.2003, modificată și completată prin O.U.G. nr.54/2010, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 421 din 23.06.2010
***	- Legea pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, nr. 241/2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 672 din 27.07.2005, modificată și completată prin O.U.G. nr.54/ 2010, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 421 din 23.06.2010
***	- Legea privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, nr. 143/2000, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 362 din 30.08.2000, cu modificările și completările aduse prin: Legea nr.169/2002 (M. Of. nr. 261 din 18.04.2002): Legea nr.39/2003 (M. Of. nr. 50 din 29.01.2003): Legea nr. 522/ 2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 143/ 2000 (M. Of. nr. 1155 din 07.12.2004): O.U.G. nr. 121/ 2006 privind regimul juridic al precursorilor de droguri (M. Of. nr. 1039 din 28.12.2006): O.U.G. nr. 6/ 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 143/ 2000 și Legii nr. 339/ 2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 100/ 15.02.2010; Hotărârea nr. 575 2010 (M. Of. nr.509 din 22.07.2010)
***	- Legea privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, nr.678/ 2001. publicată în Monitorul Oficial, Partea I. nr. 783 din 11.12.2001, cu modificările și

	<p>completările aduse prin: O.U.G. nr. 143/ 2002, publicată în M. Of. nr. 804 din 05.11.2002 (aprobată prin Legea nr. 45/2003); Legea nr. 39/ 2003. publicată în M. Of. nr. 50 din 29.01.2003; O.U.G. nr. 79/ 2005. publicată în M. Of. nr. 629 din 19.07.2005 (aprobată cu modificări prin Legea nr. 287/ 2005); Legea nr. 230/ 2010, publicată în M. Of. nr. 812 din 06.12.2010; O.U.G. nr. 117/ 2010, publicată în M. Of. nr. 891 din 30.12.2010; O.U.G. nr. 41/2011, publicată în M. Of. nr. 304 din 03.05.2011</p>
<p>***</p>	<p>- Legea privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, nr. 78/2000, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 219 din 18 mai 2000, cu modificările și completările aduse prin O.U.G. nr. 83/2000 privind modificarea și completarea Legii nr. 50/1996 (M. Of. nr. 425 din 01.09.2001); O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție (M. Of. nr. 425 din 11.04.2004); Legea nr. 521/2004 (M. Of. nr. 1123 din 29.11.2004); O.U.G. nr. 50/2006 (M. Of. nr. 566 din 30.06.2006); Legea nr. 69/2007 (M. Of. nr. 215 din 29.03.2007)</p>
<p>***</p>	<p>-Legea privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, nr. 161/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 279 din 19.04.2003, cu modificările aduse prin O.U.G. nr. 40/2003 (M. Of. nr. 378 din 02.06.2003); O.U.G. nr. 77 (M. Of. nr. 640 din 09.09.2003); Legea nr. 23/2004 (M. Of. nr. 187 din 03.03.2004); Legea nr. 114 (M. Of. nr. 336 din 16.04.2004); Legea nr. 171/2004 (M. Of. nr. 456 din 20.05.2004); Legea nr. 280/2004 (M. Of. nr. 574 din 29.06.2004); Legea nr. 359/2004 (M. Of. nr. 839 din</p>

	13.09.2004); O.U.G. nr. 14/2005 (M. Of. nr. 200 din 09.03.2000); O.U.G. nr. 2/2006 (M. Of. nr. 50 din 20.01.2006); O.U.G. nr. 31/2006 (M. Of. nr. 357 din 20.04.2006); Legea nr. 96/2006 (M. Of. nr. 380 din 03.05.2006); Legea nr. 25/2006 (M. Of. nr. 574 din 04.07.2006); O.U.G. nr. 119/2006 (M. Of. nr. 1036 din 28.12.2010); Legea nr. 330/2009 (M. Of. nr. 762 din 09.11.2009); Legea nr. 284/2010 (M. Of. nr. 877 din 28.12.2010); O.U.G. nr. 37/2011 (M. Of. nr. 285 din 22.04.2011); Legea nr. 134/2011 (M. Of. nr. 481 din 07.07.2011)
***	-Legea privind comerțul electronic, nr. 365/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 483 din 05.07.2001, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 956 din 29.11.2006
***	- Legea privind drepturile de autor și drepturile conexe, nr. 8/1996, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 60 din 26.03.1996, modificată și completată prin: Legea nr. 146/1997, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 173 din 29.07.1997; Legea nr. 285/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 587 din 30.06.2004; O.U.G. nr. 123/2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 843 din 19.09.2005; O.U.G. nr. 190/2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1179 din 28.12.2005; Decizia nr. 471/2010, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 430 din 28.06.2010; Legea nr. 202/2010, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 714 din 26.10.2010; Legea nr. 71/2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 10.06.2011
***	- Legea privind protecția martorilor, nr. 682/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 964 din 28.12.2002, cu modificările și completările aduse prin O.U.G. nr. 157/2005 (M. Of. nr. 1045 din 24.11.2005), aprobată prin Legea nr. 79/2006 (M. Of. nr. 293 din 31.03.2006)
***	- Ordonanța de urgență a Guvernului privind Direcția Națională Anticorupție, nr. 43/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 244/2002, cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 503/2002 (M. Of. nr. 523

	<p>din 18.07.2002); Legea nr. 161/2003 (M. Of. nr. 279 din 21.04.2003); O.U.G. nr. 102/2003, publicată în M. Of. nr. 747 din 26.10.2003 (aprobată prin Legea nr. 26/2004, publicată în M. Of. nr. 222 din 15.03.2004); O.U.G. nr. 24/2004, publicată în M. Of. nr. 365 din 27.04.2004 (aprobată prin Legea nr. 601/2004, publicată în M. Of. nr. 1227 din 20.12.2004); O.U.G. nr. 103/2004 (M. Of. nr. 1097 din 24.11.2004); Legea nr. 247/2005 (M. Of. nr. 653 din 22.07.2005); O.U.G. nr. 120/2005 (M. Of. nr. 809 din 06.09.2005); O.U.G. nr. 134/2005 (M. Of. nr. 899 din 07.10.2005); O.U.G. nr. 27/2006 (M. Of. nr. 314 din 07.04.2006); H.G. nr. 655/2006 (M. Of. nr. 468 din 30.05.2006); Legea nr. 356/2006 (M. Of. nr. 677 din 07.08.2006); O.U.G. nr. 60/2006 (M. Of. nr. 764 din 07.09.2006); Decizia nr. 365/2009 (M. Of. nr. 237 din 09.04.2009); H.G. nr. 665/2010 (M. Of. nr. 528 din 29.07.2010)</p>
***	<p>- Legea privind organizarea judiciară, nr. 304/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 576 din 29.06.2004, republicată în Monitorul oficial, partea I, nr. 827 din 13.09.2005, cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 17/2006 (M. Of. nr. 48 din 19.01.2006); O.U.G. nr. 50/2005 (M. Of. nr. 566 din 30.06.2006); O.U.G. nr. 60/2005 (M. Of. nr. 764 din 07.09.2006); O.U.G. nr. 100/2007 (M. Of. nr. 684 din 08.10.2007); O.U.G. nr. 137/2008 (M. Of. nr. 745 din 04.11.2008); O.U.G. nr. 56/2009 (M. Of. nr. 381 din 04.06.2009); O.U.G. nr. 114/2009 (M. Of. nr. 919 din 29.12.2009); Legea nr. 202/2010 (M. Of. nr. 714 din 26.10.2010); O.U.G. nr. 109/2010 (M. Of. nr. 846 din 16.12.2010); Legea nr. 71/2011 (M. Of. nr. 409 din 10.06.2011); Legea nr. 148/2011 (M. Of. nr. 510 din 19.07.2011)</p>
***	<p>- Legea privind organizarea și funcționarea Poliției Române nr. 218/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 305 din 9 mai 2002, cu modificările aduse prin Legea nr. 281/2003 (M. Of. nr. 468 din 1.07.2003); Legea nr. 60/2009 (M. Of. nr. 227 din 07.04.2009)</p>
***	<p>- Legea privind Codul vamal al României nr. 86/2006, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 350 din</p>

	19.04.2006, modificată și completată prin: O.U.G, nr. 33/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 226 din 07.04.2009; Legea nr. 291/2009, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 645/01.10.2009; O.U.G. nr. 54/2010, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 421 din 23.06.2010
***	- Ordonanța de urgență privind protecția mediului nr. 195/2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1196 din 31.01.2006, aprobată cu modificări prin Legea nr. 265/2006 (M. Of. nr. 586 din 06.07.2006), modificată și completată prin: Rectificarea publicată în M. Of. nr. 88 din 31.01.2006; O.U.G. nr. 57/2007 (M. Of. nr. 442 din 29.06.2007); O.U.G. nr. 114/2007 (M. Of. nr. 713 din 22.10.2007); O.U.G. nr. 164/2008 (M. Of. nr. 808 din 03.12.2008)
***	- Legea pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor nr.656/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 904 din 12.12.2002, cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 39/2003 (M. Of. nr. 50 din 29.01.2003); Legea nr. 230/2005 (M. Of. nr.618 din 15.07.2005); O.U.G. nr. 135/2005 (M. Of. nr. 897 din 07.10.2005); Legea nr. 36/2006 (M. Of. nr. 200 din 03.03.2006); Legea nr. 405/2006 (M. Of. nr.947 din 23.11.2006); O.U.G. nr. 53/2008 (M. Of. nr. 333 din 30.04.2008)
***	- Legea privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infraționiilor de Criminalitate Organizată și Terorism nr. 508/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1089 din 23.11.2004, modificată și completată prin: O.U.G. nr. 7/2005 (M. Of. nr. 177 din 01.03.2005); Legea nr. 247/2005 (M. Of. nr. 653 din 22.07.2005); O.U.G. nr. 190/2005 (M. Of. nr. 1179 din 28.12.2005); O.U.G. nr. 27/2006 (M. Of. nr. 314 din 07.04.2006); Legea nr. 356/2006 (M. Of. nr. 677 din 07.08.2006); O.U.G. nr. 60/2006 (M. Of. nr. 764 din 07.09.2006); O.U.G. nr. 131/2006 (M. Of. nr. 1646 din 30.12.2006); Decizia nr. 365/2009 (M. Of. nr. 237 din 09.04.2009); O.U.G. nr. 54/2010 (M. Of. nr. 421 din 23.06.2010);

	Legea nr. 202/2010 (M. Of. nr. 714 din 26.10.2010); H.G. nr. 54/2011 (M. Of. nr. 77 din 31.01.2011)
***	- Legea privind cooperarea judiciară în materie penală nr. 302/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 594 din 01.07.2004, modificată prin Legea nr. 224/2006 (M. Of. nr. 534 din 21.06.2006); O.U.G. nr. 103/2006 (M. Of. nr. 1019 din 21.12.2006) și Legea nr. 222/2008 (M. Of. nr. 758 din 10.11.2008), republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 377 din 31.05.2011
***	- Legea privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, nr. 211/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505/2004, cu modificările aduse prin O.U.G. nr. 113/2007 (M. Of. nr. 729 din 26.10.2007)
***	- O.G. privind organizarea și funcționarea serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate, nr. 92/2000, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 423 din 01.09.2000, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 129/2002 (M. Of. nr. 190 din 20.03.2002); Legea nr. 123/2006 (M. Of. nr. 407 din 10.05.2006)
***	- Legea privind Codul fiscal nr. 571/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 927 din 23.12.2003, cu multiplele modificări ulterioare

IV. Legislație internațională

***	- Acțiunea comună din 21 decembrie 1985, adoptată de Consiliul Europei pe baza art. 3 al Tratatului U.E. referitoare la incriminarea participării la o organizație criminală în cadrul statelor membre ale U.E.
***	- Al doilea Protocol al Convenției privind protecția intereselor financiare ale Comunității Europene

***	- Convenția asupra substanțelor psihotrope adoptată la 21 februarie 1971, la Viena
***	- Convenția împotriva traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată în anul 1998
***	- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenție, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare, adoptată la New-York la 15 noiembrie 2000 și adoptată de România prin legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002
***	- Convenții O.N.U. asupra stupefiantelor, adoptată la 30 martie 1961 și intrată în vigoare în 1964
***	- Convenția pentru protecția mediului prin mijloace de drept penal din 4 noiembrie 1998
***	- Planul național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane
***	- Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnată la New York, în 6 septembrie 2000
***	- Recomandarea Consiliului Europei nr. (88)18 privind răspunderea întreprinderilor săvârșirea de infracțiuni
***	- Recomandarea R (85)10 privind normele de aplicare a Convenției Europene de Asistență Mutuală în Materie Infracțională
***	- Recomandarea R (87)15 privind utilizarea datelor personale în munca de poliție
***	- Recomandarea R (95)13 privind aspecte de procedură

	penală în legătură cu Tehnologia Informației
***	- Recomandarea R (95)4 privind protecția datelor personale în domeniul serviciilor de telecomunicații
***	- Rezoluția 1 adoptată de miniștrii europeni ai justiției (1997)
***	- <i>Strategia antidrog a Uniunii Europene</i>
***	- <i>Strategia de securitate internă ti Uniunii Europene: Către un model european de securitate</i> , Secretariatul General al Consiliului European, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-824-2690-6
***	- <i>Strategia Națională Antidrog</i>
***	- <i>Strategia Națională de combatere a criminalității organizate</i>
***	- <i>Strategia Uniunii Europene privind combaterea criminalității informatice</i>

V. Internet

***	http://candidates.emcdda.eu.int/ces/report/section.2.about.cees.România
***	http://cosmmons.orgdunstaffnage.in
***	http://cosmmons.orgdunstaffnage.in
***	http://icpo-vad.tripo.com/crimen.html
***	http://liberarything.com.author
***	http://europa.eu.int/eur-lex/lex/index.html
***	www.altrodiritto.unifi.it - "Centro di documetazione su carcere, devianzza e marginalita"
***	www.bee.ccppe - biblioteca electronică europeană care cuprinde articole relevante din Europa și jurisprudența europeană privind criminalitatea informatică
***	www.bioetica.ro
***	www.blog.laur.popescu
***	www.coe.int
***	www.coe.int/cybercrime
***	www.coe/engl/fr/legaltxt
***	www.criminalitate.ro

***	www.cybercrime.admin.ch
***	www.cybercrimelaw.net/countries/belgium.html
***	www.cybercrimelaw.net/countries/denmark
***	www.cybercrimelaw.net/countries/grece
***	www.cybercrimelaw.net/regions/china.html
***	www.diicot.ro
***	www.diicot.ro/pdf/2009/raport2008.pdf
***	www.ecdo
***	www.efrauda.ro
***	www.forumulpentrugovernareainternetului
***	www.fraudeinformatice.ro
***	www.frontnews.ro.social
***	www.frontnews.ro.social
***	www.gov.ro
***	www.HotNews.ro
***	www.iccj.ro
***	www.infolegal.ro
***	www.InstitutulDiplomatic.ro
***	www.interpol.int/Public/Children/SexualAbuse/NationalLaws/Default.asp
***	www.juridice.ro
***	www.lasuperiorcourt.org
***	www.legis.comunitar.com
***	www.lexinformatica.org/cybercrime
***	www.libralithing.com author
***	www.librarything.com author
***	www.mcti.ro
***	www.ndu.edu/edu/inss/.../globcencont.html
***	www.oim.gov.com
***	www.onuinfo.ro.documente_fundamentale
***	www.opinii.ro
***	www.pm.sommer.com
***	www.politici publice.antimigratie
***	www.rap.nesting.ro
***	www.rationamente.org
***	www.scj.ro
***	www.securityfams.com
***	www.stiinte.ro
***	www.summitgp.2009.ro
***	www.summitgp2009.ro
***	www.tacrim.sp.gov.br\biblioteca\livros
***	www.techlawed.org/page.php?0=24&c=estonia

***	www.timpolis.ro
***	www.trafic-persoane-victime-htm
***	www.unhrdiap.gov.in - Mohamed Chawki Senior judge Egypt, State Council, International Conference, Systemics Cybernetics and Informatics, 7.07.2009
***	www.unhcr.org
***	www.ums.unvienna.org
***	www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2009.html
***	www.uvg.ro studia_economice, pagina fiscala
***	www.vacarel@colectivul_fmante_publice Tribuna Economică 2000
***	www.wipo.org/clea/docs_news/en/fi/fioo4en.html
***	www.ziare.com . articole.droguri